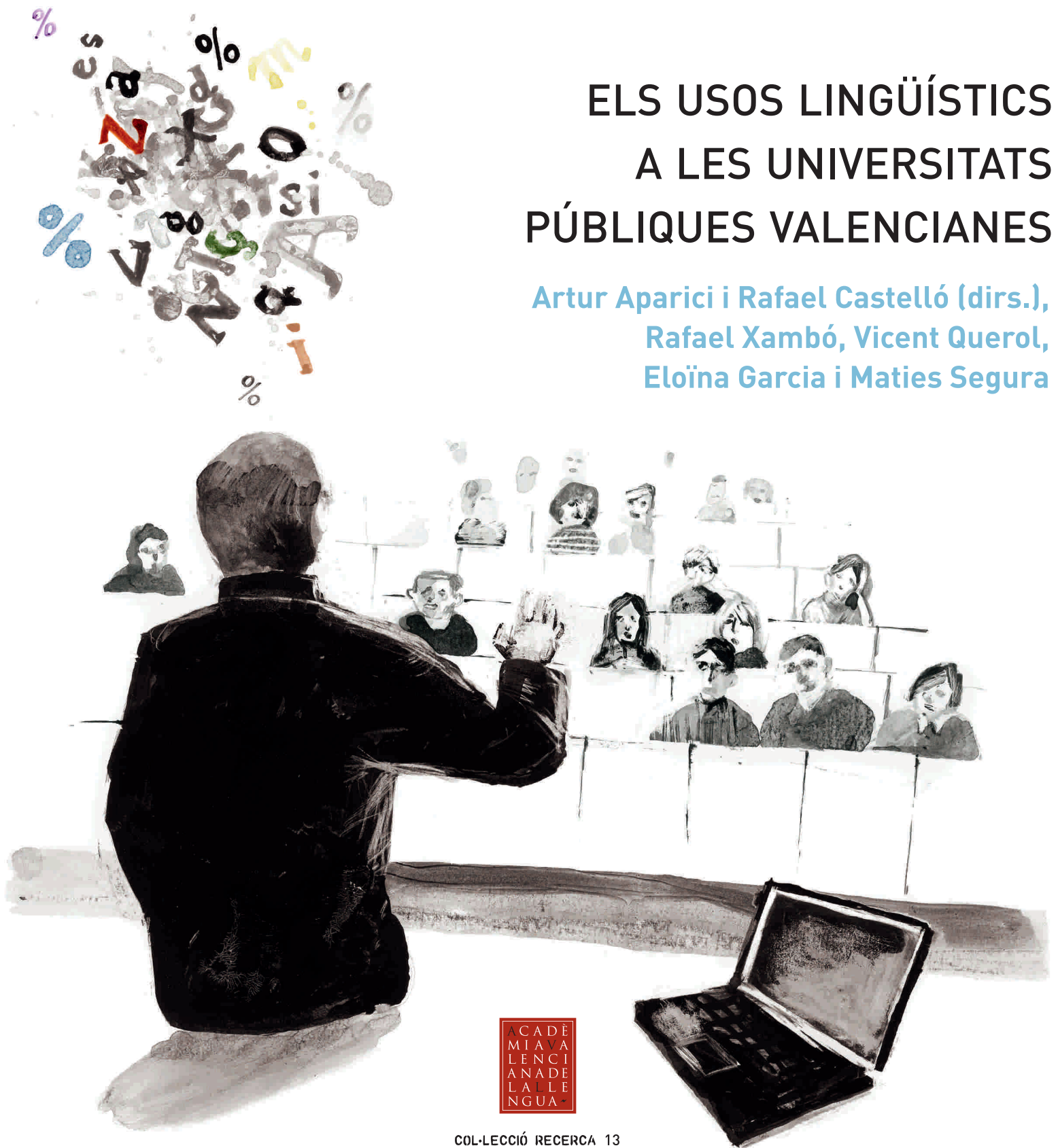


ELS USOS LINGÜÍSTICS A LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES VALENCIANES

Artur Aparici i Rafael Castelló (dirs.),
Rafael Xambó, Vicent Querol,
Eloïna Garcia i Maties Segura



ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

ELS USOS LINGÜÍSTICS A LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES VALENCIANES

Artur Aparici i Rafael Castelló (directors)

Rafael Xambó

Vicent Querol

Eloïna Garcia

Maties Segura



VALÈNCIA 2011

COL·LECCIÓ RECERCA, 13

© Els autors

© ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA

Edita: Publicacions de l'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
Avinguda de la Constitució, 284. 46019 València
avl@gva.es - www.avl.gva.es

Disseny i maquetació: Espirelius

Impressió: La Imprenta CG

ISBN: 978-84-482-5502-2

INTRODUCCIÓ	10
CAPÍTOL I. NORMALITZACIÓ DEL VALENCIÀ	13
1. Consideracions preliminars	16
2. Sobre les polítiques de normalització del valencià a les universitats	21
CAPÍTOL II. COMPETÈNCIES, USOS I VALORACIONS DEL VALENCIÀ ENTRE LA POBLACIÓ UNIVERSITÀRIA DEL SISTEMA PÚBLIC VALENCIÀ	29
3. Característiques de la mostra	33
a. Estudiantat a la mostra	34
b. El personal docent i investigador a la mostra	35
c. Personal d'administració i serveis a la mostra	38
4. Competències en valencià en el SUPV	42
a. Llengua en què va aprendre a parlar la població universitària	42
b. Estudis de valencià i població universitària	47
c. Competències lingüístiques en valencià en el SUPV	51
i. Competència oral passiva de la població universitària	51
ii. Competència oral activa en el SUPV	54
iii. Competència escrita passiva de la població universitària	58
iv. Competència escrita activa en el SUPV	61
5. Usos del valencià en el sistema universitari públic valencià	65
a. Usos del valencià fora de la universitat	65
i. Usos lingüístics amb la família	65
ii. Usos lingüístics amb amestats i «companyes i companyes de pis»	71
iii. Usos lingüístics de compres i amb persones desconegudes	74

iv. Usos lingüístics amb els mitjans de comunicació	76
v. Usos lingüístics en la lectura	78
b. Pràctiques lingüístiques a la universitat	82
i. Usos lingüístics en les relacions informals.....	82
ii. Pràctiques lingüístiques en la docència	91
Usos lingüístics orals en la docència	91
Usos lingüístics escrits en la docència.....	100
iii. Pràctiques lingüístiques en la investigació.....	103
Usos orals en la investigació	103
Usos escrits en la investigació.....	104
iv. Usos escrits administratius	106
v. Usos informàtics.....	108
vi. L'anglès a la docència universitària valenciana	110
6. Valoració del valencià en el sistema universitari públic valencià	114
a. Importància atorgada a les diverses llengües.....	114
b. Actituds lingüístiques en el SUPV	122
i. Actituds lingüístiques envers el valencià del PDI del SUPV	122
ii. Actituds lingüístiques envers el valencià del PAS del SUPV	134
c. Evolució prevista del valencià	147
7. Els serveis lingüístics del sistema universitari públic valencià.....	149
a. Drets lingüístics i valoracions dels serveis lingüístics	149
b. Universitat d'Alacant	150
c. Universitat Jaume I.....	152
d. Universitat Miguel Hernández	153
e. Universitat Politècnica de València.....	155
f. Universitat de València-Estudi General.....	157
CAPÍTOL III. PRÀCTIQUES LINGÜÍSTIQUES ADMINISTRATIVES EN EL SISTEMA	
UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ	159
8. Usos administratius del valencià al SUPV	162
9. Usos lingüístics comparats	165

CAPÍTOL IV. ELS DISCURSOS SOCIALS SOBRE L'ÚS DEL VALENCIÀ EN EL SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ	167
10. Disseny tècnic dels grups triangulars i les entrevistes semiestructurades	170
11. El ventall discursiu	172
a. Discurs <i>unitarista-excloent</i>	172
b. Discurs <i>regionalista-localista</i>	173
c. Discurs <i>liberal-darwinista</i>	176
d. Discurs <i>monolingüe-resistent</i>	181
e. Discurs <i>bilingüista-ingenu</i>	186
f. Discurs <i>valencià-resistent</i>	194
g. Discurs <i>pragmàtic-resignat</i>	203
h. Discurs <i>pragmàtic-positiu</i>	206
 CAPÍTOL V. LA INICIATIVA DOCENT EN VALENCIÀ	215
12. Els inicis	218
13. El context actual de la iniciativa docent	220
14. La qüestió de la docència de l'anglès i en anglès	230
 CAPÍTOL VI. CONCLUSIONS	235
15. Recull de resultats	238
a. Competències en valencià en el SUPV.....	238
b. Usos lingüístics amb la família.....	239
c. Usos lingüístics amb amitats i «companyes i companyes de pis».....	240
d. Usos lingüístics de compres i amb persones desconegudes.....	241
e. Usos lingüístics amb els mitjans de comunicació.....	242
f. Usos lingüístics en la lectura.....	242
g. Usos lingüístics en les relacions informals.....	243
h. Pràctiques lingüístiques en la docència.....	243
i. Pràctiques lingüístiques en la investigació.....	245
j. Usos escrits administratius.....	245
k. Usos informàtics.....	246

l. Importància atorgada a les diverses llengües	246
m. Actituds lingüístiques al SUPV	247
n. Evolució prevista del valencià	248
o. Drets lingüístics i valoracions dels serveis lingüístics universitaris	248
p. Ús dels serveis lingüístics universitaris	248
i. Universitat d'Alacant	248
ii. Universitat Jaume I	249
iii. Universitat Miguel Hernández	249
iv. Universitat Politècnica de València	249
v. Universitat de València	249
16. Conclusions	251
BIBLIOGRAFIA	256
Índex de taules	259
Índex de gràfics	265

INTRODUCCIÓ

L'estudi que presentem a continuació, corresponent a l'àmbit de la sociologia de les llengües, respon al requeriment dels equips de govern de les cinc universitats constituents del sistema universitari públic valencià amb l'objecte de prestar suport a les accions que tendeixen a normalitzar l'ús del valencià a la universitat, en cadascun dels seus estaments: el professorat, l'estudiantat i el personal d'administració i serveis. Amb la informació produïda, les universitats pretenen fonamentar de manera rigorosa les seues polítiques encaminades a reblanir i superar els entrebancs que a hores d'ara limiten al personal universitari i l'estudiantat en el que hauria de ser l'ús normal de la llengua pròpia.

L'equip investigador està constituït per quatre professors universitaris pertanyents al Departament de Filosofia i Sociologia de la Universitat Jaume I i al Departament de Sociologia i Antropologia Social de la Universitat de València. A més a més, integrats com a membres de l'equip, han participat en diverses feines relacionades amb el procés de producció de la informació, dos membres dels serveis lingüístics universitaris, un de la Universitat Jaume I i l'altra de la Universitat Politècnica de València.

Així doncs, no se'ns demanava únicament un recull superficial de les dades de coneixement i ús del valencià a la universitat, sinó també una anàlisi sociolingüística realitzada amb la profunditat suficient per a captar les situacions concretes que generen resistències, contextuais, ideològiques o sociològiques, a l'hora de fer servir el valencià en cadascun dels àmbits de treball. Es tracta de comprendre suficientment les problemàtiques concretes i l'entramat d'actituds ideològiques que dificulten la normalització lingüística, per tal de poder bastir les corresponents polítiques de superació positiva d'aquests obstacles. En un sentit concret, es demana informació útil per al treball quotidià dels serveis lingüístics i, més genèricament, per a l'acció de cadascun dels vicerectorats específicament responsables de l'aplicació de les polítiques lingüístiques.

El marc teòric de la investigació és hereu dels estudis sociològics sobre coneixement i ús del valencià a les universitats realitzats

anteriorment pels membres que conformem aquest equip investigador i que generalment per raons de conveniència política o d'ordre pragmàtic, no sempre han estat publicats íntegres com a tals estudis, encara que les seues conclusions s'hagen fet servir en diversos documents oficials com ara els plans de normalització lingüística de les mateixes universitats.

Els àmbits estudiats, sempre per a cadascun dels estaments, són: competències passives i actives en valencià, usos i pràctiques lingüístiques fora i dins de la universitat, valoració del valencià i actituds lingüístiques quant a l'ús del valencià a la universitat i, per últim, coneixement i ús dels serveis lingüístics universitaris. També s'han analitzat les opinions davant l'ús de l'anglès a la universitat, tant en la docència com en la investigació i també en l'ús administratiu.

La informació produïda sobre aquests àmbits és comparable amb la informació existent d'uns altres sectors, o del conjunt, de la població valenciana.

Donar resposta a aquesta comanda d'investigació ha fet necessari un plantejament metodològic que possibilitara articular la producció de dos tipus diferents i complementaris de material informatiu: d'una banda, una ampla informació descriptiva de les diverses situacions en què es troba el personal i l'alumnat en relació a l'ús del valencià i la seua disposició i capacitats per abordar-les i, d'una altra, una informació qualitativa que reflectira el marc de representacions ideològiques dels individus davant la normalització del valencià com a llengua d'ús a la universitat i que ens informara, per tant, de les actituds sobre l'ús acadèmic, en les publicacions, l'ús administratiu, l'ús institucional, el perfeccionament de les competències lingüístiques, etc.

Tot plegat, aquest plantejament ens demanava emprar una metodologia mixta, en la qual hem combinat l'ús de tècniques quantitatives (l'enquesta estadística representativa) amb l'ús de tècniques qualitatives (l'entrevista oberta o semiestructurada i el grup de discussió triangular).

Com expliquem al seu moment més detalladament, hem dissenyat qüestionaris específics per a cada un dels tres estaments, alguns dels quals s'han hagut de matisar per a respondre a determinades particularitats de cadascuna de les cinc universitats. Hem mantingut també el criteri de treballar amb un baix marge d'error que permetera traure conclusions representatives per facultats, però també per departaments i serveis, per la qual cosa la dimensió mostral del treball desenvolupat és bastant gran, amb més de 5.000 qüestionaris aplicats.

A més a més d'aquesta enquesta aplicada a l'estudiantat, PDI i PAS, se n'ha fet una altra, de tipus censal, aplicada a cadascun dels serveis, departaments i centres, en la qual s'han indagat, exclusivament, els usos lingüístics administratius de cada universitat.

També hem realitzat 11 entrevistes obertes o semiestructurades i s'han creat 6 grups de discussió triangulars per tal de captar com es representen ideològicament els mateixos actors la problemàtica associada al procés de promoure i d'inserir en el SUPV, assignatures impartides en la llengua pròpia dels valencians. D'aquests grups triangulars, se n'han fet dos per cada estament universitari, intercalant el gènere, els perfils lingüístics i les cinc universitats, de manera que necessàriament s'havien de confrontar amb intensitat les posicions proclius o contràries a l'ús a la universitat, respectivament, del valencià, el castellà i l'anglès. Pel que fa a les 11 entrevistes obertes o semiestructurades, es van dissenyar cercant aquelles posicions discursives derivades de distints graus de responsabilitat en la implementació de les polítiques lingüístiques, en funció de la seua ubicació dins l'organigrama de les cinc universitats.

Del treball de camp vinculat amb l'aplicació dels 5.020 qüestionaris, convocatòria i transcripció dels grups de discussió triangulars i les entrevistes obertes o semiestructurades, així com de l'enregistrament i transcripció de textos s'ha fet càrrec, adjudicada per concurs públic, l'empresa EMER-GFK.


Per a la realització del treball de camp i l'enregistrament de dades de l'enquesta d'usos administratius es va crear un equip *ad hoc*, que actuava sota la direcció de l'equip investigador i amb l'estreta col·laboració dels serveis lingüístics de cada universitat.

És important destacar que aquest estudi ha estat fruit de la col·laboració i la bona entesa entre les universitats del SUPV i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. La qual, a més a més, s'ha fet càrrec del finançament de la major part de les despeses.



CAPÍTOL I

NORMALITZACIÓ DEL VALENCIÀ

- 
- 1. CONSIDERACIONS PRELIMINARS**
 - 2. SOBRE LES POLÍTIQUES DE NORMALITZACIÓ DEL VALENCIÀ A LES UNIVERSITATS**

1. CONSIDERACIONS PRELIMINARS

«Una llengua és viable quan els qui no la saben l'aprenen i quan els qui la saben la fan servir i la transmeten als fills.»

Querol, E. i Strubell, M. (2009)

Al Llibre blanc de l'ús del valencià II,¹ publicat l'any 2008 per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua amb motiu dels 25 anys de vigència de la Llei d'ús i ensenyament del valencià (LUEV), Rafael Ninyoles fa un balanç sociològic del major interès quant a la normalització lingüística en el període transcorregut des dels anys 60 fins al moment present, el qual ens ha servit per a incardinar aquest estudi, centrat concretament en les cinc universitats que componen el sistema universitari públic valencià (SUPV), dins el marc més ampli dels «reptes de la normalització» en el conjunt de la societat valenciana.²

El treball de Ninyoles té l'encert de relacionar el futur de la normalització lingüística amb els canvis socioeconòmics, demogràfics i ideològics en els quals s'ha vist immersa l'estructura social valenciana, fet que constitueix una premissa bàsica de la sociologia de la llengua, atès que una mirada sociològica dels conflictes lingüístics no pot ignorar que tot canvi en els equilibris d'ús de les llengües operatives en un territori afecta les relacions socials i les relacions de poder i, per tant, com qualsevol altra planificació social, la planificació lingüística activarà interessos i resistències que es poden expressar de manera conflictiva, ja siga col·lectivament o individualment (Castelló, 2002: 196). Conseqüentment amb aquests pressupòsits, el text esmentat de Ninyoles (2008) mostra com el punt d'arrancada en la recuperació del valencià es produeix en el context de l'impuls democratitzador dels moviments socials dels anys seixanta i setanta, que veuen l'idioma com un dels pilars

constituents de la identitat valenciana malmesa per 40 anys de règim franquista, i així la normalització lingüística queda associada al procés de modernització política i social. La qual cosa fa que en sectors significatius de la societat civil la situació de l'idioma propi es pugua visualitzar com un problema col·lectiu que demana una decidida acció institucional i col·lectiva. Com a resultat de tot plegat el valencià no sols resulta despenalitzat sinó que queda connotat alhora amb els valors del progrés i del desenvolupament socioeconòmic, i esdevé així un dels ingredients indefugibles de la transició democràtica i del nou Estat autonòmic.

La LUEV (1983), com el mateix Estatut d'Autonomia promulgat un any abans, van veure la llum en un context d'ascens social i revalorització simbòlica del valencià i, en bona mesura, son conseqüència de fenòmens socials, culturals i polítics desenvolupats en les dècades anteriors. Malgrat nàixer en una mala conjuntura, per la coincidència cronològica amb la crisi econòmica i social derivada de la reconversió industrial que s'estava duent a terme, durant la dècada dels anys vuitanta, aquesta llei fa de trampolí d'un nou impuls expansiu de l'ús social del valencià en diversos àmbits, com ara en l'àmbit de l'ensenyament o en alguns departaments de l'Administració, i també comença a tindre presència als nous canals de comunicació i, encara que amb menor mesura, al mercat de treball, al sector terciari i a l'empresa privada.

Tot i produir-se de forma enormement desigual i contradictòria —deixant immunes a la normalització àmbits socials ben importants, tant de l'Administració com d'altres esferes de la vida econòmica, laboral, cultural, grups d'edat joves, classes socials dominants, etc.— l'impacte de l'aplicació de la LUEV ha estat d'enorme transcendència en el redreçament del valencià, sobretot pel que fa a l'increment de les competències lingüístiques en lectura i escriptura d'una part molt important de la població; grà-

1. Ros (2008).

2. Ninyoles (2008).

cies a aquella l'alfabetització en valencià va assolir màxims històrics, sense cap mena de dubte. Fins i tot, en el moment àlgid d'aquest impuls normalitzador es va posar fre, si més no parcialment i transitòriament, al ritme de substitució lingüística pel castellà en alguns àmbits de les relacions personals i familiars.

Siga com siga, la inèrcia d'aquest formidable impuls de transformació social modernitzadora, democràtica i valencianista sembla que tocà fons i paral·lelament el redreçament idiomàtic també es debilità. Deixem al mateix Ninyoles que ens mostre una perspectiva d'aquest nou horitzó: «Però no cal dir que allò que s'ha anomenat el procés de normalització lingüística no és un procés de caràcter lineal, sinó que implica tot un conjunt d'elements que actuen en direccions diverses o situades en contradirecció, de sectors que avancen a ritmes diferents o de parts que impulsen o retarden l'extensió de la llengua a totes les expressions de la vida social» (2008: 24). Les dades sociològiques disponibles són suficients, tanmateix, per a fixar amb escàs marge d'error el punt d'inflexió d'aquesta ona expansiva normalitzadora durant les primeres dels anys noranta, alhora que emergeix novament la tendència latent a la intensificació de la substitució lingüística pel castellà.³

Pel que fa a la naturalesa d'aquesta nova fase regressiva, l'anàlisi sociològica ens porta a conclusions diferents de les que alimenta el sentit comú i que són argumentades sovint per persones professionalment o voluntàriament implicades en la promoció lingüística del valencià, les quals destaquen com a determinants els factors d'ordre polític i mediàtic. En aquest sentit, és cert que han actuat forces polítiques i sectors mediàtics entrebantant i fins i tot oposant-se al procés normalitzador, que l'han frenat polititzant-lo, que han posat en circulació, o els han donat suport, discursos

socials que intensificaven l'ocultació i la substitució lingüístiques, que han enterbolit l'ambient creant un clima de vegades hostil a l'ús públic del valencià i que, sobretot, han promogut la confusió social escampant dubtes sobre la naturalesa i la qualitat de la llengua, degradant-la simbòlicament i minorant-la, i és cert que totes aquestes accions, de sentit contrari a la LUEV, van contribuir al fet que es produïra aquest canvi de tendència cap a la recessió en la normalització lingüística, que les dades empíriques ens donen com a moment d'inflexió al voltant de l'any 1992.⁴ No obstant això, aquesta percepció és parcial i insuficient, i també en aquest punt resulta inapel·lable l'anàlisi sociològica de Rafael Ninyoles, el qual, sense menysvalorar l'impacte d'aquestes pressions polítiques i mediàtiques —principalment per l'erosió que van ocasionar al valor simbòlic i a la dignitat del valencià—, dóna una importància molt superior als canvis profunds que estaven produint-se en la societat valenciana, canvis que debilitaven més eficaçment i seriosament l'impuls normalitzador de la llengua pròpia, com ara la «transformació profunda del sistema social de valors», i posa l'accent en «la major debilitat en l'articulació social i en el teixit associatiu, apatia democràtica, menor implicació en la cultura cívica i passivitat participativa... que s'orienta a la privacitat, a l'augment de la desconfiança interpersonal i social, que aclama... l'individualisme consumista, i realça en tot cas els drets personals per damunt dels drets col·lectius» (2008: 25).

De fet, en aquest nou període, sense abandonar el terreny de la confrontació oberta entre grups polítics i entre sectors de la societat civil,⁵ la resistència a les polítiques tendents a reduir la condició minoritzada del valencià obri uns altres fronts de més profunditat i subtilesa, en els quals les dificultats del valencià per a ser llengua d'ús no són percebudes ni viscudes com un problema col·lectiu, ni tan sols com un problema de la llengua, que com veurem amb

3. El concepte «substitució lingüística» el va fer servir originàriament Uriel Weinreich el 1953, nosaltres l'utilitzem en el sentit que li dóna Ernest Querol (2006), molt semblant al del *Diccionari de sociolingüística* (2001) de l'Enciclopèdia Catalana: «aïllament progressiu i reductiu de l'ús d'un idioma en la seva expansió demogràfica, en la seua extensió geogràfica i en els seus àmbits d'ús i, per tant, també en la representació ideològica de les seves possibilitats d'ús».

4. Vegeu les enquestes sobre coneixement i ús del valencià del SIES de 1989, 1992, 1995 i 2005.

5. Vegeu l'article de Pradilla (2002) sobre la contraplanificació lingüística des del Govern valencià.

detall més endavant molts la suposen amb bona salut, sinó que es representa de forma molt més individualitzada, en el terreny del seu ús quotidià, on cada valencianoparlant viu com a conflictes personals les pressions que li limiten les possibilitats de viure normalment en valencià, per més que, com també veurem després, bona part d'aquestes limitacions són palmàriament i indiscutiblement col·lectives i estructurals.

La minorització d'una llengua és un procés la gravetat del qual s'avalua i mesura habitualment mitjançant una sèrie d'indicadors quantificables, com ara el nombre d'àmbits d'ús en els quals es produeix substitució per la dominant, els àmbits i la intensitat de l'ocultació lingüística o el nombre de renúncies familiars a la seua transmissió intergeneracional, però en aquestes societats amb tantes pressions individualitzadores un dels indicadors qualitius més il·lustratius i simptomàtics de l'alt grau de minorització assolit és quan es generalitza la percepció del conflicte entre les dues llengües com una qüestió merament individual o personal, o dit d'una altra manera, quan les dificultats quotidianes per a usar la llengua ja no s'interpreten pels subjectes com a meres concrecions d'un enfrontament social entre dos idiomes en conflicte, sinó com un accident personal, atzarós i aleatori. La seqüència d'aquest fenomen social pren la forma d'un bucle espiral, de manera que la pèrdua d'autoestima col·lectiva i la individual es retroalimenten recíprocament, la major part de les vegades, a més a més, inconscientment.

Aquest indicador de minorització que acabem de descriure resulta particularment rellevant perquè és alhora l'exponent del fet que la llengua minoritzada ha assolit un alt grau de *vulnerabilitat*, en el sentit que aquesta llengua podrà ser agredida sense que això done lloc a respostes col·lectives dels seus usuaris, ni les institucions que li són pròpies es veguen necessàriament impel·lides o pressionades socialment a respondre-hi.

Cal dir que aquests corrents ideològics i socials hiperindividualistes (Lipovetsky, 2007: 120-148), que subjauen a aquesta fase de la recessió normalitzadora no són originalment ni específicament

valencians. Tot i que s'expressen amb una total plenitud en la nostra societat, afecten igualment i amb característiques molt semblants, les altres llengües minoritzades de l'Estat espanyol i encara més enllà d'aquestes fronteres, en tractar-se d'un fenomen ben globalitzat que, durant les darreres dècades, ha trobat un nou suport en la gran difusió i èxit planetari de la ideologia neoliberal, la qual en aplicar-se al camp sociolingüístic mira de «desregularitzar les llengües en nom dels drets lingüístics individuals, de la lliure elecció i decisió lingüística...» Nous partits i nous col·lectius (Foro de Babel, etc.) s'agrupen al voltant d'aquesta ideologia neoliberal en el convenciment que competint amb aquestes regles de joc és impossible que perden la partida, atés que, com diu Ninyoles, en realitat «el nostre mercat lingüístic no sols està regulat, sinó pràcticament intervingut en benefici del castellà» (2008: 28).

En aquest context, la incorporació massiva d'immigrants estrangers que s'ha produït els darrers anys no ha fet sinó agreujar les dificultats de generalitzar l'ús social del valencià, atés que, en ultrapassar un determinat llindar de minorització, resulta cada vegada més difícil incorporar-hi nous parlants. En els processos d'incorporació nombrosa d'immigrants, si no es produeix la integració cultural i lingüística en la llengua pròpia, això afavoreix immediatament la substitució cultural i lingüística d'aquesta per la llengua dominant. Així ho demostren diversos estudis de cas d'arreu del món i en particular a la Comunitat Valenciana la investigació realitzada per Morelló (2002)⁶ sobre la integració social de treballadors i treballadores immigrants, que evidencien com aquesta població manté actituds ben diferents davant els dos idiomes oficials si treballa i viu en alguns pobles agraris de la Comunitat Valenciana, amb un major nivell d'ús del valencià, que si treballa a les ciutats on l'ús és molt més baix, com és ben sabut.

D'altra banda, aquest model de societat al qual ens estem referint, centrat en el consum, combina la massivitat del consum com a fenomen social amb la lògica individual de la distinció (Bourdieu,

6. Morelló (2002).

1979), de manera que es produeix una gran fragmentació i individualització identitària derivada dels mateixos processos de consum on les pretensions diferenciadores dels subjectes fan que les identitats individuals es configuren principalment com a resultants de les marques i els objectes que consumim i els valors que (ens) signifiquen. Els estils de vida esdevenen i equivalen a estils de consum, els quals marquen la nostra identitat i la nostra imatge, tant pel que fa a la projecció exterior amb vista a la societat i als nostres grups de referència, com individualment en la percepció que cadascú ens fem de nosaltres mateixos. La dinàmica postmoderna de l'individualisme condueix, d'una banda a «viure per a si», a ser menys tributari de l'opinió aliena, a privilegiar les emocions íntimes, però, d'altra banda, empeny a comparar-se amb la resta per marcar la pròpia peculiaritat, per construir una imatge positiva d'un mateix per a si mateix (Lipovetstky, 2004: 58-60). En aquesta mateixa direcció apunta la generalització de les tecnologies de la informació i la comunicació en afavorir la proliferació de xarxes de sociabilitat fragmentada (Castells, 2006). Tot plegat, com déiem abans, quant a les pautes de comportament social dels individus la societat valenciana actual no és substancialment diferent de la resta de societats de capitalisme desenvolupat, l'obsolescència instantània dels esdeveniments i la vertiginosa circulació de la informació, alhora quantiosíssima i dispersa, fa els individus proclius a la memòria curta, hiperconnectats amb el present però despreocupats per la temporalitat històrica, més com més joves són les generacions, d'aquesta manera a hores d'ara els conflictes són codificats en termes estrictament individuals. Aquests són els paràmetres constituents de la matriu lògica que ens explica com la naturalesa inequívocament col·lectiva i social dels fenòmens lingüístics queda borrosa i desdibuixada en una mar d'identitats personalitzades (*costumitzades*) esdevenint un més dels molts senyals que confegeixen la pròpia imatge particular.

No ens ha de sorprendre, doncs, del fet que sobre el matalàs d'aquesta realitat social identitàriament atomitzada, aquest darrer període de creixement econòmic fortament especulatiu, des del 2000 fins al

començament de la crisi econòmica, haja estat un caldo de cultiu idoni per al bastiment d'una nova construcció simbòlica de la identitat valenciana en la qual el valencià, sense arribar a ser totalment prescindible, no representa en absolut un ingredient essencial en la seua composició. Val a dir que la precària situació sociolingüística del valencià també hi ha contribuït, atès que l'empenta normalitzadora i el marc jurídic vigent no han aconseguit fer-lo socialment necessari. Possiblement, ha pesat més la inèrcia de llargues dècades d'aplicació de polítiques lingüístiques, explícites i implícites, d'implantació radical d'un model monolingüe castellà, durant les quals s'ha «naturalitzat» socialment la seua omnipresent posició de privilegi, consolidant actituds i conductes anòmales pel que fa a l'ús del valencià, que encara no s'han pogut redreçar. La promulgació de la LUEV escenificava solemnement la despenalització i l'oficialització de l'ús del valencià (MEV, 2008: 10), però no abolia ni qüestionava la posició de predomini i de privilegi del castellà, l'asimetria era immensa i ara, 25 anys després de la seua promulgació, les dades ens mostren la minvada presència social de la llengua pròpia a les àrees urbanes i als espais socials econòmicament rellevants, que evidencien ben a les clares la seua debilitada posició simbòlica i la persistència de la minorització, que posa constantment de manifest la situació de vulnerabilitat en la qual es troba el valencià en la interacció amb altres llengües, no sols amb el castellà.

Per últim, cal dir que la creixent globalització econòmica i cultural han atorgat un espai cada vegada més notori i una presència en ascens a l'anglès, que ocupa ja àmbits d'ús molt importants en l'activitat científica i en les relacions comercials i econòmiques. La irrupció significativa d'aquest idioma en un escenari marcat pel conflicte lingüístic, on el castellà ocupa el lloc de llengua dominant i el valencià el de llengua minoritzada o subordinada, fa necessària l'anàlisi del seu paper al si dels discursos socials sobre la normalització o la substitució del valencià com a llengua d'ús al territori valencià.

«...si luego quiero acreditar los índices de impacto y todo eso de las revistas, lo que más me lo asegura es el inglés y luego por

otra parte en el ámbito interno las revistas mejores son en castellano... pero entre otras cosas porque sino no me leería mi colega gallego ni el catalán, bueno... el catalán sí pero al catalán no lo leería el andaluz y luego porque hay una proyección importantísima de la universidad española en Latinoamérica, entonces claro, incluso los profesores más acérrimos defensores de la utilización del valenciano claro... cuando van a Latinoamérica ya no... tienen que emplear el castellano, entonces les interesa que sus manuales estén en castellano, que sus artículos los den en castellano, etc...» E4

És en aquest marc que ens mourem després que, molt probablement, hem deixat enrere en el temps els sostres als quals va arribar aquella embranzida valencianista i democratitzadora encetada els anys seixanta. Ara podrem veure quin ús han fet les universitats del SUPV del vigent marc legal i fins on han arribat en la tasca complexa d'eleva la llengua pròpia a la categoria de llengua normal en els diversos usos acadèmics, científics, administratius i col·loquials, de la vida universitària.

2. SOBRE LES POLÍTIQUES DE NORMALITZACIÓ DEL VALENCIÀ A LES UNIVERSITATS

De les cinc universitats que analitzem en aquest estudi, l'any 1983 quan es va promulgar la LUEV només n'existien tres, tant la Universitat Jaume I com la Universitat Miguel Hernández es van constituir posteriorment, i de les tres existents aleshores només a la Universitat de València s'impartien, quasi simbòlicament, unes ben poques classes en valencià.

L'Estatut d'Autonomia i la promulgació de la LUEV obrien les portes a les universitats valencianes a l'elaboració de polítiques lingüístiques explícites orientades formalment a promoure el canvi lingüístic, atés que fins aquell moment la llengua oficial de totes aquelles, en qualsevol dels àmbits de la vida universitària, havia estat quasi exclusivament el castellà. La Universitat de València-Estudi General (UV-EG) i la Universitat Jaume I (UJI) reflecteixen en els seus estatuts l'oficialitat de les dues llengües i, com a institucions públiques valencianes, declaren com a llengua pròpia la que ho és també de la Comunitat Valenciana. La Universitat Politècnica de València (UPV) i la Universitat d'Alacant (UA), en canvi, indiquen únicament que són oficials les dues llengües de la Comunitat, sense destacar com a pròpia el valencià, mentre que la Universitat Miguel Hernández (UMH) no fa cap referència a les llengües que considera oficials però, en l'article 72, relatiu als drets de l'estudiantat, en l'apartat j, reconeix el dret d'aquest «a realitzar els exàmens i proves d'avaluació en qualsevol de les llengües oficials de la Comunitat Autònoma».

Basant-nos en les evidents diferències d'aquests enunciats normatius, seria exagerat concloure que seran determinants de les seues futures orientacions lingüístiques; tanmateix, és un fet que la política lingüística a les cinc universitats no és ni homogènia ni equivalent i que entre elles hi ha intensitats normalitzadores dife-

rents, tant en la definició de les línies d'actuació sociolingüística, com en el seu grau d'acompliment i d'assoliment dels objectius prefixats. A tall d'exemple, només la UV-EG i l'UJI han elaborat plans específics de normalització lingüística del valencià d'abast general a tota l'activitat universitària, a la UPV i la UA en canvi, en no disposar d'un pla de llarg termini explícitament concebut, la política lingüística pot oscil·lar en funció de la sensibilitat al tema de cada equip de govern. No obstant això, com veurem més endavant, s'han implementat accions que abasten els àmbits de la docència, dels usos administratius, de les publicacions i de la vida cultural. A la UMH encara no hi ha cap document de directrius en matèria d'ús del valencià, tot i que s'hi imparteixen cursos d'aprenentatge i coneixement d'aquest idioma.

L'UJI, des de 2002 i amb confirmació judicial, és l'única universitat valenciana que exigeix el coneixement del valencià com a requisit per accedir a les places del personal d'administració i serveis, però cada universitat disposa d'un servei amb recursos humans i tècnics, estructurats i organitzats de diferents maneres que es fan càrrec de la promoció, la formació, l'assessorament i la difusió del valencià. Fet i fet, les universitats consideren ben important que aquest siga d'ús habitual en tota la gestió administrativa, en la retolació, en la comunicació amb la societat, etc., accions en les quals té un paper fonamental el personal d'administració i serveis; no obstant això, en línies generals, les seues polítiques lingüístiques posen l'accent preferentment en incrementar-ne l'ús docent, més notori simbòlicament que l'ús administratiu i pràcticament més difícil i complex.

Per tal de possibilitar la docència en valencià les universitats valencianes han desenvolupat dues estratègies distintes, la d'habi-

litar línies en valencià (l'OCA —oferta del curs acadèmic—), implementades amb particularitats i especificitats a la UV, a la UPV i a la UA, i la d'oferir en valencià totes aquelles assignatures que figuraren en el POD (pla d'organització docent) d'un professor lingüísticament competent i disposat a impartir-les en la llengua pròpia de la universitat, que ha caracteritzat l'estratègia lingüística de l'UJI. A la UMH no es fan classes en valencià.

El fet que l'opció escollida per l'UJI no comporte en cap cas un cost econòmic addicional no és la diferència més rellevant, són més destacables els supòsits que fonamenten teòricament cadascuna de les dues opcions. Quan es van dissenyar, tant una estratègia com l'altra assumien com un fet inapel·lable que, atesa la posició de privilegi del castellà en la societat i en les universitats valencianes, quasi absolut fins aquell moment, la proporció d'alumnes que escollirien rebre la docència en la llengua minoritzada seria significativament inferior a l'elecció del castellà. Davant d'aquesta contundent realitat l'opció de crear una línia per als castellanoparlants i una altra per als valencianoparlants tenia com a objectiu assegurar-los a aquests últims la satisfacció del dret que els assisteix de ser ensenyats en la seua llengua, i intentar que, sempre que siga això possible, s'oferisca de cada assignatura, almenys, un grup en valencià.

Igual que la Universitat de València, l'opció estratègica escollida per l'UJI diagnosticava la situació de partida com un bilingüisme asimètric i n'era conscient que aquesta era una de les principals dificultats que calia superar, és a dir, formava part de les previsions dels planificadors que els valencianoparlants acceptarien passivament la docència en les dues llengües mentre que els castellanoparlants monolingües es resistirien amb distintes intensitats a rebre-la en valencià. Els redactors del Pla de normalització lingüística, tampoc ignoraven la forta desigualtat existent entre les dues llengües, però⁷ confiaven que, en un context social de

progressiva normalització, la intolerància dels integrants del col·lectiu monolingüe al fet que se'ls parlara en valencià es debilitaria en un termini no gaire llarg, mentre que, en aquesta universitat de nova creació el professorat jove optaria amb relativa celeritat per la docència en valencià i tot plegat, permetria molt més fàcilment l'avanç cap a una universitat realment bilingüe, que ho seria de fet perquè les assignatures es distribuïren de forma aleatòria segons l'opció lingüística del professorat. No hi hauria, doncs, duplicitat de grups en les dues llengües com en el sistema de línies sinó que hi hauria grups unitaris, amb assignatures que s'impartirien únicament en valencià o en castellà, tant optatives com troncales i obligatòries.

Mirat així i descrit de forma esquemàtica, crear línies constitueix una estratègia bàsicament defensiva que es considera apropiada per a aquells períodes històrics d'una societat en els quals assolir el bilingüisme es presenta com un objectiu impossible, raó per la qual i ni que siga com un mal menor, es tracta d'assegurar la coincidència del professorat i l'alumnat valencianoparlant, i evitar així les situacions de conflicte on, si no s'actuava així, aquest col·lectiu minoritari hauria de renunciar o fer ocultació de la seua llengua. Contràriament, l'opció per un ensenyament sense línies té sentit, per tant, en un escenari de simetria real de les dues llengües o, com suposava aleshores la direcció de l'UJI, quan s'espera una ràpida i amplíssima bilingüització del conjunt del teixit social i, conseqüentment, la superació en un termini relativament curt del conflicte lingüístic. Val a dir sobre això, que la millora en els indicadors lingüístics de les comarques de Castelló i, en particular, les dades d'alfabetització en el sistema educatiu,

de l'UJI, de juny de 1992, es diu: «Aquesta situació presenta tant defectes com virtuts [es refereix a la política de línies]. D'una banda, garanteix els drets lingüístics d'una part de la població, que vol fer els seus estudis en valencià. D'una altra, és contradictòria amb el mateix procés de normalització, perquè priva els castellanoparlants —o els valencianoparlants que no estan, o no es consideren prou capacitats per a inserir-se en línies en valencià— del contacte quotidià amb l'ús del valencià dins de les aules, que és precisament la millor manera d'adquirir els coneixements mínims per a esdevenir valencianoparlants dotats dels recursos lingüístics necessaris.»

7. Recordem que aquesta decisió es va prendre a finals del curs 1991/92. Durant el primer curs de l'UJI, 1991/92, hi va haver línies o grups en valencià. El curs 1992/93 ja es va començar amb grups unitaris, sense línies en valencià, encara viva l'onada redreçadora. En l'Informe de la Direcció Tècnica de Política Lingüística

donaven versemblança a aquesta anàlisi. En qualsevol de les dues polítiques lingüístiques es mira de fer una regulació en la vida interna de la universitat, plenament conscient de la transcendència social del compromís de les institucions científiques amb la normalització de la llengua pròpia, però plenament confiada també en el fet esperable que el Govern valencià farà el mateix en la resta dels àmbits de l'Administració i els serveis i també en els mitjans públics de comunicació. L'any 1991 no hi havia raons per pensar que una política de normalització lingüística decidida del Govern valencià no seria capaç de superar el bilingüisme asimètric del país i assolir en un termini no massa llarg un ampli bilingüisme real en la societat valenciana. Si totes aquestes premisses es complien l'UJI ja no hauria de canviar d'estratègia mentre que les universitats amb línies, arribat el moment de la bilingüització social, haurien d'abandonar la seua estratègia i adoptar la que ja s'havia instal·lat a l'UJI.

«L'existència de línies en valencià... respon a l'anòmala situació lingüística que pateix la nostra societat, ja que, en efecte, aquestes línies són una situació teòricament transitòria, fins que el procés de normalització lingüística assegure a tot el professorat i a tot l'alumnat la possibilitat d'entendre i de manifestar-se correctament en valencià, qui així vulga fer-ho.» Informe de la Direcció Tècnica de Política Lingüística. UJI. Juny de 1992

Així doncs, com hem explicat fins ara, abordem l'anàlisi de la situació del valencià a les universitats del SUPV partint de la certificació que s'han complit molt poques d'aquestes premisses: continuem en un context de bilingüisme asimètric, de forta desigualtat de les dues llengües, de gran vulnerabilitat del valencià i s'allunya a l'horitzó l'esperada societat bilingüe.

D'altra banda, o en concordança precisament amb la feblesa i l'absència d'èxits en l'impuls institucional al valencià en el conjunt de la societat, l'acompliment real de la política de línies de les universitats que van optar per aquesta estratègia ha estat també molt desigual. A la UPV l'any 2000 el vicerectorat a qui competia la normalització lingüística va crear les línies en valencià amb el següent criteri: a) per cada dos grups un ha de ser en valencià; b) si hi ha un sol grup, el professorat decideix en quina

llengua s'imparteix la classe; c) tota aquesta informació ha de ser pública abans de la matriculació de l'alumnat. Val a dir que en algun centre es van crear les línies però, excepte en Informàtica, on es feia amb més rigor, no es va garantir realment que el professorat les impartira en valencià. Durant un cert temps es donava un incentiu a la docència en valencià, i fora de les línies molt pocs membres del professorat imparteixen alguna assignatura en aquest idioma. Com déiem, les actituds lingüístiques del professorat estan desigualment distribuïdes, no sols per universitats sinó també per àrees de coneixement, per departaments i per centres.

A la UA, sense tenir en compte les assignatures de Filologia Catalana en les quals és metodològicament preceptiu, es va començar a impartir classes en valencià al voltant del curs 1991/92 per iniciativa d'un grup de professors de diversos departaments i àrees com ara: informàtica, història de la ciència, física aplicada, filologia anglesa, ecologia, anàlisi econòmica, etc. Durant el curs 1995/96 es van posar en marxa cinc assignatures de llenguatge d'especialitat per a formació específica i suport terminològic del professorat, de les quals es feia càrrec el Departament de Filologia Catalana però estaven impulsades des del Servei de Promoció del Valencià i pel Rectorat. A partir del curs 1999/00 es generalitza el crèdit com a unitat per a mesurar les assignatures i des del curs 2001/02 es van començar a donar incentius al professorat, als departaments i als centres pels crèdits impartits en valencià.

Si deixem a banda per un moment les actituds de l'estudiantat i reparem únicament en el fet que aquest arriba a la universitat amb un alt grau d'alfabetització en valencià, gràcies bàsicament a l'aprenentatge obtingut al seu pas per l'ensenyament no universitari,⁸ ens adonem d'immediat que la càrrega del canvi

8. Cal dir que segons dades de matriculació de la Conselleria d'Educació per al curs 2008/09, únicament el 26,2% d'alumnat rep l'ensenyament en valencià al sistema educatiu no universitari i es distribueix de manera desigual en el conjunt del territori valencià, el 56% a la província de Castelló, el 27% a la de València i el 15% a la d'Alacant. Les dades de coneixement del valencià expressades per

	Entén		Parla		Llig		Escriu	
	Correctament o bastant bé	Amb dificultat o gens	Correctament o bastant bé	Amb dificultat o gens	Correctament o bastant bé	Amb dificultat o gens	Correctament o bastant bé	Amb dificultat o gens
UJI*	94,6	4,6	84,8	14,4	92,2	9,2	82,0	18,8
UV-EG	87,9	10,3	73,5	24,2	84,1	13,8	71,2	26,5
UPV	82,2	11,0	68,9	24,3	78,7	14,5	67,0	26,2
UMH	81,5	16,5	70,0	28,0	72,9	25,1	66,7	31,3
UA	80,6	17,7	59,2	38,7	73,5	24,4	57,8	40,1

Taula I-1. Coneixement del valencià declarat per l'estudiantat a la matrícula segons universitat

Font: Serveis lingüístics universitaris. Curs 2008/09.

* Al llarg de tot l'estudi s'empraran sigles per tal de referir-se a les universitats del sistema públic valencià. Les claus són les següents:

UJI: Universitat Jaume I

UA: Universitat d'Alacant

UPV: Universitat Politècnica de València

UV-EG: Universitat de València – Estudi General

UMH: Universitat Miguel Hernández

lingüístic descansa principalment en les actituds i els comportaments del professorat, que es converteix en el sector clau del procés, òbviament però no únicament, condicionat pel nivell de les seues competències lingüístiques. Però, com veurem més endavant, a més a més de la capacitació de l'alumnat i el professorat, són determinants les actituds de tolerància o intolerància a rebre o impartir la docència en una llengua socialment minoritzada i, d'altra banda, resulta també determinant la voluntat i la capacitat de cadascuna de les institucions universitàries públiques valencianes de garantir una oferta suficient de docència en la llengua pròpia. Aquesta afirmació ve avalada per les dades dels darrers cursos acadèmics sobre les competències lingüístiques de l'estudiantat universitari, les quals posen de manifest la majoritària capacitació que diuen tindre i que, si així ho volgueren, els permetria participar sense cap mena de dificultat en les classes impartides en aquest idioma; de fet a la universitat que

enregistra el nivell de competència més baix del SUPV l'entenen el 80% de l'estudiantat, tot i que alguns alumnes no podrien fer-ne un ús complet en no saber parlar-lo o escriure'l (en aquesta mateixa universitat s'aproximen al 40%). [Taula I-1]

A grans trets, doncs, tant creant línies com grups unitaris, es requereix com a mínim disposar d'una plantilla suficient de professorat idiomàticament solvent i actitudinalment disposat a impartir docència en valencià que, a més a més, estiga distribuït de forma harmònica i equilibrada per les diverses titulacions, departaments i cursos, en concordança quantitativa amb la grandària del col·lectiu d'alumnat valencianoparlant. Per aquest motiu, des que començaren a impartir-se classes en valencià les universitats han aprofitat els impresos de matrícula per a sondejar el volum de la demanda d'aquesta docència, d'una banda, per part de l'alumnat i d'una altra, mitjançant els plans d'ordenació docent (POD) per a mesurar el grau d'equivalència de l'oferta corresponent d'assignatures o crèdits. La lectura d'aquestes dades ens pot permetre fer-nos una primera impressió, ni que siga

l'alumnat universitari són reflex d'aquesta realitat, a més d'indicar la presència d'alumnes procedents de províncies no valencianes.

superficial, sobre els resultats i les dificultats d'aquestes polítiques lingüístiques aplicades a la docència universitària.

En primer lloc, no tot l'alumnat que pot rebre docència en valencià ho desitja; de fet, com podem veure a la segona taula, la diferència numèrica entre aquestes magnituds i les de competència lingüística, reflectides a la primera taula, són ben significatives. [Taula I-2]

Pel que fa a l'oferta docent de crèdits en valencià i en altres llengües, les xifres que es mostren⁹ a la taula 3 reflecteixen el sostre al qual s'ha arribat vint-i-cinc anys després de la promulgació de la LUEV. Per a ser més exactes, cadascuna de les quatre universitats que dispensen docència en valencià han fluctuat en algun any anterior en xifres superiors o inferiors en dos o tres punts percentuals respecte a les dades que figuren en aquest curs que mostrem; els percentatges enregistrats, però, ens indiquen bastant fidelment el llindar en el qual es mouen des de l'any 2000. Els daltabaixos anuals són conseqüència de les variacions que es produeixen en la mida de les plantilles de professorat i en l'oferta d'assignatures, fent ballar poc o molt les proporcions. L'UJI, per exemple, ha enregistrat un 24,7% de professorat que fa classe voluntàriament en valencià el curs 2009/10, el seu sostre màxim. [Taula I-3]

Encara que es tracta de dues magnituds diferents —el desig de rebre docència en valencià expressat per l'estudiantat i els crèdits de docència impartida en valencià— les dades comparades indueixen a pensar que molts universitaris valencianoparlants no poden exercir el seu dret a ser ensenyats en valencià al seu país. [Taula I-4]

De tota manera, la posterior anàlisi de l'enquesta ens mostrarà detalladament com el desajust és en realitat molt major que el que suggereixen aquestes dades, atès que la distribució de l'alumnat valencianoparlant és generalment més homogènia que la del col·lectiu docent. És a dir, hi ha titulacions per a les quals la universitat corresponent no disposa del professorat apropiat i pràcticament no s'imparteixen classes en valencià, mentre que

	valencià	castellà	indiferent	no ho sap + no enreg.	Total
UMH	4,5	85,6	7,9	2,0	100
UA	7,8	82,9	7,8	1,5	100
UPV	17,5	63,5	19,0	-	100
UV-EG	24,9	62,7	12,0	0,4	100
UJI	35,9	50,3	13,9	5,6	100

Taula I-2. «Demanda» de llengües de docència per l'estudiantat segons universitat
Font: Serveis lingüístics universitaris. Curs 2008/09.

	En valencià	En castellà	En una altra llengua
UV-EG (2007-08)	23,93	72,48	3,58
UJI (2008-09)	21,30	71,60	7,10
UPV (2008-09)	7,80	87,40	4,50
UA (2007-08)	5,12	90,35	7,50
UMH (2008-09)	0,00	100,00	0,00

Taula I-3. Llengües d'impartició de la docència (percentatge sobre crèdits totals) segons universitat
Font: Serveis lingüístics universitaris. Curs 2007/08/09.

	demanda	crèdits impartits
UMH	4,5	0,0
UA	7,8	5,1
UPV	17,5	7,8
UV-EG	24,9	23,9
UJI	35,9	21,3

Taula I-4. Demanda de docència en valencià expressada per l'estudiantat (% sobre total d'estudiantat) i crèdits impartits en valencià (% sobre total de crèdits impartits) i universitats valencianes
Font: Serveis lingüístics universitaris. Curs 2007/08/09.

9. Estan descomptades les assignatures de l'àrea de Filologia Catalana.

Universitats	%
Universitat d'Andorra	100,0%
Universitat Oberta de Catalunya	100,0%
Universitat de Vic	87,5%
Universitat de Girona	83,7%
Universitat Ramon Llull	70,3%
Universitat Rovira i Virgili	69,8%
Universitat de Lleida	67,6%
Universitat Autònoma de Barcelona	65,6%
Universitat Pompeu Fabra	61,1%
Universitat Politècnica de Catalunya	56,5%
Universitat de les Illes Balears	51,6%
Universitat Abat Oliba CEU	35,0%
Universitat Internacional de Catalunya	30,0%

Taula I-5. Percentatge de grups impartits en valencià i universitats dels territoris catalanoparlants

Font: Dades lingüístiques de la Xarxa Vives d'Universitats.

	2004/2005		2008/2009	
	%	Absoluts	%	Absoluts
UV-EG	18,00%	56 de 311	19,78%	92 de 465
UA	7,32%	12 de 164		
UJI	2,31%	4 de 173	8,70%	14 de 161
UMH	0		0	
UPV	0		0	

Taula I-6. Places perfilades lingüísticament (cursos 2004/05 i 2008/09)

Font: Serveis Lingüístics Universitaris.

pot haver-hi professorat que, en ser idiomàticament solvent, podria fer-les però per múltiples raons està fent les seues classes en castellà. «En una mateixa universitat conviuen facultats amb una oferta molt alta de crèdits en valencià amb unes altres on és difícil trobar-ne cap —a Castelló diverses titulacions freqüen el 50% i algunes fins i tot el superen—» (Segura, M. 2010), així doncs, és possible que un alumne que haja demanat tota la docència en valencià en reba un percentatge molt petit i, al mateix temps, un alumne que volia totes les classes en castellà en tinga algunes en valencià. En general, hauríem de concloure que l'ús social *normal* d'una llengua minoritzada té una lògica de funcionament que difícilment pot encaixar dins el model lògic d'oferta/demanda i té molt més a veure, en canvi, amb el grau de bilingüisme real de la població, en aquest cas la universitària, i amb el grau d'intolerància i resistència a l'ús de la llengua minoritzada dels monolingües castellanoparlants. Tant l'oferta com la demanda estan fortíssimament condicionades per les relacions de poder entre les dues llengües (o entre els grups socials que hi donen suport). A la vista de la informació facilitada pels serveis lingüístics de les universitats referida a la distribució per departaments i titulacions, es pot dir que en el paisatge general de la docència universitària valenciana hi ha algunes valls permeables en distints graus a la introducció del valencià i grans serralades en posicions que oscil·len des de la indiferència a la resistència passiva o a la intolerància.

De manera indicativa es mostren les dades de docència impartida en valencià durant el curs 2007/08 d'algunes de les universitats dels territoris amb els quals compartim llengua. [Taula I-5]

Com déiem adés, la clau de volta d'aquestes polítiques és el professorat, de manera que la capacitat de les universitats (una altra cosa és la voluntat) de dur a terme docència en valencià depén del personal docent i investigador (PDI) capacitat i amb disposició de fer-ne. Traure places a concurs o oposició perfilades amb aquest requisit és clau per a confegir aquest tipus de plantilla, tanmateix els progressos assolits en aquest camp són més aviat minsos. [Taula I-6]

Fins aquí ens hem centrat en la docència per la major importància d'aquest àmbit a l'hora de visualitzar els progressos en la normalització, però no hem fet cap comentari sobre l'activitat investigadora. La Universitat Jaume I, que presenta en general unes puntuacions per damunt de la mitjana en molts dels indicadors de docència en valencià, fa públic en la seua pàgina web¹⁰ la llengua en què s'han llegit les tesis doctorals en el període comprés entre 1992 i 2008: el percentatge de tesis doctorals llegides en valencià és del 5,45%, en anglés el 10,9% i en castellà el 83,43%. A les universitats dels territoris amb els quals compartim llengua, tot i que amb resultats desiguals, les xifres del curs 2007/08 evidencien també que es tracta d'una tasca àrdua.

Universitats	%
Universitat Oberta de Catalunya	57,14%
Universitat de Vic	50,00%
Universitat Ramon Llull	36,00%
Universitat Abat Oliba CEU	30,00%
Universitat de Girona	29,00%
Universitat de les Illes Balears	27,90%
Universitat Autònoma de Barcelona	25,50%
Universitat de Lleida	17,20%
Universitat Rovira i Virgili	14,00%
Universitat Internacional de Catalunya	12,50%
Universitat Pompeu Fabra	12,40%
Universitat Politècnica de Catalunya	6,61%

Taula I-7. Percentatge de tesis doctorals escrites en català en universitats dels territoris catalanoparlants

Font: Dades lingüístiques de la Xarxa Vives d'Universitats.

Val a dir que aquestes dades són ben il·lustratives de la dificultat que té el valencià per a fer-se un lloc en el món de la investigació,

tan regulat des de paràmetres creixentment globalitzats. Aquests percentatges, per minso que puguen semblar, tenen un alt valor en un context en què és pràctica freqüent que les comissions d'avaluació de sexennis d'investigació i les comissions d'acreditació de mèrits no puntuen¹¹ o puntuen amb penalització allò publicat en valencià, amb independència del seu valor científic intrínsec. Tot l'esforç que representa l'elaboració d'una tesi doctoral, si es llegeix en valencià, en la major part de les àrees de coneixement, no comporta una guany sinó un cost «curricular», just el contrari que la lectura en anglés.

La pressió no és tan intensa pel que fa a la llengua en la qual s'editen les publicacions universitàries, però les xifres també posen de relleu aquest rerefons que comentàvem en relació a les tesis, atès que les llengües no estan en condicions d'igualtat a l'hora de publicar. Per més que les universitats, mitjançant els serveis lingüístics, donen diversos tipus de suport als que fan tesis o publiquen en valencià, si el criteri d'elecció de la llengua en què s'ha de publicar és aquella que és més convenient a l'autor des d'un punt de vista curricular o credencialista, difícilment s'optarà pel valencià. Això ens dóna pistes per a entendre, si més no parcialment, la proporció de llibres publicats en valencià per les universitats valencianes durant la darrera dècada. La UV-EG publica el 31,2% en valencià, al qual s'ha d'afegir un altre 5,7% de llibres editats en diverses llengües. El castellà, emprat sol o juntament amb altres idiomes, frega el 60% i l'anglès el 3%. És per això que, a bastant distància, és la universitat que més fa servir el valencià en les seues publicacions, seguida de l'UJI que trau a la llum el 21,9% dels llibres en valencià, el 67,5% en castellà i el 10,6% en altres idiomes. La UPV en publica el 7,8% en valencià i la UA no arriba al 4%. La UMH no fa cap publicació en valencià. Dades que, com es veurà més endavant, són consistents amb les obtingudes en la declaració de llengües preferides en la publicació de la investigació del personal docent i investigador entrevistat a les enquestes.

10. <http://www.uji.es/projectes/ppl/dappl/iii/iii41b.html>.

11. Algunes ni tan sols les baremen, en considerar-les com a localismes. El mateix article publicat en anglés pot tenir una alta puntuació.



CAPÍTOL II

COMPETÈNCIES, USOS I VALORACIONS DEL VALENCIÀ ENTRE LA POBLACIÓ UNIVERSITÀRIA DEL SISTEMA PÚBLIC VALENCIÀ

3. CARACTERÍSTIQUES DE LA MOSTRA

- a. Estudiantat a la mostra
- b. El personal docent i investigador a la mostra
- c. Personal d'administració i serveis a la mostra

4. COMPETÈNCIES EN VALENCIÀ EN EL SUPV

- a. Llengua en què va aprendre a parlar la població universitària
- b. Estudis de valencià i població universitària
- c. Competències lingüístiques en valencià en el SUPV

5. USOS DEL VALENCIÀ EN EL SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ


- a. Usos del valencià fora de la universitat
- b. Pràctiques lingüístiques a la universitat

6. VALORACIÓ DEL VALENCIÀ EN EL SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ

- a. Importància atorgada a les diverses llengües
- b. Actituds lingüístiques en el SUPV
- c. Evolució prevista del valencià

7. ELS SERVEIS LINGÜÍSTICS DEL SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ

- a. Drets lingüístics i valoracions dels serveis lingüístics
- b. Universitat d'Alacant
- c. Universitat Jaume I
- d. Universitat Miguel Hernández
- e. Universitat Politècnica de València
- f. Universitat de València-Estudi General



Una part rellevant de la informació que serveix de base a aquest informe s'ha obtingut mitjançant un ample treball d'enquesta, és a dir, amb l'aplicació de qüestionaris estandarditzats a la població objecte d'estudi. Aquesta tècnica ens permet la generalització a la població universitària valenciana, del sistema públic, dels resultats obtinguts a la mostra. Cal tenir en compte, però, les especificitats, capacitats i limitacions d'aquesta eina d'investigació:

1. Es tracta d'una eina d'**observació indirecta**, un instrument que recull les respostes de les persones, és a dir, que es fonamenta en allò que diuen els entrevistats. Si preguntem en una enquesta sobre els usos del valencià, el que obtenim és la percepció que té l'entrevistat sobre els seus usos; una informació diferent, per exemple, al recompte de les hores de classes impartides en valencià o dels llibres que s'editen en valencià. És a dir, les informacions de les enquestes són informacions que objectiven subjectivitats: no són informacions que objectiven objectes, sinó que objectiven les relacions dels subjectes amb els objectes. Són, per tant, instruments de mesurament d'actituds i d'opinions, que d'aquesta manera es transformen en mesuraments de l'opinió pública. Hem de concloure, per tant, que les enquestes no són instruments que puguen mesurar aspectes aliens a l'opinió, per molt públics que siguen: l'enquesta està més capacitada per mesurar l'adhesió a valors i finalitats que no a instruments i solucions tècniques

2. Es tracta d'una eina de caràcter **inferencial**, que obté la informació sobre el conjunt estudiat a partir de l'observació d'una part, que s'anomena mostra. Això implica que només podem afirmar un coneixement probabilístic sobre la població objecte d'estudi, si s'acompleixen una sèrie de condicions en la construcció de la mostra i l'anàlisi posterior. Efectivament, el coneixement adquirit per enquesta és un coneixement subjecte a criteris de seguretat i precisió, que depenen dels mecanismes d'extracció i de les dimensions de les mostres. La seguretat (o nivell de confiança) ens dóna informació sobre la probabilitat d'encertar, a partir de la mostra, el valor en el

conjunt de la població. La precisió (o marge d'error) ens dóna informació sobre l'amplitud dels valors probables en la població, quan major siga menor precisió s'obté de la mostra. Així, les condicions de seguretat i precisió milloren o empitjoren en funció de les dimensions i mètodes d'extracció de la mostra,

Amb aquestes consideracions prèvies cal destacar, com ara concretarem, que la dimensió mostral del treball desenvolupat és gran, amb més de 5.000 entrevistes, així com que els mètodes d'extracció poden garantir la representativitat dels resultats obtinguts.

3. CARACTERÍSTIQUES DE LA MOSTRA

Per al càlcul de les distribucions mostrals s'han fet servir les dades facilitades per les universitats del sistema universitari públic valencià (SUPV), totes elles referides a l'any 2007, i per a cadascun dels col·lectius universitaris considerats: personal docent i investigador (PDI), personal d'administració i serveis (PAS) i estudiantat. El marge d'error màxim per cada col·lectiu i universitat que aquest estudi estava en disposició d'acceptar era del $\pm 5\%$.

La distribució de la població, per a cada universitat i col·lectiu, per a l'any de referència era la següent:

Població	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
PDI	2.177	5.265	1.101	2.806	993	12.342
PAS	1.300	1.387	570	1.280	504	5.041
Estudiantat	26.373	44.985	12.132	39.143	10.994	133.627
Total	29.850	51.637	13.803	43.229	12.491	151.010

Per tant, les mostres, calculades per a cada universitat i col·lectiu, eren les següents:

Mostra	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
PDI	338	364	294	350	285	1.631
PAS	306	346	235	305	223	1.415
Estudiantat	394	397	388	396	386	1.961
Total	1.038	1.107	917	1.051	895	5.008

En l'aplicació dels qüestionaris s'ha fet servir la xarxa de camp de l'empresa Gfk-Emer, que ha sigut també l'empresa encarregada de l'enregistrament de les dades. Finalment, les entrevistes efectivament realitzades en cada universitat i col·lectiu han sigut les següents:

Entrevistes	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
PDI	341	358	299	358	281	1.637
PAS	308	350	240	304	215	1.417
Estudiantat	396	399	389	396	387	1.967
Total	1.045	1.107	928	1.058	883	5.021

Els marges d'error mostrals, per cada universitat i col·lectiu, per a un nivell de confiança del 95,5% (2σ) i $p=q=50\%$, són:

Marges d'error	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	TOTAL
PDI	4,9	5,0	4,9	4,9	4,9	2,3
PAS	4,9	4,6	4,9	4,9	4,9	2,2
Estudiantat	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	2,2
Total	3,0	2,9	3,1	3,0	3,2	1,4

Amb aquests extraccions de mostra, cada col·lectiu i universitat queda caracteritzat per les seues variables de control sociodemogràfic, les quals ens permeten una primera aproximació als perfils poblacionals de les persones entrevistades i ens ajuden a entendre alguns dels resultats, pel que fa a les relacions lingüístiques, que trobarem en l'explotació d'aquestes entrevistes. La caracterització de les mostres les fem per col·lectius.

a. Estudiantat a la mostra

S'han fet quasi 2000 entrevistes telefòniques (1.967) a estudiants i estudiantes de les diverses universitats públiques valencianes. Aquestes entrevistes ens mostren que la composició per sexe de la població estudiantil universitària valenciana és pràcticament idèntica a la distribució per sexe de la població en general: 48,5% homes per 51,5% dones.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Home	43,4	45,0	50,1	62,6	40,6	48,5
Dona	56,6	55,0	49,9	37,4	59,4	51,5
N*	396	389	387	396	399	1.967

Taula II-8: Composició de la mostra per sexe (estudiantat) i universitat**

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* Les ponderacions i els ajustos de percentatges poden provocar desajustos en les sumes totals.

** Les taules representen totes les distribucions percentuals per columna, amb la dimensió de la mostra, N, de cada columna en la darrera fila.

De tota manera, aquest resultat global resulta d'una combinació diversa de composicions en les cinc universitats públiques valencianes. En la taula anterior es veu com la Universitat de València (UV-EG) presenta un prevalença femenina significativament superior a la mitjana. Una dada que es repeteix en els casos de la Universitat Jaume I (UJI) i de la Universitat d'Alacant (UA). Per contra, la població estudiantil de la Universitat Politècnica de València (UPV) està clarament masculinitzada, mentre que la de la Universitat Miguel Hernández (UMH) també té una presència masculina per damunt de la mitjana del sistema universitari públic valencià (SUPV).

La ubicació geogràfica de cadascuna de les universitats del SUPV determina de manera bastant significativa la composició del seu estudiantat segons l'origen territorial.

Siga com siga, més del quaranta per cent (43%) de l'estudiantat del SUPV va nàixer a l'àrea metropolitana de València, als quals podem afegir el quasi vint per cent (18,6%) que procedeix de la zona d'Alacant, per la qual cosa, 6 de cada 10 estudiants i estudiantes del SUPV són nascuts a les dues principals àrees urbanes del país. Dit açò, a la taula es pot comprovar l'especial vinculació de l'estudiantat a les universitats més pròximes a la seua àrea d'origen: al voltant de 2 de cada 3 estudiants i estudiantes (entre el 60% i el 70%) de cada universitat provenen de la seua àrea d'influència més pròxima. Només cal destacar l'especial concentració de població estudiantil que ha nascut a territoris de parla castellana a la UA, però sobretot a la UMH. Concretament, a la UMH, quasi un trenta per cent (28,7%) de l'estudiantat ha nascut a territoris valencians castellanoparlants o a la resta d'Espanya castellanoparlant; i a la UA aquesta proporció arriba al 22,3%, una mica més d'1 de cada 5. Aquesta presència és mínima a la UV, amb només un 2%.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Àrea d'Alacant	67,3	0,5	64,5	1,8	0,8	18,6
Àrea d'Alcoi-Gandia-Dénia	8,9	1,3	3,1	13,4	9,8	9,3
A.M. València	0,5	9,6	1,6	64,8	66,1	43,0
Àrea de València		10,1	2,1	13,2	16,6	10,7
Àrea de Castelló		73,6		2,5	4,5	9,2
Zona castellanoparlant	18,5	2,8	22,5	2,0	1,0	6,4
Catalunya/Balears	1,0	0,5			0,3	0,3
Resta d'Espanya	3,8	1,6	6,2	2,0	1,0	2,3
Resta del món				0,3		0,1
N	395	387	386	395	398	1.962

Taula II-9: Composició de la mostra segons origen territorial* (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* En la distribució territorial interna valenciana, hem emprat la classificació que usa en els seus estudis el Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana. Una classificació de les comarques en regions que, després, també ha emprat l'Acadèmia Valenciana

de la Llengua en els seus estudis. La classificació territorial de les comarques és la següent:

- Àrea d'Alacant: l'Alacantí, el Baix Vinalopó i la Marina Baixa.
- Àrea d'Alcoi-Gandia-Dénia: l'Alcoià, el Comtat, la Marina Alta, la Safor i la Vall d'Albaida.
- Àrea Metropolitana de València: l'Horta Nord, l'Horta Oest, l'Horta Sud i València.
- Àrea de València: el Camp de Morvedre, el Camp de Túria, la Costera, la Ribera Alta i la Ribera Baixa.
- Àrea de Castelló: l'Alcalatén, l'Alt Maestrat, el Baix Maestrat, la Plana Alta, la Plana Baixa i els Ports.
- Zona castellanoparlant: tota la resta de comarques del territori valencià.

En el SUPV, 1 de cada 3 estudiants i estudiantes estan matriculats en estudis d'enginyeria i d'arquitectura, mentre que una mica més d'1 de cada 4 estudien ciències socials i jurídiques; molt prop es troben les arts i humanitats, que estudien 1 de cada 5 estudiants i estudiantes. Finalment, les ciències i les ciències de la salut no arriben a 1 de cada 10, respectivament. De tota manera, també podem observar certa especialització de les universitats del SUPV en les ofertes d'estudis per branques.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Arts i humanitats	24,9	33,8	15,8	8,3	28,8	22,0
Ciències	9,9	3,2	9,3	2,1	16,8	9,7
Ciències de la salut	4,4		30,0	0,3	15,8	9,2
Ciències socials i jurídiques	35,9	38,4	17,7	7,1	36,1	27,0
Enginyeria i arquitectura	24,9	24,6	27,2	82,3	2,4	32,1
N	365	346	367	339	368	1.775

Taula II-10: Composició de la mostra per branques d'estudi (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Efectivament, la UPV és la universitat més especialitzada en alguna de les branques d'estudi, ja que, en aquesta, més de 8 de cada 10 estudiants i estudiantes ho fan en titulacions d'enginyeria i d'arquitectura. En el pol oposat trobem la UV-EG, com la

universitat més generalista amb una important dispersió d'estudis per les cinc àrees, excepte en la d'enginyeria i d'arquitectura. És un clar exemple d'especialització complementària que s'observa entre les dues universitats de la ciutat de València. Així, podem veure com l'UJI i la UA tenen més semblances pel que fa a la composició dels seus estudis per branques, tot i que la UA, en comparació amb l'UJI, disposa de més oferta en Ciències i en ciències de la salut, a costa, preferentment de les arts i humanitats, més presents a l'UJI. Finalment, la UMH presenta un elevat grau d'especialització relativa en estudis de la branca de ciències de la salut, en comparació amb tota la resta d'universitats.

Per tant, pel que fa a la composició de l'estudiantat, podem dir que la UPV és la universitat més masculinitzada i més especialitzada en estudis d'enginyeria i d'arquitectura; que la UV-EG és la universitat més feminitzada i més generalista, pel que fa a branques d'estudi; mentre que la UMH presenta certa masculinització i una oferta relativament especialitzada en ciències de la salut, tot destacant per l'especial concentració d'estudiantat amb origen en territoris castellanoparlants; i, finalment, que la UA i l'UJI, presenten uns perfils molt semblants de feminització i especialització.

b. El personal docent i investigador a la mostra

Les entrevistes al personal docent i investigador (PDI) es van realitzar amb contacte directe, cara a cara, amb 1.637 persones. La distribució de la mostra de professorat pel que fa al seu sexe està significativament esbiaixada a favor dels homes. L'arribada de les dones al cos professoral universitari ha estat tardana en el temps i és encara lluny de l'objectiu de la paritat. És molt destacable el desequilibri a la UPV. La UV-EG i l'UJI són les universitats del SUPV on més dones es poden trobar entre el PDI.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Home	66,5	60,5	61,1	73,3	67,1	65,5
Dona	33,5	39,5	38,9	26,7	32,9	34,5
N	341	358	299	358	281	1.637

Taula II-11: Composició de la mostra per sexe (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

L'edat mitjana del PDI del SUPV és de poc més de 45 anys: és l'UJI la universitat amb una plantilla professoral més jove, amb quasi 41 anys d'edat mitjana, i la UV-EG la que té una plantilla més envellida, amb una edat mitjana de 48 anys, i un 45,7% del PDI amb més de 50 anys.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Menys de 30	9,1	0,8	8,0	1,5	6,3	3,8
De 30 a 39	31,0	19,8	42,0	27,6	38,2	27,8
De 40 a 49	36,4	33,6	34,6	38,1	36,1	35,6
De 50 a 59	17,6	31,4	12,3	23,5	14,6	23,3
De 60 i més	6,0	14,3	3,1	9,3	4,9	9,5
N	341	356	299	357	280	1.632
Edat mitjana	42,6	48,1	40,7	45,6	41,9	45,1

Taula II-12: Distribució de la mostra per edat (PDI) i Universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En relació amb l'edat, disposem també de la informació sobre l'antiguitat de la plantilla del PDI de SUPV. Segons aquestes dades al voltant d'un 70% del PDI tenen una antiguitat superior als 9 anys. Dades que es maximitzen en els casos de la UV-EG i de la UPV, amb un PDI amb més antiguitat, i es redueixen a la UMH amb només un 50% del PDI amb una antiguitat superior als 9 anys.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Més de 28 anys	6,4	19,2	2,0	11,8		11,4
Entre 28 i 19 anys	26,8	33,3	7,8	23,5	0,7	24,2
Entre 18 i 9 anys	32,9	25,1	48,4	40,7	47,1	34,8
De 8 a 4 anys	20,8	13,8	24,2	22,1	37,9	20,4
Menys de 4 anys	13,1	8,7	17,6	2,0	14,3	9,2
N	322	343	282	356	272	1.578

Taula II-13: Distribució de la mostra segons antiguitat (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Tal com passava amb l'estudiantat, l'origen del PDI està molt correlacionat amb la proximitat a la seu universitària, amb una important presència de PDI procedent dels espais metropolitanos de València i Alacant, en el conjunt del SUPV.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Alacant	43,7	3,1	3,1	3,2	40,4	14,4
Alcoi-Gandia-Dénia	6,0	6,5	1,9	7,8	4,8	6,1
A.M. València	2,8	49,1	21,9	49,5	7,5	33,7
València	0,9	10,9	4,4	7,8	1,4	6,7
Castelló	0,6	5,1	45,0	3,4		7,3
Zona castellanoparlant	9,2	3,4	1,3	2,2	8,9	4,5
Catalunya/Balears	3,2	2,2	1,9	2,9	2,1	2,5
Resta Espanya	27,5	16,5	15,0	17,6	32,2	20,2
Resta del món castellanoparlant	2,2	1,7	1,9	0,7	1,4	1,5
Resta del món	3,8	1,7	3,8	4,9	1,4	3,1
N	336	352	298	354	279	1.616

Taula II-14: Distribució de la mostra segons origen territorial (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

De tota manera, cal destacar que, a diferència de l'estudiantat, hi ha una presència estadísticament molt significativa de PDI procedent de territoris espanyols no catalanoparlants: de fet, 1 de cada 5 ha nascut a territoris de la resta d'Espanya (vol dir de territoris que no són Catalunya, les Illes Balears i la Comunitat Valenciana). Un percentatge que s'eleva a quasi 1 de cada 3 (32,2%) en el cas de la UMH i que arriba just al 15% en el cas de l'UJI. Siga com siga, en totes les universitats del SUPV la presència de PDI nascuts més enllà dels territoris de parla catalana és significativa, sobretot comparada amb la de l'estudiantat. [Taula II-15]

Ara bé, tot i que la presència de PDI nascut a territoris no catalanoparlants és molt significativa, també hem d'assenyalar que el 95% del PDI del SUPV viu en territori valencià des de fa més de 10 anys. A la UA i a la UMH, universitats amb major proporció de PDI amb un origen territorial no catalanoparlant, el PDI que viu més de 10 anys a la Comunitat Valenciana és el 90%, i a la UV-EG aquesta proporció arriba quasi al 99%. Així, si més no, un 90% del PDI del SUPV ha tingut temps, més de 10 anys, per a aprendre el valencià.

Segons les dades recollides per l'enquesta, quasi 3 de cada 4 professors i professores del SUPV tenen el grau de doctorat. La distribució entre universitats no és massa dispersa, tot i haver-hi diferències: la UV-EG i la UPV presenten la major proporció de doctors i doctores en les plantilles, mentre que la UA i l'UJI presenten dades molt similars, i la UMH té menys personal doctorat. Siga com siga, totes superen el 60% de membres del PDI doctorat en les respectives plantilles. [Taula II-16]

Si atenem les dades de relació contractual, se'ns mostra que quasi dos de cada tres, al voltant d'un 60% de la plantilla de PDI del SUPV, són funcionaris. En aquest cas, la distribució entre universitats pot ser bastant desigual. De fet, a la UMH és el personal no funcionari el majoritari, en representar aproximadament el 68%. Segons aquestes dades, també l'UJI presenta una plantilla menys consolidada que la mitjana del SUPV, amb un 57% de PDI no funcionari. En el pol oposat, la plantilla de PDI més consolidada és la de la UPV amb més del 70% de PDI funcionari. [Taula II-17]

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
1 any o menys	1,3		0,6			0,3
Entre 2 i 5 anys	5,0	0,8	1,9	0,5	2,9	1,8
Entre 6 i 10 anys	4,1	0,5	3,1	2,9	6,6	2,6
Entre 11 i 25 anys	11,0	5,2	10,5	12,6	13,9	9,5
Entre 26 i 40 anys	13,5	15,9	12,3	8,5	8,8	12,6
Més de 40 anys	5,0	7,9	3,1	3,9	2,2	5,3
Des que vaig nàixer	60,2	69,7	68,5	71,6	65,7	67,9
N	340	358	299	358	263	1.627
Viu més de 10 anys en territori valencià	89,7	98,7	94,4	96,6	90,5	95,3

Taula II-15: Distribució de la mostra segons el temps de residència a la CV (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Doctorat	66,1	76,5	68,1	77,8	64,1	72,9
No doctorat	33,9	23,5	31,9	22,2	35,9	27,1
N	341	358	297	357	281	1.635

Taula II-16: Distribució de la mostra segons grau de doctorat (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Beca	4,7		3,1		1,4	1,3
Associat	11,7	20,7	23,8	8,6	35,6	17,5
Ajudant o col·laborador	16,1	6,8	10,0	11,0	16,4	10,9
Contractat doctorat	8,5	5,0	19,4	9,1	13,0	8,8
TEU	18,6	12,5	5,6	21,8	9,6	15,1
TU	30,9	43,7	30,6	36,8	19,2	36,0
CU	7,9	9,5	6,3	12,5	4,1	9,1
Altres	1,6	1,7	1,3	0,2	0,7	1,2
N	340	358	298	355	281	1.632
Funcionariat	57,2	65,8	42,9	71,3	32,2	60,2
No funcionariat	42,8	34,2	57,1	28,7	67,8	39,8

Taula II-17: Distribució de la mostra segons relació contractual (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Dona	55,8	61,9	61,3	55,6	64,7	59,5
Home	44,2	38,1	38,8	44,4	35,3	40,5
N	308	349	240	304	215	1.415

Taula II-18: Distribució de la mostra segons sexe (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Menys de 30	4,6	23,7	5,4	4,0	15,8	13,4
De 30 a 39	42,3	42,0	49,6	41,1	43,3	42,7
De 40 a 49	38,4	26,9	36,3	38,4	29,8	32,7
De 50 a 59	13	6,9	7,5	13,2	9,3	9,7
De 60 i més	1,6	0,6	1,3	3,3	1,9	1,5
N	308	350	241	304	214	1.417
Edat mitjana	40,9	36,4	39,2	41,6	38,2	38,8

Taula II-19: Distribució de la mostra per edat (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

c. Personal d'administració i serveis a la mostra

La mostra del personal d'administració i serveis (PAS) ha estat de 1.415 persones entrevistades, també amb un format directe, amb conversa cara a cara. En aquest cas, a diferència del que passava amb el PDI, la mostra presenta una sobrerrepresentació femenina entre el PAS del SUPV. Així, pel que fa als treballs d'administració i serveis en el sistema universitari la presència femenina està per damunt de l'esperada segons la distribució poblacional i molt per damunt de la presència femenina entre el PDI. Així, els objectius d'igualtat de gènere tampoc arriben al PAS, en aquest cas en un sentit contrari al que hi ha entre el PDI. [Taula II-18]

Aquesta significativa feminització de la plantilla de PAS de les universitats públiques valencianes és màxima a la UMH, i bastant elevada en els casos de la UV-EG i l'UJI. La diferència respecte a la mitjana de la població no és tan elevada a la UA i a la UPV.

Poden resultar significatius alguns contrastos de composició interna de les plantilles de PAS, en comparació amb les del PDI i l'estudiantat. Així, pel que fa a l'edat, la plantilla de PAS del SUPV, amb una edat mitjana aproximada de 39 anys, és més jove que la plantilla de PDI, que té 45 anys de mitjana. A més a més, la plantilla més jove de PAS és la de la UV, amb 36 anys de mitjana, que és la universitat amb la plantilla més envellida de PDI. [Taula II-19]

Aquesta distribució lògicament s'adiu a la que presenta la mostra de PAS pel que fa a l'antiguitat laboral. Així, podem dir que 1 de cada 5 persones (20,9%) que treballen com a PAS al SUPV ho fan des de fan menys de 4 anys, mentre que poc més del 15% fa més de 19 anys que hi treballen. La plantilla de PAS amb menys antiguitat és la de la UV, mentre que les més envellides són les de la UA i la UPV.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Més de 28 anys	2,9	0,6	1,3	7,4	0,5	2,6
Entre 28 i 19 anys	23,0	8,3	7,1	19,9	1,5	13,2
Entre 18 i 9 anys	36,0	25,3	46,5	30,3	43,1	32,0
De 8 a 4 anys	30,2	32,7	32,7	28,3	33,7	31,3
Menys de 4 anys	7,9	33,0	12,4	14,1	21,3	20,9
N	278	312	226	297	202	1.303

Taula II-20: Distribució de la mostra segons antiguitat (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Pel que fa a l'origen territorial del PAS del SUPV, se situa entre l'estudiantat i el PDI, ja que la presència de persones amb procedència de territoris no catalanoparlants és bastant més elevada que la que trobem entre l'estudiantat, però no tan elevada com la que hi ha entre el PDI.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Alacant	59,6	1,2	0,8	2,6	48,4	17,6
Alcoi-Gandia-Dénia	4,2	4,7	1,7	7,3	3,7	4,8
A.M. València	1,3	56,3	10,0	58,6	3,7	36,6
València	0,3	12,0	0,4	6,0	0,5	6,3
Castelló		2,6	70,7	2,0	0,9	8,1
Zona castellanoparlant	5,2	2,0	2,9	6,6	14,9	4,8
Catalunya/Balears	0,7	0,3	1,7	1,3	3,3	0,9
Resta Espanya	27,0	10,8	8,8	11,9	21,4	15,1
Resta del món castellanoparlant		3,2	0,4	1,0	2,3	1,7
Resta del món	1,6	7,0	2,5	2,6	0,9	4,1
N	307	343	239	302	215	1.402

Taula II-21: Distribució de la mostra segons origen territorial (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

De tota manera, tal com passava amb el PDI, pràcticament el 95% del PAS del SUPV fa més de 10 anys que hi resideix a la Comunitat Valenciana. Així, igual que passava amb el PDI, han disposat de temps, més de 10 anys, per aprendre el valencià.

Fins i tot, a les universitats amb major presència de població amb un origen territorial no relacionat amb els usos del valencià, com ara a la UA o a la UMH, un 96,7% i un 92,8%, respectivament, del PAS fa més de 10 anys que viu al País Valencià. Així, en totes les universitats, ens trobem amb poblacions amb bastant temps de relació amb el territori per conèixer la llengua històricament associada.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
1 any o menys		0,3			1,0	0,2
Entre 2 i 5 anys	1,0	5,4	0,4	0,3	3,3	2,8
Entre 6 i 10 anys	2,3	4,0	2,1		2,9	2,6
Entre 11 i 25 anys	9,1	6,9	4,6	6,3	5,7	6,9
Entre 26 i 40 anys	11,7	7,1	7,9	9,2	10,5	8,9
Més de 40 anys	5,2	4,9	3,8	5,3	4,3	4,9
Des que vaig nàixer	70,7	71,4	81,3	78,9	72,2	73,8
N	307	350	240	304	209	1.413
Viu més de 10 anys en territori valencià	96,7	90,3	97,5	99,7	92,8	94,4

Taula II-22: Distribució de la mostra segons temps de residència a la CV (PAS) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

A més a més, podem assenyalar que l'estabilitat de la plantilla està bastant consolidada si atenem que, de cada 3 PAS del SUPV, 2 són funcionaris. Una consolidació de plantilla de PAS que és màxima en el cas de l'UJI, amb un 92% de funcionaris, i mínima a la UV-EG on menys de la meitat (48,8%) del PAS són funcionaris, dada que concorda amb la menor antiguitat d'aquesta plantilla de la UV-EG. El nivell de consolidació també són elevats a la UA i a la UPV, amb un 88,6% i un 81,5% del PAS funcionari.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Funcionari	88,6	48,8	92,1	81,5	60,1	68,8
Laboral	11,4	51,2	7,9	18,5	39,9	31,2
N	308	346	240	302	213	1.407

Taula II-23: Distribució de la mostra segons relació contractual (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

La distribució de nivells administratius del PAS és bastant desigual entre universitats. Així, si en el SUPV globalment considerat, 1 de cada 5 (21,2%) PAS són de nivell A, a la UV-EG aquesta proporció puja fins el 30% i a la UMH cau fins l'11,7%. També són desiguals les presències de PAS de nivell C, de manera que si la mitjana del SUPV és del 42,5%, a l'UJI arriba fins al 57,1%, mentre que a la UMH es queda en un 29,1%.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Nivell A	14,9	30,6	15,4	17,9	11,7	21,2
Nivell B	17,8	12,6	15,4	16,6	13,6	15,0
Nivell C	45,2	40,8	57,1	41,1	29,1	42,5
Nivell D	22,1	15,3	11,7	24,5	45,1	21,0
Nivell E		0,7	0,4		0,5	0,3
N	303	294	240	302	206	1.312

Taula II-24: Distribució de la mostra segons nivell administratiu (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Finalment, també el nivell D presenta importants desigualtats. Mentre la mitjana se situa en el 21%, a la UMH s'eleva fins al 45,1%, i a l'UJI cau fins a l'11,7%.

Per tant, d'acord amb les finalitats d'aquest estudi i pel que fa a les variables de control sociodemogràfic que poden ser teòricament rellevants per les relacions lingüístiques de la població, podem dir que:

1. La distribució de la població universitària de la mostra segons el sexe no es diferencia significativament de la distribució de la mitjana poblacional valenciana, pel que fa a l'estudiantat. Tanmateix, apareixen desviacions significatives per sexe en la composició del PDI, a favor de la població masculina, i en la composició del PAS, a favor de la població femenina.

2. Entre el PDI i el PAS, les distribucions d'edats no revelen cap raó que pugui relacionar-se amb un comportament distintiu de la població universitària respecte a la mitjana de la població valenciana en general. De fet, la mitjana d'edat d'ambdós col·lectius s'aproxima molt a l'edat mitjana de la població valenciana en general.

3. Certament, semblen ser les distribucions d'origen territorial les que poden introduir més diferenciació, tant interna com en comparació amb la mitjana de la població valenciana. La UA i la UMH tenen una presència de població amb un origen territorial no catalanoparlant significativament superior a les altres universitats del SUPV.

4. Amb tot, també hem comprovat que més de 9 de cada 10 (95%) de les persones que treballen al SUPV, siguen PDI o PAS, porten més de 10 anys de residència a la Comunitat Valenciana, la qual cosa fa esperar que no tinguen cap problema pel que fa a les relacions lingüístiques en valencià.

5. I tampoc sembla que la inestabilitat de la plantilla pugui ser un argument que explique diferències, ja que 2 de cada 3 persones de les que treballen al SUPV, com a PDI o com a PAS, són funcionaris; i en algunes universitats aquesta consolidació de plantilla encara és superior.

En qualsevol cas, al llarg de l'anàlisi de les variables sobre competències, usos i valoracions del valencià, realitzarem les comprovacions pertinents pel que fa aquestes variables. En l'estratègia d'anàlisi podem optar per un camí que ens porte d'un col·lectiu a l'altre, o per un altre amb què transitem d'un àmbit i tipus de relació lingüística a un altre. Hem optat per realitzar un plantejament

global, no per col·lectius, que ens permeta captar de manera més relacional la situació en cadascun dels àmbits entre els diferents agents que hi participen. Així, en analitzar competències, usos i valoracions, per exemple, podrem comparar competències no només entre estudiantat de diverses universitats, sinó comparar-les entre estudiantat i PDI i PAS; o amb els usos. Aquesta forma de plantejar l'anàlisi ens pot permetre situar més fàcilment i amb precisió on trobem els avantatges i on trobem les problemàtiques en relació amb les competències, usos i valoracions del valencià en el sistema universitari públic valencià.

4. COMPETÈNCIES EN VALENCIÀ EN EL SUPV

Abans de mesurar les competències en valencià declarades per la població universitària entrevistada, és convenient conèixer quina és la trajectòria en l'adquisició d'aquestes competències. Així, és rellevant saber quina va ser la llengua o llengües primeres de les persones, si han sigut escolaritzades en valencià o no, i en quin nivell. Després analitzem les dades sobre les competències declarades per les persones entrevistades.

a. Llengua en què va aprendre a parlar la població universitària

Es planteja a les persones entrevistades una pregunta que s'interessa per la llengua en què van aprendre a parlar. Per a l'estudiantat, les opcions de resposta es limiten a les llengües oficials al País Valencià (més una opció d'*altres*), mentre que al PDI i al PAS se'ls ofereixen altres possibilitats com ara francès, anglès, alemany i italià.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Valencià	7,0	19,6	5,8	14,3	20,8	15,1
Castellà	68,6	41,3	67,7	57,2	48,9	55,7
En les dues	19,5	33,2	24,5	25,8	28,0	26,0
Altres	4,9	6,0	1,9	2,7	2,3	3,2
N	396	387	387	395	399	1.966

Taula II-25. Llengua en què va aprendre a parlar (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

L'estudiantat del sistema universitari públic valencià va aprendre a parlar majoritàriament en castellà. De fet, més de la meitat (55,7%) declaren haver après a parlar exclusivament en aquesta llengua. Ara bé, si considerem la possibilitat d'aprendre a parlar en les dues llengües simultàniament, valencià i castellà, aleshores ens trobem que l'estudiantat universitari del sistema públic valencià va aprendre a parlar en castellà en un 81% dels casos. La xifra rellevant, però, ens sembla que resulta del fet que, almenys, **un 41,1% dels estudiants i estudiantes declaren haver après a parlar en valencià** com una de les seues primeres llengües.

Aquest percentatge és màxim a la Universitat Jaume I (UJI), amb prop d'un 53% (52,8%) de l'estudiantat que declara haver après a parlar en valencià com a primera llengua, i a la Universitat de València (UV) amb quasi un 49% (48,8%). En el pol oposat trobem la Universitat d'Alacant (UA), en la qual només un de cada quatre (26,5%) declara haver après a parlar en valencià, i a la Universitat Miguel Hernández (UMH) on ho va fer un 30,3% de l'estudiantat.

La població universitària estudiantil que va accedir al llenguatge oral mitjançant codis lingüístics distints del valencià i del castellà és molt minoritària, només 3 de cada 100 estudiants. Són els casos de l'UJI, amb un 6%, i de la UA, amb quasi un 5%, els més destacats: en el primer cas, per la presència sobretot de població d'origen romanés; en el segon, per població procedent de països del nord d'Europa.

Les diferències entre sexes no són estadísticament significatives,¹ de manera que podem afirmar que els estudiants del SUPV homes

1. Quan al llarg de l'anàlisi es fa esment a les diferències significatives respecte a la mitjana i entre diverses categories, vol dir que s'han fet totes les comprovacions amb les proves χ^2 i s'han analitzat, també, els residus tipificats i corregits. D'aquesta manera, les afirmacions que es fan estan estadísticament contrastades:

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta del món	SUPV
Valencià	6,4	35,5	10,0	37,1	22,1	0,6	41,8	3,1		15,1
Castellà	68,8	24,3	65,2	21,5	33,8	79,5	7,4	85,7	100,0	55,7
En les dues	21,4	38,2	22,1	38,8	38,6	18,1	14,5	3,0		26,1
Altres	3,4	2,0	2,8	2,6	5,4	1,8	36,3	8,2		3,2
N	364	183	843	211	181	127	6	45	1	1.962

Taula II-27: Llengua en què va aprendre a parlar (estudiantat) i origen territorial
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

i les estudiantes dones han après a parlar en valencià en la mateixa proporció. Tanmateix, sí que es poden assenyalar biaixos significatius segons la branca d'estudis de la persona entrevistada.

	Arts i humanitats	Ciències	Ciències de la salut	Ciències socials i jurídiques	Enginyeria i arquitectura	SUPV
Valencià	21,0	18,0	11,7	14,8	12,7	15,5
Castellà	53,2	55,2	57,5	51,4	59,5	55,3
En les dues	23,8	25,8	30,3	29,9	25,6	26,8
Altres	2,0	1,0	0,5	3,9	2,2	2,3
N	390	172	163	480	570	1.775

Taula II-26: Llengua en què va aprendre a parlar (estudiantat) i branca d'estudis
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

És destacable la sobrerrepresentació de persones que van aprendre a parlar en valencià entre l'estudiantat d'arts i d'humanitats, així com la major presència d'estudiantat que ha après a parlar en castellà en la branca d'enginyeria i d'arquitectura. En les àrees de ciències i de ciències de la salut, en tenir mostres més reduïdes

no s'afirma cap diferència que no s'haja comprovat estadísticament.

les diferències no són estadísticament significatives. Aquestes especificitats d'origen lingüístic de l'estudiantat d'arts i d'humanitats i d'enginyeria i d'arquitectura, poden ajudar-nos a entendre alguns dels resultats que apareixeran més endavant. [Taula II-27]

Ara bé, la variable que més distingeix l'estudiantat del SUPV, segons la llengua primera, és el seu origen territorial, el lloc de naixement. Així, l'estudiantat procedent de les àrees d'Alcoi-Gandia-Dénia, de València i de Castelló, a més dels procedents de Catalunya o Balears, han après a parlar majoritàriament en valencià, siga com l'única llengua o al costat del castellà. De l'estudiantat nascut al País Valencià, els que menys aprenentatge del valencià com a primera llengua declaren són els procedents de la zona castellanoparlant i els de la zona d'Alacant: tanmateix, en el primer cas, també trobem quasi un vint per cent (18,7%) que declaren el valencià com una de les seues primeres llengües, al costat del castellà, i a la zona d'Alacant, més d'1 de cada 4 (27,8%) també tenen el valencià entre les seues primeres llengües d'aprenentatge.

En comparació amb l'estudiantat, el professorat (PDI) presenta menys capacitats bilingües (valencià-castellà) d'origen. De fet, tot i que el professorat del SUPV declara amb una lleugera major freqüència que l'estudiantat haver après a parlar en valencià, quan hi afegim els aprenentatges amb les dues llengües, la proporció de professorat que va aprendre a parlar en valencià és signifi-

cativament menor: un 69% del PDI declara haver après a parlar només en castellà, mentre que **un 28,5% del professorat declara haver après a parlar en valencià**, sol o juntament amb el castellà. Això dibuixa una distància de 13 punts respecte a l'estudiantat; una diferència que pot apuntar un canvi en els models familiars de transmissió: el professorat més lligat a un model monolingüe, l'estudiantat a un model bilingüe.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	14,1	22,2	28,6	22,3	7,6	20,0
Castellà	73,4	70,1	59,3	64,3	79,3	69,0
En les dues	7,2	7,5	8,6	9,7	11,7	8,5
Altres	5,3	0,2	3,5	3,6	1,4	2,5
N	341	358	299	358	281	1.637

Taula II-28. Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Per universitats observem diferències rellevants: d'una banda, i a molta distància de la resta, hi ha l'UJI amb un 36,8% de PDI que va aprendre a parlar en valencià; en el pol oposat, la UMH amb només un 18,2%.

També en el cas del PDI, les persones que van aprendre a parlar en llengües distintes al valencià i al castellà són molt minoritàries, amb un xifra molt similar a la de l'estudiantat: un 3%.

El PDI del SUPV sí que presenta pautes d'aprenentatge de la primera llengua diferencials per a homes i dones, cosa que acabem de comprovar que no ocorre entre l'estudiantat. Per al PDI és més freqüent tenir el valencià com una de les llengües primeres entre els homes que entre les dones. Així, la probabilitat que una professora del sistema universitari públic valencià haja après a parlar només en castellà és del 78%, mentre que aquesta probabilitat es redueix al 64% quan es tracta d'un professor. I aquest diferencial de 14 punts és pràcticament tot a costa de l'aprenentatge monolingüe

valencià. Això pot estar relacionat amb l'origen territorial o amb els processos de socialització diferencial entre homes i dones al País Valencià, que també podrien afectar la llengua transmesa.

	Home	Dona	SUPV
Valencià	24,0	12,2	20,0
Castellà	64,2	78,2	69,0
En les dues	8,9	7,6	8,5
Altres	2,8	2,0	2,5
N	1.073	564	1.637

Taula II-29. Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i sexe
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Igualment l'edat del professorat estableix diferències significatives. Concretament, obtenim que la població major de 60 anys està per damunt de la mitjana pel que fa a declarar el valencià com una de les seues llengües primeres, sola o amb el castellà: un 38,1% enfront del 28,5% de mitjana. La població amb menys de 50 anys, d'altra banda, es troba per sota de la mitjana i en nivells molt similars al voltant del 27%. Es destaca la reducció del monolingüisme valencià d'origen i l'increment del bilingüisme en l'aprenentatge en la llengua inicial, tot i que el monolingüisme castellà d'origen es manté en nivells molt similars entre les generacions.

	Menys de 30	De 30 a 39	De 40 a 49	De 50 a 59	De 60 i més	SUPV
Valencià	12,9	17,6	18,2	22,6	29,7	20,0
Castellà	69,4	69,4	70,3	69,7	61,9	69,0
En les dues	14,5	9,9	8,1	6,3	8,4	8,5
Altres	3,2	3,1	3,3	1,3		2,5
N	62	453	581	380	154	1.630

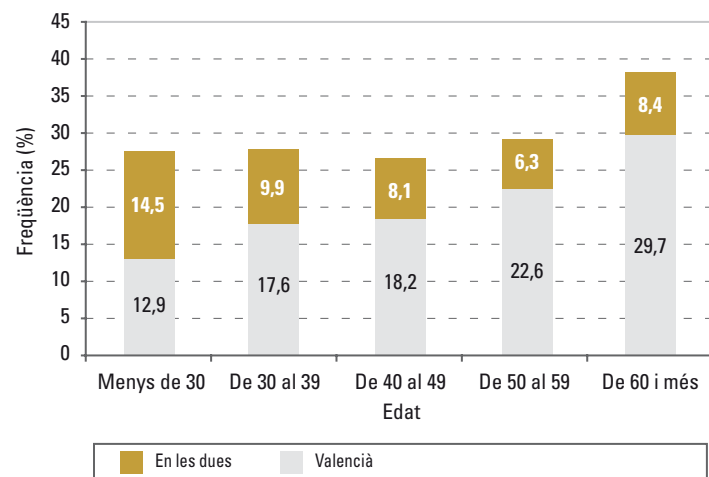
Taula II-30. Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i edat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta món castellano-parlant	Resta del món	SUPV
Valencià	19,2	50,0	17,6	50,5	47,7	6,8	33,3	0,6		3,9	20,0
Castellà	69,1	31,0	74,4	35,8	36,7	88,0	54,8	96,0	91,7	30,0	69,1
En les dues	11,2	19,0	8,0	13,8	15,6	5,2	9,5	0,9	8,3		8,5
Altres	0,5	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	2,4	2,4	0,0	66,1	2,4
N	233	99	547	109	118	72	42	327	24	50	1.620

Taula II-31: Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i origen territorial
 Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En tot cas, el PDI amb una edat compresa entre els 40 i els 49 anys, té el valencià com a llengua primera (sol o amb el castellà) amb menor freqüència, tot dibuixant així una corba que s'aproxima a la forma de U on es reflecteix el procés de retrocés i de recuperació parcial que ha viscut el valencià en la història recent. Un comportament que ve explicat per l'evolució creuada de l'aprenentatge monolingüe valencià i l'aprenentatge bilingüe. De fet, el PDI que ha tingut com a primera llengua el valencià es va reduint segons anem baixant en l'edat, mentre que el percentatge dels qui van aprendre amb les dues llengües va creixent segons anem baixant en l'edat. La combinació d'ambdós, amb les compensacions corresponents, provoca la forma de U de la funció de la llengua primera i l'edat (la població de més de 60 anys, amb un percentatge relativament alt d'aprenentatge monolingüe en valencià i inicialment més alt d'aprenentatge bilingüe, fa més evident la forma de la funció, tal com s'observa al gràfic). Aquest comportament de la variable edat, en referència a la llengua primera, també provoca que trobem relació, i en el mateix sentit, entre l'antiguitat del PDI i la llengua en què va aprendre a parlar la persona entrevistada. [Gràfic II-1]

Novament, l'origen territorial (lloc de naixement) es constitueix en la principal variable de distinció pel que fa a la llengua en què es va aprendre a parlar, com ja passava entre l'estudiantat. [Taula II-31]



Gràfic II-1. Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i edat
 Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

El professorat que va nàixer a la zona d'Alcoi-Gandia-Dénia, a la zona de València o a la zona de Castelló és majoritàriament format per persones que van aprendre a parlar en valencià, sol o amb el castellà. També és el PDI nascut a la zona castellanoparlant del País Valencià, el que, dels nascuts en territori valencià, menys freqüència de valencià com a primera llengua presenta. Després d'aquest territori valencià castellanoparlant, a diferència del que passava entre l'estudiantat, però, no és el PDI nascut a la zona d'Alacant, sinó el nascut a la zona de l'àrea metropolitana de València, el qui amb menys freqüència van aprendre a parlar en valencià.

Finalment, pel que fa a la llengua primera del PDI, cal assenyalar que lògicament el temps de residència al territori valencià estableix diferències significatives respecte a la llengua en què es va aprendre a parlar. Tanmateix, la condició de funcionari o no funcionari no distingeix en aquest aspecte al PDI del SUPV.

El personal d'administració i serveis (PAS) del SUPV també va aprendre molt majoritàriament a parlar només en castellà: un 72,5%. Dels tres col·lectius, el PAS és el que disposa d'origen de menys recursos en valencià, es vol dir que només un de cada quatre van aprendre a parlar en valencià: **entre el PAS del SUPV només un 25% declara que el seu aprenentatge a l'hora de parlar va estar mediatitzat pel valencià**, tot sol o juntament amb el castellà.

La situació és extrema a la UA i a la UMH, on només un 13,2% i 13,9%, respectivament, de membres del PAS van aprendre a parlar en valencià; en el pol oposat, a l'UJI el percentatge puja al 43,1%.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	6,4	22,0	35,4	15,8	6,1	17,4
Castellà	86,1	65,7	53,8	75,3	86,1	72,5
En les dues	6,8	8,0	7,7	7,6	7,8	7,6
Altres	0,7	4,3	3,1	1,4	0,0	2,5
N	307	350	240	304	215	1.416

Taula II-32. Llengua en què va aprendre a parlar (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les diferències entre sexes tornen a ser significatives per al PAS, com passava amb el PDI, i a diferència de l'estudiantat, per als qui la variable sexe no era significativa pel que fa a la llengua en què es va aprendre a parlar.

	Dona	Home	SUPV
Valencià	17,0	18,3	17,5
Castellà	74,8	68,9	72,4
En les dues	6,3	9,4	7,6
Altres	1,9	3,3	2,5
N	842	573	1.415

Taula II-33. Llengua en què va aprendre a parlar (PAS) i sexe
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

De fet, podem dir que la freqüència d'aprenentatge monolingüe castellà és superior entre dones, com passava amb el PDI, tot i que, en el cas del PAS, és a costa bàsicament de l'aprenentatge bilingüe, i no tant de l'aprenentatge monolingüe en valencià.

En el cas del PAS, l'edat de la persona entrevistada i la seua antiguitat no tenen cap mena de relació amb la llengua en què van aprendre a parlar. Tampoc resulta rellevant la distinció entre funcionaris i no funcionaris, pel que fa a la llengua primera. Tanmateix, podem destacar que el nivell administratiu estableix distincions estadísticament rellevants pel que fa a la llengua en què es va aprendre a parlar. Així, el nivell A i el nivell B estan més relacionats amb persones que aprengueren a parlar amb valencià, mentre que el nivell C i el nivell D ho estan amb persones que aprengueren més sovint a parlar en castellà. I, evidentment, també el lloc de naixement, o origen territorial, com ja passa també amb l'estudiantat i amb el PDI. En aquest cas, a més a més, el PAS procedent d'Alcoi-Gandia-Dénia, València i Castelló és molt majoritàriament valencianoparlant d'origen (sol o amb el castellà), amb un 77%, un 68% i un 55%, respectivament.

En definitiva, una vegada analitzades les informacions obtingudes, la dada més rellevant és que **l'estudiantat del SUPV van aprendre a parlar en valencià, sol o juntament amb el castellà, en un 41,1% dels casos; el PDI en un 28,5% i el PAS en un 25%**. A més a més, podem dir que la variable sexe no distingeix entre l'estudiantat, però sí entre PDI i PAS, pel que fa a la llengua en què van aprendre a parlar, les dones més en castellà; que l'edat, en aquesta qüestió, no distingeix el PAS, però sí al PDI, tot generant una funció que s'aproxima a la forma de U; i que la condició de funcionari o no funcionari, no introdueix cap informació rellevant pel que fa a llengua primera de les persones entrevistades, ni en el PDI, ni en el PAS.

b. Estudis de valencià i població universitària

La pregunta 10, en el cas de l'estudiantat, i la pregunta 8 del bloc de dades administratives i biogràfiques, en el cas del PDI i del PAS, s'interessen pels estudis realitzats respecte a l'aprenentatge del valencià.

És destacable que pràcticament **9 de cada 10 estudiants i estudiantes (88,3%) del SUPV han estudiat valencià**. Per tant, podríem pensar que, tot i no ser la primera llengua de tots, pràcticament tothom en té coneixements. De fet, d'aquest 88% un 90,6% diu que l'ha estudiat a l'institut. [Taula II-34]

En aquest cas les diferències no són molt significatives entre universitats, de fet, el recorregut va del 83,2% de la UMH al 92,8% de la UV-EG, de 8 de cada 10 a 9 de cada 10 estudiants i estudiantes que declaren haver estudiat el valencià: un indicador de l'homogeneïtzació de la formació de la població generada en el sistema educatiu formal. En qualsevol cas, podem dir que l'estudiantat de la UV-EG ha estudiat valencià significativament per damunt de la mitjana, mentre que l'estudiantat de la UA, de la UMH i de la UPV ho han fet per sota de la mitjana i els de l'UJI no superen significativament la mitjana.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Ha estudiat valencià	84,1	91,4	83,2	85,9	92,8	88,3
N	396	389	387	396	399	1.967
A l'escola	80,2	85,6	76,9	83,5	84,1	82,8
A l'institut	93,1	91,3	87,9	86,2	93,0	90,6
Cursets en una altra institució	10,8	20,3	15,3	12,6	15,4	14,3
A la universitat	22,8	32,4	11,2	17,4	21,6	20,9
N	333	355	321	340	370	1.736

Taula II-34. Estudis de valencià (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les diferències entre universitats provenen bàsicament:

- a) Entre els de la UPV i la UV-EG, els que declaren haver estudiat valencià a l'institut, són significativament més a la segona que a la primera.
- b) De l'estudiantat que declara haver estudiat valencià mitjançant cursos organitzats per la universitat, l'estudiantat de l'UJI està significativament per damunt de la mitjana, mentre que l'estudiantat de la UPV i de la UMH estan per sota.

El sexe de l'estudiantat no marca cap diferència respecte als estudis de valencià, en general, ni en cap de les opcions, excepte a la universitat. És a dir, han estudiat valencià en la mateixa proporció els homes i les dones, i ho han fet igualment a l'escola, a l'institut i a qualsevol altra institució, excepte a la universitat, on les dones han estudiat valencià amb més freqüència, un 24,8%, que els homes, un 16,7%.

	Ha estudiat valencià	No ha estudiat valencià	N
Valencià	99,0	1,0	298
Castellà	82,6	17,4	1095
En les dues	98,6	1,4	512
Altres	52,4	47,6	63
SUPV	88,3	11,7	1.968

Taula II-35. Llengua en què va aprendre a parlar (estudiantat) i estudis de valencià
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Pot resultar d'interés destacar que, entre la població estudiantil universitària, són els que van aprendre a parlar amb el valencià, sol o amb el castellà, els que amb major freqüència han estudiat valencià, en comparació amb aquells que tingueren com a llengua inicial només el castellà. Una diferència que, en el cas dels qui aprengueren a parlar només en castellà, no pot

explicar-se tan sols per un origen territorial forà a la Comunitat Valenciana.²

Finalment, també resulten estadísticament rellevants les diferències, en aquest aspecte, en relació a la branca dels estudis. Així, d'una banda, l'estudiantat d'arts i d'humanitats ha estudiat valencià significativament per damunt de la mitjana, mentre que les persones que estudien en la branca d'enginyeria i d'arquitectura han estudiat valencià per sota de la mitjana. Aquestes diferències, però, no provenen ni dels estudis a l'escola o a l'institut, sinó que són degudes a les diferències introduïdes per les persones que han estudiat valencià a la universitat o a altres institucions. Pel que fa al segon cas, l'estudiantat de ciències de la salut i d'arts i humanitat han fet cursos de valencià en institucions diverses per damunt de la mitjana, mentre que l'estudiantat d'enginyeria i d'arquitectura se situa per sota de la mitjana. Pel que fa a la universitat, cal assenyalar que és on trobem el distanciament de l'estudiantat d'arts i d'humanitats de la resta. Cal ser conscients, però, que es tracta, bàsicament, de l'estudiantat de les titulacions relacionades amb la filologia i amb el magisteri, que majoritàriament integren l'ensenyament de valencià en els plans d'estudis.

En qualsevol cas, **quasi un 90% de l'estudiantat del SUPV han estudiat valencià, dels quals un 90% ho ha fet a l'institut; per tant, al voltant d'un 81% ha estudiat valencià a l'institut.**

Entre el PDI del sistema universitari públic valencià, el 60% diu haver estudiat valencià, una dada que contrasta amb el 90% de l'estudiantat. Les diferències entre universitats són molt significatives, ja que a la UPV el percentatge de professorat que ha estudiat valencià arriba just al 50%, mentre que a l'UJI supera el 80%. En aquest sentit, més de la meitat del PDI de la UMH, i quasi la meitat de la UPV, no disposen de cap nivell acreditat de coneixements

2. Aquest esquema es repeteix per al cas del PDI i del PAS, són els que van aprendre a parlar en valencià, sol o al costat del castellà, els que més sovint han estudiat valencià, en comparació amb els que van aprendre a parlar només en castellà o en una altra llengua.

de valencià. Amb diferència és l'UJI la que té un professorat més format en valencià, ja que un 59,4% té reconegut un nivell mitjà o superior de valencià, mentre que en el SUPV en conjunt aquesta dada es queda en un 37,3%: és a dir, **poc més d'un de cada tres professors disposa d'un nivell acreditat de coneixements de valencià mitjà o superior.**

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Ha estudiat valencià	62,7	61,2	81,4	50,9	56,2	60,4
N	342	358	298	357	281	1.636
Coneixements orals	11,6	4,3	3,8	5,9	2,8	6,0
Elemental	23,9	15,4	18,1	19,4	21,4	18,8
Mitjà	20,1	29,5	42,5	17,9	21,4	25,3
Superior	6,9	17,2	16,9	9,6	3,4	12,0
Cap	36,5	33,6	18,1	46,6	51,0	37,4
Altres	0,9		0,6	0,7		0,4
N	340	358	296	354	281	1.630

Taula II-36. Estudis de valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les diferències també són significatives pel que fa al sexe, l'edat, l'origen territorial i la relació contractual del PDI. Les professores han estudiat menys el valencià que els professors, per això també obtenen menys acreditacions de coneixement mitjà o superior. Trobem una fractura generacional, estadísticament significativa, entre el PDI de més de 40 anys i el que en té menys: mentre els primers han estudiat valencià per sota de la mitjana, els més joves ho han fet per damunt. Curiosament, és el PDI nascut als territoris on menys persones han après a parlar en valencià també els que menys han estudiat valencià. En concret, i pel que fa als territoris valencians, el PDI nascut a l'AM de València i a la zona castellanoparlant és el que amb menys freqüència ha estudiat valen-

cià. I, finalment, també podem dir que les diferències entre el PDI funcionari i el PDI no funcionari són molt significatives; de fet, la proporció de PDI no funcionari que ha estudiat valencià supera en més de vint punts percentuals la proporció de PDI funcionari que ho ha fet.

	Funcionari	No funcionari	SUPV
Ha estudiat valencià	48,5	70,6	60,2
No ha estudiat valencià	51,5	29,4	39,8
N	755	853	1.608

Taula II-37: Estudis de valencià (PDI) i relació funcional
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

D'aquestes dades resulta que el PDI del SUPV presenta importants dèficits d'acreditació, pel que fa al coneixement formal del valencià; un dèficit especialment rellevant entre dones, entre el professorat major de 40 anys, i entre el PDI funcionari.

Les xifres de la formació en valencià del PAS s'aproximen a les de l'estudiantat, molt per damunt, per tant, de les del PDI. Efectivament, en el SUPV un 87,1% del personal de serveis i administració declaren haver estudiat valencià i un 55% disposen d'un nivell acreditat de coneixements de valencià mitjà o superior.

Destaca per damunt de la mitjana el personal de l'UJI, on pràcticament tot el PAS ha estudiat valencià (un 97%), tal vegada afavorit pel fet que és l'única universitat valenciana on s'ha aplicat el requisit lingüístic per accedir a les places, però fins i tot les universitats amb els menors percentatges superen el 80%: la UV-EG amb el 83% i la UPV amb el 82% (curiosament, les dues de la ciutat de València, en aquest cas).

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Ha estudiat valencià	93,2	83,1	96,9	82,1	93,0	87,1
N	307	350	241	304	216	1418
Coneixements orals	10,5	3,9	1,6	9,0	6,3	6,3
Elemental	35,3	23,7	3,9	33,4	29,5	26,8
Mitjà	36,3	36,0	64,3	37,2	51,8	40,2
Superior	12,2	18,6	29,5	7,6	3,6	14,8
Cap	5,8	16,6	0,8	12,1	8,9	11,3
Altres	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1
N	307	350	239	303	210	1.412

Taula II-38. Estudis de valencià (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquestes freqüències es reflecteixen en els nivells de valencià reconeguts: així, el PAS de l'UJI declara tenir reconeguts el mitjà o el superior en un 94% dels casos, mentre que a la UPV, el PAS només té reconeguts el mitjà o el superior en un 45% dels casos.

Les diferències d'estudis de valencià entre el PAS són bastant significatives. De fet, trobem que la distància entre homes i dones és rellevant, en aquest cas i a diferència del PDI, són les PAS dones les que més sovint han estudiat valencià, i destaquen per l'acreditació del nivell mitjà. L'edat torna a marcar diferències i el llindar és el mateix: els 40 anys, per damunt d'aquesta edat menys estudi de valencià, per sota, més estudi. Pel que fa a l'origen territorial del personal, plou sobre mullat, són els territoris on les persones declaren amb major freqüència haver après a parlar en valencià on també trobem més persones que declaren haver estudiat valencià. I, pel que fa al contracte i nivell administratiu, també hi ha diferència. De fet, trobem que a diferència del PDI, és el PAS funcionari el que amb més probabilitat ha estudiat el valencià (89,5%), en contrast amb el no funcionari (81,8%), i destaca tant pel que fa al nivell mitjà com al superior. Ara bé, és el PAS de nivell D el que

declara amb una freqüència superior a la mitjana haver estudiat valencià (95%), mentre que el personal de nivell A l'ha estudiat per sota de la mitjana (84%), tot i que aquest darrer col·lectiu és el que declaren amb més freqüència disposar del nivell superior i, al mateix temps, no disposar de cap acreditació.

En definitiva, **el PAS del SUPV ha estudiat valencià en un 87% dels casos i un 55% té reconegut el nivell mitjà o el nivell superior de coneixements de valencià.** Són les dones, les persones amb menys de 40 anys, el PAS funcionari i les persones que treballen del nivell D, les que amb major freqüència han estudiat valencià.

Així doncs, podem concloure que:

- 1. El col·lectiu de l'estudiantat manté una freqüència d'aprenentatge de valencià com a primera llengua bastant elevada, si la comparem amb el PDI i el PAS.**
- 2. El diferencial de coneixement d'origen respecte al coneixement actual, és cobert, entre estudiantat i PAS, per l'estudi, de manera que pràcticament el 90% d'ambdós col·lectius han estudiat valencià.**
- 3. Tanmateix, el PDI no arriba a compensar aquesta diferència, ni de lluny, i, al remat, de resultes de l'aprenentatge en la família i de l'estudi de la llengua, és el col·lectiu amb menys formació en valencià.**
- 4. Hi ha un perfil diferenciat de les persones que han estudiat valencià entre el PAS i entre el PDI. Mentre el perfil és el mateix pel que fa a l'edat i l'origen territorial, no coincideixen en relació amb el sexe i la relació contractual. Així, mentre les dones PDI han estudiat valencià menys que els homes PDI, les dones PAS l'han estudiat més que els homes PAS; i mentre el PDI funcionari l'ha estudiat menys que el PDI no funcionari, el PAS funcionari l'ha estudiat més que el PAS no funcionari.**
- 5. En tot cas, la població universitària amb nivells de coneixement acreditats té, encara, molt de marge per millorar.**

c. Competències lingüístiques en valencià en el SUPV

Una vegada sabem en quina mesura la població universitària del SUPV han après valencià, siga pels processos de socialització informals (llengua primera) o pel procés d'escolarització, és el moment d'esbrinar quines són les competències lingüístiques declarades pels col·lectius universitaris (estudiantat, PDI i PAS) dels SUPV.

Els qüestionaris aplicats en les entrevistes a tots els col·lectius comencen per interessar-se per les competències lingüístiques reconegudes per la persona entrevistada. Es busca obtenir una mesura de les competències orals i escrites, en combinació amb les competències actives i passives:

	Orals	Escrites
Passives	Entén	Sap llegir
Actives	Sap parlar	Sap escriure

Per aconseguir-ho s'aplica una escala de quatre nivells que es mou des del «correctament» fins al «gens», passant per «bastant bé» i per «amb dificultats».

i. Competència oral passiva de la població universitària

És la competència mínima requerida (oral passiva) per permetre la comunicació. Les competències orals passives declarades per l'estudiantat del SUPV ens indiquen que un 91,7% entén bastant bé o correctament el valencià, tan sols un 6,5% diu entendre'l amb dificultats i no arriben al 2% les persones que declaren no entendre'l gens: és a dir, d'una aula en el SUPV amb 50 estudiants i estudiantes, només hi trobaríem de mitjana un estudiant o estudianta que no entendria gens el valencià, i tres més que l'entendrien amb dificultats. En definitiva, en una aula amb 50

estudiants i estudiantes, de mitjana en el SUPV trobaríem només uns 4 membres de l'estudiantat amb problemes de comprensió en valencià. Això significa que, en la relació amb l'estudiantat, el valencià podria ser una eina de comunicació pràcticament universal: més de **9 de cada 10 estudiants entenen bastant bé o correctament el valencià**.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV	SIES 2005*
Correctament	56,4	74,7	52,3	68,7	73,4	67,3	51,7
Bastant bé	30,6	18,8	36,1	21,9	22,1	24,4	21,7
Amb dificultat	9,8	4,8	7,1	8,2	3,8	6,5	20,3
Gens	3,3	1,6	4,5	1,3	0,7	1,7	6,3
N	395	391	387	396	399	1.967	6.698

Taula II-39. Entén el valencià (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

*Dades de l'enquesta realitzada pel Serveis d'Investigacions i Estudis Sociolingüístics de la Conselleria de Cultura, realitzada l'any 2005.

És ben cert, però, que la distribució per universitats és diversa. Amb tot, les universitats amb més dificultats entre l'alumnat, pel que fa a la comprensió del valencià oral, són la UA i la UMH, i ambdues superen el 85% d'estudiantat que declara entendre el valencià bastant bé o correctament. Entre l'estudiantat d'aquestes dues universitats, però, només declaren entendre'l correctament un 56,4% i un 52,3%, respectivament. Siga com siga, la població estudiantil universitària de qualsevol de les universitat del SUPV declara unes competències orals passives superiors a les declarades per la mitjana de la població valenciana, tal com va recollir l'enquesta del Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics de la Generalitat Valenciana en l'any 2005.

El valencià l'entenen amb la mateixa freqüència els homes i les dones universitàries valencianes; i les diferències entre branques no són molt significatives, i reflecteixen només les distàncies abans assenyalades entre les branques d'arts i d'humanitats, que declaren en-

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta del món	SUPV
Correctament	58,8	79,7	66,7	82,4	78,9	53,5	83,3	25,0	0,0	67,5
Bastant bé	31,3	14,8	26,0	15,2	16,7	36,2	16,7	15,9	100,0	24,4
Amb dificultat	7,1	5,5	5,8	2,4	3,9	8,7	0,0	40,9	0,0	6,4
Gens	2,7	0,0	1,5	0,0	0,6	1,6	0,0	18,2	0,0	1,7
N	364	182	843	210	180	127	6	44	1	1.957

Taula II-40: Entén el valencià (estudiantat) i origen territorial
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	SIES 2005
Correctament	64,9	86,6	85,2	74,0	56,2	76,3	51,7
Bastant bé	26,6	10,9	12,3	22,9	30,8	18,9	21,7
Amb dificultat	7,5	1,3	2,5	2,9	10,3	3,9	20,3
Gens	0,9	1,2		0,2	2,7	0,9	6,3
N	340	358	300	357	280	1.635	6.698

Taula II-41. Entén el valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

tendre'l amb una freqüència relativament més elevada, i d'enginyeria i d'arquitectura, que se situen en el pol oposat. Així, les diferències vénen marcades, especialment per l'origen territorial: l'estudiantat que prové de les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, València i Castelló, declaren entendre'l amb una freqüència que supera significativament la mitjana, mentre que els que provenen de la zona d'Alacant i de l'AM de València, estan per sota de la mitjana. [Taula II-40]

Aquesta competència és encara més elevada entre el PDI. De fet, parlem que el 95,5% del professorat declara entendre bastant bé o correctament el valencià. **Només un 1% del PDI diu no entendre'l gens.** Per tant, si respecte a l'estudiantat la competència oral passiva era quasi universal, en el cas del PDI podríem parlar de la universalitat d'aquesta mena de competència lingüística respecte al valencià; molt per damunt del nivell assolit per la població valenciana en general. [Taula II-41]

Les úniques universitats del SUPV on una part del professorat adueix una comprensió amb dificultats significativa són la UA, amb un 8,4% del PDI que no entén gens o entén amb dificultats el valencià, i la UMH amb un 13%. I, concretament, en aquesta darrera universitat és destacable que només el 56,2% declara entendre'l correctament.

Ací les úniques variables que diferencien el PDI són les de caire demogràfic, o siga, el sexe, l'edat i l'origen demogràfic, ja que ni

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta món castellano-parlant	Resta del món	SUPV
Correctament	71,8	96,9	82,5	91,7	94,1	73,6	85,4	57,8	58,3	43,1	76,4
Bastant bé	23,9	3,1	14,6	8,3	5,9	19,4	14,6	33,6	8,3	35,3	18,8
Amb dificultat	3,8		1,8			4,2		7,6	29,2	17,6	3,9
Gens	0,4		1,1			2,8		0,9	4,2	3,9	0,9
N	233	99	547	109	118	72	42	327	24	50	1.620

Taula II-42. Entén el valencià (PDI) i origen territorial
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

el grau de doctorat distingeix nivells competencials orals passius, ni la relació funcional. Les professores declaren amb menys freqüència que els homes una comprensió correcta del valencià, per declarar amb major freqüència que els homes que l'entenen bastant bé, tot baixant una mica el nivell competencial mitjà femení. Pel que fa a l'edat, tot i ser les generacions més joves de PDI les que declaren haver estudiat amb major freqüència valencià, també són aquestes generacions les que baixen una mica el nivell competencial, en declarar amb major freqüència que entenen el valencià bastant bé a costa del correctament o que l'entenen amb dificultat. I pel que fa a l'origen territorial s'obri una escletxa entre el PDI procedent de territoris valencians (incloent-hi les zones castellanoparlants) o de Catalunya i les Illes Balears, i els procedents de la resta del món, que declaren per damunt de la mitjana entendre el valencià amb dificultat i per sota que l'entenen correctament. En qualsevol cas, no hi ha diferències significatives pel que fa a la proporció dels PDI que declaren no entendre'l gens, atesa la seua baixa freqüència. [Taula II-42]

Finalment ens trobem que, entre el PAS, aquesta competència oral passiva encara està més estesa i un 96,5% declaren entendre bastant bé o correctament el valencià. **Les persones que declaren no entendre gens el valencià no arriben a l'1% entre el PAS del SUPV.** Certament, com passava entre el PDI, en la UMH ens trobem que només un 60,5% del PAS declara entendre el valencià

correctament. També és destacable que la UV-EG s'afegeix a la UA i a la UMH pel que fa al major nombre de PAS que declara entendre amb dificultat o no entendre gens el valencià, amb un 4,0%, un 4,8% i un 5,3%, respectivament.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	SIES 2005
Correctament	70,3	80,7	80,6	72,6	60,5	75,2	51,7
Bastant bé	25,0	15,2	19,4	25,7	34,2	21,3	21,7
Amb dificultat	4,1	3,7	0,0	1,4	3,5	3,0	20,3
Gens	0,7	0,3	0,0	0,3	1,8	0,5	6,3
N	308	350	239	305	214	1.417	6.698

Taula II-43. Entén el valencià (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Entre el PAS, les úniques diferències significatives són les que es donen per raó de l'origen territorial i entre el PAS funcional i el no funcional. En el primer cas, l'escletxa s'obri entre el PAS procedent de territoris no catalanoparlants (incloent-hi la zona valenciana castellanoparlant) i la procedent de territoris de parla valenciana (incloent-hi Catalunya i les Illes Balears). En aquest àmbit, només el PAS procedent de països llatinoamericans declaren significativament per damunt de la mitjana

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta món castellano-parlant	Resta del món	SUPV
Correctament	72,1	97,0	82,7	93,2	85,0	62,7	76,9	57,1	24,0	56,1	75,3
Bastant bé	26,3	3,0	16,4	6,8	15,0	35,8	15,4	35,4	56,0	19,3	21,4
Amb dificultat	0,8	0,0	1,0	0,0	0,0	1,5	7,7	6,6	12,0	24,6	2,9
Gens	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	8,0	0,0	0,4
N	247	66	513	88	113	67	13	212	25	57	1.401

Taula II-44. Entén valencià (PAS) i origen territorial

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

no entendre gens el valencià. I pel que fa al PAS no funcionarí diu entendre amb dificultat el valencià amb més freqüència que el PAS funcionari. Ni el sexe, ni l'edat, ni el nivell administratiu, distingeixen el PAS pel que fa a les competències orals passives. [Taula II-44]

En definitiva, **la competència oral passiva és pràcticament universal en el SUPV, siga entre estudiants, PDI o PAS.** En el pitjor dels casos, 9 de cada 10 persones que formen part de les institucions universitàries públiques valencianes entenen el valencià bastant bé o correctament. Les institucions amb majors dificultats, en aquest nivell competencial, són la UA i la UMH, en les quals les respostes de comprensió correcta són significativament inferiors a les de les altres tres universitats públiques valencianes. Amb tot, la població que declara no entendre gens el valencià no supera mai el 5%, en general, en cap estament universitari, ni en cap institució, en particular, independentment de l'origen territorial de la persona entrevistada (excepte el PDI procedent del món hispanoamericà). Siga com siga, i potser molt evidentment, el fet d'haver après a parlar amb el valencià, sol o amb el castellà, en comptes de tenir com a llengua primera només el castellà o una altra llengua, o haver estudiat valencià, introdueix diferències molt significatives pel que fa a les competències orals passives, en tots els col·lectius universitaris.

ii. Competència oral activa en el SUPV

Per tal que una persona puga entendre el valencià, cal que una altra persona sàpiga parlar-lo. Les competències per parlar valencià són un indicador de les capacitats de creació de comunicació en aquesta llengua; per això parlem de competències orals actives.

Pel que fa a saber parlar valencià, quasi 8 de cada 10 estudiants i estudiantes del SUPV declaren fer-ho bastant bé o correctament. De fet, més de la meitat de l'estudiantat (53%) diuen saber parlar valencià correctament. Per contra, no arriba al 10% el que declara no saber parlar gens en valencià. És a dir, d'una aula del SUPV de 50 estudiants i estudiantes, de mitjana només 5 persones no sabrien parlar gens en valencià. És veritat que si pugem el nivell d'exigència, ens trobem que 1 de cada 5 declara saber parlar-lo amb dificultat o no saber parlar-lo gens. Les diferències són significatives entre universitats, de manera que mentre a la UMH i a la UA declaren saber parlar valencià amb dificultats o no saber-ne gens un 32,9% i un 30,5% de l'estudiantat, respectivament, a la UV-EG i a l'UJI només declaren aquestes dificultats un 13,3% i un 15,3% de l'estudiantat. En qualsevol cas, hem d'assenyalar que la població estudiantil universitària valenciana declara unes competències orals actives que superen amb escreix les declarades per la població valenciana en general en l'enquesta del SIES de 2005.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV	SIES 2005
Correctament	38,6	62,5	38,7	52,3	61,8	53,0	37,6
Bastant bé	30,8	22,3	28,4	24,0	24,8	25,8	14,7
Amb dificultat	15,9	8,2	18,7	14,0	7,8	12,0	25,6
Gens	14,6	7,1	14,2	9,8	5,5	9,3	22,2
N	396	387	387	395	399	1.964	6.698

Taula II-45: Sap parlar valencià (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquestes competències orals actives no distingeixen els estudiants segons sexe, i molt poc segons branca d'estudi. De fet, només podem assenyalar la major freqüència relativa de resposta «correctament» entre l'estudiantat de la branca d'arts i d'humanitats, amb un reduït significatiu dels que diuen no parlar-lo gens, mentre que es produeix un increment significatiu de l'estudiantat que respon així, no parlar-lo gens, en la branca d'enginyeria i d'arquitectura.

Les distincions més marcades es donen segons l'origen territorial de l'estudiantat. Així, mentre el que procedeix de la zona Alcoi-Gandia-Dénia, de la zona de València i de la zona de Castelló, declaren parlar valencià correctament amb una freqüència significativament superior a la mitjana; les persones que procedeixen de la zona d'Alacant o de l'AM de València redueixen aquesta freqüència significativament, a favor de la declaració de parlar-lo bastant bé; l'estudiantat que procedeix de la zona castellanoparlant valenciana a més de reduir la resposta correctament i augmentar la de bastant bé, també incrementen significativament la resposta de parlar-lo amb dificultat; i, finalment, els procedents de territoris espanyols no catalanoparlants redueixen significativament les respostes de parlar-lo correctament o bastant bé per tal d'augmentar les respostes de no parlar-lo gens.

Unes diferències que tenen a veure amb la llengua en què es va aprendre a parlar, però també amb el fet d'haver estudiat o no valencià. Amb tot, també podem comprovar que l'estudi del valencià no garanteix unes competències orals actives univer-

sals, ja que hi ha un 12% de la població estudiantil que diu haver estudiat valencià que també declara dificultats relatives o absolutes per parlar-lo. Així, el reduït percentatge d'estudiantat que declara saber parlar valencià correctament o bastant bé i no ha estudiat valencià (9,9%) no ens indica tant l'elevat nivell de dependència escolar que té l'aprenentatge de competències lingüístiques valencianes com l'escolarització general d'aquesta llengua, si més no com a assignatura.

	Ha estudiat valencià	No ha estudiat valencià	SUPV
Correctament	59,7	3,0	53,1
Bastant bé	28,3	6,9	25,8
Amb dificultat	10,1	25,1	11,9
Gens	1,8	64,9	9,3
N	1.736	231	1.967

Taula II-46: Sap parlar valencià (estudiantat) i estudi del valencià
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Per tant, **en el SUPV quasi 8 de cada 10 estudiants són capaços de parlar correctament o bastant bé valencià**, quantitat que es redueix als 6 o 7 en les universitats amb seu alacantina. Siga com siga, els que saben parlar-lo bastant bé o correctament sempre són majoria. Les diferències més significatives les marca l'origen territorial de l'estudiantat, de manera que s'estableix una espècie d'escala «territoriocompetencial» que redueix les competències orals actives tal com passem d'uns territoris a altres.

El personal docent i investigador del SUPV presenta unes competències orals actives similars a les de l'estudiantat. Potser s'autoexigeixen més i els que declaren saber parlar valencià amb dificultats quasi dupliquen, en termes relatius, l'estudiantat. Un 68,3% (quasi 7 de cada 10) declara saber parlar-lo bastant bé o correctament. Unes competències per parlar valencià del PDI del SUPV

que, igual que passava amb l'estudiantat, són superiors a les de la mitjana de la societat valenciana.³

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	SIES 2005
Correctament	37,4	58,5	61,7	47,4	26,5	49,1	37,6
Bastant bé	20,4	18,9	22,2	18,0	17,7	19,2	14,7
Amb dificultat	25,5	17,6	13,0	25,5	32,0	22,0	25,6
Gens	16,7	5,0	3,1	9,0	23,8	9,8	22,2
N	340	358	298	356	280	1.633	6.698

Taula II-47. Sap parlar valencià (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les diferències entre universitats s'aguditzen entre el PDI, de manera que, a la UMH, quasi 1 de cada 4 professors (23,8%) declaren no saber parlar gens en valencià, els quals, sumats a l'1 de cada 3 (32%) que declaren saber parlar-lo amb dificultat, provoquen que, entre el professorat de la UMH, quasi 6 de cada 10 (55,8%) tenen dificultats, relatives o absolutes, per expressar-se oralment en valencià. A la UA (41,2%) i a la UPV (34,5%), la situació és lleugerament millor en aquest aspecte, tot i que són al voltant de 4 de cada 10 els professors o professores que declaren saber parlar amb dificultats en valencià, o no saber-ne gens. En qualsevol cas, només a la UMH són minoria els qui declaren saber parlar valencià correctament o bastant bé.

El grau de doctorat no diferencia, pel que fa a les competències orals actives, entre el PDI del SUPV, com tampoc ho fa el fet de ser funcionari o no ser-ho. La qual cosa pot indicar-nos que aquestes competències lingüístiques actives bàsiques, en valencià, no

3. No podem obviar que la composició de la població universitària, siga estudiantat, PDI o PAS, és bastant diferent de la mitjana demogràfica valenciana pel que fa a nivell d'estudis, classe social, origen territorial... Per tant, aquestes grans diferències que observem entre la població universitària i la població en general, pel que fa a les competències en valencià, són explicables.

deuen formar part de cap dels criteris de selecció de doctors o funcionaris en el SUPV. Tampoc podem destacar diferències significatives de competències orals actives declarades segons l'edat del PDI entrevistat.

Així, les úniques dimensions que introdueixen distincions destacables són el sexe i l'origen territorial de la persona entrevistada. Les professores declaren menys competències orals actives que els professors. De fet, redueixen significativament la mitjana de resposta pel que fa a saber parlar valencià correctament, per incrementar la mitjana en les respostes tant de «bastant bé» com de «amb dificultat». Tanmateix, les PDI dones responen no saber parlar gens en valencià una mica menys que els homes.

	Home	Dona	SUPV
Correctament	52,6	42,3	49,1
Bastant bé	16,7	24,0	19,2
Amb dificultat	20,6	24,7	22,0
Gens	10,1	9,1	9,7
N	1.073	564	1.637

Taula II-48: Sap parlar valencià (PDI) i sexe

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

I pel que fa a l'origen territorial trobem una escala similar a la que es dibuixa amb l'estudiantat. D'una banda, el PDI que procedeix de les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, de València, de Castelló i de Catalunya i les Illes Balears incrementa la mitjana de resposta de saber parlar valencià correctament a costa d'una reducció de la mitjana de tota la resta de possibles respostes; i el PDI procedent de l'AM de València també incrementa la resposta de saber parlar valencià correctament, però juntament amb un augment de la mitjana de resposta de saber parlar-lo bastant bé, a costa de la freqüència de resposta de no saber parlar-lo gens. D'altra banda, el PDI procedent de la zona d'Alacant, de la zona valenciana

castellanoparlant i la resta del món (incloent-hi la resta d'Espanya no catalanoparlant) redueixen significativament la mitjana de resposta de saber parlar valencià correctament. En el primer cas, la zona d'Alacant, es redueix el «correctament» a favor del «bastant bé»; en el segon cas, la zona castellanoparlant valenciana, es redueix el «correctament» a favor del «amb dificultat»; i a la resta es redueix el «correctament» a favor del «amb dificultat» i no saber parlar gens el valencià.

	Ha estudiat valencià	No ha estudiat valencià	SUPV
Correctament	57,0	36,8	49,1
Bastant bé	22,1	14,9	19,2
Amb dificultat	17,5	28,9	22,0
Gens	3,3	19,3	9,7
N	989	647	1.636

Taula II-49. Sap parlar valencià (PDI) i estudis de valencià
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

També s'observa, lògicament, una relació entre les competències orals actives del PDI i la llengua primera declarada o el fet d'haver estudiat o no valencià. Tampoc en aquest cas, com en el de l'estudiantat, la formalització de l'aprenentatge de la llengua garanteix les competències. És més, en el cas del PDI, un 20,8% dels qui declaren haver fet algun estudi de valencià diuen tenir dificultats relatives o absolutes per parlar-lo. De tota manera, d'aquestes dades podem destacar com, en el cas del PDI, la competència oral activa correcta està menys relacionada amb l'estudi de la llengua (i més amb la llengua primera) que en el cas de l'estudiantat, tot indicant el diferencial d'escolarització del valencià entre la població segons l'edat.

Per tant, també el PDI del SUPV declara unes competències orals actives superiors a la mitjana de la població valenciana, quasi 7 de cada 10 diuen parlar-lo correctament o bastant bé. Hi ha, però, diferències significatives entre el PDI segons la universitat on tre-

balle, segons el sexe i segons el lloc de naixement; tot i no trobar-ne, de distincions significatives, segons el grau de doctorat o la relació funcional.

Finalment, amb el PAS del SUPV ens situem entre 7 o 8 de cada 10 que saben parlar valencià correctament o bastant bé (74,4%). Les diferències interuniversitàries tornen a situar la UMH amb un 41,3% del PAS que declara tenir dificultats, relatives o absolutes, per expressar-se en valencià en l'extrem amb més problemes per a l'ús del valencià, i l'UJI en l'extrem oposat (no només geogràfic) sinó també pel que fa a les capacitats lingüístiques. Així, torna a ser majoria, a totes les universitats, el grup de persones entrevistades que declara saber parlar valencià bastant bé correctament.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	SIES 2005
Correctament	36,4	55,7	58,1	38,6	30,4	46,4	37,6
Bastant bé	36,1	22,5	34,9	27,9	27,8	28,0	14,7
Amb dificultat	21,8	15,2	6,2	27,6	31,3	19,6	25,6
Gens	5,8	6,6	0,8	5,9	10,4	6,1	22,2
N	306	350	239	303	216	1.414	6.698

Taula II-50. Sap parlar valencià (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Com passava amb el PDI, el sexe fa una distinció significativa pel que fa a les competències orals actives del PAS en valencià. Les dones PAS declaren menys parlar valencià «correctament» i més freqüentment parlar «amb dificultat». Les diferències per sexe en aquest aspecte, però, no són tan fortes entre el PAS com hem vist al PDI. També podem destacar diferències en les competències orals actives del PAS segons l'edat, de manera que es dibuixa una situació en la qual segons el PAS tinga més edat declara més dificultats per parlar valencià. A més a més, el mapa geogràfic segons l'origen de la persona entrevistada, pel que fa al PAS, es dibuixa pràcticament igual al que hem obtingut amb el PDI. Finalment, hem de destacar que, en el cas

del personal d'administració i serveis, la relació funcional sí que estableix certes diferències significatives en les freqüències de resposta. Així, podem dir que el PAS no funcionari declara per damunt de la mitjana no saber parlar gens en valencià, i arriba a una freqüència de l'11,4% enfront del 3,6% del PAS funcionari.

	Ha estudiat valencià	No ha estudiat valencià	SUPV
Correctament	50,2	19,2	46,3
Bastant bé	29,8	15,9	28,0
Amb dificultat	17,6	33,5	19,6
Gens	2,4	31,3	6,1
N	1.234	182	1.416

Taula II-51: Sap parlar valencià (PAS) i estudis de valencià
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

També resulten rellevants, òbviament, la llengua primera o si s'ha estudiat valencià, per tal de distingir el PAS segons competències orals actives. I també passa que l'estudi de la llengua no garanteix la competència correcta, atés que trobem un 20% del PAS que ha estudiat valencià i declara tenir alguna dificultat o absoluta dificultat per parlar-lo. Però, també passa, com en el cas del PDI, que l'estudi de la llengua no es tan rellevant per les competències orals actives com ho és per a l'estudiantat, amb la qual cosa s'assenyala el diferencial d'escolarització de què parlem.

En qualsevol cas, les competències orals actives de l'estudiantat superen les del professorat, que també són superades per les del PAS. Per tant, **el col·lectiu amb menys competències per parlar valencià és el de PDI**. Amb tot, podem dir, en relació amb les competències orals, que en tots els col·lectius i universitats, excepte entre el PDI de la UMH, són majoria els qui saben parlar valencià correctament o bastant bé i que, per tant, **els intercanvis parlats entre membres de qualsevol col·lectiu del sistema universitari públic valencià (SUPV) podrien desenvolupar-se, si més no, en un 70% dels**

casos en valencià (només 1 de cada 3 PDI o PAS procedent d'Hispanoamèrica declara no entendre gens el valencià). També podem establir que són les dones PDI i PAS les que poden presentar més dificultats en aquest aspecte, tot i que és l'origen territorial, lligat a l'aprenentatge de la llengua, la variable més determinant per distingir la població del SUPV pel que fa a les competències orals actives.

iii. Competència escrita passiva de la població universitària

Les competències escrites, siguen passives (lectores) o actives (escriptores), exigeixen un nivell de formalització més complex i, normalment, s'associen als processos d'escolarització de la població. Tanmateix, també és cert que la comunicació escrita implica un distanciament espaciotemporal entre l'emissor i el receptor, en comparació amb la comunicació oral, que redueix algun dels entrebancs de la presencialitat.

En el cas que ens ocupa, tot i que la societat valenciana gaudeix de la possibilitat d'escolaritzar en valencià des de fa relativament poc de temps i amb un abast social també relativament reduït, la població universitària objecte d'anàlisi disposa d'uns nivells formatius formals declarats (haver estudiat valencià en el sistema educatiu) bastant amplis, en general (amb el PDI com el col·lectiu amb més mancances en aquest aspecte). Això pot fer-nos esperar elevades competències lectores i escriptores.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV	SIES 2005
Correctament	64,9	82,2	58,3	73,2	83,9	75,1	29,7
Bastant bé	21,9	10,8	24,4	15,4	11,3	15,4	21,2
Amb dificultat	8,1	4,9	10,9	7,8	3,5	6,3	27,9
Gens	5,1	2,2	6,4	3,6	1,3	3,1	21,2
N	396	389	387	396	399	1.967	6.698

Taula II-52. Sap llegir el valencià (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Efectivament, només un 9,4% de l'estudiantat del SUPV declaren no saber llegir gens el valencià o saber llegir-lo amb dificultats. Això significa que **9 de cada 10 estudiants i estudiantes són capaços de llegir el valencià correctament o bastant bé**. Les diferències interuniversitàries, que n'hi ha, ens informen que la universitat del SUPV amb un estudiantat que es declara més competent per llegir el valencià és la UV-EG (95,2% dels estudiants diuen que saben llegir correctament o bastant bé el valencià), mentre que la que compta amb un estudiantat amb més problemes per llegir el valencià és la UMH (82,7%). En comparació amb el 50,9% de la població valenciana que declarava el 2005 saber llegir el valencià correctament o bastant bé, el 90,5% de l'estudiantat universitari declarant que sap llegir correctament o bastant bé és una probabilitat quasi del doble. I ens situa davant un coneixement pràcticament generalitzat de les competències passives escrites, que juntament al 91,7% que declara entendre'l, ens diu que les competències lingüístiques passives en valencià són quasi universals al SUPV i, per tant, no poden ser un fre per la posada en pràctica de les competències actives, orals o escrites.

A més a més, en les capacitats lectores en valencià, no hi ha diferències per sexes, els homes i les dones declaren pràcticament amb idèntica freqüència la seua competència escrita passiva. Les diferències per branques d'estudi són quasi inexistentes, amb un lleuger avantatge competencial per a l'estudiantat d'arts i d'humanitats i un desavantatge relatiu per als estudiants de ciències de la salut i d'enginyeria i d'arquitectura. Certament, les diferències significatives tornem a trobar-les en referència a l'origen territorial de l'estudiantat, amb una escala que va de la població procedent de les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, València i Castelló, d'una banda, i la procedent de la resta d'Espanya i del món, de l'altra, amb la població procedent de l'AM de València, d'Alacant i de la zona castellanoparlant, fent de connexió entre ambdues. També l'estudi del valencià marca diferències, però com venim apuntant, aquesta distinció entre estudiants ens assenyala més aviat una procedència forana, ja que l'escolarització del valencià,

si més no com a assignatura, és generalitzada al País Valencià. En comparació, però, amb les competències orals actives, l'estudi del valencià sí que sembla garantir unes competències escrites passives generalitzades, en trobar només un 2,1% de la població que ha estudiat valencià i declara problemes per llegir-lo, siguen relatius o absoluts.

	Ha estudiat valencià	No ha estudiat valencià	SUPV
Correctament	83,0	16,9	75,2
Bastant bé	15,0	19,0	15,4
Amb dificultat	1,6	41,6	6,3
Gens	0,5	22,5	3,1
N	1.737	231	1.968

Taula II-53: Sap llegir el valencià (estudiantat) i estudis de valencià
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les dades són pràcticament idèntiques per al PDI del SUPV: **9 de cada 10 professors i professores saben llegir correctament o bastant bé el valencià**. L'espai universitari amb més dificultats, entre el PDI, per llegir el valencià és la UMH, on un 21,2% declara saber llegir-lo amb dificultat o no saber llegir-lo gens: 1 de cada 5. Ara bé, a la UV-EG i a l'UJI ens trobem amb un 95% i amb un 96,3%, respectivament, que diuen llegir-lo correctament o bastant bé.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	SIES 2005
Correctament	63,3	80,6	81,5	71,1	52,7	72,4	29,7
Bastant bé	22,3	14,4	14,8	19,1	26,0	18,2	21,2
Amb dificultat	12,5	3,7	3,1	7,4	14,4	7,2	27,9
Gens	1,9	1,3	0,6	2,5	6,8	2,1	21,2
N	340	358	298	356	281	1.633	6.698

Taula II-54: Sap llegir el valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En definitiva, el professorat que no sap llegir el valencià o té dificultats per fer-ho són una minoria que, a la UV-EG, just arriba al 5%, i a l'UJI, ni tan sols això. La qual cosa situa el PDI, en relació amb la població valenciana en general, i com acabem de veure que passa amb l'estudiantat, en uns nivells de competència lectora molt superiors, i amb una probabilitat del doble de trobar algú que sap llegir correctament o bastant bé. Així, també entre el PDI les competències passives són ben bé universals, ja siguin orals o escrites, i per tant no poden constituir un entorbanc per la posada en pràctica de les competències actives, tant escrites com orals.

Torna a ser l'origen territorial el que ens situa davant l'element que estructura les competències escrites passives del PDI del SUPV. I, lògicament la llengua primera i l'estudi del valencià. Cal destacar, però, que el fet de no haver estudiat valencià no incapacita absolutament: només un 5% del PDI que no ha estudiat valencià declara no saber llegir-lo gens. O en sentit contrari, un 83% del PDI que no ha estudiat valencià declara saber llegir correctament o bastant bé el valencià.

	Ha estudiat el valencià	No ha estudiat el valencià	SUPV
Correctament	80,5	59,9	72,4
Bastant bé	15,3	22,8	18,2
Amb dificultat	4,0	12,2	7,2
Gens	0,2	5,1	2,1
	989	647	1.636

Taula II-55: Sap llegir en valencià (PDI) i estudi del valencià
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Ara bé, a diferència del que passava amb les competències orals, ara trobem que el grau de doctorat introdueix diferències, lleugeres, però diferències, entre el PDI universitari valencià pel que fa a les competències per llegir el valencià. Així, el PDI no doctorat de-

clara per sota de la mitjana saber llegir el valencià correctament i eleva la mitjana de saber llegir-lo amb dificultat.

Finalment, el PAS del SUPV disposa d'unes competències lectores en valencià pràcticament universals: de fet, **només un 6,6% diu saber llegir el valencià amb dificultat o no saber llegir-lo gens; la resta (93,4%) declara que el sap llegir correctament o bastant bé.** En aquest cas, tot i que torna a ser la UMH la universitat on més escasseja aquesta competència, la distància és molt significativa respecte a la següent universitat amb més dificultats, que és la UA, ja que s'acosta a duplicar el pes relatiu del personal d'administració i serveis que el llegeix amb dificultats o que no en sap gens, de llegir el valencià.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	SIES 2005
Correctament	65,5	75,1	78,5	61,5	54,4	68,9	29,7
Bastant bé	26,7	18,9	20,8	32,3	31,6	24,5	21,2
Amb dificultat	6,1	4,6	0,8	4,8	13,2	5,3	27,9
Gens	1,7	1,4	0,0	1,4	0,9	1,3	21,2
N	308	350	240	304	215	1.417	6.698

Taula II-56. Sap llegir el valencià (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

La comparació amb els nivells de competència per llegir el valencià declarades per la població en general, ens reafirma en el fet que la població universitària valenciana disposa d'unes competències en valencià molt superiors a les de la població en general, per la qual cosa els usos del valencià al SUPV podrien ser molt superiors als usos observats a la societat valenciana.

Així com les dones entre el PDI sempre declaren menys competències lingüístiques que el homes, en el cas del PAS observem que les diferències només apareixen quan parlem de competències actives, de manera que les dones PAS declaren menys competències actives que els homes, però les mateixes competències

passives. En aquest cas, es tracta de competència escrita passiva i les diferències per sexe no existeixen entre el PAS. La resta de variables introdueixen biaixos significatius.

L'edat del PAS afecta les competències per llegir en la mesura que a més edat es declaren menys competències per llegir. També l'origen territorial es converteix, en aquest cas, en la dimensió que més distingeix les competències per llegir, tot confirmant el paper central que ha d'ocupar en l'explicació de l'estructura lingüística del SUPV. Cal destacar, igualment, que les diferències entre el PAS funcionari i el laboral són significatives, tot assenyalant una avantatge competencial dels funcionaris sobre el personal laboral. Finalment convé apuntar que l'estructura de relacions entre la primera llengua i l'estudi del valencià i les competències per llegir el valencià són pràcticament les mateixes que les presentades pel PDI, de manera que, fins i tot, les persones que declaren no haver estudiat valencià poden llegir-lo correctament o bastant bé en un 73% dels casos, segons ells mateixos declaren.

Així, les competències escrites passives són pràcticament les mateixes entre el PDI i l'estudiantat del SUPV, i lleugerament més elevades entre el PAS: de mitjana, **almenys 9 de cada 10 membres de les universitats valencianes públiques, independent del col·lectiu a què pertanyen, diuen saber llegir el valencià correctament o bastant bé.** És l'origen territorial, vinculat a la llengua primera d'aprenentatge, la dimensió que més discrepàncies introdueix respecte a la mitjana observada.

Per tant, l'edició i circulació de documentació, siga administrativa o acadèmica, en valencià no hauria de generar problemes de comprensió dels continguts, entre cap dels col·lectius als quals s'adreça. És més, en relació a les respostes obtingudes pel que fa a les competències orals passives, podem mantenir que **el coneixement passiu del valencià és pràcticament universal entre les persones que formen la comunitat universitària valenciana, si-guen estudiantat, PDI o PAS, per tant, les competències passives no es poden adduir de cap manera com un impediment per a la posada en pràctica de les competències actives, orals o escrites.**

iv. Competència escrita activa en el SUPV

Les competències escrites actives, segons la complexitat del contingut, requereixen nivells formatius i de coneixement d'una llengua més avançats que qualsevol de les competències analitzades amb anterioritat.

L'estudiantat del SUPV declara en un 76,7% dels casos que sap escriure correctament o bastant bé en valencià. És una proporció molt pròxima (encara que lleugerament inferior) als qui declaren saber parlar valencià bastant bé o correctament. Així doncs, veiem com les competències actives, siguen orals o escrites, van molt parelles. En qualsevol cas, resulta destacable el fet que un 23,4% diga que no saben escriure gens en valencià o que tenen dificultats per fer-ho, si tenim en compte el percentatge d'estudiantat que declara haver estudiat valencià (a l'escola o a l'institut). En qualsevol cas, podem dir que **quasi 8 de cada 10 estudiants i estudiantes es declaren capaços d'escriure en valencià correctament o bastant bé.** Les diferències respecte a la població valenciana en general són bastant rellevants i, sense dubte, tenen a veure amb l'escolarització: l'estudiantat del SUPV declara saber escriure en valencià correctament o bastant bé en un 76,7% dels casos, mentre que la població en general declarava el 2005 aquest nivell competencial només en un 29,9% dels casos, i quasi la meitat (49%) declarava no saber-ne gens.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV	SIES 2005
Correctament	41,9	58,9	36,1	50,9	60,4	52,2	18,1
Bastant bé	28,4	22,7	25,8	24,8	22,3	24,5	11,8
Amb dificultat	15,1	10,8	21,3	10,3	11,1	12,4	21,1
Gens	14,6	7,6	16,8	13,9	6,2	10,9	49,0
N	396	389	387	396	399	1.967	6.698

Taula II-57. Sap escriure en valencià (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Amb tot i encara que a molta distància de la mitjana de la població valenciana, un 38,1% de l'estudiantat de la UMH diu no saber escriure gens en valencià, o fer-ho amb dificultats, tot situant-se novament a molta distància de la segona universitat amb més problemes per desenvolupar aquesta competència, que és la UA amb el 29,7% que respon això mateix.

Tampoc en aquest cas el sexe introdueix distinció pel que fa a les competències escrites actives de l'estudiantat. De manera que podem afirmar que, pel que fa a les competències lingüístiques en valencià, orals o escrites, actives o passives, de l'estudiantat del SUPV no existeixen diferències per sexe.

Les competències per escriure en valencià són poc diferents segons la branca d'estudi de les persones entrevistades i, tal com venim observant, la tensió es dona lleugerament entre els estudiants d'arts i d'humanitats i l'estudiantat d'enginyeria i d'arquitectura.

Finalment, cal contrastar de nou l'important pes que té l'origen territorial de l'estudiantat pel que fa a les seues competències lingüístiques, en aquest cas escrites actives, amb un mapa idèntic al dibuixat amb les anteriors competències. Així com el paper central de la llengua primera i de l'estudi de valencià pel que fa a la distinció també en aquesta competència.

Les competències per escriure en valencià entre el professorat del SUPV són bastant inferiors a les de l'estudiantat: només un 56,6% declara saber escriure en valencià correctament o bastant bé, una diferència d'uns de 20 punts per sota de l'estudiantat. Pot ser un dels efectes de l'escolarització, o de la seua absència. **Uns 6 de cada 10 professors o professores es declaren amb competències per escriure en valencià.** Així les coses, la distància competencial per escriure en valencià entre el PDI universitari valencià i la població en general, tot i ser molt significativa a favor del PDI del SUPV (57% a 30%), no ho és tant com hem pogut observar en l'estudiantat (77% a 30%).

La plantilla de PDI amb menys competències d'escriptura en valencià torna a ser la de la UMH, tot i que, en aquest cas, va acom-

panyada per la UPV. Efectivament, mentre que en la primera es declaren competents per escriure en valencià bastant bé o correctament només 1 de cada 3 (34,2%), a la Politècnica de València ho fan el 46,4%. A l'UJI, però, ens trobem amb el 78,2% de PDI que diu saber escriure en valencià correctament o bastant bé, quasi tants com d'estudiantat (80,6%).

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	SIES 2005
Correctament	34,7	44,0	56,5	26,6	21,2	37,0	18,1
Bastant bé	18,6	21,9	21,7	19,8	13,0	19,9	11,8
Amb dificultat	27,1	24,6	14,9	32,9	30,8	26,8	21,1
Gens	19,6	9,5	6,8	20,7	34,9	16,3	49,0
N	339	358	297	356	281	1.632	6.698

Taula II-58. Sap escriure en valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Confirmem que les dones PDI del SUPV declaren menys competències lingüístiques en valencià que el homònims homes. Pel que fa a saber escriure, l'edat del PDI estableix diferències significatives, de manera que com més edat més dificultats per escriure en valencià. I la relació funcional ens indica que el PDI no funcional declara per damunt de la mitjana que sap escriure correctament en valencià.

	Ha estudiat valencià	No ha estudiat valencià	SUPV
Correctament	47,0	21,7	37,0
Bastant bé	24,4	13,2	19,9
Amb dificultat	22,4	33,3	26,7
Gens	6,2	31,9	16,4
N	989	647	1.636

Taula II-59: Sap escriure en valencià (PDI) i estudi del valencià
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

La relació de les competències escrites actives i la llengua primera és també molt significativa, com ho és també el fet d'haver estudiat o no en valencià. Diríem que l'estudi del valencià eleva la proporció de PDI que sap escriure correctament o bastant bé en valencià d'un 34,9% a un 71,4%, i redueix els que diuen no saber-ne gens d'un 31,9% a un 6,2%.

Finalment, cal assenyalar que el personal d'administració i serveis declara unes competències d'escriptura en valencià superiors a les declarades pel PDI, tot i que inferiors a les de l'estudiantat: amb un 68,9% que diu que sap escriure correctament o bastant bé, se situa entre els altres dos col·lectius. És a dir, que **pràcticament 7 de cada 10 treballadors i treballadores del PAS del SUPV són capaços d'escriure en valencià correctament o bastant bé**. Així mateix, en aquest cas, la distància respecte a les competències declarades per la població valenciana en general també és molt rellevant.

Cal destacar que en cap de les universitats del sistema públic valencià el PAS amb capacitats per escriure correctament o bastant bé en valencià cau per davall del 50%: la UMH és on més escassegen les competències lingüístiques en valencià, s'hi arriba a un 51,3% que declara poder escriure correctament o bastant bé en valencià, seguida, ara també, per la UPV amb un 59,8%. A l'UJI el 93,8% del PAS és capaç d'escriure en valencià correctament o bastant bé.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	SIES 2005
Correctament	30,7	46,9	59,7	28,9	28,7	39,5	18,1
Bastant bé	33,4	26,8	34,1	30,9	22,6	29,4	11,8
Amb dificultat	27,0	18,3	5,4	31,3	35,7	23,0	21,1
Gens	8,8	8,0	0,8	8,9	13,0	8,1	49,0
N	308	350	240	304	215	1.417	6.698

Taula II-60. Sap escriure en valencià (PAS)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les pautes de distinció interna són idèntiques a les observades en referència a les competències escrites passives. Pel que fa a les competències per a escriure, les dones PAS i els homes PAS no són diferents. En relació a l'edat, es referma la tendència que com més edat menys competències declarades. I també passa en les competències per escriure en valencià que el personal laboral declara menys competències que el personal funcionari. No cal afegir que el mapa d'origen geogràfic es torna a dibuixar amb nitidesa, amb els mateixes característiques ja comentades.

Així, per concloure aquest apartat de competència podem dir que:

- 1. Trobem competències passives pràcticament universals, tant orals com escrites, la qual cosa justificaria que cap membre de la comunitat universitària hauria de canviar de llengua (del valencià al castellà) per fer-se entendre per un altre membre de la comunitat universitària, per escrit o oralment; per això, si més no tècnicament, les competències passives no són un impediment per al desenvolupament de les competències actives**
- 2. Així mateix, les competències escrites passives, també pràcticament universals, permetrien que la comunicació escrita interna en el SUPV es fera tota en valencià.**
- 3. Els problemes poden aparèixer quan avaluem les competències actives, i més encara les escrites que les orals.**
- 4. El col·lectiu universitari amb més competències és el de l'estudiantat, seguit del PAS. Per tant, és el col·lectiu de PDI on més dificultats competencials actives i passives hi ha quant al valencià.**
- 5. És a la Universitat Miguel Hernández on hi ha més mancances competencials reconegudes, amb una certa distància de la resta del SUPV. En el pol oposat, la Universitat Jaume I presenta els nivells competencials més elevats de tot el sistema públic valencià.**

6. És especialment destacable el nivell competencial del personal d'administració i serveis de la Universitat Jaume I, ja que les competències en valencià –orals o escrites, actives o passives– són pràcticament universals entre aquest col·lectiu.

7. En el SUPV no hi ha pràcticament possibilitats de distinció entre homes i dones, pel que fa a les seues competències lingüístiques en valencià. Són totalment absents entre l'estudiantat. Són esporàdiques entre el PAS. I només entre el PDI apareixen amb major consistència, tot indicant que el PDI femení declara menys competències lingüístiques en valencià que el PDI masculí.

8. L'anàlisi per edat del PDI i del PAS ens indica que les competències són més reduïdes entre la població amb més edat.

9. Les categories professionals del PAS o del PDI introdueixen algunes diferències, tot i que no massa aclarides en el seu sentit, ja que unes vegades són uns els que declaren més competències i unes altres vegades són els altres els que les declaren.

10. Pel que fa a l'estudiantat, les branques d'estudi introdueixen poques diferències, i es concentra la distanciació entre l'estudiantat d'arts i humanitat, amb més competències, i l'estudiantat d'enginyeria i d'arquitectura.

11. S'ha posat de manifest, de forma molt contundent, que l'origen territorial dels entrevistats és una informació d'extrema rellevància a l'hora d'establir l'estructura competencial en valencià de la població universitària valenciana. Així, ha quedat clar que la població que procedeix de la zona d'Alcoi-Gandia-Dénia, de la zona de València i de la zona de Castelló, així com la procedent de Catalunya i les Illes Balears, presenten competències lingüístiques en valencià significativament per damunt de la mitjana. En un segon nivell ens apareix la població nascuda a l'AM de València, seguida de prop per la població que procedeix de l'àrea d'Alacant. Hi ha un tercer nivell competencial, ocupat per la població procedent de

la zona castellanoparlant del País Valencià. I, finalment, ens trobem molt pròxims entre si, pel que fa a les més escasses competències en valencià, a la població que prové de la resta d'Espanya no catalanoparlant i d'Hispanoamèrica.

5. USOS DEL VALENCIÀ EN EL SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ

Una vegada ja sabem quines són les competències lingüístiques en valencià de la població universitària valenciana, i si l'han après com a primera llengua o l'han estudiada més o menys formalment, caldrà que indaguem fins a quin punt aquestes competències lingüístiques són posades en pràctica: és la dimensió dels usos del valencià, més que no la de les competències, la que ens permet una aproximació al món de les pràctiques lingüístiques. És la dimensió central d'aquest estudi, i la informació es recull en múltiples preguntes. Disposem d'informació relativa als usos declarats en la vida quotidiana, tant fora de la universitat com dins de l'espai universitari. I en aquest espai s'ha obtingut informació sobre els usos orals i escrits en els diversos àmbits: docència, investigació i administració.

L'apartat s'estructura seguint una lògica funcional. És a dir, tractarem primerament els usos del valencià de la població universitària fora de la universitat, per tal de copsar les variables de context. En segon lloc, abordarem els usos del valencià dins de la universitat, i distingirem pràctiques informals, pràctiques docents, investigadores i administratives i informàtiques.

a. Usos del valencià fora de la universitat

Abans d'entrar a la universitat, les persones entrevistades, la població universitària forma part de l'estructura social del seu entorn quotidià. Hi ha famílies, hi ha amics, veïns... Unes relacions que han acompanyat les persones al llarg de la seua vida i que, ara, quan són a la universitat, com a membres de l'estudiantat o com a treballadors i treballadores, continuen sent molt presents. Aquestes relacions generen hàbits d'intercanvi que afecten tam-

bé i molt directament els hàbits lingüístics. És per això que considerem necessari començar l'anàlisi dels usos del valencià pels usos que la població del SUPV fa fora de les relacions estrictament universitàries.

Hem de comprovar si hi ha desigual distribució dels usos del valencià de la població universitària, quan manté relacions fora de la universitat, per poder entendre què és el que passa dins. En aquest sentit, són rellevants les possibles diferències observables entre els espais de relació més pròxims, propis de relacions primàries, com ara a la casa materna o amb les amistats, relacions amb fortes càrregues emotives i que lliguen molt fortament les persones, i els espais de relació més distants, o de relacions secundàries, com ara quan es va de compres o es relacionen amb persones desconegudes.

Usem aquesta distinció, relacions primàries / relacions secundàries, perquè és la que marca la diferència entre les llengües dominants i les dominades, les hegemòniques i les minoritzades: la distinció entre els usos més formals, reservats a les llengües hegemòniques, i els usos més informals, reservats a les llengües dominades. Així que els comportaments diferencials ens assenyalaran quina mena de relacions d'igualtat es donen entre les dues llengües oficials al País Valencià.

i. Usos lingüístics amb la família

La família és l'espai d'aprenentatge de la primera llengua. Així, és en la família on les persones adquirim la nostra primera relació lingüística, el nostre primer vincle amb la comunicació lingüística i això amb una llengua o amb més llengües. Per tant, es pot

esperar una certa correspondència entre la llengua que s'usa a la casa materna i la llengua o llengües en què es va aprendre a parlar, en el cas de l'estudiantat. D'altra banda, entre el PDI i el PAS, en preguntar-los per les pràctiques amb els pares i mares i amb els fills i filles, es pot comprovar, també, com es produeix la transmissió lingüística.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre valencià	12,9	31,4	11,7	24,5	34,8	25,7
Més valencià que castellà	1,9	4,9	2,6	1,3	1,0	1,7
Indistintament	3,2	5,4	2,6	5,6	4,8	4,6
Més castellà que valencià	5,9	4,3	3,9	5,8	5,5	5,4
Sempre castellà	71,2	47,6	77,3	59,8	52,1	59,4
Altres	4,9	6,5	1,9	3,1	1,7	3,2
N	396	389	385	396	399	1.967

Taula II-61. Llengua que parla a la casa materna (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En el SUPV, l'estudiantat que parla sempre en valencià a la casa materna només arriba a un 25%, és a dir, **només 1 de cada 4 estudiants del SUPV parla sempre en valencià a casa dels pares**. El monolingüisme en castellà a la casa materna és màxim entre l'estudiantat de la UMH, amb el 77,3%; mentre que el mínim el trobem entre l'estudiantat de l'UJI, amb un 47,6%. En qualsevol cas, la universitat castellonenca és l'única on la proporció de monolingües en castellà a la casa materna és inferior al 50%.

És quantitativament poc rellevant la població estudiantil universitària en el sistema públic valencià que declara usar una altra llengua, diferent del castellà o del valencià: un 3,2%. Nomes a la UA i a l'UJI, com ja ha quedat palés pel que fa a les competències adquirides, trobem una proporció superior a la mitjana: en el primer cas, a causa de la presència de població de l'Europa del nord; en el segon, per la presència de romanesos, sobretot.

	Valencià	Castellà	En les dues	Altres	SUPV
Sempre valencià	97,0	1,1	39,8	0,0	25,7
Més valencià que castellà	1,3	0,1	5,5	0,0	1,7
Indistintament	0,7	1,0	14,8	1,6	4,6
Més castellà que valencià	0,0	4,2	11,7	1,6	5,4
Sempre castellà	1,0	92,8	27,7	14,5	59,5
Altres	0,0	0,8	0,4	82,3	3,2
N	298	1.094	512	62	1.966

Taula II-62. Llengua que parla a la casa materna (estudiantat) i llengua primera
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Com hem vist adés, entre l'estudiantat del SUPV, només un 15% declara haver après a parlar només en valencià, quan un 25% declara parlar sempre valencià a la casa materna. Tanmateix, si afegim els qui van aprendre a parlar en valencià i en castellà, al mateix temps, resulta que un 41% han après a parlar amb el valencià com a llengua vehicular. Una quantitat que coincideix per diferència, un poc dalt o baix, amb aquella població estudiantil que queda si descomtem les persones que es declaren monolingües en castellà a casa dels pares (59,4%). És a dir, els qui declaren haver après el valencià a casa (41%) es distribueixen segons una proporció 25/15 entre usos actuals monolingües en valencià i bilingües, respectivament, a la casa materna.

Siga com siga, a la taula anterior es pot comprovar com, a la pràctica de la vida quotidiana, el bilingüisme social amaga pràctiques familiars monolingües, relacionades amb la llengua transmesa de pares a fills. Així, el 97% dels estudiants i estudiantes que declaren haver après a parlar en valencià, sempre parlen valencià a casa dels pares, mentre que el 92,8% dels qui declaren haver après a parlar en castellà, sempre parlen castellà a casa. Així doncs, dues comunitats monolingües. Donades les distribucions desiguals entre valencià i castellà, pel que fa a l'aprenentatge de la llengua primera, resulta evident l'hegemonia del castellà en les pràctiques lingüístiques domèstiques de la població estudiantil universitària.

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant del PV	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta del món	SUPV
Sempre valencià	12,4	62,6	15,9	58,8	41,8	4,0	50,0	2,3	0,0	25,6
Més valencià que castellà	1,9	2,7	0,8	1,9	3,8	2,4	0,0	0,0	0,0	1,7
Indistintament	3,6	3,3	5,5	4,3	6,6	3,2	0,0	0,0	0,0	4,6
Més castellà que valencià	6,0	3,8	6,7	3,8	3,8	4,8	0,0	0,0	0,0	5,4
Sempre castellà	72,3	24,7	68,9	28,9	37,9	84,1	16,7	88,6	100,0	59,5
Altres	3,8	2,7	2,3	2,4	6,0	1,6	33,3	9,1	0,0	3,2
N	364	182	842	211	182	126	6	44	1	1.958

Taula II-63. Llengua que parla a la casa materna (estudiantat) i origen territorial
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Resta una part que, com que ha declarat aprendre les dues llengües com a primeres, també es mostra bilingüe en les pràctiques a casa dels pares, amb una distribució bastant simètrica d'usos entre el valencià i el castellà. Finalment, l'estudiantat que va tenir com a primera llengua una altra llengua, diferent al castellà i al valencià, presenten uns usos nuls del valencià. [Taula II-63]

Els usos del valencià a la casa materna no són diferents siga l'estudiant home o siga dona; no hi ha, doncs, distinció per sexe. Tampoc podem mantenir que hi haja pràctiques lingüístiques diferencials a la casa dels pares segons la branca d'estudis de la persona entrevistada: per tant, els usos són els mateixos. Només queda el que ja venim comprovant amb les competències i l'aprenentatge, i que aquesta mena de pràctiques ens confirmen: l'origen territorial és molt rellevant per als usos lingüístics. El mapa que es dibuixa és el que venia ja dibuixat de l'anterior apartat: les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, València, Castelló i Catalunya i Balears, en un primer nivell de vinculació amb el valencià; l'AM de València i la zona d'Alacant en un segon nivell; i la zona castellanoparlant, que en les competències tenia certa distància respecte a la resta d'Espanya no catalanoparlant, pel que fa a les pràctiques lingüístiques és confon amb aquella.

El percentatge de PDI del SUPV que declara parlar sempre valencià amb la mare (amb el pare el percentatge és pràcticament el mateix) és quasi idèntic al de l'estudiantat que declara parlar sempre valencià a la casa materna: un 25,4% en el cas del PDI, un 25,7% en l'estudiantat. Amb tot, el monolingüisme castellà amb la mare és lleugerament superior entre el PDI: **2 de cada 3 professors i professores són monolingües en castellà en les relacions amb els pares.** Aquesta proporció puja per damunt del 80% entre el professorat de la UMH (82,1%) i cau fins a quasi el 50% entre el professorat de l'UJI (53,4%).

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	19,1	29,3	34,2	26,0	11,7	25,4
Més valencià	0,6	1,0	2,5	3,4	1,4	1,7
Indistintament	0,9	4,7	3,7	3,9	1,4	3,4
Més castellà	7,5	4,2	3,1	3,9	2,8	4,5
Sempre castellà	69,0	59,5	53,4	59,0	82,1	62,6
Una altra	2,8	1,3	3,1	3,9	0,7	2,4
N	341	358	298	358	281	1.636

Taula II-64. Llengua que parla amb la mare (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	8,7	26,5	32,7	22,6	5,1	20,6
Més valencià	1,3	1,6	5,1	4,0	1,7	2,5
Indistintament	9,1	9,8	7,1	8,3	8,5	8,9
Més castellà	10,9	8,2	8,2	8,0	3,4	8,2
Sempre castellà	67,8	53,2	42,9	54,7	80,3	58,1
Una altra	2,2	0,7	4,1	2,4	0,9	1,7
N	256	270	183	288	222	1.236

Taula II-65. Llengua que parla amb els fills i filles (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En les relacions amb els fills i filles (els qui en tenen, és clar), el PDI de la SUPV usa només el valencià en un proporció inferior a la que ho fan amb els pares. És a dir, **hi ha una reducció de la transmissió intergeneracional de relacions familiars monolingües en valencià entre el PDI del SUPV**, en passar d'un 25% que declara que parla sempre valencià amb els pares a un 20% dels que diuen que parlen sempre valencià amb els descendents. Tanmateix, també hi ha un lleuger retrocés en la transmissió intergeneracional de relacions monolingües en castellà: per tant, **entre el PDI de la SUPV es produeix un creixement en la transmissió intergeneracional del bilingüisme**. Aquesta reducció intergeneracional del monolingüisme en castellà es produeix significativament entre el PDI de les universitats de la ciutat de València i de Castelló, però no tant en les universitats pròximes a la ciutat d'Alacant.

Aquestes relacions lingüístiques familiars introdueixen distincions segons el sexe, l'edat, l'origen territorial i la relació funcional, però no pel que fa al grau de doctorat. Així, quan comparem el PDI doctorat amb el no doctorat, no hi ha diferències en les pautes de comportament, i tampoc en les de transmissió intergeneracional: reducció de les pautes monolingües a favor de les bilingües.

Les diferències sí que són significatives quan comparem l'ús que en fan els homes i les dones en el PDI del SUPV. Les dones PDI

parlen valencià amb la mare i amb els fills i filles amb menor freqüència que els homes. Recordem que és en el col·lectiu de PDI on ja hem trobat una diferència entre homes i dones, que no hi és entre l'estudiantat i és molt limitada entre el PAS, pel que fa a les competències en valencià. En aquest cas, observem com el monolingüisme valencià amb la mare o amb els fills i filles es redueix quasi a la meitat entre les dones PDI, en comparació amb els homes, mentre que el monolingüisme castellà es significativament superior a la mitjana. Però, hem de destacar que també es compleix, en el cas de les dones PDI, la reducció del monolingüisme, siga en la llengua que siga, a favor del bilingüisme, quan passem de les relacions amb la mare a les relacions amb els fills i filles.

	Amb la mare			Amb els fills i filles		
	Home	Dona	SUPV	Home	Dona	SUPV
Sempre valencià	29,8	16,9	25,4	24,3	14,2	20,6
Més valencià	1,9	1,4	1,7	2,7	1,8	2,4
Indistintament	2,8	4,4	3,4	9,1	8,8	9,0
Més castellà	4,9	3,7	4,5	8,7	7,2	8,2
Sempre castellà	58,0	71,4	62,6	53,3	66,6	58,1
Una altra	2,6	2,1	2,4	1,8	1,4	1,6
N	1.073	563	1.636	778	443	1.221

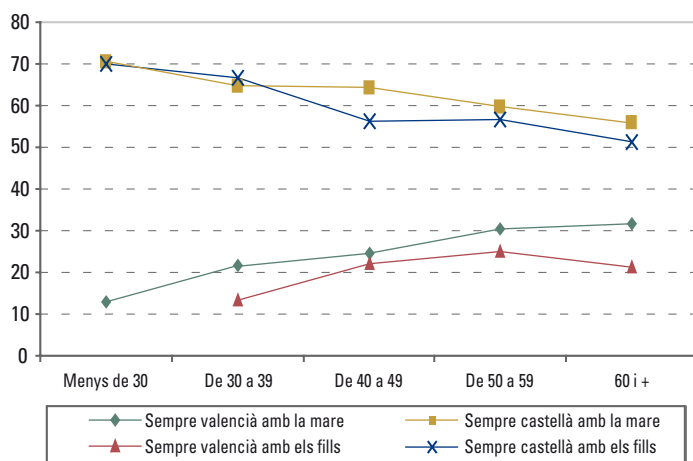
Taula II-66. Llengua que parla amb la mare i amb els fills i filles (PDI) i sexe
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Per edat també hi trobem diferències significatives en el sentit d'ampliació de la presència del castellà i de reducció del valencià, segons passem de les generacions més grans a les generacions més joves. A més a més, en la transmissió intergeneracional podem veure, també, com es produeix una reducció del monolingüisme, castellà i valencià, en passar de les relacions amb les mares a les relacions amb els fills i filles. Ara bé, cal assenyalar que aquesta reducció no es present entre les generacions de menys

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta món castellano-parlant	Resta del món	SUPV
Sempre valencià	24,9	67,3	23,5	60,7	57,1	9,6	37,2	0,6		6,0	25,5
Més valencià	1,7	3,1	1,8	1,9	5,9	2,7	2,3				1,8
Indistintament	0,4	4,1	5,3	4,7	6,7		11,6	0,6			3,3
Més castellà	7,3	4,1	5,0	1,9	2,5	4,1	4,7	3,4		2,0	4,3
Sempre castellà	65,2	21,4	64,0	30,8	26,9	83,6	41,9	93,9	96,0	34,0	62,6
Una altra	0,4		0,4		0,8		2,3	1,5	4,0	58,0	2,5
N	233	98	545	107	119	73	43	327	25	50	1.620

Taula II-67. Llengua que parla amb la mare (PDI) i origen territorial
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

de 39 anys monolingües en castellà, tot i produir-se en totes les generacions monolingües en valencià.



Gràfic II-2: Llengua que parla amb la mare i amb els fills i filles (PDI) i edat

Les diferències també tornen a ser molt significatives segons l'origen territorial del PDI. Així, podem observar com el PDI procedent de les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, València i Castelló, és majoritàriament monolingüe en valencià amb les mares; mentre que el PDI procedent de l'AM de València o de la zona d'Alacant és majoritàriament monolingüe en castellà amb elles. Finalment, a la zona valenciana castellanoparlant ens trobem amb unes relacions pràcticament monolingües en castellà per 8 de cada 10 del personal docent que hi procedeix. [Taula II-67 i II-68]

Ara bé, també es cert que en la transmissió als descendents s'observa una més o menys generalitzada reducció del monolingüisme, ja siga en castellà o en valencià, amb combinacions diverses. Hi ha el PDI procedent de Castelló que redueix el monolingüisme valencià i el monolingüisme castellà en la relació amb els fills i filles, en comparació amb la relació que manté amb la mare. Un comportament que, partint de nivells molts diferents, també s'observa a la zona castellanoparlant del País Valencià, i en la mitjana del PDI. Ara bé, el PDI procedent de les zones de València i de l'AM de València, amb nivells també molt diferents, comparteixen un augment relatiu de les relacions bilingües amb els fills i filles que prové d'una reducció de les relacions monolingües en castellà, que tenien amb les mares.

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta món castellano-parlant	Resta del món	SUPV
Sempre valencià	12,7	42,0	23,1	63,9	44,9	3,7	24,1	2,3			20,6
Més valencià	2,3	4,3	1,7	4,8	14,1	1,9					2,5
Indistintament	11,6	24,6	10,4	6,0	9,0	11,1	10,3	2,3	5,6	6,3	9,1
Més castellà	8,1	5,8	9,2	3,6	7,7	5,6	17,2	7,6		18,8	8,2
Sempre castellà	65,3	23,2	55,4	21,7	23,1	77,8	48,3	86,3	94,4	28,1	58,0
Una altra			0,2		1,3			1,5		46,9	1,7
N	173	69	415	83	78	54	29	262	18	32	1.213

Taula II-68. Llengua que parla amb els fills i filles (PDI) i origen territorial
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Finalment, trobem que el PDI que va nàixer a la zona d'Alacant i el que ho va fer a la zona d'Alcoi-Gandia-Dénia, o a Catalunya i Balears, també amb nivells molt diferents entre els tres, però, comparteixen un augment del bilingüisme amb els fills i filles a costa, en aquest cas, d'una reducció del monolingüisme valencià amb què es relacionen amb les mares, tot mantenint el nivell de monolingüisme castellà.

L'estructura de relacions lingüístiques del PAS del SUPV amb els pares és bastant similar a la que presenta el PDI: poc més d'un 20% declara parlar només valencià amb la mare: 2 de cada 3 (67,7%) diuen parlar només castellà en aquest àmbit.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	10,5	26,8	43,1	18,9	11,3	22,0
Més valencià	0,3	1,2	2,3	1,4		1,1
Indistintament	2,0	2,9	1,5	3,1	1,7	2,5
Més castellà	4,7	5,1	5,4	4,5	2,6	4,7
Sempre castellà	82,4	60,1	46,2	71,8	83,5	67,7
Una altra		3,9	1,5	0,3	0,9	1,9
N	307	350	240	304	215	1.417

Taula II-69. Llengua que parla amb la mare (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	8,3	26,2	42,9	18,0	7,8	19,4
Més valencià	0,9	2,1	5,2	2,1		1,9
Indistintament	8,3	13,9	9,1	12,2	4,7	10,7
Més castellà	13,3	9,3	10,4	9,0	6,3	10,2
Sempre castellà	69,3	45,1	31,2	58,7	79,7	56,6
Una altra		3,4	1,3		1,6	1,3
N	227	142	143	197	120	785

Taula II-70. Llengua que parla amb els fills i filles (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

També, com passava amb el PDI, les relacions monolingües en valencià es redueixen en la transmissió intergeneracional (de pares a fills) entre el PAS. Amb tot, podríem dir que la reducció intergeneracional de les relacions monolingües en castellà es més alta entre el PAS que entre el PDI. De fet, entre el PAS, d'un 68% que declara parlar només castellà amb la mare passem a un 57% que declara parlar només castellà amb els fills i filles (entre el PDI es passava del 66% al 61%). Així, el creixement intergeneracional del bilingüisme és més elevat entre el PAS que entre el PDI.

A més a més, entre el PAS, l'única variable sociodemogràfica amb capacitat discriminatòria és la d'origen territorial. Ni el sexe, ni l'edat, ni la distinció entre personal funcionari i personal laboral introdueix diferències significatives pel que fa a la llengua usada habitualment amb les mares o amb els fills i filles.

Si comparem els usos lingüístics a les llars de la població universitària podem assenyalar que són molt similars: **1 de cada 4 (estudiantat) o de cada 5 (PDI i PAS) són monolingües en valencià a la llar familiar, i entre el 55% i el 62% són monolingües en castellà.** Si cal introduir-hi matisos, direm que **les llars familiars de l'estudiantat són lleugerament més favorables als usos del valencià i que les llars familiars dels PDI més tendents als usos del castellà.** I, d'altra banda, cal destacar les **enormes diferències territorials** que apareixen: els usos familiars de la població universitària de la UMH o la UA difereixen molt dels de la població universitària de l'UJI, diferències molt relacionades amb l'origen territorial de les respectives poblacions universitàries.

ii. Usos lingüístics amb amistats i «companys i companyes de pis»

Els estudiants i estudiantes mantenen relacions fora de la universitat amb les amistats i, de vegades, amb companys i companyes de residència. Així, resulta rellevant comprovar si hi ha canvis d'ús respecte a les pràctiques familiars i en comparació amb la resta de col·lectius components de la comunitat universitària. [Taules II-71 i II-72]

Podem observar que es produeix una reducció del monolingüisme valencià en el lloc de residència durant el curs respecte als usos de la casa materna, en passar del 25% al 21% l'estudiantat que declara parlar sempre valencià. Tanmateix, el monolingüisme en castellà es manté pràcticament al mateix nivell. Això ens indica que **els estudiants i les estudiantes del SUPV resideixen en llocs amb pautes lingüístiques similars a les experimentades a la llar materna, amb una lleugera tendència cap als usos bilingües, a**

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre valencià	10,5	29,2	9,0	21,0	27,2	21,0
Més valencià	1,9	4,9	2,6	1,8	3,8	2,9
Indistintament	4,6	7,6	4,5	9,4	8,1	7,5
Més castellà	5,7	6,5	4,5	8,1	6,0	6,5
Sempre castellà	73,6	47,6	78,8	57,7	53,6	59,9
Altres	3,8	4,3	0,6	2,0	1,3	2,2
N	397	389	390	397	397	1.967

Taula II-71. Llengua que parla amb els companys i companyes de la casa on viu (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre valencià	8,6	21,2	5,8	15,6	24,1	17,1
Més valencià	2,4	8,7	3,2	6,4	4,0	4,7
Indistintament	10,0	15,8	11,6	15,4	18,6	15,3
Més castellà	9,7	11,4	7,7	15,4	10,2	11,5
Sempre castellà	66,2	41,3	71,0	45,7	41,8	49,8
Altres	3,0	1,6	0,6	1,5	1,3	1,6
N	396	387	387	395	399	1.965

Taula II-72. Llengua que parla amb les amistats (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	Alacant	Alcoi-Gandia-Dénia	A.M. València	València	Castelló	Zona castellano-parlant del PV	Catalunya/Balears	Resta Espanya	Resta del món	SUPV
Sempre valencià	6,9	46,7	8,2	48,6	24,2	2,4	33,3	4,5	0,0	17,0
Més valencià que castellà	2,5	10,9	3,6	5,2	11,5	1,6	0,0	0,0	0,0	4,7
Indistintament	10,7	14,7	19,0	12,7	18,7	7,1	16,7	6,8	0,0	15,3
Més castellà que valencià	9,6	12,0	14,1	9,0	11,5	7,1	0,0	0,0	0,0	11,5
Sempre castellà	68,4	14,1	53,6	23,6	33,0	81,1	16,7	81,8	100,0	49,8
Altres	1,9	1,6	1,5	0,9	1,1	0,8	33,3	6,8	0,0	1,7
N	364	184	843	212	182	127	6	44	1	1.963

Taula II-73. Llengua que parla amb les amistats (estudiantat) i origen territorial
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

costa del monolingüisme en valencià, en la transició. Aquesta tendència bilingüe és màxima entre l'estudiantat de la UV-EG, que passen de declarar que parlen només valencià a casa dels pares un 35% a dir que parlen només valencià a la casa on viuen durant el curs un 27%: aquesta diferència fa augmentar els diversos nivells de bilingüisme, atés que els que declaren parlar només castellà varien a penes un punt, d'un entorn a l'altre.

Pel que fa a les relacions amb les amistats, resulta un major creixement del bilingüisme, en comparació amb els usos a la casa materna. De fet, es redueixen els usos monolingües tant del valencià com del castellà: sobretot d'aquest darrer. Amb tot, **la freqüència amb què l'estudiantat del SUPV es relaciona amb les amistats només en castellà quasi triplica la freqüència de l'estudiantat que declara relacionar-se exclusivament en valencià amb les amistats.**

Les diferències segons sexe i branca d'estudis de les persones entrevistades són inexistents pel que fa als usos lingüístics a la casa on es resideix durant el curs, mentre que les diferències segons l'origen territorial són significatives. Així, l'estructuració dels usos a la llar materna i de curs són pràcticament idèntiques, amb els lleugers canvis generals ja assenyalats. Ara bé, l'estruc-

tura de les relacions amb les amistats introdueixen algunes diferències respecte a la llar de convivència. De fet, amb els amics i amigues trobem distàncies estadísticament significatives entre homes i dones, i també en relació a les branques d'estudis, juntament amb la constant diferència segons l'origen territorial. En aquest cas, són les estudiantes les que manifesten una freqüència per damunt de la mitjana en les seues relacions monolingües en valencià amb les seues amistats, en comparació amb els estudiants; i els estudiants i les estudiantes d'arts i d'humanitats també declaren usos monolingües valencians per damunt de la mitjana amb les amistats, mentre que els de la branca d'enginyeria i d'arquitectura ho fan per sota. [Taula II-73]

Les diferències segons l'origen territorial també queden ben paleses en les relacions lingüístiques amb les amistats. Així com també, en comparació amb l'estructura d'usos a la casa materna, podem veure com es produeix una reducció bastant general dels usos monolingües familiars, que afecten molt especialment els usos monolingües valencians de l'estudiantat que prové de les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, València i, molt destacadament, de Castelló.

Els canvis en els usos entre l'entorn familiar i el d'amistats són molt rellevants entre el PDI del SUPV, i en comparació amb l'estudiantat. De fet, entre el PDI, quan s'ix de la llar familiar per relacionar-se amb les amistats s'incrementa, i molt, l'opció bilingüe, i ho fa tant a costa del monolingüisme en valencià com del monolingüisme en castellà. Això sí, ateses les proporcions de partida, la resultant és una **presència testimonial del monolingüisme en valencià, mentre que el monolingüisme en castellà en les relacions amb amistats és present en quasi un 50% del PDI del SUPV**. El cas més cridaner es dona entre el PDI de la UMH on el monolingüisme valencià és pràcticament inexistent en les relacions amb amistats, mentre que quasi 3 de cada 4 (72,8%) declaren ser monolingües en castellà en aquestes relacions.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	5,0	10,7	13,0	10,2	1,4	8,9
Més valencià	2,8	8,7	10,6	4,6	1,4	6,1
Indistintament	27,0	36,0	32,3	31,3	20,4	31,3
Més castellà	9,4	7,0	11,8	6,8	4,1	7,6
Sempre castellà	54,7	37,5	31,1	46,1	72,8	45,6
Una altra	0,9		1,2	1,0		0,6
N	340	358	300	357	282	1.636

Taula II-74. Llengua que parla amb amistats (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquesta resposta del PDI provoca que, en comparació amb l'estudiantat, la principal diferència aparega en les relacions d'amistat monolingües en valencià. El nivell de monolingüisme en castellà amb les amistats és molt similar entre l'estudiantat i el PDI; tanmateix, el monolingüisme en valencià en aquesta mena de relació és significativament més present entre la població estudiantil que entre el PDI.

Les diferències d'ús del valencià amb les amistats són irrelevantes segons siguin doctorats o no. Les diferències les trobem, nova-

ment, en relació amb l'origen territorial, però també en relació amb el sexe i l'edat del PDI entrevistat, tot confirmant que entre el PDI del SUPV les dones presenten menys vincles amb el valencià que els homes i que la població més jove és més monolingüe en castellà i menys bilingüe i monolingüe en valencià.

En aquest àmbit, el comportament lingüístic del PAS s'aproxima més al del PDI que al de l'estudiantat. Redueixen, en relació amb les relacions familiars, els dos models monolingües, tant el castellà com el valencià (tot i que menys que el PDI) a favor del bilingüisme. En general, podríem dir que **entre el PAS del SUPV, en comparació amb l'estudiantat i el professorat, es dona una major tendència cap al castellà en les relacions amb les amistats**. I en això el personal d'administració i serveis de la UA se sembla més al PAS de la UMH, que el PDI i l'estudiantat.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	2,0	12,4	18,5	8,2	1,8	9,1
Més valencià	2,4	6,4	12,3	3,1	2,6	5,1
Indistintament	14,5	30,6	31,5	22,9	9,6	24,0
Més castellà	9,5	9,3	10,8	11,6	9,6	10,0
Sempre castellà	71,6	40,2	26,9	53,8	76,3	51,3
Una altra		1,2		0,3		0,6
N	308	348	241	304	214	1.415

Taula II-75. Llengua que parla amb les amistats (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

L'edat és l'única variable que no discrimina entre el PAS del SUPV pel que fa als usos lingüístics amb les amistats. Les dones PAS fan menys ús del valencià amb les amistats que els homes, mentre que el PAS funcionari presenta unes pautes més bilingües i el PAS laboral més monolingües, en valencià o en castellà. No cal destacar que l'origen territorial del PAS introdueix diferències també significatives, com és ja evident al llarg de tota l'anàlisi.

Així, es produeix una **tendència del monolingüisme cap al bil·lingüisme, quan passem de les pràctiques lingüístiques en les relacions familiars a les pràctiques en les relacions d'amistat**, en tots els col·lectius universitaris: una reducció del monolingüisme que afecta especialment el monolingüisme valencià.

iii. Usos lingüístics de compres i amb persones desconegudes

El tercer cercle de relacions fora de la universitat ens situa en un entorn de relacions secundàries en què els agents es relacionen amb persones poc conegudes o absolutament desconegudes. És molt rellevant l'increment generalitzat del monolingüisme castellà en aquest àmbit relacional, així com la reducció de la ja reduïda presència del monolingüisme valencià.

Els usos monolingües valencians de l'estudiantat, quan van de compres o es relacionen amb persones desconegudes, resten com a quasi testimonials, per sota del 10%. El nivell de monolingüisme en castellà s'eleva a una expressió màxima: **2 de cada 3 estudiants del SUPV parlen només castellà quan van de compres**. Un percentatge que augmenta en l'entorn urbà alacantí, on 8 de cada 10 estudiants parlen sempre castellà quan van de compres, i es redueix lleugerament en l'entorn urbà castellanenc.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre valencià	3,0	8,6	1,3	5,6	13,0	7,7
Més valencià	1,4	4,8	1,3	5,3	3,3	3,5
Indistintament	5,7	15,1	5,2	10,3	13,3	10,6
Més castellà	7,0	14,0	7,1	14,3	9,1	10,5
Sempre castellà	81,4	57,0	85,1	64,4	61,3	67,4
Altres	1,6	0,5				0,4
N	396	389	385	395	399	1.964

Taula II-76. Llengua que parla quan va de compres (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre valencià	1,5	7,7	0,8	3,8	9,0	5,4
Més valencià	1,3	3,9	1,0	4,5	2,5	2,9
Indistintament	7,8	19,6	7,5	9,1	19,0	13,3
Més castellà	8,3	12,9	5,4	16,9	9,5	11,4
Sempre castellà	79,3	55,7	84,8	64,9	59,4	66,3
Altres	1,8	0,3	0,5	0,8	0,5	0,8
N	396	389	387	396	399	1.967

Taula II-77. Llengua que parla amb persones desconegudes (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquests percentatges són molt similars quan les relacions lingüístiques són mantingudes amb persones desconegudes. La presència del monolingüisme valencià encara es veu més reduïda, tot i que el monolingüisme castellà és 1 punt inferior al que trobem en les relacions al lloc de compres. Torna a ser l'estudiantat de les universitats alacantines el que presenta uns usos monolingües en castellà més freqüents: al voltant de 8 de cada 10 només parlen castellà quan es relacionen amb persones desconegudes.

Les diferències entre els sexes, en aquests usos, no són significatives, però les branques d'estudi introdueixen alguns matisos. L'estudiantat d'arts i d'humanitats incrementen els seus usos bil·lingües, respecte a la mitjana, mentre que els d'enginyeria i d'arquitectura augmenten el seu monolingüisme castellà, també respecte a la mitjana. Els canvis respecte als usos amb la família i amb les amistats són molt rellevants quan els analitzem segons l'origen territorial, amb reduccions generalitzades del monolingüisme valencià, més on més n'hi ha.

Els usos monolingües en castellà del PDI també creixen respecte als àmbits familiars i d'amistats. Amb tot, **el monolingüisme del PDI en castellà és inferior al monolingüisme castellà de l'estudiantat, en aquests àmbits de relació secundària**. Ara bé, potser cal destacar que, quan es relacionen amb persones desconegudes, aquesta

diferència del monolingüisme castellà no és present entre el professorat de la UMH que practica el mateix monolingüisme castellà amb persones desconegudes que l'estudiantat d'aquestes mateixes universitats, a diferència del PDI de la resta d'universitats valencianes.

Cal ressenyar que el PDI presenta un monolingüisme castellà inferior, en comparació, quan va de compres que quan es relaciona amb persones desconegudes. De fet, **podem dir que si el nivell de monolingüisme castellà se situa, en general, al voltant dels 2/3, en aquests àmbits relacionals amb persones desconegudes i quan va de compres**, el PDI presenta un monolingüisme castellà inferior en les seues relacions quan van de compres; una reducció de monolingüisme castellà que és general a totes les universitats. [Taules II-78 i II-79]

Aquest comportament també s'observa entre el PAS, tot i que amb un nivell menor: també és superior, en comparació, el monolingüisme castellà en les relacions amb persones desconegudes que quan va de compres. Així doncs, només entre l'estudiantat es dona el cas que el monolingüisme castellà és el mateix quan van de compres que quan es relaciona amb persones desconegudes; una dada que pot estar relacionada amb les diferències en l'estabilitat residencial i, per tant, de vincle territorial residencial durant el curs d'aquest col·lectiu respecte al PDI i el PAS. [Taules II-80 i II-81]

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	2,5	8,3	11,8	5,4	1,4	6,2
Més valencià	0,3	3,3	7,5	3,6	0,7	3,0
Indistintament	16,2	32,4	29,8	27,3	10,9	25,7
Més castellà	13,1	10,7	11,2	12,2	7,5	11,3
Sempre castellà	67,6	44,9	39,8	51,6	79,6	53,6
Una altra	0,3	0,3				0,2
N	341	358	297	358	281	1.636

Taula II-78. Llengua que parla quan va de compres (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	2,8	5,9	5,6	4,1	1,4	4,4
Més valencià		3,7	5,0	2,7	0,7	2,6
Indistintament	10,6	27,2	23,0	19,4	4,8	19,6
Més castellà	14,7	12,8	17,4	16,0	7,5	13,9
Sempre castellà	71,6	50,5	49,1	57,8	85,6	59,4
Una altra	0,3					0,1
N	341	356	298	358	281	1.633

Taula II-79. Llengua que parla amb persones desconegudes (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	0,6	8,9	16,7	6,6	0,5	6,7
Més valencià	0,6	4,9	8,4	2,6	0,9	3,5
Indistintament	8,1	25,2	30,1	14,1	7,9	18,4
Més castellà	11,0	11,7	13,8	10,9	5,6	11,1
Sempre castellà	79,5	49,3	31,0	65,8	85,1	60,2
N	308	350	240	304	215	1.415

Taula II-80. Llengua que parla quan va de compres (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	1,0	7,5	8,8	3,3		4,8
Més valencià	0,7	2,9	8,8	2,0	0,5	2,6
Indistintament	7,5	23,0	24,6	11,8	4,2	16,1
Més castellà	11,1	12,1	16,3	12,2	7,0	11,9
Sempre castellà	79,8	54,6	41,3	70,7	88,4	64,7
Una altra			0,4			0,0
N	307	348	240	304	215	1.414

Taula II-81. Llengua que parla amb persones desconegudes (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Siga com siga, **el monolingüisme castellà del PAS se situa a nivells molt similars als del PDI i l'estudiantat**. No podem oblidar que estem analitzant variables d'ús lingüístic que depenen de les condicions d'entorn, i aquestes condicions d'entorn són compartides per tots tres col·lectius.

Les diferències que observem són més significatives quan ens movem d'uns entorns urbans a d'altres, de manera que els usos monolingües en castellà són bastant més reduïts entre la població universitària, siga estudiantat, PDI o PAS, de l'UJI, mentre que aquest monolingüisme castellà és màxim entre la població universitària de la UMH.

Les pautes diferenciadores entre el PDI i entre el PAS són pràcticament les mateixes, amb una excepció. Ni l'edat de les persones entrevistades, ni el caràcter funcional o laboral dels seus contractes, ni el grau de doctorat per als PDI, introdueix pautes diferencials en els usos del valencià respecte a l'ús davant persones desconegudes o quan van de compres. Comparteixen, també, que l'origen territorial sí que els distingeix. Tanmateix, mentre les dones PDI manifesten uns usos menys habituals del valencià en aquests àmbits, com en la resta, no hi ha diferències per sexe entre el PAS, com ja veiem que és habitual.

Sí que volem assenyalar, però, algunes idees destacades:

- 1. Els usos monolingües en castellà creixen a nivells que rondan els 2/3 de la població de la població universitària valenciana.**
- 2. Aquest monolingüisme castellà és més elevat entre l'estudiantat que entre el PDI i el PAS.**
- 3. Si en el pas de les relacions entre la família a les relacions entre les amistats es reduïa el monolingüisme valencià a favor del bilingüisme, entre les amistats i les persones desconegudes es redueix el bilingüisme a favor del monolingüisme castellà, i es manté el monolingüisme valencià al nivell de les relacions amb les amistats.**
- 4. Les diferències, però, són més significatives si ens fixem en els diversos àmbits urbans implicats (Alacant, València i Cas-**

telló), en relació amb les seus de les distintes universitats. Una dada, però, que hem pogut anar comprovant també en la resta d'àmbits relacionals.

5. La població estudiantil presenta els mateixos nivells de monolingüisme castellà en les relacions amb persones desconegudes que quan van de compres, mentre que entre el PDI i el PAS el monolingüisme castellà és lleugerament menys present quan van de compres. Una diferència que interpretem com a resultat de les diferències en l'estabilitat residencial d'uns i d'altres.

6. L'edat de les persones entrevistades no introdueix diferències que es puguen destacar entre el PAS, però sí entre el PDI, en el qual podem constatar la reducció de la presència del valencià segons ens aproximem a les generacions més joves.

7. El sexe no hi introdueix diferències, excepte en el cas del PDI, grup on les dones manifesten, sistemàticament, menys usos del valencià.

8. És l'origen territorial de les persones entrevistades, la dimensió que més diferenciació interna introdueix pel que fa als usos del valencià.

iv. Usos lingüístics amb els mitjans de comunicació

En els tres subapartats anteriors hem comprovat els usos lingüístics de la població universitària en les seues relacions pre-sencials. En aquest quart subapartat sobre els usos fora de la universitat, abordem les dades relacionades amb els vincles amb els mitjans de comunicació. Concretament, els usos que es fan dels mitjans de comunicació audiovisuals que empen el valencià com a llengua d'intercanvi. Així, ens interessa saber si la població universitària es relaciona amb el valencià, més enllà de les relacions familiars, d'amistat i amb persones desconegudes, per mitjà del seu seguiment de determinades ràdios i televisions.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Freqüentment	2,5	6,1	1,8	6,2	5,6	4,9
Esporàdicament	13,1	18,0	15,3	17,8	16,1	16,1
Mai	84,4	75,9	82,9	76,0	78,2	79,0
N	324	312	279	300	310	1.529

Taula II-82. Escolten Ràdio 9 o Catalunya Ràdio (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Freqüentment	4,8	7,6	8,0	5,9	4,0	6,3
Esporàdicament	17,7	22,5	24,5	17,6	13,5	19,7
Mai	77,6	69,9	67,4	76,5	82,5	74,0
N	305	313	252	300	249	1.419

Taula II-83. Escolten Ràdio 9 o Catalunya Ràdio (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Freqüentment	2,5	5,3	4,7	5,8	2,3	4,5
Esporàdicament	8,9	14,5	21,7	20,7	17,0	15,5
Mai	88,6	80,2	73,5	73,5	80,7	80,0
N	266	291	213	304	197	1.271

Taula II-84. Escolten Ràdio 9 o Catalunya Ràdio (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Pel que fa a les ràdios, s'ha demanat informació sobre la freqüència amb què s'escolta Ràdio 9 o Catalunya Ràdio, dues emissores públiques que fan les seues emissions en valencià. Les dades ens indiquen que el seguiment d'aquestes dues emissores és molt escàs entre la població universitària. De fet, el col·lectiu que declara escoltar-les amb més freqüència és el del PDI i a penes supera el 6% el nombre de professors i professores que declaren escoltar alguna d'aquestes dues ràdios freqüentment. Si hi afegim aquells

que diuen escoltar-les esporàdicament, tenim que, entre el PDI un 26% escolten, amb freqüència o esporàdicament, Ràdio 9 o Catalunya Ràdio, entre l'estudiantat són un 21% els que ho fan, i entre el PAS un 20%.

Amb tot, no podem oblidar que només al voltant d'un 5% de la població universitària declara escoltar freqüentment aquestes dues ràdios. Si atenem només les persones que responen que les escolten freqüentment, entre l'estudiantat, són el de l'UJI i el de la UPV els que amb més freqüència declara escoltar-les; entre el PDI són, però, el de l'UJI i el de la UV-EG; mentre que entre el PAS són el de la UPV i el de la UV-EG.

Pel que fa al seguiment de televisió, ens hem centrat en les cadenes que emeten només en valencià, això és, TV3 i Canal 33. El seguiment freqüent d'aquestes cadenes televisives més que triplica el de les ràdios, especialment entre l'estudiantat i PDI.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Freqüentment	9,8	22,4	7,4	17,0	16,3	15,2
Esporàdicament	23,7	36,1	28,5	34,3	37,1	33,0
Mai	66,5	41,5	64,1	48,7	46,6	51,8
N	388	388	379	394	399	1.953

Taula II-85. Veuen TV3 o Canal 33 (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Freqüentment	10,4	24,9	25,4	17,2	9,0	18,8
Esporàdicament	23,1	42,2	42,4	32,7	18,0	34,0
Mai	66,5	32,9	32,2	50,1	73,0	47,2
N	326	358	298	358	281	1.622

Taula II-86. Veuen TV3 o Canal 33 (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Freqüentment	9,3	14,5	23,5	10,3	12,3	13,1
Esporàdicament	10,7	26,6	35,2	31,8	13,1	23,9
Mai	80,0	58,9	41,3	57,9	74,5	63,1
N	308	349	238	304	215	1.414

Taula II-87. Veuen TV3 o Canal 33 (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Torna a ser el PDI el col·lectiu que declara veure aquestes televisions amb més freqüència, amb un 18,8%. Una freqüència que és significativament més elevada entre el PDI de l'UJI i de la UV-EG, que se situa al voltant del 25% (això és, 1 de cada 4 professors i professores de l'UJI i de la UV-EG veuen freqüentment TV3 o Canal 33). La xifra és bastant més reduïda entre el PDI de la UMH, que se situa en un 9%.

Només l'estudiantat de l'UJI s'aproximen a la mitjana del PDI de l'UJI i la UV-EG. Els estudiants i estudiantes de les universitats de la ciutat de València redueixen la freqüència amb què veuen les dues cadenes catalanes, en comparació amb el seu PDI, i se situen al voltant del 16-17%, mentre que les de l'àrea d'Alacant encara redueixen més aquesta freqüència i es troben entre el 7,5% i el 10%.

Amb els membres del PAS ens tornem a trobar que són els de l'UJI els que mantenen freqüències que superen el 20%, mentre que els de la resta d'universitats declaren freqüències més baixes i bastant similars totes (només els de la UV-EG semblen destacar perquè veuen aquestes dues cadenes televisives amb més freqüència).

Així, resulta que en la població universitària de l'UJI, de qualsevol estament, se situen entre el 20% i el 25% les persones que declaren veure les cadenes televisives catalanes amb freqüència.

Si ens fixem, però, en la part baixa de la taula, aquelles persones que declaren que mai veuen TV3 o Canal 33, podem comprovar

que mentre entre l'estudiantat i el PDI són aproximadament el 50%, en el PAS puja al 63% (quasi 2 de cada 3).

En definitiva,

- 1. Les ràdios en valencià, Ràdio 9 i Catalunya Ràdio, són molt poc seguides per la població universitària valenciana.**
- 2. Tanmateix, les televisions catalanes tenen un seguiment relativament superior, especialment entre la població universitària de l'UJI.**
- 3. Són els universitaris i universitàries de l'àrea d'Alacant els que menys veuen TV3 o Canal 33.**
- 4. És entre el PDI on trobem una major freqüència de seguiment d'aquestes televisions, i entre el PAS les freqüències més baixes.**

v. Usos lingüístics en la lectura

Per acabar aquest apartat d'usos fora de la universitat, ens acostem als hàbits lectors de la població universitària valenciana. En els qüestionaris s'ha obtingut informació dels estudiants sobre si es llegeixen diaris, revistes o llibres en valencià i, respecte al PDI i el PAS, les llengües que predominen en les seues lectures.

De l'estudiantat, només 1 de cada 4 (25,8%) declara no llegir mai en valencià. Aquesta freqüència és molt més elevada entre l'estudiantat de la UMH, on arriba al 40% la població estudiantil que declara que mai llegeix en valencià. En la resta d'universitats, els nivells es mouen entre el 28% i 29%, de la UPV i de la UA, respectivament, i el 20% i el 22% de la UV-EG i de l'UJI.

En el pol oposat, l'estudiantat que declara llegir en valencià sempre o molt sovint, ens trobem una quantitat similar: un 23,1%. Un percentatge que puja al 30,6% entre els estudiants de l'UJI i al 29,7% entre els de la UV-EG, però cau al 12,7% entre l'estudiantat de la UMH i al 16,5% entre els de la UA.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre o quasi sempre	4,5	7,1	3,6	6,8	9,1	7,0
Molt sovint	12,0	23,5	9,1	12,6	20,6	16,1
De vegades	35,6	35,9	30,6	36,1	39,6	36,9
En rares ocasions	18,9	11,1	16,5	16,5	10,4	14,2
Mai	29,0	22,4	40,2	28,0	20,3	25,8
N	376	379	363	382	394	1.906

Taula II-88. Llegeixen en valencià (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquestes dades encaixen amb les de les preferències d'edició dels llibres. Quasi un 20% dels estudiants i estudiantes universitaris valencians prefereixen, en igualtat de condicions (preu-qualitat), l'edició en valencià d'un llibre en comptes de l'edició en castellà; aquesta freqüència augmenta fins al 25,1% entre l'estudiantat de la UV-EG i al 23% entre els de l'UJI, però cau al 9% a la UMH i al 10% a la UA.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
La valenciana	10,5	23,0	9,1	20,7	25,1	19,6
La castellana	89,5	77,0	90,9	79,3	74,9	80,4
N	389	374	375	387	383	1.908

Taula II-89. Quina edició del llibre prefereixen comprar (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquestes pautes de lectura són lleugerament diferents entre les estudiantes i els estudiants, de manera que les dones del SUPV declaren llegir més en valencià que els homes; no presenten, tanmateix, diferències pel que fa a les preferències d'edició. La distinció per branques, però, no introdueix diferències pel que fa a les pràctiques lectores declarades, però sí respecte a la preferència editorial, i són l'estudiantat d'arts i d'humanitats els que declaren més preferència per les edicions en valencià, mentre que el d'en-

ginyeria i d'arquitectura declaren preferir les edicions en castellà. Tant en un cas com en l'altre, en les pautes i en les preferències d'edició, l'origen territorial de la persona entrevistada introdueix diferències significatives, amb la mateixa estructura que es troba en les competències i en els usos orals.

Així doncs, podem dir que **al voltant d'1 de cada 5 estudiants i estudiantes universitaris valencians llegeix freqüentment en valencià, mentre que al voltant d'1 de cada 4 no llegeix mai en valencià**; enmig, trobem que hi ha 2 de cada 4 o 5, que llegeixen en valencià, poc, però, de tant en tant, ho fan. Aquestes freqüències són bastant disperses entre universitats.

Pel que fa al PDI i al PAS, la informació que es recull fa referència a les dues llengües que predominen en les seues lectures. En aqueix sentit, cal destacar que **entre el PDI del sistema universitari valencià són més freqüents les lectures en anglés que les lectures en valencià**. Les llengües diferents al castellà, a l'anglés i al valencià són molt poc freqüents.

De fet, mentre que un 62,9% del professorat inclou l'anglés entre les dues llengües que predominen en les seues lectures, només un 28,1% inclou el valencià. Això ho hem d'avaluar considerant que, pràcticament, la totalitat del PDI inclou el castellà entre les dues llengües que predominen en les seues lectures. Aquesta circumstància converteix el castellà en una constant entre les dues llengües més llegides pel PDI del SUPV, és a dir, el castellà sempre forma part de la parella triada, siga en primer o en segon lloc, de manera que l'alternança es produeix, habitualment, entre el valencià i l'anglés. La resultant global és que guanya l'anglés al valencià en totes les universitats del SUPV.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Castellà	97,9	97,4	96,0	98,0	100,0	97,7
Anglès	65,7	46,8	63,6	71,0	85,2	61,6
Valencià	21,9	41,4	35,1	23,9	6,5	29,5
Francès	5,4	2,3	1,9	2,6		2,7
Italià	2,4	1,7	0,7	0,9	1,3	1,5
Alemanys	0,8	2,1	1,7	0,6	0,2	1,2
Una altra	1,7	0,6		0,5	0,2	0,7
N	341	358	299	358	281	1.637

Taula II-90. Dues llengües que predominen en les lectures (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

El cas més extrem el trobem a la UMH, on només un 6,5% del PDI inclou el valencià entre les dues llengües que predominen en les seues lectures, mentre que un 85,2% hi inclou l'anglès. En el pol oposat hi ha la UV-EG, on un 41,4% inclou el valencià, molt pròxim al 46,8% que inclou l'anglès. Pel que fa al castellà, es constitueix com a llengua dominant, quasi universal, en les lectures del professorat universitari valencià, i es mou entre el 96% del PDI de l'UJI, que la inclou com una de les dues llengües que predominen en les seues lectures, i el 100% del PDI de la UMH.

No hi ha cap diferència en l'ordenació castellà-anglès-valencià en les lectures agregades del PDI del SUPV, independentment de la variable que analitzem (sexe, edat, origen territorial...). Les diferències es limiten al nivell o distància entre aquestes, però no a l'ordenació resultant. Així, les dones PDI llegeixen més en anglès que el homes (i, per tant, també menys en valencià, ja que el castellà, com diem, és pràcticament una constant). El professorat més jove també tendeix a llegir en anglès per damunt de la mitjana; i també el PDI doctorat i el funcionari llegeix més en anglès. La variable d'origen territorial fa que, sense distorsionar l'ordre, el PDI que va nàixer a les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, València i Castelló declare amb més freqüència el valencià entre les seues dues llengües més llegides a costa de la presència de l'anglès.

El personal d'administració i serveis (PAS) de les universitats valencianes presenta una ordenació de llengües de lectura diferent a la del PDI. Tot i que coincideix que el castellà és citat per pràcticament el 100% entre les dues llengües que predominen en les seues lectures, pel que fa al valencià aquest eleva la seua presència, en comparació amb el PDI, a un 58,3%, per davant de l'anglès que és citat per un 31,2% entre les dues llengües que predominen en les lectures. Així, per al PAS del SUPV, l'ordenació de llengües de lectura és castellà-valencià-anglès

En aquest cas, cal destacar que la UV-EG es troba, darrere de la UMH, al capdavant de les universitats pel que fa a les citacions amb menys freqüència del valencià com a llengua de lectura del PAS. I destaca també el fet que a l'UJI la presència de citacions del valencià s'aproxima a la del castellà.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Castellà	100,0	96,9	99,2	98,4	99,5	98,2
Valencià	62,0	51,7	86,3	65,1	33,5	58,3
Anglès	23,4	38,9	13,3	26,6	44,2	31,2
Francès	1,9	2,9		2,3	0,9	2,1
Italià	0,6	0,9	0,8		0,9	0,6
Alemanys		0,3	0,4		0,9	0,2
Una altra		0,3				0,1
N	308	350	240	304	215	1.417

Taula II-91. Dues llengües que predominen en les lectures (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En qualsevol cas, volem assenyalar que la formulació de la pregunta, tant pel que fa al PAS com al PDI, no ens permet fer un mesurament de freqüència. Volem dir que en establir una tria de dues llengües de lectura, obtenim, juntament amb la universalitat del castellà (pràcticament tothom la cita entre les dues que més usen en la lectura), una ordenació. Per exemple, que el PAS de

l'UJI assenyalen en un 99% dels casos el castellà com una de les dues llengües més llegides i en un 86% dels casos el valencià, no ens indica que el PAS de l'UJI llegeix quasi tant en castellà com en valencià.

De l'anàlisi de les dades respecte als usos lingüístics de la població universitària fora de la universitat podem extraure les següents conclusions inicials:

1. La població universitària valenciana prové de llars monolingües en valencià en una freqüència que oscil·la entre el 22% i el 25%, segons el col·lectiu universitari a què es pertany, i entre l'11% i el 43%, si prenem en consideració, a més a més, la universitat on s'està.

2. La població universitària valenciana prové de llars monolingües en castellà en una freqüència que oscil·la entre el 59% i 67%, segons el col·lectiu, i entre el 46% i el 84%, si hi incloem les diferències segons la universitat on s'està.

3. Quan passem a l'àmbit de les relacions amb les amistats, s'observa una tendència a la reducció de les relacions monolingües valencianes a favor de les relacions bilingües, i es mantenen constants les relacions monolingües castellanes importades de la llar d'origen. Així, les relacions monolingües en valencià cauen del 22-25% familiar, a unes freqüències que oscil·len entre 8,9% del PDI i el 17,1% de l'estudiantat.

4. Finalment, quan les relacions es tornen més impersonals, com ara quan es va de compres o es relacionen amb persones desconegudes, aleshores s'observa una tendència a la reducció del bilingüisme a favor del monolingüisme castellà, tot i que es manté el monolingüisme valencià importat de les relacions d'amistat. Aquesta regla no s'aplica a la població estudiantil, que redueix, dràsticament i directament, les seues pràctiques monolingües en valencià, amb les amistats, a favor de les monolingües en castellà amb les persones des-

conegudes i de compres. Val a dir que aquest comportament diferencial pot ser explicat pels nivells diversos de partida. El PDI i el PAS ja ha reduït el seu monolingüisme valencià familiar en les relacions amb les amistats, per convertir-lo en bilingüisme en les relacions amb persones desconegudes o de compres; ja només resta reduir el bilingüisme a monolingüisme castellà. En el cas de l'estudiantat, aquesta reducció del monolingüisme valencià d'origen no es produeix amb les amistats, però es produeix amb persones desconegudes, sense passar pel pas intermediari del bilingüisme.

5. Als mitjans de comunicació audiovisuals ens trobem amb un escàs ús de les ràdios autonòmiques que emeten en valencià-català; tanmateix, els usos de les televisions catalanes, les que fan tota la seua emissió en la nostra llengua, es troben bastant escampats entre la població universitària valenciana, molt especialment entre el professorat, pel que fa als col·lectius, i a l'UJI, pel que fa a les universitats.

6. Els hàbits de lectura de la població universitària valenciana ens situen davant una imatge segons la qual podem dir que: 1 de cada 5 persones del col·lectiu de l'estudiantat llegeix amb freqüència llibres en valencià, mentre que 1 de cada 4 no en llegeix mai; entre el PDI és més freqüent la lectura en anglés que la lectura en valencià; mentre que entre el PAS el valencià és la segona llengua més llegida. Tot això en un context en què el castellà es constitueix en la llengua universal de lectura entre la població universitària valenciana.

7. Les principals diferències en els usos orals i escrits del valencià fora de la universitat estan relacionades amb l'origen territorial de les persones entrevistades, de qualsevol col·lectiu universitari, com ja ho estaven les competències i l'aprenentatge del valencià.

8. Les dones PDI també introdueixen distinció significativa en els usos que fan del valencià, tot assenyalant unes pràctiques relativament més allunyades del valencià que les pràctiques

indicades pels homes PDI. Una distinció per sexe que no trobem en absolut entre l'estudiantat, ni tan nítida entre el PAS.

9. També entre el PDI hi ha diferències segons l'edat, de manera que les generacions més joves redueixen significativament, en comparació amb les més grans, els usos vinculats al valencià.

La resta de variables, com ara la branca d'estudis, el grau de doctorat o el tipus de contracte (funcionarial o laboral) no ens indiquen pautes regulars de diferenciació que ens permeten establir alguna mena de relació amb les pràctiques.

b. Pràctiques lingüístiques a la universitat

Una vegada hem contrastat les informacions respecte a les competències lingüístiques relatives al valencià i respecte als usos lingüístics del valencià de la població universitària valenciana fora de la universitat, estem en condicions de captar millor les informacions relatives als usos del valencià que es fan en les relacions al si de la institució universitària.

Els àmbits relacionals dels quals s'han obtingut informacions fan referència a aspectes que van des de les relacions de caire informal, aquelles en les quals els membres es relacionen més enllà de les activitats formalitzades a l'aula, la investigació o les tramitacions reglamentàriament establertes, fins als usos de les eines informàtiques, passant per les relacions formalment mediatitzades en la docència (aula, tutories...) i en la recerca.

i. Usos lingüístics en les relacions informals

La comunitat universitària es troba organitzada per mitjà de reglamentacions i l'establiment de drets i deures que tenen els seus espais formals d'aplicació. Tanmateix, com totes les organitzacions, també experimenta relacions que transcendeixen aquells espais formals (l'aula, el despatx del professor o professora o la secre-

taria d'un servei) i els membres de la comunitat universitària es troben i es relacionen en espais dels campus on aquestes regles formals poden ser, si més no, parcialment obviades, tot facilitant una comunicació més oberta.

Aquestes relacions, tot i no ser necessàriament formals, no poden ser analitzades sense tenir en compte les posicions que l'estructura formal de la institució atorga a cada membre. Així, hem d'analitzar les pràctiques lingüístiques desenvolupades quan les relacions són mantingudes entre iguals, amb els companys i companyes, siga estudiantat, PDI o PAS, i quan són mantingudes entre membres de col·lectius diferents. Considerem com a informals les relacions orals mantingudes entre membres de diferents col·lectius quan no s'especifica una relació durant la classe o les tutories, o per escrit amb l'administració universitària.

L'estudiantat del sistema universitari públic valencià redueixen significativament les seues pràctiques monolingües, en comparació amb els usos que fan amb companys i companyes de pis o amb les amistats, quan es relacionen amb companys i companyes de la universitat. Si, pel que fa a les relacions amb els companys i companyes de pis, un 21% es declarava monolingüe valencià i un 60% monolingüe castellà, o en referència a les relacions amb les amistats, un 17% es declarava monolingüe valencià i un 49,8% monolingüe castellà, en les seues relacions amb els companys i companyes d'universitat només un 9,7% es declara monolingüe valencià (podríem dir que 1 de cada 10) en les seues relacions amb els companys i companyes d'universitat, i un 46,1% monolingüe castellà. És evident que la reducció del monolingüisme es produeix amb més força del costat del valencià, però, en qualsevol cas, les dades indiquen que es produeix un increment del bilingüisme, quan l'estudiantat passa d'un àmbit de relació privat entre iguals (amistats i companys i companyes de pis) a un àmbit de relació públic entre iguals (companys i companyes de la universitat).

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre valencià	2,8	10,8	0,8	6,3	17,5	9,7
Més valencià	2,5	13,6	0,5	8,6	4,8	5,9
Indistintament	13,1	24,7	11,9	18,7	25,3	20,0
Més castellà	15,4	16,5	11,9	24,7	15,3	17,8
Sempre castellà	64,1	34,2	74,6	41,4	37,1	46,1
Altres	2,0	0,3	0,3	0,3	0,0	0,5
N	396	389	387	396	399	1.967

Taula II-92. Parla amb els companys i companyes d'universitat (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquesta tendència s'observa entre la població estudiantil de totes les universitats públiques valencianes. Amb tot, ateses les diferències en les dades de partida, de les relacions amb iguals en l'àmbit privat, les diferències resultants en les relacions amb iguals en l'àmbit públic són també molt dispers. Així, a la UMH, on l'estudiantat mantenia unes relacions monolingües en valencià amb les amistats o companys i companyes de pis, amb una freqüència entre el 6% (amistats) i el 9% (companys i companyes de pis), quan es relaciona amb companys i companyes universitaris aquest hàbit cau per sota de l'1%, concretament al 0,8%. Hem de dir, també, que és aquesta l'única universitat en què l'estudiantat eleva el monolingüisme castellà en les seues relacions amb iguals, quan es passa de l'àmbit privat (amistats) a l'àmbit públic (companys i companyes universitàries). A la UA, el monolingüisme valencià entre l'estudiantat en les seues relacions amb els companys i companyes cau també a nivells molt baixos.

Podem destacar que hi ha universitats on els canvis de l'àmbit privat al públic són bastant rellevants entre l'estudiantat. Tot i partir de nivells relativament alts de monolingüisme valencià, aquests cauen molt amb el pas de l'entorn privat al públic: així trobem l'UJI que, encara que parteix de nivells entre el 21,2% i el 29,2% a l'espai privat, se situa en el 10,8% en l'espai públic, o la UPV que, a

l'espai privat se situa entre el 15,6% i el 21%, mentre que al públic cau fins al 6,3%. La UV-EG, tot i presentar la mateixa pauta de reducció del monolingüisme a favor del bilingüisme, manté unes taxes de monolingüisme valencià en les relacions entre estudiantat significativament més elevades que la resta, i se situa en el 17,5%.

Quan hem analitzat les competències i els usos fora de la universitat del valencià declarats per l'estudiantat del SUPV, hem pogut comprovar com no hi ha cap mena de diferència entre els homes i les dones; tanmateix, quan comencem a endinsar-nos en la vida universitària també comencen a aparèixer algunes indicacions que assenyalen en la direcció que les estudiantes declaren amb més freqüència que els estudiants pràctiques favorables al valencià. Ja hem vist que elles llegeixen més en valencià que els homes. Ara també trobem que les estudiantes declaren parlar valencià amb els companys i companyes amb més freqüència que els estudiants.

Aquestes pràctiques també ens indiquen certa diferenciació segons la branca d'estudis, en la mateixa línia que apareix tant en les competències com en els usos fora de la universitat: l'estudiantat d'arts i d'humanitats parla valencià amb els companys i companyes amb una freqüència superior a la mitjana, i el d'enginyeria i d'arquitectura parla més en castellà. Finalment, la relació de l'origen territorial es manté com la dimensió que més diferencia les pràctiques lingüístiques de les persones entrevistades. Amb tot, no cal destacar que els nivells d'ús cauen en general, també entre les persones nascudes als territoris amb més ús del valencià, tot i que es mantenen les diferències i les persones que provenen d'aquestes àrees més vinculades al valencià continuen amb avantatges significatius, per damunt de la mitjana, pel que fa als usos del valencià declarats.

El professorat (PDI) de les universitats públiques valencianes manté unes pautes d'usos lingüístics entre iguals quasi idèntiques a l'espai privat i a l'espai públic. És a dir, els canvis observables entre les pràctiques lingüístiques amb les amistats i amb els companys i companyes d'universitat no són molt significatius. En com-

paració amb l'estudiantat podem entendre-ho si ens situem en les diferències de cycle vital d'uns i d'altres, les coincidències entre amistats i companys i companyes de treball, potser més freqüents entre el PDI que entre l'estudiantat. Sigui com sigui, les escales de mesurament d'ambdues preguntes són distintes¹ i la proximitat entre el monolingüisme valencià d'una pregunta i l'altra, un 7,6% amb les amistats i un 8,6% amb els companys i companyes, s'allunya quan miren les dades del monolingüisme castellà, que passa del 48,4% amb les amistats al 51,1% amb els companys i companyes.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	4,1	12,5	18,6	5,3	0,7	8,6
Segons la llengua en què em parlen	31,6	47,4	42,2	42,0	18,5	39,9
Castellà	63,1	39,7	39,1	52,7	80,1	51,1
Una altra llengua	1,3	0,3			0,7	0,4
N	342	358	298	358	281	1.636

Taula II-93. Parla amb els companys i companyes d'universitat (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

El comportament del PDI de les diferents universitats és distint. Observem que el monolingüisme valencià no sempre es redueix en les relacions entre iguals del PDI de l'espai privat al públic, en totes les universitats públiques valencianes. De fet, podem assenyalar que el PDI de l'UJI incrementa les pràctiques monolingües valencianes, quan passa de les relacions entre iguals privades a les públiques, amb un 13% i un 18,6%, respectivament. També incrementa les pràctiques monolingües valencianes en passar a l'espai públic el PDI de la UV-EG, amb un 10,7% i un 12,5%, respectivament. Açò pot indicar-nos que és més difícil mantenir re-

1. Hem d'assenyalar que alguns dels canvis que resulten de l'anàlisi d'aquestes dades poden ser produïts pel canvi en l'escala de mesurament. En qualsevol cas, volem destacar també que les idees que suggereixen aquests canvis poden tenir sentit.

lacions monolingües en valencià en els entorns socials d'aquestes dues universitats, que no al seu interior: és a dir, que l'UJI i la UV-EG poden aparèixer com a espais de major resistència a la substitució lingüística en comparació amb els entorns urbans on són ubicades. Amb tot, el PDI de totes les universitats comparteix el seu increment de les pràctiques monolingües castellanes quan passa de l'entorn privat de les amistats a l'entorn públic dels companys i companyes.

Cal fixar-se ací en les significatives diferències entre els usos lingüístics de les professores, en comparació amb els professors. Hem anat veient com les diferències per sexe entre el PDI del SUPV eren sempre significatives, tant en la dimensió competencial, com en els usos fora de la universitat. Ara, en entrar als aspectes relacionals a la universitat pròpia, confirmem un diferencial destacable. El pes del monolingüisme castellà entre les professores és més elevat que entre els professors, quan les relacions són entre PDI, 10 punts percentuals, que provenen sobretot dels usos valencians (6 punts menys), però també dels usos bilingües (4 punts menys).

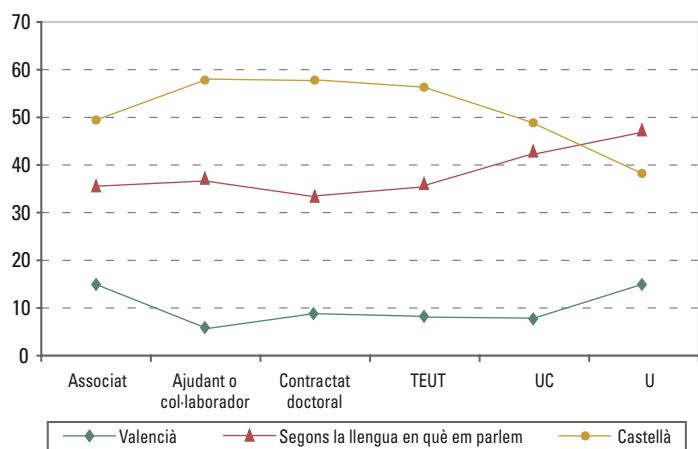
	Home	Dona	SUPV
Valencià	10,6	4,6	8,6
Segons la llengua en què em parlen	41,2	37,6	40,0
Castellà	47,7	57,6	51,1
Una altra llengua	0,5	0,2	0,4
N	1.073	563	1.636

Taula II-94. Llengua que parla amb els companys i companyes a la universitat (PDI) i sexe

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

També són significatives les diferències en el PDI segons l'edat, en comprovar que quan més ens acostem a les generacions més joves s'incrementa el monolingüisme castellà. Són significatives, però no tant, les diferències entre el PDI segons tinga o no el grau

de doctorat, en el sentit que el professorat que té aquest grau es relaciona en valencià menys amb els companys i companyes que els no doctorats, i s'adapta més a la llengua de l'altra persona. Les diferències entre personal funcionari i laborals ens indiquen que el PDI no funcionari usa amb més freqüència el castellà i redueix l'adaptació a la llengua del company o companya. De fet, si entrem en detall, podem comprovar com es dibuixa una corba que redueix els usos monolingües castellans en les posicions extremes, o siga, en les que menys vincle tenen amb la universitat (professorat associat) i en les que tenen un vincle més reforçat (catedràtics i catedràtiques d'universitat —CU— i titulars d'universitat —TU—).



Gràfic II-3. Llengua que parla amb els companys i companyes a la universitat (PDI) i categoria professional

Potser cal introduir ací algun comentari sobre la relació entre els usos a la universitat entre companys i companyes i les llengües primeres i l'estudi del valencià. Sistemàticament relacionades amb les competències i també amb els usos socials fora de la universitat no hem introduït cap comentari per l'evidència que la relació mostra. Ara bé, arribats a les relacions lingüístiques a

l'espai social que és l'objectiu d'aquest estudi, i al col·lectiu que considerem que es troba al centre de la institució, pensem que és rellevant mostrar les relacions de desigualtat que s'estableixen entre els iguals, relacions de desigualtat entre companys i companyes pel que fa als usos lingüístics, tot assenyalant d'aquesta manera la situació de vulnerabilitat en què es troba el valencià.

	Valencià	Castellà	Les dues	SUPV
Valencià	29,8	2,4	10,8	8,6
Segons la llengua en què em parlen	61,8	30,5	74,8	40,0
Castellà	8,3	66,8	12,9	51,1
Una altra llengua		0,4	1,4	0,4
N	327	1.130	139	1.637

Taula II-95. Llengua que parla amb els companys i companyes a la universitat (PDI) i llengua primera

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Només cal fixar-se en la quantitat de PDI que opta per adaptar-se a la llengua de l'altra persona per caure en el compte de la desigualtat manifesta en el tracte. Mentre que el professorat que va aprendre a parlar en valencià s'adapta a la llengua de l'altra persona en un 61,8% —quasi en 2 de cada 3 casos—, el professorat que va aprendre a parlar en castellà només s'adapta a la llengua de l'altra persona en un 30,5% —no arriba a 1 de cada 3 casos—. Així, els castellanoparlants d'origen mantenen el seu monolingüisme, mentre que els valencianoparlants d'origen viuen l'adaptació molt freqüentment. És evident que el tracte lingüístic no és igualitari. És evident que les persones més respectuoses amb les altres són les que van aprendre a parlar en valencià, sol o amb el castellà, mentre que les que menys s'adapten a la llengua de l'altra persona són les que van aprendre a parlar únicament en castellà —monolingües—, que en són moltes, com ja hem vist.

Pel que fa al PAS, en les seues relacions amb iguals, presenta una pauta distinta en la transició de l'espai privat al públic. Efectiva-

ment, en general, les pràctiques monolingües en valencià veuen incrementar la seua presència, en passar del 9,1% amb les amistats a l'11,5% amb companys i companyes d'universitat, igual que les pràctiques monolingües castellanes, que passen del 51,3% al 53,8%.

En general, podem dir que els canvis no són gaire significatius, quan ens fixem en les concrecions de cada universitat, excepte en el cas de l'UJI. Hi destaca que el monolingüisme valencià declarat en les relacions amb iguals es duplica quan es passa de l'espai privat (amistats, un 18,5%) al públic (companys i companyes d'universitat, un 36,8%). Un efecte que potser s'explica, en part, com ja hem assenyalat adés, per l'exigència del requisit lingüístic, per tal d'accedir al treball. Aquest resultat indica una presència més elevada del valencià en l'entorn laboral que en l'entorn de la vida quotidiana, en el cas del PAS de l'UJI, en comparació amb la resta d'entorns universitaris, professorat o estudiantat.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	3,9	13,7	36,8	7,9	0,0	11,5
Segons la llengua en què em parlen	28,2	40,0	34,3	35,2	20,5	34,5
Castellà	67,5	46,0	28,9	56,6	79,5	53,8
Una altra llengua	0,3	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3
N	308	350	239	304	216	1.417

Taula II-96. Parla amb els companys i companyes d'universitat (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquesta distribució d'usos lingüístics entre companys i companyes del PAS del SUPV és significativament diferent entre les dones, amb una tendència a usar més sovint el castellà, i el homes. També trobem una distinció significativa quant al tipus de contracte, de manera que el PAS laboral usa amb menys freqüència el valencià, en comparació amb el PAS funcionari. No hi ha distància, però, entre els diversos grups d'edat i tampoc entre els diferents nivells administratius.

Els majors usos monolingües valencians entre el PAS del SUPV podem confirmar-los quan preguntem a l'estudiantat en quina llengua es relacionen amb el personal d'administració i serveis de la seua universitat, i comprovem com augmenta la freqüència de relacions monolingües valencianes respecte a les seues relacions amb els companys i companyes universitaris: un 9,7% declara mantenir relacions monolingües en valencià amb els seus companys i companyes, mentre que un 11,1% declara mantenir relacions monolingües amb el PAS. Amb tot, també és destacable un increment significatiu del monolingüisme castellà quan passem de les relacions amb companys i companyes (46,1%) a les relacions amb el PAS (59,5%).

Per universitats destaca la confirmació que amb el PAS de l'UJI s'estableixen relacions monolingües en valencià amb més freqüència, tal com hem vist en la taula anterior pel que fa a les relacions entre els mateixos membres del PAS. Mentre que en les seues relacions amb companys i companyes, l'estudiantat de l'UJI declara mantenir pràctiques lingüístiques monolingües en valencià en un 10,8% dels casos, en les seues relacions amb el PAS aquestes pràctiques monolingües valencianes de l'estudiantat augmenten fins al 20,3%. A més a més, els estudiants i estudiantes de l'UJI redueixen el seu monolingüisme castellà quan es relacionen amb el PAS d'aquesta universitat.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre valencià	3,0	20,3	0,8	7,1	18,3	11,1
Més valencià	1,3	13,1	1,6	3,3	4,5	4,1
Indistintament	8,3	15,2	4,1	11,4	16,5	12,4
Més castellà	10,4	13,6	3,1	16,7	12,8	12,7
Sempre castellà	76,8	37,8	90,4	61,5	47,9	59,5
Altres	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
N	396	389	387	395	399	1.966

Taula II-97. Parla amb el PAS de la universitat (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquesta coincidència dona fiabilitat mútua als dos resultats atés que s'ha obtingut de dues mostres distintes (estudiantat i PAS) i amb preguntes també distintes. És a dir, aquesta coincidència de resultats reforça la idea que el PAS de l'UJI manté uns usos lingüístics més pròxims al valencià, al seu entorn laboral, en comparació amb la resta de col·lectius d'aquesta mateixa universitat i en comparació amb el PAS de la resta d'universitats. En aquest sentit, només les relacions a la UV-EG de l'estudiantat amb el PAS s'aproximen als usos del PAS de l'UJI. Així doncs, podem afirmar que la introducció del requisit lingüístic genera efectes significatius a favor dels usos del valencià.

Es destacable que, com ja hem comprovat al llarg de l'anàlisi en altres àmbits, les diferències entre estudiants i estudiantes, en els seus usos lingüístics amb el PAS, no són estadísticament rellevants. Però sí que ho són segons la branca d'estudis, de manera que l'estudiantat d'arts i d'humanitats prima l'ús del valencià, el de ciències experimentals els usos bilingües, i el d'enginyeria i d'arquitectura usa més sovint que la mitjana el castellà en les seues relacions amb el PAS. I també són significatives les diferències segons l'origen territorial, amb el mateix mapa que ja coneixem.

En línies generals, el PDI no canvia les seues pautes lingüístiques quan es relaciona amb el PAS, en comparació amb els usos declarats amb els seus companys i companyes: un 8% es declara monolingüe valencià quan es relaciona amb el PAS, quan ho feia un 8,6% en les relacions amb els companys i companyes, i un 51,2% es declara monolingüe castellà en les seues relacions amb el PAS, quan ho feia un 51,1% en les relacions amb companys i companyes.

Ara bé, en les comparacions, podem observar que les pautes lingüístiques monolingües en valencià, en les relacions amb el PAS, es mantenen en nivells molt pròxims, quan són relacions entre si o declarades pels estudiants i estudiantes, mentre que aquestes pautes s'ajusten als nivells de monolingüisme valencià del PDI, quan les relacions són declarades per aquest col·lectiu, tot man-

tenint el mateix nivell de monolingüisme castellà, siga quin siga el col·lectiu de relació. És a dir, en les relacions lingüístiques el col·lectiu de referència és el PDI, ja que els altres grups s'ajusten a les seues pautes lingüístiques.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	3,5	11,0	23,8	3,6	0,7	8,0
Segons la llengua en què em parlen	30,8	48,1	43,1	45,3	16,4	40,7
Castellà	65,4	40,9	33,1	51,1	82,9	51,2
Una altra llengua	0,3					0,1
N	340	358	298	358	281	1.636

Taula II-98. Parla amb el PAS de la universitat (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Sembla que és l'UJI la que trenca aquest perfil relacional dominat pel PDI, en assenyalar un creixement dels usos monolingües en valencià quan intervé algun PAS en l'intercanvi lingüístic. Si comprovem els nivells de monolingüisme valencià del PDI de l'UJI en les seues relacions entre ells mateixos, i la comparem amb el nivell de pràctica monolingüe valenciana quan el PDI es relaciona amb el PAS, s'hi apunta un increment significatiu, en passar del 18,6% (monolingüe valencià amb companys i companyes del PDI) al 23,8% (monolingüe valencià amb el PAS).

Les relacions orals de l'estudiantat amb el PDI fora de les classes mantenen unes pautes lingüístiques similars a les que manté l'estudiantat entre si. Es produeix un manteniment relatiu de les pràctiques monolingües en valencià (9,7% amb els companys i companyes i un 9% amb el PDI), però hi ha un increment de les pràctiques monolingües en castellà (46,1% amb els companys i companyes i un 53% amb els PDI). Això significa que l'estudiantat es relaciona amb més freqüència en valencià amb el PAS (11,1%) que amb el PDI (9%).

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre valencià	2,5	11,9	1,6	7,3	14,5	9,0
Segons la llengua del professorat	21,2	38,2	11,9	32,8	32,1	29,2
Sempre castellà	68,4	39,0	81,1	50,0	44,6	53,0
Depén de la situació	7,8	10,9	5,4	9,8	8,8	8,8
N	396	387	387	396	399	1.966

Taula II-99. Parla amb el PDI de la universitat fora de classe (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

És destacable que l'estudiantat de la UV-EG redueix les seues pràctiques monolingües en valencià quan es relacionen amb el PDI, en comparació amb les relacions que mantenen entre si, mentre que els de la UPV les incrementen lleugerament.

En sentit contrari funcionen les relacions del PAS amb el PDI, és a dir, el PAS redueix les seues pautes monolingües en valencià quan es relaciona amb el PDI (10%), en comparació amb les que mantenen en les seues relacions entre si (11,5%). Un canvi que pot explicar-se quasi exclusivament per la reducció dels usos monolingües valencians del PAS de l'UJI quan es relaciona amb el professorat d'aquesta universitat, en comparació amb els usos que fan en les relacions entre companys i companyes.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	3,6	13,8	27,3	5,0	0,0	10,0
Segons la llengua en què em parlen	30,0	38,4	49,2	41,5	20,5	36,8
Castellà	66,4	47,9	23,5	53,2	79,5	53,2
Una altra llengua	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1
N	307	349	239	304	216	1.415

Taula II-100. Parla amb el PDI de la universitat (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Val a dir que, en el cas del PAS, les pràctiques monolingües castellanes es mantenen en els mateixos nivells quan es relacionen entre si i quan es relacionen amb el PDI. I també paga la pena destacar que el PAS de la UMH manté unes pràctiques monolingües valencianes igual a zero.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	4,1	12,5	17,6	3,6	0,7	8,1
Segons la llengua en què em parlen	29,2	53,5	49,1	49,1	19,9	44,2
Castellà	65,8	33,6	32,7	47,0	79,5	47,3
Una altra llengua	0,9	0,3	0,6	0,2		0,4
N	340	358	294	357	282	1.632

Taula II-101. Parla amb l'estudiantat fora de classe (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Pel que fa al PDI en relació amb l'estudiantat, podem dir que declaren unes pràctiques lingüístiques idèntiques a les que mantenen amb els companys i companyes i amb el PAS, pel que fa als usos monolingües (8,1%, enfront del 8,6% i el 8%, respectivament). Es pot dir que hi ha un lleuger increment de les pràctiques monolingües valencianes entre el PDI quan es relacionen amb l'estudiantat en comparació amb les seues relacions amb el PAS, en els casos de la UA i la UV-EG, així com una important reducció en el cas de l'UJI, la qual cosa confirma que el PAS de l'UJI manté unes pràctiques lingüístiques més pròximes a la promoció dels usos del valencià. En comparació amb els usos del PDI amb els companys i companyes, diríem que el PDI manté pautes menys monolingües en castellà quan es relaciona amb l'estudiantat, en totes les universitats, excepte a la UA, i molt especialment a la UV-EG.

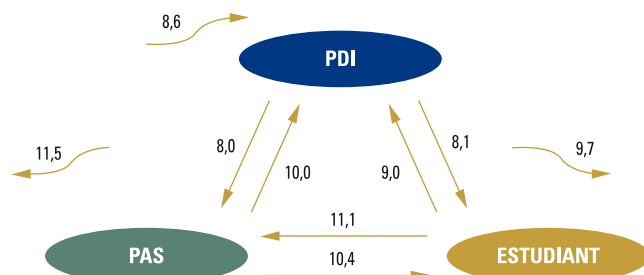
Al seu torn, el PAS del sistema universitari públic valencià declara unes pràctiques lingüístiques molt similars quan es relaciona amb l'estudiantat (10,4%), en comparació amb les seues relacions amb el PDI (10%), pel que fa a les pautes monolingües valencianes. Tan-

mateix, s'assenyala una reducció del monolingüisme castellà en aquestes relacions amb l'estudiantat (48%), en comparació tant amb les relacions amb el PDI (53,2%) com amb les relacions amb companys i companyes (53,8%), una reducció que s'observa en les pràctiques del PAS de totes les universitats públiques valencianes.

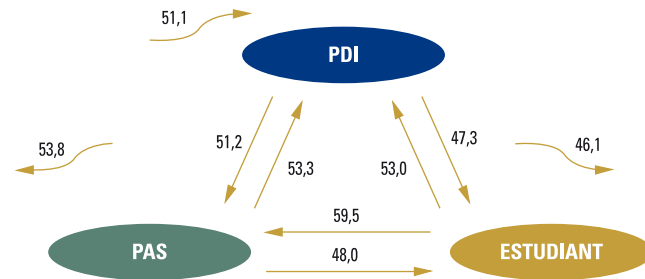
	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	3,7	14,3	30,3	4,7	0,0	10,4
Segons la llengua en què em parlen						
Castellà	30,9	45,2	49,8	49,0	20,0	41,3
Una altra llengua	0,7	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3
N	301	343	231	304	216	1.388

Taula II-102. Parla amb l'estudiantat (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Si traslладem a gràfics part d'aquesta informació podem comprovar amb certa precisió algunes de les pautes assenyalades. En comparar el gràfic de les freqüències de relacions informals monolingües en valencià i el de les relacions monolingües en castellà, entre la comunitat universitària del SUPV, més enllà dels més que evidents diferents nivells d'ús, podem assenyalar un pauta diferencial respecte al col·lectiu de referència en les relacions.



Gràfic II-4. Freqüències de relacions informals monolingües en valencià en el SUPV
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.



Gràfic II-5. Freqüències de relacions informals monolingües en castellà en el SUPV
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Efectivament, queda clar que hi ha una ordenació entre col·lectius que situa el col·lectiu del PAS al capdavant en l'ús monolingües del valencià, en segon lloc trobem l'estudiantat i en tercer i darrer lloc, el PDI. Pel que fa al usos monolingües en castellà, el PAS i el PDI se situen al mateix nivell (en termes estadístics la diferència no és significativa) i l'estudiantat manifesta usos monolingües castellans d'origen més limitats, tot i que s'ajusten per excés als usos més castellans del PDI i del PAS, quan es relacionen amb aquests col·lectius.

Ara bé, el que ens resulta més rellevant de la comparació dels gràfics és que, si establim les freqüències d'usos lingüístics que cada col·lectiu manté amb els companys i companyes del mateix col·lectiu com a referència comparativa, resulta que mentre els usos monolingües valencians s'ajusten a les freqüències d'ús del col·lectiu emissor, amb lleugeres reduccions d'aquest monolingüisme valencià quan es relacionen amb altres col·lectius, els usos monolingües castellans s'ajusten a les freqüències d'ús dels col·lectius receptors.

Si el PDI presenta usos monolingües en valencià en les seues relacions entre companys i companyes del 8,6%, amb els altres ho fa amb el 8,0% i el 8,1%, per sota dels usos habituals monolingües valencians dels col·lectius amb què es relaciona; el PAS es relaciona entre si en un 11,5% només en valencià, però amb els altres

en un 10,0% i un 10,4%, bastant per damunt dels usos monolingües valencians dels col·lectius amb què es relaciona. En aquesta pauta només hi ha l'excepció de les relacions de l'estudiantat amb el PAS, en les quals els estudiants i estudiantes s'ajusten als usos monolingües valencians del PAS. Comportament que és l'habitual quant als usos castellans entre tots els col·lectius. Encara que el PDI manifesta una freqüència d'ús monolingüe del castellà de les seues relacions amb companys i companyes PDI del 51,1%, quan es relaciona amb l'estudiantat redueix aquesta freqüència i s'acosta a la freqüència de l'estudiantat, però també ocorre això en sentit contrari: si l'estudiantat es relaciona entre si només en castellà en un 46,1%, quan ho fan amb el PDI aquest monolingüisme castellà passa al 53% i amb el PAS al 59,5%.

Si combinem la comparació del nivell amb la pauta que acabem d'assenyalar, podem concloure que els baixos nivells de monolingüisme en valencià es mantenen sobre la base d'una ferma voluntat d'aquelles persones que l'usen més habitualment, mentre que els elevats usos monolingües castellans se sostenen sobre la base de l'adaptació (o subordinació a la llengua de l'altre).

Per tancar aquest subapartat, dediquem una mica d'atenció a les relacions dels col·lectius de PAS i PDI amb les autoritats acadèmiques i del PAS amb el públic que es relaciona amb la universitat sense pertànyer-hi.

En les seues relacions amb les autoritats acadèmiques es dona el cas que el PDI incrementa els seus usos monolingües valencians, lleugerament per damunt del 10%, en comparació amb les seues relacions amb la resta de col·lectius universitaris, que ronda al voltant del 8%. Tanmateix, també s'observa que incrementen el seu monolingüisme castellà en aquesta mena de relacions, que es mou entre el 47% i el 51%, en la resta de col·lectius, i puja una mica fins al 53,8% amb les autoritats acadèmiques. Aquesta observació es pot realitzar en totes les universitats, excepte a la UV-EG i a l'UJI, on es mantenen aproximadament els nivells de monolingüisme castellà que es practiquen amb la resta de col·lectius.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	3,4	17,7	24,2	4,1	0,7	10,6
Segons la llengua en què em parlen	26,3	45,0	36,3	37,2	11,7	35,6
Castellà	70,3	37,3	39,5	58,6	87,6	53,8
N	340	358	291	358	282	1.632

Taula II-103. Parla amb les autoritats acadèmiques (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	3,6	15,0	33,6	5,1	0,0	11,0
Segons la llengua en què em parlen	27,9	41,6	46,1	39,5	19,5	36,9
Castellà	68,2	43,4	20,3	55,1	80,5	51,9
N	308	346	231	304	216	1.398

Taula II-104. Parla amb les autoritats acadèmiques (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

El PAS, al seu torn, manté uns nivells de monolingüisme valencià en les relacions amb les autoritats acadèmiques lleugerament inferiors als que manté amb els companys i companyes, però pràcticament idèntics als que manté amb l'estudiantat i PDI. Tampoc els seus usos monolingües castellans experimenten variació significativa, en situar-se entre els que practica amb l'estudiantat (48%) i els que practica amb companys i companyes i PDI (53%).

Finalment, cal acabar de contrastar la consistència dels usos lingüístics del PAS del sistema universitari públic valencià quan es relaciona amb el públic en general amb els usos que fa amb la resta de col·lectius de la universitat. Efectivament, els seus usos monolingües valencians, però també els castellans, se situen a nivells similars (de fet, al mateix nivell que els que manté amb el PDI).

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	3,6	13,2	32,4	4,3	0,0	10,0
Segons la llengua en què em parlen	28,9	41,7	43,3	43,9	19,1	37,7
Castellà	67,2	45,1	24,4	51,5	80,9	52,1
Una altra llengua	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1
N	308	348	239	304	216	1.410

Taula II-105. Parla amb el públic en general (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En definitiva, en les seues relacions internes més informals, la població universitària del sistema públic valencià manté unes pràctiques lingüístiques molt similars. Entre un 8% i un 11% declaren mantenir usos monolingües valencians, i entre un 46% i un 53% declaren pràctiques monolingües castellanes. És destacable que el col·lectiu de PAS representa la part de la població universitària amb un usos lingüístics del valencià, tot i que febles, més pròxims a la normalització del valencià, liderats, sobretot, pel PAS de l'UJI, al qual se li exigeix el requisit lingüístic per accedir a l'administració; mentre que el col·lectiu amb unes pràctiques lingüístiques lleugerament més allunyades de l'avanç dels usos del valencià és el del PDI. També sembla destacable que el manteniment dels usos del valencià està referenciat en l'emissor, mentre que l'ampliació dels usos castellans està referenciada a l'ajustament als usos de l'interlocutor. En aquest context, el grup del PDI se'ns presenta com el grup central, al voltant del qual pivoten els altres dos, tot i que, en qüestions lingüístiques, el PAS pot aparèixer com un important contrapès lingüístic, tal com se'ns mostra a l'UJI.

ii. Pràctiques lingüístiques en la docència

L'àmbit universitari de creació lingüística per antonomàsia és l'espai de la docència. És en aquest àmbit, en què el professorat i l'estudiantat treballen junts en un procés d'aprenentatge, on les

relacions lingüístiques es constitueixen en centre generador. És per això que, una vegada comprovades les relacions lingüístiques que s'estableixen fora de la universitat i en entorns menys formalitzats de la institució, més laterals si es vol, abordem el nucli central de les funcions universitàries: la docència.

Principalment, les relacions en la docència s'estableixen per via oral, tant en les classes com en les tutories, tot i que el procés d'aprenentatge també comprén les relacions escrites. És per això que en el qüestionari s'ha demanat informació sobre ambdues formes comunicatives: l'oral i l'escrita. En aquest àmbit, els agents d'interrelació són l'estudiantat i el PDI, i per aquest motiu en aquest apartat no apareix informació sobre el PAS.

· Usos lingüístics orals en la docència

Les relacions lingüístiques orals es desenvolupen durant les classes, a les aules, i a les tutories, habitualment al despatx del professor o professora. Així, les relacions durant les classes adquireixen una tonalitat més pública i distant, mentre que a les tutories, la relació pot desenvolupar-se de forma més pròxima i similar a una relació privada.

Aquestes característiques són les que poden donar la raó per la qual l'estudiantat declara amb més freqüència relacions monolingües valencianes amb el PDI en les tutories (8,3%) que en les classes (6,6%). El creixement del monolingüisme castellà també és superior en les relacions establertes durant les tutories que en les establertes a l'espai públic de l'aula. L'activitat pública a l'aula, durant les classes, amb molts interlocutors, ens indica una major necessitat d'ajustament de l'estudiantat a les circumstàncies del moment (12,1%), que a les tutories (6,7%), on abunden les situacions cara a cara entre dos interlocutors (estudiantat i professorat). [Taulas II-106 i II-107]

		UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Dins de classe	Sempre valencià	1,5	8,0	0,8	4,8	11,6	6,6
	Segons la llengua del professorat	27,0	44,7	10,7	36,2	36,4	33,4
	Sempre castellà	58,3	31,6	82,5	48,9	38,4	47,9
	Depén de la situació	13,1	15,7	6,0	10,1	13,6	12,1
	N	396	389	382	395	398	1.962
En la tutoria	Sempre valencià	1,8	9,6	1,3	6,9	14,1	8,3
	Segons la llengua del professorat	23,0	44,0	11,9	35,0	32,7	31,0
	Sempre castellà	69,9	39,3	83,2	51,8	44,8	54,0
	Depén de la situació	5,3	7,0	3,6	6,3	8,3	6,7
	N	395	385	387	394	397	1.957

Taula II-106. Parla en les relacions docents amb el PDI de la universitat (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

		UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Dins de classe	Valencià	4,4	12,4	18,4	3,7	0,7	8,2
	Segons la llengua en què em parlen	23,8	48,8	32,3	39,0	14,5	36,8
	Castellà	67,7	36,8	46,2	56,1	84,8	52,9
	Una altra llengua	4,1	2,0	3,2	1,2		2,1
	N	341	358	294	357	281	1.633
En tutories	Valencià	4,1	10,9	14,6	3,7	0,7	7,2
	Segons la llengua en què em parlen	28,8	55,9	53,8	48,5	19,2	45,2
	Castellà	65,0	32,4	31,0	47,6	80,1	46,7
	Una altra llengua	2,2	0,8	0,6	0,2		0,9
	N	341	357	293	357	281	1.631

Taula II-107. Parla en relacions docents amb l'estudiantat de la universitat (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En conjunt, segons l'estudiantat, el monolingüisme valencià és menys freqüent a l'aula que en les relacions de l'estudiantat amb el PDI fora de l'aula, però també el monolingüisme castellà. Les relacions lingüístiques establertes durant les tutories se semblen més a les relacions fora de classe que a les que tenen lloc a l'aula. Són els estudiants i estudiantes de l'UJI els que opten menys pel monolingüisme castellà a favor d'ajustar-se a les circumstàncies i a la llengua del professorat. Torna a destacar l'estudiantat de la UMH com aquell que opta en major mesura pel monolingüisme castellà, per damunt del 80%, tant a les classes com a les tutories.

Al seu torn, el PDI declara uns usos lingüístics durant les classes molt similars als declarats en les seues relacions fora de les classes, tot i que destaca l'increment del monolingüisme castellà, que passa del 47,3% al 52,9%. També podem assenyalar que el PDI de les universitats públiques valencianes ajusta els usos lingüístics als de l'altra persona amb major freqüència en les relacions establertes durant les tutories que en aquelles que es desenvolupen durant les classes. Per això podem dir que els usos monolingües en castellà i en valencià perden presència en les tutories en comparació amb la seua freqüència en les classes. El monolingüisme castellà presenta els nivells més baixos en les tutories del PDI de l'UJI i de la UV-EG, amb un 31,0% i un 32,4%, respectivament.

Per tant, el monolingüisme castellà manté la mateixa freqüència en les relacions docents que en les relacions informals, mentre que el monolingüisme valencià redueix la seua freqüència a favor del reajustament a la llengua de l'altra persona. Així, amb les informacions de l'estudiantat i del PDI simultàniament a la vista se'ns presenta un cercle viciós en el qual PDI i estudiantat, que usen el valencià, esperen l'ús de l'altra part per decidir-ne el propi; una situació que no trobem entre els usuaris habituals del castellà.

Així les coses, no és sorprenent que l'estudiantat declare en més de la meitat dels casos, en un 53,7%, que reben totes les seues

classes en castellà. El model de línia en valencià, en la qual totes les assignatures són impartides en valencià, és pràcticament inexistent al SUPV, tot i ser el model triat per dues de les universitats analitzades, les més grans. De fet, només un 1,8% de l'estudiantat del sistema públic universitari valencià declara rebre totes les classes en valencià. Sembla que la UV-EG és la que ofereix més oportunitats, i així i tot arriba a un esquitit 3,8% de l'estudiantat.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Tot en valencià	1,3	1,1		0,3	3,8	1,8
La major part en valencià	1,0	12,3	0,3	5,3	13,7	7,7
Meitat i meitat	3,1	19,2	0,5	5,6	17,3	10,1
La major part en castellà	15,1	41,1	1,8	29,5	32,2	26,7
Tot en castellà	79,5	26,4	97,4	59,3	33,0	53,7
N	391	375	385	396	394	1.946

Taula II-108. Llengua en què fa la classe el professorat (estudiantat)
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Podem dir que el model docent de la UMH és monolingüe en castellà, atès que pràcticament la totalitat de l'estudiantat (97,4%) declara rebre totes les classes en castellà. En el pol oposat hi ha l'UJI, on només declara aquest extrem un 26,4%, la qual cosa significa que almenys un 73,6% rep alguna classe en valencià. També la UV-EG ocupa un lloc destacat: 2 de cada 3 estudiants i estudiantes d'aquesta universitat declaren rebre alguna classe en valencià.

La combinació de resultats de l'UJI, amb un model d'elecció de la docència en valencià per part del professorat, i els de la UV-EG i la UPV, amb models de línies en valencià, ens indica que els resultats poden dependre més de l'actitud envers el valencià dels usuaris i usuàries, sobretot del PDI, que no del model triat: d'una banda, UV-EG i UPV amb el mateix model presenten resul-

tats bastant diferents, mentre que la UV-EG i l'UJI amb models distints presenten resultats més pròxims.

Pel que fa als usos docents, en l'estudiantat no hi ha diferència per sexe, i només el que estudia en la branca d'arts i d'humanitats presenta diferències significatives, que podem entendre si pensem en les titulacions que s'hi inclouen. Quant al PDI, però, tornen a aparèixer diferències significatives entre els professors i les professores.

	Home	Dona	SUPV
Valencià	9,1	6,8	8,3
Segons la llengua en què em parlen	38,7	32,9	36,7
Castellà	50,0	58,4	52,8
Una altra llengua	2,2	2,0	2,1
N	1.073	563	1.636

Taula II-109. Llengua que usa en les classes (PDI) i sexe
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Pel que fa a l'edat, el professorat amb més de 50 anys fa més usos bilingües i monolingües en valencià que el professorat més jove; mentre que el PDI no doctorat i no funcionari fa usos més freqüents del castellà a les classes.

En definitiva, **l'oferta de classes en valencià del sistema públic universitari valencià és realment esquitida, i arriba a molt pocs estudiants i estudiantes.** Només l'estudiantat de l'UJI i de la UV-EG declaren rebre la meitat de les classes o més en valencià amb una freqüència significativa, un 32,6% i un 34,8% dels casos. És a dir, 1 de cada 3 components del col·lectiu de l'estudiantat de l'UJI i de la UV-EG declaren rebre la meitat o més de les classes en valencià. La resta d'universitats obtenen respostes molt baixes: 5,4% la UA, 0,8% la UMH i 11,2% la UPV.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Un	49,4	24,9	30,0	35,3	18,7	26,3
Dos	20,3	27,2	30,0	27,3	19,5	22,6
Tres	11,4	18,7	10,0	16,0	20,3	18,2
Quatre	6,3	10,9	10,0	6,0	12,9	10,4
Cinc	2,5	5,4	10,0	4,0	10,2	7,3
Més de cinc	10,1	12,8	10,0	11,3	18,4	15,1
N	79	257	10	150	256	861

Taula II-110. Professorat que fa les classes en valencià (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquests resultats són consistents amb l'escàs nombre de professors i professores que atenen les classes en valencià. L'estudiantat que rep alguna classe en valencià declara en un quart dels casos (26,3%) que només els la imparteix un professor o professora. Aproximadament la meitat declara que són un o dos el professorat que els imparteixen classes en valencià. En coherència amb les dades anteriors, és l'estudiantat de l'UJI i de la UV-EG el que declara tenir més professors que els imparteixen classes en valencià. La dada de la UMH és poc significativa si atenem l'escàs nombre d'estudiants i estudiantes que han respost la pregunta, vaja, que reben classes en valencià.

Les respostes del PDI són bastant coincidents amb les de l'estudiantat pel que fa a l'oferta docent en valencià, ja que trobem que quasi **2 de cada 3 professors o professores del sistema universitari públic valencià declaren no haver fet mai classes en valencià. A més a més, dels que declaren haver-ne fet alguna, la meitat diuen que han impartit classes en valencià 5 anys o menys.** I podem afegir que **d'aqueixa tercera part que diu haver fet classes en valencià, un terç (32,3%) declara que enguany (el curs 2008/09) no en fa cap, i menys d'una quarta part (23,9%) diuen fer-les totes aquest curs.** Per tant, podem calcular, amb aquestes dades, que durant el curs 2008/09 al voltant d'un 8% de tot el professorat del sistema universitari públic valencià feia totes les seues classes en valencià i que al voltant d'un 20% de tot aquest professorat feia alguna classe en valencià en aquell curs.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sí	17,5	57,9	36,4	34,0	6,2	37,2
No	82,5	42,1	63,6	66,0	93,8	62,8
N	341	358	299	358	281	1.637

Taula II-111. Ha impartit classes en valencià alguna vegada (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sí	25,2	43,9	37,1	32,6	14,5	32,2
No	74,8	56,1	62,9	67,4	85,5	67,8
N	306	198	216	303	279	1.228

Taula II-112. No en dona, però s'ha plantejat donar classe en valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
D'1 a 5 anys	67,9	43,6	46,6	60,4	66,7	50,3
De 6 a 10 anys	14,3	24,0	19,0	25,9		22,7
Més de 10 anys	17,9	32,5	34,5	13,7	33,3	27,0
N	61	204	107	91	15	568

Taula II-113. Nombre d'anys que ha impartit classes en valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Totes	30,4	24,8	44,1	11,4	11,1	23,9
Algunes	28,6	49,9	32,2	42,9		43,8
Cap	41,1	25,4	23,7	45,7	88,9	32,3
N	61	204	107	91	15	568

Taula II-114. Classes que imparteix enguany en valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Només a la UV-EG trobem més de la meitat del seu PDI (57,9%) que declara que ha fet classes en valencià alguna vegada. A més a més, també és aquesta universitat on trobem que l'oferta té més anys: un 32,5% declara haver impartit classes en valencià durant més de 10 anys. Aquesta dada només és superada per l'UJI que, tot i tenir menys professorat implicat, sembla tenir-lo molt dedicat. Més si tenim en compte que és també l'UJI la que disposa d'una major proporció de professorat que imparteix totes les classes en valencià en el curs de referència (2008/09), amb un 44,1%.

Podem afegir, però, que hi ha espai per a l'ampliació de la plantilla dedicada a fer classes en valencià, atés que entre el PDI que declara no haver impartit mai en valencià, al voltant d'un 32,2% diu haver-s'ho plantejat alguna vegada. Sobretot una ampliació més possible a la UV-EG i a l'UJI, on aquesta proporció puja al 43,9% i al 37,1%, respectivament. Amb tot, a la UMH, universitat on l'oferta és quasi inexistent, tenim que més del 85% del PDI que no ha impartit mai classes en valencià, que és de quasi el 95%, no s'ha plantejat mai fer-ne: és a dir que, aproximadament un 80% de la plantilla de PDI de la UMH «ni hi és ni l'espera ningú.». De tota manera, hi ha marge pel creixement també en aquesta universitat: fa classes en valencià un 6,7% i s'ha plantejat fer-ne un 13,6%.

Aquestes dades són coherents amb les raons per donar classes en valencià adduïdes pel PDI del sistema universitari públic valencià, ja que mostren el predomini de raons identitàries i ideològiques pel costat dels qui en fan, i raons de caire instrumental pel costat dels qui no en fan. Així, resta clar que la càrrega política només arriba pel costat del valencià, com si fer classes només en castellà no en tinguera, de càrrega política (identitària i ideològica).²

2. En la fase de la investigació dedicada a les informacions qualitatives s'abundarà sobre aquestes qüestions.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Perquè és la meua llengua	43,7	61,2	79,2	75,7	63,2	64,7
Per convicció	48,3	47,9	45,0	36,4	29,8	44,8
Perquè l'alumnat n'ha demanat	38,0	24,1	27,9	34,6	45,6	28,4
Per satisfer els drets de l'alumnat	17,8	17,3	12,7	24,6	12,3	18,5
Per necessitats del departament	14,2	15,6	4,6	8,8	8,8	12,8
Per augmentar els meus coneixements	6,0	11,5	16,8	12,5	3,5	11,6
Per tenir més mèrits	7,5	10,7	5,5	4,1	15,8	8,5
Perquè tinc menys alumnat	2,0	3,1	1,8	1,5		2,5
N	61	206	108	92	15	573

Taula II-115. Raons per les quals imparteix docència en valencià (PDI) i universitat Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Efectivament, dos de cada tres professors i professores del SUPV (64,7%), dels que imparteixen classes en valencià, declaren que en fan perquè es tracta de la seua llengua. A aquests podem afegir el 44,8% dels que addueixen que en fan per convicció.³ El que resulta rellevant, si ens hi fixem, és que en segon lloc apareix un bloc de respostes relacionades amb l'estudiantat, la seua demanda i els seus drets, en aquest ordre. En tercer lloc, trobem les necessitats del departament. I, per acabar, un bloc de caire instrumental. És a dir, **l'ordre de raons adduïdes per fer classes en valencià és: la identitat i conviccions del professorat, la demanda i els drets de l'estudiantat, les necessitats del departament i els avantatges instrumentals aconseguits pel professor o professora.**

El costum i la falta de seguretat i formació lingüística dominen les raons adduïdes per no fer classes en valencià. Només un 2,7% del PDI del SUPV addueix que pensa que és millor que

3. És un recurs literari, aquest «afegir». En termes estadístics aquestes dues respostes no es poden sumar ja que provenen d'una pregunta de resposta múltiple per la qual cosa el total de respostes suma més de 100, i cauríem en dobles comptabilitzacions si hi agregàrem aquestes respostes.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Per falta de seguretat	57,8	44,2	36,2	42,4	33,7	44,9
Perquè sempre les he impartides en castellà	45,1	33,8	48,4	34,5	44,8	40,0
Perquè no sé escriure'l	31,0	40,8	26,9	43,5	35,2	36,9
Perquè no sé parlar-lo	41,2	41,7	23,2	37,3	29,7	36,9
Perquè em falta vocabulari específic	23,6	30,4	40,8	39,8	22,4	30,7
Perquè hi hauria estudiants i estudiantes que no m'entendrien	9,5	8,6	27,1	17,7	20,6	14,8
Perquè l'esforç no em compensa	11,5	23,4	17,6	11,6	10,2	14,5
Perquè no dispose del material adequat	4,3	10,4	16,5	11,3	13,4	10,0
Perquè això impedeix vindre a la universitat l'estudiantat	4,6	6,5	19,0	3,9	14,1	7,6
Perquè el departament o el centre no en faciliten l'organització	2,7	0,9	0,8	6,2	9,7	4,2
Perquè crec que és millor que no es facen classes en valencià	2,0	2,8	7,2	2,3	1,9	2,7
Perquè l'estudiantat s'hi oposa	0,7	0,9	0,9	0,3	1,2	0,7
N	211	103	121	206	236	795

Taula II-116. Raons per no fer les classes en valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

no es facen classes en valencià, i menys d'un 1% són els que diuen que l'estudiantat s'hi oposaria, i es podrien considerar també les persones que afirmen que el fet d'impartir classes en valencià impediria venir a la universitat l'estudiantat (raó adduïda per un 7,6% del PDI del SUPV). La resta de raons intermèdies fan referència a qüestions de caire estructural, com ara que no es disposa de material adequat o que l'organització institucional no ho facilita. És destacable que siga a l'UJI on trobem major proporció de PDI que explícitament s'oposa a fer classes en valencià: és en aquesta universitat on el PDI respon amb major freqüència que fer classes en valencià impediria l'arribada de l'estudiantat a la universitat (19%) i que pensa que és millor que no es facen classes en valencià (7,2%). A més, les respostes del PDI que no fa classes en valencià, semblen indicar un elevat nivell de conflictivitat de la qüestió, en aquesta universitat.⁴ [Taula II-116]

En qualsevol cas, si prenem en consideració les raons adduïdes en primer terme, l'increment de la plantilla de PDI en disposició de fer classes en valencià seria possible només amb l'increment de la formació en valencià del professorat: increment de la seua seguretat, de les capacitats escriptores i orals, de vocabulari; així com del trencament de les rutines.

Entre el PDI que declara fer classes en valencià, però no totes, la justificació més present es relaciona amb qüestions d'organització docent. Amb diferència, la raó més adduïda és que, segons en quina titulació, imparteix en valencià o no, la qual cosa indicaria que segons la titulació hi ha diferències significatives. I això és especialment rellevant per a la UV-EG i la UA.

4. La qual cosa no significa que a les altres no, sinó que en aquesta universitat està adquirint certs nivells de radicalització, potser precisament pel fet que els indicadors l'assenyalen com una de les universitats, juntament amb la UV, amb un procés normalitzador relativament més avançat.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	SUPV
Segons a quina titulació la impartisc	53,8	45,5	26,8	26,1	40,4
És la que m'han assignat	8,2	28,8	13,8	27,8	26,4
M'expresse millor en castellà	8,2	8,6	27,5	11,1	10,5
Per costum		4,3	30,3	7,2	6,5
No hi ha suficient alumnat	41,1	3,6	6,9	5,6	6,4
Perquè tinc una assignatura necessàriament en anglés	0,0	3,6	6,9	11,1	5,5
Per falta de vocabulari específic		3,1	3,1	9,0	4,2
Perquè ho marca el departament	8,2	5,8	0,0	0,0	4,1
L'alumnat ho demana	0,0	5,0	0,0	1,9	3,6
Per l'absència de textos i literatura específica en valencià		2,0	24,7	2,7	3,6
Perquè els estudiants s'hi oposen	3,5		9,1	10,8	3,3
Per l'organització de la docència	0,0	3,6	0,0	0,0	2,3
Per educació	0,0	1,4	0,0	3,7	1,8
Faig classe en grups en valencià i en castellà	0,0	1,4	0,0	0,0	0,9
N	24	115	49	43	291

Taula II-117. Raons per les quals no fa tota la docència en valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En segon lloc, cal assenyalar els mecanismes d'assignació de docència, novament amb importància a la UV-EG, però també a la UPV. Ens agradaria destacar l'escassa presència de l'estudiantat entre les respostes del PDI respecte a la seua opció lingüística. De fet, tant en el cas que no en faça cap, de classe en valencià, com en el cas que en faça, però no totes, **les raons vinculades amb l'estudiantat ocupen posicions molt secundàries o percentatges relativament baixos.**

Una vegada en la classe, i amb docència en valencià, el PDI pot trobar-se en situacions en les quals l'opció lingüística pot perdre caràcter, davant les intervencions de l'estudiantat en castellà. La resposta donada pel PDI és rellevant en aquests casos. Així, resul-

ta que **més del 40% del PDI, concretament un 42,4%, que fa classes en valencià es passa majoritàriament al castellà quan algun estudiant o estudianta es dirigeix a ell o ella en aquesta llengua. Només 1 de cada 3 professors i professores (36,6%) es mantenen en el valencià.** L'opció de passar-se al castellà és màxima entre el PDI de l'UJI i de la UPV. En qualsevol cas, és molt elevada en totes les universitats del SUPV. De fet, si bé és cert que a la UV-EG un 40% del PDI que fa classes en valencià diu mantenir-se en el valencià, quan ocorre alguna situació com la descrita, en aquesta universitat també és un 40% el percentatge de PDI que declara passar-se al castellà.⁵

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Contesta majoritàriament en valencià	42,9	40,5	30,5	27,3	33,3	36,6
Contesta majoritàriament en castellà	30,4	40,5	49,2	48,9	44,4	42,4
De vegades en valencià i altres en castellà	26,8	19,1	20,3	23,7	22,2	21,0
N	61	206	108	91	15	572

Taula II-118. En quina llengua respon, si l'estudiantat es dirigeix en castellà en una classe que es desenvolupa en valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Entre les raons adduïdes per a aquest canvi lingüístic destaca molt per damunt de la resta l'opció de respondre en la llengua en què es pregunta i per respecte, amb el 56,3% del professorat entrevistat, una resposta especialment rellevant a l'UJI. No deixa de sorprendre que la segona opció, amb un 13,6%, siga «no sap parlar en valencià», atés que se suposa que es fan classes en valencià, la qual cosa ens indica que tot i tractar-se de grups que han de rebre classes en valencià el professorat que tria aquests

5. Ateses les mostres reduïdes de professorat que fa classes en valencià, les relacions estadístiques d'aquestes respostes són poc significatives. De fet, cap de les proves fetes amb variables de sexe, edat, etc., dona diferències significatives.

grups no posseeix la formació requerida per impartir la docència en la llengua que pertoca. I finalment apareix, en tercer lloc, com a justificació el fet que la majoria de l'estudiantat no l'entenen, tan sorprenent com l'anterior, atés que, excepció feta de l'UJI on no hi ha línies, se suposa que és un grup catalogat en valencià.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
En la llengua en què pregunten/Per respecte	33,8	58,8	64,2	56,7		56,3
Perquè no sé parlar valencià	18,6	13,7	3,8	16,7	7,7	13,6
Perquè la majoria de l'estudiantat no l'entenen	35,7	13,1	9,2	3,8	65,4	12,5
Perquè no em sent segur amb la llengua	3,3	8,4	7,7	9,1		8,0
Comoditat		1,3	2,0	6,1	19,2	2,9
No tinc tanta facilitat d'expressió	11,9	1,1	3,5	3,1		2,6
Per no crear-me problemes amb l'estudiantat		2,4	5,8	1,5		2,3
Per l'absència de textos i literatura específica		1,3	1,9	3,0		1,7
Perquè els valencianoparlants no m'ho exigeixen		1,1	1,9	3,0		1,6
Per costum		2,6			7,7	1,5
Per la inutilitat del valencià com a llengua científica						
N	20	86	53	45	7	247

Taula II-119. Raons per no respondre en valencià quan pregunten en castellà en una classe que es desenvolupa en valencià (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Tot plegat ens porta a plantejar el fet que, encara amb l'escassa oferta de cursos en valencià, una part rellevant d'aquesta reduïda oferta és convertida en cursos totalment o parcialment en castellà: tot i estar catalogats i constar oficialment com a cursos en valencià, en raó del respecte (subordinació), de la falta de forma-

ció per assumir-lo, tant per part del professorat com per part de l'estudiantat, els cursos es converteixen parcialment en cursos en castellà. En qualsevol cas, la darrera raó adduïda, segons la qual l'estudiantat no l'entén, no respon a la realitat a la vista de les competències adduïdes pel col·lectiu estudiantil.

Aquesta retirada del valencià es produeix encara amb més força en les relacions mantingudes en les tutories. Efectivament, com déiem adés, l'espai de la classe és un espai públic i, per tant, amb major control social, mentre que l'espai de la tutoria reproduceix una relació de caire privat, en produir-se normalment en un despatx i habitualment entre només dos interlocutors. Això fa que la resposta del PDI que fa docència en valencià davant una intervenció en castellà de l'estudiantat en una tutoria siga majoritàriament passar-se al castellà (57,7%). Una resposta molt present entre el professorat de l'UJI, tot i que, com passava en el canvis de llengua a l'aula, també és elevada en la resta d'universitats. Potser fóra rellevant comentar que el professorat de la UA que fa docència en valencià manté de forma més ferma l'opció lingüística, en comparació amb el PDI que fa classes en valencià en la resta d'universitats, tant a l'aula com a les tutories. Posició que pot ser explicada parcialment per l'escassa presència de professorat que fa classe en valencià, que ens situa davant professores i professors amb fortes conviccions lingüístiques, com més endavant podrem comprovar.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Conteste majoritàriament en valencià	32,7	18,4	18,6	16,7	22,2	19,4
Conteste majoritàriament en castellà	27,3	58,5	69,5	63,0	55,6	57,7
De vegades en valencià i altres en castellà	40,0	23,1	11,9	20,3	22,2	22,9
N	61	206	108	91	15	572

Taula II-120. Com respon si l'estudiantat es dirigeix en castellà en tutories (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
En la llengua en què pregunten/Per respecte	39,4	69,3	59,6	57,5		63,1
Perquè no sé parlar valencià	7,3	9,8	5,6	17,7		11,0
Perquè la majoria dels estudiants no l'entenen	29,7	5,0	8,2	4,7	63,3	7,2
Comoditat	10,0	4,1	7,2	5,9	16,7	5,3
Perquè no em sent segur amb la llengua	3,6	5,8	5,6	4,2	6,7	5,3
No tinc tanta facilitat d'expressió	10,0	1,7	4,1	5,2		3,1
Per no crear-me problemes amb l'estudiantat		2,5	7,0	2,4		2,9
Per costum		2,6			13,4	1,7
Perquè els valencianoparlants no m'ho exigeixen			2,8	4,7		1,5
Per l'absència de textos i literatura específica			1,4			0,2
Per la inutilitat del valencià com a llengua científica						
N	17	119	72	54	9	321

Taula II-121. Raons per no respondre en valencià en aquests casos (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les raons adduïdes presenten pràcticament el mateix ordre que les aportades davant els canvis de llengua a l'aula. Si de cas, s'incrementa, en comparació amb l'aula, l'ajustament del PDI a la llengua en què és preguntat, i el respecte a l'interlocutor.

Finalment, només resta afegir que l'escassetat d'oferta en valencià i la retirada cap al castellà va acompanyada d'unes **actituds de passivitat davant l'incompliment dels compromisos institucionals respecte a les classes en valencià**. Així, trobem que la resposta majoritària de l'estudiantat davant una classe que s'imparteix en castellà quan havia de fer-se en valencià és la passivitat: 49%.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
No faig res	38,4	65,6	49,6	49,2	49,9	49,0
Si és possible canvie de grup	39,4	10,8	10,3	28,3	24,8	26,1
Li dic al professor que la faça en valencià	11,1	17,5	20,7	13,6	20,8	16,6
Proteste a la direcció del centre i demane que es canvie al valencià	4,8	1,3	8,5	4,3	1,8	3,5
Proteste al servei lingüístic de la meua universitat	3,8	1,5	7,0	1,3	3,5	3,0
Si és una optativa canvie d'assignatura	2,3	0,3	1,3	0,8	1,3	1,2
No ho sap	5,6	4,4	4,4	4,3	1,3	3,5
No contesta	0,3	1,8	2,6	1,8	1,8	1,5
N	396	389	387	396	399	1.967

Taula II-122. Actitud davant un curs catalogat en valencià que s'imparteix en castellà (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

La segona resposta més freqüent és el que podríem anomenar «**votació tocant el dos**», és a dir, la fugida del grup: un 26,1% canvia de grup (si és possible) i un 1,2% canvia d'assignatura (si aquesta és optativa). Per tant, entre el 49% que no hi fa res i el 27,3% que fuig, arribem a més de 3 de cada 4 estudiants o estudiantes (76,3%) que no intenten corregir l'incompliment. Podem dir que al voltant d'un 23,1% intervé i o protesta al professor o professora (16,6%), o protesta a la direcció del centre (3,5%) o protesta al servei lingüístic (3%). Podem veure que l'estudiantat que opta per fer alguna cosa per defensar els seus drets és minoria i, a més a més, entre aquests, també és molt minoritari (6,5%) l'estudiantat que es pren la molèstia d'anar més enllà de l'aula en la seua protesta.

En definitiva, podem destacar que:

1. La majoria d'estudiants i estudiantes del SUPV reben les seues classes només en castellà.

2. L'estudiantat que rep tota la docència en valencià en el sistema universitari públic valencià és pràcticament inexistent.

3. L'oferta de cursos en valencià és curta i la plantilla, disposada a assumir aquesta docència, escassa.

4. Hi ha marge, però, per a l'ampliació de la disponibilitat de PDI que assumisca docència en valencià.

5. Les raons adduïdes per fer classes en valencià estan encapçalades per qüestions d'identitat i ideològiques.

6. Les raons adduïdes per no fer classes en valencià van encapçalades per qüestions instrumentals i de formació.

7. També trobem alguns raonaments relacionats amb l'organització docent.

8. A l'escassa oferta de cursos en valencià cal afegir la freqüent ruptura del compromís, de manera que es converteixen, parcialment, en cursos en castellà.

9. I, davant d'aquests incompliments, la resposta més habitual és la passivitat de l'estudiantat.

· Usos lingüístics escrits en la docència

Durant el procés d'aprenentatge, els continguts i habilitats acaben reflectits en materials lingüístics escrits. D'una banda, l'estudiantat prepara materials escrits per al seu ús exclusiu, per a l'estudi i com a materials previs a la relació amb els membres del PDI, a més dels materials escrits que, finalment, acaben destinats al professorat. D'altra banda, el PDI també prepara materials escrits, com ara transparències, materials docents... que són usats posteriorment en la docència, a més de les relacions escrites que puga mantenir amb l'estudiantat en raó de l'activitat docent, com ara convocatòries, comentaris, resolució de qüestions, etc.

Si comparem les declaracions de l'estudiantat pel que fa als usos escrits habituals en valencià veiem com redueixen la freqüència a mesura que s'avança en l'exigència formal.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre o quasi sempre	12,1	23,7	4,7	14,7	25,7	18,5
Molt sovint	11,5	18,4	5,6	12,0	18,4	14,5
De vegades	16,3	21,4	14,3	15,5	17,6	17,0
En rares ocasions	10,1	9,2	12,4	7,9	5,9	8,0
No	50,0	27,3	63,0	49,9	32,4	42,0
N	338	359	322	341	374	1.752

Taula II-123. Escriu en valencià (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre en valencià	5,3	14,4	3,1	12,2	18,5	12,7
Segons la llengua del professorat	7,1	14,4	2,3	5,8	8,5	7,6
Sempre en castellà	78,3	62,0	89,4	75,2	63,7	71,5
Depèn de la situació	9,3	9,3	5,2	6,8	9,3	8,3
N	396	389	387	395	399	1.966

Taula II-124. Llengua en què habitualment estudia i treballa a casa (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre en valencià	3,5	9,5	2,3	9,1	16,3	10,2
Segons la llengua del professorat	12,9	30,6	2,9	13,7	21,1	16,9
Sempre en castellà	76,5	49,6	91,7	69,5	53,6	65,0
Depèn de la situació	7,1	10,3	3,1	7,6	9,0	7,9
N	395	389	385	394	399	1.962

Taula II-125. Llengua en què habitualment pren apunts a classe (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre en valencià	2,5	8,2	0,8	5,6	14,0	7,9
Segons la llengua del professorat	17,7	23,7	5,7	15,9	19,5	17,5
Sempre en castellà	72,7	53,0	91,7	70,9	57,4	66,3
Depén de la situació	7,1	15,2	1,8	7,6	9,0	8,3
N	395	389	387	395	399	1.965

Taula II-126. Llengua en què es dirigeix al professorat per escrit en classe (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Si trobem un 18,5% d'estudiants i estudiantes que declaren escriure sempre en valencià en la seua vida quotidiana, aquest percentatge es redueix al 12,7% quan es circumscriu al treball universitari a casa (estudia i treballa a casa), es redueix encara més, al 10,2%, quan es troba treballant a l'aula (prenent apunts), i encara troba una altra reducció, fins al 7,9%, quan del que es tracta és de dirigir-se al professorat per escrit. Així doncs, sembla com si **la relació amb la institució universitària més que promoure l'ús escrit del valencià el que aconseguix és frenar la ja minoritària tendència de l'estudiantat a utilitzar-lo.**

Les pautes estudiantils en els seus usos escrits del valencià en els àmbits docents universitaris estableixen certes diferències. Així, el sexe no diferencia pel que fa a la llengua emprada per estudiar o treballar i relacionar-se amb el professorat, però sí pel que fa a la llengua en què es prenen apunts: els estudiants prenen més apunts en castellà que les estudiantes. Pel que fa a les branques d'estudi hi trobem una fractura significativa entre l'estudiantat d'arts i d'humanitats i tota la resta, en la mesura que l'estudiantat d'aquesta branca té usos escrits castellans bastant per sota de la mitjana. I finalment s'ha de destacar que l'origen territorial torna a distingir significativament entre els usos, ara escrits, del valencià de l'estudiantat, tot i que paga la pena assenyalar que, del grup format per l'estudiantat que prové de les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, València i Castelló —que sempre i

en totes les situacions són usuaris més freqüents del valencià— en aquest àmbit es despengen els estudiants i les estudiantes que provenen de la zona de Castelló, que en els usos escrits al treball universitari es comporten de forma similar a com ho fan els procedents de l'AM de València. La qual cosa pot indicar una situació més diglòssica de l'estudiantat procedent de Castelló que la de l'estudiantat procedent de les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia i València.

Hem dit que la relació amb la institució universitària més que promoure l'ús escrit del valencià el que aconseguix és frenar la ja minoritària tendència de l'estudiantat a utilitzar-lo, perquè el PDI utilitza molt escassament el valencià en la seua comunicació i en els materials escrits destinats a l'estudiantat. De fet, només **entre el 6% i el 7% del PDI declara usar sempre el valencià en els seus materials, en la pissarra, en les transparències o en els exàmens.** Per contra, 2 de cada 3 professors i professores, entre un 60% i un 62%, declaren usar sempre el castellà en aquests materials.

Ateses les diferències, podem dir que els usos són pràcticament idèntics. Amb tot, si de cas, és una mica més difícil trobar professorat que use sempre el valencià pel que fa als materials docents que respecte a la resta d'activitats. Novament, trobem distincions entre els professors i les professores, ja que aquestes són les que més usen el castellà. D'altra banda, el professorat doctorat té usos més bilingües, i el no doctorat manifesta usos monolingües, tant en castellà com en valencià, per damunt de la mitjana. Amb més detall, sembla que en aquest aspecte, i els anteriors que hem analitzat, hi ha certa tendència que el professorat associat manifeste més usos del valencià, mentre que el professorat titular d'escola universitària (TEU) tendeix a declarar majors usos del castellà.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	4,4	11,1	13,5	2,2	0,7	6,8
Més valencià		2,9	2,6	2,9		2,0
Indistintament	7,0	24,5	8,3	12,7	2,1	14,5
Més castellà	12,7	10,4	16,0	10,9	4,8	11,0
Sempre castellà	70,6	47,1	52,6	67,9	92,4	61,6
Una altra	5,4	3,9	7,1	3,4		4,0
N	338	350	290	357	281	1.615

Taula II-127. Llengua que usa en les transparències per a classe (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	4,4	11,4	14,0	2,2	0,7	7,0
Més valencià	0,3	2,9	3,2	2,0		1,9
Indistintament	6,6	26,4	8,3	14,1	2,1	15,5
Més castellà	12,0	7,2	14,0	10,2	4,8	9,3
Sempre castellà	71,2	48,2	54,1	68,3	92,5	62,4
Una altra	5,4	3,9	6,4	3,2		3,9
N	337	352	290	356	281	1.616

Taula II-128. Llengua que usa en la pissarra per a classe (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	4,4	9,8	10,8	2,2	0,7	6,1
Més valencià	0,3	3,2	3,2	1,2		1,8
Indistintament	8,9	26,1	10,2	16,1	3,4	16,6
Més castellà	11,1	11,1	19,1	10,9	4,8	11,3
Sempre castellà	70,3	46,0	50,3	66,4	91,1	60,4
Una altra	5,1	3,7	6,4	3,2		3,8
N	337	355	292	357	281	1.623

Taula II-129. Llengua que usa en els materials docents per a classe (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Sempre valencià	4,4	11,4	12,7	2,2	0,7	6,9
Més valencià	0,3	2,0	2,5	1,5		1,4
Indistintament	7,3	25,9	11,5	14,8	2,1	15,9
Més castellà	11,4	8,5	10,8	10,5	4,8	9,4
Sempre castellà	71,8	48,5	56,7	67,9	92,5	62,7
Una altra	4,7	3,7	5,7	3,2		3,6
N	338	353	291	357	281	1.620

Taula II-130. Llengua que usa en les preguntes per als exàmens (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Són, en termes quantitius, el PDI de la UV-EG i els de l'UJI el que mantenen unes pràctiques escrites del valencià en la docència amb una freqüència (entre el 9% i el 14% sempre usen el valencià) que permet mantenir aquest escàs 6% de mitjana del SUPV, ja que el PDI de la resta d'universitats oscil·la entre el 0,7% de la UMH i, aproximadament, el 4,4% de la UA.

Així doncs, **les opcions de l'estudiantat són realment escasses. Ni dins, ni fora de l'aula.** Els estudiants i estudiantes mantenen unes pautes similars quan escriuen al professorat a les classes i quan es relacionen per escrit a les tutories, i varien molt poc quan es dirigeixen al professorat per escrit fora de classe.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre en valencià	2,0	8,9	1,0	6,5	12,9	7,7
Segons la llengua del professorat	20,8	30,5	6,2	19,2	23,5	21,1
Sempre en castellà	72,4	52,2	90,7	66,5	57,5	65,0
Depén de la situació	4,8	8,4	2,1	7,8	6,1	6,2
N	395	383	386	385	395	1.940

Taula II-131. Llengua en què es dirigeix al professorat per escrit en tutoria (estudiantat) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sempre en valencià	2,0	11,0	1,8	6,6	15,1	8,8
Segons la llengua del professorat	16,5	25,1	6,2	17,0	19,6	17,8
Sempre en castellà	74,6	53,8	88,6	67,8	57,2	65,6
Depén de la situació	6,9	10,2	3,4	8,6	8,1	7,8
N	393	383	386	394	397	1.955

Taula II-132. Llengua en què es dirigeix al professorat per escrit fora de classe (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Per tant, en les pràctiques docents escrites la presència del valencià és encara més escassa que la seua presència oral, a causa fonamentalment de la poca aportació escrita en valencià que fa el mateix personal docent i investigador.

iii. Pràctiques lingüístiques en la investigació

La segona de les funcions a les quals es dedica l'activitat universitària és la recerca, una activitat desenvolupada quasi exclusivament pel PDI. Els usos lingüístics investigadors són principalment escrits, tot i que podem parlar una mica l'atenció també a les pràctiques lingüístiques orals en la recerca. En tractar-se d'una activitat no necessàriament localitzada en el territori i exigir, la majoria de vegades, la publicació d'una part dels resultats, també poden resultar rellevants els usos lingüístics que es fan de llengües diferents a les oficials al territori valencià.

· Usos orals en la investigació

En els treballs de recerca es desenvolupen reunions i es fan contactes amb col·legues que treballen en el mateix camp d'investigacions. En aquestes relacions les pràctiques lingüístiques ens indiquen la rellevància d'una llengua en el camp de recerca corresponent. Ara farem una ullada general que ens permeta captar

quina és la posició del valencià en la xarxa d'investigadors del sistema universitari públic valencià.

Segons les declaracions del PDI, **quasi la meitat (48,8%) no usa mai el valencià en les reunions amb col·legues per a la recerca, mentre que quasi una quarta part (24,8%) declara usar-lo amb molta freqüència.** Una dada que contrasta amb els usos declarats de l'anglès en aquestes reunions, ja que un 40% declara usar-lo amb freqüència, mentre que un 31,3% diu que no l'usa mai. Així resulta que **el valencià ocupa una posició inferior a l'anglès en les reunions de recerca que realitza el PDI del sistema universitari públic valencià.**

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Mai	56,6	37,1	36,4	54,9	76,6	48,8
Poca freqüència	26,9	25,9	34,6	25,7	20,7	26,4
Molta freqüència	16,6	37,1	29,0	19,4	2,8	24,8
N	340	358	299	358	281	1.636

Taula II-133. Freqüència amb què parla en valencià amb col·legues per recerca (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Mai	39,4	30,0	17,4	27,7	45,2	31,3
Poca freqüència	35,9	24,3	28,0	27,2	35,6	28,6
Molta freqüència	24,7	45,7	54,7	45,1	19,2	40,0
N	333	357	297	354	281	1.622

Taula II-134. Freqüència amb què parla en anglès amb col·legues per recerca (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquesta posició d'avantatge de l'anglès respecte al valencià es dona en totes les universitats del sistema públic valencià. D'una banda, la universitat on més s'usa el valencià en les reunions de

recerca és la UV-EG (37,1% declaren usar-lo amb molta freqüència), mentre que on s'usa menys és a la UMH (un 2,1% declara usar-lo amb molta freqüència). D'altra banda, la universitat en què més s'usa l'anglès en les reunions de recerca és l'UJI (més de la meitat, un 54,7%, declara usar-lo amb molta freqüència) i on menys s'usa torna a ser a la UMH (un 19,2% declara usar-lo amb molta freqüència).

Resulta rellevant assenyalar que mentre els usos del valencià en la investigació no distingeixen el professorat doctorat del no doctorat, sí que fa la distinció en els usos de l'anglès (que usa més el professorat doctorat). També l'edat estableix diferències en els usos lingüístics en la investigació, en ser la població més jove la que menys usa el valencià.

És destacable el fet que les universitats que més usos del valencià declaren, la UV-EG i l'UJI, són també les que usen més habitualment l'anglès en els treballs d'investigació.

· Usos escrits en la investigació

Els resultats de les recerques s'objectiven en documents escrits de diversa índole: ponències, articles, llibres... l'opció lingüística pot estar mediatitzada per múltiples consideracions. Siga com siga, la vitalitat d'una llengua queda molt ben retratada quan ens fixem en la seua presència en els documents d'investigació científica produïts.

Pel que fa als membres del PDI del SUPV, podem dir que tenen com a **llengua preferent de publicació dels resultats de la seua investigació el castellà, i en segon lloc, però a molta distància, l'anglès**. De fet, tres de cada quatre professors i professores (el 73,2%) declaren el castellà com la llengua més utilitzada, en primer lloc, en la seua producció escrita, mentre que un 16,4% diu que és l'anglès la primera llengua més emprada en la seua producció escrita. En tercer lloc trobem el valencià que és citat per un 9% del PDI com la seua primera llengua més emprada en la producció escrita. La resta de llengües tenen una presència

testimonial com a primeres opcions més utilitzades en la producció escrita.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Castellà	74,8	70,6	63,1	74,9	87,0	73,2
Anglès	16,7	12,0	26,9	20,2	11,6	16,4
Valencià/català*	6,6	15,9	8,8	4,1	1,4	9,0
Alemany	1,6	0,3	0,6	0,5		0,6
Francés	0,3	0,8	0,6	0,2		0,5
Italià		0,3				0,1
N	340	357	298	358	281	1.634

Taula II-135. Llengües més utilitzades, en primer lloc, en la producció escrita (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* En tractar-se d'una pregunta oberta, s'han recollit algunes manifestacions d'usar el català, que hem considerat rellevant assenyalar, tot i el seu escàs nivell quantitatiu (0,2% del total, només amb respostes a la UV-EG i a la UA), pel possible valor qualitatiu de la resposta.

En l'ordenació lingüística, només se n'ix de la norma general que situa l'anglès per davant del valencià la UV-EG, on el seu PDI posiciona el valencià per davant, amb un 15,9% de citacions com la primera llengua més usada en la producció escrita, davant de l'anglès, declarat per un 12% del PDI d'aquesta universitat. Bastant per damunt de la mitjana del SUPV, pel que fa al castellà com a llengua més utilitzada en primer lloc en la producció escrita, trobem la UMH (87%), i significativament per sota hi ha l'UJI (63,1%). És aquesta darrera universitat la que presenta una freqüència molt significativament per damunt de la mitjana pel que fa a l'opció lingüística de l'anglès, com la primera llengua més emprada en la producció escrita, amb un 26,9% del casos, mentre que per davall trobem, com ja hem dit, la UV-EG. Finalment, és la UV-EG la que dona resultats per damunt de la mitjana del conjunt universitari públic valencià, pel que fa al valencià com la primera llengua més

emprada en la producció escrita (15,9%), mentre que la UMH és on menys freqüentment es declara, amb un 1,4%.

Aquesta ordenació lingüística queda confirmada, amb alguns matisos, quan es pregunta al PDI del SUPV per les llengües en què preferentment escriuen la seua producció científica. El castellà i l'anglès apareixen com a llengües clarament hegemòniques en la producció científica de les universitats públiques valencianes; i el valencià es constitueix en llengua residual per a la comunicació científica.

El valencià és citat com la llengua preferent en la producció de llibres per un 6,1% del PDI del SUPV, i entre el 3,6% i el 4,1% dels casos pel que fa a la resta de documents d'investigació. Si hi afegirem l'opció que inclou el valencià juntament amb el castellà, en una proposta bilingüe, la presència del valencià pujaria fins al 12,2% del PDI, en el cas dels llibres, i com a màxim al 8,5% en la resta de documents.

Producció científica	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	4,4	5,6	3,3	1,7	1,4	3,7
Castellà	49,1	47,6	43,0	39,6	39,0	44,6
Bilingüe V/C	3,2	5,9	3,3	0,7	0,7	3,3
Anglès	41,5	39,3	49,0	57,2	58,9	47,1
Francés	1,9	0,9	0,7	0,5		0,9
Alemany		0,7	0,7	0,2		0,4
N	337	334	278	348	281	1.570
Comunicacions						
Valencià	4,1	4,5	6,0	1,7	1,4	3,6
Castellà	51,1	52,6	49,7	49,1	45,9	50,5
Bilingüe V/C	4,1	7,3	5,4	2,0	0,7	4,5
Anglès	38,7	34,4	37,6	46,4	52,1	40,2
Francés	1,9	0,9	0,7	0,5		0,9
Alemany		0,3	0,7	0,2		0,3
N	336	346	276	346	280	1.586

Ponències i conferències						
Valencià	4,8	6,2	4,1	1,8	1,4	4,1
Castellà	51,3	57,7	51,4	51,3	50,0	53,4
Bilingüe V/C	3,8	7,1	4,8	2,0	1,4	4,4
Anglès	37,8	27,4	38,4	44,2	47,3	36,7
Francés	1,9	0,9	0,7	0,5		0,9
Alemany	0,3	0,7	0,7	0,3		0,5
N	335	331	268	344	281	1.553
Articles						
Valencià	4,8	5,2	4,0	0,8	1,4	3,5
Castellà	45,4	42,9	40,9	38,8	37,2	41,7
Bilingüe V/C	4,4	6,4	2,7	2,5		4,1
Anglès	43,2	43,9	51,0	57,1	61,4	49,4
Francés	1,9	0,9	0,7	0,5		0,9
Alemany	0,3	0,7	0,7	0,3		0,4
N	337	336	274	343	280	1.565
Libres						
Valencià	5,8	9,3	6,8	3,7	1,4	6,1
Castellà	64,6	67,4	64,1	72,0	69,8	67,9
Bilingüe V/C	4,1	9,5	5,1	5,6	0,7	6,1
Anglès	23,1	13,0	23,1	17,8	28,1	18,7
Francés	2,0	0,4		0,6		0,7
Alemany	0,3	0,4	0,9	0,3		0,4
N	314	290	214	312	268	1.392

Taula II-136. Llengua en què, preferentment, s'ha escrit investigació (PDI) i universitat Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Per tant, quan ens acostem al sistema universitari públic valencià trobem que **la producció científica en valencià del PDI és tan escassa que quasi mai supera el 5% com a llengua preferent** de l'investigador o investigadora. En aquesta línia, és el PDI de la UV-EG, de la UA i de l'UJI, però especialment el personal de la primera, el que manté els nivells de preferència pel valencià en la producció

científica, ja que el PDI de la UPV i, sobretot, el de la UMH mantenen unes preferències pel valencià com a llengua de comunicació científica molt per sota de la mitjana.

Pel que fa a les relacions del castellà i l'anglès val a dir que en la producció científica les preferències pel castellà no prenen el clar avantatge que presenten en la producció escrita en general. De fet, podem comprovar com **l'anglès és assenyalat com la llengua preferent, per davant del castellà, quan es tracta de producció científica, en general, i d'articles, en particular**; mentre que el castellà manté l'avantatge, respecte a l'anglès, quan es tracta de comunicacions, ponències, conferències i llibres. Així s'estableix una tipologia segons la qual, per a audiències més restringides i professionals, l'anglès assumeix la posició de llengua preferent, mentre que el castellà es reserva per a audiències més obertes, en entorns més divulgatius. En el model lingüístic de l'àmbit investigador del SUPV, **el valencià resta pràcticament exclòs**. Aquesta tendència cap a la preeminència de l'anglès en la producció científica està liderada pel PDI de la UMH i pel de la UPV, i és el PDI de la UV-EG el que hi presenta més resistències.

Així doncs, resulta que **les pràctiques lingüístiques dels sistema universitari públic valencià en la recerca ens mostren un panorama en el qual el valencià no només competeix amb el castellà com a llengua vehicular, oral o escrita, de l'activitat investigadora, sinó que l'anglès hi obté una posició destacada, tot competint amb el castellà com a llengua hegemònica, i desplaçant el valencià cap a posicions pràcticament testimonials**.

iv. Usos escrits administratius

Un quart àmbit de referència, després de consultar les dades sobre les relacions informals, així com les desenvolupades en les activitats universitàries centrals, la docència i la investigació, és el de l'activitat administrativa. Com tota organització encarregada d'un servei públic, i amb una dimensió considerable, el sistema universitari públic valencià desenvolupa una activitat administra-

tiva igualment considerable, o més. El funcionament burocràtic genera una gran quantitat de documentació escrita. Així, d'una banda, tant l'estudiantat com el PDI generen escrits que es dirigeixen a l'administració universitària i, d'altra, el PAS produeix documentació escrita que té com a destinació tota la resta de la comunitat universitària.

Amb aquesta informació podem comprovar com **el PDI del SUPV es dirigeix en valencià a l'administració universitària amb major freqüència que ho fa a l'estudiantat en la seua docència**. El PDI diu, en un 11,6% dels casos, que escriu preferentment en valencià els seus escrits administratius. Recordem que els materials docents, en general, no superaven el 6,5%. Si afegim els que declaren que usen ambdues llengües oficials, resulta que un 23,4% del PDI de les universitats públiques valencianes utilitzen alguna vegada o sempre el valencià quan es dirigeixen a l'administració universitària. Per contrast, tenim que **tres de cada quatre professors i professores diuen que es dirigeixen per escrit a l'administració universitària en castellà**.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	5,6	17,8	28,4	5,5	1,4	11,6
Castellà	79,5	68,2	54,5	79,8	95,8	74,9
Bilingüe V/C	12,5	13,5	14,9	11,5	2,1	11,8
Anglès	2,0	0,6	2,2	2,6	0,7	1,5
Francès	0,3			0,5		0,2
N	321	320	247	330	276	1.492

Taula II-137. Llengua en què escriu preferentment els escrits administratius (PDI) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

El PDI de l'UJI destaca en assegurar, en un 28,4% dels casos, dirigir-se en valencià a l'administració de la seua universitat, mentre que el PDI de la UMH només ho fa en un 1,4% dels casos. Així, si afegim els que declaren pràctiques bilingües en aquest àmbit,

tenim que a l'UJI el 43,3% del PDI diu usar el valencià, en alguna ocasió o sempre, i a la UV-EG el percentatge arriba al 31,3%; el 95,8%, el 79,8% i el 79,5% de la UMH, de la UPV i de la UA, respectivament, diuen fer-ho en castellà.

Pel que fa al PAS, hem d'assenyalar que, en comparació amb el PDI, presenta unes pràctiques lingüístiques professionals diferents, com es podia esperar. Ara bé, aquesta diferència es limita pràcticament a l'absència de l'anglès com a llengua més utilitzada en primer lloc en la seua producció escrita. En el cas del PAS ens trobem que l'anglès només és citat com la primera llengua més emprada en els escrits que es fan per menys del 5% del personal d'administració i serveis del SUPV, quan en el cas del PDI, en relació amb la investigació, arribava al 16,4%.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Castellà	94,4	71,1	42,1	93,7	95,3	79,9
Valencià/Català	4,9	19,8	57,1	5,3		15,6
Anglès	0,7	9,2	0,8	1,0	4,7	4,6
N	306	349	240	303	215	1.412

Taula II-138. Llengües més utilitzades, en primer lloc, en la producció escrita (PAS) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Ara bé, aquesta menor presència de l'anglès és compensada per la major presència del castellà en comparació amb el PDI (pràcticament un 80%, enfront del 74,3%, respectivament), però també amb una citació més freqüent del valencià com la llengua més utilitzada en primer lloc, que per al PAS arriba al 15,6% dels casos, quan en el cas del PDI, en relació amb la investigació, era del 8,3%.

Quan entrem en el detall del tipus de document escrit i demanem quina és la llengua en què s'han escrit preferentment, queda corroborada la jerarquia lingüística que s'estableix en la pràctica lingüística del PAS del sistema universitari públic valencià.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV	
Textos administratius	Valencià	4,3	21,8	60,4	4,9	16,4	
	Castellà	60,5	57,3	27,8	84,3	94,9	63,9
	Bilingüe V/C	34,8	20,0	11,7	10,1	2,3	18,9
	Anglès	0,3	0,9		0,7	2,8	0,8
	N	299	335	230	287	215	1.362
Comunicacions internes al servei i entre serveis	Valencià	3,9	27,0	60,5	6,0		18,7
	Castellà	69,1	54,8	26,1	82,5	98,1	64,4
	Bilingüe V/C	26,6	17,3	13,4	11,6	1,4	16,4
	Anglès	0,3	0,9			0,5	0,5
	N	304	341	238	302	215	1.395
Comunicacions a la comunitat universitària	Valencià	3,4	25,1	59,6	4,5		17,1
	Castellà	57,8	54,0	20,2	77,3	97,2	60,4
	Bilingüe V/C	38,5	18,2	20,2	17,9	2,3	21,2
	Anglès	0,3	2,4		0,3	0,5	1,2
	Alemanys		0,3				0,1
	N	296	335	213	291	214	1.353
Comunicacions al públic extern	Valencià	2,7	19,3	31,3	3,8		12,0
	Castellà	63,1	58,6	35,9	77,4	94,4	64,5
	Bilingüe V/C	32,9	18,4	32,3	16,8	3,7	21,1
	Anglès	1,4	3,6	0,5	2,1	1,9	2,4
	N	295	331	217	292	214	1.348
Informes	Valencià	4,7	18,5	49,3	4,1		13,7
	Castellà	75,7	58,8	30,1	86,7	97,2	68,9
	Bilingüe V/C	19,3	17,9	20,5	9,2	0,9	15,2
	Anglès	0,3	4,8			1,9	2,2
	N	296	330	219	293	215	1.350

Taula II-139. Llengua en què, preferentment, ha escrit... (PAS) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Per començar, hem de dir que, aproximadament, dos de cada tres membres del PAS del SUPV (entre el 60,4% i el 68,9%) declara que escriu preferentment en castellà qualsevol mena de document

administratiu. Pel que fa als usos del valencià, es mouen entre el mínim, quan es fan comunicacions amb el públic extern a la universitat, amb un 12%, fins al màxim d'un 18,7%, quan es tracta de comunicacions internes al servei o entre serveis universitaris. Podem optar també per sumar l'opció del bilingüisme per poder dir que el PAS utilitza el valencià, sempre o alguna vegada, entre un 28,9% dels casos, quan es tracta de redactar informes, i un 38,3%, quan es tracta de comunicacions a la comunitat universitària. Però això també significa que el PAS de les universitats públiques valencianes utilitza el castellà, sempre o alguna vegada, entre un 80,8% dels casos, quan es tracta de comunicacions internes al servei o entre serveis, i un 85,6%, en les comunicacions amb el públic extern a la universitat. Tot plegat ve a dir-nos que la presència del valencià es va reduint, i la del castellà augmenta, segons passem de comunicacions d'accés més restringit a comunicacions d'accés més obert.

En aquest punt, pot ser rellevant introduir algun comentari respecte a la significativa diferència del PAS de l'UJI respecte a la resta de PAS del SUPV, pel que fa als usos lingüístics. Al llarg de tot el capítol ja hem comprovat uns usos més freqüents del valencià entre el personal d'administració i serveis de la universitat castellonenca. En aquest apartat d'usos administratius la distància és esfereïdora, duplica o més que duplica, segons com, la del PAS que més usa el valencià en segon lloc, el de la UV-EG. I destaquem aquesta dada, per rellevant, però també per assenyalar el paper que pot tenir en aquest resultat el fet que l'UJI exigisca el requisit lingüístic per accedir a les places que convoca. Un apunt que ha de fer pensar sobre la pertinència de perfilar lingüísticament les places, no només de PAS, sinó també de PDI.

Siga com siga, hem d'assenyalar que les pràctiques escrites en valencià del PAS de les universitats públiques valencianes són més freqüents que els usos escrits del conjunt del PDI del sistema. Això significa que, atés que també són superiors els usos escrits de l'estudiantat als del PDI, podem dir que el col·lectiu del PDI del SUPV és el que, en termes generals, usa menys el valencià, siga en la comunicació oral, o en l'escrita, siga en la docència, en la investigació o en l'administració.

v. Usos informàtics

Finalment, tanquem aquest apartat sobre els usos lingüístics del valencià en el sistema universitari públic valencià amb una referència als que es fan respecte a les relacions mediatades informàticament.

Hi ha diverses preguntes sobre aquest punt adreçades als col·lectius de PDI i de PAS. Ens centrarem en la que demana informació sobre les preferències lingüístiques pel que fa als programes informàtics que s'utilitzen. Això ens permet captar quines són les proporcions de PDI i de PAS que prefereixen treballar amb programari en valencià, com un indicador dels usos lingüístics.

Les qüestions estan referides a programari d'ús habitual per a la població universitària en general (fins i tot per a la població no universitària) i que normalment vénen integrats en paquets d'ofimàtica, com ara els processadors de textos, els fulls de càlcul, els tractaments de bases de dades, els tractaments d'imatges, els navegadors i els gestors de correu. Ara bé, també s'explora per un genèric referit a programari específic de cada àrea de treball o àmbit disciplinari, és a dir, programes específics de l'especialitat de la persona entrevistada.

En general, podem dir que **les preferències lingüístiques pel castellà respecte al programari ofimàtic són comunes i manifestades per més del 80% del PDI del sistema universitari públic valencià, mentre que les preferències lingüístiques pel valencià són manifestades per aproximadament entre un 10% i un 17% del professorat.**

Les preferències per l'anglès són escasses i oscil·len entre el 7% i el 10%, pel que fa al programari ofimàtic, incloent-hi navegadors i gestors de correu electrònic. Ara bé, **quan parlem de programari específic de l'especialitat ens trobem que les preferències per l'anglès com a llengua de la interfície augmenten significativament, arriben a una mitjana del 37,8%, i se situen per davant de les preferències pel valencià com a llengua de la interfície del programari corresponent.**

Les diferències interuniversitàries tornen a situar el PDI de l'UJI, com el col·lectiu que manté les preferències pel valencià en xifres significativament elevades, en declarar la preferència pel valencià com la llengua de la interfície del programari en una mitjana que ronda el 40% dels casos, excepte el programari específic.

		UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Processador de textos	Castellà	91,8	86,7	56,3	88,1	95,9	85,9
	Valencià	6,7	13,6	42,8	11,0	2,2	13,5
	Anglès	10,5	7,0	7,7	10,8	4,9	8,5
	Una altra	1,7	1,5	0,4	1,1		1,2
	N	336	340	285	347	281	1.582
Full de càlcul	Castellà	90,2	85,2	55,0	87,6	95,3	84,7
	Valencià	3,8	9,3	39,0	9,0	2,0	10,4
	Anglès	8,1	5,4	7,7	8,3	5,3	6,8
	Una altra	0,6	0,6	0,4	0,6		0,5
	N	326	335	278	344	281	1.557
Base de dades	Castellà	91,6	84,9	52,1	86,7	94,1	84,2
	Valencià	4,9	11,8	38,0	8,5	2,0	11,3
	Anglès	8,5	7,1	11,6	11,0	6,8	8,8
	Una altra	0,6	1,4	0,4	0,6		0,8
	N	333	336	277	341	280	1.561
Tractament d'imatges	Castellà	89,1	80,8	48,7	84,2	91,5	81,1
	Valencià	3,7	8,7	33,6	6,5	1,6	9,0
	Anglès	12,5	7,7	15,0	17,8	8,9	12,0
	Una altra	1,0	0,9	0,4	0,6		0,7
	N	334	334	277	343	280	1.561
Navegador d'Internet	Castellà	89,2	83,5	54,6	83,9	94,7	82,8
	Valencià	7,4	16,2	42,4	11,7	2,5	14,7
	Anglès	10,4	7,0	8,9	13,1	7,4	9,4
	Una altra	1,9	1,4	0,4	0,6		1,1
	N	335	340	284	345	281	1.578

Correu electrònic	Castellà	89,6	76,9	48,5	87,6	93,8	80,8
	Valencià	7,2	23,8	47,6	10,3	3,1	17,7
	Anglès	9,3	4,4	8,5	9,0	7,4	7,2
	Una altra	1,7	0,6	0,7	0,6		0,8
	N	335	339	285	345	281	1.577
Programes específics de la seua especialitat	Castellà	72,8	67,9	40,0	66,6	81,4	67,0
	Valencià	5,5	9,5	24,6	7,4	2,6	9,1
	Anglès	44,4	28,5	39,9	42,8	44,7	37,8
	Una altra	1,6	2,1	0,3	1,4		1,4
	N	335	335	277	342	281	1.563

Taula II-140. Llengua en què prefereix els programes informàtics (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les preferències del PAS són pràcticament iguals a les del PDI, tot i que pot resultar interessant assenyalar una lleugera major freqüència del valencià, en relació amb el castellà i l'anglès. Té una especial rellevància apuntar que en el cas del **PAS de l'UJI les preferències per programari en valencià superen sempre les preferències per programari en castellà, en tots els casos, incloent-hi els programes específics**. De fet, podem dir que més de la meitat del PAS de l'UJI prefereix sempre una interfície en valencià a una en castellà. Així, queda a molta distància de la segona universitat en preferències pel valencià, que és la UV-EG, on el seu PAS manifesta la preferència pel valencià en el programari molt pròxim a la mitjana. En la resta d'universitats, ens trobem que el PAS a penes arriba a un 10% de preferència per les interfícies en valencià, en el cas de la UPV, i a la UA i a la UMH estan al voltant del 5% i el 2%, respectivament. Per tant, la demanda de programari en valencià, per part del PAS del SUPV es manté en xifres de dos dígits, per les preferències manifestades pel PAS de l'UJI.

		UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Processador de textos	Castellà	95,8	82,1	31,3	96,1	98,1	84,5
	Valencià	7,5	13,5	68,8	5,9	0,9	14,8
	Anglès	3,9	11,8	1,7	2,0	2,8	6,5
	Una altra	0,3	0,6		0,3		0,4
	N	308	331	233	295	213	1.372
Full de càlcul	Castellà	96,1	83,7	31,3	95,7	97,2	85,0
	Valencià	3,9	9,4	63,3	4,6	0,5	11,5
	Anglès	1,6	9,4	0,4	1,7	2,8	4,8
	Una altra		0,6		0,3		0,3
	N	308	327	230	294	213	1.362
Base de dades	Castellà	95,4	80,0	31,3	93,1	96,3	82,8
	Valencià	4,6	10,0	62,1	5,6	0,5	12,0
	Anglès	2,6	13,4	1,3	4,9	3,3	7,5
	Una altra		0,9		0,3		0,4
	N	308	330	228	294	213	1.366
Tractament d'imatges	Castellà	93,8	73,4	32,1	87,8	94,4	78,6
	Valencià	3,2	6,6	50,4	3,9	0,5	8,9
	Anglès	3,2	20,0	2,1	9,5	5,1	11,5
	Una altra		0,3		0,3		0,2
	N	306	323	217	291	213	1.344
Navegador d'Internet	Castellà	94,8	79,7	34,7	92,4	95,3	82,6
	Valencià	5,5	13,7	63,6	9,5	1,9	14,7
	Anglès	2,6	10,9	1,7	4,6	4,7	6,5
	Una altra		0,9		0,3		0,4
	N	308	331	233	295	213	1.372
Correu electrònic	Castellà	94,8	71,1	27,9	95,4	96,3	79,1
	Valencià	5,2	25,7	70,8	5,9	0,5	19,5
	Anglès	2,3	10,6	0,8	2,6	3,3	5,7
	Una altra		0,6		0,3		0,3
	N	308	332	230	295	213	1.372

Programes específics de la seua especialitat	Castellà	92,8	58,5	27,6	83,6	91,2	70,6
	Valencià	12,1	12,3	60,7	13,2	1,9	16,0
	Anglès	11,1	32,1	10,9	12,8	18,1	20,7
	Una altra		0,9	0,4	0,3	0,5	0,5
	N	307	328	226	293	213	1.360

Taula II-141. Llengua en què prefereix els programes informàtics (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

vi. L'anglès a la docència universitària valenciana

Hem pogut comprovar com en l'àmbit de la investigació l'anglès ocupa una posició de competició amb el castellà, tot superant amb escreix la posició que ocupa el valencià. En aquest estudi també s'ha indagat sobre les opinions d'estudiants i PDI respecte a la docència en anglès.

Així sabem que 2 de cada 3 estudiants i estudiantes del SUPV (67,4%) pensen que haurien de rebre la docència d'algunes assignatures en anglès. Una opinió més estesa entre l'estudiantat de la UPV, on 3 de 4 estudiants (76,6%) es posicionen a favor de rebre una part de la docència en anglès, i més restringida en l'UJI, on la proporció es redueix a 1 de cada 2 (56,9%).

	UAL	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
A favor	60,1	56,9	62,3	76,6	67,9	67,4
En contra	39,9	43,1	37,7	23,4	32,1	32,6
N	394	380	385	393	399	1.955

Taula II-142. Opinió sobre la impartició d'algunes assignatures en anglès (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Aquesta posició no distingeix l'estudiantat per sexe, però sí segons la branca d'estudis i l'origen territorial. La tensió entre branques és la mateixa que anem observant al llarg de tot l'estudi: d'una banda, l'estudiantat d'arts i d'humanitats, menys favorables

a la introducció de l'anglès a la docència (57,3%); d'altra banda, l'estudiantat d'enginyeria i d'arquitectura, que hi són més favorables (74,1%). Pel que fa a l'origen territorial, trobem en el pol més favorable a la inclusió de docència en anglés l'estudiantat que prové de l'AM de València i de la zona Alcoi-Gandia-Dénia, amb respostes favorables que s'acosten al 70%, i en el pol més oposat els que provenen de la zona de Castelló i de la zona castellanoparlant del territori valencià, amb respostes favorables que es mouen entre el 55% i el 60%; entre ambdues posicions, els que vénen de la zona d'Alacant i de la zona de València, amb posicions molt similars a la mitjana.

La raó que més freqüentment s'addueix per donar suport a aquesta docència anglòfona és que «m'ajudaria a millorar el meus coneixements/aptituds en anglés»; de fet, quasi la meitat de les persones que contesten afirmativament s'apunten a aquest argument (49,7%); però també apareix amb molta freqüència (30%), l'estudiantat que diu que «una universitat en un context europeu ha d'incloure assignatures en anglés». Ara bé, **només un 6,8% dels estudiants i estudiantes que s'expressen a favor de la docència en anglés, s'apunten a l'opció «el meu nivell d'anglés em permet cursar matèries en aquesta llengua».**

Aquesta darrera raó és precisament la que més freqüentment addueix l'estudiantat que s'oposa a la docència en anglés (31,7%): «el meu nivell d'anglés no em permet cursar matèries en aquesta llengua». Certament hi ha una opció amb més respostes (38,8%), però es tracta més aviat d'una formulació de la resistència al canvi que no d'oposició argumentada: «millor seguir com ara». La proporció d'estudiantat que s'oposa a la docència en anglés perquè pensa que tota la docència ha de ser en castellà és la mateixa que la proporció dels qui s'oposen perquè pensen que tota la docència ha de ser en valencià: el 10% en cada costat.

Quan es posa el PDI del SUPV davant la tessitura d'haver d'impartir alguna de les seues assignatures en anglés, amb una resposta múltiple (poden triar dues de les opcions, per això la suma de percentatges no equival a 100), trobem que 1 de cada 3 (33,6%) no

podria impartir-les per no disposar de les competències lingüístiques requerides, una proporció molt similar a la dels professors i professores que les podrien impartir sense cap problema (35,6%). A més a més, caldria considerar que la meitat de les persones entrevistades requereixen formació complementària en anglés (49,4%). I tal com passava amb el col·lectiu de l'estudiantat prop del 10%, en aquest cas l'11,1% del PDI, pensa que cal prioritzar el valencià, relativament (9,7%) o absolutament (1,4%). En comparació amb l'estudiantat, el PDI del SUPV és menys favorable al monolingüisme castellà, en referència a la presència de l'anglés.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
No tindria cap problema per a fer-la	34,7	29,7	53,6	38,9	32,7	35,6
Estaria disposat a fer-la si feren cursos apropiats	33,3	52,9	61,7	51,9	49,8	49,4
Considero que abans que l'anglés cal fomentar el valencià	8,5	14,3	10,2	6,5	2,1	9,7
No, perquè totes les classes haurien de ser en valencià	1,5	2,3	0,7	0,5	0,5	1,4
No, perquè totes les classes haurien de ser en castellà	9,1	4,2	3,2	5,6	10,0	5,9
No podria impartir-les, no sé anglés o en sé molt poc	42,0	32,6	24,9	32,6	31,9	33,6
N	332	344	288	343	276	1.580

Taula II-143. Posició respecte a fer docència en anglés en les seues assignatures (PDI) i universitats

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

La universitat més favorable, pel que fa al seu PDI, a la implantació de part de la docència en anglés és l'UJI, que sembla ser la universitat amb un PDI més format en anglés, tot i que també és la que més demanaria cursos específics per a formar-se. La UA és on el PDI és declara amb menys competències per assumir aquest possible repte, ja que un 42% declara no disposar de les competències requerides, mentre que el PDI de la UV-EG és el

que amb menys freqüència s'hi apunta sense problemes. Des de posicions defensores de la preeminència del valencià ens trobem amb el PDI de la UV-EG, amb més del 16%, i de l'UJI amb un 11%: per tant, és el PDI de la UV-EG el que planteja amb més força el possible conflicte entre el valencià i l'anglès, i eleva la mitjana, ja que el de l'UJI es troba just a la mitjana. En el pol oposat és el PDI de la UMH, amb un 10%, i el de la UA, amb un 9,1%, els que plantegen amb més freqüència la possible conflictivitat entre el castellà i l'anglès en la docència.

En definitiva, **2 de cada 3 estudiants i estudiantes del SUPV estarien disposats a rebre part de la docència en anglés, mentre que 1 de cada 3 PDI podrien impartir-la sense cap problema.** La resta de PDI es reparteixen entre els que ho farien si els feren cursos (1 de cada 2), manifestant una posició favorable, i els que no les impartirien per falta de formació (1 de cada 3, també), amb una posició desfavorable. Hi ha al voltant d'un 10% que planteja la possible conflictivitat amb els objectius de normalització del valencià (entre PDI i també entre l'estudiantat) i una quantitat similar que planteja que la possible conflictivitat de l'anglès amb el castellà. En el capítol VI d'aquest informe podeu trobar una informació qualitativa sobre aquest tema que recull altres matisos.

Les principals conclusions d'aquest apartat podrien ser:

1. Les pràctiques lingüístiques en valencià de la població universitària estudiantil, en les seues relacions informals entre si i amb el PDI i el PAS, al si de la institució són menys freqüents que les que es fan fora de la universitat amb familiars o amistats.

2. Les pràctiques lingüístiques en valencià del PDI del sistema universitari públic, en les seues relacions informals entre si i amb l'estudiantat i PAS, al si de la universitat són molt similars a les que mantenen fora de la comunitat universitària amb familiars o amistats.

3. Les pràctiques lingüístiques en valencià del PAS de les universitats públiques valencianes, en les seues relacions informals entre si i amb l'estudiantat i PDI, al si de la institució són més freqüents que les que mantenen fora de la universitat amb amistats o familiars.

4. Les pràctiques lingüístiques monolingües en les relacions informals dels col·lectius universitaris segueixen lògiques diferents segons es tracte de monolingüisme valencià o monolingüisme castellà. Mentre el monolingüisme valencià està més relacionat amb l'opció lingüística de la persona emissor, el monolingüisme castellà està més relacionat amb l'opció lingüística de la receptora.

5. Pel que fa als usos lingüístics del valencià en la docència:

a) La immensa majoria de l'estudiantat del SUPV reben les classes només en castellà.

b) L'estudiantat que rep tota la docència en valencià en el sistema universitari públic valencià és molt escàs.

c) L'oferta de cursos en valencià és curta i la plantilla disposada a assumir aquesta docència escassa.

d) Hi ha marge, però, per a l'ampliació de la disponibilitat de PDI que assumisca docència en valencià.

e) Les raons adduïdes per a fer classes en valencià estan encapçalades per qüestions d'identitat i ideològiques.

f) Les raons adduïdes per a no fer classes en valencià van encapçalades per qüestions instrumentals i de formació.

g) També trobem alguns raonaments relacionats amb l'organització docent.

h) A l'escassa oferta de cursos en valencià, cal afegir la freqüent ruptura del compromís que els converteix, en molts casos, en un curs en castellà.

i) I, davant d'aquests incompliments, la resposta més habitual és la passivitat per part de l'estudiantat.

6. En les pràctiques docents escrites, la presència del valencià és encara més escassa que la seua presència oral, fonamentalment a causa de la poca aportació escrita en valencià que fa el PDI.

7. Les pràctiques lingüístiques del sistema universitari públic valencià en la recerca ens mostren un panorama en el qual el valencià no sols competeix amb el castellà com a llengua vehicular, oral o escrita, de l'activitat investigadora, sinó que l'anglès obté una posició destacada, en competir amb el castellà com a llengua hegemònica, i desplaça el valencià cap a posicions pràcticament testimonials.

8. La presència del valencià en la publicació de la recerca es va reduint encara més, i la del castellà augmenta, segons passem de comunicacions d'accés més restringit a comunicacions d'accés més obert.

9. Les pràctiques escrites en valencià del PAS de les universitats públiques valencianes són més freqüents que els usos escrits del conjunt del PDI del sistema. Això significa que, atés que també són superiors els usos escrits de l'estudiantat, podem dir que el col·lectiu del PDI del SUPV és el que, en termes generals, menys usa el valencià, siga en la comunicació oral, o en l'escrita, siga en la docència, en la investigació o en l'administració.

10. Els sexe de les persones entrevistades no diferencia significativament les opcions lingüístiques, excepte en el cas del PDI, entre el qual les professores usen menys el valencià que els professors. Una relació que pot ser explicada, en part, per la major presència entre les professores del SUPV de docents nascudes a la resta d'Espanya, en territori espanyol no catalanoparlant.

11. L'edat de les persones entrevistades no introdueix cap mena de diferència destacable pel que fa als usos del valencià, excepte en el cas del PDI, en el qual podem observar certa tendència al fet que les generacions més joves usen menys els valencià.

12. Respecte als tipus de contracte, funcional-laborals, hi ha certa tendència a uns usos més bilingües entre el personal funcionari, i uns usos més monolingües, tant castellans com valencians, entre el personal no funcionari.

13. La distinció que s'introdueix amb l'anàlisi de la possessió del grau de doctorat és similar, és a dir, el professorat amb el grau de doctorat declaren usos més bilingües, mentre que el professorat no doctorat presenta usos més monolingües, tant castellans com valencians.

14. Entre l'estudiantat, la diferenciació introduïda per la branca d'estudi és significativa sobre tot per distingir l'estudiantat d'arts i d'humanitats de tota la resta, però molt especialment del de la branca d'enginyeria i d'arquitectura.

15. L'origen territorial és una constant de diferenciació, com ho era en les competències, també en els usos lingüístics.

16. Els usos de l'anglès en l'àmbit de l'activitat de recerca superen els usos del valencià. Aquests usos de l'anglès són superiors entre el PDI doctorat.

17. Les universitats amb usos de l'anglès més freqüents són també les universitats amb usos del valencià més freqüents.

6. VALORACIÓ DEL VALENCIÀ EN EL SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ

La tercera dimensió, juntament amb les competències i els usos, en l'anàlisi de la situació d'una llengua, és la valoració que mereix aquesta llengua per als seus potencials usuaris. En investigacions prèvies s'ha pogut establir com els avanços en les competències i en els usos de les llengües depenen en gran mesura de les valoracions que se'n fan. Així, el desenvolupament de polítiques formatives i de dotació de competències, són necessàries per al desenvolupament dels usos, però no suficients, i les polítiques i accions destinades a l'increment dels usos variaran en funció del major o menor valor atorgat a la llengua en qüestió.

Aquestes valoracions poden fer referència a la pròpia llengua com a eina comunicativa i, per tant, que defineix l'entorn en el qual es desenvolupa l'activitat vital i, així, el món; però també poden referir-se a la identitat que sempre va lligada a una determinada forma lingüística. Ambdues interactuen i condicionen l'evolució social d'una llengua.

Ens centrem en la valoració que fan els membres de la comunitat universitària de la llengua, com una eina comunicativa i d'aprenentatge, però també en referència a l'adhesió o negació de determinades formulacions respecte al paper i funcions del valencià. A més a més, també és rellevant un revisió de les dades sobre les expectatives d'evolució dels usos del valencià que té la comunitat universitària valenciana, tant pel que fa als usos al si de la institució universitària al País Valencià, com en la societat valenciana, en general.

a. Importància atorgada a les diverses llengües

Per analitzar la posició valorativa de la població universitària respecte al valencià, es va demanar, en primer lloc, que les persones entrevistades dels col·lectius del PDI i del PAS,¹ personal més o menys estable de la comunitat universitària, digueren quina importància atorgaven al valencià, juntament amb d'altres llengües, pel que fa al seu procés formatiu, és a dir, si el valencià, o altres llengües, han sigut importants en el seu procés d'aprenentatge. Més endavant, també se'ls demanava que puntuaren, d'1 a 10, la importància atorgada a diverses llengües, incloent-hi el valencià, en relació amb el futur desenvolupament professional.

Amb les dades a la mà, podem dir que el PDI del sistema universitari públic valencià considera de forma pràcticament universal, amb un 99,4% dels casos, que el castellà ha sigut bastant o molt important en la seua formació, una dada que és general i compartida pel PDI de totes les universitats del sistema públic valencià. [Taula II-144]

Assenyalada aquesta valoració general elevada del castellà, hem de destacar que el valencià ocupa el tercer lloc en importància, com passava quan analitzàvem la producció científica escrita. Efectivament, **entre el PDI de les universitats públiques valencianes hi ha un 43,3% que reconeix bastant o molta importància al valencià en el seu procés formatiu, mentre que un 84% atorga la importància a l'anglès.** Això significa que quasi un 60% del PDI del SUPV atorga poca o cap importància al coneixement del valencià en la seua formació.

1. No hi ha preguntes sobre això dirigides a l'estudiantat.

Tornem a trobar el PDI de l'UJI i de la UV-EG al capdavant de les valoracions positives del valencià i superen en ambdós casos el 50% de respostes (agregació de bastant i molta importància). El PDI que menys valora el valencià és el de la UMH, que escassament supera el 20% en la seua valoració de bastant o molt important.

Si agreguem les categories de bastant importància i molta importància, calculem la distància respecte a la mitjana i la representem gràficament per tal de dibuixar una mena de perfil sociodemogràfic, podem veure a primera vista quines són les categories amb una elevada valoració positiva del valencià, i quines són les que el valoren menys.

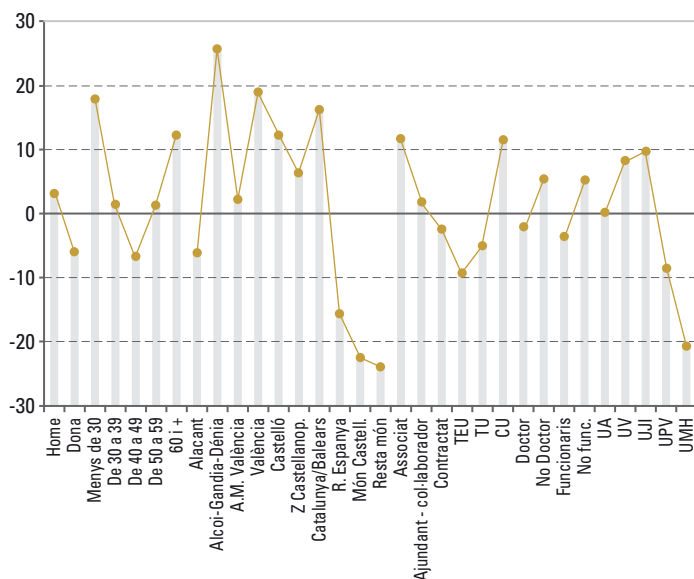
Del gràfic resultant obtenim que són el PDI nascuts a la zona Alcoi-Gandia-Dénia els que més importància atorguen al valencià en el seu procés aprenentatge, amb quasi 30 punts percentuals de distància respecte a la mitjana. En el pol oposat es troba el PDI de la nascuts a la resta del món, siga castellanoparlant o no, que són els que menys importància donen al valencià. Si intentàrem conformar un perfil de PDI favorable a la valoració del valencià diríem que es tracta del PDI home, de menys de 30 anys o més de 60, nascut a la zona d'Alcoi-Gandia-Dénia, València, Castelló o a Catalunya o Balears, professor associat o catedràtic d'universitat, no doctor, de la Universitat Jaume I o de la Universitat de València. [Gràfic II-6]

Pot resultar rellevant recordar que, del conjunt del PDI, al voltant d'un 28,5% declarava haver après a parlar amb el valencià (només en valencià o juntament amb el castellà), mentre que un total 60,4% del PDI declarava haver estudiat valencià. Per tant, la proporció dels que reconeixen bastant o molta importància al valencià en la seua formació (43,3%) es troba més enllà de la proporció dels qui aprengueren a parlar amb aquest (28%), i més ençà dels que l'han estudiat en un entorn formalitzat (60%).

		UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	Gens important	23,5	27,4	18,5	37,5	50,0	30,3
	Poc important	32,9	21,1	28,4	27,9	27,4	26,4
	Bastant important	20,1	26,4	29,0	24,5	15,1	23,9
	Molt important	23,5	25,1	24,1	10,0	7,5	19,4
	N	341	358	299	356	281	1.635
Castellà	Gens important		0,5	0,6	0,2		0,3
	Poc important		0,5	0,6	0,2	0,7	0,4
	Bastant important	2,2	5,9	10,5	2,4	0,7	4,3
	Molt important	97,8	93,1	88,3	97,1	98,6	95,1
	N	341	358	299	358	281	1.637
Anglès	Gens important	5,0	9,2	2,5	6,9	15,2	7,7
	Poc important	8,2	9,0	6,9	8,9	5,5	8,3
	Bastant important	28,8	28,3	21,9	26,8	22,8	26,9
	Molt important	58,0	53,5	68,8	57,4	56,6	57,1
	N	339	358	297	355	280	1.630
Francès	Gens important	50,8	32,1	39,1	41,3	71,0	42,2
	Poc important	20,7	19,2	29,2	25,2	15,2	21,7
	Bastant important	12,2	34,4	21,7	27,4	9,0	24,8
	Molt important	16,3	14,2	9,9	6,1	4,8	11,3
	N	339	358	297	358	281	1.634
Alemany	Gens important	87,1	86,0	75,6	89,2	93,2	86,6
	Poc important	6,0	3,3	11,9	6,4	2,7	5,4
	Bastant important	2,6	5,0	7,5	2,5	2,7	4,0
	Molt important	4,3	5,7	5,0	2,0	1,4	4,0
	N	324	358	297	356	281	1.618
Italià	Gens important	72,4	66,9	62,7	79,5	88,4	72,6
	Poc important	15,7	14,5	23,0	13,4	5,5	14,5
	Bastant important	5,1	11,2	9,9	5,4	2,7	7,7
	Molt important	6,7	7,4	4,3	1,7	3,4	5,2
	N	332	358	299	357	281	1.627

Taula II-144. Importància que ha tingut el coneixement d'aquestes llengües en la seua formació (PDI)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.



Gràfic II-6. Importància del valencià en el procés d'aprenentatge i perfil sociodemogràfic (PDI)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

		Valencià	Les dues llengües	Castellà	SUPV
Valencià	Gens important	9,4	14,8	37,1	30,3
	Poc important	21,1	21,0	28,6	26,4
	Bastant important	31,1	31,2	21,8	24,0
	Molt important	38,4	33,0	12,5	19,3
	N	292	132	1.172	1.634
Castellà	Gens important	0,2		0,4	0,4
	Poc important	0,2		0,3	0,3
	Bastant important	7,7	4,9	2,9	4,2
	Molt important	92,0	95,1	96,4	95,1
	N	295	133	1.174	1.637
Anglès	Gens important	8,5	7,0	7,8	7,7
	Poc important	6,5	4,6	9,4	8,3
	Bastant important	32,3	32,7	25,1	26,9
	Molt important	52,7	55,7	57,7	57,1
	N	292	132	1.169	1.630

Taula II-145. Importància d'aquestes llengües en la formació (PDI) i llengua primera
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

De tota manera, resulta rellevant l'assimetria valorativa de les llengües. Les diferències valoratives respecte al castellà no són significatives, segons la llengua primera del PDI, diferències que són molt poc rellevants respecte a la valoració de l'anglès. Per tant, és el valencià, la llengua subjecta a valoracions més baixes, i més disperses, tot assenyalant-la com a llengua menystinguda. És molt rellevant fixar-se en la diferència valorativa entre el valencià i el castellà entre el PDI que va aprendre a parlar amb el valencià. Si bé és cert que els qui aprengueren a parlar amb el valencià, manifesten unes valoracions del valencià superiors als que aprengueren només amb el castellà, el que pot cridar l'atenció és que, fins i tot, entre els qui aprengueren amb el valencià, el castellà, fins i tot l'anglès, és experimentat com una llengua més important per la seua formació.

Quan algú, que ha après a parlar amb una llengua determinada, considera que aquesta llengua ha tingut poca o gens importància en la seua formació és evident que hi ha alguna cosa en el procés de socialització i, per tant, en l'estructura social que perjudica i torna vulnerable aquesta llengua en comparació amb la resta, incloent-hi les possibles llengües estrangeres. I més quan aquesta opinió és manifestada per persones que ocupen posicions socials relativament elevades, com ara la de professor o professora d'universitat. Aquesta opinió pot ser un bon indicador del valor d'una llengua en relació amb la seua utilitat social, en relació a la capacitat que atorga aquesta llengua a les persones que la fan servir per arribar als seus objectius socials: resulta esferèndor comprovar que per a 1 de cada 3 PDI del SUPV que va aprendre a parlar amb el valencià, sol o amb el castellà, aquesta llengua, la primera amb la qual es va relacionar amb el seu món exterior, ha estat poc o gens important en la seua formació, és tant com dir que el valencià ha estat pràcticament inútil per arribar a ocupar la posició social que s'ocupa.

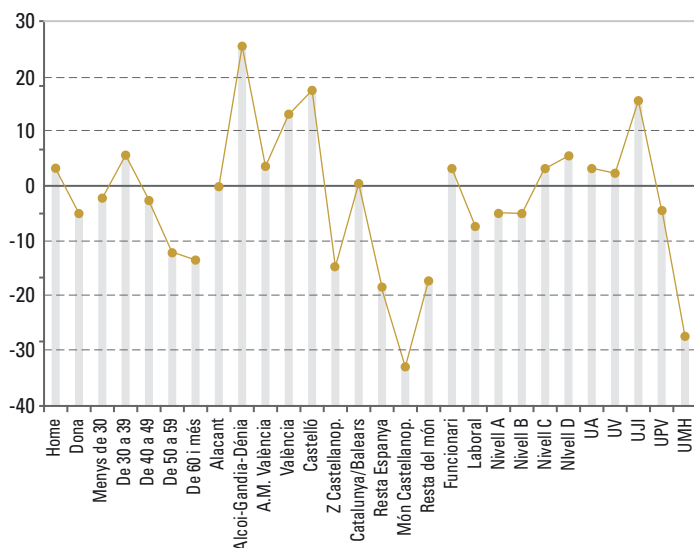
Pel que fa al **PAS, hem d'assenyalar que manifesta una valoració significativament superior del paper del valencià en la seua formació, en comparació amb el PDI.** Si aquests assenyalen en un 40% dels casos que ha tingut molta o bastant importància, el PAS ho fa en quasi el 60% dels casos (59,1%). Amb tot, també es troba per darrere, en importància, del castellà que és citat com a molt o bastant important per pràcticament tot el PAS del SUPV (99,2%, la mateixa proporció que el PDI), i de l'anglès, que té reconeguda bastant o molta importància per un 67,8% del PAS de les universitats públiques valencianes. [Taula II-146]

Aquesta ordenació que situa el valencià per darrere de l'anglès, pel que fa a la importància en la formació pròpia, només és trencada pel PAS de l'UJI. El personal d'administració i serveis de la universitat castellonenca considera en un 77,3% dels casos que el valencià ha sigut bastant o molt important en la seua formació, mentre que l'anglès ho ha sigut en un 55,8% dels casos. En el cas del PAS de la UV-EG, tot i trobar una freqüència relativament

		UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Valencià	Gens important	13,3	19,4	6,7	14,2	39,5	17,6
	Poc important	22,7	16,9	16,0	29,4	27,0	21,4
	Bastant important	38,0	28,9	35,7	36,0	26,5	32,7
	Molt important	26,0	34,9	41,6	20,5	7,0	28,4
	N	308	350	238	303	215	1.415
Castellà	Gens important	0,6	0,6		1,3	0,5	0,7
	Poc important			0,8		0,5	0,1
	Bastant important	1,3	5,4	10,9	2,3	0,5	4,0
	Molt important	98,1	94,0	88,3	96,4	98,6	95,2
	N	308	350	239	304	215	1.416
Anglès	Gens important	21,9	12,6	14,8	19,5	40,0	18,4
	Poc important	18,3	9,5	19,4	16,9	10,7	13,8
	Bastant important	33,7	25,0	38,0	36,1	26,5	30,4
	Molt important	26,1	52,9	27,8	27,5	22,8	37,4
	N	306	348	237	302	215	1.408
Francés	Gens important	66,3	55,3	56,1	58,9	78,6	60,3
	Poc important	20,3	20,9	25,7	23,4	12,1	21,0
	Bastant important	9,8	15,5	15,2	15,1	8,4	13,6
	Molt important	3,6	8,3	3,0	2,6	0,9	5,1
	N	306	349	237	304	215	1.412
Alemany	Gens important	92,5	88,5	91,2	90,8	96,3	90,7
	Poc important	4,9	5,2	7,6	6,3	1,4	5,2
	Bastant important	1,6	3,7	0,4	1,6	1,4	2,4
	Molt important	1,0	2,6	0,8	1,3	0,9	1,7
	N	306	348	238	304	215	1.411
Italià	Gens important	88,2	83,6	83,2	89,8	92,6	86,5
	Poc important	9,5	8,0	13,9	7,9	3,7	8,5
	Bastant important	1,3	6,0	2,9	2,0	2,8	3,7
	Molt important	1,0	2,3		0,3	0,9	1,3
	N	306	348	238	304	215	1.411

Taula II-146. Importància del coneixement d'aquestes llengües en la formació (PAS) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.



Gràfic II-7. Importància del valencià en el procés d'aprenentatge i perfil sociodemogràfic (PAS)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

elevada que considera que el valencià ha tingut molta o bastant importància en la seua formació (63,8%) no arriba a superar a l'anglès que és valorat com a molt o bastant important en la pròpia formació per un 77,9%.

Arribats ací ens sembla que ja no hi ha cap dubte que aquesta major importància atorgada al valencià pel PAS de l'UJI està lligada, entre altres factors però molt especialment, al fet que sense el coneixement d'aquesta llengua no haurien pogut accedir al lloc de treball que ara com ara ocupen, atesa l'exigència del requisit lingüístic. Una exigència absent entre el PAS de la resta d'universitats, i també absent entre el PDI, que, com acabem de comprovar, no perceben el valencià com una llengua rellevant en una proporció elevada: tot reforçant la idea que el valor d'una llengua percebut per les persones que l'usen està en relació directa amb la utilitat social que té.²

Pel que fa al perfil sociodemogràfic del PAS del SUPV en referència a la valoració de la importància del valencià, sobresurten per damunt de la mitjana, les persones nascudes a la zona d'Alcoi-Gandia-Dénia, a la zona de Castelló i a la de València, també ressalta la valoració més positiva donada pel PAS de l'UJI. Trobem, però, una valoració molt baixa per part del PAS procedent del món hispanoamericà i del PAS que treballa a la UMH. [Gràfic II-7]

La valoració que es fa respecte a la importància en la formació de cadascuna de les llengües considerades va parella amb la valoració que es fa de la seua importància en referència amb el desenvolupament del futur professional. Si prenem en consideració que entre l'1 i el 10, escala oferida, la mitjana aritmètica és el 5,5, podem dir que només tres llengües superen aquest nivell: el castellà,

2. Una lectura que encaixa perfectament amb el plantejament de Bourdieu (1979, 1985) i la seua aproximació a l'estructura social mitjançant els conceptes de camp, capital i *habitus*. Així, el capital lingüístic valencià pot ser intercanviat per més o menys capital social, econòmic, polític o simbòlic en els diversos camps socials en què es participa. Aquesta taxa de canvi és la que dona la percepció i va conformant els *habitus* dels agents socials, tant pel que fa a l'ús com a la valoració (Castelló, 2002)

l'anglès i el valencià. Si considerem el 5 com a valor absolut mitjà, caldria afegir el francès entre les llengües que tenen més impacte en el desenvolupament professional del PDI del sistema universitari públic valencià, segons les seues pròpies percepcions.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Castellà	9,61	9,49	9,47	9,69	9,84	9,59
Anglès	9,18	9,07	9,28	9,30	9,57	9,22
Valencià	5,75	6,75	6,95	5,75	4,72	6,14
Francès	4,91	5,57	5,16	5,02	3,85	5,11
Alemany	3,26	4,04	4,13	3,90	3,02	3,77
Italià	3,18	3,74	3,74	3,04	2,59	3,35
Xinès	2,36	2,72	2,93	3,08	2,02	2,70
Portugués	2,20	2,17	2,37	1,87	1,65	2,07
Àrab	1,81	2,02	2,32	1,93	1,30	1,92
Rus	1,68	1,96	2,28	1,90	1,33	1,87

Taula II-147. Importància d'aquestes llengües per al futur professional (PDI) i universitat

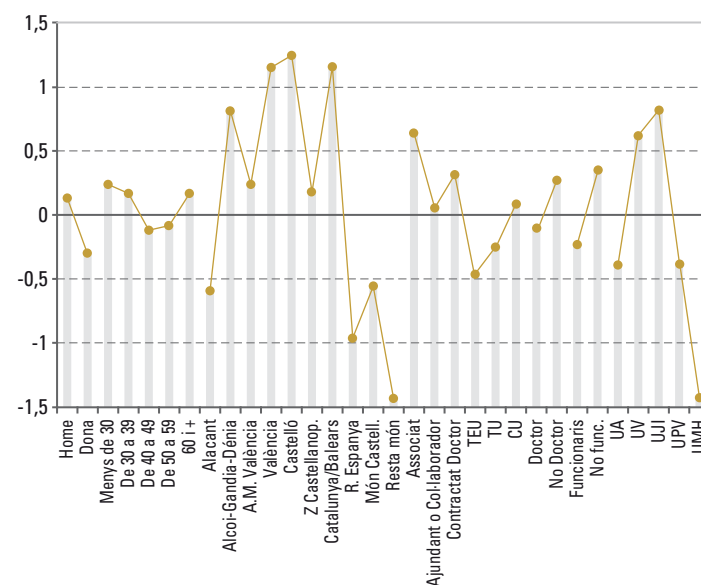
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* Està mesurada en una escala que va d'1, mínima importància, a 10, màxima importància. En la taula es presenten les mitjanes.

En l'ordenació resta clarament establert que, **segons el PDI, per al seu futur professional són de màxima importància el castellà i l'anglès** que superen, de mitjana, el 9. En el cas del castellà s'aproxima al 10, amb un 9,6. **El valencià és presentat com una llengua d'importància mitjana**, amb una valoració de 6,14, juntament amb el francès, amb una valoració un punt inferior (5,11). La resta de llengües tenen un importància baixa (alemany, italià o xinès, per exemple) o molt baixa (portugués, àrab o rus).

En totes les universitats el castellà i l'anglès superen la puntuació de 9, i només a la UV-EG i a l'UJI la puntuació atorgada pel PDI al valencià s'aproxima al 7 (6,75 i 6,95, respectivament). En general,

podem dir que només la valoració del valencià del PDI d'aquestes dues universitats supera la mitjana aritmètica de l'escala, les altres tres ofereixen valoracions per sota, tant de la mitjana de l'escala com de la mitjana del SUPV.



Gràfic II-8. Importància del valencià per al futur professional i perfil sociodemogràfic (PDI)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En el perfil sociodemogràfic de distàncies respecte a la valoració mitjana de la importància del valencià per al futur professional del PDI entrevistat es veu com el patró d'origen territorial és molt rellevant, amb el PDI procedent de les zones de Castelló, València, Catalunya/Balears i Alcoi-Gandia-Dénia, i el PDI que treballa a l'UJI i a la UV-EG, al capdavant de valoració. Destaca també veure com el PDI amb uns vincles professionals menys consolidats (per raons d'edat, de tipus de contracte, grau de doctorat, etc.) dona més valor al valencià per al seu futur professional.

	Valencià	En les dues llengües	Castellà	SUPV
Castellà	9,35	9,51	9,68	9,59
Anglès	9,05	9,16	9,26	9,22
Valencià	7,50	6,81	5,75	6,14
Francés	5,42	4,82	5,02	5,11

Taula II-148. Importància del valencià per al futur professional (PDI) i llengua primera

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Castellà	9,88	9,57	9,60	9,78	9,86	9,70
Anglès	8,52	9,33	8,20	8,24	8,83	8,79
Valencià	7,65	7,77	8,80	7,67	6,77	7,74
Francés	4,86	5,19	4,85	4,79	4,39	4,94
Alemany	3,81	4,05	3,55	3,47	3,78	3,81
Italià	3,30	3,33	3,24	2,98	3,02	3,22
Xinès	2,71	2,93	2,74	3,11	2,34	2,86
Àrab	2,11	1,94	2,44	2,24	2,15	2,10
Rus	1,89	1,89	2,22	2,01	1,88	1,95
Portugués	1,91	1,97	2,05	1,83	1,74	1,92

Taula II-149. Importància d'aquestes llengües per al futur professional (PAS) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

La llengua primera del PDI entrevistat introdueix diferències significatives de valoració de la importància per al futur professional del valencià, però no respecte a la resta de llengües considerades rellevants. Per tant, tot i que les persones que van aprendre a parlar en valencià atorguen una major importància al valencià, l'ordenació d'importància és la mateixa per tothom: més important el castellà, en segon lloc l'anglès i en tercer lloc el valencià. [Taula II-148]

L'ordenació d'importància de les llengües per al desenvolupament professional futur, tal com és percebuda pel PAS, és idèntica a la del PDI. En primer lloc, el castellà (9,7), en segon lloc, l'anglès (8,8) i, en tercer lloc, el valencià (7,7). Amb aquestes dades, però, ja es veu que **el PAS del SUPV considera lleugerament més important el valencià per al seu futur professional que el PDI.** [Taula II-149]

I, a més a més, podem assenyalar un col·lectiu per al qual és més important el valencià que l'anglès: el PAS de l'UJI, que atorga una puntuació de 8,8 al valencià i de 8,2 a l'anglès. Tant és així que és pràcticament l'únic PAS, classificats segons la universitat, que supera la valoració mitjana del conjunt de PAS del SUPV, tal com podem comprovar al perfil sociodemogràfic. [Gràfic II-9]

Hi ha algunes categories que valoren relativament diferent de com ho feien entre el PDI: entre el PAS són les dones les que més importància donen al valencià per al seu futur professional, i els funcionaris i funcionàries més que el personal laboral.

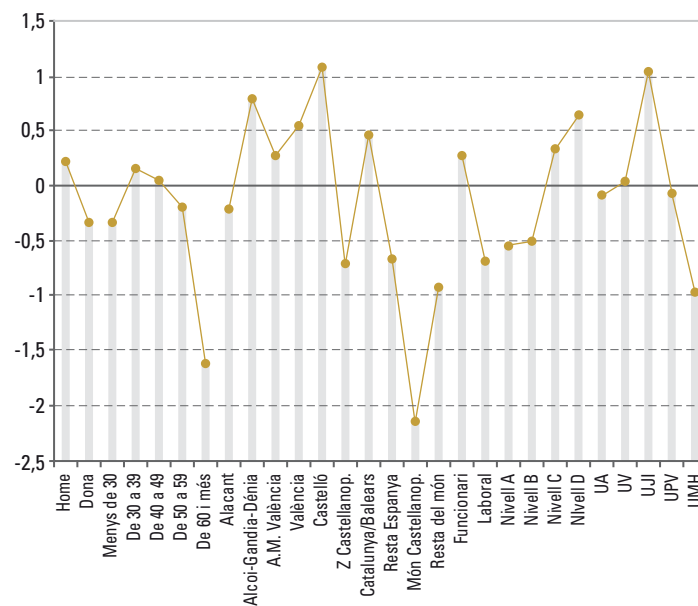
En definitiva, en les valoracions es veuen reflectides les tendències observades en els usos. En general, **el castellà és valorat universalment com una llengua de primer ordre i importància, tant pel que fa a la formació com pel que fa al desenvolupament professional. L'anglès és considerat de major importància que el valencià per tots els col·lectius, excepte pel PAS de l'UJI. I el valencià es veu posicionat en tercer lloc (excepte per al PAS de l'UJI).**

Amb aquestes valoracions les perspectives d'increment en els usos docents i investigadors, sobretot, però també administratius, s'han d'acompanyar, necessàriament d'importants esforços de millora, d'incentius de rellevància i, potser, de reforçaments en la valoració

de la identitat que va associada al valencià. És necessari que es milloren els nivells de valoració lingüística, si es vol que es produïska una transformació en les pràctiques lingüístiques de la població universitària del sistema públic valencià. Més encara si considerem que és el cos de PDI, que ocupa posicions de més poder, el que presenta valoracions relatives del valencià més baixes.

De fet, si calculem el diferencial d'identificació territorial en els diferents àmbits de referència política entre els que donen molta importància o gens d'importància a les diverses llengües per a la seua formació, obtenim que les identitats territorials que més relació tenen amb la valoració del valencià són la identificació amb els territoris de parla catalana, en positiu, i la identificació amb Espanya, en negatiu; aquesta relació és inversa pel que fa a la valoració del castellà. [Taula II-150]

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009. Unes relacions que queden confirmades quan calculem els coeficients de correlació entre els nivells d'identificació territorial i la valoració atorgada a les llengües considerades rellevants per al futur professional del PDI entrevistat. En la següent taula s'han representat els coeficients de correlació que són estadísticament significatius entre les dues variables comentades. Veiem que per a la valoració positiva del castellà per al futur professional hi ha una relació positiva amb la identificació provincial, amb Espanya, amb els països de parla hispana i amb la humanitat en el seu conjunt; i una relació negativa amb la identificació amb els territoris de parla catalana. Mentre que la valoració del valencià està relacionada positivament amb la identificació amb la Comunitat Valenciana i amb els territoris amb els qui compartim llengua, la relació és negativa amb la identificació amb Espanya. En qualsevol cas, si ens fixem amb el nivell de les correlacions, podem veure com les identifications territorials més rellevants per a la valoració lingüística són les que impliquen la Comunitat Valenciana, els territoris que comparteixen sistema lingüístic i Espanya. De fet, com més alta és la identificació amb Espanya més elevada és la importància



Gràfic II-9. Importància del valencià per al futur professional i perfil sociodemogràfic (PAS)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Identificació territorial amb...	Valencià	Castellà	Anglès
El poble o ciutat on va nàixer	0,18	-0,02	-0,21
La província on viu	-0,05	0,14	-0,22
Comunitat autònoma	0,27	0,15	-0,05
Comunitat Valenciana, Catalunya, Illes Balears	1,02	-0,54	-0,34
Espanya	-0,44	1,04	-0,07
Europa	0,03	0,54	0,11
La comunitat de països de parla hispana	0,01	0,17	0,01
La humanitat en el seu conjunt	0,07	0,13	-0,04

Taula II-150. Diferència d'identificació territorial entre les valoracions lingüístiques oposades (PDI)

atorgada al castellà i menor la que es dóna al valencià; com més alta és la identificació amb els territoris de parla catalana més importància es dóna al valencià i menys al castellà; mentre que com més elevada és la identificació amb el territori valencià més valor es dóna al valencià, però no es resta, ni se suma, valor al castellà.

Identificació territorial amb...	Castellà	Valencià	Anglès	Francès
El poble o ciutat on va nàixer				-0,055
La província on viu	0,073			
Comunitat autònoma		0,111	-0,050	0,091
Comunitat Valenciana, Catalunya, Illes Balears	-0,078	0,310	-0,113	0,107
Espanya	0,188	-0,175		-0,058
Europa		-0,059	0,045	
La comunitat de països de parla hispana	0,110			
La humanitat en el seu conjunt	0,081		0,052	0,064

Taula II-151. Coeficient correlació entre identificació territorial i valoració lingüística (PDI)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Així doncs, com déiem, les identificacions amb els projectes col·lectius associats als diversos territoris no són neutrals respecte a les valoracions atorgades a les llengües associades o vinculades amb aquells projectes territorials. I el cas del SUPV no és una excepció.

b. Actituds lingüístiques en el SUPV.

Més enllà de les valoracions que han manifestat directament les persones entrevistades, en el disseny del qüestionari destinat al personal universitari, PDI i PAS, es van plantejar senyals bateries de preguntes, amb una escala de Rickert, amb la

intenció de conformar una escala d'actituds, derivada de les posicions preses per aquestes respecte a les situacions plantejades als ítems.

Els ítems són pràcticament els mateixos per a PDI i per PAS, però es van introduir alguns d'específics. Així, tractarem les dues bateries per separat, tot dedicant un apartat a cada col·lectiu.

i. Actituds lingüístiques envers el valencià del PDI del SUPV

La bateria presentada al PDI es troba a la pregunta 40 del qüestionari, i la seua formulació és la següent:

P40. A continuació li mostraré algunes frases referides a les llengües oficials de la Comunitat Valenciana: Esta vosté totalment d'acord, d'acord, en desacord o totalment en desacord amb les afirmacions següents? Totalment d'acord correspon al 5 i totalment desacord a l'1.

1. La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià.	1	2	3	4	5
2. El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica.	1	2	3	4	5
3. No em sembla bé que es parle en valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.	1	2	3	4	5
4. Seria bo que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià.	1	2	3	4	5
5. Totes les persones que han nascut i viuen a la Comunitat Valenciana i les persones residents des de fa anys haurien de saber parlar valencià.	1	2	3	4	5
6. El valencià és una llengua per a l'ús col·loquial i no cal que s'use en els àmbits acadèmics i intel·lectuals.	1	2	3	4	5
7. Crec que s'hauria d'usar més el valencià en tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió) de la Comunitat Valenciana.	1	2	3	4	5

8. El valencià hauria de ser la llengua d'ús habitual en els usos institucionals i en la gestió.	1	2	3	4	5
9. Crec que l'administració tracta d'imposar el valencià de manera forçada.	1	2	3	4	5
10. Està molt bé que el valencià siga llengua pròpia de la universitat.	1	2	3	4	5
11. Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià.	1	2	3	4	5
12. Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit.	1	2	3	4	5
13. Abans que aprendre valencià és més important aprendre una llengua estrangera.	1	2	3	4	5
14. Atés que el valencià és llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament.	1	2	3	4	5
15. Les accions adreçades al foment del valencià a la universitat no són suficients per a normalitzar-lo.	1	2	3	4	5
16. Si la totalitat de l'estudiantat no té un coneixement suficient del valencià el professor o professora no pot optar a fer les classes en aquesta llengua.	1	2	3	4	5
17. Em sembla bé que la persona responsable d'un servei, d'un departament, etc., fomenta l'ús del valencià entre el personal al seu càrrec.	1	2	3	4	5
18. Hi hauria d'haver més mitjans de comunicació en valencià.	1	2	3	4	5

La resposta a la bateria ens permet intentar reduir tota aquesta informació. Abans, però, pot resultar convenient realitzar algun comentari sobre les respostes que van donar les persones entrevistades.

Si ordenem els ítems segons el grau d'acord que s'ha expressat trobem que amb la formulació amb què està més d'acord el PDI del SUPV és la que diu que «Personalment, m'agradaria tenir un

coneixement major del valencià parlat i escrit»; així doncs, el PDI del SUPV manifesta un desig d'aprendre millor el valencià. En el pol oposat, amb la formulació amb més nivell de desacord és la que diu que «La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià». Per tant, el PDI del SUPV expressa que no està d'acord que no es facen accions polítiques de potenciació del valencià. En definitiva, les opinions explicitades pel PDI legitimen les actuacions nítides per afavorir el valencià. També podem assenyalar que les formulacions amb major divergència d'opinió (desviació típica més alta), amb posicions més disperses, són les que diuen que «Abans que aprendre el valencià és més important aprendre una llengua estrangera», «El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica» i «Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià»; en el cas contrari, les formulacions que conciten major consens (menor desviació típica) són les que obtenen més acord o més desacord.

	Mitjana*	Desviació típica
Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit.	4,20	1,146
Em sembla bé que la persona responsable d'un servei, d'un departament, etc., fomenta l'ús del valencià entre el personal al seu càrrec.	3,91	1,176
Seria bo que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià.	3,85	1,269
Crec que s'hauria d'usar més el valencià en tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió) de la Comunitat Valenciana.	3,59	1,290
Hi hauria d'haver més mitjans de comunicació en valencià.	3,57	1,327
Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat.	3,57	1,372
No em sembla bé que es parle en valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.	3,50	1,393

Si la totalitat de l'estudiantat no té un coneixement suficient del valencià el professor o professora no pot optar a fer les classes en aquesta llengua.	3,47	1,430
Totes les persones que han nascut i viuen a la Comunitat Valenciana i les persones residents des de fa anys haurien de saber parlar valencià.	3,24	1,394
Abans que aprendre valencià és més important aprendre una llengua estrangera.	3,17	1,571
Les accions adreçades al foment del valencià a la universitat no són suficients per a normalitzar-lo	3,10	1,160
El valencià hauria de ser la llengua d'ús habitual en els usos institucionals i en la gestió.	3,08	1,370
Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià.	3,06	1,509
Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament	2,64	1,358
Crec que l'administració tracta d'imposar el valencià de manera forçada.	2,41	1,469
El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica.	2,26	1,510
El valencià és una llengua per a l'ús col·loquial i no cal que s'use en els àmbits acadèmics i intel·lectuals.	1,68	1,117
La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià.	1,49	0,937

Taula II-152. Mitjana de resposta als ítems sobre actituds lingüístiques (PDI)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* Ens movem entre uns valors d'1, per al mínim nivell d'acord, i de 5, per al màxim nivell d'acord, com s'acaba de veure a la taula anterior.

Les respostes a la bateria són relativament diferents segons de la universitat de la qual es forma part. Per tal de captar de manera sintètica aquestes diferències, s'ha calculat la diferència de mitjanes en la resposta a cada ítem en comparació amb el conjunt del SUPV. En el quadre següent s'exposen les diferències significatives de cada universitat respecte a la resposta mitjana del SUPV. Els valors positius, per tant, indiquen un nivell més alt d'acord amb la formulació que la mitjana del

conjunt, mentre que els valors negatius ens indiquen un menor acord, o major desacord amb la formulació, en comparació amb la mitjana del SUPV.

Veiem que la formulació que té el nivell d'acord general més elevat, la de voler aprendre millor el valencià, no diferencia les universitats, és un desig manifestat de forma generalitzada i que no introdueix distinció.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH
La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià.					0,31
El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica.		-0,34		0,31	0,65
No em sembla bé que es parle en valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.				0,29	
Seria bo que tot el personal de la Universitat sabera parlar valencià.	-0,33	0,24	0,25		-0,42
Totes les persones que han nascut i viuen a la Comunitat Valenciana i les persones residents des de fa anys haurien de saber parlar valencià.		0,20	0,22		-0,51
El valencià és una llengua per a l'ús col·loquial i no cal que s'use en els àmbits acadèmics i intel·lectuals.					0,38
Crec que s'hauria d'usar més el valencià en tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió) de la Comunitat Valenciana.		0,24			-0,51
El valencià hauria de ser la llengua d'ús habitual en els usos institucionals i en la gestió.	-0,24	0,38			-0,66
Crec que l'administració tracta d'imposar el valencià de manera forçada.			0,21		0,44
Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat.		0,34	0,20	-0,26	-0,74
Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià.					0,35
Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit.					

Abans que aprendre valencià és més important aprendre una llengua estrangera.	0,35	-0,46	-0,34	0,32	0,60
Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament		0,33	0,29	-0,22	-0,66
Les accions adreçades al foment del valencià a la universitat no són suficients per a normalitzar-lo					0,31
Si la totalitat de l'estudiantat no té un coneixement suficient del valencià el professor o professora no pot optar a fer les classes en aquesta llengua.	0,27	-0,33	-0,29		0,73
Em sembla bé que la persona responsable d'un servei, d'un departament, etc., fomenta l'ús del valencià entre el personal al seu càrrec.		0,26			-0,51
Hi hauria d'haver més mitjans de comunicació en valencià.	-0,21	0,26			-0,58

Taula II-153. Diferència de mitjanes en les opinions emeses sobre el valencià i universitat (PDI)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Ara bé, hi ha formulacions que introdueixen importants diferències entre les universitats, com ara «Abans que aprendre el valencià és més important aprendre una llengua estrangera», que introdueix diferències entre totes les universitats. D'una banda, el PDI de la UV-EG i de l'UJI que, de mitjana, es manifesten més contraris que el PDI de la UA, la UPV i la UMH, que estan més pròxims a l'acord amb la formulació. Amb aquesta informació podem dir que les actituds del PDI de la UMH són les més distants de la mitjana del SUPV, mentre que la universitat que se situa més pròxima a la mitjana del conjunt del sistema, pel que fa a les actituds lingüístiques del seu PDI, és la UA.

Les formulacions que més distancien el PDI de la UA del conjunt del sistema valencià són les que diuen que «Abans que aprendre el valencià és més important aprendre una llengua estrangera», amb la qual el PDI de la UA està més d'acord que

la mitjana, i «Seria bo que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià», amb la qual estan més en desacord que el conjunt del sistema valencià. La UPV és, juntament amb la UA, una de les universitats més pròximes a les posicions mitjanes del PDI del SUPV en el seu conjunt, tal com ambdues estan entre la UV-EG i l'UJI, d'un costat, i la UMH, de l'altre. Així, els elements que distingeixen tant la UA com la UPV també distingeixen la UMH, però a major distància. En el cas de la UPV tenim que està més d'acord que la mitjana en què «Abans que aprendre valencià és més important aprendre una llengua estrangera» i està més en desacord que la mitjana en què «Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat». També és aquesta formulació la que més distancia en desacord la UMH de la mitjana, però a més, el PDI d'aquesta universitat es diferencia de la mitjana per estar més d'acord amb la formulació «Si la totalitat de l'estudiantat no té un coneixement suficient del valencià el professor o professora no pot optar a fer les classes en aquesta llengua».

Les posicions que més distancien el PDI de la UV-EG del conjunt del SUPV són el seu nivell d'acord amb la formulació «El valencià hauria de ser la llengua d'ús habitual en els usos institucionals i en la gestió» i el seu nivell de desacord amb la proposta «Abans que aprendre valencià és més important aprendre una llengua estrangera». En el desacord amb aquesta darrera formulació també es distingeix el PDI de l'UJI de la mitjana del sistema valencià, però a més a més el PDI de la universitat castellonenca destaca pel seu major nivell d'acord amb la formulació segons la qual «Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament», que no compta amb massa suport en el SUPV.

Tota aquesta informació es recull amb la hipòtesi que es tracta d'una escala de mesurament d'actituds. Així, es pot plantejar la possibilitat de reduir-la a un mínim de dimensions, que incloga el

màxim d'informació. Si apliquem una anàlisi factorial de components principals a tots els 18 ítems, podem extreure els eixos que ordenen l'espai vectorial de posicions respecte a les variables.

En el cas del PDI, tots els indicadors (matriu de correlacions entre ítems —totes les correlacions són significatives—, determinant de la matriu de correlacions —quasi zero, inferior a la mil·lèsima—, test de Bartlett —matriu de correlacions significativament diferent a la unitat— i la mesura d'adequació KMO —té un valor de 0.949, que és excel·lent—) ens indiquen que els 18 ítems estan ben conformats per l'aplicació d'una anàlisi de components principals.

Component	Sumes de las saturacions al quadrat de l'extracció			Suma de les saturacions al quadrat de la rotació		
	Total	% de la variància	% acumulat	Total	% de la variància	% acumulat
1	7,700	42,775	42,775	3,888	21,598	21,598
2	1,298	7,210	49,985	3,173	17,626	39,223
3	1,089	6,049	56,035	3,026	16,811	56,035

Taula II-154. Variància total explicada (PDI)
Mètode d'extracció: anàlisi de components principals.

Amb una extracció de components principals obtenim 3 vectors, que expliquen el 56,03% de la variància de resposta a les 18 preguntes, i que sense rotar ens apunten que quasi totes les preguntes s'aglutinen en el primer que acumula quasi tota la variància explicada (42,77%). Açò ens indica que l'escala d'ítems mesura el mateix fenomen, és a dir, la posició davant el valencià, les actituds de les persones entrevistades. Ara bé, apareixen dues dimensions més amb unes capacitats explicatives molt petites (7,2% i 6,0%, respectivament), i de difícil interpretació. Si apliquem una rotació Varimax als eixos obtenim tres dimensions amb una capacitat explicativa molt similar, equilibrada, i més fàcils d'interpretar.

	Component		
	1	2	3
La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià.	-0,679		
Em sembla bé que la persona responsable d'un servei, d'un departament, etc., fomenti l'ús del valencià entre el personal al seu càrrec.	0,673		0,328
El valencià és una llengua per a l'ús col·loquial i no cal que s'use en els àmbits acadèmics i intel·lectuals.	-0,653	0,390	
Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit.	0,609		
Crec que s'hauria d'usar més el valencià en tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió) de la Comunitat Valenciana.	0,583	-0,322	0,464
Hi hauria d'haver més mitjans de comunicació en valencià.	0,581	-0,348	0,466
Seria bo que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià.	0,563		0,507
No em sembla bé que es parle en valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.		0,736	
Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià.		0,735	
Abans que aprendre valencià és més important aprendre una llengua estrangera.	-0,321	0,595	-0,303
El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica.	-0,471	0,552	
Si la totalitat de l'estudiantat no té un coneixement suficient del valencià el professor o professora no pot optar a fer les classes en aquesta llengua.		0,506	-0,465
Crec que l'administració tracta d'imposar el valencià de manera forçada.	-0,415	0,480	
Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament		-0,314	0,671
Les accions adreçades al foment del valencià en la universitat no són suficients per a normalitzar-lo			0,647
Totes les persones que han nascut i viuen a la Comunitat Valenciana i les persones residents des de fa anys haurien de saber parlar valencià.	0,448		0,604
El valencià hauria de ser la llengua d'ús habitual en els usos institucionals i en la gestió.	0,431	-0,398	0,541
Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat.	0,482		0,517

Taula II-155. Matriu de components rotats (PDI)
Mètode d'extracció: anàlisi de components principals. Mètode de rotació: Normalització Varimax amb Kaiser.

En el primer component, que explica un 21,6% de la variància, s'aglutinen els ítem relacionats amb les actituds vinculades amb la promoció i foment del valencià: la Generalitat i les institucions públiques han de potenciar l'ús (apareix en negatiu l'opinió contrària), està bé que els responsables fomenten l'ús, el valencià s'ha d'usar en l'àmbit acadèmic i intel·lectual (en negatiu l'opinió contrària), cal aprendre valencià, s'hauria d'usar més el valencià als mitjans de comunicació... Podem plantejar, per tant, que es tracta d'una dimensió actitudinal en relació amb el **foment del valencià**. En aquesta dimensió, quan els valors són més elevats (positius) són més favorables per al foment del valencià, i quan són més reduïts (negatius) són més oposats als usos del valencià.

El segon component, que explica el 17,6% de la variància, recull els ítems relacionats amb la subordinació del valencià: no està bé parlar valencià quan hi ha gent que no l'entén, és de mala educació contestar en valencià quan et parlen en castellà, és més important aprendre una llengua estrangera que el valencià, el valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica, si l'estudiantat no en sap el professorat no pot fer classes en valencià, l'administració imposa el valencià... Així, podríem proposar que es tracta d'una dimensió relacionada amb les actituds respecte a la **subordinació del valencià**. En aquest vector, els valors més elevats (positius) ens indiquen actituds més favorables a la subordinació del valencià, i com més reduïts (negatius) són, més s'oposen a aquesta actitud.

Finalment, el tercer component, que explica el 16,8% de la variància, recull les formulacions relacionades amb l'obligatorietat del valencià: els professors i professores haurien de saber parlar i escriure en valencià necessàriament, les accions de foment de la universitat no són suficients, totes les persones que viuen a la Comunitat Valenciana haurien de saber parlar valencià, el valencià hauria de ser la llengua habitual de les institucions, està bé que siga la llengua pròpia de la universitat, estaria bé que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià... Així, podríem proposar que es tracta d'una dimensió relacionada amb

les actituds a favor de l'**obligatorietat del valencià**. En aquest component, els valors més elevats (positius) ens indiquen actituds més favorables a l'obligatorietat del valencià, mentre que els més reduïts (negatius) apunten cap a actituds més oposades a aquesta obligatorietat.

La similitud de les capacitats explicatives de les tres variables generades a partir de les respostes als 18 ítems ens indiquen que les actituds respecte al *foment del valencià*, la *subordinació del valencià* i l'*obligatorietat del valencià* tenen una importància relativa similar en l'explicació de les posicions actitudinals del PDI del SUPV, amb un lleuger avantatge a favor de la dimensió del foment.

En definitiva, en funció de les respostes donades als 18 ítems, obtenim una posició per a cada persona entrevistada en relació a les seues actituds respecte al *foment del valencià*, la *subordinació del valencià* i l'*obligatorietat del valencià*, tal com s'ha indicat, que tenen com a característica que es distribueixen amb una mitjana 0 i una desviació típica 1. Això significa que les puntuacions positives estan per damunt de la mitjana i les puntuacions negatives se situen per sota de la mitjana de l'actitud corresponent.

		Foment del valencià	Subordinació del valencià	Obligadorietat del valencià
N		1.637	1.637	1.637
Mitjana		0	0	0
Mediana		0,16925	-0,0092	0,00797
Desv. típica		1	1	1
Mínim		-3,85350	-2,65424	-3,01074
Màxim		2,38998	2,79504	2,93626
Percentils	25	-0,51038	-0,73147	-0,64822
	50	0,16925	-0,00920	0,00797
	75	0,67657	0,77095	0,66555

Taula II-156. Estadístics descriptius dels tres components actitudinals respecte al valencià (PDI)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

		Foment del valencià	Subordinació del valencià	Obligatorietat del valencià
Sexe	Home	0,034	-0,042	0,052
	Dona	-0,065	0,079	-0,100
Edat	Menys de 30	0,049	0,325	0,141
	De 30 a 39	-0,186	0,018	-0,002
	De 40 a 49	-0,049	-0,041	-0,130
	De 50 a 59	0,155	-0,019	0,130
	60 i +	0,307	-0,026	0,091
Lloc de naixement	Alacant	-0,088	0,032	-0,197
	Alcoi-Gandia-Dénia	0,115	-0,236	0,531
	A.M. València	0,078	0,028	0,067
	València	0,341	-0,399	0,390
	Castelló	0,090	-0,294	0,253
	Zona castellanoparlant	-0,084	0,159	-0,104
	Catalunya/Balears	0,191	-0,082	0,374
	Resta d'Espanya	-0,199	0,169	-0,267
	Resta del món castellanoparlant	-0,410	0,482	0,013
Resta del món	-0,069	0,088	-0,654	
Figura contractual	Professorat associat	-0,125	-0,316	0,173
	Prof. ajudant/col·laborador	-0,049	0,179	-0,051
	Prof. contractat doctorat	-0,048	0,249	0,024
	TEU	-0,060	0,143	-0,099
	TU	0,048	-0,002	-0,074
	CU	0,300	-0,104	0,106
Universitat	UA	-0,098	-0,029	-0,197
	UV-EG	0,150	-0,186	0,134
	UJI	-0,122	-0,132	0,203
	UPV	0,039	0,221	-0,050
	UMH	-0,374	0,349	-0,202

Taula II-157. Variables d'estructura social i actituds respecte al valencià (PDI)*
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* Ombrejades en gris clar, les puntuacions més favorables al valencià, i en gris fosc les més negatives.

Ara bé, aquestes característiques mitjanes es perden quan segmentem la mostra en les categories que considerem significatives, de manera que podem comprovar quines posicions mitjanes ocupen els membres de les diverses categories socials que ens interessen en les tres noves variables derivades dels 18 ítems plantejats. Això ens permet assenyalar quins col·lectius mantenen, de mitjana, actituds més favorables o més contràries, així com les combinacions més o menys coherents i/o contradictòries.

Com podem comprovar a la següent taula, les posicions més favorables al *foment del valencià* són les del PDI nascut a la zona de València, de més de 60 anys i catedràtics o catedràtiques d'universitat, mentre que els col·lectius de PDI més contraris són el professorat nascut a la resta del món castellanoparlant i a la resta d'Espanya (no catalanoparlant), el que treballa a la UMH i amb una edat compresa entre els 30 i els 39 anys. També són més favorables el professorat major de 50 anys, i el PDI de la UV-EG.

En referència a les actituds respecte a la *subordinació del valencià* trobem entre el PDI més procliu a menystenir el valencià el nascut al món castellanoparlant, el que treballa a la UMH, el que té menys de 30 anys i el professorat contractat doctorat. També són més favorables a aquesta subordinació el PDI nascut a la zona castellanoparlant del territori valencià i a la resta d'Espanya (no catalanoparlant), els professorat ajudant o col·laborador i el professorat titular d'escola universitària, i el professorat que treballa a la UPV. En el pol contrari, amb una tendència a oposar-se a la *subordinació del valencià*, trobem el PDI nascut a les zones de València, Gandia-Alcoi-Dénia i Castelló, el professorat associat i els catedràtics i catedràtiques d'universitat i el professorat que treballa a la UV-EG i a l'UJI.

Finalment, en referència a les actituds que promouen una visió que afavoreix l'*obligatorietat del valencià*, les categories de PDI més favorables són les del PDI nascut a la zona de Gandia-Alcoi-Dénia, a la de València, la de Castelló i Catalunya/Balears, el que treballa a l'UJI i a la UV-EG i el professorat que té menys de 30

anys. Enfront trobem, amb posicions contràries a l'obligatorietat del valencià per damunt de la mitjana, el PDI nascut a la resta del món (no castellanoparlant), a la resta d'Espanya (no catalanoparlant) i a la zona d'Alacant, el que treballa a la UMH o a la UA, el que té una edat entre 40 i 49 anys, i les professores. [Taula II-157]

Les categories amb actituds més consistents a favor del valencià són les vinculades al PDI de la UV-EG, els catedràtics i catedràtiques d'universitat i el professorat nascut a la zona de València i a la de Gandia-Alcoi-Dénia; amb les actituds més coherents contràries al valencià ens trobem amb el PDI de la UMH i el nascut a la resta d'Espanya (no catalanoparlant).

Al seu torn, el PDI de l'UJI presenta unes puntuacions amb certa contradicció, ja que tot i situar-se per damunt de la mitjana pel que fa a les seues actituds més favorables a l'obligatorietat del valencià, per damunt i tot de la posició del PDI de la UV-EG, i també juntament amb les més contràries a la subordinació del valencià, manifesta una posició relativament poc favorable al seu foment. Una combinació d'actituds amb una certa incoherència interna que comparteix de mitjana el professorat associat del SUPV.

També es detecta certa dissonància en les actituds del PDI més jove, de menys de 30 anys. Es tracta d'una categoria que, de mitjana, és més favorable a l'obligatorietat del valencià, però manifesta opinions més pròximes a la subordinació del valencià.

En definitiva, és el PDI nascut a la zona de València (la Ribera del Xúquer, la Costera, el Camp de Túria i el Camp de Morvedre) i de Gandia-Alcoi-Dénia, els catedràtics i catedràtiques d'universitat i el PDI que treballa a la Universitat de València, el professorat que de mitjana manté actituds més favorables al valencià (al seu foment i obligatorietat, i en contra de la seua subordinació); en el pol oposat trobem el PDI nascut a la resta d'Espanya (una vegada descomptades Catalunya i Balears), i al PDI que treballa a la Universitat Miguel Hernández, com el professorat més oposat al valencià (al seu foment i obligatorietat i a favor de la seua subordinació). Podem assenyalar també que les actituds dels homes són lleugerament més

favorables al valencià que les de les dones; i que els PDI de més de 50 anys manté actituds més positives per al valencià.

En la relació entre les actituds i les competències lingüístiques respecte al valencià no trobem combinacions dissonants i ens assenyalen una diferenciació bastant significativa: només les respostes «correctament» porten associades actituds mitjanes positives del PDI (cal recordar, positives respecte a la mitjana) davant el valencià. De fet, resulta que les respostes que diuen no entendre correctament el valencià estan totes associades a actituds negatives respecte al valencià: actituds que subordinen el valencià, contràries al seu ús obligatori i, sobretot, al seu foment. Això es dona també en el PDI que declara no saber llegir correctament el valencià.

		Foment del valencià	Subordinació del valencià	Obligatorietat del valencià
Entén: Valencià	Correctament	0,141	-0,099	0,135
	Bastant bé	-0,262	0,325	-0,408
	Amb dificultat	-1,104	0,308	-0,578
	Gens	-1,809	0,231	-0,372
Sap parlar: Valencià	Correctament	0,227	-0,280	0,331
	Bastant bé	-0,089	0,156	-0,097
	Amb dificultat	-0,143	0,339	-0,420
	Gens	-0,642	0,328	-0,526
Sap llegir: Valencià	Correctament	0,165	-0,085	0,164
	Bastant bé	-0,246	0,191	-0,409
	Amb dificultat	-0,593	0,214	-0,476
	Gens	-1,415	0,520	-0,474
Sap escriure: Valencià	Correctament	0,182	-0,398	0,418
	Bastant bé	0,032	0,117	-0,019
	Amb dificultat	-0,018	0,151	-0,298
	Gens	-0,421	0,504	-0,439

Taula II-158. Coneixement del valencià i actituds lingüístiques (PDI)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les actituds més consistents a favor del valencià les presenten el PDI que manifesta disposar les màximes competències actives, orals o escrites, ja que el professorat que declara disposar de les màximes competències passives rebaixa les seues actituds relatives pel que fa a la subordinació del valencià. En qualsevol cas, resulta evident que tot el PDI que no respon «correctament», pel que fa a les seues competències lingüístiques en valencià, ho fa al mateix temps que presenta unes actituds mitjanes més contràries al valencià. No hem d'oblidar ací les freqüències més o menys reduïdes de presència de les categories de competència.

Si prenem com a referents els discursos que es deriven del capítol v d'aquest informe,³ en el qual es desenvolupa l'anàlisi discursiva, per tal ajudar-nos a interpretar alguns dels resultats obtinguts amb aquesta síntesi actitudinal quantitativa, podem plantejar que, per poder defensar públicament la negació de les competències lingüístiques completes en valencià calen argumentacions basades en algun tipus discursiu contrari a la normalització del valencià, com ara el *unitarista-excloent*, el *monolingüe-resistent*, el *regionalista-localista* o el *liberal-darwinista*.

		Foment del valencià	Subordinació del valencià	Obligatorietat del valencià
Llengua en què va aprendre a parlar	Valencià	0,310	-0,426	0,515
	Castellà	-0,105	0,154	-0,134
	Valencià i castellà	0,169	-0,293	0,101
Parla preferentment Amb la mare	Sempre valencià	0,250	-0,384	0,415
	Més valencià	0,418	-0,360	-0,162
	Indistintament	0,288	-0,292	0,319
	Més castellà	0,314	-0,226	0,023
	Sempre castellà	-0,143	0,194	-0,162
	Una altra	-0,207	0,110	-0,545

3. La tipologia discursiva desplegada en el capítol v inclou el següent ventall discursiu: *unitarista-excloent*, *regionalista-localista*, *liberal-darwinista*, *monolingüe-resistent*, *bilingüista-ingenu*, *pragmàtic-positiu*, *pragmàtic-resignat* i *valencià-resistent*.

Parla preferentment Amb els fills i filles	Sempre valencià	0,309	-0,622	0,574
	Més valencià	0,429	-0,662	0,103
	Indistintament	0,183	-0,091	0,045
	Més castellà	0,274	0,045	-0,010
	Sempre castellà	-0,217	0,278	-0,282
	Una altra	-0,103	-0,022	-0,484
Parla preferentment Amb les amistats	Sempre valencià	0,295	-0,710	0,813
	Més valencià	0,271	-0,706	0,710
	Indistintament	0,206	-0,165	0,150
	Més castellà	0,237	-0,062	-0,108
	Sempre castellà	-0,265	0,352	-0,337
	Una altra	-0,763	0,304	-0,107
Parla preferentment Quan va de compres	Sempre valencià	0,170	-1,094	0,901
	Més valencià	0,357	-0,638	0,561
	Indistintament	0,315	-0,242	0,171
	Més castellà	0,277	-0,164	0,223
	Sempre castellà	-0,250	0,313	-0,264
	Una altra	0,390	-0,690	0,404
Parla preferentment Amb gent que no coneix	Sempre valencià	0,102	-1,211	0,964
	Més valencià	0,334	-0,893	0,768
	Indistintament	0,269	-0,331	0,181
	Més castellà	0,345	-0,223	0,199
	Sempre castellà	-0,190	0,290	-0,212
	Una altra	-1,004	0,521	0,170
Parla preferentment En les relacions amb l'administració	Sempre valencià	0,233	-0,981	0,957
	Més valencià	0,272	-0,523	0,616
	Indistintament	0,349	-0,273	0,174
	Més castellà	0,240	-0,083	0,071
	Sempre castellà	-0,258	0,327	-0,284
	Una altra	-1,004	0,521	0,170

Taula II-159. Usos del valencià fora de la Universitat i actituds lingüístiques (PDI)
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En els usos fora de la universitat, i en la llengua en què va aprendre, el patró és quasi l'invers a l'observat en les competències, en el sentit que ací, en els usos, per poc que la persona entrevistada es declare usuària del valencià, per poc que siga (més castellà) trobem actituds mitjanes més favorables al valencià. Ací trobem algunes posicions actitudinals dissonants, com ara la d'aquelles persones que parlen més en valencià que en castellà amb la mare o la de les que parlen més en castellà que en valencià amb les amistats o la de les que parlen una altra llengua amb persones desconegudes o amb l'administració.

Resulta palés que el fet d'haver après a parlar en valencià, exclusivament o juntament amb el castellà, comporta una construcció actitudinal relativament favorable al valencià, en les tres dimensions considerades. Al seu torn, però, haver après a parlar només en castellà, va associat a una construcció d'actituds relativament contrària als usos del valencià i favorable a la seua subordinació.

En l'estructura d'usos podem comprovar com els usos exclusius o habituals en valencià, pràcticament sempre van associats a actituds favorables al valencià en les tres dimensions. A més a més, podem comprovar, també, com les actituds associades a uns usos i a altres, van incrementant els nivells d'actitud, segons passem de relacions més íntimes o privades a d'altres més públiques. Així veiem com el nivell d'exigència actitudinal favorable al valencià és superior per parlar sempre en valencià als fills i filles que amb la mare. I com aquests van creixent, segons ens allunyem cap a les amistats, cap als espais de compres i cap a les persones desconegudes o l'administració, en les dimensions de subordinació i obligatorietat. Un procés en el qual podem imaginar el pas amb el qual van reculant i perdent progressivament força (quan ens movem de relacions més privades a relacions més públiques) les argumentacions basades en el discurs *bilingüista-ingenu, pragmàtic-positiu* i *pragmàtic-resignat*, en aquest ordre.

És bastant aclaridor comprovar la composició estructural d'aquestes relacions entre actituds i usos. De fet, la més mínima introducció d'algun ús en valencià (com ara, dir «més castellà», que

implica que alguna vegada usa el valencià) suposa certa actitud favorable al valencià, si més no sempre quan es va de compres i quan es relaciona amb persones desconegudes. En qualsevol cas, es pot observar com els usos indistints (valencià o castellà) van associats a actituds favorables al valencià, sempre (excepte amb els fills i filles).

La desigualtat respecte al castellà resulta palesa. Parlar sempre en castellà, siga quina siga la relació implicada, apareix associat sempre amb actituds més contràries al valencià, siga al seu foment, a la seua obligatorietat o portadores de subordinació del valencià.

La lectura general es pot fer en dos sentits. Es pot fer una lectura segons la qual el PDI amb actituds més favorables que la mitjana al valencià acaben cedint en els seus usos monolingües valencians a favor dels usos bilingües, de manera que el PDI que manté uns usos monolingües castellans estan associats sempre amb actituds clarament contràries al valencià. Però també es pot llegir que el manteniment de pràctiques lingüístiques monolingües en valencià planteja a les persones, en aquest cas PDI, un nivell d'exigència actitudinal molt alt i distant de la mitjana a favor del valencià, més quan més formal és l'àmbit de relació.

Cal destacar que els nivells actitudinals requerits per parlar preferentment en valencià a la universitat, són similars als associats en parlar quan es va de compres. El més baix és amb els companys i companyes, que és, però, superior al presentat amb les amistats. Novament, ens trobem que l'ús indistint d'ambdues llengües apareix associat amb actituds més positives amb el valencià, en les tres dimensions. Així obtenim construccions actitudinals consistents a favor del valencià entre el PDI que declara usar el valencià o que s'adapta a l'altra persona, mentre que les actituds són consistents però més contràries al valencià entre el PDI que declara usar sempre el castellà. En aquesta comparació obtenim unes posicions dissonants entre el PDI que declara usar una altra llengua, ja que de forma més o menys sistemàtica mostren actituds més contràries a l'obligatorietat del valencià, però també contràries a la subordinació del valencià.

		Foment del valencià	Subordinació del valencià	Obligatorietat del valencià
Parla preferentment Amb els companys i companyes	Valencià	0,243	-0,934	0,863
	Segons la llengua en què em parlen	0,324	-0,203	0,189
	Castellà	-0,294	0,323	-0,288
	Una altra llengua	-0,003	-0,853	-0,556
Parla preferentment Amb el PAS	Valencià	0,203	-0,941	0,951
	Segons la llengua en què em parlen	0,297	-0,200	0,182
	Castellà	-0,267	0,311	-0,294
	Una altra llengua	-0,054	-1,658	-0,509
Parla preferentment Dins de classe	Valencià	0,113	-0,955	1,076
	Segons la llengua en què em parlen	0,316	-0,143	0,162
	Castellà	-0,239	0,266	-0,268
	Una altra llengua	0,007	-0,434	-0,317
Parla preferentment Tutoria	Valencià	0,124	-1,029	1,176
	Segons la llengua en què em parlen	0,290	-0,140	0,176
	Castellà	-0,308	0,309	-0,346
	Una altra llengua	0,263	-0,617	-0,347
Parla preferentment Fora de classe	Valencià	0,159	-1,035	1,036
	Segons la llengua en què em parlen	0,307	-0,123	0,173
	Castellà	-0,316	0,298	-0,334
	Una altra llengua	-0,041	-0,684	-0,321
Parla preferentment Quan contesta al telèfon	Valencià	0,168	-1,059	1,001
	Segons la llengua en què em parlen	0,328	-0,194	0,130
	Castellà	-0,189	0,259	-0,220
	Una altra llengua	-0,798	1,024	0,050

Parla preferentment Per correu electrònic i xats	Valencià	0,085	-1,182	1,105
	Segons la llengua en què em parlen	0,303	-0,303	0,195
	Castellà	-0,189	0,300	-0,226
	Una altra llengua	0,093	-0,920	-0,602
Parla preferentment Amb les autoritats acadèmiques	Valencià	0,225	-0,878	0,994
	Segons la llengua en què em parlen	0,329	-0,172	0,143
	Castellà	-0,263	0,288	-0,295
Parla preferentment Amb un grup de persones en una reunió, assemblea, grup de treball, etc	Valencià	0,134	-1,130	1,055
	Segons la llengua en què em parlen	0,325	-0,178	0,173
	Castellà	-0,251	0,290	-0,276
	Una altra llengua	0,613	0,032	-0,691

Taula II-160. Usos orals del valencià a la universitat i actituds lingüístiques (PDI)
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En aquesta taula podem comprovar que són les dimensions vinculades amb la subordinació i amb l'obligatorietat les que més distàncies estableixen entre el PDI segons els seus usos al si de la universitat, ja que el vector relacionat amb el foment del valencià presenta menys variació. Siga com siga, en aquestes dimensions de subordinació i obligatorietat podem comprovar com els usos orals del valencià, siguin monolingües o bilingües, incrementen el nivell d'exigència actitudinal en comparació amb els usos fora de la universitat, tot indicant així que potser els discursos de tipus *bilingüista-ingenu* es retiren cap el castellà, i queden en posicions de persona usuària habitual del valencià en relacions parlades al si de la universitat només argumentacions de tipus *resistent-valencià*, *pragmàtic-resignat* i, com a molt, *pragmàtic-positiu*.

I encara puguen més aquestes exigències actitudinals quan ens fixem en els usos escrits investigadors, docents o administratius al si de la universitat.

		Foment del valencià	Subordinació del valencià	Obligatorietat del valencià
Ha escrit preferentment: Producció científica	Valencià	-0,178	-1,322	1,264
	Bilingüe V/C	0,289	-0,871	0,193
	Castellà	0,067	0,059	-0,016
	Anglés	-0,069	0,132	-0,123
Ha escrit preferentment: Comunicacions	Valencià	-0,094	-1,251	1,277
	Bilingüe V/C	0,305	-0,757	0,372
	Castellà	0,021	0,106	-0,026
	Anglés	-0,044	0,081	-0,129
Ha escrit preferentment: Ponències i conferències	Valencià	-0,006	-1,257	1,237
	Bilingüe V/C	0,268	-0,697	0,295
	Castellà	0,020	0,128	-0,021
	Anglés	-0,052	0,067	-0,160
Ha escrit preferentment: Articles	Valencià	-0,056	-1,184	1,260
	Bilingüe V/C	0,219	-0,984	0,406
	Castellà	0,042	0,064	-0,053
	Anglés	-0,047	0,135	-0,101
Ha escrit preferentment: Llibres	Valencià	-0,067	-1,136	1,160
	Bilingüe V/C	0,345	-0,709	-0,169
	Castellà	-0,009	0,136	-0,083
	Anglés	-0,076	0,097	-0,196
Ha escrit preferentment: Textos administratius	Valencià	0,134	-0,974	1,006
	Bilingüe V/C	0,355	-0,388	0,076
	Castellà	-0,086	0,202	-0,172
	Anglés	-0,096	-0,036	-0,684
Ha escrit preferentment: Materials docents	Valencià	0,102	-0,946	0,959
	Bilingüe V/C	0,379	-0,392	0,207
	Castellà	-0,082	0,203	-0,146
	Anglés	-0,117	-0,118	-0,126
Ha escrit preferentment: Comunicacions a l'estudiantat	Valencià	0,087	-1,010	0,912
	Bilingüe V/C	0,421	-0,372	0,282
	Castellà	-0,100	0,234	-0,174
	Anglés	0,005	-0,244	-0,269

Taula II-161. Usos escrits del valencià a la universitat i actituds lingüístiques (PDI)
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En comparació amb els usos parlats, és destacable el fet que hi ha usos escrits preferentment castellans que no van associats a actituds relativament més contràries al valencià. De fet, la producció científica o els articles escrits preferentment en castellà no van associats a actituds relativament negatives. Això vindria a dir-nos que trobar-nos amb alguna persona que fa els seus articles preferentment en castellà no pressuposa una actitud relativament més negativa envers el valencià que la mitjana del conjunt del PDI. És tan majoritària aquesta resposta que s'aproxima molt a la mitjana. És molt probable que en aquesta posició ens trobem persones que assumeixen no només discursos *unitaristes-excloents*, *liberal-darwinistes*, *regionalistes-localistes* o *monolingües-resistent*s, sinó que també persones que argumenten amb discursos *bilingües-ingenus*, *pragmàtics-positius* o *pragmàtics-resignats*. En qualsevol cas, quan l'ús del castellà va associat a alguna actitud negativa envers el valencià ho fa principalment respecte a la dimensió de *subordinació del valencià*, però no respecte al foment o l'obligatorietat. Sí que apareix alguna actitud relativament més negativa cap a l'obligatorietat del valencià entre el professorat que declara preferir l'anglès en la seua producció científica, en general. Les actituds relativament negatives cap al valencià comencen a aparèixer entre el professorat que declara preferir el castellà en la publicació de llibres (amb certa tendència a subordinar el valencià per damunt de la mitjana), però són més evidents entre el PDI que diu escriure preferentment en castellà els textos administratius, els materials docents i les comunicacions amb l'estudiantat.

Siga com siga, quan els escrits que es fan en castellà ixen de l'àmbit de la investigació per endinsar-se en el de la docència o l'administració, ja trobem una associació amb actituds més negatives. Així doncs, resulta que en l'àmbit de la investigació els usos escrits del valencià van associats a actituds especialment positives envers el valencià, però l'ús del castellà en aquests documents no significa una de negativa, però quan parlem dels usos escrits en l'àmbit de la docència o l'administració, l'ús es-

crit del valencià s'associa a actituds més positives i el del castellà al d'actituds més negatives.

Amb aquestes dades a la mà, resulta rellevant la tensió observada entre el PDI que declara usar preferentment el valencià en la seua producció investigadora i el que declara usar indistintament el valencià o el castellà pel que fa a les seues posicions respecte al foment del valencià. Una tensió que situa en posicions relativament més favorables als que fan un ús indistint de les dues llengües, i en actituds relativament desfavorables o neutres als que fan un ús preferent del valencià, com els que usen preferentment el castellà. Podem interpretar, atesa l'escassetat de polítiques afavoridores de la producció investigadora en valencià, que el professorat que ja produeix investigació en valencià no necessita incentius (atés que ara n'hi ha pocs, si és que no són de fet negatius), és a dir, poden ser persones disposades a argumentar amb un discurs *valencià-resistent*, mentre que els que bandegen entre el castellà i el valencià sí que necessiten algun incentiu afegit, potser amb discursos *paragmàtics*, siga *positiu* o *resignat*. De fet, si mirem els nivells actitudinals en les altres dues dimensions són bastant diferents, tot i que el PDI que declara usos bilingües, ja té actituds relativament positives envers el valencià en tots els usos escrits. El professorat que manifesta usos preferentment valencians en la producció investigadora és significativament més favorable a l'obligatorietat del valencià que el que declara usos bilingües, que és més favorable a les polítiques de foment i menys a l'obligatorietat.

Escriure preferentment en valencià les comunicacions a l'estudiantat va associat a unes actituds similars a les que trobem entre el PDI que parla preferentment en valencià amb els companys i companyes. Els nivells actitudinals que apareixen al costat dels usos escrits del PDI en relació amb l'estudianta són molt similars als que apareixen en els usos orals amb el mateix col·lectiu. Les actituds més elevades a favor del valencià les trobem associades

a l'escriptura relacionada amb la investigació: les comunicacions, la producció científica, les ponències i conferències i els articles. Els llibres, com a material més divulgatiu, no presenta associades unes actituds tan exigents.

En definitiva, aquell PDI que manté els usos preferentment valencians en el desenvolupament i publicació de la seua investigació presenta unes actituds favorables al valencià tan distants de la mitjana del PDI del SUPV que podem qualificar-les d'actituds heroiques. Això ens revela un nivell d'exigència en l'adhesió lingüística, de militància, tan elevat que el valencià en la investigació resta *reservat* per a persones molt *seleccionades*: el valencià en la investigació no està a l'abast del PDI mitjà, amb l'adhesió lingüística que porta associada, una posició que, com ja hem assenyalat, pot veure's associada al discurs *resistent-valencià*. És, més que evident, urgent, la necessitat de trobar suports entre totes les universitats del sistema lingüístic català per tal que la investigació i publicació en català obtinga el reconeixement curricular pertinent, així com la projecció internacional requerida, en totes les branques del coneixement, per tal que el nivell d'adhesió lingüística exigít per mantenir el seu ús habitual en la investigació no siga tan elevat i estiga a l'abast d'un major nombre de PDI.

ii. Actituds lingüístiques envers el valencià del PAS del SUPV

Amb l'objectiu de mesurar les actituds del PAS del SUPV, també se'l va exposar a una bateria d'ítems amb formulacions sobre les quals la persona entrevistada havia de posicionar el seu grau d'acord. Les formulacions contenen algun petit canvi en comparació amb les presentades al PDI, però el sentit és el mateix, per això l'anàlisi és desenvolupa de la mateixa manera.

En aquest cas, la pregunta és la número 24 i els ítems, en lloc de 18 en són 19.

24. A continuació li mostraré algunes frases referides a les llengües oficials de la Comunitat Valenciana: Està vosté totalment d'acord, d'acord, en desacord o totalment en desacord amb les afirmacions següents? Totalment d'acord correspon al 5 i totalment desacord a l'1.

1. La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià.	1	2	3	4	5
2. El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica.	1	2	3	4	5
3. No em sembla bé que es parle valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.	1	2	3	4	5
4. Seria bo que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià.	1	2	3	4	5
5. Totes les persones que han nascut i viuen a la Comunitat Valenciana i les persones residents des de fa anys haurien de saber parlar valencià.	1	2	3	4	5
6. El valencià és una llengua per a l'ús col·loquial i no cal que s'use en els àmbits acadèmics i intel·lectuals.	1	2	3	4	5
7. Crec que s'hauria d'usar més el valencià en tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió) de la Comunitat Valenciana.	1	2	3	4	5
8. A l'administració i als serveis de la universitat s'hauria d'utilitzar més el valencià parlat i escrit.	1	2	3	4	5
9. Crec que l'administració tracta d'imposar el valencià de manera forçada.	1	2	3	4	5
10. Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat.	1	2	3	4	5
11. Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià.	1	2	3	4	5
12. Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit.	1	2	3	4	5
13. Abans que aprendre valencià és més important aprendre un idioma estranger.	1	2	3	4	5

14. Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament.	1	2	3	4	5
15. Les accions adreçades al foment del valencià a la universitat no són suficients per a normalitzar-lo.	1	2	3	4	5
16. M'agradaria que a la Comunitat Valenciana tot el funcionariat públic sabera parlar i escriure correctament valencià.	1	2	3	4	5
17. Em sembla bé que la persona responsable d'un servei, d'un departament, etc., fomenta l'ús del valencià entre el personal al seu càrrec.	1	2	3	4	5
18. Tindria sentit que la TV Valenciana fera tota la programació en valencià.	1	2	3	4	5
19. Per a entrar a treballar com a PAS a la universitat s'hauria d'acreditar el coneixement del valencià i del castellà.	1	2	3	4	5

Si ordenem els ítems segons el nivell d'acord manifestat per les persones entrevistades davant la formulació corresponent, igual que passava amb el PDI, també el PAS del SUPV manifesta un elevat nivell d'acord amb la formulació «Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit» i un alt nivell de desacord amb el fet que «La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià». Les formulacions que més polarització generen (més desviació típica) són les que diuen que «Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià» i que «Abans que aprendre valencià és més important aprendre un idioma estranger», és a dir, dues formulacions relacionades amb la subordinació del valencià, i que són pràcticament les mateixes que generaven més polarització de posicions entre el PDI del SUPV.

	Mitjana*	Desviació típica
Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit.	4,23	1,146
Seria bo que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià.	4,07	1,222
No em sembla bé que es parle valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.	3,74	1,405
Em sembla bé que la persona responsable d'un servei, d'un departament, etc., fomenta l'ús del valencià entre el personal al seu càrrec.	3,72	1,269
Tindria sentit que la TV Valenciana fera tota la programació en valencià	3,66	1,453
Crec que s'hauria d'usar més el valencià en tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió) de la Comunitat Valenciana.	3,64	1,314
Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat.	3,60	1,389
M'agradaria que a la Comunitat Valenciana tot el funcionariat públic sabera parlar i escriure correctament el valencià	3,50	1,320
A l'administració i als serveis de la universitat s'hauria d'utilitzar més el valencià parlat i escrit.	3,48	1,319
Totes les persones que han nascut i viuen a la Comunitat Valenciana i les persones residents des de fa anys haurien de saber parlar valencià.	3,30	1,365
Per a entrar a treballar com a PAS a la universitat s'hauria d'acreditar el coneixement del valencià i del castellà	3,24	1,507
Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament	3,17	1,395
Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià.	3,13	1,578
Abans que aprendre valencià és més important aprendre un idioma estranger.	3,12	1,531
Les accions adreçades al foment del valencià a la universitat no són suficients per a normalitzar-lo	3,10	1,213
Crec que l'administració tracta d'imposar el valencià de manera forçada.	2,53	1,514

El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica.	2,07	1,432
El valencià és una llengua per a l'ús col·loquial i no cal que s'use en els àmbits acadèmics i intel·lectuals.	1,76	1,161
La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià.	1,48	0,956

Taula II-162. Mitjana de resposta als ítems sobre actituds lingüístiques (PAS)
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* Ens movem entre uns valors d'1, per al mínim nivell d'acord, i de 5, per al màxim nivell d'acord, com s'acaba de veure a la taula anterior.

També trobem diferències significatives en les posicions mitjanes segons la universitat en què treballa el PAS entrevistat. Si comparem les diferències respecte a la mitjana del conjunt del SUPV, la UPV és la més pròxima a la posició mitjana, mentre que el PAS de la UMH és el que més es distancia d'aquesta mitjana.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH
La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià.					0,17
El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica.	-0,23		-0,22		0,49
No em sembla bé que es parle valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.			-0,17		0,29
Seria bo que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià.					-0,42
Totes les persones que han nascut i viuen a la Comunitat Valenciana i les persones residents des de fa anys haurien de saber parlar valencià.	-0,23	0,13	0,26		-0,38
El valencià és una llengua per a l'ús col·loquial i no cal que s'use en els àmbits acadèmics i intel·lectuals.			-0,12		0,37
Crec que s'hauria d'usar més el valencià en tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió) de la Comunitat Valenciana.	-0,18	0,18	0,11		-0,53

A l'administració i als serveis de la universitat s'hauria d'utilitzar més el valencià parlat i escrit.	-0,24	0,20	0,13		-0,61
Crec que l'administració tracta d'imposar el valencià de manera forçada.	0,41	-0,20		-0,15	0,31
Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat.	-0,13	0,24	0,34	-0,18	-0,83
Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià.	-0,23			0,24	0,42
Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit.	-0,17		-0,11	0,22	-0,25
Abans que aprendre valencià és més important aprendre un idioma estranger.	0,47	-0,24	-0,31		0,55
Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament	0,10	0,11	0,34	-0,30	-0,44
Les accions adreçades al foment del valencià en la Universitat no són suficients per a normalitzar-lo					0,20
M'agradaria que a la Comunitat Valenciana tot el funcionari públic sabera parlar i escriure correctament el valencià	-0,11	0,11	0,21		-0,46
Em sembla bé que la persona responsable d'un servei, d'un departament, etc., fomenta l'ús del valencià entre el personal al seu càrrec.	-0,21	0,21			-0,62
Tindria sentit que la TV Valenciana fera tota la programació en valencià	-0,19	0,13	0,24		-0,40
Per a entrar a treballar com a PAS a la universitat s'hauria d'acreditar el coneixement del valencià i del castellà	0,11		0,63		-0,38

Taula II-163. Diferència de mitjanes en les opinions emeses sobre el valencià i universitat (PAS)

Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

De fet, mentre el PAS de la UMH es diferencia de la mitjana en totes les formulacions plantejades, el personal de la UPV només se separa

en cinc de les dinou frases proposades, entre les quals la que més allunyada està és la que diu que «Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament», amb la qual el PAS de la UPV està més en desacord que la mitjana del SUPV, i «Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià» amb la qual el personal d'aquesta universitat està més d'acord que el conjunt universitari valencià.

Els ítems que més diferencien el personal d'administració de la UMH de la resta de PAS del SUPV són els que diuen que «Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat», per la qual cosa el PAS d'aquesta universitat està més en desacord que la mitjana, i el que diu «Abans que aprendre valencià és més important aprendre un idioma estranger», amb el que s'està més d'acord a la UMH que a la resta d'universitats.

Aquesta darrera també és la formulació amb la qual el PAS de la UA més es distancia de la resta de PAS del SUPV, en estar més d'acord que la mitjana en el fet que cal aprendre un idioma estranger abans que aprendre valencià, però també es distancia pel que fa a la formulació «A l'administració i als serveis de la universitat s'hauria d'utilitzar més el valencià parlat i escrit», per posicionar-se més en desacord que ho fa la mitjana. Així, mentre el PDI de la UA se situava més pròxim a la mitjana, el PAS d'aquesta universitat es distancia una mica més, tot deixant les posicions centrals al PAS de la UPV, com ja hem dit, però també al PAS de la UV-EG.

Precisament el PAS de la UV-EG es posiciona més en desacord que la mitjana en la frase que manté que és més important aprendre una llengua estrangera abans que aprendre valencià, en oposició al PAS de la UA i de la UMH, igualment també es distancia de la mitjana del SUPV per manifestar un nivell d'acord més alt amb la formulació «Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat».

Finalment, el PAS de l'UJI se situa en el pol oposat al PAS de la UMH. Així, presenta bastant distància respecte a la mitjana

del SUPV, però en direcció contrària a la manifestada pel PAS de la UMH. La frase que més diferencia el PAS de la universitat castellonenca de la resta del sistema universitari és la que diu que «Per a entrar a treballar com a PAS a la universitat s'hauria d'acreditar el coneixement del valencià i del castellà», amb la qual es manifesta molt més d'acord que la mitjana del PAS del conjunt. No és gratuït que l'UJI siga l'única universitat del sistema universitari públic valencià que exigeix el requisit lingüístic per l'accés a les places de PAS. També es diferencia de la mitjana, com el PAS de la UV-EG, per estar més d'acord amb l'ítem que afirma que està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat.

Així, en comparació amb el PDI del SUPV, podem dir que el PAS presenta una estructuració d'actituds una mica diferent. Entre el PDI, l'UJI i la UV-EG es distanciaven bastant de la mitjana, tot deixant el punt central a la UA, mentre que la UPV s'ubicava una mica més allunyada de la centralitat tot presentant actituds una mica més contràries al valencià que la mitjana i la UMH manifestava les opinions més oposades al valencià. Entre el PAS, però, la posició més centrada l'ocupa el PAS de la UPV, amb el PAS de la UV-EG relativament pròxim, però esbiaixat cap el pol més favorable al valencià, i el PAS de la UA més allunyat de la mitjana en el sentit d'oposar-se més freqüentment a la normalitat del valencià. En els pols trobem al PAS de l'UJI, a favor del valencià, i de la UMH, en contra.

Si apliquem la mateixa tècnica estadística (l'anàlisi de components principals), per tal de reduir les dinou dimensions i sintetitzar la informació incorporada per les respostes, obtenim uns resultats molt similars, amb tots els indicadors (matriu de correlacions i el seu determinant, el test de Bartlett i el KMO) assenyalant la bondat de les dades. L'extracció també ens ofereix tres dimensions, que ens expliquen un 53,5% de la variància dels 19 ítems i que, sense rotar, tendeixen a concentrar la major part de la variància explicada en el primer d'aquests, tot indicant-nos així que la bateria tendeix a mesurar una mateix fenomen, i que en aplicar una rotació varimax ens ofereix tres components més equilibrats.

Component	Sumes de les saturacions al quadrat de l'extracció			Suma de les saturacions al quadrat de la rotació		
	Total	% de la variància	% acumulat	Total	% de la variància	% acumulat
1	7,652	40,272	40,272	4,546	23,924	23,924
2	1,349	7,098	47,369	3,621	19,057	42,980
3	1,163	6,119	53,488	1,996	10,507	53,488

Taula II-164. Variància total explicada (PAS)

L'estructuració d'actituds del PAS del SUPV se'ns presenta lleugerament diferent a la que s'observa entre el PDI. El primer factor de les actituds del PAS acumula més capacitat explicativa, tot indicant que es tracta d'una dimensió que polaritza més les posicions, que el primer factor del PDI. Aquesta primera dimensió de les actituds del PAS es troba relacionada, molt especialment, amb les formulacions que fan referència als requeriments competencials del valencià, en general per tota la població, per al funcionariat en general o per al personal de la universitat (PDI o PAS), que són les quatre frases que més pesen en aquest primer factor. Després, amb saturacions molt pròximes, també ens trobem amb formulacions relacionades amb els usos als mitjans de comunicació i a l'administració. I aquest bloc es completa amb frases relacionades amb el foment del valencià.

	Component		
	1	2	3
Atés que el valencià és la llengua oficial de la universitat, als tres anys de treballar a la Universitat el professorat hauria de saber parlar i escriure en valencià necessàriament	0,683		
Totes les persones que han nascut i viuen a la Comunitat Valenciana i les persones residents des de fa anys haurien de saber parlar valencià.	0,680		
M'agradaria que a la Comunitat Valenciana tot el funcionariat públic sabera parlar i escriure correctament el valencià	0,671	0,418	

Per a entrar a treballar com a PAS a la universitat s'hauria d'acreditar el coneixement del valencià i del castellà	0,645		
Crec que s'hauria d'usar més el valencià en tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió) de la Comunitat Valenciana.	0,631	0,436	
Tindria sentit que la TV Valenciana fera tota la programació en valencià	0,625		
A l'administració i als serveis de la universitat s'hauria d'utilitzar més el valencià parlat i escrit.	0,612	0,464	
Les accions adreçades al foment del valencià a la universitat no són suficients per a normalitzar-lo	0,565		
Em sembla bé que la persona responsable d'un servei, d'un departament, etc., fomenta l'ús del valencià entre el personal al seu càrrec.	0,562	0,500	
Seria bo que tot el personal de la universitat sabera parlar valencià.	0,558	0,439	
Està molt bé que el valencià siga la llengua pròpia de la universitat.	0,536	0,487	
El valencià és una llengua per a l'ús col·loquial i no cal que s'use en els àmbits acadèmics i intel·lectuals.		-0,718	
La Generalitat Valenciana i les institucions públiques no tenen per què fer res que potencie l'ús del valencià.		-0,692	
El valencià no és una llengua adequada per a la investigació científica.		-0,659	0,315
Crec que l'administració tracta d'imposar el valencià de manera forçada.		-0,518	0,416
Personalment, m'agradaria tenir un coneixement major del valencià parlat i escrit.		0,504	0,326
Abans que aprendre valencià és més important aprendre un idioma estranger.	-0,312	-0,457	0,443
Si una persona et pregunta en castellà és de mala educació contestar-li en valencià.			0,755
No em sembla bé que es parle en valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.			0,725

Taula II-165. Matriu de components rotats (PAS)

Mètode d'extracció: Anàlisi de components principals. Mètode de rotació: Normalització Varimax amb Kaiser.

Per tant, entre el PAS ens trobem amb una primera dimensió que explica quasi una quarta part (23,9%) de tota la variància de la

bateria de dinou ítems, que polaritza les respostes en posicions relatives al que podríem anomenar **obligatorietat i foment del valencià**. A diferència del PDI, per al PAS, sembla que els usos i el foment, molt vinculats a l'exigència o no del requisit lingüístic, estan molt relacionats a l'hora d'estructurar les seues actituds lingüístiques envers el valencià. En aquesta nova variable els valors més alts signifiquen posicions més favorables a l'obligatorietat i el foment del valencià, mentre que els valors més baixos signifiquen posicions més contràries a l'obligatorietat i el foment del valencià.

El segon component, que explica quasi una cinquena part (19%) de la variació de resposta dels dinou ítems, ens apareix relacionat amb formulacions vinculades al valor del valencià en l'àmbit universitari. Polaritza les respostes referides als ítems si el valencià és una llengua col·loquial que no serveix per a l'acadèmia, si el valencià no és adequat per a la investigació científica, si cal aprendre una llengua estrangera abans que el valencià, però també algunes relacionades amb la política lingüística, com ara el paper de la Generalitat o la imposició o voluntarietat del valencià. Es tracta, per tant, d'un factor que podríem dir que tensiona les posicions del PAS del SUPV respecte al **valor institucional del valencià**, de forma que els valors més alts són favorables a la presència i valor institucional del valencià, mentre que els valors més baixos es relacionen amb les posicions més contràries a eixa presència institucional.

Finalment, el tercer component, que explica el 10,5%, només arriba a poc més de la meitat de variància explicada que el segon. Es tracta d'una dimensió que polaritza les posicions respecte a formulacions que fan referència a la cessió de drets lingüístics de les persones valencianoparlants, és a dir, si és de mala educació contestar en valencià a una persona castellanoparlant o si no està bé parlar valencià quan hi ha gent que no l'entén, però també aquelles que situen el valencià per sota de les altres llengües, si cal aprendre primer una llengua estrangera o si el valencià no és adequat per a la investigació, o si l'administració tracta d'imposar el valencià. Podríem establir que es tracta d'una dimensió que ten-

siona les respostes davant la **subordinació social del valencià**, en aquest cas, de manera que els valors més alts són els més favorables a la subordinació del valencià, mentre que els més baixos són els de les posicions que més s'oposen a aquesta subordinació social del valencià.

Tal com ja hem assenyalat respecte al PDI, aquestes tres noves variables creades a partir de les respostes a la bateria de dinou ítems, i que recullen, per tant, la informació referida a les actituds lingüístiques respecte al valencià del PAS del SUPV, tenen de mitjana zero i de desviació típica 1. Això significa que els valors negatius representen actituds que estan per sota de la mitjana, siga aquesta la que siga, i que els valors positius indiquen posicions per damunt de la mitjana. Es tracta, tal com hem vist amb el PDI, de variables de caire relatiu, que ens permeten identificar els col·lectius més dispars, per dalt o per baix, en aquest cas, respecte a les actituds lingüístiques del PAS del SUPV.

	Obligatorietat i foment	Valor institucional	Subordinació social
N	1.417	1.417	1.417
Mitjana	0,000	0,000	0,000
Mediana	0,022	0,224	0,005
Moda	1,468	0,163	-1,497
Desv. típica	1,000	1,000	1,000
Mínim	-3,386	-4,154	-2,768
Màxim	3,330	2,256	2,243

Taula II-166. Descriptius dels components d'actitud lingüística del PAS

En assignar puntuacions a cada persona entrevistada, en funció de la seua resposta als dinou ítems, obtenim una distribució de posicions del PAS entrevistat en un espai tridimensional, que els ubica respecte a l'**obligatorietat i foment del valencià**, al **valor institucional del valencià** i a la **subordinació social del valencià**.

En aquest espai no trobem diferències gaire significatives entre les posicions mitjanes d'homes i de dones. Només en la tercera dimensió, en la que polaritza respecte a la subordinació social del valencià trobem que els homes mantenen una disposició per davall de la mitjana a subordinar socialment el valencià, però aquesta no és molt distant.

Tampoc sembla que l'edat distancie molt les actituds del PAS del SUPV. Certament, el personal de més edat, de més de 60 anys, manté actituds per sota de la mitjana respecte a l'obligatorietat i el foment i respecte al valor institucional del valencià. Mentre que el PAS més jove, de menys de 30 anys, manifesta posicions lleugerament per damunt de la mitjana a favor de l'obligatorietat i el foment del valencià i en contra de la seua subordinació social. El PAS entre 50 i 59 anys, tot i no destacar per la seua posició respecte a l'obligatorietat i el foment, sí que presenta certa especificitat en relació al valor institucional del valencià, al qual dona un resultat per sota de la mitjana, i en relació a la subordinació del valencià, amb la qual està en desacord per damunt de la mitjana, tot manifestant una estructura actitudinal amb certa dissonància.

La variable sociodemogràfica que més distancie el PAS del SUPV en la composició d'actituds respecte al valencià és l'origen territorial. Amb les combinacions d'actituds més consistents, trobem el PAS nascut a les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia, València i Castelló, amb puntuacions superiors a la mitjana respecte al suport a l'obligatorietat i el foment i al valor institucional del valencià, i inferiors en relació a la subordinació social del valencià. Però també són consistents les posicions del PAS nascut fora del País Valencià, Catalunya i les Illes Balears, en aquest cas amb actituds més contràries al valencià que la mitjana del PAS. [Taula II-167]

Enmig d'aquestes posicions nítides, trobem el PAS nascut a l'AM de València amb posicions mitjanes i certa tendència per damunt de la mitjana a favor del valor institucional del valencià, i al PAS procedent de la zona d'Alacant amb certa tendència per damunt de la mitjana en contra del valor institucional del valencià. Excepte

en la dimensió de la subordinació social del valencià, el PAS procedent de la zona valenciana castellanoparlant manté posicions relativament contràries al valor institucional i, bastant en contra, de mitjana, de l'obligatorietat i el foment del valencià.

No trobem diferències actitudinals respecte al valencià entre el PAS del SUPV segons siga funcionariat o laboral, siga quin siga el nivell administratiu. Només la mitjana del PAS de nivell D respecte al valor institucional del valencià està per damunt de la mitjana del PAS del SUPV.

Tal com hem vist en les mitjanes de resposta als dinou ítems, el PAS de la UMH manté de mitjana unes actituds bastant distants de la mitjana del SUPV en un sentit contrari a la normalització del valencià. Molt clarament destaca en la seua oposició al valor institucional del valencià. Cal observar també la distància significativa que el PAS de l'UJI manté respecte a tota la resta en relació l'obligatorietat (requisit lingüístic) i el foment del valencià, i és també el PAS que relativament més s'oposa a la seua subordinació social.

Així resulta que el PAS del SUPV més favorable a l'obligatorietat i el foment del valencià és el nascut a les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia i València, i el de l'UJI, mentre que el més contrari és el PAS procedent d'Hispanoamèrica, de la zona valenciana castellanoparlant i la resta d'Espanya (no catalanoparlant), el de més de 60 anys i el que treballa a la UMH. El més favorable al valor institucional del valencià torna a ser el nascut a les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia i València, però no al de l'UJI, sinó que acompanyat pel PAS de nivell D; mentre que els més contraris a aquest valor lingüístic institucionalitzat són, novament, el PAS procedent d'Hispanoamèrica i el que treballen a la UMH. Finalment, el PAS més posicionat a favor de la subordinació social del valencià torna a ser el procedent d'Hispanoamèrica i el que treballa a la UMH, mentre que el més contrari és el nascut a la zona de València i el nascut a la zona de Castelló.

Tal com passava amb el PDI, entre el PAS trobem també que l'estructuració de les actituds està associada clarament amb les

		Requisit lingüístic i foment	Valor institucional	Subordinació social
Sexe	Dona	-0,043	0,004	0,073
	Home	0,060	-0,007	-0,108
Edat trams	Menys de 30	0,138	-0,081	-0,134
	De 30 a 39	-0,003	0,053	0,008
	De 40 a 49	-0,006	0,013	0,088
	De 50 a 59	-0,098	-0,133	-0,149
	De 60 i més	-0,271	-0,212	-0,086
	Lloc de naixement	Alacant	-0,047	-0,123
Alcoi-Gandia-Dénia		0,432	0,245	-0,290
A.M. València		0,071	0,150	0,034
València		0,403	0,377	-0,339
Castelló		0,351	0,109	-0,319
Zona castellanoparlant		-0,433	-0,163	0,044
Catalunya/Balears		0,050	0,168	0,133
Resta d'Espanya		-0,342	-0,295	0,177
Resta del món castellanoparlant		-0,516	-0,539	0,359
Resta del món		-0,246	-0,372	0,143
Contracte		Funcionariat	0,042	0,023
	Laboral	-0,099	-0,050	0,033
Nivell administratiu	Nivell A	-0,024	-0,079	-0,057
	Nivell B	0,026	-0,046	-0,039
	Nivell C	-0,003	0,018	0,001
	Nivell D	-0,073	0,241	0,077
Universitat	UA	-0,097	-0,119	-0,057
	UV-EG	0,079	0,087	-0,054
	UJI	0,228	-0,045	-0,164
	UPV	-0,060	0,124	0,161
	UMH	-0,257	-0,402	0,197

Taula II-167. Variables d'estructura social i actituds respecte al valencià (PAS)*
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* Ombrejades en gris clar les puntuacions més favorables al valencià i, en gris fosc, les més negatives.

		Obligatorietat i foment	Valor institucional	Subordinació social
L'entén: Valencià	Correctament	0,124	0,128	-0,075
	Bastant bé	-0,344	-0,265	0,211
	Amb dificultat	-0,473	-1,202	0,383
	Gens	-1,352	-1,086	0,080
Sap parlar: Valencià	Correctament	0,352	0,218	-0,277
	Bastant bé	-0,136	0,072	0,168
	Amb dificultat	-0,448	-0,334	0,298
	Gens	-0,624	-0,906	0,374
Sap llegir: Valencià	Correctament	0,172	0,132	-0,113
	Bastant bé	-0,321	-0,146	0,282
	Amb dificultat	-0,637	-0,727	0,010
	Gens	-0,510	-1,255	0,685
Sap escriure: Valencià	Correctament	0,380	0,198	-0,355
	Bastant bé	-0,095	0,086	0,144
	Amb dificultat	-0,292	-0,204	0,288
	Gens	-0,691	-0,693	0,396

Taula II-168. Competències en valencià i actituds lingüístiques (PAS)
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

competències declarades per les persones entrevistades d'una manera que situa d'un costat les que declaren competències completes, amb la resposta «correctament», i de l'altre tota la resta. Així doncs, també entre el PAS, l'absència de competències completes en valencià va associada amb actituds relativament negatives respecte al valencià. Una estructura aquesta especialment clara quan es tracta de la competència mínima, l'oral passiva, en la qual ja el fet de declarar que s'entén bastant bé, en comptes de correctament, porta a una mitjana actitudinal relativament negativa envers el valencià.

Amb aquestes dades, podem dir que els que més s'oposen a l'obligatorietat i al foment del valencià són el PAS que declara no entendre gens el valencià i el que diu no saber-ne gens, d'escriure'l. El més favorable és el PAS que declara competències actives, siguen orals o escrites, completes: saben parlar-lo i escriure'l correctament.

Pel que fa a la valoració institucional del valencià trobem una distinció nítida en negatiu entre el PAS que declara no entendre gens el valencià o entendre'l amb dificultat i el que declara no saber llegir-lo gens. No hi ha distincions positives tan clares, tot i que tornen a ser els que declaren saber parlar-lo i escriure'l correctament els més favorables a la valorització institucional del valencià. Per això respecte a les dues primeres dimensions actitudinals les polaritzacions es donen entre el PAS que disposa de competències actives completes i el que no disposa de competències passives. [Taula II-167]

En la tercera, la de subordinació social del valencià, és el PAS que no disposa de competències escrites, siguen passives o actives, el que presenta actituds que més subordinen socialment l'ús del valencià, mentre que el PAS més contrari a aquesta subordinació torna a ser el que disposa de competències actives completes.

Quan passem de les competències als usos socials fora de la universitat, l'estructura de la relació amb les actituds canvia significativament, com passava amb el PDI. Mentre en el cas de les competències, el tall actitudinal es dona entre les persones que declaren competències correctes i tota la resta, en els usos el tall

es dona més aviat entre el PAS que declara usos monolingües, o quasi monolingües, en castellà i la resta.

En primer lloc, el fet d'aprendre a parlar en valencià, siga sol o amb el castellà, ja predisposa per a una composició actitudinal favorable al valencià entre el PAS del SUPV, mentre que un aprenentatge monolingüe castellà de la primera llengua ens situa davant unes actituds relativament negatives davant el valencià.

En segon lloc, en els usos a les relacions familiars, l'estructura actitudinal és més complexa que en la resta d'usos, i també que la que presenta el PDI. De fet, trobem que el PAS que declara parlar amb els descendents indistintament ja comença a presentar certes composicions actitudinals contràries al valencià, especialment pel que fa a la subordinació social.

Quan ens allunyem dels entorns familiars, les actituds positives envers el valencià arriben fins als usos indistints o, fins i tot, als preferentment valencians. És a dir, només els usos monolingües castellans porten associats mitjanes actitudinals negatives per al valencià.

		Obligatorietat i foment	Valor institucional	Subordinació social
En quina llengua va aprendre a parlar?	Valencià	0,672	0,274	-0,455
	Castellà	-0,165	-0,069	0,130
	Valencià i castellà	0,143	0,263	-0,322
Parla preferentment Amb la mare	Sempre valencià	0,560	0,288	-0,412
	Més valencià	0,181	0,182	0,055
	Indistintament	0,070	0,233	-0,169
	Més castellà	0,069	-0,089	-0,076
	Sempre castellà	-0,178	-0,077	0,133
Parla preferentment Amb els fills i filles	Sempre valencià	0,599	0,338	-0,484
	Més valencià	0,586	0,078	0,021
	Indistintament	0,253	0,127	0,213
	Més castellà	0,039	0,203	0,112
	Sempre castellà	-0,345	-0,226	0,214

Parla preferentment Amb les amistats	Sempre valencià	0,814	0,279	-0,663
	Més valencià	0,604	0,266	-0,642
	Indistintament	0,222	0,317	-0,102
	Més castellà	-0,040	-0,012	0,073
	Sempre castellà	-0,301	-0,211	0,204
Parla preferentment Quan va de compres	Sempre valencià	0,899	0,279	-0,849
	Més valencià	0,573	0,312	-0,835
	Indistintament	0,284	0,284	-0,242
	Més castellà	0,135	0,156	0,019
	Sempre castellà	-0,247	-0,159	0,212
Parla preferentment Amb gent que no coneix	Sempre valencià	0,959	0,251	-1,149
	Més valencià	0,839	0,172	-0,841
	Indistintament	0,158	0,254	-0,326
	Més castellà	0,237	0,206	-0,043
	Sempre castellà	-0,189	-0,122	0,204
Parla preferentment En les relacions amb l'administració	Sempre valencià	0,858	0,294	-0,834
	Més valencià	0,646	0,335	-0,552
	Indistintament	0,183	0,288	-0,136
	Més castellà	0,074	0,171	0,055
	Sempre castellà	-0,282	-0,224	0,232

Taula II-169. Usos orals del valencià fora de la universitat i actituds lingüístiques (PAS)
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Així doncs, també resulta manifest que el manteniment d'usos monolingües valencians venen associats a posicions actitudinals especialment distanciades de les actituds mitjanes. I que els usos del valencià, per mínims que siguen, porten vinculades actituds relativament positives envers el valencià, mentre que els usos monolingües castellans són associats a mitjanes actitudinals negatives envers el valencià.

Les posicions més favorables a l'obligatorietat i el foment del valencià són les expressades pel PAS que declara parlar sempre en valencià amb gent que no coneix o quan va de compres (relacions

secundàries), mentre que les més contràries són les del PAS que declara parlar sempre en castellà amb els fills i filles i amb les amistats (relacions primàries). La polarització pel que fa a la valorització institucional del valencià, però, es dona entre aquelles persones que declaren parlar sempre valencià amb els fills i filles i les que declaren fer-ho sempre en castellà. Mentre que la polarització en relació a la subordinació social ens situa en un entorn secundari: el PAS que declara usar sempre el valencià amb gent que no coneix i el que declara usar sempre el castellà en les relacions amb l'administració.

		Obligatorietat i foment	Valor institucional	Subordinació social
Parla preferentment Amb els companys i companyes	Valencià	0,801	0,251	-0,807
	Segons la llengua en què em parlen	0,226	0,270	-0,048
	Castellà	-0,314	-0,226	0,199
	Una altra llengua	-0,478	-0,229	1,006
Parla preferentment Amb el PDI	Valencià	0,856	0,273	-0,806
	Segons la llengua en què em parlen	0,233	0,289	-0,089
	Castellà	-0,324	-0,251	0,208
	Una altra llengua	0,302	0,801	1,308
Parla preferentment Amb l'estudiantat	Valencià	0,831	0,377	-0,890
	Segons la llengua en què em parlen	0,233	0,245	-0,046
	Castellà	-0,381	-0,281	0,232
	Una altra llengua	-0,445	-0,069	0,615
Parla preferentment Amb les autoritats acadèmiques	Valencià	0,789	0,358	-0,761
	Segons la llengua en què em parlen	0,205	0,300	-0,077
	Castellà	-0,327	-0,286	0,225
	Una altra llengua	-0,084	0,935	0,550

Parla preferentment Amb el públic en general	Valencià	0,838	0,339	-0,889
	Segons la llengua en què em parlen	0,248	0,281	-0,084
	Castellà	-0,351	-0,269	0,232
	Una altra llengua	0,265	-0,335	1,102
Parla preferentment Quan conteste al telèfon	Valencià	0,801	0,372	-0,776
	Segons la llengua en què em parlen	0,222	0,253	-0,134
	Castellà	-0,260	-0,189	0,217
	Una altra llengua	-0,725	-0,449	0,167
Troba dificultat per a exercir el seu treball en valencià?	Sí	-0,244	-0,249	0,260
	No	0,063	0,064	-0,062

Taula II-170. Usos orals del valencià en l'àmbit universitari i actituds lingüístiques (PAS)
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

En els usos universitaris del PAS del SUPV trobem unes estructures actitudinals molt similars a les que trobem en els usos fora de la universitat. No hi ha la mateixa gradació que trobàvem entre el PDI que, en passar dels usos fora de la universitat als usos universitaris, i dins d'aquests, dels orals als escrits, elevaven molt les distàncies dels nivells actitudinals, tot indicant una nítida jerarquia d'usos i, per tant, lingüística, segons l'activitat social que estiguera desenvolupant-se: una descripció que encaixa perfectament amb la definició teòrica que es fa del concepte diglòssia, des dels treballs de Rafael Ninyoles. En el cas del PAS, hi ha distinció actitudinal personal, o de grup, però aquesta no canvia d'un entorn a l'altre, ni tan sols, com ara veurem, quan es tracta d'usos escrits.

Tampoc hi ha moltes distàncies actitudinals entre els diferents usos orals del PAS al si de la universitat. Potser apareixen com a usos actitudinalment més exigents els que es mantenen amb el PDI i l'estudiantat, però les diferències no són gaire significatives.

De tota manera, com ja passava amb el PDI, les actituds positives cap al valencià inclouen els usos bilingües, tot deixant les combinacions actitudinals relativament més negatives per al valencià en els usos preferents del castellà o d'una altra llengua. Amb tot, el PAS que declara un ús preferent d'una altra llengua, ni castellà, ni valencià, presenten composicions d'actituds més confuses o dissonants.⁴

Val a dir, també, que en el cas dels usos orals del PAS al si de la universitat, aquells que declaren usar la llengua segons la llengua en què li parlen, presenten unes actituds relativament més favorables a l'obligatorietat, el foment i la valorització institucional del valencià, però no es distingeixen de la mitjana respecte a la seua posició en relació a la subordinació social del valencià.

El PAS del SUPV més favorable a l'obligatorietat i el foment del valencià és el que declara usar preferentment el valencià en les relacions amb el PDI i amb el públic en general, mentre que les més contràries són les de qui declara uns usos preferents en castellà amb l'estudiantat i amb el públic en general. Al seu torn, el personal d'administració i serveis més contrari a la valorització institucional del valencià és el que declara usar preferentment el castellà amb les autoritats acadèmiques i l'estudiantat, mentre que el més favorable és el que declara usar preferentment el valencià amb l'estudiantat i quan contesta el telèfon. Finalment, el PAS més favorable a la subordinació social del valencià és el que diu parlar preferentment en castellà amb l'estudiantat i amb el públic en general, mentre que el més contrari a aquesta subordinació és el que diu parlar preferentment valencià amb els mateixos col·lectius: l'estudiantat i el públic en general.

Per acabar aquest bloc, també podem apuntar que el PAS que declara trobar dificultats per exercir el seu treball en valencià està

associat amb actituds mitjanes contràries al valencià per damunt del conjunt de PAS del SUPV.

Com ja hem dit, en entrar als usos escrits, no s'observa un canvi destacable dels nivells actitudinals relacionats amb una llengua o una altra. Podem assenyalar que, sistemàticament, els usos escrits preferentment valencians estan associats amb actituds relativament favorables al valencià, mentre que els usos preferentment castellans ho estan amb actituds relativament negatives respecte al valencià. Sí que es pot assenyalar un canvi actitudinal entre el PAS que declara usos escrits bilingües, en comparació amb els que declaren usos orals indistints (segons la llengua en què li parlen). En els usos orals observàvem certa pauta d'actituds no distintives respecte a la subordinació social del valencià, mentre que els usos escrits bilingües ens apareixen relacionats amb actituds relativament oposades a aquesta subordinació social, però més aviat indiferents (similars a la mitjana) pel que fa a l'obligatorietat i el foment del valencià. [Taula II-171]

El PAS amb actituds relativament més favorables a l'obligatorietat i el foment del valencià és el que diu usar preferentment el valencià per escriure les notes personals i comunicar-se amb el públic en general, mentre que el relativament més contrari és els que declara escriure preferentment en anglés les notes personals, i el PAS que usa el castellà per escriure les comunicacions internes, a la comunitat universitària i les instàncies i sol·licituds. Curiosament, presenta puntuacions actitudinals més favorables a la valorització institucional del valencià el PAS que declaren escriure indistintament en castellà i en valencià, i especialment el que ho fa en les notes personals, mentre que el PAS més contrari és els que diu escriure en anglés, especialment també les notes personals. Finalment, pel que fa a la subordinació social del valencià trobem que el PAS més favorables és també el que declara usos de l'anglés, especialment en les cartes, mentre que el més contrari a aquesta subor-

4. La inconsistència i els valors extrems en aquest cas poden ser explicats per la reduïda freqüència dels qui declaren usar preferentment una altra llengua diferent del castellà i del valencià.

		Obligatorietat i foment	Valor institucional	Subordinació social
Ha escrit preferentment textos administratius	Valencià	0,643	0,223	-0,591
	Castellà	-0,180	-0,136	0,167
	Bilingüe V/C	0,005	0,245	-0,158
	Anglès	0,157	-0,136	0,480
Ha escrit preferentment comunicacions internes	Valencià	0,695	0,214	-0,641
	Castellà	-0,204	-0,143	0,199
	Bilingüe V/C	-0,023	0,280	-0,056
	Anglès	0,152	-0,131	-0,175
Ha escrit preferentment comunicacions a la comunitat universitària	Valencià	0,639	0,242	-0,610
	Castellà	-0,204	-0,171	0,209
	Bilingüe V/C	-0,001	0,273	-0,151
	Anglès	0,283	0,143	0,569
Ha escrit preferentment comunicacions al públic extern	Valencià	0,731	0,248	-0,747
	Castellà	-0,172	-0,116	0,172
	Bilingüe V/C	0,062	0,228	-0,146
	Anglès	-0,105	-0,354	0,328
Ha escrit preferentment notes personals	Valencià	0,797	0,296	-0,717
	Castellà	-0,172	-0,101	0,181
	Bilingüe V/C	0,052	0,324	-0,263
	Anglès	-0,584	-0,746	0,307
Ha escrit preferentment cartes	Valencià	0,764	0,234	-0,726
	Castellà	-0,188	-0,110	0,173
	Bilingüe V/C	0,092	0,282	-0,220
	Anglès	-0,031	-0,441	0,617
Ha escrit preferentment instàncies, sol·licituds, etc.	Valencià	0,701	0,259	-0,544
	Castellà	-0,208	-0,148	0,187
	Bilingüe V/C	-0,028	0,220	-0,101
	Anglès	-0,460	-0,246	0,149

Taula II-171. Usos escrits del valencià a la universitat i actituds lingüístiques (PAS)
Font: Elaboració pròpia. Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

dinació social del valencià és els que diu escriure en valencià les comunicacions amb el públic en general.

Les conclusions més generals que podem traure són:

1. Tant els usos com les competències del valencià apareixen lligades a les actituds que es mantenen davant aquesta llengua; tanmateix, les relacions són diferents segons parlem de competències o d'usos.

2. En el cas de les competències, el fet de no manifestar competències màximes ja apareix associat a actituds més negatives envers el valencià: és com si aquesta relació ens diguera que aquell que no coneix correctament el valencià és perquè no vol.

3. Tanmateix, en el cas dels usos, quan apareix un mínim ús del valencià es presenta associat a actituds positives envers el valencià, només aquells que es manifesten monolingües en castellà ho fan juntament amb actituds més aviat negatives envers el valencià; en aquest cas, el que sembla dir-nos és que l'ús del valencià, per mínim que siga, està associat a les actituds positives.

4. En la relació dels usos declarats amb les actituds manifestades s'observa una escala creixent que ens porta dels usos més privats i menys formals als més públics i formals en les posicions d'actitud positiva envers el valencià, de manera que aquelles persones que manifesten uns usos del valencià més públics i formalitzats es troben associades a actituds molt favorables envers el valencià.

Els principals problemes per al valencià apareixen en l'àmbit de la investigació, on la publicació de documents en valencià es presenta associada a actituds molt distanciades de la mitjana, tot assenyalant un nivell d'exigència actitudinal molt elevat.

c. Evolució prevista del valencià

En referència a l'evolució prevista d'usos del valencià, trobem entre la comunitat universitària una percepció molt similar a la que presenta la població en general. Una percepció, diguem-ho clar, bastant contradictòria amb les pràctiques lingüístiques pròpies declarades, tant per la població universitària com per la població valenciana, en general.

Hem pogut comprovar com els usos del valencià, en la docència, en la investigació i en l'administració, són minoritaris en comparació amb el castellà i, de vegades, també en comparació amb l'anglès. Acabem de constatar que les valoracions que es fan de la utilitat del valencià en la formació i en la projecció professional estan per davall de les que es fan del castellà i de l'anglès. I, amb tot, **la percepció és que l'ús del valencià més aviat seguirà igual o, fins i tot, augmentarà**. Aquest és un resultat que també s'obté en les enquestes dirigides a la població en general.

Entre el PDI de les universitats públiques valencianes, un de cada tres (33,1%) pensa que els usos del valencià a la universitat milloraran, i només un 18,8% que empitjoraran. Una percepció de millora que és màxima entre el PDI de l'UJI i mínima entre el personal de la UMH.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Disminuirà	19,9	18,5	14,7	16,5	27,9	18,8
Seguirà igual	49,3	45,1	46,2	50,9	52,1	48,1
Augmentarà	30,8	36,3	39,1	32,6	20,0	33,1
N	307	333	289	338	269	1.529

Taula II-172. Evolució de l'ús del valencià a la universitat (PDI) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Disminuirà	8,5	16,3	10,6	9,3	13,1	12,5
Seguirà igual	48,8	41,8	45,3	43,6	54,4	45,0
Augmentarà	42,7	41,8	44,1	47,1	32,5	42,5
N	293	337	236	289	206	1.360

Taula II-173. Evolució de l'ús del valencià a la universitat (PAS) i universitat
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

Les expectatives del PAS respecte als usos del valencià a la universitat encara són millors: un 42,5% diuen que milloraran i només un 12,5% creu que empitjoraran. En aquest cas, però, les visions de futur més positives les trobem entre el PAS de la UPV que pensa en un 47,1% dels casos que els usos del valencià a la universitat milloraran.

Aquests resultats podrien ser explicats per dues vies, no necessàriament contradictòries: d'un costat, poden ser el resultat d'una falsa consciència o d'allò políticament correcte; d'altra, poden ser el resultat de la percepció que només es pot millorar, atés el mal estat en què es troba, una mena de «wishful thinking» a la vista de la situació objectiva.

La relació entre la percepció d'evolució futura del valencià i els usos presenta unes pautes que són diferents segons pugem dels nivells més privats i informals cap als més públics i formals. Així resulta que, en els usos orals, les persones que declaren parlar més sovint valencià estan més polaritzades entre les expectatives d'augment i les de disminució de l'ús del valencià, mentre que les que declaren un major ús del castellà es posicionen amb més freqüència en la continuïtat de la situació.

La relació és la mateixa quan parlem d'usos escrits referits a la dimensió docent i administrativa; tanmateix, canvia quan ens endinsem en l'àmbit de la investigació. En aquest cas, són les persones que habitualment usen el valencià en la publicació de les seues recerques les que més sovint expressen expectatives positives respecte a l'evolució futura del valencià, mentre que les que

publiquen en castellà tenen unes expectatives relativament més negatives envers el valencià. Siga com siga, les persones que expressen un major optimisme respecte a l'evolució futura sempre són les que manifesten usos bilingües. Una dada que pot entendre's millor quan, en el capítol IV, sobre els discursos socials, veurem el que diu el discurs *bilingüista-ingenu*, o fins i tot el *pragmàtic-positiu*.

Les expectatives d'evolució del valencià són lleugerament pitjors pel que fa als usos socials del valencià que pel que fa als usos a la universitat: augmenten les expectatives d'empitjorament i disminueixen les de millora. Siga com siga, també ací les expectatives de millora superen les que esperen un empitjorament, tant entre el PDI com entre el PAS.

Torna a ser el PDI de l'UJI, acompanyat aquesta vegada pel de la UPV, el que millors expectatives declara. És, però, també el PDI de l'UJI el que més empitjora les seues expectatives, acompanyat pel PDI de la UV-EG, quan passen de la valoració de l'entorn universitari, a la valoració de l'entorn social.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Disminuirà	22,3	24,6	24,7	16,6	12,9	21,1
Seguirà igual	50,4	44,3	42,2	50,9	56,1	48,0
Augmentarà	27,3	31,1	33,1	32,5	30,9	30,9
N	300	334	284	340	268	1.523

Taula II-174. Evolució de l'ús del valencià en la societat en general (PDI)
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	UA	UV-EG	UJI	UPV	UMH	SUPV
Disminuirà	16,2	27,3	24,3	17,4	13,3	21,6
Seguirà igual	47,6	41,8	45,1	43,6	51,2	44,4
Augmentarà	36,2	30,9	30,6	38,9	35,5	34,0
N	290	337	235	298	203	1.363

Taula II-175. Evolució de l'ús del valencià en la societat en general (PAS)
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

El PAS també empitjora les seues expectatives quan pensa en l'evolució social dels usos del valencià en lloc de l'evolució dels usos a la universitat. Amb tot, és lleugerament més optimista que el PDI pel que fa a les expectatives de millora. Crida l'atenció el fet que, entre el PAS, s'incrementa molt la percepció que, en la societat en general, els usos del valencià disminuiran, en comparació amb els usos a la universitat.

De fet, la proporció de PAS que pensa que disminuirà l'ús del valencià quasi es duplica, quan es passa de l'entorn universitari (12%) a l'entorn social en general (21,6%). En el canvi de percepció participa el PAS de totes les universitats, tot i que els de l'UJI són els que més canvien, i els de la UMH els que menys.

En aquest cas passa que el personal universitari, siga PDI o PAS, que declara que usa habitualment el valencià a la universitat empitjora molt les seues expectatives quan pensa en l'ús del valencià en la societat en general, en comparació amb l'ús del valencià a la universitat. Tant és així que com més exigent és l'ús del valencià, pel que fa a les actituds positives, més empitjora l'expectativa respecte a l'evolució futura del valencià en la societat en general.

Així doncs, hi ha una percepció diferencial entre el personal del SUPV respecte a l'evolució del valencià segons es tracte al si de la universitat o en la societat en general: certa tendència a pensar que en l'entorn universitari l'ús del valencià evolucionarà millor que en la societat en general; un canvi de visió que és degut, sobretot, a les persones que usen més habitualment del valencià i amb actituds més lligades a la normalització del valencià.

En conclusió, **malgrat l'escassa valoració que fan de la utilitat del valencià, el PDI i el PAS del SUPV no pensen amb molta freqüència que els usos del valencià disminuiran, ni a la universitat, ni en la societat en general, però sobretot en la primera.**

7. ELS SERVEIS LINGÜÍSTICS DEL SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ

Entre els objectius de l'estudi es troba també el d'aconseguir informació relacionada amb les percepcions i usos dels serveis lingüístics oferts per les universitats del sistema públic valencià. Es tracta de saber, inicialment, quina és la valoració que en fan, si coneixen els serveis oferits i si els han usat alguna vegada. En tractar-se de serveis específics i propis de cada universitat, aquest apartat s'ordena seguint els resultats de cada una d'aquestes, una per una. Només al principi s'ofereixen uns resultats conjunts, pel que fa al coneixement del drets de l'estudiantat i a la valoració general dels serveis.

a. Drets lingüístics i valoracions dels serveis lingüístics

Per començar, ens ha semblat rellevant situar-nos respecte al coneixement que té l'estudiantat sobre els drets a usar ambdues llengües oficials. Un dels objectius centrals dels serveis lingüístics és garantir aquests drets, per la qual cosa el primer pas és que els titulars dels drets els coneguen.

Malgrat els esforços de divulgació que puguem haver fet les universitats, així com el fet de tractar-se d'un dret general de la població valenciana, reconegut en la legislació vigent, podem dir que mai no resta assegurat el coneixement general del dret a usar les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana.

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG	SUPV
Sí que ho sap	79,7	79,0	58,1	84,7	87,9	82,2
No ho sap	20,3	21,0	41,9	15,3	12,1	17,8
N	394	386	384	391	396	1.950

Taula II-176. Sap que es poden usar indistintament les dues llengües oficials (estudiantat) i universitat

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

De fet, les dades ens indiquen que, entre l'estudiantat del sistema universitari públic valencià, **quasi un de cada cinc (17,8%) no sap que pot usar a la universitat les dues llengües oficials.** Aquest desconeixement és màxim entre l'estudiantat de la UMH que declara en un 41,9% dels casos desconèixer que tenen aquest dret i és mínim en el cas de la UV-EG, on només un 12,1% diu no saber d'aquest dret.

Siga com siga, el coneixement d'aquest dret no es pot donar per suposat, per molt de temps que haja passat des de la vigència de la legislació que hi és d'aplicació, i les polítiques informatives sobre aquest aspecte han de ser continuades si es vol que els ciutadans i ciutadanes afectats, en aquest cas els estudiants i estudiantess, puguem exercir els seus drets.

Pel que fa a **les valoracions dels serveis lingüístics de cada universitat podem dir que, en general, totes superen la mitjana aritmètica de l'escala, és a dir, totes en general aproven.** Ara bé, hem de destacar que **entre l'estudiantat es presenta una valoració més crítica que entre el PDI i el PAS.**

Si el criteri per «aprovar» és la mitjana aritmètica de l'escala (5,5), segons l'estudiantat hi ha un servei lingüístic lleugerament per

	UA	UJI	UMH	UPV	UV-EG
Estudiantat	5,97	6,25	5,39	6,01	5,80
PDI	7,38	6,92	6,52	6,67	6,54
PAS	7,19	6,97	7,69	6,91	6,47

Taula II-177. Valoració dels serveis lingüístics del sistema universitari públic valencià i universitat*

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

* L'escala oferida es mou entre l'1, valoració mínima, i el 10, valoració màxima.

	Estudiantat	PDI	PAS
Correcció, traducció i resolució de consultes lingüístiques	17,3	72,7	79,8
Difusió de correctors i traductors automàtics, distribució d'eines informàtiques	35,8	76,7	85,3
Assessorament sobre bibliografia terminològica	17,3	44,5	35,5
Promoció del valencià: ajudes a tesis, tesines, projectes fi de carrera, etc.	42,5	62,4	54,4
Enquestes i altres dades sociolingüístiques. Assessorament i suport a l'ús del valencià	36,6	37,9	30,9
Cursos de valencià generals i per al PAS	66,7	92,1	97,1
Cursos específics: llenguatge administratiu, atenció al públic...	26,3	59,4	71,0
Edició de materials administratius (manual de llenguatge administratiu, dossiers lingüístics...)	17,3	45,5	49,5
Edició i distribució de vocabularis específics	17,1	48,5	45,3
Calendaris universitaris	68,0	97,0	99,7
Agenda universitària	92,4	96,1	99,0
Cinema	37,4	47,9	56,0
Beques per a l'elaboració de materials administratius			36,5
N	369	330	307

Taula II-178. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UA)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

sota: el servei lingüístic de la UMH, que és el pitjor valorat per aquest col·lectiu. El servei lingüístic millor valorat pels estudiants és el de l'UJI. Aquestes valoracions depenen no sols dels serveis oferts i el seu desenvolupament, sinó que també estan condicionats per les expectatives de les persones destinatàries. Així, podem destacar que els serveis lingüístics de la UV-EG són valorats críticament, en termes relatius, en comparació amb els de la UPV, l'UJI o la UA. [Taula II-177]

El canvi, en la valoració entre l'estudiantat, d'una banda, i el PDI i el PAS de l'altra, és evident. Totes les valoracions del personal de la universitat, siga docent o administratiu, valoren per damunt de 6 les tasques dels serveis lingüístics. Entre el PDI, el servei millor valorat és el de la UA seguit pel de l'UJI; i tornen a ser els de la UMH i de la UV-EG els que obtenen una valoració relativa més baixa. Al seu torn, crida l'atenció que siga el PAS de la UMH el que ofereix una valoració més elevada del seu servei lingüístic, si tenim en compte que tant l'estudiantat com el PDI situen la valoració d'aquest servei relativament per sota. Així, entre el PAS, el servei millor valorat és el de la UMH i el pitjor el de la UV-EG.

Per tant, tenim que els estudiants i estudiantes presenten valoracions més crítiques que el PDI i el PAS; que en les valoracions del servei de la UMH hi ha aparents contradiccions entre l'estudiantat i el PDI, d'una banda, i el PAS, d'una altra; que per a l'estudiantat el servei més valorat és el de l'UJI, per al PDI el de la UA i per al PAS el de la UMH; que el servei de la UV-EG es troba valorat, en termes relatius, més críticament que la resta per tots tres col·lectius, tot i que el servei de la UMH obté puntuacions més baixes entre estudiantat i PDI.

b. Universitat d'Alacant

Una vegada sabem com són valorats els serveis lingüístics de cada universitat, en general, passem a comprovar quins són els

nivells de coneixement i d'ús que se'n fan. En l'exposició seguim el criteri alfabètic dels noms.

Dels serveis que ofereix l'actual Secretariat de Promoció del Valencià, els més coneguts per l'estudiantat són l'agenda universitària, seguida pels calendaris universitaris. Més enllà d'aquests materials, l'estudiantat el que més coneixen és l'oferta de cursos de valencià. En el pol oposat, entre els serveis que són menys coneguts per l'estudiantat trobem l'edició i distribució de vocabularis específics, l'assessorament sobre bibliografia terminològica i la correcció, traducció i resolució de consultes lingüístiques.

Entre el PDI, també són les agendes i calendaris els serveis més reconeguts del Secretariat; extrem que es repeteix amb el PAS. Ara bé, una vegada assenyalat això, és l'oferta de cursos en valencià el servei més conegut, tant pel PDI com pel PAS. Entre ambdós col·lectius també són destacables els nivells de coneixement que té la difusió de correctors i traductors automàtics i la distribució d'eines informàtiques. [Taules II-178 i II-179]

Si comparem les dades de coneixement amb les d'ús declarat per les persones entrevistades, podem calcular una taxa d'ús¹ que ens permet saber de forma més acurada quins són els serveis més utilitzats, en relació amb les persones que els coneixen, una mena d'indicador d'interés.

Així, resulta que entre l'estudiantat, a banda dels materials de l'agenda i els calendaris, la difusió de correctors i traductors i eines informàtiques, tot i no estar entre els serveis més coneguts, presenta una taxa d'ús molt elevada. També la presenta alta el cinema, que, tot i ser conegut només per un 19,1% de l'estudiantat, és utilitzat per més de la meitat (51,1%) dels que el coneixen.

Al seu torn, entre el PDI, entre els serveis amb taxes d'ús elevades, més enllà també de les agendes i els calendaris, també hi ha la difusió de correctors i traductors i d'eines informàtiques, juntament amb la correcció, traducció i resolució de consultes lingüís-

	Estudiantat	PDI	PAS
Correcció, traducció i resolució de consultes lingüístiques	4,7	38,2	53,4
Difusió de correctors i traductors automàtics, distribució d'eines informàtiques	29,9	45,6	65,2
Assessorament sobre bibliografia terminològica	6,7	16,8	15,9
Promoció del valencià: ajudes a tesis, tesines, projectes fi de carrera, etc.	5,4	9,8	4,7
Enquestes i altres dades sociolingüístiques. Assessorament i suport a l'ús del valencià	10,7	9,5	7,1
Cursos de valencià generals i per al PAS	15,4	29,5	63,2
Cursos específics: llenguatge administratiu, atenció al públic...	2,3	13,0	30,7
Edició de materials administratius (manual de llenguatge administratiu, dossiers lingüístics...)	4,0	18,2	28,0
Edició i distribució de vocabularis específics	6,0	25,3	26,0
Calendaris universitaris	55,4	94,4	92,9
Agenda universitària	86,2	91,6	84,1
Cinema	19,1	16,5	19,3
Beques per a l'elaboració de materials administratius			5,1
N	298	285	296

Taula II-179. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UA)
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

1. Ràtio entre les persones que usen un servei i les persones que el coneixen.

	Estudiantat	PDI	PAS
Informació i assessorament sobre drets lingüístics	24,5	51,9	50,2
Voluntariat pel valencià	33,6	46,8	66,5
Ajuts per a la publicació, redacció i defensa de tesis	15,3	79,9	59,8
Ajudes i beques per a activitats de promoció del valencià (d'assistència o d'organització de jornades i congressos amb el valencià com a llengua vehicular)	28,4	62,5	62,8
Difusió de recursos informàtics per a la traducció i la docència en valencià (programa SALT, Internostrum, correctors...)	35,5	84,0	94,6
Obtenció i difusió de dades sociolingüístiques (demanda de classes en valencià, quantes classes es fan en valencià o altres llengües a l'UJI...)		53,6	62,3
Realització de campanyes, jornades i activitats culturals en valencià (cinema en valencià, música...)	57,8	82,9	91,6
Assessorament lingüístic en valencià	31,2	84,6	90,4
Assessorament lingüístic en espanyol	23,9	44,0	63,2
Assessorament lingüístic en anglés	22,9	71,3	79,9
Assessorament lingüístic en altres llengües	14,1	60,8	73,2
Correcció i traducció de textos generals i especialitzats (administratius o per a la docència...)		77,8	85,8
Resolució de consultes lingüístiques i terminològiques	13,1	22,9	61,5
Assessorament sobre bibliografia específica	18,0	11,3	38,9
Edició de materials lingüístics de suport a la docència i a la gestió administrativa (manuals d'ús d'administratiu...)		22,9	63,6
Cursos presencials de llengua general: valencià, alemany, anglés, francès, italià o romanés	53,5	37,5	81,2
Cursos de llengües per a persones estrangeres: valencià i espanyol	48,6	30,7	72,4
Cursos semipresencials d'alguna de les llengües anteriors	32,1	55,6	76,6
Cursos virtuals d'alguna de les llengües anteriors	22,6	41,0	66,9
Cursos específics: llenguatge administratiu, recursos informàtics aplicats a la traducció i correcció, anglés acadèmic i per a la docència, etc.	29,7	68,3	92,5
Formació a través del Centre d'Autoaprenentatge de Llengües (CAL)	64,2	87,4	97,1
Grups de conversa o tandems lingüístics	49,2	75,1	92,5
N	327	293	239

Taula II-180. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UJI)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

tiques i l'edició i distribució de vocabularis específics. Les taxes d'ús més baixes les presenta la promoció del valencià (ajudes a tesis, tesines...) i els cursos específics.

Finalment, entre el PAS, les taxes d'ús més elevades les tenim (a banda, novament, de les agendes i els calendaris) en la difusió de correctors i traductors i d'eines informàtiques, la correcció, traducció i resolució de consultes lingüístiques i els cursos de valencià. Per la banda baixa en intensitat d'ús trobem les beques per a l'elaboració de materials administratius, la promoció del valencià (ajuda a tesis, tesines...) i les enquestes i dades sociolingüístiques.

c. Universitat Jaume I

El ventall de serveis oferits pel Servei de Llengües i Terminologia (SLT) és molt ampli. Els més coneguts per l'estudiantat són la formació a través del Centre d'Autoaprenentatge de Llengües (CAL), la realització de campanyes (cinema en valencià, música...) i els cursos de llengua presencials. Per sota, les activitats menys conegudes per aquest col·lectiu són la resolució de consultes lingüístiques, l'assessorament lingüístic en llengües distintes del castellà, el valencià i l'anglès, i els ajuts per a la publicació, redacció i defensa de tesis.

Per al PDI, les activitats més conegudes, a banda de les ja citades per l'estudiantat relatives a la formació del CAL i la realització de campanyes, trobem l'assessorament lingüístic en valencià, però també la difusió de recursos informàtics i els ajuts a la publicació, redacció i defensa de tesis. En el pol oposat, com a activitats menys conegudes, es troben l'assessorament sobre bibliografia específica, la resolució de consultes i l'edició de materials de suport a la docència.

En el cas del PAS, els serveis que més reconeixen són, novament, els de la formació a través del CAL i la realització de campanyes, als quals cal afegir la difusió de recursos informàtics, els cursos específics i l'assessorament lingüístic en valencià. El personal

d'administració i serveis coneix menys les activitats relacionades amb la informació i assessorament sobre drets lingüístics, la resolució de consultes i l'assessorament sobre bibliografia específica.

En qualsevol cas, és el PAS el col·lectiu que sembla més informat sobre les activitats del Servei de Llengües i Terminologia, mentre que l'estudiantat és el que més buits informatius presenten. [Taula II-180]

Si ens fixem en les taxes d'ús, en comparar l'ús declarat i el nivell de coneixement, resulta que els usos més elevats els presenten, per a l'estudiantat, la formació a través del CAL, la difusió de recursos informàtics i la realització de campanyes; mentre que les taxes d'ús més baixes són les dels ajuts per a la publicació, redacció i defensa de tesis, els cursos per a persones estrangeres (lògicament), les ajudes i beques per a activitats de promoció del valencià i el voluntariat.

Pel fa al PDI, els usos més intensius es donen respecte a la difusió de recursos informàtics, l'assessorament lingüístic en anglés, la formació a través del CAL i els cursos presencials de llengües. En sentit contrari, els usos menys intensos es presenten en cursos per a persones estrangeres, el voluntariat i les ajudes i beques, siguen per a activitats o per a tesis. [Taula II-181]

En relació amb el PAS, torna a presentar els usos més intensos la difusió de recursos informàtics, els cursos presencials de llengües, la formació a través del CAL i, a més a més, l'assessorament lingüístic en valencià i la resolució de consultes lingüístiques. Aquest col·lectiu universitari usa menys intensament, a banda dels cursos per a persones estrangeres i els ajuts per a tesis, el voluntariat i les ajudes i beques per a activitats.

d. Universitat Miguel Hernández

L'oferta d'activitats de l'Àrea de Promoció del Valencià del Secretariat d'Extensió Universitària no és molt àmplia. A més a més, el nivell de coneixement que en té la comunitat universitària no

	Estudiantat	PDI	PAS
Informació i assessorament sobre drets lingüístics	6,7	8,9	23,0
Voluntariat pel valencià	5,2	5,0	8,4
Ajuts per a la publicació, redacció i defensa de tesis	1,0	13,1	5,9
Ajudes i beques per a activitats de promoció del valencià (d'assistència o d'organització de jornades i congressos amb el valencià com a llengua vehicular)	3,6	10,0	7,9
Difusió de recursos informàtics per a la traducció i la docència en valencià (programa SALT, Internostrum, correctors...)	28,0	58,3	82,4
Obtenció i difusió de dades sociolingüístiques (demanda de classes en valencià, quantes classes es fan en valencià o altres llengües a l'UJI...)		15,1	28,0
Realització de campanyes, jornades i activitats culturals en valencià (cinema en valencià, música...)	29,0	30,1	43,9
Assessorament lingüístic en valencià	9,3	39,4	69,5
Assessorament lingüístic en espanyol	8,8	9,7	22,6
Assessorament lingüístic en anglés	10,9	45,6	46,9
Assessorament lingüístic en altres llengües	3,6	21,6	22,2
Correcció i traducció de textos generals i especialitzats (administratius o per a la docència...)		36,7	51,5
Resolució de consultes lingüístiques i terminològiques	5,2	10,4	44,8
Assessorament sobre bibliografia específica	9,8	3,1	16,3
Edició de materials lingüístics de suport a la docència i a la gestió administrativa (manuals d'ús d'administratiu...)		8,5	39,7
Cursos presencials de llengua general: valencià, alemany, anglés, francès, italià o romanés.	21,8	20,5	66,1
Cursos de llengües per a persones estrangeres: valencià i espanyol.	4,1	3,1	1,3
Cursos semipresencials d'alguna de les llengües anteriors	7,8	15,1	20,9
Cursos virtuals d'alguna de les llengües anteriors	5,2	6,9	17,6
Cursos específics: llenguatge administratiu, recursos informàtics aplicats a la traducció i correcció, anglés acadèmic i per a la docència, etc.	10,9	19,3	42,7
Formació a través del Centre d'Autoaprenentatge de Llengües (CAL)	45,6	50,2	75,3
Grups de conversa o tàndems lingüístics	15,5	25,5	48,5
N	193	259	233

Taula II-181. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UJI)
Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	Estudiantat	PDI	PAS
Informació i assessorament sobre drets lingüístics	23,2	14,9	21,2
Voluntariat pel valencià	21,3	18,7	29,3
Ajuts per a la publicació, redacció i defensa de tesis	11,8	28,0	21,6
Difusió de recursos informàtics per a la traducció i la docència en valencià (programa SALT, Internostrum, correctors...)	27,6	69,0	70,2
Obtenció i difusió de dades sociolingüístiques (demanda de classes en valencià, quantes classes es fan en valencià o altres llengües a la UMH...)		11,6	50,5
Realització de campanyes, jornades i activitats culturals en valencià (cinema en valencià, música...)	57,1	44,8	17,8
Assessorament lingüístic en valencià	17,7	31,0	34,1
Correcció i traducció de textos generals i especialitzats (administratius o per a la docència...)	16,5	35,8	39,4
Resolució de consultes lingüístiques i terminològiques	13,4	28,4	31,2
Cursos presencials de llengua general: valencià, alemany, anglés, francès, italià	71,7	95,5	97,1
Cursos de llengües per a persones estrangeres: espanyol		58,6	
N	254	268	208

Taula II-182. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UMH)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	Estudiantat	PDI	PAS
Informació i assessorament sobre drets lingüístics	1,9	1,7	3,1
Voluntariat pel valencià	4,9	1,7	1,3
Ajuts per a la publicació, redacció i defensa de tesis		2,5	0,6
Difusió de recursos informàtics per a la traducció i la docència en valencià (programa SALT, Internostrum, correctors...)	32,0	69,7	63,5
Obtenció i difusió de dades sociolingüístiques (demanda de classes en valencià, quantes classes es fan en valencià o altres llengües a la UMH...)		0,8	14,5
Realització de campanyes, jornades i activitats culturals en valencià (cinema en valencià, música...)	30,1	21,0	3,8
Assessorament lingüístic en valencià	1,0	12,6	18,2
Correcció i traducció de textos generals i especialitzats (administratius o per a la docència...)	9,7	14,3	15,1
Resolució de consultes lingüístiques i terminològiques	4,9	11,8	10,7
Cursos presencials de llengua general: valencià, alemany, anglés, francès, italià	57,3	42,9	80,5
Cursos de llengües per a persones estrangeres: espanyol		3,4	
N	103	119	159

Taula II-183. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UMH)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

és molt elevat, especialment quan parlem amb l'estudiantat. Per a aquest col·lectiu, les activitats més conegudes són els cursos presencials de llengües i la realització de campanyes. La resta de serveis són molt poc coneguts, i especialment els ajuts per a tesis, la resolució de consultes i la correcció i traducció de textos. [Taula II-182 i II-183]

Per al PDI, les activitats més conegudes són les dels cursos presencials de llengües i els cursos per a persones estrangeres, però també la difusió de recursos informàtics. Els menys coneguts són l'obtenció i difusió de dades, la informació i assessorament sobre drets lingüístics i el voluntariat.

Igualment, per al PAS, els serveis més coneguts són els cursos presencials de llengües i la difusió de recursos informàtics, seguits per l'obtenció i difusió de dades. D'altra banda, els menys coneguts són la realització de campanyes, la informació i assessorament sobre drets lingüístics i els ajuts per a tesis.

En referència a les taxes d'ús, en el cas de l'estudiantat, trobem les més elevades en la difusió de recursos informàtics, els cursos presencials de llengües i la correcció i traducció de textos, mentre que els usos menys intensos es donen en els ajuts per a tesis, l'assessorament lingüístic en valencià i la informació i assessorament sobre drets lingüístics.

Sense dubte, és la difusió de recursos informàtics l'activitat que més intensitat d'ús ha generat, no sols entre l'estudiantat, sinó també entre PDI i PAS. Per al PDI, també són rellevants els usos de les campanyes, jornades i activitats i els cursos presencials; mentre que la intensitat d'ús és baixa en els cursos per a persones estrangeres, els ajuts per a tesis i el voluntariat.

En el cas del PAS, a banda de la ja esmentada difusió de recursos informàtics, ens trobem una elevada intensitat d'ús en els cursos presencials de llengües i en l'assessorament lingüístic en valencià; en el pol oposat, amb usos poc intensos, hi ha els ajuts per a tesis, el voluntariat lingüístic i la informació i assessorament sobre drets lingüístics.

e. Universitat Politècnica de València

L'activitat de l'Àrea de Promoció i Normalització Lingüística més coneguda per tots els col·lectius de la UPV són els cursos de valencià. A banda, per a l'estudiantat, les activitats més conegudes són les campanyes de promoció («Bon dia», música en valencià...), els materials en valencià i les activitats lingüísticoculturals (Setmana per la Llengua...). Les menys conegudes per a aquest col·lectiu són la correcció i traducció de materials docents i l'assessorament lingüístic.

Pel que fa al PDI, més enllà dels cursos ja assenyalats, els serveis més coneguts són la difusió de correctors i traductors automàtics i la correcció i traducció de materials docents. Els coneixements més baixos corresponen a les ajudes per a producció audiovisual o per a la realització d'activitats. Siga com siga, qualsevol dels serveis és conegut per més de la meitat del PDI de la UPV.

En el cas del PAS, als cursos cal afegir també la difusió de correctors i traductors automàtics, les activitats lingüísticoculturals i els tallers de valencià a l'ICE. El personal d'administració coneix menys les ajudes per adquisició de bibliografia, les ajudes per a la producció audiovisual i per a la realització i divulgació de treballs d'investigació.

Pel que fa a la intensitat d'usos, o el que hem anomenat taxa d'ús, tots tres col·lectius de la UPV coincideixen en el mateixos tres serveis, amb elevades taxes d'ús: la difusió de correctors i traductors automàtics, la difusió de diccionaris i vocabularis i els materials en valencià.

En referència als que presenten usos menys intensos, cal destacar que són els professors i professores els més afectats, ja que entre aquests serveis es troben especialment els que es dediquen a ajudes: ajudes per a la producció audiovisual, per a la realització d'activitats, per a la realització i divulgació de treballs d'investigació i per a impartir assignatures en valencià per primera vegada.

	Estudiantat	PDI	PAS
Cursos de valencià generals	66,5	93,8	94,6
Tutories de valencià		64,8	52,7
Difusió de correctors i traductors automàtics	41,3	90,1	89,9
Difusió de diccionaris i vocabularis	36,8	73,9	69,1
Campanyes de promoció de l'ús («Bon dia», música en valencià, etc.)	60,5	70,2	69,8
Materials en valencià	58,7	74,4	68,5
Activitats lingüísticoculturals (Setmana per la Llengua, etc.)	59,6	74,7	78,5
Tallers de valencià a l'ICE	41,6	63,9	76,2
Assessorament lingüístic	30,5	79,8	73,2
Correcció i traduccions de materials docents	18,9	86,4	77,2
Ajudes per a impartir per primera vegada assignatures en valencià		67,0	38,6
Ajudes per a l'elaboració de manuals universitaris		70,5	39,3
Ajudes per a l'adquisició de bibliografia		59,1	30,5
Ajudes a la realització i divulgació de treballs d'investigació		63,4	35,6
Ajudes per a la realització d'activitats		53,1	36,2
Ajudes per a la producció d'obres audiovisuals		51,1	30,2
Manual de documents i llenguatge administratiu			67,1
N	334	352	298

Taula II-184. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UPV)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	Estudiantat	PDI	PAS
Cursos de valencià generals	20,9	36,7	54,8
Tutories de valencià		21,0	10,4
Difusió de correctors i traductors automàtics	48,4	67,6	69,9
Difusió de diccionaris i vocabularis	30,2	45,7	54,1
Campanyes de promoció de l'ús («Bon dia», música en valencià, etc.)	23,1	20,5	32,0
Materials en valencià	60,4	34,3	49,8
Activitats lingüísticoculturals (Setmana per la Llengua, etc.)	27,5	16,2	28,6
Tallers de valencià a l'ICE		11,0	32,8
Assessorament lingüístic	7,7	22,4	35,1
Correcció i traduccions de materials docents	6,0	31,4	39,8
Ajudes per a impartir per primera vegada assignatures en valencià	1,6	4,3	1,5
Ajudes per a l'elaboració de manuals universitaris		11,0	5,0
Ajudes per l'adquisició de bibliografia		9,5	1,9
Ajudes a la realització i divulgació de treballs d'investigació		2,4	1,9
Ajudes per a la realització d'activitats	6,0	1,9	3,1
Ajudes per a la producció d'obres audiovisuals	1,6	1,0	2,3
Manual de documents i llenguatge administratiu			37,8
N	182	210	259

Taula II-185. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UPV)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

f. Universitat de València-Estudi General

L'activitat del Servei de Política Lingüística que té un nivell de coneixement més elevat tant entre l'estudiantat com entre el PDI i el PAS és la convocatòria de les proves del certificat de coneixements de valencià. D'altra banda, entre els tres col·lectius trobem com una de les activitats menys conegudes la de l'assessorament sobre drets lingüístics.

A banda de les convocatòries per als certificats, entre l'estudiantat també destaquen per més conegudes les activitats de promoció (cinema, música, publicacions...) i la formació a través del CAL. Per a aquest col·lectiu, els serveis menys coneguts, a més de l'assessorament sobre drets lingüístics, són la resolució de consultes i la correcció de materials docents, administratius i divulgatius.

Respecte al PDI, el servei és més conegut, més enllà de les convocatòries del certificat, pels cursos de valencià (presencials, semipresencials i virtuals), pels cursos específics i per la formació a través del CAL; mentre que són menys coneguts, a banda de l'assessorament sobre drets lingüístics, la resolució de consultes lingüístiques i l'elaboració de vocabularis i diccionaris. En qualsevol cas, totes les activitats del Servei, excepte la d'assessorament sobre drets lingüístics, són conegudes per més de dos de cada tres professors o professores. [Taula II-186]

I, pel que fa al PAS, a més de les convocatòries per a la consecució del certificat de coneixements, les activitats més conegudes són els cursos de valencià i la formació a través del CAL, mentre que la menys coneguda és, més enllà de l'assessorament sobre drets lingüístics, la resolució de consultes. Cal dir que, també, el PAS de la UV-EG sembla conèixer bastant les activitats que desenvolupa el Servei. [Taula II-187]

Si ens fixem en la taxa d'ús dels serveis podem dir que els tres col·lectius concentren una alta intensitat pel que fa a l'ús de les convocatòries per a l'obtenció del certificat. A més a més, l'estudiantat també usa bastant, en relació amb el nivell de coneixe-

	Estudiantat	PDI	PAS
Cursos presencials, semipresencials o virtuals de valencià	48,6	94,6	91,6
Cursos específics per a estudiantat, PDI i PAS	31,8	91,8	79,6
Formació a través de centres d'autoaprenentatge de llengües	56,4	87,0	84,1
Convocatòria de les proves per a l'obtenció del certificat de coneixements de valencià	78,5	99,2	93,4
Convocatòria de les proves prèvies de valencià en els processos d'oposicions o de concursos realitzats pel Servei de Recursos Humans PAS	28,7	77,1	64,9
Correcció de materials docents, de textos administratius i divulgatius	18,8	85,0	63,1
Traducció al valencià de textos administratius i divulgatius	29,8	79,6	58,3
Correcció i traducció al valencià de materials específics	26,5	79,3	57,7
Assessorament lingüístic, amb resolució de dubtes i qüestions	31,8	78,8	56,5
Resolució de consultes terminològiques	15,2	67,7	35,7
Elaboració de vocabularis i diccionaris especialitzats	35,4	71,1	41,1
Incentivació de l'elaboració de textos, d'investigació i administratius, en valencià	25,7	83,3	44,1
Incentivació a la recerca en la llengua pròpia		77,1	53,5
Assessorament sobre drets lingüístics	25,4	56,9	33,3
Activitats de promoció de l'ús de la llengua en diversos àmbits (cinema, música, publicacions, etc.)	72,7	84,7	70,3
Ajuts a les activitats de promoció del valencià	49,7	76,2	52,6
N	362	353	333

Taula II-186. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UV-EG)

Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

	Estudiantat	PDI	PAS
Cursos presencials, semipresencials o virtuals de valencià	18,1	54,1	42,7
Cursos específics per a estudiantat, PDI i PAS	12,0	42,0	35,9
Formació a través de centres d'autoaprenentatge de llengües	20,4	28,2	37,6
Convocatòria de les proves per a l'obtenció del certificat de coneixements de valencià	56,9	53,7	45,8
Convocatòria de les proves prèvies de valencià en els processos d'oposicions o de concursos realitzats pel Servei de Recursos Humans PAS	3,7	22,7	19,3
Correcció de materials docents, de textos administratius i divulgatius	4,2	20,8	21,0
Traducció al valencià de textos administratius i divulgatius	7,9	18,0	20,0
Correcció i traducció al valencià de materials específics	6,0	17,3	19,0
Assessorament lingüístic, amb resolució de dubtes i qüestions	8,3	20,0	13,9
Resolució de consultes terminològiques	4,6	20,0	10,8
Elaboració de vocabularis i diccionaris especialitzats	18,1	20,8	13,9
Incentivació de l'elaboració de textos, d'investigació i administratius, en valencià	6,9	12,9	6,4
Incentivació a la recerca en la llengua pròpia		14,9	4,7
Assessorament sobre drets lingüístics	4,6	5,1	2,7
Activitats de promoció de l'ús de la llengua en diversos àmbits (cinema, música, publicacions, etc.)	42,1	31,8	28,5
Ajuts a les activitats de promoció del valencià	13,4	12,2	7,1
N	216	255	236

Taula II-187. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UV-EG)
 Font: Enquesta sobre la situació del valencià en el SUPV. 2009.

ment, les activitats de promoció (cinema, música...) i l'elaboració de diccionaris i vocabularis específics. En el pol oposat, com menys utilitzades en funció del seu nivell de coneixement, hi ha la convocatòria de les proves prèvies i l'assessorament sobre drets lingüístics.

Al seu torn, el PDI utilitza amb especial intensitat també els cursos de valencià i els específics, mentre que són d'escassa intensitat d'ús els incentius per a l'elaboració de textos, d'investigació i d'administració, l'assessorament sobre drets lingüístics i els ajuts per a activitats de promoció.

I, finalment, el PAS de la UV-EG usa amb una certa intensitat, més enllà de les convocatòries per al certificat, els cursos de valencià, els específics i la formació a través del CAL; mentre que són d'escàs ús l'assessorament sobre drets, i les incentivacions per a la recerca i per a l'elaboració de textos.



CAPÍTOL III

PRÀCTIQUES LINGÜÍSTIQUES ADMINISTRATIVES EN EL SISTEMA PÚBLIC VALENCIÀ



8. USOS ADMINISTRATIUS DEL VALENCIÀ AL SUPV

9. USOS LINGÜÍSTICS COMPARATS

8. USOS ADMINISTRATIUS DEL VALENCIÀ AL SUPV

Certament la llengua de la docència és la cara més visible de la política lingüística i actua com un indicador al descobert de la llengua de la universitat, però de fet representa únicament una part dels seus usos lingüístics, si volem tenir un coneixement més real de les llengües que es fan servir quotidianament cal verificar també el conjunt de l'activitat administrativa, però, encara que forma part de les polítiques lingüístiques i és sabut que hi ha criteris més o menys explícits pel que fa a l'ús escrit de cada llengua, les universitats no disposaven fins ara de dades fiables en aquest àmbit i hem hagut de cobrir aquest buit mitjançant una investigació específica per a mesurar la major o menor freqüència en l'ús escrit de les diverses llengües en pàgines web, correus electrònics, impressió de papereria diversa (tríptics, fulls, sobres...), notificacions, circulars, cartes, informes i memòries, convenis, resolucions i recursos, certificats i diligències, documents comptables, sol·licituds i formularis, publicacions periòdiques, publicitat i retolació.

Ens consta que el progrés en aquest àmbit tampoc no està exempt de dificultats, precisament per això té un especial interès produir aquesta informació tan concreta. D'una banda, perquè actua com un indicador de l'èmfasi que ha posat la direcció de cada universitat a fer avançar la llengua en els usos quotidians administratius i, d'una altra, perquè és de gran utilitat en les tasques de promoció lingüística. Per això es va dissenyar i aplicar el corresponent qüestionari a una mostra representativa dels serveis, centres i departaments de cadascuna de les universitats públiques valencianes. Així mateix, de manera aleatòria s'escollia la persona que havia de contestar les qüestions referides al servei on treballa.

Amb la informació que s'obté de les preguntes P3, [en quina llengua escriu preferentment els missatges de correu electrònic el personal del vostre servei (departament, institut, centre)?]; la P4.

[Quant a la papereria del vostre servei (departament, institut, centre) que indiquem tot seguit, en quina llengua van impresos preferentment? sobres i fulls per a carta, targetes personals dels membres, tríptics o fulls de difusió, carpetes o subcarpetes, altres.] i la P5 [Quant a la documentació habitual del vostre servei (departament, institut, centre) que indiquem tot seguit, en quina llengua van impresos preferentment? convocatòries, anuncis, notificacions, avisos, oficis, cartes a institucions públiques, cartes a institucions privades, cartes a proveïdors, informes, memòries, convenis, actes de reunió, resolucions, recursos, certificats, diligències, invitacions, saludes, documents comptables, factures, documents docents (exàmens, notes), sol·licituds, formularis, publicacions periòdiques, publicitat, altres documents] del qüestionari corresponent, hem elaborat una «taxa de valencià administratiu» (TVA) que ens permet un acostament quantitatiu i comparatiu per tal d'establir les corresponents taxes d'ús al si de cada universitat, la mitjana per a cada una i la mitjana del conjunt de sistema universitari públic valencià (SUPV).

Cal insistir que es tracta d'una taxa o índex construït sobre base 100 per a cada llengua utilitzada, on el 0 és l'absència total i el 100 la puntuació màxima. S'ha de llegir, per tant, com una puntuació, una nota, no com un percentatge. Convé tenir en compte que les puntuacions, si bé són comparables per cada llengua, no són excloents, és a dir, un servei pot crear la pàgina web, els fullets, la papereria o qualsevol altre document, de manera que es facen servir per igual el valencià, el castellà i l'anglès i ens donaria puntuacions pròximes a cent en les tres llengües, però en la major part dels casos, com es pot veure, açò no és així i quan es fa en una llengua no es fa en una altra.

Com podem veure a la taula, la taxa mitjana del SUPV se situa en 29,91, la qual cosa ens està indicant que, quant als usos admi-

nistratius que es realitzen en valencià, les universitats públiques valencianes obtenen un 3 sobre 10. El fet que la desviació típica siga tan elevada (25,08) ens informa de la baixa homogeneïtat dels resultats entre les cinc universitats valencianes o, dit d'una altra manera, que hi ha universitats en què la presència del valencià en els usos administratius arriba a un 4-5 sobre 10 (UJI, UV-EG, per aquest ordre), mentre en altres se situa bastant per davall (UA, UPV, per aquest ordre) o en un nivell d'ús ínfim, com és el cas de la UMH.

	Taxa de valencià administratiu (TVA)				
	N	Mínim	Màxim	Mitjana	Desv. típ.
Totes les universitats	566	0,0	100,0	29,9	25,086
Universitat Jaume I	91	4,8	92,3	49,2	22,283
Universitat de València-Estudi General	156	0,0	100,0	42,2	23,465
Universitat Politècnica de València	117	0,0	100,0	18,1	18,661
Universitat d'Alacant	134	0,0	96,2	26,6	20,886
Universitat Miguel Hernández	66	0,0	20,2	2,2	4,162

Taula III-188. Taxa d'ús administratiu del valencià (mitjanes) i universitats
Font: Enquesta d'ús administratiu. Elaboració pròpia.

L'existència dels zeros, és a dir, puntuacions mínimes, ens indica que hi ha serveis, departaments o centres, que no usen mai el valencià (a l'UJI, no) i la del 100 que hi ha serveis que usen sempre el valencià (a l'UJI, a la UA i a la UMH, no).

Si agrupem les puntuacions de la taxa de valencià administratiu (TVA) en intervals de 10 punts, la distribució per universitats és com es pot veure a la taula 7.

A la Universitat Jaume I el 51% dels departaments, centres i serveis se situa en puntuacions d'ús del valencià entre 40 i 70, mentre que a la Universitat de València-Estudi General només recull el 34%, un 13% a la Universitat d'Alacant i un 8% a la Universitat Poli-

tècnica de València. La Universitat Miguel Hernández, com es pot veure a la taula, presenta unes taxes d'ús baixíssimes.

Intervals	UJI	UV-EG	UPV	UA	UMH	SUPV
De 0 a 9,99	2,20%	7,70%	41,90%	23,90%	92,40%	27,70%
10 a 19,9	11,00%	10,90%	23,90%	17,90%	6,10%	14,70%
20 a 29,9	12,10%	16,00%	17,10%	24,60%	1,50%	16,00%
30 a 39,9	4,40%	16,70%	6,00%	12,70%		9,60%
40 a 49,9	18,70%	13,50%	6,00%	9,00%		10,10%
50 a 59,9	20,90%	9,60%	0,90%	3,00%		6,90%
60 a 69,9	13,20%	12,80%	0,90%	1,50%		6,20%
70 a 79,9	6,60%	6,40%	0,90%	4,50%		4,10%
80 a 89,9	9,90%	3,20%	0,90%	1,50%		3,00%
90 a 100	1,10%	3,20%	1,70%	1,50%		1,80%
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula III-189. Taxa d'ús administratiu del valencià (intervals) i universitats
Font: Enquesta d'ús administratiu. Elaboració pròpia.

Finalment, cal advertir que tota aquesta informació que estem presentant de forma agregada per universitats, s'ha produït també de forma segregada per cadascuna de les unitats administratives de cadascuna de les cinc universitats. Però la configuració dels recursos humans d'alguns d'aquests serveis, centres o departaments, fa que les seues dades puguen considerarse no suficientment dissociades a l'hora de garantir la no identificabilitat de les persones afectades.

Per això, en compliment dels criteris establerts a la Llei orgànica 15/1999, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD), i a la legislació reguladora de la funció estadística pública, els fitxers amb aquesta informació es lliuraran únicament a la persona responsable dels fitxers de dades de caràcter personal¹ de

1. A tall d'exemple, pel que fa a l'UJI, vegeu <http://www.uji.es/ujj/norm/dades/>

la universitat corresponent i no es publicaran en aquest informe. Obviament, es tracta d'una informació extensa i de gran utilitat en la gestió lingüística de cada universitat i per tant, valuosa, però, a la vista de la llei, entenem que només hi han de tenir accés aquelles persones que l'han de fer servir per al millor funcionament de la mateixa universitat i particularment, per a la promoció lingüística.

[criteris.html](#).

Per a més informació, vegeu Arroitauregi (2004).

Llei orgànica 15/1999, de 13 desembre, de protecció de dades.

Reial decret 1720/2007, de 21 desembre, pel qual s'aprova el reglament de desenvolupament de la llei orgànica 15/1999, de 13-12-1999, de protecció de dades de caràcter personal.

Llei 12/1989, de 9 maig, de funció estadística pública.

9. USOS LINGÜÍSTICS COMPARATS

Durant els darrers anys tant el turisme residencial com la immigració d'arrel econòmica i **laboral han diversificat considerablement el mapa lingüístic del territori valencià, i ja** hem comentat abans com se'n poden derivar fenòmens que, en un context sociolingüísticament delicat com el que vivim al moment present, poden arrossegar majors dificultats per al valencià si no s'implementen les polítiques adients que propicien la interculturalitat preservant alhora la llengua pròpia. Però, a l'àmbit universitari la llengua que pren força i ocupa nombrosos espais lingüístics és l'anglès. D'això en parlarem a bastament més endavant, ara però, comentarem l'actual grau d'ús d'aquest idioma en els usos administratius de les universitats.

Sobre aquesta qüestió hem seguit el mateix procediment per a obtenir la taxa d'ús administratiu del castellà i l'anglès que hem aplicat anteriorment al valencià. Per al conjunt del SUPV, veiem que s'obté una puntuació d'un 5 sobre 10 (52,41) quant als usos administratius que es realitzen en castellà, mentre que a la UMH quasi arriba a 9 sobre 10 (87,47). A les dades podem comprovar com mentre a l'UJI i a la UV-EG hi ha preferència per l'ús del valencià sobre el castellà en els documents administratius, sobretot a l'UJI, a la UA, a la UPV i a la UMH, la preferència pel castellà és clara, sobretot a la UMH, on el valencià obté la mateixa puntuació que l'anglès, la qual cosa indica per al valencià un tractament gairebé de llengua estrangera. La taxa d'ús de l'anglès és molt baixa en els usos administratius, com es podia esperar, i es concentra en aquells serveis de suport a la investigació que gestionen projectes internacionals o de cooperació i en les oficines de relacions europees.

		Taxa valencià administratiu	Taxa anglès administratiu	Taxa castellà administratiu
Universitat	Universitat Jaume I	49,19	2,53	24,03
	Universitat de València-Estudi General	42,17	1,92	36,32
	Universitat Politècnica de València	18,09	4,52	65,24
	Universitat d'Alacant	26,57	3,49	61,70
	Universitat Miguel Hernández	2,20	2,17	87,47
	Total	29,92	2,91	52,41

Taula III-190. Taxes d'ús administratiu de valencià, castellà i anglès i universitats
Font: Enquesta d'ús administratiu. Elaboració pròpia.



CAPÍTOL IV

ELS DISCURSOS SOCIALS SOBRE L'ÚS DEL VALENCIÀ EN EL SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ

10. DISSENY TÈCNIC DELS GRUPS TRIANGULARS I LES ENTREVISTES SEMIESTRUCTURADES

11. EL VENTALL DISCURSIU

- a. Discurs *unitarista-excloent*
- b. Discurs *regionalista-localista*
- c. Discurs *liberal-darwinista*
- d. Discurs *monolingüe-resistant*
- e. Discurs *bilingüista-ingenu*
- f. Discurs *valencià-resistant*
- g. Discurs *pragmàtic-resignat*
- h. Discurs *pragmàtic-positiu*

10. DISSENY TÈCNIC DELS GRUPS TRIANGULARS I LES ENTREVISTES SEMIESTRUCTURADES

Hem dut a terme 11 entrevistes semiestructurades i 6 grups de discussió triangulars per tal de captar com es representen ideològicament els mateixos actors la problemàtica associada al procés de promoure i d'inserir en el SUPV assignatures impartides en valencià. Hem realitzat dos grups triangulars per cada estament universitari intercalant el gènere, els perfils lingüístics i les cinc universitats de manera que, necessàriament s'havien de confrontar amb intensitat les posicions proclius o contràries a l'ús a la universitat, respectivament, del valencià, el castellà i l'anglès.

El grup triangular, i molt més l'entrevista oberta o semiestructurada, porta les persones participants a generar una narració retrospectiva de les seues experiències. En fer-ho elaboren una reconstrucció de les situacions viscudes, en les quals el relat descriptiu d'aquestes vivències, expressat bàsicament en un registre referencial, es combina amb el relat comprensiu, actitudinal i ideològic, expressat en un registre modal. Se situen en la posició d'haver de comunicar a l'altra persona (l'entrevistador o entrevistadora), la qual cosa els «obliga» a ordenar, racionalitzar i elaborar el sentit de les seues actuacions, a analitzar i interpretar les seues motivacions, sentiments, actituds i opinions sobre el que viuen en relació amb el tema que se'ls demana que tracten. Ho fan, a més, des del present per la qual cosa, en la major part, per no dir en la totalitat dels casos, enfronten —en alguns casos per primera vegada— de manera explícita la visió de què és el que passa amb els usos lingüístics en els diversos àmbits de la vida universitària.

Durant la realització dels grups triangulars i de les entrevistes obertes les persones participants, a través del seu discurs, posen en joc els esquemes de percepció i apreciació que integren el seu «habitus». Aquests esquemes constitueixen la base a partir de la

qual construeixen les seues representacions, condicionen les seues disposicions per a actuar i possibiliten el desenvolupament d'estratègies, enteses més prompte com a responent a un «sentit pràctic» o «sentit del joc», que com a accions plenament calculades, racionalitzades i orientades conscientment (Bourdieu, 1988: 24). La seua configuració en cada persona està relacionada amb la seua posició en l'estructura social i, en aquest cas, amb la seua posició dins el camp de les relacions socials al si de la universitat, encara que açò no significa que la relació siga de determinació, sinó que hauria de ser expressada més prompte en termes de probabilitat.

La situació de confrontació amb línies argumentals distintes de les pròpies obliga les persones que participen en els grups triangulars acudir als discursos socials als quals estan adscrits per a respondre i ens brinden així la possibilitat d'identificar els diversos discursos socialment en joc. En conseqüència, resulta molt important advertir a la persona que llegeix aquest informe que no hi ha una correspondència directa entre les persones que participen en les entrevistes i els grups i els discursos socials que mostrarem a continuació. Els arguments i raonaments que expressen en el transcurs de la realització d'aquestes tècniques d'investigació qualitatives són el resultat de la combinació de múltiples fragments de discursos socialment existents, als quals les persones ens adherim no de manera plenament coherent, sinó molt sovint fragmentària. Una laboriosa i rigorosa tècnica d'anàlisi de l'equip investigador és el que permet recompondre a partir dels textos produïts els discursos socialment existents, i visualitzar d'aquesta manera les actituds a què donen lloc.

El grups triangulars realitzats són els següents:

G1: Estudiantat d'Alacant

G2: Estudiantat de València

G3: PDI d'Alacant

G4: PDI de València

G5: PAS d'Alacant

G6: PAS de València

Hem fet servir els seus relats com a base empírica fonamental per a deduir les matrius discursives i els ventalls de discursos que generen i que es mostren a continuació.

Pel que fa a les entrevistes obertes o semiestructurades es van dissenyar cercant aquelles posicions discursives derivades de distints graus de responsabilitat en la implementació de les polítiques lingüístiques en funció de la seua ubicació dins l'organigrama de les cinc universitats. Així s'entrevistaren directores de departament, degans i deganes, personal d'administració i un delegat d'estudiants, alternant també les cinc universitats del SUPV. Les entrevistes obertes realitzades són les següents:

E1 UV-EG PAS

E4 UA Càrrec de facultat

E3 UV-EG Càrrec de facultat

E2 UPV Responsable de departament

E5 UA PAS

E6 UMH PAS

E7 UA Delegació d'estudiantat

E8 UPV PDI Gandia

E9 UPV PAS Alcoi

E20 UJI Responsable de departament

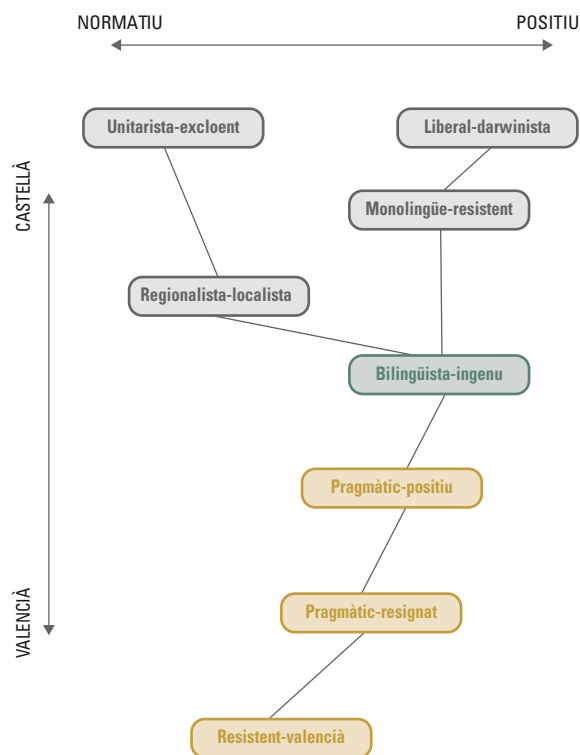
E21 UJI PAS

D'altra banda, d'acord amb les conjectures que ens féiem quan vam realitzar el disseny concret d'aquestes tècniques d'investigació, els discursos contraris o favorables a l'ús del valencià a la universitat constitueixen una mena d'adaptació o una mera concreció, per a aquest àmbit concret, d'unes posicions discursives socialment existents en el context espanyol i valencià, respecte del redreçament lingüístic de les llengües minoritzades.

11. EL VENTALL DISCURSIU

Dels textos produïts per les persones entrevistades es dedueix un ventall de perspectives discursives diferents que presenten certa estructuració sobre dos eixos. Un dels vectors d'estructuració dels discursos bascula entre les argumentacions basades en el predomini d'allò col·lectiu sobre les tries individuals i les argumentacions que donen hegemonia a les raons individuals. És una polaritat que pot veure's com una tensió entre allò normatiu i allò positiu. Així, en un dels pols podem trobar, encara que poc actiu i operant amb baixa intensitat, com veurem més endavant, el discurs que anomenarem **unitarista-excloent**. L'altre extrem d'aquest eix discursiu pivota sobre una potent i activa matriu de representacions ideològiques basada en la construcció ideològica **liberal o liberal-darwinista** de les relacions entre les persones que, en allò relatiu al tema estudiat dels usos del valencià, hem observat com produeix una versió aplicable i aplicada de fet a les relacions sociolingüístiques.

El segon eix estructurador del ventall discursiu ens presenta l'oposició entre les argumentacions favorables a la normalització del valencià i les que es fan a favor del manteniment de pautes monolingües castellaneres. Pel que fa a les primeres, les favorables amb diverses intensitats a la normalització lingüística del valencià, s'oposen també amb distints graus de frontalitat al ventall discursiu abans esmentat. Aquest eix se sosté en dues matrius, una de base fortament identitària, encarnada majoritàriament en el discurs **valencià-resistent** i l'altra **pragmàtica**, que es desglossa en dues modalitats discursives diferenciades, les quals hem anomenat, una **positiva** i l'altra **resignada**.



Gràfic IV-10. El ventall discursiu davant els usos del valencià al SUPV

a. Discurs *unitarista-excloent*

Tal com hem dit, el discurs *unitarista-excloent* té una presència escassa en les entrevistes i els grups triangulars, en part per la feble presència social o el dèbil impacte d'un discurs polític competidor, equivalent i oposat, és a dir, d'un discurs contrari al castellà, de caire valencianista, que associe la vitalitat de la llengua a la

del País Valencià com un projecte polític nacional amb l'exclusió de l'idioma espanyol.

Es pot sintetitzar en l'expressió «som a Espanya ergo es parla espanyol», i es fonamenta en l'estricta representació ideològica del castellà com l'únic idioma legítim d'un Estat espanyol que exclou del seu territori qualsevol altra llengua territorial, les quals esdevenen així no sols gratuïtes o innecessàries, sinó indesitjables.

«...després, una altra amenaça és sobretot a la ciutat d'Alacant l'alt espanyolisme que hi ha i la poca consciència lingüística...» E7

«...però si que hi ha molta gent que et diu "parle'm vosté en espanyol"..."» G1

Aquest discurs és pràcticament absent dels textos empíricament produïts, almenys de forma explícita. Segurament podria mostrar una presència més neta en uns altres àmbits socials no universitaris i també en unes zones del país més que en unes altres. Tanmateix, encara que, generalment, els arguments d'ús més freqüent en els textos no es corresponen directament amb aquest discurs *unitarista-excloent*, sí que subjau de manera latent en els debats socials sobre aquests temes sociolingüístics. En aquelles situacions de discussió o debat que es produeixen en la vida quotidiana dels valencians i les valencianes, l'argumentari *unitarista-excloent*, tot i que de forma subliminal, en moltes ocasions és el que aporta el sentit últim als discursos contraris al valencià i per tant, continua sent important per a entendre la resta dels discursos presents. Com ara, quan s'ultrapassa la ratlla roja i la discussió es centra en l'existència o no d'una eventual confrontació entre dues llengües desigualmente posicionades socialment. En aquests casos, la bateria argumental contrària al redreçament del valencià tendeix a recordar que la llengua que identifica Espanya és únicament el castellà.

«—...ahora, el castellano, una lengua que es nuestra, es totalmente necesaria y que veo bien que se impartan la clases en castellano, estamos en España y se dan en castellano, ...si viene un

profesor italiano aquí, si vienen a España, se tienen que adaptar a nuestra lengua, esa es mi opinión...

—...es que la lengua oficial de España es el castellano, entonces ...» G1

b. Discurs *regionalista-localista*

Pròxima al pol discursiu unitari-excloent es produeix una altra modalitat discursiva que hem anomenat «regionalista-localista», atès que integra i articula en una identitat multipolar fragments diversos de les singularitats culturals espanyola i valenciana, aquestes darreres, és clar, com una variant local de la primera. En la seua concreció sociolingüística, aquest discurs el podem considerar l'hereu d'aquell fenomen d'autoodi cultural que va acompanyar durant els anys 1960 i 70 els processos de mobilitat social ascendent, com ara en aquelles famílies implicades en l'èxode rural des dels pobles als espais urbanoindustrials en desenvolupament, i que en aquella època va fer d'accelerador de la interrupció de la transmissió lingüística intergeneracional del valencià, ja encetada anteriorment.

«...la madre es valencianohablante, le habla en valenciano, pero por ejemplo, bajan a jugar con los chiquillos y hablan castellano ...porque parece que les dé vergüenza o para no provocar rechazo, no lo sé...» G5

«...jo normalment parle en castellà, perquè m'agrada el castellà, perquè normalment parle en castellà, perquè amb els meus pares he parlat en castellà, ...menys en el poble [quan hi vaig] parle valencià» G4

«... Sí, sempre [en castellà], excepte amb el típic cosí o tal... que viu en un poble xicotet de Gilet i clar... allà la majoria de gent parla en valencià, llavors... la gent del poble... totes les famílies parlen en valencià i acabes parlant en valencià...» G2

«...això és un dret, utilitzar la llengua que tu vols, i que penses que et defineix com a persona, però que arriben a la universitat i que no sàprien ni parlar ni escriure en castellà, això és una limitació molt gran...» G4

Una de les facetes més característiques d'aquesta modalitat discursiva és la imprecisió o l'ambigüïtat a l'hora de conceptualitzar l'idioma, que pot adoptar definicions i denominacions diferents. En qualsevol dels casos, aquesta ambigüïtat respecte al nom i a la categoria o valoració de la llengua ens indica que no el consideren equivalent a la resta dels idiomes estàndard, com ara el francès, l'anglès o el castellà. Es podria dir, que quan parlen del valencià, es representen una mena d'excepció lingüística poc o gens comparable amb la resta de llengües.

«...els fills parlen castellà, entre ells parlen valencià, els fills entre ells parlen valencià però amb els pares castellà, perquè els pares no han volgut parlar a casa valencià perquè els fills no s'embolicaren...» G5

«—...jo sempre pose l'exemple perquè conec molta gent que és molt reivindicativa amb el valencià i que a València hauria de ser sempre en valència, llavors jo pose l'exemple, imagina que tu estigues estudiant xinés i arribes a Xina a estudiar i et parlen en una variant cantonesa, i clar... dius, he vingut ací per a perfeccionar el xinés i m'estan parlant en un altre dialecte...

—A l'UJI et posen directament que és català... verdaderament és que... jo a vegades fins he pensat dir-li *llevantí*... saps?... o *mediterrani* i deixar-nos ja d'històries... conec gent que li empenya, si una cosa o una altra... Jo crec que escrit és el mateix..., però clar... quan diuen "versió català"... ni per a tu ni per a mi, ni *català* ni *valencià*, punt intermedi...

—Sí, sí que hi ha un grup d'estudiants que són molt valencianistes, a mort, però cada un pensa el que pensa, jo pense que és tot el mateix, no hi ha més, hi ha un grup que pensa que valencià a mort i que el valencià és diferent del català, i s'enfaden... quan eres xicotet si que dius "no, jo no parle en català, parle en valencià", però ara...,» G2

Aquesta percepció confusa de la naturalesa de la llengua du afeïda la sensació que fer ús del valencià és difícil. Addueixen que no saben parlar-lo bé i encara menys escriure'l amb soltesa. Hom sempre creu que allò que parla o allò que escriu no es correspon exactament amb un valencià culte i normatiu i això genera malestar, de manera que es mostren poc motivats a utilitzar-lo i

temorosos de ser mal valorats si ho fan, en canvi, reconeixen que aquesta pressió desapareix quan usen el castellà.

«a mi me pasa eso con los nombres de las personas, por ejemplo, a mí siempre me ha parecido una cosa entrañable..., una tía mía es de Muchamiel otra de Benejama, que han hablado valenciano y tal... los nombres de las personas, aquí teníamos un administrador... valencianohablante, se llamaba Francesc,... y siempre le hemos llamado Francesc hasta que su madre, valencianohablante le llamaba Paquito porque toda la vida le han llamado Paquito, ¿sabes lo que te quiero decir?, es propio de la época, entonces, en el lenguaje técnico pasa lo mismo, a veces nos reímos con cariño de los compañeros valencianohablante que hacen el grupo porque nos dicen palabras..., que jamás en valenciano se dijeron así... yo hubiera castellanizado la palabra y ya está.» E4

«—...no és que es neguen, però hi ha molta gent que no ix amb un nivell de l'institut, com per a dir "jo rebré les classes en valencià, faré tots els exàmens en valencià de forma fluida", jo parle valencià però parle un valencià de casa, a l'hora d'escriure un examen, correccions sense faltes, terminologia determinada, no s'entén, "ja tinc prou d'estudiar-me la matèria com per a damunt haver de pensar en la llengua",... Jo crec que és que la gent parla valencià però no parla valencià correcte, cada un parla el valencià del seu poble,... llavors per al que és una relació de treball pareix que queda rar, una cosa és parlar de coses personals, una conversa informal i una altra cosa és sol·licitar un servei o alguna cosa més formal...

—Sí, acabe parlant mig en castellà, mig en valencià i no em trobe còmoda, i jo sóc valencianoparlant» G5

«—Cal pensar que estem parlant d'unes generacions que tampoc hem utilitzat la llengua escrita, en molts casos s'ha estudiat molt poc, ha sigut més la llengua que es parlava a casa, llavors si et trobes amb un llenguatge més o menys tecnicoadministratiu, jo no he fet mai cap curs de valencià i estic molt més còmoda escrivint en castellà tota la informació. Si és una cosa molt puntual que ha d'eixir, perquè ve del vicerektorat o una cosa molt formal sí que fem la traducció, però t'ho has de plantejar.

—Després ho revisa l'àrea de promoció i normalització lingüística, no serveix el corrector ortogràfic.» G6

Generalment, des d'aquesta modalitat discursiva el valencià es tracta de manera afectuosa, se'l veu com la llengua dels avis, la que parlen als pobles petits, això sí, en cada poble d'una manera distinta i particular, de tan adaptada com està al folklore local.

«...hi ha molta diversitat, hi ha pobles que són d'una manera i hi ha pobles que són d'una altra manera» G4

«...yo conozco la revista *el Cabestro*, la venden en mi pueblo..., está en valenciano..., pero es lo único...» G1

És per això que en la representació imaginària que genera aquest discurs el valencià es contempla d'una forma dual, d'una banda pertany al patrimoni dels valencians i com a tal atresora la grandesa de les glòries passades, de l'altra, és menystinguda com una llengua menor, de segona categoria, d'anar per casa.

«—En el caso del valenciano hay que procurar no perderlo porque es una riqueza cultural, al contrario, hay que intentar fomentarlo, enriquecerse... pero quizás desde otro tipo de enfoque, siempre voluntario, a la gente el tema de imposición, el tema de requisito indispensable..., eso a la gente le echa para atrás, hace menospreciar muchas cuestiones, y tampoco... porque una cosa es adecuarse a lo que decíamos antes, el tema de las nuevas tecnologías, en el tema de la ciencia, una cosa es adecuarse y otra cosa es dejarse llevar por la corriente del momento y olvidarte del tema de la cultura que es propia de esta zona, si caminamos por esa senda sería también un poco peligroso el ir abandonando ciertas cosas, a nivel cultural o históricas...» G5

«—Jo parlar per ací, en castellà..., jo instintivament parle en castellà, el valencià per a mi és com la llengua de casa» G2

«...nosaltres hem tingut gent de fora, de Bulgària, de Romania, de Polònia en beques per a fer estudis de dret, i tota la seua documentació de la universitat era en valencià, ara se'n van a la seua universitat o al seu país i què fan amb eixa documentació?...» G4

«...i si ve algú de Múrcia i es queixa perquè el professor de la Miguel Hernández parla en valencià, ...doncs vosté vage-se'n a Múrcia que té la mateixa carrera a Múrcia..., per exemple, però això ja seria un poc egoista...» G1

Arraconada per la modernització, és una llengua que s'ha d'amagar o ocultar perquè significa i identifica les classes populars i humils d'aquest país. Pel que fa a les universitats, potser guardar-la o conservar-la si, però en canvi, no tenen gens clar que s'haja de promocionar.

«—...la universidad [...], está inscrita en la Xarxa Vives donde hay un grupo de estudiantes que participa todos los años en la liga de debates universitario, en valenciano...,

—...si está bien que se conserve el valenciano, si yo no... porque es una lengua de nuestra comunidad y no tiene por qué perderse» G1

No cal promocionar-la, no és llengua per a això. Quan la llengua de futur és indiscutiblement l'anglès, fer promoció del valencià de manera anàloga al castellà els sembla que seria un anacronisme, de fet, acaben per considerar la normalització del seu ús com una imposició ben difícil de justificar.

«...también es verdad que en el área de periodismo sabemos inglés casi todos, pero valenciano, dos de ellos, uno de Madrid y el otro de Albacete, pues se han apuntado este año al *mitjà*, otra persona sí que sabe, otra persona lo ha estudiado, pero... es decir, creo que estamos apostando más por el inglés que por el valenciano, las cosas cambiarán, está claro, conforme vayan saliendo las promociones, pero por ahora creo que más inglés sin duda que valenciano...» G3

«...també pense que si es lleva el valencià de l'educació, jo pense que no desapareixeria perquè és inevitable que si eres de València, encara que estigues en la línia en castellà, aprengues el valencià d'alguna manera..., encara que conec exemples que no, però no sé,...» G2

«...el valencià els que el saben un poc molt bé i els que no el necessiten per a treballar i posar-se a haver d'aprendre una llengua seria millor que aprengueren l'anglès, per exemple,... i si opten per anar a formar-se en valencià és simplement perquè a l'hora del currículum són més punts.» G6

Al mateix temps, com per a ells el valencià pertany al món de l'etnografia, pensen que cal fer alguna cosa per a preservar-la, tal

com es conserven les coses del folklore. Al mateix temps que els estudiants i estudiantes dels pobles petits, que són els únics que el parlen encara, quan arriben a la universitat se'n poden beneficiar d'aquesta política lingüística conservacionista.

«...jo ací a [...] no he vist mai a ningú dirigir-se a una persona d'una botiga directament en valencià, per exemple.

—...esta zona no es una zona generalmente valencianohablante, va a depender mucho de los pueblos y demás pero no es una zona valencianohablante.» G5

«...sí que es verdad que en algunas asignaturas los alumnos tienen la posibilidad de hacerlo en valenciano porque es su lengua materna y prefieren expresarse de ese modo, por ejemplo con los ejercicios más prácticos, las redacciones y demás,...» G3

Aquest discurs té tan clar que el valencià correspon al passat com, també, quin és el tren del futur.

«...em posicione en favor de l'anglès radicalment, alerta però amb la defensa del castellà a ultrança, i això que els anglesos és gent molt culta i només has de veure-ho amb això de l'esport, que analitzes tots els esports que existeixen i voràs que la gran majoria són de naixement anglosaxó, tu parles de tennis, parles de bàsquet, parles del que tu vullgues i l'esport com a cultura, com a d'oci, la gran majoria..., ací també tenim el *levantamiento de piedra*, la pilota valenciana, que indica cultura, compartir i tal, ... això és el que significa..., la gran majoria són anglesos, a mi em cauen fatal però reconec que són una civilització molt important, i aquell que no parle anglès no té futur, no té futur... Jo tinc sensació de ridícul, de mostrar-me enfront dels altres com un professor universitari que no té un mínim maneig de l'anglès i això em pareix que en l'Espanya del segle XXI, en la universitat del XXI és imperdonable» G3

c. Discurs liberal-darwinista

El discurs *liberal-darwinista*, pel contrari, no veu llengües en conflicte sinó persones que lliurement escullen o «trien» per a comunicar-se aquella llengua que consideren més efectiva per

als seus fins en cada cas. Atés que des d'aquesta perspectiva discursiva les relacions socials són, de debò, interaccions entre individus que actuen d'acord amb les seues estratègies particulars. Si aquestes interaccions es deixen fluir lliurement i sense regulacions o constriccions externes, aquestes, totes soles, es regularan eficaçment de manera espontània.

«...diguem-ho així, el lema és que la llengua o la pluralitat de llengües ha de ser una riquesa, sí, una riquesa per a tots. Jo pense que no ha de ser una limitació i que l'elecció de cada u, siga estudiant o siga professor, ha de ser molt valorada» G4

Poden haver-hi, i n'hi ha, diferències i fins i tot desigualtats entre els individus, però els usos lingüístics mai s'han de veure com una qüestió col·lectiva, mai s'han de veure com dues comunitats lingüístiques que volen fer servir la seua llengua en uns àmbits socials determinats sinó, més aviat al contrari, s'han d'interpretar únicament com a relacions entre uns individus que parlen unes llengües.

«Aprendre valencià serà una pèrdua de temps o serà fonamental per a ell, per això ha de ser una opció personal, cal tindre els mecanismes perquè qui vullga optar per formar-se en valencià especialitzat en arquitectura, ho pugua fer i qui preferisca fer-ho en alemany perquè... que ho faça en alemany» G6

Les friccions que puguen haver-hi tendeixen a dissoldre's dins els fluxos de l'oferta i la demanda, com tants altres desitjos o interessos particulars dins la societat. Una vegada s'ha bastit aquest escenari només queden en joc individus pugnant pels seus interessos lingüístics particulars i les regles de joc queden clarament definides per la llei de l'oferta i la demanda. Així, d'aquesta forma tan senzilla i alhora tan operativa, és com la relació de dominació entre dues llengües, socialment i històricament construïda, es fa invisible i desapareix, mentre que el castellà sempre emergeix, per defecte, sense necessitat de fer-se explícit.

«Si esta persona no vol estudiar-lo, no vol comprendre'l, no vol fer res, només vol parlar en castellà, això és la seua elecció, si està de manera contínua vivint ací, ... jo per respecte no li vaig a parlar en una llengua que no entén, jo pense que és per respec-

te, si està ací esta persona contínuament i en el grup d'amics i de col·legues i de tot, és a dir, esta persona està integrada perfectament, perquè uns parlaran en castellà i altres parlaran en valencià i s'entendran tots, i si ell no entén la conversa en valencià ja s'apanyarà ell per a aprendre el valencià perquè va en el seu propi perjudi. "És que és pel teu bé, jo et vaig a imposar que parles el valencià perquè és en el teu benefici", noooo..., jo això no ho puc fer, i si se'n va?... , perquè **si no ha volgut aprendre'l és la seua elecció, jo no li ho puc imposar**, jo crec que la idea és **que trie**, que puga triar, vols això?, bé, ...la idea és que es puga oferir tant el castellà com el valencià i **que es puga triar tant en castellà com en valencià...** i per descomptat jo pense que en cap moment el valencià desapareixerà, vaja jo pense que no.» G4

Una defensa tan aferrissada i insistent del **dret a triar** —pilar central d'aquest discurs—, ens indueix a pensar en un escenari ideal o en un model ideal que es representa els usos lingüístics com una autovia de dos carrils, un carril valencià i l'altre castellà, on cadascú canvia de carril, és a dir elegeix llengua, segons li ve de gust. Aquesta modelització ideal ens estaria remetent imaginàriament a un escenari bilingüe, integrat per persones plenament bilingües i per tant amb plena capacitat de triar, però és sabut que al País Valencià només les persones valencianoparlants compleixen aquest requisit, són totes bilingües. Hom es pregunta doncs, què fem llavors amb les abundantíssimes persones monolingües castellanoparlants. Com s'ho fa aquest discurs liberal perquè aquestes puguin triar? Per descomptat, com véiem en el fragment extractat, mai fent que aquestes persones aprenguen valencià, mai fent-les també bilingües, «han elegit no aprendre'l i no se'ls pot imposar». Doncs bé, la solució «ideal» és una societat valenciana amb dues línies per elegir. Seguint el símil dels carrils del trànsit rodat, hi hauria, d'una banda, el gran carril del castellà per on circula tothom, els monolingües que «no tenen més remei» i aquells valencianoparlants que l'hagen triat, mentre que la resta de valencianoparlants poden triar passar-se a una mena de carril bici en valencià, el qual, a mode de carril profilàctic, evitaria als castellanoparlants la interacció o el contacte amb el valencià i la

necessitat del seu aprenentatge. En les seues paraules, aquest escenari seria una «utopia».

«...jo penso que la utopia seria tindre dos línies, una castellana i una altra valenciana, i el que voldria triar una o altra tinguera tota llibertat a triar castellà o valencià.» G4

Vist així, quan el model imaginari es concreta cobra tot el seu sentit, en realitat no ens proposa que tothom trie, sinó que els valencianoparlants puguin triar castellà, que al carril castellà passen els individus però deixant-se a fora l'altra llengua.

«...jo no estic dient, que siga tot en castellà i que resten al valencià, jo no estic dient això, jo estic dient que l'ideal seria dos bandes, que es poguera triar i que es poguera... i no sols que es poguera triar una o altra, sinó... **inclús...**, poder triar assignatures en castellà i assignatures en valencià» G4

Consegüentment, des d'aquesta representació ideològica es podria determinar si una societat és monolingüe, bilingüe, trilingüe o més, fent simplement el recompte estadístic del nombre de llengües que s'hi parlen, encara que no hi haguera reciprocitat entre les comunitats lingüístiques i cadascun dels grups idiomàtics fóra únicament monolingüe en la seua, sense poder expressar-se en les llengües que parlen els altres.

En un primer moment, aquesta formulació tan explícita del principi general de la llibertat d'elecció ens duu a pensar que s'està autoproposant com una fórmula per a la regulació universal de totes les situacions d'interacció entre parlants de diverses llengües i per tant, com una teoria vàlida d'abast internacional, global, però després veiem com en el transcurs dels debats no mai s'utilitza d'aquesta manera. De fet, l'abast d'aquest principi, que semblava universal, és d'ús limitat per a la relació del castellà amb les llengües «perifèriques» dins de l'àmbit territorial de l'Estat espanyol, perquè fora d'Espanya els usos lingüístics estan regulats pels estats nacionals, o en qualsevol cas, en uns altres països el castellà pot no estar en posició dominant, en aquests casos el discurs hauria de ser un altre, s'hauria d'adaptar.

«—...però no hi ha molts estudiants estrangers...

—... entonces, separémoslos, que no vayan juntos, que vayan a otra clase distinta.

—...no, que vagen a la classe en valencià...

—... y impongámosle el valenciano, ¿no? ...

—...no, que aprenquen valencià, que aprenquen l'idioma... és un idioma oficial, com és el francès a França..., per això tu no pots dir "a mi no em parles en valencià" ... imagina't que tu te'n vas a França i no vols que els teus amics francesos et parlen en francès...

—...entonces los estamos echando.» G4

Pot resultar il·lustratiu reparar com des del discurs que hem anomenat *unitarista-excloent* no s'havia contestat «los estamos echando», sinó «pero aquí estamos en España». En canvi, el discurs liberal es mou en el pla de les persones, no en el de les nacions i dels estats que, tal com es respon en el text citat, tenen regulats els usos lingüístics interns, a França i a tot arreu. Però, vist des d'aquest i des dels altres discursos impregnats poc o molt per la matriu discursiva liberal, si aquest tipus de regulació estatal regula, ni que siga dèbilment, l'ús del valencià, en aquest cas esdevé una «**imposició**».

«con el tema de la imposición, se ven ejemplos como el de Cataluña, que se impone de diferente manera el tema del catalán y eso a la gente le asusta, es decir, "yo aprendería pero a ver si me lo van a imponer..."» G5

En realitat aquesta representació ideològica liberal constitueix una resposta discursiva preventiva davant qualsevol pretensió d'aplicar una altra regulació lingüística a més a més de la castellana, ja existent. Preventiva en tant que crea un dispositiu actitudinal que es dispara d'immediat quan s'entra en contacte amb un ús del valencià allà on no hauria d'estar produint-se. Que s'ensenyi el valencià no li sembla discutible, en el mercat ha d'haver-hi de tot perquè es pugui triar, i si algú vol estudiar valencià..., però la universitat està per a altres coses.

«si tú quieres aprender valenciano, te vas a Orihuela o a cualquier pueblo que se habla el valenciano y te pones a hablar valenciano,

obviamente, yo veo claro que no es necesario meterlo en las universidades para hablarlo» G1

Aquesta representació ideològica evita al·ludir situacions de discriminació entre llengües, ni cap desigualtat o asimetria, però la reiteració en la invitació a elegir ens fa pensar, de manera implícita, en un marc imaginari on els eventuais usuaris i usuàries disposen de dues o més eines de comunicació —les llengües— que se'ls posen a l'abast en plena igualtat de condicions. Les persones se'ns mostren sempre en situacions neutres, on són lliures de poder exercir-hi asèpticament l'elecció entre ambdues sense cap condicionant. Però ben pensat, si ens trobarem en un context sociolingüístic on les dues llengües oficials tingueren realment un tractament igualitari i la presència social d'ambdues fora simètrica, aquest discurs no tindria cap sentit ni utilitat, atès que ser plenament competent en ambdues seria senzillament necessari per a tothom. Per això cal que les entitats lingüístiques es difuminen i no es visualitzen, i només se'ns mostren individus parlant-se entre si.

«...la imposición, la reacció que provoca és la defensa, és a dir, "tu no em vas a imposar res, jo parlaré com em done la gana, i si tu em vols imposar el valencià llavors jo parlaré en castellà", pense que eixa és una reacció que hem de cuidar, que hem de cuidar que no es produïska.» G4

Una vegada establert axiomàticament que les persones trien la llengua que volen fer servir en cada moment per raons pragmàtiques i en funció, exclusivament, dels avantatges que els pot oferir una o l'altra, la introducció en el transcurs d'una conversa qualsevol de l'argumentari propi d'aquesta matriu discursiva liberal sol resultar molt eficaç i contundent, sobretot quant a la seua capacitat per a crear *efecte de veritat*, perquè fa que la posició social de domini del castellà siga percebuda, en canvi, com el resultat lògic del seu predomini «espontani». Raó per la qual en els debats rendibilitza encara més eficientment, en benefici propi, aquesta mateixa posició dominant.

«...yo si soy extranjero, por ejemplo, y vengo aquí a la comunidad valenciana y me imponen estudiar, voy a estar solamente un semestre pongamos, y me imponen estudiar en valenciano en

lugar de aprender castellano, yo diría “frente a los millones que hablan castellano en el mundo, yo prefiero estudiar castellano para poder comunicarme en el resto del mundo” es una lengua que yo como extranjero preferiría estudiar porque sé que cuando conozca esa lengua voy a entender en parte el valenciano y voy a poderme ir a Sudamérica, a Filipinas, a donde sea... y me voy a poder comunicar en castellano, es una lengua muy amplia.» G4

És a dir, cadascú ha de poder triar la llengua que vulga, però podent triar el castellà seria poc intel·ligent triar el valencià. A mode de predicció auto-complida, aquest discurs assoleix la màxima credibilitat i versemblança en aquells territoris, comarques o ciutats, on menys es parla el valencià, i per tant, vist des de la seua pròpia lògica discursiva, allà on, encara volent, resultaria més difícil *triar-lo*.

Però, tal com la sociologia de les llengües ha demostrat a bastament, l'ús social d'una llengua depèn bàsicament de **la mesura en què es fa necessària** en tots els àmbits de les relacions humanes. És l'extensió i l'amplitud de la seua presència social la que determina el manteniment del nombre de persones que l'usen i sobretot, la incorporació de nous usuaris i usuàries. Per tant, són sovint fenòmens socials els que converteixen en necessari un idioma, com ara que, originat en llargs processos històrics i polítics, siga regulat jurídicament pels estats de manera favorable o que, fruit d'una determinada correlació de forces s'impose com a llengua del comerç internacional, o com la llengua habitual de la ciència. En canvi, el discurs liberal es representa aquest caràcter necessari d'una llengua —o, si es vol, socialment obligatori— com el resultat d'una elecció racional i com una opció estratègica de les persones. Així, aplicat a les llengües d'ús a la universitat, el castellà ja hi és, això no admet discussió, i si es tracta d'incorporar noves llengües les famílies valencianes ara com ara han d'optar —triar— entre el valencià i l'anglès.

«...jo crec que nosaltres tenim molt clar la pressió que rebem de la societat en quant que a esta li interessa que formem el millor possible a una persona, siga un metge, un enginyer, periodista, humanista o el que siga, i no tan clara la necessitat que té esta

societat, en concret d'ací, d'Alacant, em referisc a la ciutat d'Alacant fonamentalment, que això ho fem d'una manera o una altra, jo estic convençut que si tu li preguntares als pares, jo crec que la majoria d'ells valorarien més que ho feren en anglès que en valencià els seus fills, perquè potser entenen que això del valencià ja ho tenen resolt o ho poden resoldre o els donarà menys possibilitats de menjar, però tenim clar que els pares entendrien en un percentatge elevadíssim que l'anglès és fonamental per a eixe futur professional dels seus fills» G4

La universitat, doncs, sap interpretar molt bé la «demanda», entesa aquí com la suma de les decisions estratègiques de cadascuna de les famílies i conseqüentment, com una forma de pressió d'aquestes famílies que ens indica el camí que cal seguir. Cal fer esment aquí com, en aquest cas, el raonament liberal no considera quin efecte en la demanada pot estar tenint l'esquifida o pràctica absència d'oferta universitària en valencià, tant històricament com en el moment present. El seu baròmetre enregistra baixes pressions en favor del valencià.

«...jo crec que la pressió que rebem d'això [*de l'ús del valencià*] en la Universitat, encara és molt xicoteta, és molt secundària, pense jo encara al nostre país, ha passat a tindre un lloc més rellevant que fa uns anys, però encara molt secundari, i jo crec que això [*la Universitat*] ho tenim d'una manera prou clara, perquè sinó haguérem actuat d'una altra manera, és a dir, això tinc clar que la societat no m'està pressionant com em deuria de pressionar, si ho fera jo crec que l'actitud de la Universitat seria una altra diferent, que la Universitat sap posar perfectament l'orella.» G4

Tant en els grups triangulars com en les entrevistes obertes, el recurs retòric a la llibertat d'elecció de l'idioma per cada persona, com a criteri universal de regulació dels usos lingüístics, es reitera de forma insistent i repetitiva. Més encara quan s'observa que gaudeix d'un fàcil consens grupal en ser percebut com un enunciat carregat de realitat, quasi com si aquest argument fóra la mera rèplica verbal del que és la realitat dels jocs lingüístics. A qui fa servir aquests arguments, la constatació dels assentiments que provoquen en les persones que l'escolten li confirmen la gran capacitat de l'argumentari per a produir *efecte veritat*. Però quan

es veu davant de situacions en les quals l'idioma «elegit» per a adreçar-se al públic és el valencià, bé siga per persones o bé per personalitats o institucions, és a dir, quan fa per normalitzar-se en àmbits públics, d'abast més o menys ampli, aleshores el discurs liberal s'expressa de forma agra i obertament intolerant.

«...el degà, que sempre fa els discursos mitat en valencià i mitat en castellà, normalment comença sempre en valencià i quan va canviar al castellà, comença la gent a aplaudir, va ser una cosa... perquè estaven aplaudint perquè per fi s'havia canviat al castellà i s'entenia...» G4

Amb l'expressió «va ser una cosa...» l'entrevistada ens vol comunicar la violència tensa d'una situació que deixa sense adjectivar, amb punts suspensius, perquè no troba els significants que li semblen acceptables o políticament correctes. L'enunciat d'aquesta professora, aparentment incomplet, ens trasllada en canvi, nítidament, al clima d'intolerància «liberal» que envolta a vegades les accions normalitzadores del valencià en els àmbits públics o institucionals.

Certament, des d'aquesta posició ideològica el predomini i la superioritat del castellà és tan absolutament inqüestionable i tan rotunda, que s'acaba per no trobar cap diferència entre afirmar el principi d'elecció individual de l'idioma i afirmar el principi de l'elecció unànime del castellà. Una cosa així com «si estic en la titulació de Dret i no hi ha classes en valencià deu ser perquè ningú persona ho ha triat, jo vaig marcar la creu en castellà i he fet tota la carrera en castellà».

«...no hay grupos en valenciano, en derecho por lo menos, yo estoy en 5º, no, que yo sepa no, ahora... en otras titulaciones ya no lo sé, también me imagino que dependerá de la demanda que haya y todo eso, como eso si que se rellena, esos datos, en la matrícula, me imagino que ahí ya dependerá... Yo pienso que lo de los grupos de docencia va con la demanda que haya... Sería que plantearan de verdad que quieren tener clases en valenciano, yo creo que la Universidad está bastante abierta a todas las sugerencias que quieran dar, lo que pasa es que si solo hay un alumno, pues es imposible, tiene un coste demasiado elevado, entonces yo creo que ahí ya va la oferta y la demanda.» E6

Per ser més sintètics i didàctics en la descripció d'aquesta actitud parafrasegem ací una màxima emprada per Henry Ford referint-se a la llibertat d'elegir el seu model Ford-T, «que cadascú trie la llengua que vulga, sempre que aquesta siga el castellà» o, dit d'una altra manera, «si alguna persona usa el castellà és perquè l'ha triat, si usa el valencià és perquè el vol imposar o l'està imposant».

«...jo la concepció que tinc és que hi ha un grup molt minoritari en contra d'açò [de l'ús institucional del valencià], igual de minoritari que **el que vol imposar el valencià de manera autoritària.**» G4

Potser hauríem de deduir que substituir el castellà pel valencià és una acció autoritària i els que fan accions autoritàries són autoritaris. Aquesta matriu discursiva se'ns desvela en els textos dels grups triangulars i també de les entrevistes obertes amb una gran vitalitat, de fet no sols actua com un discurs amb perfils i coherència propis sinó que, a més a més, veurem més endavant com està dotada d'una gran capacitat per a contagiar altres variants discursives.

Quant a la pèrdua d'importància i de presència en el debat social sobre els usos del valencià del discurs *unitari-excloent*, segurament hi han causes diverses que han influït perquè siga així. Sobre aquest punt, ja comentàvem en les consideracions preliminars d'aquest estudi l'impacte atomitzador que ha tingut l'hiperindividualisme en els moviments socials en general i en el valencianisme polític en particular. No hi ha cap dubte que això resta vigència al discurs *unitari-excloent* però, a la vista del material empíric produït, sembla evident que el discurs liberal l'ha superat, a més a més, perquè encaixa molt millor amb les ideologies socials dominants i resulta molt més eficient com a conformador de representacions ideològiques d'ampli abast, a les quals es poden adscriure de manera fluida un ampli ventall de sectors socials valencians en el moment present.

Així com el discurs *unitari-excloent* deixa al descobert una prèvia presa de posició política i ideològica, que de seguida transmet a l'audiència una sensació de parcialitat interessada en el tema i

que, a més a més, en alguns contextos connota una certa sensació de decadència i ranciesa. El discurs liberal, pel contrari, va envoltat d'una aura asèptica, que és interpretada per la persona receptora, amb total naturalitat, com una mera lectura dels fets reals, exempta d'ideologia i no apriorística, i que connota imparcialitat. No cal explicar com, tot plegat, gaudeix d'una gran receptivitat i versemblança.

Tanmateix, a la vista del funcionament del discurs liberal en el transcurs dels grups triangulars, cal destacar que allò que hi atorga major capacitat de penetració és com aconsegueix que impedir la normalització del valencià esdevinga una causa noble, la causa de la lluita per la llibertat de la majoria castellanoparlant i contra l'autoritarisme d'un «sector minoritari» que vol imposar la seua llengua. A més, sense que pugua entendre's en cap moment com una actitud militant de qui defensa aquest discurs, que pot passar així per magnànim i desinteressat.

És per això que ens ha semblat pertinent afegir l'adjectiu *darwinista* al discurs liberal, en tant que naturalitza la redundància en el predomini del castellà i es focalitza a impedir la recuperació de la més feble de les dues llengües en conflicte. Considerat en conjunt, ens estaria indicant com en l'evolució de les llengües són les més fortes les que sobreviuen i el que una llengua ocupe una posició subordinada o minoritzada s'ha d'entendre com un clar senyal del fet que aquesta llengua ja és prescindible. Tot plegat, aquest conjunt de característiques ens descriu com i per què aquestes representacions ideològiques nodreixen unes actituds tan activament intolerants a l'ús normal del valencià.

D'altra banda, com apuntàvem abans, és un discurs que a més de tendir a fer-se hegemònic quant al debat social sobre l'ús de la llengua, harmonitza magníficament amb l'hiperindividualisme, dominant en qualsevol altre àmbit de les relacions socials, la qual cosa contribueix decisivament a la seua capacitat de crear «*efecte veritat*», en resultar isomorf amb molts estils de vida extensament implantats en la moderna societat valenciana. El més destacable, tanmateix, és com combina aquesta actitud d'intolerància

extrema amb una magnífica imatge de defensa de la llibertat des de la qual es permet criminalitzar qualsevol política lingüística normalitzadora de la llengua minoritzada i molt especialment, aquelles polítiques que es proposen com a objectiu aconseguir l'equiparació de les dues llengües i consegüentment assolir un bilingüisme real.

d. Discurs *monolingüe-resistent*

La refracció d'aquestes dues matrius discursives socialment existents, *unitària-excloent* i *liberal-darwinista* en les posicions socials dels monolingües castellanoparlants, produeixen variants discursives més adients a la gamma d'interaccions lingüístiques amb les quals conviuen quotidianament. En aquest sentit, en els textos produïts per les tècniques d'investigació que hem emprat es perfila amb diversos matisos el que hem anomenat discurs *monolingüe-resistent*, el qual, a diferència de l'anterior, no es veu obligat a justificar falses equivalències entre les llengües, ni suposades relacions igualitàries, perquè lingüísticament percep la societat valenciana com una societat bàsicament monolingüe castellana.

«—...però, quina és la llengua de la vostra universitat?

—...Castellano... ¿Dónde se da valenciano en la universidad?...en mi campus no se habla en ninguna clase...

—...el rector de la vostra universitat, parla valencià?

—...crec que sí, però ara em poses en dubte..., però el vicerector sí que parla valencià, ...però el valencià és oficial de la Comunitat Autònoma...

—... pero ¿Quién usa el valenciano?, por favor, sal a la calle ...» G1

«...el valencià... jo crec que ja la majoria de la gent no la considera la seua llengua» E7

«...es que las carreras que tenemos nosotros, por suerte o por desgracia, no lo sé, no son de filología ni tal... son o técnicas o humanitarias o de ciencias experimentales, con lo cual el uso del valenciano...» E6

«...pero al final, por lo que es el uso de la lengua, lo que es el ejercicio profesional a efectos de hablar con el cliente sí, pero... insisto, igual que los tribunales de justicia al final se habla castellano y todas esas cosas, pues las relaciones con la hacienda pública y en algunos de los tributos que son estatales pues muchas veces al alumno también le interesa saber lo que es la nomenclatura castellana... claro... entonces, incluso mis compañeros que están dando el grupo en valenciano pues que la vía de apremio o la de recaudación en vía ejecutiva se llame el “costreineimen” pero la vía de apremio es una cosa que está en la legislación tributaria, que es una ley estatal, que es general, con lo cual el señor que se dedica a esto el “costreineimen” lo va a utilizar muy poco, ¿y quien le enseña que el “costreineimen” es la vía de apremio?, cuando probablemente la utilización de la palabra “vía de apremio” la va a utilizar muchísimo más que el “costreineimen”...» E4

«...yo lo veo bien, dentro de la comunidad valenciana la lengua materna es el castellano. Y el valenciano, si tú te quieres dirigir a alguien en valenciano, estás en tú pleno derecho...» G1

Tot i que no nega l'existència pintoresca de persones bilingües, és a dir, que a més a més parlen valencià —possiblement residus vius d'una època anterior—, amb les quals es mostra magnànim en atorgar-los el dret a viure entre ells en la seua llengua, però sempre que això no afecte les persones castellanoparlants, davant les quals considera que tenen el deure inexcusable d'amagar el valencià i canviar de llengua.

«...yo si quiero utilizar el valenciano ya tengo mis conocimientos aprendidos, no los necesito otra vez en la carrera, es que no los necesito, si los necesitara me matriculo en la escuela oficial de idiomas y ya está» G1

«...tenemos una radio aquí en la Universidad... sé que hacen entrevistas y charlas, me imagino que si hay algún interlocutor que quiera hablar en valenciano no va a tener ningún problema, pero no creo que hayan programas especiales que sean de valenciano.» E6

No hem de pensar tanmateix, que a aquest discurs s'adscriuen exclusivament les persones monolingües castellanoparlants, no és aquesta exactament la clau que explica aquesta variant discursiva, sinó que la llengua en què viuen en tot moment és el cas-

tellà, poden fins i tot saber parlar valencià, i si en algun cas fóra necessari el parlarien, però viuen convençuts que la llengua real del País Valencià és el castellà.

«...yo por ejemplo si me pongo, a lo mejor lo hablo, pero no me sale, pero es decir, yo lo entiendo perfectamente, porque estamos en contacto con el valenciano desde que somos pequeños..., lo entendemos todos, todos desde que somos críos hemos visto la TV3 y las series..., yo si voy a mi pueblo, como los amigos de allí hablan en valenciano... pues cambias, soy de Pinosa..., entonces como la mayoría habla valenciano, pues hablas valenciano... pero por lo general, en una ciudad o en la universidad, se utiliza más el castellano que el valenciano, luego si ya te vas a los pueblos, se habla más valenciano, yo creo que esto es más de donde estés viviendo, pero en la ciudad, en el ámbito coloquial predomina más el castellano ... lo que pasa es que como yo siempre hablo en castellano, yo ya no sé quien habla en valenciano y quien habla en castellano porque a mi se dirigen en castellano.» G1

«...incluso yo he llegado a sentirme comodísima hablando con el director de normalización lingüística, él en valenciano y yo en castellano todo el tiempo.» E4

Per això no és estrany que es pronuncie amb radicalitat i sense cap ambigüitat en favor que les universitats apliquen una política lingüística basada en les línies, concebudes aquestes com una mena de reserva de persones natives convenientment aïllades de les normals. Encara que quan cita casos concrets d'imposició del valencià ha de recórrer sovint a terceres persones, veu amb preocupació relativa l'existència d'un cert moviment recuperador o normalitzador del valencià i viu amb el convenciment que en les darreres dècades ha guanyat en presència, la qual cosa interpreta com una amenaça a la seua posició de privilegi.

«...la utilización de la lengua endogámicamente, es decir, “qué es lo que tengo yo que tú no tengas y que puedo utilizar en tú contra”, yo no soy mejor profesor que tú o mejor gestor que tú pero tengo este título o afortunadamente tuve la suerte de ser bilingüe,... claro, pero es que la guerra de los méritos parte de una discriminación a la inversa, y es que hay personas aún de generaciones en España que no saben, no han estudiado valenciano ni en su casa han hablado valenciano, entonces resulta que todos

los valencianoparlantes son bilingües con lo cual están mejor posicionados en la administración pública mientras que el que no es bilingüe, siendo evidentemente igual de valenciano, le plantean un obstáculo, y al plantearle un obstáculo que tiene que subsanar esa lengua se convierte en una especie de oposición, ¿sabes lo que te quiero decir?... que te puede llevar en algunos momento a actitudes... al rechazo, actitudes de rechazo, efectivamente.» E4

Veiu com en alguns àmbits del sistema educatiu el valencià ja té una certa implantació i creu que també intentarà ocupar espais a les universitats i en altres indrets. Sobre aquesta qüestió la seua posició és inequívoca: el que es faça per a donar satisfacció a la minoria valencianoparlant no és de la seua incumbència, perquè a la Comunitat Valenciana estan en el seu dret, però han d'estar a l'aguait perquè això mai es vulga fer substituïnt res del que es fa en castellà, és a dir, si es fa alguna cosa en valencià que siga com un afegit, com un suplement del que ja es fa en castellà. Aquesta percepció de l'ús del valencià com una pròtesi addicional, com un annex o un adossat extern al casalic central i inalterablement desenvolupat en castellà, constitueix la base sobre la qual basteix la seua concepció de les línies en la docència universitària.

«—...yo veo bien que hagan una línea en valenciano y otra línea en castellano..., pero como para meter una asignatura en valenciano no, porque piensa que la gente de Murcia no...» G1

«—...i tu pretens imposar-li'l perquè estúdie en valencià...

... el perjudici de que se dé una asignatura en castellano y que todo el mundo la entienda, a que una asignatura se dé obligatoriamente en valenciano, porque solo haya una línea, me estoy refiriendo, que solamente se ofrezca en valenciano y que parte de los alumnos no lo entiendan, eso es un perjuicio grande para el alumnado...» G4

«—Yo pienso que el valenciano en mi universidad no debería meterse porque mi carrera ya cuesta escribirla en castellano como para ahora ponerte a escribirla en valenciano...

—yo entiendo eso, que pueden darte la opción de poder estudiar en valenciano, pero yo creo que si se imparten clases en valenciano debería de ser opcional...» G1

Per a aquesta representació ideològica, el que fa més absurd l'ús del valencià és que per ser castellanoparlants tot són avantatges, una de les més importants la fàcil incorporació d'alumnat d'altres zones de l'Estat espanyol. Amb el qual, des de la seua autoimatge com a monolingües s'identifiquen plenament i així, utilitzen reiteradament aquest alumnat com a exemple en el seu argumentari.

«—yo lo veo bien mientras se pueda elegir, pero claro, hay que tener en cuenta de que a nuestra comunidad viene gente de toda España, si tú le metes un idioma que en su vida han dado...» G1

És ben cert que la LUEV pot estar marcant diferències en aquest punt, en la mesura que resulta més difícil al·legar incompetència total —pasiva i activa— en valencià a les persones que han estudiat al País Valencià. La qual cosa faria més inversemblant aquest discurs, però sembla que també disposa de resposta per aquest argument.

«—...llavors, hem d'obligar a la gent a què estúdie una llengua de fora del seu país, de fora de les seues fronteres [*l'anglès*] i no posar la llengua del seu poble, la llengua natural de la seua província, la llengua de la seua comunitat autònoma, una de les llengües del seu país?...

—...es que yo creo que eso [*el valencià*] se estudia en bachiller y en el colegio, son asignaturas obligatorias, luego la universidad no debe hacerte responsable de lo que tú hayas aprendido o no en la escuela ...» G1

Per tot això no sembla estrany que els pares i mares de família adscrits a aquest discurs troben més escaient per als seus descendents evitar l'escolarització pública, minimitzant així, sovint, el perill que al centre es faça alguna mena d'immersió lingüística i es pugui produir el contacte amb el valencià.

«...en mi colegio teníamos línea castellana, no había línea en valenciano pero tenía la asignatura de valenciano.» G1

Fins i tot, en algun moment pot lamentar que el fet de ser la llengua dominant i majoritària acabe comportant algun problema al castellà. Tot i que les dades sociolingüístiques apunten en una direcció oposada a la que es percep des d'aquesta representa-

ció ideològica, no obstant això, s'expressa amb seguretat: «por lo menos yo percibo»:

«...yo no sé si es políticamente correcta o si a mi me gusta pero sí es cierto, o por lo menos yo percibo, que el fenómeno de la inmigración, sobre todo la inmigración hispanoamericana, lejos de haber sido como podía parecer un perjuicio o en contra del valenciano, en algunos casos ha favorecido, en mi opinión por razones discriminatorias, las escolarización mayormente en valenciano... sí, que no se mezclan con los sudamericanos o con los árabes, con lo cual hay una cuestión, pero a su vez el inmigrante ha visto que esa es una oportunidad de integración, el escolarizarse en esa lengua, con lo cual yo creo que lejos de ser una dificultad puede ser una oportunidad y de hecho yo creo que lo es.» E4

Per tant, si es tracta del valencià, es reiteren explícitament en la seua actitud intolerant, de forma activa i enèrgica. Aquestes són actituds que es generen de forma semblant en el conjunt dels discursos produïts, o molt influïts, per la matriu discursiva *liberal*, com ara denunciar implacablement i vigorosa qualsevol acció que apunte a la normalització del valencià en considerar-la una imposició intolerable i implícitament, una perillosa amenaça a la posició dominant del castellà. Encara que diuen respectar totes les opcions lingüístiques personals, l'opció de les persones valencianoparlants pel valencià els resulta gratuïta i capriciosa, atés que totes saben també el castellà. La solució, però, és clara, la manera d'evitar que això pugui acabar obligant les persones castellanoparlants a ser també bilingües és fer una línia per a les valencianoparlants.

«—pero yo me refiero a que en el caso de que algún profesor fuera valencianoparlante, si está dentro de la Comunidad Valenciana y da las clases en valenciano, está en su completo derecho, pero yo lo que no veo bien es que obliguen a los alumnos a... ya hay gente que lo lleva mal como para que encima se tengan que poner a escribir valenciano. Si hay algún profesor que sepa hablar y quiera dar su clase en valenciano, a eso no me opongo, en absoluto, está en la Comunidad Valenciana y tiene todo el derecho del mundo...» G1

Així, haver de rebre alguna docència en valencià els sembla extremadament greu. Quin sentit té això a la universitat, que és on es formen els futurs i futures professionals?

«...pero si yo no digo que no, si a mi me parece genial, yo ojalá me sacara el grado medio y todo eso, pero en la universidad depende de lo que tú hayas aprendido en los años anteriores o en casa, y yo me estoy refiriendo a nivel profesional, ¿de qué utilidad te va a ser?,» G1

Com hem fet amb el discurs liberal, el podríem resumir dient: «El valencià que el practiquen entre les persones valencianoparlants sempre que no canvie allò essencial, és a dir, que continuem sent fonamentalment una societat castellanoparlant i que a nosaltres se'ns adrecen en castellà. No tolerarem que ens el facen utilitzar.»

«...por ejemplo, cuando dicen “trabajo” o “exámenes” que lo hagan en valenciano, eso es lo que yo creo que no... yo lo veo bien, mientras se pueda elegir, ...yo veo bien que hagan una línea en valenciano y otra línea en castellano..., pero como meter una asignatura en valenciano no.» G1

La radicalitat amb què s'oposa a que cap persona castellanoparlant haja de rebre ni una sola assignatura en valencià, acte que com acabem de veure considera d'una gravetat extrema, quasi delictiu, contrasta amb l'entusiasta reivindicació de la universitat bilingüe, on les assignatures siguen impartides aleatòriament en castellà i en anglés. En aquest cas, això sí, es rebutgen frontalment les línies i la duplicació de professorat i no es reivindica la impressió de materials en les dues llengües. Es proposen directament unes condicions per a l'anglés equiparables a les del castellà, que no consideren de cap manera una imposició, com pensaven del valencià, perquè en el cas de l'anglés creuen que es tracta de pura necessitat.

«—yo opino igual, sería estupendo que todos los universitarios fueran bilingües, pero claro, eso depende de nuestra formación, depende más del alumno que del profesor, es decir, si tú durante tus años en primaria, en secundaria y en tal..., no has aprendido, es imposible que seas bilingüe, ahora, como en los países de Suecia y en Argentina mismo, que están desde que nacen viendo la tele

en inglés, pues esos son bilingües, pero yo creo que eso no es problema de la universidad, el que nosotros seamos bilingües o no, es problema un poco de este país, de la sociedad y de cómo está organizado..., si desde pequeños hubiéramos estado acostumbrados a pensar tanto en castellano como en inglés, acabaríamos por hablar perfectamente en inglés, igual que vosotros me estáis hablando en valenciano, pero esto no es problema de las universidades.

—però ara ficar un professor en anglés que done biofísica a uns estudiants que no tenen ni idea d'anglés perquè la seva formació en el batxillerat és pèssima, doncs no van a entendre res.

—ya, pero desde mi punto de vista es que es totalmente necesario..., entonces... búscate tus medios, aprende y sácalo adelante...» G1

Quan es refereixen a l'anglés no veuen cap mena de «discriminació a la inversa» i així com en el cas del valencià proposen línies d'acció particular allà on hi haja un professor o professora o un grup determinat d'alumnes que ho demanden, amb l'anglés proposen normatives d'àmbit general per a tot l'alumnat i requisits igualment generals, que de cap manera veuen, tampoc, com una imposició, ni esgrimeixen o reivindiquen ací el «dret a escollir» de les persones que no en saben.

«La normativa de la universidad ha previsto para los nuevos títulos de grado, que los alumnos tienen que acreditar para que se les pueda conceder el título, un determinado nivel de una lengua extranjera, no sé si es el B1 o el B2, me pierdo en el tema de las lenguas, se les exige eso... Se establecieron algún tipo de incentivos para que hubiera unas asignaturas dentro de la carrera en inglés, impartidas en inglés. Aquí en la facultad no tuvo mucho éxito, algunos profesores las pusieron, algunas optativas en inglés y entonces solo se le matriculaban alumnos extranjeros, los Erasmus, no se matriculan los alumnos de aquí, y cuando se matriculaban los alumnos de aquí al profesor le resultaba más ridículo estar hablando con un señor de Benidorm en inglés, es decir, cosa que en el tema del valenciano como está asumido no pasa, incluso los grupos en los que los alumnos son en castellano puedes hablar en valenciano y se siente cómodo, eso sí, que está asumido como lengua propia.» E4

«—...però si es donaren classes en anglés en la universitat...

—... yo creo que la gente por naturaleza tiende a quejarse, se quejarían seguro, pero es que yo creo que en el fondo es mejor, sinceramente, yo creo que es mejor, aunque nos quejemos, aunque pensemos que es un fastidio, que ahora tienes que hacer ese trabajo en inglés, no tengo ni idea... vale, no tienes ni idea pero poquito a poco te vas cogiendo y yo creo que es necesario, aunque yo creo que mis compañeros se quejarían, incluso puede que yo me quejara pero si lo piensas es mejor.» G1

De la mateixa manera com ocorre en el discurs liberal, per com converteix cada avantatge que trau d'ocupar aqueixa posició dominant en un argument favorable a perpetuar el seu paper hegemònic, el disseny d'aquest discurs monolingüe el fa particularment eficient en la defensa de la llengua majoritària o socialment dominant, com podem veure en el següent fragment d'un debat on se'ns exhibeix l'esmentada eficàcia discursiva.

«—...llavors, suposem que tu acabes la carrera i et presentes a una plaça de metge o d'auxiliar d'infermeria en un punt de la Comunitat Valenciana i va una família de poble, d'un poble menut on es parla valencià de tota la vida, sempre, i eixa persona es dirigix a tu en valencià... de què et servix a tu saber tant d'anglés per a parlar amb eixa persona?...

—...ahí nada, para ese caso tengo el conocimiento que yo he adquirido en primaria, secundaria y bachillerato, para poderme dirigir a él, pero no tiene que ver con el planteamiento de mi carrera, y si me viene alguien en valenciano yo le contestaré con el valenciano que sé porque me lo han enseñado en el colegio, pero no porque me hayan dado anatomía en valenciano, ... yo creo que los idiomas que necesitamos en una carrera, no es para que tú sepas hablar, eso... sácate tú las castañas del fuego, es a la hora de tú coger un artículo, seas capaz de entender lo que te están diciendo, y yo te digo que no vas a encontrar ningún artículo que no esté publicado en inglés y esté publicado en valenciano, me extrañaría mucho, sobre el descubrimiento de un nuevo medicamento.» G1

Tanmateix, en un moment històric com el present, on l'anglés ocupa posicions dominants en molts àmbits d'ús —com ara les publicacions i la investigació científica, la comunicació internacional i alguns altres—, aquesta lògica discursiva es torna igualment eficaç però contra el castellà, el qual, en esdevenir

minoritzat en aquests àmbits, ha vingut a ocupar la posició subordinada. Arribats a aquest punt, el discurs *monolingüe-resistent* s'ha d'hibridar amb *l'unitarista-excloent* per a defensar el castellà en última instància.

«...una cuestión importantísima en el estudio del derecho es el propio concepto y la propia oratoria en el idioma y en los tribunales de justicia se emplea el castellano, entonces claro, enseñar a un alumno a ser abogado en inglés cuando va a tener que utilizar y además con precisión y con... y con la legislación propia...» E4

«—...la ciència va en anglés i la llengua materna seria el valencià, per tant, amb el castellà què passa?»

—...Jo no he parlat del castellà perquè ja done per suposat que cada ciutat i cada universitari deu saber el castellà, vaja ... no sé...

—...Es que la lengua oficial de España es el castellano, entonces...» G1

e. Discurs *bilingüista-ingenu*

Tal com véiem amb el discurs *monolingüe-resistent*, entremig dels dos extrems, el *liberal-darwinista* i *l'unitarista-excloent*, s'originen diversos discursos, sempre tenint com a base de referència les dues matrius ideològiques esmentades. Cadascuna d'aquestes variants discursives integra uns aspectes o altres de la realitat sociolingüística, que resulten de més difícil assumpció per a les dues versions discursives més pures i conseqüentment, acaben originant diversos graus d'intolerància envers l'ús del valencià. En el cas del discurs *bilingüista-ingenu* es dona la peculiaritat que parcialment s'empelta també, tot i que de manera summament contradictòria, amb una tercera matriu discursiva, el discurs *resistent-valencià*, que analitzarem després amb major profunditat, i que es declara obertament procliu a la dignificació i conseqüent, equiparació del valencià i el castellà.

El discurs que hem anomenat *bilingüista-ingenu* assumeix de manera generosa l'existència d'una llengua pròpia del territori i es repre-

senta la interacció amb el castellà com una relació de convivència entre ambdues, sobretot perquè tendeix a considerar —de vegades de forma preconscient—, que cadascun es produeix i opera en un plànol diferent: l'un és més internacional i l'altre més local; l'un més científic i l'altre més identitari; l'un és més públic i l'altre més privat; tot i que cada persona pot utilitzar cada llengua allà on vulga.

«...cada un parla el valencià del seu poble, tenim els cursos, tenim la formació, però després no el gastes correctament, llavors per al que és una relació de treball pareix que queda rar, una cosa és parlar de coses personals, una conversació informal i una altra cosa és sol·licitar un servei o alguna cosa més formal, costa més...» G5

«les noves generacions sí que estan fent ús a nivell més col·loquial quan tu els escoltes en la cafeteria o en el corredor, més que en classe, en classe la formalitat exigeix que... almenys en l'àrea jurídica a què jo pertany, que es faça en castellà, però entre ells, la seua llengua vehicular de relació social és habitualment el valencià, i això m'ha cridat l'atenció.» E20

Si ningú busca el conflicte es produirà una mena de complementarietat on senzillament cada llengua fa la seua feina i té la seua funció dins la peculiar societat valenciana.

«Jo crec que és més l'hàbit que un té, a mi si m'escriuen un correu electrònic en valencià jo m'esforce i ho faig, però si no, no ho faig, no cree un conflicte... Jo crec que sí que hi ha un conflicte, a nivell col·loquial s'utilitza i no hi ha problema, però a l'hora de fer-ho escrit, un correu electrònic a vegades l'escric en valencià, però moltes altres vegades més en castellà. I correus electrònics no et poses a escriure'ls en valencià, en català, perquè sí que tens un poc de respecte pel qui ho va a rebre i també la resta dels meus companys ho escriuen en castellà. Jo procure no trencar eixa homogeneïtat que hi ha en el servei, si potser utilitzaren més el valencià potser ho intentaria, però has de fer un esforç..., utilitzar les dos llengües requereix un xicotet esforç, sí que m'agradaria. Però conflictes a nivell col·loquial no en tinc cap, escrit no ho he provat, no sé el que passaria si em posara a fer tot el que he de fer en valencià.» G6

A aquesta mena de realitat diglòssica i lingüísticament asimètrica, és el que qualifiquen de societat «bilingüe». Bilingüisme que es

percep com a indiscutible. Tan obvi és que resulta difícil comprendre que hi haja gent que continue sense adonar-se encara que vivim en una societat «bilingüe». En aquest sentit, és molt eloqüent el text que inserim a continuació, on, a mode de gràcia afegida, per a concloure el que s'estava enunciant ben seriosament («que és clarament bilingüe»), es diu: «Clar, que això últim és només una opinió personal», de tan òbviament bilingüe com els sembla.¹

Aquest axioma fundacional del discurs —on sembla que l'autèntica realitat se'ns revela bilingüe amb una evidència innegable— és tan fals com potent quant a la seua capacitat persuasiva. Possiblement per això, aquest ingenu *bilingüisme valencià* constitueix la base d'aquesta representació ideològica i ens permet entendre, a més a més, com acaba donant lloc al discurs més contradictori de tots els que hem trobat als textos, perquè tal com veurem, els fets contradueixen constantment el discurs. Aquestes contradiccions i ambivalències representen de fet una de les característiques centrals d'aquesta modalitat discursiva.

«...per a alguns la qüestió lingüística no és tant en quin ordre van [les llengües] o de prelatió com suggeries, sinó de convivència amb naturalitat de les llengües que s'utilitzen en un territori com aquest que és clarament bilingüe. Clar, que això últim és només una opinió personal...» G6

«...llavors estava indignada que la gent fora capaç d'aplaudir per a dir que estava en contra, que **no assumien que estaven en una societat bilingüe** i que estes coses són normals...» G3

«—...pero yo creo que todo el mundo en la Comunidad Valenciana no lo habla pero entiende perfectamente el valenciano, somos bilingües... lo entendemos todos...»

—...tu et consideraries bilingüe si no saberes parlar l'anglès però l'entengueres perfectament?

—... hombre!!!, bilingüe... se supone que tú manejas a la perfección las dos lenguas, y puedes hablar una igual que la otra, entonces... pienso que los que somos de la Comunidad Valenciana

no nos opondríamos mucho, aunque como tendemos a quejarnos nos quejaríamos, pero creo que nos importaría mucho... creo que sería un problema» G1

«...yo nunca he percibido ningún problema... respecto al valenciano, se ha hablado castellano con naturalidad, ya te digo es que yo percibo mi infancia y mi adolescencia hablando en castellano, yo iba al instituto y no hablaba nadie valenciano, pero al mismo tiempo, los castellanohablantes siempre hemos entendido el valenciano.» E4

Des d'aquesta representació ideològica suposadament bilingüe de la nostra realitat lingüística no es troba, per tant, cap raó perquè les llengües hagen de tenir un tractament igualitari o compensatori de la seua posició social asimètrica, sinó sols un tracte formalment dual. Estimen el valencià però alhora els horroritza i els acovardeix el conflicte, qualsevol conflicte. És per això que, al mateix temps, miraran amb recel o prevenció qualsevol intervenció tendent a la normalització del valencià pel que té d'ingerència en un fenomen que, si el deixem anar sense ingerències, ja va bé tot sol.

«...les llengües han d'unir, perquè són vehicles de comunicació, des del moment en què l'altre no entén res del que li estic dient, no puc imposar-li que jo estic parlant en esta llengua i tu no m'entens... estudia-la perquè així m'entendràs?, jo crec que eixa no és la forma de fer-ho, que siga perquè la persona que està en l'altre costat, en el lloc de dir «m'agrada, provaré, faré un esforç per entendre'l, per tot això..», però en compte de fer això, l'altra persona el que farà és «espera, tu el que estàs intentant és imposar-me a mi... però jo no vull parlar amb tu, jo ja parlaré amb un altre»..., és a dir, i la reacció de l'altra persona serà molt més defensiva que si el que tractem de fer és una convivència pacífica...» G4

«No veo ningún rechazo, ni a la inversa tampoco, respecto a lo que percibo rechazo en algunas ocasiones es a la baremación del valenciano, por ejemplo, a efectos de los puestos de gestión, de las plazas y tal... incluso en valencianoparlantes, es decir, porque lo que sí que se ha producido es una situación muy formalista o titulista del idioma... y yo lo entiendo porque me pasaría igual, si a mí que siendo castellanoparlante nadie me obliga a pasar por el instituto Cervantes que acredite que lo sé, pues me pasaría lo mismo si fuera...» E4

1. Salvant totes les distàncies temporals i a tall d'exemple, era tan obvi que el Sol eixia cada dia a fer la volta a la Terra.

Com hem dit, sol veure amb simpatia el valencià. Però des d'aquest convenciment de l'espontània i harmònica convivència lingüística al si de la societat «bilingüe», ha *naturalitzat* absolutament la posició dominant del castellà, la qual veu com un fenomen *natural* i no *social*, que les nostres accions han de tractar de reproduir, no mai d'alterar.

«...hi ha molts alumnes valencianoparlants, hi ha molts treballadors valencianoparlants, però primer va el castellà.» G5

«...molts Erasmus que vénen... perquè els agrada aquest lloc, els agrada el campus, veuen que és un campus familiar, les classes no estan massificades, la vida ací està molt bé de preu, sobretot a comparació d'altres llocs..., i esta gent... l'esforç que fa és per a aprendre castellà, ja és molt demanar-los un segon esforç per al valencià, que no és impossible però el normal és que primer busquen el castellà i després...» E9

«—...és que hi ha una jerarquia, el castellà.

—...és una jerarquia que ha estat sempre ací, en l'escola, en el treball,...» G6

Tanmateix, la seua posició epistemològica és automutilant, no consisteix tant a adoptar la mirada de l'altre com a veure les situacions assumint a priori com a bons els valors i les raons de l'altre. Si la societat és «bilingüe» de la manera com diuen, a una persona monolingüe castellanoparlant la ferirà veure una circular, un fullet o un discurs escrit únicament en valencià, i anticipadament als fets ja els preocupa que alguna persona potser ho interpretarà com una imposició o fins i tot com una ingerència inacceptable. Fins i tot sent bilingües interioritzen sovint el punt de vista de la persona monolingüe castellanoparlant i s'afanyen a defensar-lo.

«...jo el que veig és que normalment utilitzem el castellà i no et vas a posar a fer un text en valencià per a notificar a un altre lloc una proposta o un informe» G6

Així doncs, pot passar-los desapercebut que el castellà vaja sol en un document o en una circular i no els escandalitzarà ni els semblarà una imposició perquè sempre ho ha fet, sempre ha estat així, però en canvi, els esmussa veure el valencià actuant sol

sense anar acompanyat pel castellà. Per tal d'evitar el conflicte, preventivament, quan es fa un text en les dues llengües tendiran sovint a prioritzar el castellà.

«...és que és un esforç, quan treballem les dos llengües sempre optes per la majoritària i és un poc la comoditat... és que ni tan sols jo el valencià l'utilitze, amb els amics sí, però en la Universitat tampoc el parle

—...ni per al café

—...per al café, però no, tampoc» G6

Canviar aquest *estat natural* com estan ordenades les llengües els sembla una mena de provocació, com si fóra estar cridant el conflicte. Com ara quan s'introdueix el valencià en l'administració, la docència o la investigació universitàries o en actes institucionals, àmbits als quals sempre els ha estat assignat el castellà.

«—...en recursos humans no fa molt van enviar un avís i sempre en castellà, els avisos són sempre en castellà

—...sí, o potser primer castellà i després valencià

—...recursos humans és tot en castellà

—...la pàgina web de la Universitat està traduïda, però per exemple a mi sempre m'apareix en castellà i no busque l'opció del valencià

—...sí sistemàticament es canviara, la gent no està molt per la labor, no està preparada en este moment, es veuria forçada

—...es veuria com una obligació, com una imposició, jo crec que imposar la llengua és un poc complicat, crec que és més una..., és a dir, el donar a la gent l'opció que trie i que hi haja una mentalització general de què les coses hem de canviar-les si és que volem tindre dos llengües, que això és molt ric. Però imposar-ho, jo crec que la gent..., diria, què ha passat?, ja no ho tenim en castellà, i això provocaria un poc de reacció

—...sí a la primera no va és perquè caldrà pegar dos espentes més, però jo crec que obligar no poden.» G6

«—...tu demanes un paper a la universitat, et pregunten si el vols en castellà o si el vols en valencià? Nooo..., t'ho fan en valencià, no et pregunten en quin idioma..., no t'ho pregunten, en valencià, i si és un certificat? si és el certificat de notes?, si és el títol?...,

quan demanes el resguard del títol sí que t'ho donen bilingüe, que és el que jo pense, que el millor és que siga bilingüe, si vols l'ordinador en castellà, has de fer un escrit al vicerectorat o has de demanar-ho... «ho vull en castellà», i inclús et diuen «en castellà no t'ho podem fer, ha de ser en bilingüe»... perquè perfecte, a mi en bilingüe em va bé, però només en valencià no..., si he demanat unes taxes i no me n'he recordat de demanar-les en bilingüe, me les donen en valencià, he de tornar a demanar-les i tornar a pagar-les..., éstes són algunes de les incongruències de **les imposicions** a què jo em referisc,» G4

«...i una altra cosa de què ens queixàvem era que tota la informació estava en valencià, que em pareix bé, però que estiga en valencià per una cara i en castellà per l'altra, perquè si li la dónes a la gent de Madrid...» G2

«...la millor manera d'aprendre el valencià per als estudiants que vénen de fora i els estudiants que vénen d'altres universitats d'Espanya o de l'estranger, de tindre els graus, la biblioteca... és a dir, totes estes coses que estic dient en els dos idiomes, «Sala de Grados» i davall «Sala de Graus»... i tu dius «molt bé, ja sé el que significa»...» G4

Aquestes persones ho fan molt senzill, es tracta que els documents escrits i la documentació en general, reproduïsquen, a mode de rèplica fidel, aqueixa societat bilingüe que els serveix de referent en el seu imaginari. El PAS, com és lògic per formar part del seu treball quotidià, baixa més al detall en descriure aquest model de llengües duplicades. Aquestes pràctiques duplicadores les interpreten com una mena de reforç del bilingüisme existent.

«...todo eso está en valenciano y en castellano, y primero en valenciano, son todos documentos bilingües y está primero escrito en valenciano... El rector lo hace mitad y mitad, la mitad del discurso en valenciano y la mitad en castellano» E4

«...això està tot normalitzat, tots els impresos, tota la documentació està disponible en valencià i en castellà i està ara posant-se la pàgina web i tot això, preparant-se en anglés, però encara no està...

—...incluso a nivel de valenciano..., a nivel de documentos que cuelgan en la página web, que editan comunicados, pero a veces se les pasa el hacerlo también en valenciano

—...es fa primer en castellà, es penja, s'envia a traduir i després el de valencià i ací potser ha hi hagut un lapsus

—...suelen ir en el mismo documento [*les dues llengües*], lo que pasa es que... ahora van a cambiar los impresos nuestro servicio, y nos los han pasado solamente en castellano, ya no sé si luego a la hora de editarlo, vamos están preparándolo, pero sólo lo he visto en castellano, supongo que luego estará preparado para ponerlo en valenciano» G5

Quant a l'anglés, a diferència de l'actitud incondicional d'altres discursos, des d'aquesta perspectiva es veu amb preocupació la dimensió conflictiva de la seua incorporació a la docència

«...a nivell de departament no, si la cosa ja és complicada amb el valencià com a llengua oficial de la Universitat, no et dic res de l'anglés. ... jo particularment sí que parle anglés però també és veritat que tampoc he tingut la iniciativa d'implantar-lo ni utilitzar-lo per a donar cap part de la meua docència. També és veritat que ens ho podíem plantejar per a atendre els alumnes Erasmus i la resta de... però com ells també vénen amb la idea de fer l'esforç per a parlar el castellà tampoc ens animen molt...» E20

En el procés de Bolonya vol veure la continuació o extensió del marc de convivència que creuen veure en l'actual societat bilingüe

«...jo pense que la situació pot ser d'absoluta coexistència i reforçament de les dos coses perquè la finalitat és molt distinta, la llengua valenciana el que ve és a reforçar la nostra identitat i es tracta d'utilitzar-la perquè siga viva i es desenvolupe socialment i que evolucione en la societat igual que ho fem nosaltres.

L'anglés i altres llengües estrangeres jo pense que cada vegada seran més necessàries a nivell docent perquè clar, la lliure circulació de persones i l'homogeneïtzació d'estructures docents estaran exposades a un major flux d'estudiants, això ens exigirà almenys estar un poc en disposició d'atendre, perquè no tot el món vindrà com els Erasmus d'ara, amb la disposició d'aprendre el castellà evidentment, llavors hauríem de fer un esforç, el professorat. Jo pense que s'activaran les dos coses de manera independent i per raons absolutament independents.» E20

Però, el sistema de Bolonya porta increments de feina per a professorat i alumnes i potser afectarà la llengua que no siga «necessària».

«...que llevat de les coses necessàries, la resta sempre ho posem tot a la cua de la llista i això pot ser que afecte el valencià en certs àmbits de coneixement.» E20

Aquells valencianoparlants que es representen els usos lingüístics des d'aquesta modalitat discursiva, no obstant, mostraran una ràpida disposició a fer ocultació del valencià en les seues interaccions lingüístiques perquè considerarien irrespectuos no fer-ho. Ho senten com si estigueren violentant així la *natural* disposició jeràrquica de les dues llengües.

«...jo sóc una persona que conforme em parlen, parle, i trobe que és un costum molt estés, crec que utilitzaríem molt més el valencià si ens cenyírem només a una única llengua, però jo no sóc capaç de fer-ho, si una persona m'està parlant en castellà és automàtic, el botó automàticament canvia al castellà... al telèfon tu contestes en valencià, la primera contestació és en valencià però després si l'usuari et parla en castellà, tu parles en castellà.» E1

«...hi ha gent que és favorable perquè té el seu entorn, és la seua llengua materna i s'expressa i no té problemes, però hi ha altres persones en què trobes més dificultats perquè és un xoc molt impactant al meu parer. De fet a vegades tinc companys que els has de parlar en castellà, pareix que tenen implantat un esquema mental complicat de superar, quan la llengua deu ser una cosa enriquidora, igual que aprendre francès o anglés en l'Escola Oficial d'Idiomes, el valencià deuria ser igual.» G6

«...a vegades la presència dels Erasmus dificulta, no dic jo res, perquè és gent que s'adapta molt bé, però a vegades també es força a alguns grups a canviar... per solidaritat o per consideració a la persona que no domina la llengua» G4

També acceptarà amb normalitat el castellà en la docència, però en canvi, tendirà a la intolerància amb l'ús docent del valencià quan un sol dels alumnes d'una classe de més de cinquanta estudiants diga no entendre'l.

«[La universitat] hauria de ser més estricta, si tu et matricules en una cosa, has de fer la classe en una cosa, perquè les persones que vénen de fora, ja no un Erasmus, una persona que ve de Ma-

drid, mateix, no pot continuar la classe, tu sí... Sí, la típica xica, "és que no puc seguir la classe perquè no t'entenc"... perquè hi ha gent que diu, "vaig a classe i no m'assabente del que diu el professor però almenys tinc el temari en castellà...", i tampoc"...» G2

Aquesta por al conflicte, no obstant això, els fa veure conductes inacceptables també en l'altre extrem. Quan es veuen en aquella situació opten per retraure a «la gent» la seua conducta esbiaixada, i eviten així haver de reconèixer mai l'existència de discriminació o de desigualtats estructurals entre les dues llengües. De nou la indecisió. No poden reconèixer o acceptar que el bilingüisme existent és asimètric perquè això els conduiria a urgir polítiques lingüístiques redreçadores o compensadores, cosa que ultrapassa el llinar del que consideren que pot ser acceptat sense conflicte per *la gent*.

«...és la societat qui ha de conscienciar-se amb la llengua, és veritat que les institucions i els alts càrrecs públics, és a dir, si els càrrecs públics feren una bona faena...» E7

«—...et passeges per la universitat i estan les cartes del servei amb el que oferix cada un dels serveis i estan, ara hem de fer una nova edició, estan les de valencià per què? Perquè la gent ha agafat les de castellà i això que hi havia més quantitat en castellà que en valencià, però en valencià la gent si pot optar lliurement...

—...que hi haguera una unitat, que no sols fora cultura el que porta la bandereta de "jo impulse el valencià", no, deu ser tota la Universitat com a institució, apostar per una nova dinàmica en el que és la política lingüística, perquè al cap i a la fi és política lingüística, encara que ens pese, però tampoc és qüestió d'imposar-ho, jo crec que és més conscienciar, que de fet alguna vegada s'arribarà a eixe moment. Si la gent a poc a poc es consciencia s'arribarà a un moment en què s'incorporarà com allò més natural... jo crec que no cal arribar a això, al conflicte, abans que arribe el conflicte estudiar propostes perquè siga un discurs normal, que no arribem a l'enfrontament.» G6

La *gent*, això sí, hauria de ser més equitativa en el tracte a les dues llengües i no ho és, menysprea el valencià i això s'hauria d'evitar, si no s'evita pot provocar disfuncions i desagradables i indesitjables conflictes.

«...también da la sensación de que no se valore en exceso esa relación en valenciano, esa comunicación en valenciano, parece como que no se valore, que se menospreciara, entonces da la sensación de que se da más valor al castellano en este sentido de comunicación la gente prefiere castellano, el valenciano parece un poco marginal en ese sentido, sobre todo a nivel de comunicación oral y demás, a nivel documental está muy normalizado ya, entonces es más habitual, la gente lo tiene más asumido, pero a nivel oral para nada» G5

Des d'aquest discurs es confia, però, que les coses es resolran si no es pressionen.

«...he parlat en castellà i en valencià, en el poble parle valencià, és a dir, que per a mi les dos tenen un valor que ni xoquen ni es limiten una amb l'altra, que una altra persona no vulga esta riquesa, problema d'ell..., però si el valencià ha superat un temps de repressió,estic completament segura que superarà temps de bonança...» G4

Per això fer línies en valencià els sembla també una magnífica solució, no línies per a equiparar llengües o reparar desigualtats entre elles sinó línies per a no molestar ningú. Quan en un grup hi ha alumnat castellanoparlants, les classes s'han d'impartir en castellà, aquest és el límit que no es pot ultrapassar, com ells diuen: «si no hi ha més remei el grup es fa en castellà», el valencià dependrà del finançament.

«...és que establir ací una rigidesa sobre que el segon grup haja de ser en valencià..., imagina que tens dos grups i tots són castellanoparlants, és a dir, jo deixaria una preferència que el segon grup, però no una obligació que el segon grup... sempre he cregut que això ha d'anar un poc amb la voluntat del professor i també a la vista de la demanda.» E9

«...si la reducció d'alumnes o de POD que es diu per ací, obligara a que no haguera més que un grup i clar... potser davant de la situació de només tindre un grup..., no hi ha més remei que eixe grup siga en castellà perquè tens la mitat dels alumnes castellanoparlants i en eixe cas es donarà només en castellà. Llavors, sí que hauria d'haver-hi un finançament per a poder desdoblar grups, encara que els números no siguem suficients, per a mantindre..., el que passa és que és una situació de finançament sobre tot.» E9

«...el valencià està un poc perdut però cal fer per recolzar-lo i perquè la gent voluntàriament comence a incloure'l en tots els àmbits, a poc a poc, no es pot obligar, crec que és contraproductiu intentar fer les coses obligadament» G5

Així doncs, la posició socialment subordinada del valencià —de dret i de fet— que aquest discurs s'entesta a oblidar o a ignorar, torna a emergir-los una vegada i una altra i els situa novament davant la necessitat de fer alguna política lingüística positiva i efectiva, si es vol que la situació avance, com seria en aquest cas exigir el requisit lingüístic al professorat, «seria la solució ideal, seria perfecte...», ideal, és clar, mentre siga absolutament impossible.

Curiosament, el requisit lingüístic castellà per a aquestes persones no existeix. Vist des de la seua òptica discursiva, el requisit lingüístic actualment existent al País Valencià, el de saber castellà, com a França el francès i a Itàlia l'italià, no existeix. Els resulta completament invisible, hi ensopeguen contínuament però no el veuen, no poden veure'l com un requisit perquè els sembla una cosa d'allò més *natural*, i com que els requisits són artificials, pertanyen a l'ordre de les imposicions conflictives.

«—...i per què no fem la doble línia?... que l'alumne es matricule en l'idioma que vulga...

—...jo això ho veig genial, però hi ha professor capacitat com per a donar tot en valencià?... en la meua carrera no...

—...doncs que es busquen a un altre que tinga valencià, i ja està..., perquè igual en aquest departament, el professor que comparteix la classe no sap parlar valencià però potser altre professor sí que sap parlar valencià i si que pot donar la classe... quin problema hi ha?...

—...que no n'hi han...

—...doncs que es contracten...

—...jo et dic la realitat, ja falten professors de postín com per a damunt dir «si no saps el valencià no entres»... jo les dues línies ho veig perfecte, però clar, l'única trava és el personal, si hagués personal suficient, seria la solució ideal, seria perfecte...» G1

Per tant, davant la dificultat d'avançar en la intensitat d'ús del valencià, acaben basculant, de la formació a l'ús i de l'ús novament a la formació.

«...yo no sé si sociológicamente se hablará o no pero la titulitis del valenciano seguro que se hará porque vivimos en una sociedad muy competitiva y entonces los alumnos..., por ejemplo, los alumnos de magisterio lo que tienen es un grupo minoritario en castellano, ¿por qué?, ¿por qué todos los alumnos de magisterio son valencianoparlantes?, pues no..., porque se les asegura que si hacen eso tienen una capacitación lingüística para poder acceder a las oposiciones. Los alumnos nuestros, por ejemplo, de gestión pública ya desde el primer año les decimos que si quieren acceder a los cuerpos de la administración pública valenciana tienen que acreditar el idioma, es decir, más por tener cuantas más competencias mejor, el tema de que luego se hable... pues como todo, como no se le pueden poner puertas al campo y dependerá mucho de las familias, de las áreas geográficas, etc, yo no creo que el castellano corra peligro, sinceramente, ni siquiera en las comunidades bilingües.» E4

Per més que són proclius a la formació en valencià, resulta poc efectiva quant a fomentar l'ús i escassament operativa quant a millorar-ne la imatge i restituir el valor simbòlic a la llengua. Perquè per a restituir la llengua, el valor ha d'anar acompanyat d'un ús normal. Però la formació en valencià té l'avantatge que és poc conflictiva, per això tornen a insistir en la formació.

«...clar, institucionalment tot està molt clar, la normativa està molt clara, tot està en bilingüe, el rectorat llig les comunicacions en bilingüe, tot es fa en bilingüe, però a l'hora de l'ús no es nota, no hi ha un impuls d'usar el valencià.» E5

«—...simplemente el haber algo más práctico, más que favorezca el uso cotidiano, que yo creo que la base está más ahí, para que con el tiempo se vaya normalizando el uso del valenciano.

—...ahora quieren darle, vamos están interesados en darle esa valoración que hablábamos antes al valenciano, entonces están poniendo un nivel bastante alto en los cursos... el curso para nivel mitjà suspendía muchísima gente porque se quejaban de que el nivel era muy alto y esta persona lo que decía es que querían un nivel alto de valenciano para darle esa valoración. Yo quizás lo

que echo de menos es que ese curso de valenciano también esté enfocado más a ese uso cotidiano de valenciano y para realmente normalizar ese uso oral y ese hablar más en el trabajo y facilitar todo ese tipo de cosas.

—... i hi haurà molta gent que tinga el superior i que tinga el mitjà, i que estiga parlant en castellà, jo normalment parle en castellà, perquè m'agrada el castellà, perquè normalment parle en castellà, perquè amb els meus pares he parlat en castellà...» G4

—...per a nosaltres que som de ciències, per exemple, jo trobe a faltar algun curs de formació específica, sinó, acabe parlant mig en castellà i mig en valencià» G5

«...a nivell administratiu, l'únic avantatge que veig és que està prou valorat en els concursos de trasllat, això fa que la gent faça els cursos de valencià bàsicament... perquè hi ha gent que fa els cursos i després... et parla en castellà..., és una cosa curiosa, que pareix que està només per a servir a un interès particular que et done punts» E5

El discurs bilingüe ingenu, precisament per tenir com a fonament bàsic aquella «indiscutible» sensació d'obvietat que explicàvem adés, viu en una permanent contradicció amb els fets. Voldria que el valencià es normalitzara «naturalment», sense mediació institucional ni reglamentació activa. Desitjaria que la normalització depenguera de la bona disposició de *la gent*, però no ocorre així. Per més que els agradaria poder dir que el valencià s'usa més, no troben exemples i han d'acabar per reconèixer que la política lingüística que s'està duent a terme no incideix en l'increment de l'ús del valencià, el qual xifren en nivells de mínims. No obstant això, defensen aquesta política perquè no és percebuda per *la gent* com una imposició. Com més entren en detalls sobre l'ús més retornen a la política de la formació, perquè s'escau més al seu discurs temorós del conflicte que una política de l'ús.

«—a nivel universitario yo pienso que sí que se está normalizando bastante el uso del valenciano, pero como no estamos quizás en una zona valencianohablante, es lo que dice ella, no se demanda, no hay una demanda excesiva, ya no sólo para las clases, sino a nivel de servicios, el servicio de administración igual, no se dirigen..., a ti no se suelen dirigir en valenciano, se

suelen dirigir en castellano, salvo alguna rara excepción que sí que se dirigen en valenciano, que sí que procuras contestarle en valenciano² y atenderle en valenciano, lo normal es que usen siempre el castellano.

—...sí, si són valencianoparlants i tenen un primer contacte amb la gent, que veuen que es poden dirigir a ells en valencià i això, ho fan. Però si el PAS o el PDI sempre es dirigeixen en castellà des d'un primer moment, no utilitzen el valencià, entre companys i això sí, però a l'hora de dirigir-se al professorat o quan vénen a demanar algun servei, a mi particularment no me'n ve cap directament en valencià.

—...no conozco así ninguno [servicio] que se identifique claramente por esa atención en valenciano, a nivel de servicio entero no, ya depende de la persona que haya.

—...però és una cosa personal, este servei, esta xica o este senyor parla valencià, jo també, perquè em dirigisc a ell en valencià, sinó a priori en castellà.

—...pero yo también veo una buena predisposición de la gente a aprenderlo y a usarlo, a usarlo quizás un poco menos, pero a aprenderlo yo creo que sí y a aceptarlo también.

—pienso que la política que se está siguiendo de promocionar el valenciano, se está basando casi exclusivamente en una promoción a nivel de formación, de una formación lingüística, pero la dificultad radica más en el uso cotidiano, a nivel cultural, a nivel coloquial, a nivel familiar, quizás hasta que no se fomenta esa cultura para el uso del valenciano... va a haber esa carencia.

—...otra cosa es el tema de la imposición, pero bueno aquí la política lingüística parece que es más suave, no se ve esa imposición del valenciano, quizá la gente por eso también lo va asumiendo con más facilidad.

—...en mi caso al PAS, pero bueno yo creo que se puede generalizar también al PDI y el alumnado es también un poco lo que se le ofrezca en ese sentido» G5

Els costa eixir-se'n, d'aquest món de contradiccions. Potser si es fomentara l'ús es veuria com *una imposició*, mentre que si no s'usa, ni

2. Ell mateix no ha pogut fer servir el valencià en cap moment d'aquest grup de discussió.

es fomenta l'ús, la gent «ho assumeix amb més facilitat», tanmateix voldrien que s'usara més, però la dificultat radica en l'ús, no obstant això, creuen que la cosa va bé perquè veuen més «predisposició a acceptar-lo». Cal dir que la «predisposició a acceptar-lo» constitueix una subtil descripció dels fets molt ben trobada. Vegem-ho, ningú dirà a Suïssa que el francès està normalment *acceptat* perquè això ens induiria a sospitar que alguna cosa passa amb l'ús del francès a Suïssa, atés que les coses normalitzades no requereixen ni provoquen cap comentari. Ni ací ni enlloc se'ns diu, per exemple, que el castellà també s'accepta molt a la universitat, senzillament no cal que es diga el que tothom veu que és. Val a dir, doncs, que l'enunciat «predisposició a acceptar-lo» ens informa, subtilment, que ja no indigna tant com indignava que una persona (estudiantat, professorat...) s'adrece a un funcionari universitari parlant valencià.

«...vas a la copisteria ...però si et dirigeixes en valencià hi ha vegades que t'ho accepten però moltes vegades hi ha un rebuig «a mi en eso no me hables», ...són subcontractats,...

—...en secretaria i tot això no tens problemes, tots ho entenen, potser no et contesten, però ací no tens problemes...» E7

O no indigna tant com abans que s'úse en els impresos i tal com diu després, fins i tot hi han funcionaris que estan «predisposats» a aprendre'l.

«...la mayoría es por la promoción, ...y entonces la gente va a esos cursos, se prepara, pasa el nivel y tiene los puntos determinados para que luego le valgan en promoción.

—...home, en realitat és un "requisit", has de tindre un nivell, tu pots presentar-te a una oposició, una plaça, sense tindre'l, però en dos anys, en teoria, has d'aconseguir el nivell necessari per a la plaça que estàs treballant. Però encara que és necessari dóna punts a l'hora de promoció, de totes maneres jo pense que ha de ser un mèrit més que un requisit.

—...i si aconseguixes la plaça i als dos anys no has aconseguit el nivell no passa res.

—...de hecho hay mucha gente que no tiene ni idea de valenciano y sigue y se les ha medio exigido que hagan cursos de valenciano y no los han hecho.

—...quan s'exigeixen les coses no funciona, sobretot en la gent que porta molt de temps treballant i té una certa edat» G5

Possiblement ara ja han *naturalitzat* que es demane una formació en valencià i que això tinga repercussions en la carrera laboral i funcional. I malgrat que citen casos de companys que continuen resistint-se a aquesta norma, ara ja no recorden que quan es van començar a impartir aquests cursos des d'aquest mateix discurs és feia un comentari semblant, que si «s'exigien açò no funcionaria». La ratlla que marca a hores d'ara la divisòria entre l'ordre natural i el conflicte és la conversió en requisit del que, com reconeixen, ja és un deure del personal universitari. Assegurar mitjançant un requisit lingüístic que els joves que han de substituir la gent d'edat avançada siguen solvents en valencià, concorda lògicament amb el seu argument que la gent d'edat avançada és resistent a l'aprenentatge i encara més a l'ús, però les contradiccions apareixen de nou i aleshores es pronuncien inequívocament: «de totes les maneres jo pense que ha de ser un mèrit més que un requisit».

Des d'aquesta posició de neutralitat insisteixen a retraure als que se situen en l'altre extrem la seua conducta perniciosa i fora de lloc, com una disfunció o una anomalia injustificable en una societat «bilingüe». En el cas del PAS, atribuït a actituds existents en determinats sectors i en el cas del PDI, ho veuen fins i tot com una deficiència del sistema.

«—...pero vamos, hay sectores muy concretos que no quieren aprender valenciano y no lo usan y no se les exige, no se les llega a exigir nunca...

—...sobretot és en el PAS, el PDI en teoria, m'imagino, que han de tindre-ho també, però ací ni cursos ni cap tipus d'exigència ni res.

—...yo creo que menos aún, en el PDI aún hay menos exigencias» G5

Perquè si no poden acceptar que es facen polítiques per normalitzar el valencià, com aquestes mateixes persones diuen, tot depén de *la gent*.

«...crec que fa una gran labor el secretari de promoció del valencià, el secretari de cultura, el Departament de Filologia Catalana, tots estos centres jo crec que fan una gran labor i que si no fóra per ells... així estaríem...

...jo tinc molta més seguretat en la Universitat parlant valencià, dirigint-me al personal administratiu que anar a la ciutat d'Alacant o a l'Ajuntament, perquè jo sé que la ciutat d'Alacant em va a rebutjar de primera, i sé que hi hauran només tres persones que no em rebutjaran i no em giraran la cara quan els parle en valencià.» E7

f. Discurs valencià-resistent

Com déiem, hi ha una tercera matriu discursiva de naturalesa i origen ben diferent a les anteriors, que es pronuncia netament procliu al redreçament del valencià. Així com el discurs *regionalista-localista*, abans descrit, és hereu de l'autodi cultural dels anys de la industrialització, aquest és hereu en canvi de l'impuls democratitzador i valencianista originat als anys seixanta i desenvolupat durant les dècades immediatament posteriors.

Destaca el valencià entre el conjunt dels senyals que, al seu parer, identifiquen els valencians i les valencianes —per això tendeix a situar-se més a prop del pol normatiu del ventall discursiu que del pol positiu—, alhora que el té per llengua comuna amb els territoris de llengua catalana, i accepten amb normalitat les diferències dialectals existents tant dins com fora del País Valencià i veu la llengua com alguna cosa directament interrelacionada amb altres vessants o facetes de la vida d'un poble i, per tant, seues pròpies.

«...perquè a més les relacions són molt més fàcils dins del propi entorn i si ixes fora igual, és a dir, l'expansió que pot tindre una projecció més.., per exemple en les Illes Balears, a Catalunya, que tenim una llengua comuna també amb ells.» G6

La llengua constitueix l'eix central de la cultura i la carta de presentació dels valencians i les valencianes davant del món i de la resta de països. Això emmarca la seua actitud envers els Erasmus,

els que vénen d'altres zones d'Espanya i també envers els valencians castellanoparlants.

«...la presència d'eixa persona imposa en diàlegs o conversacions col·lectives el castellà perquè ella puga assabentar-se del que s'està parlant, ... és a dir, és que quan diem la imposició, la imposició com és?, està clar que a eixa persona cal anar parlant-li i que es vaja adaptant en la **nostra** cultura, en el **nostre** mig, en el **nostre** entorn, en la **nostra** llengua, ara, que impose l'ús del castellà o de qualsevol altre idioma que no siga el nostre sistemàticament durant tot el temps que estiga i a tot arreu en què es puga moure, això és el que em sembla a mi que és una imposició, em sembla que això és renunciar, és anar en contra, però no per fer una guerra per a defensar, sinó en perjudici de la nostra pròpia llengua i de la nostra pròpia expressió.» G4

Però més enllà del fet que la llengua siga considerada part integrant de la cultura dels valencians i valencianes —cosa que és d'interés especialment per als mateixos valencians i valencianes—, considera també que mantenir viva aquesta cultura és d'interés per a tota la humanitat, perquè no sols ningú guanya amb la desaparició d'una llengua sinó que tothom queda descapitalitzat.

«...desapareixerà, eixe és el perill, el perill és que per a entendre'ns tots, parlem tots el mateix idioma, i els idiomes minoritaris vagen desapareixent, per què?, ... cal fer regles polítiques, que no són d'imposició però que sí que són polítiques de defensa de l'ús del nostre idioma, i que hi haja una presència per a, d'alguna manera, **contrarestar eixa imposició** d'un altre idioma que comprén molt més terreny, llavors sí que cal prendre mesures, no de discriminació positiva com es diu, però almenys una... prendre consciència que la qüestió és important i que hi ha un risc considerable, jo crec que sí que cal prendre mesures d'este tipus...» G4

Tanmateix, no sols no és un discurs nostàlgic —en aquest sentit s'ubica a les antípodes del discurs regionalista-localista—, sinó que considera la cultura i la llengua dels valencians i valencianes plenament inserides en la modernitat i, per tant, en el futur.

«...en la línia de què estàvem parlant, no deslligar el valencià de la modernització,... ha d'anar sempre "acompanyant a" i jo crec que eixa és la major oportunitat, que açò no es veja com una cosa de fa cinc segles sinó com que... és cultura.» E1

Aspira, per tant, a convertir-lo en llengua d'ús normal i es veu legitimat per a fer-ho per ser la llengua pròpia que, a més a més, té un cert reconeixement a les lleis.

«...tinc molt clar que hi ha una funció social que cal cobrir i que mantindre i que a més té un valor més enllà del propi desenvolupament acadèmic que fem del valencià, mantindre un poc la consciència que això és una valor que cal mantindre, que a més és un dret d'una part dels nostres estudiants i que per tant la Universitat té la responsabilitat de mantindre eixa flama encesa, jo crec que això és fonamental i després tot el que s'ha d'aconseguir, sobretot, jo el que crec que és l'objectiu... és aconseguir una situació molt fluida, que tot rodara d'una manera natural i espontània, en un percentatge de docència en valencià prou alt però...» E3

«...a mi em fa una ràbia... que la meua educació ha sigut en castellà, només quan estava ja acabant l'institut, em donaven la possibilitat de donar matemàtiques en valencià, i això no té cap sentit perquè són tot operacions i ací no hi ha res, ara sí que hi ha la línia en valencià i la línia en castellà, però abans t'ho menjaves tot en castellà, història tot... i ara els servicis d'ací de la universitat, excepte una xica que hi ha ací, que informa de beques i la resta de, encara que tu li parles en castellà, ella et contesta en valencià, llevat que veja que no pot continuar la conversa, però esta és l'única que he conegut en la universitat que manté el valencià, la resta de l'administració és tot en castellà.» G2

«...tu te'n vas a Anglaterra i t'ho donen en anglès... no t'ho van a donar en valencià o en castellà, jo crec que la millor manera d'aprendre valencià és precisament, perquè tu te'n vas a un altre país i veus un rètol i dius "això que significa?, eixa paraula", i et busques la vida, i tampoc són coses excessivament complicades, no és un text on has de fer una traducció difícil, sinó una sala, un carrer, un nom i cognom, és a dir, crec que són termes i que la gent que ve ha de tindre unes ganes, un interès, una disponibilitat a aprendre, perquè **sí no és així el valencià desapareixerà...**» G4

Fer línies o grups en valencià els sembla imprescindible en la situació actual i a això s'aplicaran amb energia, però aquest no és el seu objectiu últim, com tampoc ho és mesurar i ajustar l'ús docent de la llengua pròpia seguint unes quotes, ni creu que s'haja de limitar a una qüestió d'oferta i demanda. Ben al contrari, aspira a un escenari sense cap mena de restriccions per a les perso-

nes valencianoparlants a l'hora de viure en la seua llengua i és per això que estratègicament van més enllà de les línies.

«...la situació ideal seria quan un s'apunta a les classes sense fer qüestió de la llengua, "m'agrada este professor o m'agrada este horari... em dóna igual en quina llengua siga"... que això no fóra problema, és veritat que si ara es deixara que cada un ho fera en la seua llengua, desapareixeria pràcticament el valencià a uns nivells molt reduïts, per tant, mantindre una quota és fonamental hui en dia, però sí que és veritat que la situació ideal seria eixa, i després... per a mi, dos punts per damunt o dos punts per davall del percentatge crec que no deuria ser el nostre objectiu, el nostre objectiu és aconseguir que els valencianoparlants s'expressen amb normalitat i amb naturalitat, que tinguen els seus drets reconeguts i que la llengua de la Universitat siga tant una com l'altra o inclús preferentment una sobre l'altra, però sense més dificultats, jo crec que això seria..., ara, no es pot abaixar la guàrdia, perquè si et relaxes molt, de seguida la tendència natural és a la llei del mínim esforç.» E3

La seua convicció profunda que la llegua d'ací és el valencià, és el que els permet descobrir l'actitud intransigent i intolerant que amaga el discurs liberal darrere del suposat dret a la llibertat de triar. I fa front a aquesta línia discursiva retornant a l'acusador la seua pròpia acusació, és a dir, assenyalant-la i revelant-la com una imposició.

«...però hi ha gent que no acaba d'arribar i tu ja veus que és una postura, "no l'entenc i no vull parlar-lo" i "a mi em sembla bé, cada un pot fer el que vullga, però que no impose"... cal acollir i fer el que es puga per als processos d'adaptació i d'integració i d'aprenentatge, ara bé, quan una persona està en procés, però si el que està ací no vol aprendre'l, i és que si una persona no s'integra, no ha començat a utilitzar-lo, se n'anirà i no l'aprendrà i ni l'haurà sentit...» G4

«...la quantitat d'alumnes Erasmus que tenim que se'ls podria ensenyar la nostra llengua, i ells serien un focus de transmissió de coneixements de la nostra llengua.» E8

«—...entres a una classe i comences en valencià i hi ha gent que protesta

—...perquè possiblement alguns alumnes tindrien problemes, jo conec un cas d'una xica que era colombiana i un altre xic, és que hi ha vegades que ja no saps...

—...però de totes les maneres, l'estudiant que se'n va a Alemanya protesta perquè li parlen en alemany?, pregunte, el que se'n va a Anglaterra protesta perquè li parlen en anglés?» G6

En aquest sentit descobreix la fal·làcia del dret a triar. En un país on únicament les persones valencianoparlants són bilingües, el dret a triar es concreta en el fet que les persones que poden escollir elegisquen el castellà, la qual cosa fa que una persona castellanoparlant siga majoria sobre cinquanta valencianoparlants si aquesta opta per escollir el castellà.

«—...clar, ha d'oferir el castellà i ha d'oferir el valencià i ha de potenciar l'ús del valencià, això és un dret que tenim i una obligació que té la universitat...

—... però sense tallar als altres...

—... eixe ja és un tema que hem d'entrar a matisar molt perquè no tallar els drets, per descomptat que no, però no tallar el dret d'un suposa tallar el dret de 50?, Com és la proporció?...» G4

En última instància, si s'ha d'elegir, triem viure en valencià. Però aquesta és l'única opció que els defensors de la llibertat de triar prohibeixen implícitament. Per això veu la concepció de les línies d'aquests com un recurs per evitar la integració i fins i tot el contacte amb el valencià.

«...jo és que he de presentar el treball de l'assignatura de matemàtiques 2, per què no puc fer l'exposició en valencià?-, encara que la docència s'haja impartit en castellà, jo hauria de poder presentar el meu treball als altres en valencià, això sí, perquè molta gent el que necessita és poder-lo utilitzar» G6

Se sent membre o part d'un moviment col·lectiu que, com ell mateix, dedica esforços, energies i fins i tot sacrificis, per aconseguir dignificar i normalitzar una llengua que sent com a seua.

«[la fortalesa del valencià] jo crec que rau en les persones i crec que rau en l'amor que poden tindre-li tots a la llengua, que això existeix, eh, això existeix.» E1

«...no és la meua llengua materna, en el meu cas els meus pares no mai em van parlar en valencià però sí que el parlaven entre ells, després he sigut jo la que s'ha preocupat d'estudiar la llen-

gua, de traure els cursos i d'aprendre l'escriptura en valencià i pareix que sempre vas buscant la gent amb què parlar en valencià» G6

En un context on aquesta llengua està minoritzada, encara que despenalitzada, ha hagut de reflexionar i racionalitzar-ne el seu coneixement de l'idioma i les seues actituds lingüístiques, per tal d'orientar el més conscientment possible les seues pràctiques i els seus usos lingüístics.

«...jo, que he de reconèixer que sóc castellanoparlant de família... perquè el vaig estudiar primer al fer magisteri, tots els meus companys eren de la Ribera i allí vaig aprendre i després vaig haver de fer l'esforç perquè era més lògic que el fera jo que altres companys meus de la meua unitat docent perquè per a ells era més difícil i encara que és veritat que no és la meua llengua materna però ja tinc un grau de fluïdesa que em permet parlar sense complicacions i des de l'any 96 estic donant quasi tota la docència en valencià» E3

És per tant plenament conscient de la posició de domini que ocupa el castellà i això el du a entendre la dificultat de la tasca que representa la seua normalització.

«—...que es puga oferir en castellà, ...

—... ací estem d'acord, que es puga oferir,... encara que tampoc passaria res, hi ha tantes assignatures que només són en castellà que què passa si hi ha alguna que la facen en valencià?... però la realitat és que no s'oferix en el mateix grau, de matèries i de grups en valencià que en castellà, eixa és la veritat..., ací ja partim d'una desigualtat absoluta, i el professorat no està motivat... i les noves places que es creen no porten eixe perfil en valencià, ...caldria fer campanyes de conscienciació...» G4

Veu la posició dominant del castellà com l'altra cara de la moneda de les enormes dificultats i els grans esforços del valencià per a ocupar àmbits d'ús que, pel contrari, al castellà i fins i tot a l'anglès, els ixen debades.

«—...políticament no es fomenta. L'impuls te l'han de donar des de dalt també... I després la voluntat política de fet està ací, les ajudes i tal, però tampoc és que siga una qüestió que siga un objectiu polític per al que és la direcció de [universitat], el rectorat

i tot l'equip dels vicerectors, és a dir, hi ha altres polítiques més interessants per al que és el programa electoral d'ells. Jo supose que l'impuls una gran part deu estar ací, si no s'impulsa des de dalt difícilment tindrà..., també és veritat que cal fer que la gent es moga.

—...en el meu cas és molt més necessari tindre coneixements d'anglès per a poder viatjar, has de rebre gent, has de consultar documentació i és en anglès i el valencià no el necessites

—...no te l'exigeixen per a treballar, perquè no et preocupes per saber-lo.

—...si tu eres afí a eixa llengua, si consideres que és quelcom aprofitable, com diu la companya, jo també sé anglès, no sé com dir-t'ho, jo treballo també coses d'anglès i francès però també és el compromís que tu assumisques i gent que estiga disposada a assumir el compromís propi de la llengua, de dir "no me l'han ensenyat al col·legi, l'he hagut d'estudiar", he viscut en l'adolescència, en la infància, en un entorn valencià parlant i ha sigut un crim que jo haja estat parlant castellà i és el meu compromís personal, mentres la gent no assumisca eixe compromís difícilment ens portarà una difusió i una pràctica de la llengua normal, com quelcom normal i natural dins del que és la comunitat universitària.» G6

El marge de maniobra de les accions normalitzadores sempre és estret i qualsevol iniciativa ben intencionada pot esdevenir fàcilment un error i fins i tot un fracàs. En aquest sentit, la fidelitat al valencià els porta a sentir com a propi i personal allò que puga passar amb la salut social de la llengua. La por d'equivocar-se, individualment o col·lectivament, és permanent i el fa dubtar si no estarem atribuït a la situació de minorització en què es troba el valencià el que podria estar sent, en realitat, una pràctica elitista de la minoria valencianoparlant, que no estaria bastant pendent d'adequar-se a les expectatives i a les noves necessitats, per exemple, de la gent jove.

«...la por de quedar-nos en una entelèquia en el valencià o en una elit de dir "és que això és el valencià, mira... perquè això és una cosa molt científica", però [els alumnes poden pensar] "és que jo tinc altres necessitats i jo necessite enfocar-les per una altra via" ... a mi això és el que més por em dona.» E1

També, a més a més d'aquesta actitud vigilant i fidel que cada persona valencianoparlant ha de mantenir constantment, és plenament conscient de la imprescindible tasca que han fer les institucions i que, en aquells casos en què efectivament es du a terme, sol ser insuficientment valorada per la mateixa comunitat d'usuaris de la llengua.

«...jo pense que això de sempre, que la gent... és una llengua que no està valorada, és això de sempre, crec que ara estem pitjor que anys arrere, socialment parlant, hem retrocedit en eixe sentit.» E5

«...moltes vegades, hem vist el servei de política lingüística, com poc aliats, moltes vegades els veus més com un element fiscalitzador i que només fa que empenyar-te, que com un òrgan que et presta ajuda... el seu grau de conscienciació és molt major que el de la resta de la comunitat i probablement s'agafen com coses personals les dificultats que la resta de la comunitat té. Són tots responsables... quan dic tots em referisc als òrgans de govern, quan he tingut problemes amb l'OCA en valencià no li tire la culpa als meus professors, "és que la normativa és molt exigent"..., per això et dic que no és només una qüestió del servei, però sí que és veritat que en alguns moments no aconseguim, la resta dels professors, no aconseguim veure..., jo veig al servei de normalització com un aliat meu, em farà més o em farà menys, em posarà més facilitats o no... jo crec que ací no hi ha hagut una bona comunicació de la seua tasca segurament per diferència de valoració, però moltes vegades jo crec que hi ha gent que veu al servei com si fóra un contraservei...» E3

«...llavors el que faltaria després és incentivar la utilització, a més de fer el curs i de ser molt sabuts a més anem a usar-lo. I reconèixer d'alguna manera, que a mi no me s'acudeix com amb el personal d'administració, anem a incentivar eixa utilització real, que això és el que jo trobe a faltar un poc, perquè èsta és la Universitat de la bona voluntat. El que de bona voluntat fa l'esforç bé i el que no el fa també, al final de mes tots som igual, tal vegada jo entraria per ací més que per obligar. Una política més sibil·lina.» E1

Al mateix temps és fermament crític amb les institucions valencianes que no es fan càrrec de la seua important missió, la qual cosa fa que sovint destaque i atribuisca més rellevància al paper que exerceixen les universitats, per més que no estiga a l'altura del que li agradaria.

«...jo crec que sí, que la universitat continua complint un paper, sobretot perquè hi ha una claríssima absència d'altres institucions o agents socials, etc,... a vegades diem «és que només ens fan cas quan som els abanderats de determinades qüestions», però és que estes qüestions... som abanderats perquè ningú més ho és, ningú està fent res, jo sí que crec que hui la Universitat juga un rol molt important, i jo que he de reconèixer que sóc castellanoparlant de família reconec que eixa tasca és molt important i com les altres institucions públiques... és molt important que el mantinga la universitat, i ací jo crec que si que se'ns ha de reconèixer eixa tasca, encara que després potser a nivell docent i acadèmic no arribem als nivells que ens agradaria arribar, però sí que socialment li donem una presència, li donem un valor, no sols d'ús quotidià sinó també un nivell d'estatus, que és una llengua científica usada en àmbits acadèmics que jo crec que és molt important, inclús a vegades a risc que es veja d'una manera molt desvirtuada per part de la societat, com si no ferem altra cosa; haurien de fer-ho uns altres però com no ho fan sí que considere que la Universitat està fent eixa demanda i jo crec que a vegades més enllà de l'ús intern cal fer defensa d'un valor cultural que si no el mantenim nosaltres no va a fer-ho ni Canal 9, ni la Generalitat, ni ningú.» E3

«...depèn de les mesures i dels polítics i de la consciència que fan, precisament si seguim este procés jo pense que si es continua fent el que s'està fent, jo crec que sí, que desapareixerà o que quedarà en uns àmbits molt domèstics i molt privats, ...G4

Crític, incloent-hi les universitats, en considerar clarament insuficient la resposta que donen a un dret que tant a costat d'assolir, el de rebre l'educació en valencià.

«...a mi fa poc em va a sorprendre molt perquè fa un temps vam tindre unes mobilitzacions i el rector es va dirigir a l'alumnat en valencià, em va sorprendre perquè jo, durant tot l'any passat he assistit a reunions que s'han fet del claustre i el rector potser ha començat una estrofa en valencià i després ha seguit en castellà. Jo crec que les institucions de la Universitat no utilitzen tant el valencià com haurien d'utilitzar-ho. El rector sí que intenta més fer un paper ací i dirigir-se en valencià però la majoria del Rectorat es dirigeixen quasi sempre en castellà.» E7

«...ací el degà no parla valencià habitualment, a vegades sí que... si li parlen en valencià contesta però per exemple en una Junta

de Centre ell s'expressa en castellà, però dins de la mateixa Mesa de l'equip deganal, hi ha vicedegans que només parlen el valencià..., és a dir, és una cosa molt variada i molt bilingüe, i també va en funció de la persona. Jo el que no veig és un requeriment institucional, no estic valorant que haja d'haver-hi, però no veig un requeriment institucional, "vosté com a degà o vosté com a vicerector... té l'obligació d'utilitzar el valencià", com a requisit, "si vosté vol ser degà, ja sap el que li toca"... això no ho veig.» E1

«...la qüestió de la docència... té moltes deficiències, perquè des del meu punt de vista s'ofereixen als estudiants pocs grups, grups insuficients, la nostra titulació sembla que és una de les titulacions que més grups ofereixen, però així i tot considere que no és suficient, comparant amb altres titulacions, l'oferta és mínima, considere escassa l'oferta que es possibilita als estudiants» G4

Com déiem, en els resultats assolits en el procés de normalització al País Valencià, potser per excés de ganes, atribueix una gran importància al comportament i al compromís de cada una de les persones valencianoparlants, tant, que en ocasions arriba a menystenir els guanys assolits i infravalorar les accions de les altres persones.

«...i també diguem que no hi ha cap voluntat per part dels professors de fer un esforç, jo no veig consciència de formar-se i de fer esforços per a anar implantant la llengua, el valencià, en la docència» G4

Reclama, però, una acció institucional decidida per tal de configurar unes plantilles docents capacitades i clarament perfilades per assegurar l'oferta docent en valencià.

«...després, molts dels perfils de les classes continuen sent en castellà, no es posa eixe criteri lingüístic com fonamental que jo considere que deuria ser, a part del perfil docent o específic de l'àrea de coneixement, els perfils en valencià, perquè jo considere que hi ha una carència que la major part de docents no saben, no saben escriure, no saben parlar-lo bé, o no es manegen, per tant, la gent que està entrant, moltes vegades, continua en eixa mateixa línia de no saber.» G4

És conscient que si no es va més enllà en l'acció institucional no superarem el llindar mínim imprescindible perquè siga percebuda

de manera normal. Així, si més no parcialment, s'ha de produir un progressiu canvi d'actituds de les persones castellanoparlants. Canvi, però, que veu molt improbable i reclama l'acció normalitzadora de la institució per equilibrar la situació de les llengües.

«...jo veig molt de bloqueig, molta resistència i una dificultat, una oposició excessiva, que a vegades és ideològica i altres vegades és personal, per no fer l'esforç, però realment obstaculitza molt la possibilitat de poder avançar en esta àrea... hi ha molta gent que no el parla en cap situació, però té el certificat, per què?, perquè això dóna 2 punts, o dóna 5 punts, clar, és legítim que cada un es faça el seu currículum i es busque la vida, però la universitat no sols ha de donar el certificat, ha d'oferir grups en valencià i després fer un seguiment... jo diria un control que eixes matèries s'imparteixen en la llengua en què s'ofereixen, hi ha estudiants que protesten i que fan reclamacions, per què?, perquè no tenen reconeguts eixos drets, s'han matriculat en un idioma que...» G4

D'aquesta situació, per tant, responsabilitza les institucions valencianes i també les universitats, però veu, a més a més, com el discurs liberal vol donar cobertura i justificació a la feble política institucional i alhora traure'n partit tot demonitzant aquells que participen en la normalització.

«—...mel, les coses de casa es guanyen amb mel i no amb imposició...»

—...no, imposició no, cal seduir a l'altre, però clar, però si tu, la teua llengua no la utilitzes, és a dir, la negues, a l'altre no tens possibilitat de seduir-lo, em referisc en el sentit d'implicar-lo, amb bon rotllo, amb gràcia ...portar a l'altre al terreny nostre...

—...si vol...

—...si vol, si vol, però si no vol el que no pot fer és imposar ell eixa decisió individual d'ell, imposar un canvi de codi en el nostre context...

—...no, no, després l'elecció és teua...

—...l'elecció és teua, clar, però hi ha gent que imposa de seguida "per solidaritat a este"... és que si eixa qüestió la defenem així, així és impossible, perquè sempre hi haurà una imposició i un avanç desmesurat del castellà...

—...la teua proposta és una imposició del valencià...

—...imposició no, és jugar de manera que el que ve de fora entre, vaja entrant en la nostra llengua, que vaja entrant en les nostres coses...» G4

Enfront del discurs de l'elecció, en el qual hi veu una clara pretensió homogeneïtzadora en la llengua dominant, defensa el valencià des del dret a la diversitat lingüística i cultural.

«...jo estic d'acord amb eixa diversitat, i això pense que és fonamental, jo en el que no estic d'acord és a posar en primer lloc l'elecció subjectiva... perquè dins d'una elecció subjectiva pot ser que s'impose a una altra, per tant, si ve un de fora i té el dret i no pot fer-ho en castellà i ha de fer la matèria o l'assignatura en valencià, la seua elecció té dret a elecció, clar, el fantàstic és que tinguera la possibilitat de fer l'assignatura en castellà, però... és que no és adequat, no és just que la resta de la gent a vegades per haver d'oferir l'assignatura a gent que no coneix el valencià, els d'ací no puguen fer l'assignatura en valencià, ... però jo pense que ha d'estar reconegut eixe dret de poder-se formar en la seua llengua i ací a la universitat arriben xavals que s'han format en primària i en el batxillerat en valencià, i quan arriben a la universitat tenen un retrocés per no poder cursar els estudis en la seua llengua...» G4

També respon al discurs *regionalista-localista* argumentant la plena capacitat tècnica del valencià.

«...que la gent el porta ací com que és una llengua més de segona mà, de segon ús i es queda en un residu col·loquial, no arriba a eixe estrat de tecnicitat que requerix per a fer., mira fan una conferència en català i no passa res. Jo he estat fa uns dies en la Universitat d'Alacant en un seminari d'estudi transversal de literatura i la gent es comunicava en català, és a dir, igual que en francès, en anglés, en l'idioma que..., a més eren tres idiomes oficials, el català, el francès i el castellà, és a dir que cada un s'expressava, i les comunicacions eren tan tècniques com poden ser en un altre idioma.» G6

Fa front també al *bilingüisme ingenu*, en els temors del qual i en la seua continuada submissió a la intolerància de les persones monolingües castellanoparlants veu una gran amenaça, atesa la precària situació del valencià.

«—...però si has de traure quelcom publicat, ho fas en valencià i el 95% de la gent ho entén, de manera que jo crec que tampoc requerix tant d'esforç utilitzar-lo, però sí un xicotet esforç sí, però no crec que la gent es tirara les mans al cap per veure un escrit en valencià

—...jo crec que sí, escrit exclusivament en valencià no, no ho acceptarien... Molta gent es negaria

—... és forçar-los a utilitzar el valencià i no acceptarien

—...i si es deixa d'impulsar des del vicerectorat de cultura, encara que siga la política lingüística evidentment ens trobaríem amb una llengua en extinció. Per a la gent com la tendència és el castellà perquè l'entorn a València o en l'àmbit universitari no és valenciàoparlant estaria bé, -mira, menys calfament de cap, haver de pensar la paraula en valencià- o siga la tendència seria que s'extingiria i tots tan contents, no passaria res, al contrari, menys rotllo, perquè hem de portar-ho a traduir, que controlen, és que s'ha de revisar, menys burocràcia, llevem els papers, llevem la burocràcia, llevem el corrector lingüístic i tan feliços.» G6

És un discurs resistent perquè és conscient de la precària situació de què parteix i ha de traure energia i il·lusió malgrat la minorització.

«...els valencians és lògic que siguem negatius perquè vas pel carrer i no pots viure amb normalitat en valencià, però crec que hauríem de tindre una postura més positiva, una postura de dir "estem orgullosos de parlar una llengua diferent", de parlar la nostra llengua.» E7

Té suficient informació sobre la situació del valencià per a saber-ne les dificultats, però li resulta insuficient, en canvi, per determinar amb rigor si realment estem avançant o, definitivament, seguim retrocedint fins a la desaparició.

«...sí, sí, tu t'én vas a la Universitat de València i poses l'orella i bo... jo no sé, no s'han fet estadístiques però jo... en el meu departament, la majoria de gent parla castellà... i quanta d'eixa gent té el superior de valencià o el mitja de valencià, per exemple,... molt poca gent...» G4

«...la normativa no sé si en paper diu això, no ho sé, però sí que sé que la majoria... hi ha carreres, les carreres molt nombroses tenen potser 4 grups i els 4 grups són en castellà» E7

«...el finançament, els diners, les empreses... no sé què..., és que diguem que hi ha tanta pressió de cara a la modernització que encara que jo entenc que una cosa no exclou l'altra, sí que hi ha un risc de dir "bo, alcem un poc el peu de l'accelerador perquè tenim altres eixos estratègies que són més..."» E1

En aquest sentit, sap que s'enfronta amb nous reptes que veu com una seriosa amenaça per a les llengües minoritàries.

«... però és que no estem en temps de bonança, perquè estem en els temps de la globalització, com sabem pels mitjans de comunicació i de la utilització del castellà, i eixa també és una manera de reprimir l'ús de la llengua, de llengües més minoritàries.» G4

«...estem anant cada vegada a una societat més mercantilista, a una societat que el que més importa són els interessos econòmics i el valencià no interessa econòmicament. Jo crec que el procés de Bolonya és un monstre, metafòricament, per al valencià... es fan moltes assignatures en anglés, però després tots passen de fer classes en valencià perquè se suposa que no és rendible per al mercat econòmic,... el valencià no és una llengua que es considera prestigiosa a l'Europa que volen crear i tampoc no es considera rendible per al mercat laboral...» E7

«...la implantació de l'anglés conforme s'ha fet en esta facultat, jo entenc que mai deuria ser a costa del castellà, sinó que deuria ser a costa del castellà, que per això hi ha més grups i hi ha més docència i hi ha més de tot, ací s'implanta una línia en anglés d'una titulació i s'ha transformat un grup de valencià, no un grup de castellà... entenc la importància de l'anglés, però tampoc es tracta que açò passe a ser la universitat internacional perquè no tindria cap sentit ara reforçar una llengua estrangera... però això no vol dir que siga a costa de..., que calga abandonar una línia per a agafar una altra...» E1

És una matriu discursiva resistent, també, perquè s'ocupa en bona mesura de construir respostes a l'agressivitat discursiva del discurs liberal tractant de resistir la seua embranzida i obrir portes a la normalització del valencià. Amb una certa consciència, però, que el seu és precisament un discurs defensiu, de resistència, no d'atac, que hi planta cara amb moltes dificultats, en veure's emmanillat per l'ampla difusió i èxit de la visió individualista del món.

«...pero a mí nadie me impone hablar castellano ...

—...no cap líder diu "no parles valencià", això no és fa així, explícitament, però implícitament sí, hi ha un ús del castellà..., per exemple, companys meus, gent de la universitat, ... ells entenen el valencià, però parlen el castellà i mai han fet l'esforç de parlar-lo, per què?, perquè majoritàriament domina el castellà perquè hi ha una repressió política, social, lingüística i de tot...» G4

Quan més fràgil és el valencià, quan més versemblant considera que té perill de desaparèixer o quedar molt malmés —tot i que no vol creure-s'ho—, quan absolutament totes les persones valencianoparlants són bilingües, sentir el discurs liberal dient que el valencià pertorba el normal desenvolupament del castellà els resulta indignant, ofensiu, a l'hora que extremadament cruel i humiliant.

«...sí que saben el castellà, la gent que sap valencià, sap castellà, perquè el castellà està molt implantat ací en els mitjans de comunicació..., ací no veig jo que..., una altra cosa és com està utilitzant la gent jove el llenguatge, hi ha deficiències o hi ha carencies formatives, perquè hi ha faltes en tots els idiomes, però el castellà està implantat, no crec que reste l'ús o reste domini a la llengua castellana per utilitzar el valencià, perquè el castellà està tan implantat..., quan tu comentaves, respecte a la possibilitat de limitació pel valencià, els codis civils, els codis mercantils, tota la legislació, qualsevol document que miraràs per Internet, tot està en castellà, no crec que reste possibilitats quant a l'ús del castellà, quant a possibilitats de comunicar-se...» G4

No ignora ni oblida l'existència d'un argumentari polític *unitari-excloent*, que nega el valencià sense cap concessió a la seua existència, i desplega una part del seu discurs enfront d'aquest contrincant dialèctic, però veu com és el discurs liberal el que dóna sentit i inspira *de facto* les actituds amb què es troba més freqüentment i que són quotidianament més actives.

«...jo crec que és un dret, cada un pot parlar en l'idioma que vulga i ser com vulga, eixa és una qüestió que depèn de molts factors, factors personals de cada u, depenent cada un en quina llengua s'haja socialitzat, etc, etc... però hi ha una qüestió que té que veure amb la política, la política lingüística d'un estat, d'una nació, d'una universitat, és a dir, açò no passa tant per l'elecció, la universitat ha de tindre una política lingüística, ...» G4

Es preocupa per l'ocultació del valencià que fan les persones valencianoparlants davant el castellà, no sols pel que té de renúncia a un dret sinó per com evita la naturalització de la llengua. En certa forma creu que si totes les persones valencianoparlants el parlaren i no l'ocultaren ningú podria ignorar-lo, haurien d'evolucionar cap a un bilingüisme real. El valencià es naturalitza parlant-lo i no amagant-lo.

«...quant als estudiants respecte al valencià... jo no tinc problema, jo sempre que vénen em dirigisc en valencià...» E21

Quasi instintivament, posa com a indicador de l'eficàcia d'una política lingüística normalitzadora que faça necessari el valencià, que això comportarà la incorporació de noves persones bilingües que abans eren monolingües castellanoparlants o parlaven altres idiomes, efectivament si es fera això es veuria un avanç.

«...però el que passa ací jo crec que és justament el contrari, és a dir, precisament per facilitar tant parlem sempre en castellà i l'altra persona està ací un temps i se'n va sense haver après valencià perquè no li fa falta, no ha descobert l'interés...» G4

Les polítiques lingüístiques universitàries els sembla excessivament moderades en els seus objectius, quan haurien d'equiparar en condicions les dues llengües i van només a fer que alguns dels professors i professores valencianoparlants puguen fer classe en valencià, dues coses ben distintes. Tot i que la posada en pràctica d'aquesta política queda encara molt lluny del que voldria.

«...vas per la Universitat i veus cartells en valencià i tot això, el que passa és que a l'hora de la veritat, com ja he dit, la gent no té la possibilitat de fer classes en valencià, hi ha molts problemes en eixe aspecte, hi ha molta gent que jo conec i que vol fer classes en valencià i no poden fer-les o també hi ha molts casos de professors valencianoparlants que els agradaria fer les seues classes en valencià i tampoc poden fer-les.» E7

Pel que fa a la incorporació de l'anglès ho veu amb recel, es manifesta partidari de les obertures a altres cultures però creu que les institucions, que ara no fan el que haurien de fer per potenciar el valencià, tindran en l'anglès un pretext per acabar de menystenir-

lo. De fet, l'anglès es veu com un argument liberal, perquè donen a triar entre el valencià i l'anglès, no entre el castellà i l'anglès. El que faltava al valencià.

«...jo sóc la que rep lo de la bústia de queixes del centre i fa poc un estudiant va dir que de la mateixa manera que es feien les assignatures en valencià també volia que es feren en anglès.» E21

«...quant a la incorporació de l'anglès... jo crec que cal estimular eixe estudi de la pluralitat de les llengües, ara jo., sé que és una necessitat l'ús de l'anglès, hi ha gent que ja el domina, estudiants i professors, i hi ha gent que jo crec que cal donar-los eixa oportunitat en la docència, em sembla interessant, ara, jo veig peròs, ...això afectarà el valencià quant a ús, va a restar-li encara més possibilitats, perquè ara ja no és un idioma, sinó dos,... llavors eixe percentatge se l'emportarà del castellà o de quin?... bé, a mi em sembla bé com a possibilitat, ara també depén de com es faça, si això no li va a llevar possibilitats a l'oferta del valencià, a una oferta lingüística que ara com ara està en inferioritat, llavors em sembla bé...» G4

«...però jo crec que la gent es decantarà molt més pels cursos en anglès que pels cursos en valencià, t'ho dic sincerament, sense l'anglès no es pot viure, sense valencià es pot viure, ...i això es contradia amb la política que es volia portar des del rectorat..., el portar la doble via jo pense que perjudica el valencià.» E21

Curiosament, la seua preocupació per l'esdevenir del valencià i la consegüent reflexió sobre les relacions de dominació entre les llengües, el fan ser més crític respecte d'actituds que considera servils respecte de l'anglès. Més encara, considera que es vol anar massa lluny amb l'anglès, que una cosa és la conveniència de conèixer-lo i l'altra incorporar-lo com a llengua pròpia per a la docència o la llengua de l'administració.

«...[les ajudes per a aprendre anglès] sí que van bé, la veritat, perquè t'ajuden, perquè cada vegada és cert que és més necessari, però jo també penso, jo no sóc molt partidària d'estes coses, ací la meua llengua és el valencià i castellà i la gent que em ve de fora té l'obligació de conèixer-la, llavors, a vegades sí que és veritat que et sents molt malament quan ve un estudiant anglès i se li diu cridant "la Degana no està...", i clar, resulta que ni està panoli ni està sord, l'única cosa és que no sap el seu idioma, ...llavors

et sents un poc malament perquè no pots expressar-te, però bo, també ell té la mateixa obligació de conèixer la teua llengua perquè està ací, ell ha vingut amb unes condicions i eixes condicions són almenys conèixer el bàsic de la llengua del lloc al que vas, ara, sí que està clar que és el que et deia abans, cada vegada tenim més gent d'Erasmus, però jo no em sent molt en l'obligació d'aprendre'l.» E21

En aquest sentit, la seua concepció de com es produeixen les relacions entre les llengües és més aviat estructural, per això creu que les situacions de conflicte que es produeixen entre ambdues no es resolen en favor d'una llengua o d'una altra perquè una de les dues siga millor o més adient, sinó per la desigualtat de partida existent entre les llengües contrincants. Tot plegat, la seua percepció de l'estat del valencià el porta a un cert pessimisme. Així, arribat el punt de definir quin seria l'objectiu que s'haurien de fixar les polítiques lingüístiques al País Valencià, li costa ser taxatiu i es posa a recer emparant-se en una manca de confiança en la possibilitat d'un redreçament definitiu i suficient de la llengua pròpia.

«...si les dos llengües són utilitzades per igual, amb la mateixa intensitat en els diferents espais públics, privats i de tot, sí, es podria dir que això és una societat... no sé... una política bilingüe... Ara, jo et diria, jo pense que... no m'acabe de creure això del bilingüisme, jo això no m'ho crec perquè sempre hi haurà una llengua sobre una altra, una amenaça d'una llengua sobre l'altra..., això pense que és una utopia, això és un impossible, a pesar que a mi m'agradaria que la llengua oficial fóra el valencià..., que es puga utilitzar el castellà... però que l'oficial siga el valencià. El bilingüisme, jo no crec que això siga possible, no sé..., igual és per la situació que tenim en este moment, per les polítiques, perquè veus el futur i ho veus difícil.» G4

g. Discurs *pragmàtic-resignat*

Des d'una base lògica pragmàtica i anàloga, per tant, a la del discurs *pragmàtic positiu* —que analitzarem després—, i depenent del grau de presència social del valencià en el seu entorn social o universitari —que registra diferències per universitats i entre els

voltants d'Alacant i la resta de les zones valencianoparlants—, el discurs *pragmàtic-resignat* accentua el vessant conflictiu de l'actual situació sociolingüística i deixa veure una debilitada confiança en l'eficàcia de l'activitat reguladora i normalitzadora.

Així doncs, passats més de 25 anys de la promulgació de la LUEV i de l'Estatut d'Autonomia en molts àmbits d'ús i en moltes zones geogràfiques del país la normalització anunciada i esperada no arriba i aquest discurs social de base pragmàtica refracta sobre unes realitats quotidianes resistents o intolerants a l'ús normal del valencià.

«...el domini absolut del castellà, és a dir, el que l'amenaça és tot l'entorn, tot,... Jo pensava que quan arribaren els alumnes que havien estudiat tota la primària i el batxiller en valencià i tal... jo pensava, tenia l'esperança, que hi hauria algun canvi i no, no, no l'he vist, i ja fa anys que arriben alumnes que han estudiat tota la seua carrera fins als 18 anys en valencià, i molts en línia, i arriben ací i el castellà, el castellà, i al final pues... res.» E2

Primerament esperaven que el reconeixement legal d'un dret humà, en aquest cas lingüístic, hauria de comportar directament la seua aplicació pertot arreu del territori i en tots els àmbits sense exclusió. Posteriorment, que quan l'alumnat coneguera el valencià l'usarien, i per últim, que si la universitat no posava els mitjans els mateixos estudiants i estudiantes reivindicarien exercir aquest dret legalment reconegut.

«...sí, però un alumne ara, els alumnes que arriben han tingut una docència en valencià de molts anys, en la primària, i el que passa és que arriben ací i es talla l'assumpte, i eixos alumnes podrien reivindicar, sense que això fora un inconvenient per a ells, perquè ells podrien seguir la docència perfectament igual en valencià que en castellà, ho farien igual que ho han fet en el batxillerat i no han tingut cap problema.» E2

La seua vivència de la realitat, en canvi, no confirma la correspondència entre drets reconeguts i drets exercits

«...és complicat també perquè la gent, l'ús del valencià, és una forma conflictiva d'expressar-te, des del fet que el valencià molta gent quan el parles es pensen que estàs parlant català i és que estem parlant català però en el dialecte valencià, lla-

vors és complicat, perquè és una mentalitat que s'ha implantat a nivell quotidià, és a dir, ho vivim en els mitjans de comunicació, és una llengua que no està prou implantada i et trobes en eixa dificultat.» G6

A més a més, si es busca en altres sectors o persones un suport per al redreçament lingüístic, la realitat mostra, ben al contrari, un alumnat plenament integrats en una societat atomitzada i individualitzada, en què no es fa front als problemes col·lectivament, sinó que cadascú s'ho planteja en termes d'estratègia de promoció personal.

«...però no hi ha una reivindicació, ací l'estudiant és molt amorf, va a la seua, a traure els cursos, a aprovar, a tindre el títol com més prompte millor i no ficar-se en embolics i això es reflectix no sols en això [*en no protestar per no tindre la classe en valencià*] sinó en moltes coses.» E2

Han perdut, per tant, la confiança en la capacitat de les lleis i les normes per a canviar la realitat, però tampoc veuen enlloc un impuls social semblant al que en un altre temps va possibilitar que es promulgaren aquelles lleis. Un impuls que ara hauria d'estar pressionant perquè es compliren.

«...sí, clar, però per lleis crec que no, a base de normatives jo crec que no, crec que no, que això no canviarà, ha de ser consciència, consciència i que l'alumne veja que això li pot servir a més del títol i a més de... que veu que a més domina el valencià, l'anglés, el castellà, potser si l'alumne notara que la societat això ho valora pues possiblement hi hauria una força dins de la universitat per a intentar canviar açò, però no ho veig en estos moments, i menys en l'àmbit tecnològic, no ho veig, va tot en anglés i en castellà, l'anglés està dominant molt i està menjant-se al castellà, se l'està menjant totalment, per tant, imagina't el valencià, està encara pitjor.» E2

«...hi ha uns mandats clars dels estatuts que diuen que les llengües oficials són dos i la llengua pròpia és una. El que passa és que no hi ha..., jo crec que la normativa, des del meu punt de vista sempre, crec que la normativa és correcta, el que no hi ha després és una fiscalització del compliment d'eixa normativa, jo trobe a faltar un seguiment, res més, ni en un sentit ni en l'altre.» E1

Aquest és un discurs procliu a la normalització del valencià, però que s'ha de resignar davant d'una situació estancada a la qual no veu eixides.

«...sóc un poc pessimista en això, no veig jo, jo dins d'esta universitat no veig que hi haja possibilitats de donar-li la volta a l'assumpte de forma fàcil ni a curt termini, no ho veig, no ho veig. Torne a dir el mateix, veig que els alumnes no demanden, no exigeixen, i si els alumnes no ho exigeixen ... els de dalt tampoc, pràcticament tots els Rectors, els Vicerectors parlen castellà, en el llenguatge normal, encara que hi ha alguns d'ells que tu parles i parlen en valencià, però el normal és el castellà i des de dalt jo no veig interés en canviar... Si els alumnes demanaren, jo estic convençut que el Rectorat no ficaria pegues, reaccionaria normal... però com la cosa està així morta, pues bo..., tu no ho fas ni jo tampoc, el mínim, per a anar tirant, perquè no ens denuncien, però res més, així estan.» E2

És un continu intentar i no es té la sensació d'avançar. Hi ha gestos però que no tenen darrere polítiques consistents i decidides.

«...també intentem normalitzar i que estiguen en les dos llengües. A vegades hi ha problemes, hi ha alguns documents que vénen en la web i només estan en castellà, en la web també estem intentant que estiguen en castellà i en valencià, tota la documentació i això és un procés en què estem en això,» E8

«...tot el món està preparat des que aprova l'oposició, perquè en l'oposició té una prova de valencià, llavors entendre'l ha d'entendre'l, en eixe aspecte no hi ha cap... és la qüestió de l'ús... que la gent no s'arranca a parlar, costa molt...» E5

«...ací ens topem també amb una qüestió legal, i és que conforme estan plantejades les convocatòries d'accés... el valencià no és un requisit, es tenir-lo o compromís d'adquirir-lo, i ací entrem a la segona part, és a dir, eixe compromís no se segueix, no es fiscalitza després, no es dona un termini i es diu..., i també tenim un altre problema... hi ha companys que tenen fins al superior i no l'utilitzen mai, perquè em fa vergonya, per raons que moltes vegades poden ser legítimes (jo no em fique) ..., però la Universitat tampoc fa res en este cas, com a empresa, per dir "no, no... jo vull saber que no sols vosté té el certificat sinó que vull que faça els escrits i vull que atenga els usuaris...", també n'hi ha que el gasten encara

que no són de naturalesa valencianoparlants, fan l'esforç i l'utilitzen i hi ha persones que no, per la raó que siga.» E1

«...tenim un servei lingüístic i tal però... és a dir, tu vols que un manual tal... tal... en valencià... t'ajuden, t'ho fan, et donen ajudes per a projectes, per a final de carrera, per a coses, reparteixen informació, però... això des de dalt ho han nombrat però ho tenen ací com més o menys residual, és obligatori, està ací però no hi ha..., tu no veus el Rector dient "anem a... i ell donar exemple". No.» E2

Paradoxalment —sobretot en aquells centres on el context és més desfavorable i inhòspit—, una situació del valencià a la universitat no molt bona s'arriba a veure amb bons ulls. Però, a causa de la seua actitud crítica no arriba a creure que pugua tenir cap influència positiva en l'entorn.

«...en contra del valencià, sí, el que passa és que ací, en l'àmbit de la Universitat és més fàcil, però en l'àmbit de la ciutat no, en l'àmbit de la Universitat la gent està més predisposada a sentir valencià, ací no hi ha molt de problema..., en la ciutat molts, molts, és difícil relacionar-te en valencià a Alacant, és molt difícil, ... està més diluït en els últims anys però sí..., molt en contra no però un poc indiferents sí...

—...jo pense que no té molta influència, quan arriben els alumnes a la Universitat sí, en el sentit que veuen que ja està molt normalitzat, els impresos, es donen compte que hi ha molta presència valenciana, però de cara a la ciutat, la influència que pugua tindre, jo pense que no...

—...la sort que tenim ací és que en la meua unitat hi ha molta gent que parla valencià i el que no parla valencià ho intenta i no hi ha cap problema, i no posa pegues quan veu parlar en valencià. Jo també pense que és una situació particular, és una situació un poc especial esta unitat...» E5

Però també ocorre a la inversa, que en un context social favorable, la realitat lingüística del valencià a la universitat es queda curta.

«...Alcoi és una ciutat valencianoparlant i la part d'administració, funcionaris la majoria són d'Alcoi i parlen en valencià entre ells...

—...la documentació, nosaltres, el que és documentació de sol·licituds, tot ho tenim en bilingüe, però el dia a dia utilitzem realment el castellà, en les comunicacions escrites, en els papers de

gestió el castellà, tot el que són sol·licituds ho tenim tot en bilingüe, tot el que siga normativa... tot això... tot el que corre de cara al públic és tot bilingüe, inclús tota la retolació, tot és bilingüe

—..., en fi, el que passa en moltes administracions, una cosa és parlar i una altra cosa és actuar en valencià.» E9

Desconfien de la implicació de les institucions i molt concretament dels òrgans de govern de la universitat, on s'ha arribat a una despenalització del valencià —a ningú li fan res per parlar-lo— però tampoc l'utilitzen.

«...junes de govern o consells de govern, tot és en castellà, la majoria és en castellà, és rar, estrany que utilitzen el valencià com a llengua normal, en algun cas ho diuen també en valencià, en algun cas, però jo, totes les reunions que tinc de Directores de departament, reunions del Consell de Govern o reunions de Vice-rectors per al que siga, allí castellà, no passa res si un parla en valencià, res, absolutament res, però el llenguatge habitual és el castellà sempre.» E2

El nus principal del problema és la docència, aconseguir el professorat que pugua i vulga fer-la en valencià. En aquest camp no s'avança ni amb incentius als departaments, ni amb facilitats per a la formació, ni amb altres ajudes o estímuls, mentre que la percepció social de l'anglès com a llengua necessària —cosa que expliquen com una qüestió d'oferta i demanda—, fa que sense incentius es desenvolupe més que el valencià. El qual, fins i tot quan s'ha d'impartir «obligatòriament», si no hi ha voluntaris no s'imparteix i no passa res. De fet, les classes en valencià només s'imparteixen voluntàriament i per motivacions ideològiques.

«...és difícil, perquè el problema jo el veig en la falta de preparació del professorat, és a dir, el professorat no està preparat per a impartir de forma correcta la docència en valencià i per tant li costa, i per tant no és fàcil trobar professors que vullguen donar classes en valencià, llevat que ja siga una obligació, en estes assignatures que hi ha diversos grups i per tant és obligatori que un grup siga en valencià, ... normalment sempre hi ha algun en el departament que el dóna, però si no hi ha cap no es dóna i no passa res, és a dir, ... i esta universitat fa cursos de valencià i molt especialitzats i amb moltes facilitats..., moltes facilitats en horaris

i coses d'estes però no hi ha un interès, no veig jo molt d'interès en estes coses. No obstant això sí que hi ha més interès en algunes assignatures que es donen en anglés, en assignatures que són només en anglés, només en anglés, i per què és això? perquè als professors els pareix que això és més interessant per a ells i als alumnes també, bàsicament perquè en esta Universitat tenim molts Erasmus i el fet que algunes assignatures s'impartisquen en anglés per a ells és molt bo i per tant ací hi ha més interès des de l'alumne i des del professor amb la docència en anglés que amb la docència en valencià, això del valencià és un fet molt més voluntari i més ideològic que una altra cosa.» E2

«...sí, jo crec que és qüestió de diners, perquè crec que podrien ser dos llengües que podrien anar en paral·lel, però jo crec que sempre aniria per davant l'anglés perquè és qüestió de demanda-oferta en este cas i no és per Bolonya ni per res, ja ho han vist abans de Bolonya, demanden més anglés que valencià, llavors l'oferta que fas s'incrementa... El que puga passar a llarg termini?, pues jo crec que això depén... és qüestió d'inversió i de diners, és a dir, si hi ha possibilitat de fer més grups, la possibilitat de que s'enriqueixquen totes, no ho sé...» E8

«... i també està el professor que dóna assignatures en anglés també té un incentiu igual que en valencià, el que passa és que és més fàcil trobar professors que vulguen fer la classe en anglés que la classe en valencià.» E2

Però no ignoren que, en un context de castellanització general de l'entorn, la incorporació de l'alumnat a la docència tampoc resulta fàcil.

«...quan una llengua no es valora es pensa que no té el suficient valor com per a estar en un nivell tècnic o en un nivell universitari i com la gent no té la consciència de valorar eixa llengua com quelcom seriós, només la utilitza per a la part col·loquial.» G6

«...ací [en aquesta facultat] tenim un altre problema, i és la por dels estudiants a agafar docències en valencià, és a dir, ací tenim el problema que hi ha una oferta suficient i que no es cobreix. Tenim els cursos de valencià mes vuits que els cursos de castellà, i jo crec que és una por injustificada de l'estudiant, ells pensen que potser el llenguatge els va a ser més complicat, els materials d'estudi seran més complicats, que després en la pràctica la llengua que gastaran en el seu treball professional serà el castellà,

ara està la història de "és que em faran fer els exàmens en valencià"... i totes eixes xicotetes coses fan que persones que... no sols són valencianoparlants sinó que han estudiat en llengua valenciana, vinguen ací i opten per estudiar en castellà, i vinga a explicar sempre el mateix "això no és així..." i jo m'enfade "tu, per què no agafes les assignatures en valencià?, que m'estàs parlant en valencià correctament"... és una por... i a mi em dóna molta llàstima perquè veig que s'estan desaprovechant recursos i és una llàstima» E1

El canvi que representa l'adequació de les titulacions al procés de Bolonya es veu com una altra oportunitat novament perduda, que acabarà representant un nou retrocés, la qual cosa els demostra una vegada més la manca de voluntat política dels governs de les universitats valencianes.

«...ara, en els nous plans, en els plans de Grau, hi havia una possibilitat d'intentar que el valencià figurara d'alguna forma en les assignatures, perquè com ara canviarà tot perquè seria un bon moment, però jo el que estic veient és el contrari, és que el problema està que tots estos canvis de plans d'estudi comporten una reducció normalment, del nombre de crèdits, etc, etc..., perquè clar, introduir assignatures de valencià i tal... és més complicat, però seria una..., per exemple, avui he rebut un correu d'un sindicat en què les al·legacions que fa a un dels projectes d'estudi és eixe, que no figura per a res el valencià ací, és a dir que... i hauria de figurar, legalment hauria de figurar, llavors jo en esta Universitat no ho veig fàcil perquè des de dalt no hi ha voluntat, no s'oposen però no hi ha voluntat.» E2

«...el tema de l'anglés, no perjudicarà el valencià, a més, quan s'inclou una cosa en anglés, per exemple, el SET (suplement) anirà en les tres llengües, en valencià, castellà i anglés, és a dir que no, i l'estatut també diu que es potenciarà l'ús del valencià..., ara, en normativa tot està molt bonic però després falta l'impuls, i socialment i políticament... no hi ha...» E5

h. Discurs pragmàtic-positiu

Des de la seua despenalització mitjançant l'Estatut d'Autonomia i la LUEV fins ara, és un fet que el valencià gaudeix d'una presen-

cia social en àmbits públics i de comunicació social que abans no tenia. Ja hem dit que es tracta d'una presència desigualment distribuïda segons de quines parts del territori parlem i de les àmbits institucionals o mediàtics a què ens referim. Siga molta o poca, però, es llegeix des dels discursos manifestament proclius al castellà de manera alarmista. En les entrevistes i grups hem pogut sentir afirmacions com «tu demanes un paper a la universitat, et pregunten si el vols en castellà o si el vols en valencià? No, t'ho fan en valencià, no et pregunten en quin idioma...», i en general una certa preocupació per si el valencià arriba efectivament a normalitzar-se i acaba comportant una bilingüïtzació real de la societat. Aquestes alarmes i aquests discursos tenen una amplíssima difusió social. Si aquestes afirmacions i percepcions són fruit de la desinformació d'aquells que les fan, no és ara la qüestió, l'únic que volem subratllar és com contribueixen a destacar i a significar la presència pública del valencià, fet que sense cap dubte, és una conseqüència indesitjada de l'extensió social d'aquestes alarmes. És a dir, paradoxalment, aquesta hipersensibilitat reactiva davant una eventual bilingüïtzació real de la societat valenciana contribueix a crear la imatge en diversos sectors socials que el valencià avança efectivament en la normalització.

«...el punt fort és que jo crec que hi ha una sensibilització sobre el valencià molt important. La Universitat en general se la creu i tot i que encara hi ha veus que poden estar molestes perquè es faça la diferenciació, no deixa de ser que són veus minoritàries, de queixa d'una situació que tots considerem que és una qüestió que cal fer.» E3

«...els alumnes de la Comunitat Valenciana, normalment, que comencen a arribar i ja és gent que ha estudiat des de... ha estudiat el valencià com a assignatura, l'han tingut en immersió lingüística i és gent que domina molt més la llengua que abans, perquè abans tots parlàvem valencià del que sentíem a casa, no havíem estudiat, i ara vénen ja..., gramaticalment són bons i ja estan acostumats al valencià, i cada vegada hi ha més gent que reclama el valencià de la gent que siga del voltant.» E9

Totes dues coses, una presència pública que abans no sols era inexistent sinó que estava prohibida i un cert alarmisme davant

l'ocupació d'espais pel valencià, en particular a l'escola i a la universitat, fan que s'haja generalitzat la sensació, que efectivament el valencià s'està normalitzant.

«...la descentralización del Estado español, vamos, yo creo que es uno de los países más descentralizados, y todo el fomento en el ámbito de las comunidades autónomas, del País Valenciano... En el valenciano yo creo que se ha avanzado mucho, desde luego... desde que yo estudiaba se ha avanzado muchísimo, por supuesto en la normalización, por supuesto en el estímulo, es decir, la gente lo ve como algo positivo, me consta que ya hay muchos niños escolarizados en líneas en valenciano, con lo cual nos llegaran aquí en esas líneas y bueno... yo no creo que se viva para nada la desaparición del valenciano, vamos, en absoluto, al contrario yo creo que en los últimos años se ha mejorado mucho.. de hecho incluso ahora hasta el modelo de financiación autonómica va a tener en cuenta que la comunidad autónoma sea bilingüe o no, con lo cual, sea cual sea el partido, no tiene nada que ver el gobierno que esté en cada comunidad autónoma porque va a ser su propia razón de ser, una de sus propias fortalezas de una comunidad autónoma es el tema de la lengua propia, y entonces se va a extender y se va a favorecer con todo tipo de estímulos... porque además incluso ha calado sociológicamente en la gente como algo políticamente correcto, sea cual sea la ideología de la persona que lo diga, pasa un poco como con la políticas de igualdad de género, con la mujer..., no tiene marcha atrás esa política, lo que ocurre es que claro, en algunos casos chocará con la cosa sociológica... que hay que dejar pasar años o generaciones que evidentemente se hayan educado y hayan sido escolarizados en esa lengua pero...» E4

De fet, sondejada aquesta percepció mitjançant l'enquesta que hem aplicat, obté, com hem vist, altes freqüències de resposta afirmativa en els tres estaments. No cal dir, però, com dins l'àmbit universitari aquesta sensació és més ferma a les universitats de València i de Castelló i considerablement menor, quan no de sentit clarament invers, a les universitats d'Alacant, molt especialment a la Miguel Hernández.

«...yo estoy estudiando derecho y en derecho no tenemos [asignatura en valenciano], sí que hay alguna ficha de alguna asignatura que viene en inglés y tal... viene también algo en valenciano,

pero que se dé la clase en valenciano... yo estoy en 5º, no, que yo sepa no, ahora... en otras titulaciones ya no lo sé.» E6

El discurs pragmàtic positiu sorgeix d'aquest ambient de normalitzat creixent del valencià durant les darreres dècades i s'expressa de manera favorable a la normalització, sempre des de criteris pragmàtics i operatius, però cercant estratègies que produïsquen millores i que les consoliden.

«...els temps no són els que eren, no estem en la transició ni... i hi ha temes que..., jo crec que per sort ja no són tan polèmics, ja no són..., a part que hi haja gent que vulga fer guerra de determinades qüestions, jo crec que ara les coses s'han suavitzat.

«Un tema que no hem parlat i que jo crec que està molt bé, és el de l'ensenyament del valencià, és a dir, la política lingüística que es fa... els cursos i tal... a mi em pareix molt positiva, hi ha molt bona publicitat en totes les convocatòries, "examen de política lingüística", cursos de tots els nivells en horari de treball, això em pareix molt bé.» E1

No es tracta, per tant, d'un discurs identitari com el *valencià-resistent*, ni genera actituds de compromís i ferma fidelitat ideològica a la llengua, però sí d'una certa adhesió, a vegades, des de la satisfacció de pertànyer a la comunitat lingüística valencianoparlant.

«...les dos oportunitats són, d'una banda que cada vegada hi ha més xics i més xiques que ens arriben a la universitat amb un coneixement suficient de les llengües i per tant tenen l'oïda acostumada a les dos coses i no fan un problema de la llengua, jo crec que això és una oportunitat des del punt de vista dels estudiants, i en la mesura que es van incorporant professors joves també des del punt de vista dels professors, i per un altre costat el que et deia abans [Bolonya], podem tindre una bona situació en el fet que es vagen a flexibilitzar les metodologies docents, això pot llevar pressió al professor, l'esforç que ha de fer ja no el valorarà com una cosa insalvable. Això és com la primera vegada que un parla en públic, perquè un poc la classe teòrica continua ser un acte molt públic i molt... mentre que la classe pràctica, els exercicis o tal... i jo crec que això pot fer que molts professors entren en el valencià d'una manera més relaxada i més còmoda. Jo crec que eixes dos són les oportunitats.» E3

«...Bolonya jo crec que pot ser positiu en el sentit que a l'incrementar-se la relació entre el professor i l'alumne... i les tutories com dius tu, després la relació directa cada un la fa segurament en la llengua en què l'alumne... si el professor és bilingüe o trilingüe, llavors segons els alumnes tractarà en castellà en valencià o en anglès... perquè moltes vegades encara que la docència siga en castellà les tutories podrien ser perfectament en valencià i jo crec que en això sí que podria..., la reducció de [grandaria dels] grups de Bolonya també podria implicar que hagueren grups en quasi totes les assignatures i això podria afavorir que el segon grup fora en valencià o el segon grup en castellà, perquè nosaltres tenim professors que el primer grup és en valencià, si hi ha un altre ja ho farà en castellà...» E9

No és estrany que moltes persones que han canviat les seues pautes de comportament lingüístic, normalitzant en la pròpia pràctica laboral i personal el valencià, s'adherisquen a aquest discurs amb la màxima naturalitat.

«...jo tinc ara 42 anys, vaig ser la primera promoció del batxillerat en què es va implantar el valencià com assignatura obligatòria. Recorde que ho vaig estudiar en tercer de BUP, ja en COU no existia el valencià però vam tindre un any de valencià i... que va ser tota la meua experiència, em vaig llegir dos llibres d'Alan Poe en valencià, però després el fet de tindre'l ací com llengua de treball a mi m'ha estimulat molt, m'ha estimulat per a estudiar, m'ha estimulat a examinar-me en la junta qualificadora i m'estimula a parlar-lo. Llavors, la via per a assolir o la via per a aconseguir que el valencià estiga on ha d'estar és posar-lo com a llengua obligatòria, i la fortalesa està..., jo crec que la gent que sí que està tenint eixe contacte, no et dic el 100% però sí molta gent acabem per trobar-lo com una cosa quotidiana i agafar-li afecte...» E20

En un paisatge sociolingüístic on creu que el valencià es va normalitzant, evita les valoracions identitàries o essencialistes de la llengua i transcorre per altres tipus de motivacions per a afegir-se al curs redreçador, com ara la satisfacció d'usar-lo o els avantatges laborals, que poden contrapesar la comoditat i la inèrcia de continuar únicament amb el castellà.

«...perquè jo sóc castellanoparlant i he après el valencià a la força per estar ací i després m'ha agradat i he trobat el sentit que tenia

parlar el valencià, he trobat la meua identitat a través de l'ús del valencià, però al principi era un poc reticent al valencià. Llavors, jo pense que conèixer-lo és voler-lo, però cal superar eixa barreira perquè en molts treballs de moment la gent no troba el profit laboral que li pot traure al valencià i la qüestió de l'esforç per enriquir-se culturalment no és, en esta societat que patim encara, no és un argument especialment estimulante per a la gent, llavors jo pense que potser amb la maduresa trobem el gust pel valencià i això és el que farà..., però en fi, de moment està complicat. Si ho posem com a requisit professional probablement aconseguirem estimular l'interés de la gent per usar-lo.» E20

«... jo crec que el millor element d'èxit són les generacions joves, és a dir, quan des de xicotet t'escolaritzes en dos llengües, això et lleva molts prejudicis i et permet enfrontar-te a qualsevol situació, i això... vullgues o no també modificarà l'estructura del professorat, però be ja estan entrant professors ajudants, pocs, però ja estan entrant professors que han sigut escolaritzats en valencià, eixe és l'optimisme que hem de pensar per al futur.» E3

Al mateix temps i sense haver de remetre's a cap projecte de país, no es representen la relació entre les llengües, merament, com un joc entre individus que interactuen, sinó que identifiquen col·lectius socials amb posicions lingüístiques i vitals diferenciades.

«... el valencià t'ajuda a relacionar-te amb persones, a situar-te en com conviure amb altres persones, com es relacionen, no sé..., en pla sociolingüístic pues... t'acosta més, li parles a una persona en valencià que sap i se sent més acollida, se sent més identificada.» E5

«...sí, identifica molt, serveix molt per a acostar ideològicament a la gent perquè és cert que els del valencià es troben molt més sovint dins d'eixos àmbits ideològics i culturals que no en altres, i dona molta sensació de proximitat, fa la sensació que si tu parles amb algú en valencià tens una proximitat ja més afectiva inclús... E20

«... también, los profesores que tienen una relación afectiva con la lengua, vamos, yo no soy socióloga ni psicóloga pero lo puedo intuir, yo creo que a lo mejor tienen una mayor predisposición...» E4

«...jo ho tinc molt clar..., la pluralitat lingüística que tenim a Espanya ara com ara, és a dir, no sols està el valencià, hi ha altres llengües en l'estat espanyol, diguem que la qüestió lingüística a Espanya ha sigut una qüestió molt mal tractada en temps anteriors, llavors jo crec que a partir d'ací quan Espanya, tots els ciu-

tadans assumim que tenim no sols un idioma que és el castellà, sinó molts idiomes com és el gallec, el basc, el català, no sé com dir-ho, són llengües de l'estat espanyol i quan li donem a totes les nostres llengües, perquè jo les considere meues, quan li donem eixe pes que han de tindre, eixa pluralitat que són, quan ho tinguem com quelcom habitual, normal i per costum, això serà quelcom meravellós perquè no existirà conflicte, jo crec que superar eixe pas d'eixe lapsus tan gran que vam tindre, que de fet ho va esborrar tot, és un fet que estem vivint i patint les conseqüències del que va passar, jo ho veig així. És complicat, però sóc optimista, si han pogut fer-ho a Suïssa que té oficials tres idiomes per què no nosaltres?, pense jo» G6

Creuen estar parlant des del sentit comú quan manifesten sense prejudicis que continuar serenament amb la línia evolutiva iniciada ens ha de conduir inexorablement a noves regulacions normatives, que permetran fer el salt de la fase actual d'optativitat a una altra fase, lògicament seqüencial, de generalització de l'ús.

«...jo pense que la solució passa per ací, no per fer un ús optatiu sinó per fer un ús generalitzat. Siguem coherents, és a dir, si el valencià és llengua oficial de la comunitat autònoma s'ha de tractar en eixa condició, tampoc es pot excloure ara a ningú perquè parle castellà, les dos llengües han de conviure, però jo pense que les dos tenen... tots tenim, com diu la constitució el dret i el deure a conèixer les dos i és la meua opinió.» E20

«...el fet de fer-ho bilingüe incrementava la despesa de paper i els costos, llavors fa temps que ja tiràvem pel carrer del mig i ja fa uns anys que es fa l'edició impresa només en valencià i en un peu de pàgina ben clar que diga "si vosté vol la versió en castellà, està disponible en la pàgina web de la facultat", vam tindre les nostres queixes, però bo, només de paraula, no va arribar la cosa molt lluny.» E1

A diferència del discurs bilingüista ingenu no veu natural la posició subordinada del valencià en la societat, al contrari, aspira justament a aconseguir aquesta naturalitat implementant polítiques lingüístiques que, tot evitant donar peu al conflicte, desproblematisen la normalització.

«...sí, i a més naturalitzar la cosa, és a dir, que la presència del valencià siga una constant en la universitat, que siga un vehicle na-

tural, que siga una cosa natural i intentar que... és difícil, però des del punt de vista al menys institucional, intentar suavitzar totes les polèmiques, és a dir, no fer guerra d'un assumpte que deuria ser una cosa natural, sempre hi ha gent disposada a alçar-se en peu de guerra per qualsevol cosa, no fomentar eixos enfrontaments, almenys amb el valencià, jo crec que és un gran error, és a dir, perquè no s'aconsegueix més que engrescar a la gent i ja hi ha gent que el tema se'l prén d'una altra forma i "ara em van a obligar a estudiar valencià?"... perquè mira, obligar no, però si..., segur que no és una qüestió d'obligar si hi ha un xicotet incentiu, ací ja no se sentiria el personal tan obligat.» E1

Tendeixen a assumir com a normal el nivell d'ús assolit a la universitat, tot i que sovint amb una clara sensació d'insuficiència que es pot esmenar amb el temps.

«...utilitzen bàsicament el castellà, però en el cas del nostre rector, sempre fa les intervencions [...] utilitza prou el valencià, en el cas del rector i d'alguns vicectors.» E5

«...el rector ho fa sempre en valencià, això és una de les coses que... no era valencianoparlant, el parla prou bé la veritat és eixa, ell es dirigeix sempre en valencià i jo als actes que he assistit ell ho fa tot en valencià, al principi em xocava perquè és una persona que la coneixes i tal però que ho fa molt bé i ho fa en valencià, una altra cosa és quan és un doctor honoris causa i la persona és estrangera o és tal, no... però ell normalment, com està el traductor o el que siga, ell ho fa en valencià, jo ho he vist en valencià... sí, de fet ací ha vingut Camps i Camps jo l'he vist molt dirigir-se en castellà i el rector era en valencià... la política del Rectorat és el valencià, una altra cosa és que puga aplicar-ho d'una manera més eficaç o menys eficaç, però almenys el que es diu cara al públic és això.» E21

«...de fet la Universitat sí que es planteja donar ajudes per a la traducció de documentació en valencià, sí que promouen donar ajudes perquè la gent s'anime, traducció de tesines, treballs, de fet els llibres que publica el taller de poesia en valencià els han publicat gràcies a què han demanat ajudes d'este servei, també han creat els grups de conversa, en l'aula d'autoaprenentatge, que la gent que té interès, normalment la gent que s'està preparant durant tot l'any per a la junta o bé per als propis cursos de la Universitat sí que van i fan les hores, però també és veritat que no tenim cursos de perfeccionament, ni tampoc tenim cursos espe-

cífics per a l'àrea de treball i tampoc tenim cursos que ens doten d'una capacitat de poder escriure, diguem com a reciclatge, que és molt important, perquè la gent es trau el diploma o el títol i després s'oblida.» G6

«...l'ús del valencià en temes més administratius o de la vida normal de la Universitat, jo crec que ha assolit un grau, no és per a tirar coets però jo crec que ja ningú protesta per rebre les informacions en valencià i ni hi ha molta gent que conteste directament en valencià, probablement no hi ha el nivell suficient que es voldria però podem dir que hem arribat a una normalització per mínims, també és veritat que a l'hora de comunicacions oficials predominen les comunicacions en castellà sobre el valencià, però sí que hem aconseguit un poc el que la nostra Universitat siga valencianoparlant i per tant sempre que es pot la informació oficial va en valencià.» E3

«...tenim un servei prou bo, que qualsevol dubte que tenim, quant a redacció de documents i correcció i tal... açò està funcionant molt bé, pense jo, després que la gent l'utilitze o no... ja no ho sé, jo si que li done ús, sobretot per a coses oficials, actes i coses d'estes, igual que està el SALT que tu et pots traduir el que siga... ací també tenim uns manuals administratius que et diuen com has adreçar-te, en quin format i tal..., si no, només cal enviar-ho al servei de llengües perquè li donen una revisió, es podria fer més, també ho dic però...» E21

«...[no és que els alumnes ho demanen] és sobretot que hi ha professors que el que volen és que la seua docència siga en valencià,... i ja comencen a arribar els que han tingut tota la docència escolar en valencià...» E9

«... per ací va la cosa. Jo no sóc partidària d'imposar les coses, sempre per a mi és l'últim recurs en tot. Crec que seria bo de tant en tant fer una recomanació, insistir en determinats conceptes, encara que tots sabem que la llengua pròpia de la universitat és el valencià... però no passa res per recordar-ho. Sí... fer campanyes, perquè hi ha centres que tenen les instàncies en castellà,... no es tracta de renyir a ningú sinó de fer una xicoteta recomanació i... també donar un xicotet incentiu a la persona que s'esforça, que no passaria res, no estic dient que se li pague més però... un curs de tant en tant..., una xicoteta atenció, pensa que així hi hauria un reconeixement de dir "mira, que esta persona que és d'Albacete està fent un esforç que..."» E1

Donen per descomptat que les institucions són les primeres que han de fer-ne un ús habitual i tenen el convenciment que quan es fa així, actua per capillaritat dins el teixit social, i provoca canvis potser quasi imperceptibles però efectius en el comportament lingüístic de la ciutadania.

«...molta gent s'ha queixat, dins del meu àmbit puc escoltar les queixes «es que todo viene en valenciano, a la fuerza lo tienes que aprender»... en això la gent... inclús ha arribat a acostumar-se, inclús els que no són ni han nascut ací a la Comunitat Valenciana i ja són capaços de llegir amb soltura en valencià, no d'expressar-se ells ni d'escriure'l però almenys el que és la correspondència institucional ho entenen.» E20

«... sí, va creixent, perquè és el que et volia dir, si el Director comença a fer ús del valencià la gent va agafant-se, llavors intentes donar-li naturalitat i jo de fet, tots els discursos que he fet, menys un que era amb els meus alumnes i la majoria venien de fora, la resta eren en valencià... s'intenta que siga en castellà i en valencià, segurament se'ns passarà alguna, evidentment però s'està intentant, no sé si te n'has adonat, s'intenta aconseguir que siga valencià i castellà, qualsevol cosa, qualsevol correu electrònic que s'envia que siga per a tots i tinga un caràcter oficial, en castellà i en valencià, de tant en tant colem alguna en valencià i no diuen res. Jo per la meua experiència, pose primer el valencià i després el castellà, i les altres que arriben normalment també són així.» E8

A diferència del discurs *valencià-resistent*, que es planteja l'ús com un dret a l'existència d'una llengua pròpia viva o en l'extrem com una qüestió de supervivència, tendeixen a acceptar que la docència en valencià es formule en termes d'oferta i demanda, encara que l'assumpció o acceptació pràctica, de fet, de classes en valencià per part d'alumnat castellanoparlants que de vegades constaten, els fa versemblant també la possibilitat d'anar més enllà d'aquesta manera liberal actual de formular-s'ho.

«...quant a l'ús docent, crec que hi ha un grapat d'estudiants significatiu que nosaltres creiem que més o menys està estabilitzat entorn del 20% que demana que les classes siguen en valencià i això és prou estable, pot baixar o pujar un puntet a l'any però és molt estable, i a més tenim un col·lectiu d'estudiants molt nombrós

que encara que siga castellanoparlant, o bé per qüestió d'horaris o per altres raons, no té cap inconvenient a rebre les classes en valencià i que per tant les classes es donen en qualsevol de les dues llengües.

«Jo crec que hem aconseguit un nivell en el què bona part dels estudiants no fan menció en quina llengua els donen les classes, "a mi m'interessa tal assignatura, m'apunte i ja", és veritat que encara hi ha un grup de gent que manté una reticència i li costa acceptar que en un acte públic... sempre tens alguna mà que s'alça i et diu "no podries...?", però per un costat hi ha un grup, que encara que és minoritari està molt consolidat i molt estabilitzat, i a més un altre grup que no té cap inconvenient a rebre classes en valencià...»

També depèn a vegades de quant li agrada l'assignatura, és a dir, si és una assignatura que realment li apeteix... i diuen "no, no, està assignatura encara que siga en valencià l'agafe" ... en valencià o en l'idioma que siga... jo sí que diria entorn d'un 10%, pot ser més, que arribat el cas estarien disposats i no tindrien cap problema.» E3

No ignoren l'existència del conflicte i, per tant, de la necessitat de regular positivament i favorablement el valencià, però sense eixir-se'n de la mateixa percepció pragmàtica del problema, tampoc no dubten que hi ha solucions i troben arguments en favor d'una certa regulació compensatòria.

«...sí, sí, perquè ja et dic que hi ha àrees de coneixement on la gent s'ha apalancat ací, per exemple, en el departament al què pertany jo, gent que tinga un nivell oficial de valencià són quatre persones, la resta és molt remisa a fer un esforç en eixe sentit i probablement si part de la càrrega docent s'haguera d'impartir per força en valencià s'esforçarien, i això em consta que no sols passa en el meu departament, també passa en dret, ... dret és un espai científic molt particular... sí, perquè veuen que això és un vehicle que els porta a un lloc de treball...» E20

«—...això ofereix moltes possibilitats a l'hora de treballar, perquè quan estàs fent les pràctiques t'exigeixen un nivell de valencià més elevat del que tinc jo, a l'hora de treballar en serveis de la Generalitat, i em pareix bé... I en les oposicions et donen molts punts per tindre el mitja i el superior..., si vols formar part de l'administració...»

—...sí, perquè en biologia la majoria són valencià parlants, i clar, ...hi ha paraules que a l'hora de comunicar-te amb els teus com-

panyes és més còmode per a poder continuar amb una conversa, perquè estar còmode amb un grup de treball amb el qual estàs 24 hores al dia pràcticament, és molt important, i si has d'aprendre a parlar valencià, aprens a parlar valencià, coste el que coste, ara el que cal fer és el mateix que s'ha aconseguit amb el valencià, aconseguir-ho amb l'anglès, i no hi ha més, involucrar-te amb un grup de treball i aprendre...» G2

«...jo crec que [no saber el valencià] és un desavantatge, perquè al madrileny evidentment li costarà molt més establir un negoci ací si no coneix el català o a Catalunya, a més l'estudiant valencià, l'estudiant que estudia en valencià i castellà i a més en altres llengües, evidentment com el madrileny, tindrà moltes més possibilitats, jo pense que sí. Les llengües no s'han de veure com quelcom restrictiu, al contrari jo pense que t'obri» G6

Arguments i propostes positives que vagen sedimentant i fixant el que s'ha aconseguit fins ara, al mateix temps que clarifiquen i netegen l'ambient, enterbolit per rumors i malentesos.

«...igual que està la carta de drets i deures dels estudiants, també estaria bé una carta de l'ús del valencià, per exemple, o de l'ús idiomàtic en la Universitat, de l'ús lingüístic, no estaria malament. Potser, eixa carta no té perquè ser una normativa en si mateixa, sinó fer una recopilació de les normes que afecten eixe ús, és a dir «tot el que vosté va voler saber sobre l'ús i que mai es va atrevir a preguntar», no estaria malament, en determinats aspectes que la gent... és que tenen dubtes, és que els xics arriben i diuen «és que si vaig a classe en valencià em van a fer escriure i parlar tot en valencià»... no, no és així, igual que si tu vas a un grup de castellà, et pots examinar en valencià, es queden tots molt bocabadats quan dius això..., i encara tenen eixe dubte, sobretot els que vénen del batxillerat, que és l'opció de començar en un grup en valencià,... I no passaria res perquè tinguérem una xicoteta referència, potser una carta, una cosa concreta, "estes son les normes que li afecten l'ús de l'idioma en la Universitat de [...]".» E1

«...és curiós que des de fa poc de temps el vicerectorat de cultura quan envia les comunicacions de les activitats culturals ho envia en valencià, en castellà i en anglès, crec que per eixe orde, jo rep el correu i primer està el valencià i jo el llig en valencià, i no passa res, no buscaré el castellà, no necessite buscar el castellà, el llig en valencià, però normalment ha sigut al revés, tu comences en castellà i lliges el castellà, no buscaràs el valencià per a llegir-lo. Hi ha gent

que normalment no el parla i ho fa, són mesures molt simples però que poden tindre efectivitat, el canviar l'hàbit.

«...en eixe sentit el Politècnic sí que pense que la política que ha assumit és estar un poc al nivell del que són les Universitats de la Comunitat Valenciana, és a dir, si totes tenim com a llengua oficial el valencià primer i després el castellà, que també és oficial, fer-lo servir. I mirant cap arrere sí que s'han fet coses i esperem que seguiscuen impulsant-se.

«...però, [les pàgines web de les altres universitats] per defecte tenen l'opció en valencià, és a dir, que si entres en la pàgina la primera opció que t'ix és en valencià, després ja canvies si vols. Jo crec que la Politècnica és l'única que no ho té.» G6

La convicció que el valencià avança lentament però constant els du a enfocar les situacions delicades que es van presentant com a oportunitats, per més que, en una primera consideració, els senyals que ens arriben tinguen la clara aparença d'una amenaça. Aquest seria el cas de la imminent implantació del model de Bolonya a les universitats valencianes.

«...jo pense que de les situacions difícils cal fer força. Si ara estem en un moment de canvi com és el tema del sistema Bolonya, hauríem de trobar un lloc per al valencià en els plans d'estudi, eixe és el moment, si no ho fem ara el deixarem fora i tornarem a trobar-nos que es tracta d'una qüestió residual i patirà totes les roïnes conseqüències d'eixa situació residual... jo desconec potser el que s'està fent en altres comunitats autònomes que tenen la seua llengua però estic segura que no se li ha donat l'esquena a l'hora de reformar els plans, i estic pensant que a Catalunya, no sé si a Galícia, en el País Basc... però sí que m'agradaria saber que han fet.» E20

«...alguna vegada hi ha hagut alumnes d'Erasmus que s'han apuntat als cursos de valencià, que també... "mira, jo conteste en valencià i ell em parla en anglès i així els dos practiquem"..., això jo sempre pense que és un treball a llarg termini i de conscienciació... pues la quantitat d'alumnes Erasmus que tenim que se'ls podria ensenyar la nostra llengua, i ells serien un focus de transmissió de coneixements de la nostra llengua.» E8

Conscients que l'increment de la docència en valencià depén fonamentalment del professorat disponible i disposat, i també que la seua distribució per àrees i departaments i consegüent-

ment per titulacions, és molt desigual, el seu sentit pràctic els fa pensar a promoure línies en valencià allà on hi haja menys capacitat per a fer una oferta docent més ampla o allà on siga difícil aconseguir la paritat.

«...jo pense que sí, que qualsevol desdoblament de grup ha de passar per una línia de valencià, jo pense que és molt raonable i a més seria un impuls molt favorable per al valencià... la gent ho acceptaria?...no de bona gana però no hi hauria més remei, jo pense que sí, que si han acceptat altres coses, jo pense que sí.» E20

No obstant això, com déiem, la dificultat rau en el professorat.

«...ací en la Universitat, teòricament, tot el món que entra en una plaça de la Universitat sense tindre assolit el nivell mitjà, adquireix un compromís d'assolir-lo en el termini de dos anys però també és cert que jo no he vist en cap cas que cap equip de govern hi haja tractat de fer-ho efectiu, no es fa pressió...» E20

En aquest context, el requisit lingüístic per al professorat seria convenient, alhora que conflictiu, però creuen que s'han d'anar donant passes efectives que l'acaben possibilitant.

«...sí perquè la comunitat universitària a nivell de PDI està prou resignada, és un poc fatalista «és el que toca... és el que toca»... protesten però no es mobilitzen, almenys ací... no és habitual veure una mobilització, jo pense que no, és a dir, "una imposició més"... "perquè es fa"... el que passa és que els equips de govern troben que això pot ser políticament inconvenient i quan s'acosten eleccions perquè potser no és un tema a tractar... si tu no ho poses en el programa electoral, primer estàs ocultant una línia de govern i per un altre costat estàs decebant també la gent que sí que espera que ho faces, amb la qual cosa és delicat, és difícil.» E20

Des de la seua perspectiva pràctica l'avanç de l'anglès obté la categoria de fenomen indiscutible, els fets ho confirmen. Tant el valencià com l'anglès representen esforços importants per al professorat, que si es veu en la disjuntiva d'haver de triar entre adquirir competències en un idioma o en l'altre, el valencià es trobarà en una posició de clar desavantatge. La inèrcia tendencial de la nostra societat farà que el camí fàcil siga el de l'anglès.

«...en un àmbit científic on l'anglès és la llengua franca pues també és veritat que això tira cap arrere a molta gent que potser estaria disposada a fer l'esforç, llavors... Què faig, estudie o tracte de millorar les meues competències lingüístiques en valencià per a fer classe o m'espavile per a aprendre anglès per a donar congressos i per a publicar i per a no sé que?... jo crec que eixe és el repte, és a dir, l'estructura d'incentius en compte d'anar a afavorir el valencià..., l'anglès va al fàcil i el valencià va al difícil, i jo crec que això és el pitjor, per això dius, com podríem modificar eixa estructura d'incentius? que a la gent no li coste tant,... o encara que li coste que tinga algun tipus d'incentiu que li compense l'esforç.» E3

Paradoxalment la normalització del valencià i de l'anglès podrien anar de la mà.

«...pots posar el requisit valencià tranquil·lament al professorat d'ací i deixar que els professors visitants que no tinguen intenció de quedar-se impartisquen en anglès, valencià o castellà. Tampoc és tan normal en altres països que els professors donen classes en la llengua d'un altre país.» G4



CAPÍTOL V

LA INICIATIVA DOCENT EN VALENCIÀ



12. ELS INICIS

13. EL CONTEXT ACTUAL DE LA INICIATIVA DOCENT

14. LA QÜESTIÓ DE LA DOCÈNCIA DE L'ANGLÉS I EN ANGLÉS

12. ELS INICIS

Com ja hem explicat la clau de volta de la docència universitària en valencià recau bàsicament sobre el professorat. Fer avançar aquest front normalitzador implica incrementar el nombre de docents que fan classe en aquesta llengua, però justament en aquesta acció crucial la desigualtat entre les dues llengües és immensa. L'anàlisi dels discursos socials existents sobre l'ús del valencià a les universitats valencianes ja ens aporta una informació substantiva per a aproximar-nos als conflictes que envolten la posada en marxa de classes en valencià. Tanmateix, potser convé que, basant-nos també en el material qualitatiu produït en les entrevistes obertes i els grups triangulars, ens detinguem una mica més en aquest nus central de les polítiques lingüístiques a les universitats valencianes, mirant de copsar el sentit que atribueix el personal docent al fet d'engegar grups de docència en valencià o, si es vol, mirant com viu el professorat la diversa i variada problemàtica que envolta aquesta modalitat de docència universitària.

Val a dir d'entrada que la posada en marxa de la docència universitària en valencià no va ser un procés ni senzill ni immediat. D'això es van adonar aviat els equips directius de les universitats que havien desitjat creure's que, com en tantes altres innovacions que es fan a les universitats, es tractava únicament d'encetar un camí de cap nou. El raonament era: senzillament es comença de zero i es va evolucionant. Però ben prompte es va evidenciar que la naturalesa i la magnitud de la tasca eren altres. Del que es tractava, en realitat, era de canviar i substituir per unes altres les peces i engranatges d'un entramat complex, bastit durant dècades per a respondre unívocament a la missió de desenvolupar docència i investigació en castellà o, vist d'una altra manera, es tractava, veritablement, d'ocupar espais dins un sistema educatiu idiomàticament coherent i sense esclatxes ni clivelles des de l'ensenyament primari fins a la docència i in-

vestigació superiors, en el qual els comportaments lingüístics de cadascun dels seus integrants estaven explícitament regulats o, si més no, implícitament pautats, tant en la quotidianitat més banal com en les formes oficials institucionals més litúrgiques i protocol·làries.

«...hi haurà la mitat, perquè la llengua que sols usar en els corredors és el valencià, les reunions que fem... gastes el valencià i la gent segueix expressant-se en valencià, sí que hi ha un percentatge significatiu de professors valencianoparlants. De totes les maneres jo pense que *[en la docència]* la inèrcia del castellà es continua mantenint, el canvi a valencià el veig molt difícil» E8

En aquest sistema educatiu i investigador el valencià havia estat codificat durant dècades com a inculte, estrany a l'activitat científica, inapropiat per a la docència i conseqüentment, exclòs, ignorat o foragitat dels campus universitaris.

«... que no hi ha una creença ferma que el valencià pugua ser un idioma per a la docència,... l'ús per a qualsevol cosa en general és el castellà,...» E8

De les plantilles docents existents la major part del professorat valencianoparlant havia estudiat en castellà totes les etapes dels seus estudis. Tot i que alguns havien après a llegir i escriure el valencià amb posterioritat, la seua socialització secundària havia estat en castellà, havien cursat l'especialització científica i durant anys, havien après també a construir el discurs i la redacció científics predominantment en castellà, llengua en la qual molts professors i professores havien estat acumulant, a més a més, la seua experiència docent.

«...i després hi ha alguns que no dominen el castellà i tenen unes faltes d'ortografia que són una barbaritat... jo considere que hi ha una carència que la major part de docents no saben, no saben escriure, no saben parlar-lo bé, o no es manegen, per tant,

...jo pense que si ho estudies tot en un idioma, després la manera que et sorgix és bàsicament, tota la terminologia, la llengua en el meu cas jurídic, si estudies en un idioma, després et sorgirà en un idioma,...» G4

Els articles, els documents de treball i d'investigació, així com la major part, si no la totalitat, dels materials que feien servir quotidianament per actualitzar el seu discurs docent estaven en castellà o en altres llengües estrangeres, raó per la qual disposaven d'un bagatge terminològic en valencià més aviat precari i escàs.

«...jo primer és la falta de seguretat, tindre més lèxic, més vocabulari... la nomenclatura en química en valencià té un nom, evidentment, en castellà és un altre... i no hi ha material en valencià... crec que són coses que poden influir, que són amenaçadores» E8

«...respecte als textos, està clar que hi ha molt pocs textos en valencià o en català, la majoria és en castellà, i això també és una dificultat considerable...» G4

Quant als materials de treball de l'alumnat, la major part no estaven en valencià, sinó que els havia de traduir o d'elaborar el mateix professorat.

«...[a hores d'ara, encara,] s'està intentant a través del servei de normalització de la Universitat Politècnica que els alumnes tinguem la possibilitat de tindre tots els apunts i tot el material que siga necessari en valencià...», E8

En aquestes condicions, aventurar-se a impartir les classes en valencià representava tot plegat una autèntica reconversió, que exigia una gran convicció ideològica per a fer front al ventall de dificultats específiques, pròpies d'un canvi de llengua i, a més a més, a les adversitats i maldecaps derivats d'un entorn lingüísticament conflictiu.

«...també diguem que no hi ha cap voluntat per part dels professors **de fer un esforç**, jo no veig consciència de formar-se i de **fer esforços** per a anar implantant la llengua, el valencià, en la docència, jo veig molt de bloqueig, molta resistència i una dificultat, una oposició excessiva, que a vegades és ideològica i altres vegades és personal, per no fer **l'esforç**, però realment obstaculitza molt la possibilitat de poder avançar en esta àrea.» G4

La posterior i progressiva incorporació de professors i professores que ja havien estat alfabetitzats en valencià durant el seu trànsit pel sistema educatiu no universitari, hagueren o no rebut assignatures en valencià a la universitat, es va iniciar molt lentament al voltant de l'any 1995.

«... la gent que està entrant, moltes vegades, continua en eixe mateixa línia de no saber» G4

«...jo calcule que a mesura que vaja fent-se un canvi de generació en la Universitat, que ja s'hagen format i tinguen més vocabulari i més lèxic, jo crec que això podrà afavorir que hi haja més grups [en valencià],...» E8

13. EL CONTEXTE ACTUAL DE LA INICIATIVA DOCENT

D'aleshores ençà, passats més de 25 anys de la promulgació de la LUEV i amb un abast distint segons cada universitat, continua havent-hi un col·lectiu docent minoritari impartint en valencià, el qual, a la vista de les dades que ens proporciona l'enquesta realitzada al PDI i a l'alumnat, es dedueix que continua fent front a bona part dels obstacles que hi havia inicialment; tant és així que amb prou dificultat es pot parlar de llengua normal en algunes facultats i departaments.

Cal dir, tanmateix, i és important subratllar-ho, que s'ha realitzat un pas de gegant. Pas que cobra major significació i valor si tenim en compte com en les polítiques lingüístiques universitàries l'oferta docent parteix de l'enquadrament voluntari de professors i professores en l'opció o línia en valencià, atés que les places docents perfilades lingüísticament són pràcticament insignificants. I més encara, quan a hores d'ara continua comportant-los nombrosos maldecaps fer la docència en valencià.

«...ací és la llengua vehicular de la comarca, i això es contamina, per dir-ho d'alguna manera i cada vegada arribaran més alumnes a la universitat que han tingut tota la seua ensenyança en valencià, perquè a vegades ens trobem amb eixa carència, que poden vindre problemes perquè clar, potser la nomenclatura en química en valencià té un nom, evidentment, en castellà és un altre... et comente el cas de la química perquè és el que m'han comentat alguna vegada, i s'estan intentant pal·liar eixes deficiències.» E8

«Tenim també molts professors que són valencians i que donen l'assignatura en valencià i els obliga a un esforç, i alguna vegada han tingut algun problema perquè és en valencià i no poden acudir a ella persones que no dominen la llengua, i... l'assignatura en valencià està molt bé quan tot l'alumnat és de la zona, però complica, si no hi ha dos grups, complica el tema quan vénen alumnes que siguen castellànoparlants o de Sud-amèrica. Hi ha convenis, sobretot amb universitats de Colòmbia... des del rectorat i en determinades titulacions teníem un número baix de

matriculats... es va reforçar amb alumnes sud-americans que vénen, i eixos alumnes, evidentment, no dominen, encara que hi han alguns que ja s'apunten a cursos de valencià ... però... Erasmus europeus vénen per a un semestre, tenim al voltant de 90 cada semestre, però estudiants sud-americans vénen amb matrícula ordinària, tot el curs.» E9

«...perquè jo pense que mentres hi haja un grup, inclús dos, el que anirà arrasant és el castellà. Jo crec que ho tenim malament, la situació està malament, quan hi ha un grup només és el que deia al principi, la gent preferix fer-lo en castellà per si hi ha gent que no els entén, hi ha eixa por a "en eixa Universitat ho fan en valencià i ha perdut alumnat", sí que hi ha eixa por.»E8

«...si realment anem a unes classes més participatives per part de l'alumne o és l'alumne el que parlarà més en classe, el que debatrà, el que solucionarà problemes, i la participació del professor tindrà menor protagonisme en termes de temps, això potser podria relaxar algunes tensions, no ho sé..., sempre que garantim alguns mínims.» E3

Aquestes són dificultats que podem definir com a genèriques i comunes a qualsevol intent de canvi a qualsevol altre idioma d'un docent universitari, però en aquest cas tenen la peculiaritat de produir-se en un context de bilingüisme asimètric, on aquesta elecció suposa la substitució en l'àmbit docent de la llengua dominant per la minoritzada, la qual cosa afecta tant els professorat que ja es trobava a la universitat com als més joves que s'hi incorporen de nou.

«...jo crec que moltes vegades, pel mateix fet que no l'hem estudiat, hi ha una diferència si tu has d'escriure'l, jo puc parlar-lo sense problemes, però a l'hora de parlar-lo de cara a un auditori i haver de parlar-lo d'una manera més cuidada o escriure'l, no pots fer-ho igual i llavors perds la naturalitat que tu tens a l'hora d'expressar-te. Si eixe valencià ha de ser normalitzat, entres un poc en un conflicte a l'hora d'explicar-ho a tercers...» E6

El problema de l'idioma en què estan redactats els materials, derivat de la desigual posició científica, acadèmica i comercial, de les dues llengües, continua representant un obstacle.

«...un altre problema que tu has assenyalat abans molt clar és la manca de la bibliografia, i jo per exemple les meues transparències són sempre en valencià i tot el material complementari, les preguntes de l'examen les faig en valencià, però clar, pràcticament tot el material d'estudi està en castellà, i a vegades també es nota des del punt de vista dels xiquets que l'expressi... hi ha gent que és valencianoparlant però com el material l'ha estudiat en castellà acaba examinant-se en castellà. Jo també note, i això que la meua assignatura no és molt específica, no té uns termes molt complicats, però sí que hi ha vegades que notes que falta un poc de vocabulari més professional, inclús hi ha coses que tu sí que les has dit però les has d'aclarir en classe, "està paraula tan rara que us he dit en castellà vol dir açò" ..., a partir d'ací ja la uses en valencià però al principi costa.» E3

Les situacions que es poden trobar són disperses, en determinades facultats i titulacions la docència en valencià va sent acceptada sense fer-hi estranys, amb relativa normalitat, com es fa amb aquell mobiliari que ja forma part del paisatge, però en unes altres carreres, en canvi, encara arrossega una certa flaire de raresa o fins i tot, d'anomalia. De manera que el professorat entrevistat descriu sovint l'opció pel valencià com una decisió que, eventualment, pot resultar problemàtica. Freqüentment, encara, fer les classes normals és fer-les en castellà.

«...jo sóc d'un departament de filologia anglesa.. i fa uns dos anys vam decidir en la facultat fer una línia en valencià en alguna de les titulacions, .. tot el material de suport, de traducció com per exemple diccionaris o per exemple alguns materials que alguns professors han realitzat ells mateixos, sí que són en valencià-anglès o el diccionari de valencià-anglès, o pàgines web de traducció, com les que tenim per a donar este suport a la gent que està en eixa línia, però moltes vegades donem les **classes normals** perquè sabem que hi ha molta gent que la seua llengua habitual és el castellà.» G1

«...sí, sí, tu t'n vas a la Universitat de València i poses l'orella i bo... jo no sé, no s'han fet estadístiques però jo... en el meu departament, la majoria de gent parla castellà...» G4

«...el tema idiomàtic és un tema sensible, ací, com és una facultat molt gran... perquè hi ha de tot, a vegades, aleshores igual fas un document en castellà i t'arriben les queixes d'usuaris que diuen que perquè no es fa bilingüe o tal..., o potser se t'escapa algun document que només estiga en valencià i ja tens darrere a l'associació de castellanoparlants que diuen que se senten discriminats, és a dir, és un tema molt sensible.» E1

«...en un foro de charlas, uno de los ponentes hizo su ponencia en valenciano y entonces, uno de los alumnos, no sé de dónde sería, levantó la mano y dijo que le parecía mal que Canal 9 no indicara con subtítulos la traducción de todas las cosas,...» G3

Tanmateix, si s'està adscrit a una àrea de coneixement o a un departament on hi ha un alt percentatge de professorat que és favorable o que fa classe en valencià, les coses seran més fàcils, podrà rebre suport de l'experiència dels altres i comprensió quan es presente algun problema; si, pel contrari, són pocs o no cap amb aquesta actitud, aleshores haurà de donar-los explicacions i justificar la seua opció, no sols amb vista als companys i companyes de departament o de facultat, també a l'estudiantat, si aquest es veu sobtat pel que consideren una excentricitat d'aquest professor o professora.

«...la situació està malament, quan hi ha un grup només és el que deia al principi, la gent preferix fer-lo en castellà per si hi ha gent que no els entén, hi ha eixa por a "en eixa Universitat ho fan en valencià i ha perdut alumnat" E8

«...fer la docència en valencià, normalitzar, suposa un enfrontament d'alguna manera» G6

«... estem parlant d'un idioma tan important, el valencià com el castellà..., per això tu no pots dir "a mi no em parles en valencià" ..., alguna vegada una persona pot dir-te "per favor, parla'm en castellà", ... com una consideració, però no és lícit veure-ho com una falta de respecte o com un atemptat al seu dret, que tu li parles valencià, i ací especialment jo pense que la gent és molt tolerant, ... ara, el problema és quan persistix eixe "no vull aprendre", i es va creant en tots els àmbits..., perquè tu vas a qualsevol departament i tot és castellà, castellà, castellà, parlem tots valencià però en un moment donat la majoria de les persones parlen en castellà..., a mi em preocupa...» G4

També pot trobar-se companys i companyes en el mateix departament que el facen responsable de determinats problemes de la universitat i li retraguen que aquests es deuen a l'actitud lingüística de la institució o directament a la docència en valencià.

«—...els que vinguen de fora, que siguen de fora de la comunitat valenciana o que siguen de fora d'Espanya, que tinguen la possibilitat de triar, que és el que volen, que si ve un Alemany ací... diguem que vindrà menys gent a les nostres universitats si només tenim una línia en valencià perquè diran "jo no conec esta llengua", llavors pensaran que prefereixen anar-se'n a Madrid o a qualsevol altre lloc que saben que poden aprendre un idioma que després poden parlar-lo a Sud-amèrica, és un idioma molt més ampli que no el valencià,...

—...sí, pero el perjuicio, de que [se imparta]una asignatura en castellano y que todo el mundo la entienda, a que una asignatura se dé obligatoriamente en valenciano, porque solo haya una línea, me estoy refiriendo, que solamente se ofrezca en valenciano y que parte de los alumnos no lo entiendan, eso es un perjuicio grande para el alumnado...» G4

A més a més, com que el personal docent valencianoparlant és sempre bilingüe, això l'exposa sovint a l'acusació de manca de respecte i d'imposar gratuïtament el valencià, quan podria ser cortés i canviar al castellà. En aquests casos la intolerància amb el valencià ens mostra la seua cara liberal, i dona suport a qui ocupa la posició suposadament feble, per acusar el professor o professora d'abús de poder i de practicar l'autoritarisme amb aquell alumnat que es resisteixen a aprendre el valencià. Cal dir que, ja siguen provinents dels companys o companyes o de part de l'alumnat, aquestes crítiques, per més que aquest professor o professora pugua considerar-les injustes i ser conscient que realment a qui donen suport és a la llengua que està en posició dominant, no podrà evitar que el danyen, tant moralment en la seua imatge com en el seu ànim.

«—... es como si yo empiezo a hablar castellano ahora en esta reunión y me entendéis perfectamente, igual que yo os entiendo perfectamente el valenciano y no hay problema ninguno ...

—...no hay problema, pero si utilizamos siempre el castellano, el valencià no s'utilitza mai...

—... porque no quita una cosa a la otra...

—...sí, sí que lleva... perquè s'imposa, la qüestió de la imposició és justament al revés del que tu dius..., s'imposa parlar el castellà...» G4

En aquest sentit, el context és molt important. Per a un professor o professora que pensa prendre la iniciativa d'impartir docència en valencià és molt important sentir que té el suport de la institució, tot i que igualment serà una decisió personal, però que es veurà legitimada per un ús més ampli o més normal. Com més inhòspit siga el context, més important serà que les formes i usos institucionals siguen en valencià.

«—...el rector en estos últimos anys, el nostre rector és un aragonés, s'ha hagut de formar en valencià, i sí que ha fet l'esforç i es nota, i tots els actes té almenys un 25% de la seua exposició... sempre al principi i al final, es dirigix al públic en general en valencià, és una qüestió que ell mateix s'ha imposat, el fer-ho d'esta manera... Les pàgines web dels departaments, al principi era de forma voluntària, el departament que es preocupava, ara com ha entrat dins dels objectius i dels complements econòmics, entre altres, que a més hi ha la possibilitat de rebre fons per això, llavors s'ha institucionalitzat en tots els òrgans de govern, jo crec que fonamentalment en castellà és com s'expressa, encara que hi ha l'obligació, des de fa un any més o menys, de traduir al valencià tot el que es posa en la web, però fins ara jo diria que estava més present el castellà, no el valencià ...però ara per este motiu especialment, s'ha ordenat el traduir i posar-nos tots de nou a dissenyar les webs de tots els departaments i de totes les escoles de la Universitat d'Alacant, i fer-ho en valencià i en castellà.

—...I és d'agrair, el nostre degà, el de lletres, crec que és murcià o andalús, és castellanoparlant, i tots els seus discursos, la mitat és en castellà i la mitat és en valencià, i ha millorat des del principi, és d'agrair que una persona així faça l'esforç, la veritat és que sí. Al principi xocava però al final si no ho fan és com si esperares que ho feren..., com dir "no ha tingut el detall".

—...en la Miguel Hernández, incluso todos los materiales, son casi todos en castellano, sí que es verdad que en la web algunos documentos que se llevan utilizando más años sí que están en castella-

no y en valenciano, pero el resto, incluso los carteles, el resto de materiales que a lo mejor se pueda colgar está en castellano.» G3

Per al professorat, a la feina addicional de producció de materials específics en valencià, s'afegeix l'expectativa d'una eventual conflictivitat, que en algun cas s'aconseguirà que desaparega a costa de fer ocultació del valencià i «tornant a la llengua normal». El professorat universitari sap que des del primer moment que entre a l'aula, en començar el curs, i faça front a l'auditori, serà jutjat i avaluat pels seus coneixements científics, però també per la seua perícia didàctica i per la seua capacitat d'implicar l'alumnat en un procés d'aprenentatge. Per tant, optar pel valencià equival a privar-se d'un recurs, d'una eina que, com diu la professora citada, potser no tindrà més remei que recuperar ràpidament si hi han dificultats.

«...sí, és en castellà i es fa en valencià, solen dir algo, però si es fa en valencià i acaben parlant en castellà, els alumnes..., és a dir, que crec que no hi ha cap valencianoparlant que no parles en castellà o que no l'entenga...» G2

I l'alumnat, si és Erasmus, es queixa que la universitat no els havia advertit enlloc que no era tot en castellà.

«...sí, el problema és també Erasmus, que vénen molts "erasmus" ací, tenim un intercanvi d'uns 300-320 a l'any i això a vegades...» E8

«...a vegades la presència dels Erasmus dificulta, no dic jo res, perquè és gent que s'adapta molt bé, però a vegades també es força a alguns grups a canviar... per solidaritat o per consideració a la persona que no domina la llengua» G4

Encara que es tracte d'un grup de línia en valencià no tot l'alumnat és necessàriament valencianoparlant, ni tan sols receptiu, i fàcilment poden aflorar resistències, i si no hi han grups de línia (el cas de l'UJI), lògicament la probabilitat de trobar-se a l'aula amb alguna actitud conflictiva és més elevada.

«...los grupos de valenciano se ponen en horario de mañana que es el horario preferente por los alumnos y además con libertad, los alumnos que quieren ir por la mañana pero a grupos de castellano se les ponen muchas restricciones porque hay problemas

de infraestructuras, etc..., mientras que si quieren ir por la mañana pero quieren asistir al grupo en valenciano no se les pone ningún impedimento, con lo cual hay alumnos que cogen el grupo en valenciano por comodidad y en otras ocasiones porque el grupo es más reducido, hay menos alumnos,...» E4

Així doncs, no és descartable, d'entrada, la possibilitat que entre l'alumnat es donen certes formes d'intolerància al valencià, fins i tot entre aquelles persones valencianoparlants que en castellà es troben més segures o més a gust —és la llengua dominant i està pertot arreu, televisió, premsa, amistats i docència universitària, companys i companyes...— una altra part de l'alumnat si fóra necessari podria utilitzar-lo però no el fan servir gairebé mai perquè en els ambients en què es mouen no els fa falta i, per últim, pot haver-hi una altra part, amb actituds més intolerants, que no entenen com pot haver-hi gent que s'entesta a utilitzar aquesta llengua a la universitat.

«...una cosa curiosa que a vegades sol ocórrer, fas l'examen i el fas en valencià i en castellà, sempre es queden per a arreplegar els [impresos] en valencià, com si tingueren por de que quan el llegisques en valencià no vages a entendre'l bé, pot ser que això siga una falta de confiança, potser que com sempre han estat fent la classe en castellà tenen por de no entendre'l..., no sé.» E8

«...en el caso de que algún profesor fuera valencianohablante, si está dentro de la comunidad valenciana y da las clases en valenciano, está en su completo derecho, pero yo lo que no veo bien es que obliguen a los alumnos ...ya hay gente que lo lleva mal como para que encima se tengan que poner a escribir valenciano.

...a mi me hablan en valenciano pero yo hablo en castellano, mi padre me habla en valenciano, mi madre es castellano hablante... En mi colegio teníamos línea castellana, no había línea en valenciano pero tenía la asignatura de valenciano... yo pienso que el valenciano en mi universidad no debería meterse porque mi carrera ya cuesta escribirla en castellano como para ahora ponerle a escribirla en valenciano.» G1

Davant la incertesa, el professorat es veu en l'obligació d'autoavaluar-se quant a les seues competències lingüístiques en valencià i pensar-s'ho bé abans de llançar-se a l'aula en valencià,

perquè el terreny que ha de trepitjar podria ser conflictiu, a priori no sap com hi anirà. Són problemes que s'estalviaria senzillament fent la classe en castellà. Entremig de les dues opcions la casuística pot arribar a ser molt variada. Fer la classe en valencià però contestar en castellà les persones s'entesten a preguntar-li en castellà; canviar provisionalment de llengua si hi han males cares entre l'alumnat i tornar al valencià en un altre moment posterior i encalmat, si els ànims s'assossequen; impartir en castellà els grups de teoria i en valencià els de pràctiques...

«...la teòrica formalment és en castellà i es compleix en gran part dels casos però després en les pràctiques, com no hi ha una comunicació unilateral dels professors sinó que és més integració entre els xiquets... ací la cosa es desdibuixa, es desdibuixa vol dir que és molt natural, cada un parla la llengua que vol i ací sí que hi ha molts professors que no tenen inconvenient a fer les pràctiques en valencià. Per dos raons, primer, perquè saben que molts dels xics es van a dirigir a ells en castellà i per tant podran contestar en castellà i segona, perquè el nivell de llenguatge que necessiten utilitzar és molt més col·loquial i per tant no se senten tan incòmodes a l'haver de fer un xicotet esforç, mentre que la teoria, que és una situació com més formalitzada, requereix un nivell de competència lingüística més gran que la gent o no té o no se sent còmoda.» E2

«...tot el que siga docència, la gran majoria sí que es fa en castellà, després, lo que són pràctiques, com hi ha diversos grups llavors si que hi ha grups en castellà i grups en valencià, ací podria haver-hi una distribució millor, però es continua guanyant per golejada...» E8

D'altra banda, potser per la mateixa insuficiència del marc jurídic en no determinar els deures que se'n deriven per a uns, del dret d'uns altres a fer docència en valencià, les universitats han evitat que la seua política lingüística puga ser entesa, clarament, com una acció de la mateixa institució universitària, que fa les classes en valencià, sinó que, pel contrari, sovint és percebut com si es tractara d'iniciatives individuals d'uns professors o professores que fan ús del seu dret a expressar-se en valencià.

«...normativa no en tenim, el que passa és que hi ha ajudes, hi ha ajudes al departament i a la facultat quan es fa docència en valencià.» E5

«...la normativa del uso del valenciano de la Comunidad Valenciana, cualquier alumno o cualquier profesor tiene el derecho de expresarse en cualquiera de las lenguas oficiales, lo que ocurre es que el hacer un grupo en valenciano sí que ha favorecido que los profesores impartan la docencia en valenciano,...» E4

«...la gent no s'involucra en l'ús del valencià i des de dalt tampoc s'involucren ni ajuden, indiferència absoluta.» E5

En aquest sentit, l'existència de línies o grups en valencià preestablerts es visualitza més clarament com una iniciativa normativa de la institució universitària, o més exactament, com la resposta de la universitat a les peticions de docència en valencià de l'alumnat que van marcar la creu en aquesta casella a l'imprés de matrícula. No ocorre exactament així a la Universitat Jaume I on, com véiem en l'apartat de consideracions preliminars d'aquest informe, la política general no consisteix a fer línies sinó deixar que el professorat voluntàriament s'adscriba a fer docència en valencià. No obstant això, entre l'alumnat de l'UJI, generalment, aquestes iniciatives es veuen també com el resultat d'un doble dret d'alumnat i professorat a rebre classes i a impartir-les en valencià. En qualsevol cas, tant en un cas com en l'altre, tant si hi ha línies com si no n'hi ha, si no existeix un professor o professora que s'ofereix a impartir la seua matèria en valencià la classe es farà en castellà.

«...dificultats en el sentit que depén de la voluntat del professor, i clar, si tens professors que tenen voluntat tindràs valencià i sinó no tindràs,...» E9

«...jo a l'hora de matricular-me preferisc en valencià però moltes vegades per falta de... t'has d'aguantar i tampoc és que em queixe..., t'ofereixen l'oportunitat si pots i tens temps d'horaris i la resta de... l'agafes... cada departament està d'una manera, en genètica són tots castellanoparlants, per què?, perquè la majoria dels professors vénen de fora, són gent que ha vingut de Madrid, catedràtics, i clar, és totalment diferent de biologia, que quasi tot és en valencià, en estes coses els professors influïxen molt en el món que tu t'introduïxes.» G2

«...la norma diu "si és possible, que hi haja un altre en valencià", però no pots obligar el professor a fer-lo en valencià... També és el que passa moltes vegades, que tens algun grup en valencià i des del departament han enviat una persona que no tenia facilitat, que no són valencinoparlants...» E8

Així doncs, en qualsevol dels casos, el professorat té la clara percepció que dins d'una regulació institucional més o menys imprecisa, la iniciativa i la responsabilitat ha de partir sempre del mateix professors o professores.

«...l'oferta en valencià es dona en assignatures a sol·licitud o a oferta **individual** dels departaments, hi ha professors que estan capacitats per a fer-ho i sempre que es justifique que hi ha un grup en número suficient del que estableix esta universitat... tenim un grup en química en valencià, en primer, un grup nombrós, però **es deu més a la possibilitat del docent de poder oferir-lo que a un projecte conjunt d'Escola** ...però no hi ha un projecte». G3

«...sí, hi ha normatives però moltes vegades no es compleixen i la gent tampoc... els alumnes tampoc protesten, és a dir, en molts grups de docència, en algunes assignatures hi ha un grup en valencià, val? Si el professor vol fer-lo en valencià bé, però moltes vegades el professor no el fa en valencià i no passa res, a lo millor hi ha algun alumne que protesta però... "és que jo no se valencià i a mi m'han dit que tinc que fer-lo en valencià i cal fer-lo en valencià... i a mi m'han dit que cal donar esta assignatura en valencià però com no sé no la done en valencià i ja està" ...és més voluntarista, és un tema més voluntarista, que la normativa es compleixca... no, no...» E2

«...la normativa diu que quan hi ha més d'un grup, un grup ha de ser en valencià... sí, això és clar, però a l'hora d'obligar que açò es complisca no hi ha ... no es complix, és voluntari, si el professor ho vol fer ho fa i sinó... en este departament, per exemple, en este departament hi ha assignatures que tenen diversos grups, doncs... nosaltres sí que a l'hora de repartir la docència el professor que s'encarrega d'eixa docència sap valencià, ho fa en valencià i fa la classe en valencià, cursos en valencià i tot... però és perquè nosaltres pensem que cal fer-ho així, si l'alumne té dret i en este departament hi ha professors capacitats i volen fer-ho, es fa, però en altres departaments jo tinc coneixement que no es fa així.» E2

Val a dir que tot el professorat valencianoparlant és bilingüe i tan competent en castellà que a vegades ho és més que en valencià, per tant, podria prendre (triar/escollir) perfectament l'opció no conflictiva —no conflictiva en materials, ni en terminologia, ni en enfrontaments amb l'alumnat, sense preocupació per eventuais avaluacions negatives d'alumnat bel·ligerant, sense haver de justificar res als companys i companyes de departament, econòmicament més rendible i laboralment més còmoda—, però és evident que l'opció pel valencià d'aquest professorat no és el resultat d'un càlcul racional, que en termes laborals seria injustificable, sinó d'un compromís ideològic, identitari i personal.

«...això del valencià és un fet molt més voluntari i més ideològic que una altra cosa.» E2

També és cert que, una vegada s'ofereix una assignatura en valencià, la universitat la justifica i generalment hi dona suport, ja siga per la seua política de línies o grups en valencià, o perquè en la publicació formal —web, taulers...— de les assignatures es fa constar la llengua en què serà impartida.

«...llavors hi ha vegades que ve molta gent i diu "es que claro... es que el profesor lo da en valenciano"... i jo li dic "mira, és que això està posat..., nosaltres ho tenim publicat, en el nostre tauler d'anuncis va l'assignatura amb el programa i en quin idioma dona l'assignatura el professor, llavors, si és una assignatura obligatòria no et queda més remei que engolir-te-la, encara que siga en valencià, això és clar, però si és una optativa és el que tu dius, agafant una que no siga en valencià, una altra...", però abans hi havia més gent que impartia les classes en valencià que ara...» E21

Certament, en absència d'un requisit lingüístic d'ingrés a la docència universitària o almenys a la carrera docent, que permeta determinar amb major exactitud la plantilla de professorat disponible per a fer docència en valencià, les polítiques lingüístiques vigents depenen en última instància de la voluntat i la iniciativa del professorat. També és cert que els serveis lingüístics donen formació i suport al professorat i a l'alumnat que la necessiten i a vegades, fan pressió als departaments perquè els criteris d'ús en la docència, establerts per la mateixa universitat, es complisquen

amb certa fidelitat i rigor. A les universitats on es desenvolupa una política de línies o grups en valencià, a vegades, la no aplicació o la inadequada aplicació d'aquests criteris genera una immediata tensió amb els departaments implicats, si és objecte de reclamació o crítica per part dels serveis lingüístics.

«...ací ja partim d'una desigualtat absoluta, i el professorat no està motivat, no està motivat, ni tenen... i les noves places que es creen no aporten eixe perfil en valencià, ...caldria fer campanyes de conscienciació, perquè hi ha gent que sí que es trau el mitjà o el superior per a traure's una oposició però després no ho parla..., i clar, això també és lamentable...» G4

«...en la meua facultat s'han estabilitzat les qüestions d'oferta i demanda a un nivell raonable i ja no se'ls veu així, no ho sé, però jo crec que això seria una qüestió a meditar sense buscar culpables, sinó que tractant de buscar iniciatives que ens facen valorar al servei de política lingüística com algú que ens ajuda i ens dona eines i oportunitats, i estic convençut que per a començar, els titulars dels departaments deuriem parlar d'ells com a companys i no com a adversaris, però bo... crec que sí que és una cosa que potser valdria la pena.» E3

L'alumnat i el PAS també capten i visualitzen determinades campanyes de promoció de l'ús que els indiquen, ni que siga en temes perifèrics, si la posició institucional és més o menys favorable.

«en la meua... tots els anys fan estadístiques, tant per cent d'alumnes estrangers, etc., i tenen un servei lingüístic que es diu CAL que està en el soterrani, però clar, normalment d'eixe servei t'assabentes perquè el professor de l'assignatura, per exemple, el professor d'anglès diu... "anem al CAL i ...", però és molt interessant perquè tenen prestatgeries d'inici, intermedi, avançat... etc... i per descomptat valencià. Llavors en el CAL de l'UJI estan totes les llengües juntes, valencià, alemany... El CAL és el "centre d'autoaprenentatge de llengües, llavors allí no tens cap professor, és tot perquè tu ho aprengues pel teu compte, això és el que diem un nivell intermedi,...

—...a la meua, si per exemple vols fer algun tipus d'idioma que no siga valencià has d'anar-te'n al Mestalla, al centre d'idiomes, i si vols fer valencià et pots quedar en el teu campus. Nosaltres sí que tenim cursos del CAL i sí que pots fer classes i més...

teòriques, fer l'examen, tindre el títol, fan activitats, cine en valencià, les entrades són gratuïtes, ... també teatre, la veritat és que sí que donen l'oportunitat de conèixer-lo però clar, has de buscar-lo, a l'hora del teatre i del cine, si no t'assabentes, si fas el curs de valencià, també, però les activitats així un poc que més molen, per dir-ho d'alguna manera, les tenen com més per a ells... més tancades...

—...a l'UJI també. El teatre, per exemple dius "és que no sé qui m'ha dit que hi ha teatre i si vas... 'o et veus la postal al fons de... que posa... "Cicle de cine en la UJI..." i dius "vaja"... i normalment quan ho veus anunciat ja s'ha passat... No li donen gens de publicitat...

—... Ara per exemple en la nostra universitat està la "nau del xiquet", és una plaga, està tot ple de xiquets, ... i parlen en valencià, els monitors els parlen en valencià, simplement perquè estiguen els xiquets ací quan els pares treballen.» G2

Però tothom sap que l'ús docent, administratiu i investigador és el que realment compta i és ací on s'ha de demostrar quina és realment l'actitud de la institució.

«...aquí lo que existe es que tú puedes desdoblar el grupo por ejemplo a partir de... no sé si son 80 alumnos, y sin embargo en el caso de valenciano, con que tengas 20 ya puedes hacer un grupo, con lo cual claro... favorece que haya grupo en valenciano, lógicamente.» E4

No és estrany, per tant, que el professorat que fa la docència en valencià senta que recau sobre ell, fins i tot individualment o personalment, el pes de la normalització. Ni ens ha de sobtar que tinga també el convenciment ferm que ningú li ho valora ni li ho reconeix. Com si volguera provocar l'autoconvenciment, en el seu discurs necessita reiterar-se que es tracta d'una tasca institucional, que figura als Estatuts, que hi ha normatives, que la universitat disposa de serveis lingüístics... Possiblement, perquè en la seua quotidianitat això no és tan fàcilment visible, en el dia a dia se sent tot sol. Potser la universitat decideix una política, però els conflictes quotidians no els viu la institució sinó el professorat individualment. El que conviu amb l'alumnat és ell i si hi ha problemes són per a ell. Ningú diu mai «si l'alumnat o els altres

professors i professores plantegen problemes que vagen a formular-los als serveis lingüístics», és a ell o a ella a qui li'ls formulen. D'altra banda, és plenament conscient que moltes altres activitats del PDI, potser que al seu parer menys importants, s'incentiven obertament, la investigació, direcció de tesis, però no així o no de la mateixa manera, l'esforç que comporta la docència en valencià.

«...és difícil, però des del punt de vista al menys institucional, intentar suavitzar totes les polèmiques, és a dir, no fer guerra d'una cosa que deuria ser natural, sempre hi ha gent disposada a alçar-se en peu de guerra per qualsevol cosa, no fomentar eixos enfrontaments, almenys amb el valencià, jo crec que és un gran error, és a dir, perquè no s'aconsegueix més que engrescar a la gent i ja hi ha gent que el tema se'l pren d'una altra forma i "ara em van a obligar a estudiar valencià?"... perquè mira, obligar no però si..., segur que no és una qüestió d'obligar si hi ha un xicotet incentiu, ací ja no se sentiria el personal tan obligat.

Jo, és una assumpte que sempre m'ha estranyat, és a dir, del punt de vista que el valencià és la llengua pròpia de la universitat, el mateix és que el professor faça l'esforç o no el faça, està clar que en determinades disciplines cal fer un esforç per a donar la docència en valencià, els materials et costen més d'aconseguir, moltes coses te les has de traduir tu mateix, els professors no tots... si són de la generació meua, diguem, no han tingut la sort d'estudiar el valencià en el col·legi, la formació és afegida, l'has de tindre tu, potser a casa s'ha parlat el valencià de tota la vida però tu no saps escriure'l, ni saps potser tècnicament les paraules que són en la disciplina que tu impartixes, llavors ací hi ha un esforç afegit que mai no s'ha recompensat i per a mi això és un error, és un error, perquè és una manera de fomentar-lo en primer lloc, i en segon lloc que la persona estiga contenta, és a dir, "jo estic fent un esforç que d'alguna manera..." , encara que siga una xicoteta reducció de crèdits en el cas del PDI..., qualsevol cosa, d'alguna manera se'm reconeix, la Universitat m'està dient "valorar l'esforç que vosté està fent"» E1

Recompensar econòmicament la docència en valencià seria un recurs, potser no tant per estimular a la participació d'un nombre més elevat de professors i professores, com perquè el professorat actualment implicat vera que se'ls reconeix l'esforç i es valora el que estan fent, de la mateixa manera com es valoren

amb incentius altres esforços investigadors o docents, més quan hi ha altres activitats que formen part de la seua activitat professional i sí que s'incentiven.

«...incentivar econòmicament...de fet hem intentat introduir-ho en el mecanisme d'avaluació de la docència, això ho hem considerat, ara, sí que crec que això en alguns membres de la comunitat universitària pot generar alguna queixa, però jo particularment crec que no seria mala idea i crec que potser... de la mateixa manera que altres esforços d'un altre tipus es valoren..., jo crec que no seria..., i crec a més que la nostra universitat podria plantejar-s'ho, en alguns casos, tampoc es pot fer de manera generalitzada però al final reconeixen que el que fa un esforç addicional ha de tindre algun tipus de consideració addicional, i una manera podria ser eixa, no té perquè ser una quantitat molt gran però un reconeixement en l'avaluació docent o en un altre tipus de coses...

...perquè no pots dir que no per al valencià... i en canvi creure que a més és bo fer-ho per a l'anglès..., és veritat que hauria de ser una quantitat mòdica en el sentit que fora suficient estímul però que al final no s'acabarà com passa en la politècnica, "jo l'agafe perquè vull els diners però després m'importa molt poc que siga en castellà, en anglés o en el que siga"». E3

Altres incentius docents o investigadors al PDI es controlen i supervisen amb detall per la universitat, però no sempre es fa amb les assignatures efectivament impartides en valencià i aquelles altres que només ho són nominalment. En aquest sentit, el fet que en alguna universitat la docència en valencià no estiga supervisada amb el mateix rigor que altres activitats professionals, s'interpreta com un senyal de manca de valoració de la llengua per part de la institució i com un greuge comparatiu per a aquell professorat que amb esforç personal impulsa la normalització docent del valencià.

«... és a dir, moltes vegades s'utilitzen estratègies per a convèncer l'estudiant perquè no proteste i assumisca la docència en la llengua en què no està oficialment assignada la universitat no sols ha de donar el certificat, ha d'oferir grups en valencià i després fer un seguiment... jo diria un control que eixes matèries s'impartixen en la llengua en què s'oferixen, hi ha estudiants que protesten i que fan reclamacions, per què?, perquè no tenen reconeguts eixos drets, s'han matriculat en un idioma que...» G4

«...teòricament en els papers l'assignatura és en valencià però la realitat és que l'assignatura és de qualsevol manera menys en valencià i a més això té un... problema afegit que esta Universitat dóna un incentiu al professorat que fa la classe en valencià,... no en diners personals per a ell però sí en el seu pressupost, que té un incentiu monetari i per tant ací hi ha casos que estan fent trampes, són mentides i... això tampoc... és a dir, si que agafen l'incentiu... però no ho fan, l'incentiu es dóna perquè eixa assignatura es dóna en valencià però després ningú comprova si és veritat o no i si hi ha protestes... a mi no em consta que a ningú li hagen llevat l'incentiu perquè hi hagen hagut protestes... és un incentiu que et donen, que ingressen i que tu et pots gastar..., és el capítol tal... no sé quin capítol és però és per a material, per a comprar llibres o comprar coses de papereria, gastos normals que pot tindre un professor en la seua ensenyança, però no té perquè gastar-s'ho en coses relacionades amb el valencià, s'ho pot gastar en el que vullga, entra dins d'un sac» E2

L'existència d'una oferta de grups en valencià, regulada normativament, constitueix una línia de resistència fonamental en aquells contextos socials on el valencià ha quedat molt malmés i on, per a redreçar-se, necessita d'un suport decidit per arribar a gaudir dels mínims des dels quals puga avançar de nou. En aquests casos en què el temps corre en contra, un esforç institucional decidit es veu com una qüestió urgent. En altres àmbits territorials, en canvi, on s'aplica el requisit lingüístic d'accés a la universitat i el col·lectiu de professorat que actualment imparteix en valencià és relativament significatiu, fer una política lingüística de suport al professorat que pot i vol acollir-se, sense haver de fer línies, pot no ser necessàriament una opció negativa. Lògicament, els problemes de finançament que arrossegueuen les universitats valencianes poden constituir una amenaça per a la llengua vulnerable.

«...yo no sé si la tendencia en los últimos años será que haya un grupo en valenciano, lo cual es mucho más caro para la Universidad, o en esta crisis de la financiación de las universidades públicas y tal... y ahora que la mayoría de las universidades públicas intentan abaratar costes, que se tienda a lo que hacen en otras universidades catalanas, etc..., pues que el Rector diga que cada profesor hable el idioma que quiera y que por lo tanto no tiene que haber un grupo..., lo que pasa es que en el contexto sociológico

de la Universidad de [...], yo no sé si ese sistema será perjudicial para el valenciano, es decir, la existencia del grupo de valenciano asegura que hay docencia en valenciano, si se deja a la libertad del profesorado, yo no sé... por lo menos en esta generación, si eso cuajarà o perjudicará al valenciano.» E4

Els resultats de l'enquesta anteriorment presentats, són ben eloqüents quant a les notables diferències existents entre les cinc universitats públiques valencianes i encara que totes estan necessitades d'una intensificació de la seua política normalitzadora, unes ho estan més que altres. Les baixes intensitats d'ús d'algunes universitats no haurien de ser un argument justificador d'un baix nivell d'estímul redreçador sinó, més aviat al contrari, de la diversificació de les mesures i la seua necessària intensificació, especialment en l'ús docent, administratiu i institucional.

«...no, la normativa, como todo, la normativa del uso del valenciano de la Comunidad Valenciana, cualquier alumno o cualquier profesor tiene el derecho de expresarse en cualquiera de las lenguas oficiales, lo que ocurre es que el hacer un grupo en valenciano sí que ha favorecido que los profesores impartan la docencia en valenciano, es decir, en la Universidad de Alicante no está muy extendido o por lo menos en esta facultad, que el profesor entre en el aula y empieza a hablar en valenciano en un grupo que siempre se ha impartido en castellano, no lo ha hecho nunca nadie, ningún profesor, sí que lo han hecho alumnos de hacer el examen en valenciano y el profesor no les ha planteado ningún problema, pero no hay una tradición de que el profesor imparta la clase en valenciano, por eso para fomentarlo es que se hizo ese grupo que ha contado con mucho respaldo del rectorado, de un departamento que tiene la Universidad de normalización lingüística y que por lo tanto ha favorecido a base de estímulos al profesorado, etc... el que existiera ese grupo y luego, a parte, hay una normativa que además el grupo cuando es en valenciano puede ser más reducido con lo cual a efectos de promoción de profesorado y de número de plazas, etc... los departamentos lo han visto interesante y por eso se ha hecho así. El que haya un grupo en valenciano durante todos los cursos no existe en todas las facultades, ésta yo creo que es en una de las pocas en las que existe.» E4

En canvi, com hem vist en el capítol anterior, sempre influït per la perspectiva discursiva des de la qual es contempla la realitat,

en determinats àmbits es considera necessari fer classes de valencià, però no s'ha fet explícita una programació paral·lela o simultània que avance a impartir a més de classes «de valencià», classes «en valencià».

«...l'equip directiu de la universitat ha pres la decisió que en tots els títols de grau, els nous títols adaptats a Bolonya a partir no de l'any que ve sinó del següent, totes les titulacions hauran d'oferir com a assignatura optativa entre altres, el valencià, però com una assignatura optativa en tots els graus a implantar en la universitat. Una assignatura per a aprendre el valencià, m'imagino que serà el nivell mínim de valencià, de totes maneres, una assignatura optativa, de sis crèdits, però se'ls deixarà que l'alumne tinga la voluntat de sol·licitar-la o no sol·licitar-la, concretament se n'oferien tres, una el valencià, dos la igualtat i tres les relacions en l'empresa, eixes tres assignatures optatives formaran part d'un projecte comú per a tota la universitat, no eixirà l'anglès, per exemple.» G3

Pel que fa a la vulnerabilitat del valencià, és tan extrema que hi ha qui el categoritza com a llengua estrangera.

«...això de la llengua estrangera, però això ha sigut un centre que ha posat dins d'una matèria de llengua estrangera ha posat llengües, i entre altres llengües ha posat el valencià... com a llengua estrangera.

—...i l'informe del vicerectorat?

—...no, en realitat a l'informe del vicerectorat ja se li diu..., en l'informe tècnic ja es diu que eixa matèria s'ha de dir llengües, perquè a banda de les llengües estrangeres està el valencià i es pot oferir castellà especialitzat...» G6

14. LA QÜESTIÓ DE LA DOCÈNCIA DE L'ANGLÉS I EN ANGLÉS

Quan la situació docent del valencià ja semblava complicada, la percepció predominant és que l'entrada en escena de l'anglès la fa encara més intricada. Per al PDI els fronts lingüístics oberts no es limiten al castellà i el valencià, sinó també, i de manera important, a l'anglès. Plantejar-se seriosament fer docència en valencià és, molt sovint, incrementar significativament el temps dedicat a la docència en el conjunt de la seua activitat laboral, ja bastant exigent en terminis, en calendaris de lliurament, etc. L'anglès també l'incrementa, el que passa és que el temps dedicat a l'anglès és d'una gran rendibilitat curricular i, pel contrari, resulta difícil trobar justificacions per a dedicar aquest temps al valencià, potser per això hem trobat que 1 de cada 3 professors o professores donarien la seua docència en anglés, sense cap problema.

«...però bo, investiguem en castellà igual que parlàvem de la docència, en castellà, l'única cosa és que per a poder publicar hem de traduir-ho a l'anglès, i no en qualsevol anglés... La majoria de problemes que posen les revistes internacionals és per l'anglès, no per la investigació en si, sinó pel que has fet de l'anglès en l'article, i en la majoria dels casos els rebutjos no són per la investigació o per com l'has plantejada, no, no, és per com tu t'has expressat amb l'anglès... En el meu departament hi ha una professora que dóna anglés acadèmic per a professors, per a ponències, per a comunicacions, per a articles..., i eixe curs està que no dóna abast per la quantitat de gent, ...és el que comentàvem abans quines coses cal impulsar, açò ho vol la gent perquè la gent al que aspira és a publicar eixe article en una revista del major impacte possible, i que tot açò et servisca per a tindre un sexenni i d'eixe sexenni poder optar a una càtedra... la safanòria i la vara, és com va... però tot el que és digne de merèixer puntuació i en una revista d'impacte, tot és en anglés, absolutament tot és en anglés, no hi ha una altra opció...» G3

La vulnerabilitat del valencià fa previsible que l'anglès pot tenir, a curt termini, una presència docent superior a una de les llengües

oficials de la Comunitat Valenciana i llengua pròpia de diferents universitats, impulsat com està per una pressió creixent des de determinats discursos socials i des de diversos sectors del professorat. En el cas de l'anglès no es repara a donar facilitats.

«...en la Miguel Hernández ... todas las clases se imparten en castellano, al menos en periodismo. Sí que es verdad que en algunas asignaturas los alumnos tienen la posibilidad de hacerlo en valenciano... por ejemplo con los ejercicios más prácticos, las redacciones y demás, **no la enseñanza** pero sí la conversación, el trato personal con ellos se hace en valenciano, lo hace esa persona, la tutora. En cuanto al resto de la asignaturas se hace todo en castellano, de hecho creo que se está apostando más incluso por..., **se está haciendo más con la oferta de inglés**, intentamos incluir la asignatura de inglés y se rechazó, hemos intentado incluir dos asignaturas nuevas para el año que viene en inglés, creo que era ética y la otra no lo recuerdo, y si no recuerdo mal se han rechazado, entonces, a través de conferencias, a través de los ciclos de congresos que vamos organizando a lo largo de todo el año que son muchos y de ruedas de prensa que a lo mejor dentro de las asignaturas incluimos, como formación complementaria, ahí es donde incluimos la formación en inglés, entonces algunos ponentes vienen, tienen que dar la charla y la dan en inglés, alguna persona la traduce y ellos son los que tienen que comprenderlo sin más. En valenciano..., al menos este año, **algún ponente que se ha expresado en valenciano** y no ha habido ningún tipo de problema,... En cuanto a los profesores está claro, o sabes inglés o sabes inglés... Yo he estado hablando con bastantes alumnos sobre este tema... sí, porque es algo que se les hace mucho incapie desde primero, entonces..., ¿resistencia a clases en inglés?, habrá, pero creo que tienen una mentalidad bastante abierta en ese sentido» G3

«...ací la discussió que hem tingut de la rebaixa dels crèdits ha sigut totalment deixar la llengua estrangera totalment fora del sistema universitari, entenent que si l'alumne té interès ja ho aprendrà, l'han llevat de totes les carreres i en la politècnica crec que

ens queda, per a totes les titulacions, una optativa ...estem ara en període d'al·legacions, a veure si podem fer algo... però ara la postura oficial és que l'alumne aprenga o que vinga ja amb l'anglès. Ara bé, **s'exigeix per a tindre el títol de Grau, el nivell B1**, ...sí, és un tipus mitjà ...aquell xaval que no acredite abans d'acabar els estudis el tindre eixe nivell, acreditat de manera oficial, no podrà rebre el títol de la universitat... [quan al professorat] d'un departament d'uns 120 enginyers i arquitectes, aproximadament, crec que un percentatge de no més d'un 10% seria capaç de tindre el nivell per a poder fer una classe en matèries d'este tipus amb un anglès correcte, no més d'un 10%..., i haurien de ser extraordinàriament seleccionats, però a eixe problema caldria afegir-li, i estic convençut, que ni tan sols l'1% dels alumnes seria capaç de seguir eixa assignatura en este idioma,... [si es vol implantar] d'una forma rigorosa, per a iniciar tu hauries de col·locar primer, un examen d'admissió d'eixe senyor a eixa titulació, perquè demostre que té almenys un mínim d'anglès, i el professor també ... perquè tu pots saber anglès per a fer les teues comunicacions, per al teu treball professional, però una altra cosa és donar docència, i manejar el que és el llenguatge acadèmic, anglès acadèmic per a professors» G3

En qualsevol cas, que plantejar-se fer docència en anglès té una gran difusió ho demostra que moltes vegades es relaciona amb la presència d'Erasmus, cosa d'entrada, clarament contradictòria amb el sentit i les pretensions d'aquest programa europeu, d'afavorir experiències interculturals i adquirir coneixements acadèmics en la llengua o llengües del país receptor. Per tant, la freqüència amb què es repeteix aquesta referència als Erasmus, alhora tòpica i incongruent, és significativa de l'amplia difusió que té aquesta qüestió.

«...fer classes en anglès, jo crec que això té molt bona premsa sobretot perquè nosaltres tenim un nombre d'alumnes Erasmus important, probablement ara rebem 100 estudiants, molts d'ells són gent que vénen amb un coneixement de castellà que normalment..., encara que ha vingut algun amb coneixement de valencià, però quasi tots en castellà, que els permet defensar-se però sense molts luxes. Jo crec que tindre un grupet, això estaria bé, però també és veritat que ... fer un grup en anglès sencer seria un poc complicat, jo crec que seria una bona idea, hi ha gent que ho va-

lora, hi ha gent que diu que hi hauria gent disposada a donar les classes en anglès.» E3

També es relaciona amb el procés de Bolonya.

«...si lo de Bolonia se hace como parece que está planteado, espero que haya más movimiento, desde luego, yo entiendo que la gente que venga de fuera, valenciano va a ser muy difícil ni de que vengan con conocimientos ni de que los adquieran, como mucho traerán algún conocimiento de castellano, y lo que todos van a saber hablar va a ser el inglés, entonces...» E6

Com hem vist al capítol anterior, exigir el valencià com a requisit per a la docència és una acció que oscil·la entre l'estupidesa i la imposició autoritària. Curiosament en canvi, tocant a l'anglès els mateixos condicionants els semblen d'allò més natural, tot i ser una llengua estrangera.

«...ya faltan profesoras de postín como para encima decir "si no sabes el valenciano no" ...» G1

«...què fem en les comissions de contractació?, per exemple, jo que en presidisc moltes,... quan contractem tot el que són associats i tal, de l'idioma..., perquè res, res, jo el necessite per a ports, per a ferrocarrils, per a carreteres, per a no sé què i immediatament me'n vaig a veure que ha fet de ports, que ha fet de ferrocarrils i carreteres, però no vaig... no perd ni un minut a saber si parla l'anglès o si no parla l'anglès,... però potser un individu que sap un poquet menys de ferrocarrils que este, però no obstant això es maneja l'anglès i este no, doncs optaré per este i que m'estudie un poquet de ferrocarrils, ja es posarà a l'altura, si ser professor i saber de ferrocarrils és una cosa totalment distinta, hi ha molta gent que sap molt de algo però és incapaç de transmetre-ho,...» G3

No hi falten, però, veus discrepants que no veuen racionalitat en aquestes mesures i en canvi, els preocupa que repercutisquen negativament en la normalització del valencià. La actitud anglòfila que creuen veure en els òrgans de govern de les universitats, unida a les dificultats i les resistències que hi ha per avançar amb la docència en valencià, pot acabar sent una seriosa amenaça de retrocés en la normalització.

«..., ara diuen que el 5% de la matèria cal donar-la en anglés i a mi no em pareix imprescindible, perquè si a més volem que vinguen de fora, que tinguem Erasmus, i no sols Erasmus, professors-investigadors, i estudiants d'altres llocs, jo pense que l'anglés és molt prescindible,... Tampoc és tan normal en altres països que els professors donen classes en la llengua d'un altre país.» G4

«...l'amenaça fonamental, jo crec que tant en la Universitat com fora d'ella és el que déiem abans, hi ha una presència dominant de l'anglés que pot inclús acabar entrant en l'aula i... bo... no és el cas nostre perquè tenim molts alumnes però en titulacions xicotetes pot acabar pensant-se si el fer dos grups... es fa al final un en castellà i un altre en valencià o un en castellà i l'altre en anglés.» E3

«...estem en els temps de la globalització com saben dels mitjans de comunicació i de la utilització del castellà, i eixa també és una manera de reprimir l'ús de la llengua, de llengües més minoritàries.» G4

O, si més no, es motiu de preocupació i de debat.

«—...nosaltres tenim assignatures en anglés, no sé si són vint i pico grups que es donen en anglés, tant per a alumnes d'Erasmus com per a alumnes nostres que volen atrevir-se a cursar una assignatura en anglés. El problema de l'anglés és que necessita finançament diguem... no de diners però sí de crear grups que a vegades no són molt nombrosos i per tant això és un esforç que la Universitat ha d'assumir, els cursos en anglés ixen finançats diguem...

—...no, l'anglés no va en perjudi de res, perquè sempre és diguem "adicional"... El que dius tu pot ser, si hi ha dos grups i un és castellà i l'altre... potser han de triar entre valencià o anglés..., això hauria d'estar finançat, tant el valencià com l'anglés de forma separada i poder haver-hi tres grups, en les assignatures que haguera suficient, això seria l'ideal...» E9

No es pot oblidar que en el món universitari la investigació i la docència van de la mà, en la mesura que el treball d'investigació ha de ser la base d'una bona docència. En aquest sentit les valoracions solen ser contundents.

«...és que ací pràcticament, la investigació que es pot publicar en tecnològica, jo diria que el 98% l'única possibilitat que tens és en

anglés directament, i si tu vols algo que tinga importància, influència i de qualitat, en anglés. Tu pots mirar en algun tema, en els temes que jo treballe, perquè... no tinc cap revista, cap mitjà on jo puga publicar que no siga en anglés, tu pots mirar i les 20 revistes en què jo podria publicar algo són totes en anglés, en castellà no hi ha cap, cap. I en valencià... sí, però en alguna revista de divulgació... res més, en lo nostre, absolutament res.» E2

«...l'àmbit de la investigació... ací jo crec que és una batalla molt difícil de guanyar... Ara es continua publicant en castellà i potser si tinguérem més revistes de publicació en valencià, alguna cosa es podria aconseguir perquè evidentment no tota la investigació que es fa pot acabar en revistes d'impacte, però sí que és veritat que l'objectiu de la ciència és donar-se a conèixer i és cert que els equips d'investigació, sobretot quan volen fer treballs més importants i més tal... ho porten a revistes estrangeres.

Les revistes en castellà es queden per als moments inicials, per a eixes coses que per la raó que siga no acaben d'arribar a revistes angleses i per tant... coses potser d'un caràcter més professional, que sí que pots donar-ho a conèixer en la comunitat, coses del col·legi professional o... encara així és complicat, s'ajunten totes les coses que he dit abans, falta de bibliografia, falta de recursos però sobretot en els incentius de la investigació, investigar vol dir donar-se a conèixer... i ací nosaltres tenim una gent pròxima, estem pròxims a dos revistes, una en castellà i una altra en valencià i pràcticament les dos tenen les mateixes dificultats per a tancar números, pot haver-hi una diferència curta però estem parlant del mateix, es poden comparar, al final la gent el que vol és anar-se'n a les revistes de prestigi i desafortunadament d'eixes no hi ha en valencià i en el nostre àmbit en castellà hi ha unes 3-4, no n'hi hauran més.

Una altra cosa és l'ús intern, ... però el que és la part de la investigació que es fa visible, això..., inclús la pròpia redacció dels projectes d'investigació, com saps que poden acabar en mans d'un avaluador de qualsevol part de la Unió Europea i tal... quan demanes un projecte a la conselleria, ni tan sols a ells els l'envies en valencià perquè ràpidament ho van a enviar a un avaluador extern..., això és complicat..., és cert que tenim una massa crítica d'investigadors en una sèrie d'universitats importants però com no són els destinataris de la nostra investigació perquè la comunitat científica és més àmplia...» E3

Sembla que l'única eixida que veuen és la creació de publicacions científiques electròniques de prestigi i que es publiquen en les dues versions, en valencià i en anglés.

«...la doble versió... almenys en mitjans electrònics seria fàcil, el problema de les edicions en paper és que s'encareixen molt, però les edicions electròniques sí que podrien fer-ho..., de fet la revista esta que et dic en valencià moltes vegades el que fa és traduir articles que ha rebut en castellà. Això és així, que per molts idiomes i per moltes educació trilingüe que el nostre govern vol, els xics que ens arriben al grau quan els dius "açò cal dir-ho en anglés", et posen una cara molt rara, quan estan ja en el doctorat... i total són quatre pàgines en anglés..., però costa molt.» E3



CAPÍTOL VI
CONCLUSIONS

15. RECULL DE RESULTATS

- a. Competències en valencià en el SUPV
- b. Usos lingüístics amb la família
- c. Usos lingüístics amb amistats i «companyes i companyes de pis»
- d. Usos lingüístics de compres i amb persones desconegudes
- e. Usos lingüístics amb els mitjans de comunicació
- f. Usos lingüístics en la lectura
- g. Usos lingüístics en les relacions informals
- h. Pràctiques lingüístiques en la docència
- i. Pràctiques lingüístiques en la investigació
- j. Usos escrits administratius
- k. Usos informàtics
- l. Importància atorgada a les diverses llengües
- m. Actituds lingüístiques al SUPV
- n. Evolució prevista del valencià
- o. Drets lingüístics i valoracions dels serveis lingüístics universitaris
- p. Ús dels serveis lingüístics universitaris

16. CONCLUSIONS

15. RECURS DE RESULTATS

a. Competències en valencià en el SUPV

Quant a la llengua en què va aprendre a parlar la població universitària destaca la reducció del monolingüisme valencià d'origen i l'increment del bilingüisme en l'aprenentatge en la llengua inicial, tot i que el monolingüisme castellà d'origen es manté en nivells molt similars entre les generacions. La dada més rellevant és que l'estudiantat del SUPV van aprendre a parlar en valencià, sol o juntament amb el castellà, en un 41,1% dels casos; el PDI en un 28,5% i el PAS en un 25%, una diferència entre l'estudiantat i la resta de població universitària que pot apuntar un canvi en els models familiars de transmissió: el professorat més lligat a un model monolingüe, l'estudiantat a un model bilingüe.

El diferencial de coneixement d'origen respecte al coneixement actual, és cobert, entre estudiantat i PAS, per l'estudi, de manera que pràcticament el 90% d'ambdós col·lectius han estudiat valencià. La major part de l'alumnat l'han estudiat a l'institut. Per tant, podríem pensar que, tot i no ser la primera llengua de tot l'estudiantat, pràcticament tothom en té coneixements. Tanmateix, el PDI no arriba a compensar aqueixa diferència, ni de lluny, i al remat, és el col·lectiu amb menys formació en valencià: poc més d'un de cada tres professors o professores disposa d'un nivell acreditat de coneixements de valencià mitjà o superior; un 55% del PAS, en canvi, té reconegut el nivell mitjà o el superior. En qualsevol cas, la població universitària amb nivells de coneixement acreditats té, encara, molt de marge per millorar.

La competència oral passiva és pràcticament universal en el SUPV, siga entre estudiantat, PDI o PAS. En el pitjor dels casos, 9 de cada 10 persones que formen part de les institucions universitàries públiques valencianes entenen el valencià bastant bé o correctament. Les institucions amb majors dificultats, en aquest nivell competen-

cial, són la UA i la UMH, en les quals les respostes de comprensió correcta són significativament inferiors a les de les altres tres universitats públiques valencianes. Amb tot, la població que declara no entendre gens el valencià no supera mai el 5%, en general, en cap estament universitari, ni en cap institució, en particular, independentment de l'origen territorial de la persona entrevistada

Quant a les competències orals actives de l'estudiantat (8 de cada 10) superen les dels professors i professores (quasi 7 de cada 10), que també són superades per les del PAS (74,4%). Per tant, el col·lectiu amb menys competències per parlar en valencià és el de PDI. Amb tot, podem dir, en relació a les competències orals, que els intercanvis parlats entre membres de qualsevol col·lectiu del sistema universitari públic valencià (SUPV) podrien desenvolupar-se, com a mínim, en un 70% dels casos en valencià (només 1 de cada 3 PDI o PAS procedent d'Hispanoamèrica declara no entendre gens el valencià).

Les competències escrites passives són pràcticament les mateixes entre el PDI i l'estudiantat i lleugerament més elevades entre el PAS (93,4%): de mitjana, almenys 9 de cada 10 membres de les universitats valencianes públiques, siguen del col·lectiu que siguen, diuen saber llegir el valencià correctament o bastant bé, en comparació amb el 50,9% de la població valenciana (2005). Entre el PDI de la UV-EG i de l'UJI un 95% i un 96,3%, respectivament, mentre a la UMH un 21,2% el llegeix amb dificultat o no sap llegir-lo. Per tant, l'edició i circulació de documentació, siga administrativa o acadèmica, en valencià no hauria de generar problemes de comprensió dels seus continguts, pràcticament, entre cap dels col·lectius als quals s'adreça

Encara que a molta distància de la mitjana de la població valenciana, un 38,1% de l'estudiantat de la UMH diu no saber escriure

gens en valencià, o fer-ho amb dificultats, a molta distància de la segona universitat amb més problemes per desenvolupar aquesta competència, que és la UA amb el 29,7%. En conjunt, l'estudiantat del SUPV declara saber escriure en valencià correctament o bastant bé en un 76,7% dels casos, mentre que la població en general declarava el 2005 aquest nivell competencial només en un 29,9% dels casos, i quasi la meitat (49%) declarava no saber-ne gens.

Només un 56% dels professors o professores, en canvi, es declaren amb competències per escriure en valencià. La plantilla de PDI amb menys competències d'escriptura en valencià és la de la UMH (34,2%), en aquest cas acompanyada de la UPV (46,4%). A l'UJI, però, ens trobem amb el 78,2% de PDI que diu saber escriure correctament o bastant bé el valencià, quasi tants com estudiantat (80,6%). Quant al PAS, pràcticament 7 de cada 10 treballadors i treballadores són capaços d'escriure correctament o bastant bé en valencià. Una capacitat que en cap de les universitats del sistema públic valencià baixa del 50%

Troblem competències passives pràcticament universals, tant orals com escrites, la qual cosa justificaria que cap membre de la comunitat universitària hauria de canviar de llengua (del valencià al castellà) per fer-se entendre per un altre membre de la comunitat universitària, per escrit o oralment. Així mateix, si més no tècnicament, les competències escrites passives, també pràcticament universals, permetrien que la comunicació escrita interna en el SUPV es fera tota en valencià.

El col·lectiu universitari amb majors competències és l'estudiantat, seguit del PAS. Per tant, és el col·lectiu de PDI on més dificultats competencials actives i passives hi ha quant al valencià. És especialment destacable el nivell competencial del personal d'administració i serveis de la Universitat Jaume I, ja que les competències en valencià, orals o escrites, actives o passives, són pràcticament universals entre aquest col·lectiu. Pel que fa a l'estudiantat, les branques d'estudi introdueixen poques diferències, tot i que es concentra la distanciació entre l'estudiantat d'arts i

d'humanitat, amb més competències, i l'estudiantat d'enginyeria i d'arquitectura amb menys.

S'ha posat de manifest, de forma molt contundent, que l'origen territorial de les persones entrevistades és una informació d'extrema rellevància a l'hora d'establir l'estructura competencial en valencià de la població universitària valenciana. Així, ha quedat clar que la població que procedeix de la zona d'Alcoi-Gandia-Dénia, de la zona de València i de la zona de Castelló, així com la procedent de Catalunya i les Illes Balears, presenten competències lingüístiques en valencià significativament per damunt de la mitjana. En un segon nivell apareix la població nascuda a l'AM de València, seguida de prop per la població que procedeix de l'àrea d'Alacant. Hi ha un tercer nivell competencial, ocupat per la població procedent de la zona castellanoparlant del País Valencià. I, finalment, trobem molt pròximes entre si, pel que fa a les més escasses competències en valencià, la població que prové de la resta d'Espanya no catalanoparlant i d'Hispanoamèrica.

b. Usos lingüístics amb la família

La població universitària valenciana prové de llars monolingües en valencià en una freqüència que oscil·la entre el 22% i el 25%, segons el col·lectiu universitari a què es pertany, i entre l'11% i el 43%, si prenem en consideració, a més a més, la universitat on s'està. Així mateix, prové de llars monolingües en castellà en una freqüència que oscil·la entre el 59% i 67%, segons el col·lectiu, i entre el 46% i el 84%, si hi incloem les diferències segons la universitat on s'està.

En el SUPV, l'estudiantat que parla sempre en valencià a la casa materna només arriben a un 25%, és a dir, només 1 de cada 4 estudiants i estudiantes del SUPV parla sempre en valencià a la casa materna. El monolingüisme en castellà a la casa materna és màxim entre l'estudiantat de la UMH, amb el 77,3%; mentre que el mínim el trobem entre l'estudiantat de l'UJI, amb un 47,6%. En qual-

sevol cas, la universitat castel·lonenca és l'única on la proporció de monolingües en castellà a la casa materna és inferior al 50%.

El percentatge de PDI del SUPV que declara parlar sempre en valencià amb la mare (amb el pare el percentatge és pràcticament el mateix) és pràcticament idèntic al de l'estudiantat que declara parlar sempre en valencià a la casa materna: un 25,4% en el cas del PDI, un 25,7% en l'estudiantat. Amb tot, el monolingüisme castellà amb la mare és lleugerament superior entre el PDI: 2 de cada 3 professors i professores són monolingües en castellà en les relacions amb els pares. Aquesta proporció puja per damunt del 80% entre el professorat de la UMH (82,1%) i cau fins a quasi el 50% entre el professorat de l'UJI (53,4%).

En les relacions amb els fills i filles (els qui en tenen, és clar), el PDI de la SUPV usa només el valencià en una proporció inferior a la que ho fan amb els pares i mares. És a dir, hi ha una reducció de la transmissió intergeneracional de relacions familiars monolingües en valencià entre el PDI del SUPV, en passar d'un 25% que declara que parla sempre en valencià amb els pares i mares a un 20% dels que diuen que parlen sempre en valencià amb els fills i filles. Tanmateix, també hi ha un lleuger retrocés en la transmissió intergeneracional de relacions monolingües en castellà: per tant, entre el PDI de la SUPV es produeix un creixement en la transmissió intergeneracional del bilingüisme. Aquesta reducció intergeneracional del monolingüisme en castellà es produeix significativament entre el PDI de les universitats de la ciutat de València i de Castelló, però no tant a les universitats pròximes a la ciutat d'Alacant.

L'estructura de relacions lingüístiques del PAS del SUPV amb els pares i mares és bastant similar a la que presenta el PDI: poc més d'un 20% declara parlar només en valencià amb la mare mentre que 2 de cada 3 (67,7%) diuen parlar només en castellà amb ella.

També, com passava amb el PDI, les relacions monolingües en valencià es redueixen en la transmissió intergeneracional (de pares i mares a fills i filles) entre el PAS. Amb tot, podríem dir que la

reducció intergeneracional de les relacions monolingües en castellà es més elevada entre el PAS que entre el PDI. De fet, entre el PAS, d'un 68% que declara parlar només en castellà amb la mare passem a un 57% que declara parlar només en castellà amb els fills i filles (entre el PDI es passava del 66% al 61%). Així, el creixement intergeneracional del bilingüisme és més elevat entre el PAS que entre el PDI.

Si comparem els usos lingüístics a les llars de la població universitària podem assenyalar que són molt similars: 1 de cada 4 (estudiantat) o de cada 5 (PDI i PAS) són monolingües en valencià en la llar familiar, i entre el 55% i el 62% són monolingües en castellà. Si cal introduir-hi matisos, direm que les llars familiars de l'estudiantat són lleugerament més favorables als usos del valencià i que les llars familiars dels PDI més tendents als usos del castellà. I, d'altra banda, cal destacar les enormes diferències territorials que apareixen: els usos familiars de la població universitària de la UMH o la UA difereixen molt dels de la població universitària de l'UJI. Aquestes diferències estan molt relacionades amb l'origen territorial de les respectives poblacions universitàries.

c. Usos lingüístics amb amistats i «companys i companyes de pis»

Quan passem a l'àmbit de les relacions amb les amistats, s'observa una tendència a la reducció de les relacions monolingües valencianes a favor de les relacions bilingües, i es mantenen constants les relacions monolingües castellanques importades de la llar d'origen. Així, les relacions monolingües en valencià cauen del 22-25% familiar, a unes freqüències que oscil·len entre 8,9% del PDI i el 17,1% de l'estudiantat.

Els estudiants i les estudiantes del SUPV resideixen en llocs amb pautes lingüístiques similars a les experimentades a la llar materna, amb una lleugera tendència cap als usos bilingües en la transmissió. Aquesta tendència bilingüe és màxima entre l'estudiantat de

la UV-EG, que passen de declarar que parlen només en valencià a casa dels pares un 35% a dir que parlen només en valencià a la casa on viuen durant el curs un 27%: aquesta diferència fa augmentar els diversos nivells de bilingüisme, atés que l'estudiantat que declara parlar només en castellà varia a penes un punt, d'un entorn a l'altre.

Pel que fa a les relacions amb les amistats, resulta un major creixement del bilingüisme, en comparació amb els usos a la casa materna. De fet, es redueixen els usos monolingües tant del valencià com del castellà: sobretot d'aquest darrer. Amb tot, la freqüència en què els estudiants i les estudiants del SUPV es relacionen amb les amistats només en castellà quasi triplica la freqüència dels que declaren relacionar-se exclusivament en valencià amb les amistats.

Quant al PDI, la presència del monolingüisme en valencià és testimonial, mentre que el monolingüisme en castellà en les relacions amb amistats és present en quasi un 50%. El cas més cridaner es dona entre el PDI de la UMH on el monolingüisme valencià és pràcticament inexistent en les relacions amb amistats, mentre que quasi 3 de cada 4 (72,8%) declaren ser monolingües en castellà en aquestes relacions.

El nivell de monolingüisme en castellà amb amics i amigues és molt similar entre estudiantat i PDI; tanmateix, el monolingüisme en valencià en aquesta mena de relació és significativament més present entre la població estudiantil que entre el PDI

Entre el PAS del SUPV, en comparació amb l'estudiantat i el professorat, es dona una major tendència cap al castellà en les relacions amb les amistats. I en això el personal d'administració i serveis de la UA s'assembla més al de la UMH, que el PDI i l'estudiantat.

Així, es produeix una tendència del monolingüisme cap al bilingüisme, quan passem de les pràctiques lingüístiques en les relacions familiars a les pràctiques en les relacions d'amistat, en tots els col·lectius universitaris: una reducció del monolingüisme que afecta especialment el monolingüisme valencià.

d. Usos lingüístics de compres i amb persones desconegudes

Quan les relacions es tornen més impersonals, com ara quan es va de compres o es relacionen amb persones desconegudes, aleshores s'observa una tendència a la reducció del bilingüisme a favor del monolingüisme castellà, tot mantenint el monolingüisme valencià importat de les relacions d'amistat. Aquesta regla no s'aplica a la població estudiantil, que redueix, dràsticament i directament, les seues pràctiques monolingües en valencià, amb les amistats, a favor de les monolingües en castellà amb les persones desconegudes i de compres. Val a dir que aquest comportament diferencial pot ser explicat pels nivells diversos de partida. El PDI i el PAS ja ha reduït el seu monolingüisme valencià familiar en les relacions amb les amistats, per convertir-lo en bilingüisme en les relacions amb persones desconegudes o de compres; ja només resta reduir el bilingüisme a monolingüisme castellà. En el cas de l'estudiantat, aquesta reducció del monolingüisme valencià d'origen no es produeix amb les amistats, però es produeix amb la gent desconeguda, sense passar pel pas intermedi del bilingüisme.

Els usos monolingües valencians de l'estudiantat, quan va de compres o es relaciona amb persones desconegudes, resten com a usos quasi testimonials, per sota del 10%. El nivell de monolingüisme en castellà s'eleva a una expressió màxima: 2 de cada 3 estudiants i estudiantes del SUPV parlen només castellà quan van de compres. Un percentatge que augmenta en l'entorn urbà alacantí, on 8 de cada 10 estudiants i estudiantes parlen sempre castellà quan van de compres, i es redueix lleugerament en l'entorn urbà castellanenc.

Els usos monolingües en castellà del PDI també creixen respecte als àmbits familiars i d'amistats. Amb tot, el monolingüisme del PDI en castellà és inferior al monolingüisme castellà de l'estudiantat en aquests àmbits de relació secundària

Aquest comportament també s'observa entre el PAS, el monolingüisme castellà del PAS se situa a nivells molt similars als del PDI i l'estudiantat

Els usos monolingües en castellà creixen a nivells que ronden els 2/3 de la població universitària valenciana, tot i que són bastant més reduïts entre la població universitària de l'UJI, siga estudiantat, PDI o PAS, mentre que són màxims entre la població universitària de la UMH. Aquest monolingüisme castellà és més elevat entre l'estudiantat que entre el PDI i el PAS.

Si entre la família i les amistats es reduïa el monolingüisme valencià a favor del bilingüisme, entre les amistats i les persones desconegudes es redueix el bilingüisme a favor del monolingüisme castellà, i es manté el monolingüisme valencià al nivell de les relacions amb les amistats.

La població estudiantil presenta els mateixos nivells de monolingüisme castellà en les relacions amb persones desconegudes que quan van de compres, mentre que entre el PDI i el PAS el monolingüisme castellà és lleugerament menys present quan van de compres. Una diferència que interpretem com a resultat de les diferències en l'estabilitat residencial d'uns i altres.

L'edat de les persones entrevistades no introdueix diferències que es puguen destacar entre el PAS, però sí entre el PDI, en el qual podem constatar la reducció de la presència del valencià segons ens aproximem a les generacions més joves. Però és l'origen territorial de les persones entrevistades, la dimensió que més diferenciació interna introdueix pel que fa als usos del valencià.

e. Usos lingüístics amb els mitjans de comunicació

Als mitjans de comunicació audiovisuals ens trobem amb un escàs ús de les ràdios autonòmiques que emeten en valencià-català; tanmateix, els usos de les televisions catalanes, les que fan tota

la seua emissió en la nostra llengua, es troben bastant escampats entre la població universitària valenciana, molt especialment entre el professorat, pel que fa als col·lectius, i a l'UJI, pel que fa a les universitats.

Sobre la freqüència amb què s'escolta Ràdio 9 o Catalunya Ràdio, dues emissores públiques que fan les emissions en valencià, les dades ens indiquen que el seguiment d'aquestes dues emissores és molt escàs entre la població universitària. De fet, el col·lectiu que declara escoltar-les amb més freqüència és el del PDI i a penes supera el 6% el nombre de professors i professores que declaren escoltar alguna d'aquestes dues ràdios freqüentment. Si hi afegim aquelles persones que diuen escoltar-les esporàdicament, tenim que, entre el PDI un 26% escolten, amb freqüència o esporàdicament, Ràdio 9 o Catalunya Ràdio, entre l'estudiantat són un 21% els que ho fan, i entre el PAS un 20%.

Entre l'estudiantat, és el de l'UJI i el de la UPV els que amb més freqüència declaren escoltar-les; entre el PDI són, però, els de l'UJI i la UV-EG; mentre que entre el PAS són els de la UPV i els de la UV-EG.

El seguiment freqüent de les cadenes que emeten només en valencià, això és, TV3 i Canal 33, més que triplica el de les ràdios, especialment entre l'estudiantat i PDI. Torna a ser el PDI el col·lectiu que declara veure aquestes televisions amb més freqüència, amb un 18,8%. Una freqüència que és significativament més elevada entre el PDI de l'UJI i de la UV-EG, que se situa al voltant del 25%.

f. Usos lingüístics en la lectura

Els hàbits de lectura de la població universitària valenciana ens situen davant una imatge segons la qual podem dir que: 1 de cada 5 estudiants i estudiantes llegeix amb freqüència llibres en valencià, mentre que 1 de cada 4 no llegeix mai llibres en valencià; entre el PDI, en canvi, cal destacar que entre el PDI del sistema universitari valencià són més freqüents les lectures en anglés que les lec-

tures en valencià. Les llengües diferents al castellà, a l'anglès i al valencià són molt poc freqüents; mentre que entre el PAS, tot i que coincideix que el castellà és citat per pràcticament el 100% entre les dues llengües que predominen en les seues lectures, pel que fa al valencià aquest eleva la seua presència, en comparació amb el PDI, a un 58,3%, per davant de l'anglès que és citat per un 31,2% entre les dues llengües que predominen en les lectures. Així, per al PAS del SUPV, l'ordenació de llengües de lectura és castellà-valencià-anglès. En aquest cas, cal destacar que la UV-EG es troba, darrere de la UMH, al capdavant de les universitats pel que fa a les citacions amb menys freqüència del valencià com la llengua de lectura del PAS. I destaca també el fet que a l'UJI la presència de citacions del valencià s'aproxima a la del castellà. Tot això en un context en què el castellà es constitueix en la llengua universal de lectura entre la població universitària valenciana.

Així doncs, les principals diferències en els usos orals i escrits en valencià fora de la universitat estan relacionades amb l'origen territorial de les persones entrevistades, siguen del col·lectiu universitari que siguen, com ja ho estaven les competències i l'aprenentatge del valencià. Entre el PDI també hi ha diferències segons l'edat, de manera que les generacions més joves redueixen significativament, en comparació amb les més majors, els seus usos vinculats al valencià. La resta de variables, com ara la branca d'estudis, el grau de doctorat o el tipus de contracte (funcionarial o laboral) no ens indiquen pautes regulars de diferenciació que ens permeten establir alguna mena de relació amb les pràctiques.

g. Usos lingüístics en les relacions informals

Les pràctiques lingüístiques en valencià de la població universitària estudiantil, en les seues relacions informals entre si i amb el PDI i el PAS, al si de la institució són menys freqüents que les que es fan fora de la universitat amb la família o amistats, mentre que les del PDI són molt similars a les que mantenen fora de la comunitat universitària amb la família o les amistats i les del PAS són

més freqüents que les que mantenen fora de la universitat amb amistats o la família.

Les pràctiques lingüístiques monolingües en les relacions informals dels col·lectius universitaris segueixen lògiques diferents segons es tracte de monolingüisme valencià o monolingüisme castellà. Mentre el monolingüisme valencià està més relacionat amb l'opció lingüística de la persona emissora, el monolingüisme castellà està més relacionat amb l'opció lingüística de la receptora.

En conseqüència, entre un 8% i un 11% declaren mantenir usos monolingües valencians, i entre un 46% i un 53% declaren pràctiques monolingües castellaneres. És destacable que el col·lectiu de PAS representa la part de la població universitària amb un usos lingüístics del valencià, tot i que febles, més pròxims a la normalització del valencià, liderats sobretot pel PAS de l'UJI, al qual se li exigeix el requisit lingüístic per accedir-hi; mentre que el col·lectiu amb unes pràctiques lingüístiques lleugerament més allunyades de l'avanç dels usos del valencià és el del PDI.

h. Pràctiques lingüístiques en la docència

Pel que fa als usos lingüístics del valencià en la docència, la immensa majoria de l'estudiantat del SUPV rep les classes només en castellà, en canvi els estudiants i estudiantes que reben tota la docència en valencià són summament escassos. El 53,7% rep totes les classes en castellà, en canvi, el model de línia en valencià, en la qual totes les assignatures són impartides en valencià, és pràcticament inexistent. De fet, només un 1,8% de l'estudiantat del sistema públic universitari valencià declara rebre totes les classes en valencià. Sembla que la UV-EG és la que ofereix més oportunitats, i així i tot arriba a un esquifit 3,8% de l'estudiantat.

Podem dir que el model docent de la UMH és monolingüe en castellà, atés que pràcticament la totalitat de l'estudiantat (97,4%) declara rebre totes les classes en castellà. En el pol oposat hi ha l'UJI, on només declara aquest extrem un 26,4%, cosa que signifi-

ca que almenys un 73,6% rep alguna classe en valencià. També la UV-EG ocupa un lloc destacat: 2 de cada 3 estudiants i estudiants d'aquesta universitat declaren rebre alguna classe en valencià.

Només l'estudiantat de l'UJI i de la UV-EG declaren rebre la meitat de les classes o més en valencià amb una freqüència significativa, un 32,6% i un 34,8% dels casos. És a dir, 1 de cada 3 estudiants i estudiantes de l'UJI i de la UV-EG declaren rebre la meitat o més de les classes en valencià. La resta d'universitats obtenen respostes molt baixes: 5,4% la UA, 0,8% la UMH i 11,2% la UPV.

Aquests resultats són consistents amb l'escàs nombre de professorat que atén les classes en valencià. Les respostes del PDI són bastant coincidents amb les de l'estudiantat pel que fa a l'oferta docent en valencià, ja que trobem que quasi 2 de cada 3 professors o professores del sistema universitari públic valencià declaren no haver fet mai classes en valencià. A més a més, dels que declaren haver-ne fet alguna, la meitat diuen que han impartit classes en valencià 5 anys o menys. I podem afegir que d'aqueixa tercera part que diu haver fet classes en valencià, un terç (32,3%) declara que enguany (el curs 2008/09) no en fa cap, i menys d'una quarta part (23,9%) diuen fer-les totes aquest curs. Per tant, podem calcular, amb aquestes dades, que durant el curs 2008/09 al voltant d'un 8% de tot el professorat del sistema universitari públic valencià impartia totes les classes en valencià i que al voltant d'un 20% de tot aquest professorat feia alguna classe en valencià en aqueix curs.

Podem dir que l'oferta de cursos en valencià és curta i la plantilla disposada a assumir aqueixa docència és escassa. A més a més, a l'escassa oferta de cursos en valencià, cal afegir la freqüent ruptura del compromís que els converteix, en molts casos, en un curs en castellà, més del 40% del PDI, concretament un 42,4%, que fa classes en valencià es passa majoritàriament al castellà quan algun estudiant o estudianta es dirigeix al professorat en aquesta llengua, només 1 de cada 3 professors i professores (36,6%) es mantenen en el valencià i davant d'aquests incompliments, la resposta més habitual és la passivitat per part de l'estudiantat. No

obstant això, hi ha marge per a l'ampliació de la disponibilitat de PDI que assumisca docència en valencià.

L'ordre de raons adduïdes per fer classes en valencià són la identitat i les conviccions del professorat, la demanda i els drets de l'estudiantat, les necessitats del departament i els avantatges instrumentals aconseguits pel mateix professor o professora, mentre que les raons adduïdes per no fer classes en valencià van encapçalades per qüestions instrumentals i de formació, i en alguns casos també per causes relacionades amb l'organització docent.

En conjunt, segons l'estudiantat, el monolingüisme valencià és menys freqüent a l'aula que en les relacions de l'estudiantat amb el PDI fora de l'aula, però també el monolingüisme castellà, atés que el PDI de les universitats públiques valencianes ajusta els seus usos lingüístics als de l'interlocutor amb major freqüència en les relacions establertes durant les tutories que en aquelles que es desenvolupen durant les classes.

Quant a l'ús escrit, sembla, tanmateix, com si la relació amb la institució universitària més que promoure l'ús escrit del valencià el que aconsegeix és frenar la ja minoritària tendència de l'estudiantat a utilitzar-lo. De fet, només entre el 6% i el 7% del PDI declara usar sempre el valencià en els seus materials, en la pissarra, en les transparències o en els exàmens. Per contra, 2 de cada 3 professors i professores, entre un 60% i un 62%, declaren usar sempre el castellà en aquests materials. Per tant, en les pràctiques docents escrites la presència del valencià és encara més escassa que la seua presència oral, a causa fonamentalment de la poca aportació escrita en valencià que fa el mateix PDI.

Les pràctiques escrites en valencià del PAS de les universitats públiques valencianes són més freqüents que els usos escrits del conjunt del PDI del sistema. Això significa que, atés que també són superiors els usos escrits de l'estudiantat, podem dir que el col·lectiu del PDI del SUPV és el que, en termes generals, menys usa el valencià, siga en la comunicació oral, o en l'escrita, siga en la docència, en la investigació o en l'administració.

L'origen territorial és una constant de diferenciació també en els usos lingüístics, com ho era en les competències, en canvi l'edat no introdueix cap mena de diferència destacable, excepte en el cas del PDI, en el qual podem observar certa tendència que les generacions més joves usen menys el valencià. Entre l'estudiantat, la diferenciació introduïda per la branca d'estudi és significativa sobretot per distingir l'estudiantat d'arts i d'humanitats de tota la resta, però molt especialment del de la branca d'enginyeria i d'arquitectura.

i. Pràctiques lingüístiques en la investigació

En la recerca, el valencià no sols competeix amb el castellà com a llengua vehicular de l'activitat investigadora, oral o escrita, sinó que l'anglès obté una posició destacada, en competir amb el castellà com a llengua hegemònica, i desplaça el valencià cap a posicions pràcticament testimoniales. En la publicació de la recerca, segons passem de comunicacions d'accés més restringit a comunicacions d'accés més obert la presència del valencià es va reduint encara més i la del castellà augmenta.

Segons les declaracions del PDI, quasi la meitat (48,8%) no usa mai el valencià en les seues reunions amb col·legues per a la recerca, mentre que quasi una quarta part (24,8%) declara usar-lo amb molta freqüència. Una dada que contrasta amb els usos declarats de l'anglès en aquestes reunions, ja que un 40% declara usar-lo amb freqüència, mentre que un 31,3% diu que no l'usa mai. Així resulta que el valencià ocupa una posició inferior a l'anglès en les reunions de recerca que realitza el PDI del sistema universitari públic valencià.

És destacable el fet que les universitats que declaren usos de l'anglès més freqüents en els treballs d'investigació són també les universitats que usen més habitualment el valencià, la UV-EG i l'UJI, però els usos de l'anglès en l'àmbit de l'activitat investigadora superen els usos del valencià i són superiors entre el PDI doctorat.

Podem dir que els membres del PDI tenen com a llengua preferent de publicació dels resultats de la seua investigació el castellà, i en segon lloc, però a molta distància, l'anglès. De fet, tres de cada quatre professors i professores (el 73,2%) declaren el castellà com a llengua més utilitzada, en primer lloc, en la seua producció escrita, mentre que un 16,4% diu que és l'anglès, en canvi, en el model lingüístic de l'àmbit investigador del SUPV el valencià resta pràcticament exclòs, la producció científica en valencià del PDI és tan escassa que quasi mai supera el 5% com a llengua preferent. L'anglès és assenyalat com la llengua preferent, per davant del castellà, quan es tracta de producció científica, en general, i d'articles, en particular; mentre que el castellà manté l'avantatge, respecte a l'anglès, quan es tracta de comunicacions, ponències, conferències i llibres

j. Usos escrits administratius

Tres de cada quatre professors i professores diuen que es dirigeixen per escrit a l'administració universitària en castellà, és a dir, es dirigeix en valencià amb major freqüència que ho fa amb l'estudiantat en la docència. En aquest aspecte el PDI de l'UJI destaca en assegurar, en un 28,4% dels casos, dirigir-se en valencià a l'administració de la universitat, mentre que el PDI de la UMH només ho fa en un 1,4% dels casos

Dos de cada tres PAS del SUPV (entre el 60,4% i el 68,9%) declara que escriu preferentment en castellà qualsevol mena de document administratiu. La presència del valencià es va reduint i la del castellà augmenta, segons passem de comunicacions d'accés més restringit a comunicacions d'accés més obert.

En aquest punt, convé destacar la significativa diferència del personal d'administració i serveis de la universitat castellanenca respecte a la resta de PAS del SUPV, com ho hem vingut fent amb altres usos lingüístics. En aquest apartat d'usos administratius, la distància és esfereïdora, duplica o més que duplica, segons com,

la del PAS que més usa el valencià en segon lloc, el de la UV-EG. I destaquem aquesta dada, per rellevant, però també per assenyalar el paper que pot tenir en aquest resultat el fet que l'UJI exigisca el requisit lingüístic per accedir a les places que convoca. Un apunt que ha de fer pensar sobre la pertinència de perfilar lingüísticament les places, no només de PAS, sinó també de PDI.

Siga com siga, les pràctiques escrites en valencià del PAS de les universitats públiques valencianes són més freqüents que els usos escrits del conjunt del PDI del sistema. Això significa que, atés que també són superiors els usos escrits dels estudiants als del PDI, podem dir que el col·lectiu del PDI del SUPV és el que, en termes generals, usa menys el valencià, siga en la comunicació oral, o en l'escrita, siga en la docència, en la investigació o en l'administració.

k. Usos informàtics

Les preferències lingüístiques pel castellà respecte al programari ofimàtic són comunes i manifestades per més del 80% del PDI del sistema universitari públic valencià, mentre que les preferències lingüístiques pel valencià són manifestades per aproximadament entre un 10% i un 17% del professorat.

Les preferències per l'anglès són escasses i oscil·len entre el 7 i el 10%, pel que fa al programari ofimàtic, incloent-hi navegadors i gestors de correu electrònic. Ara bé, quan parlem de programari específic de l'especialitat ens trobem que les preferències per l'anglès com a llengua de la interfície augmenten significativament, arriben a una mitjana del 37,8%, i se situen per davant de les preferències pel valencià com a llengua de la interfície del programari corresponent.

Novament, en el cas del PAS de l'UJI les preferències per programari en valencià superen sempre les preferències per programari en castellà, en tots els casos, incloent-hi els programes específics.

l. Importància atorgada a les diverses llengües

En una mena de cercle viciós, el grau de necessitat d'una llengua incideix en la seua valoració social, que incideix alhora en la seua percepció com a llengua necessària, així, en aquelles universitats on l'ús del valencià està més reglat s'ha fet més necessari i consegüentment està més valorat. És ben cert que per a valorar una llengua fem intervenir igualment uns altres criteris de caràcter simbòlic i identitari, però també donem importància a una llengua si la percebem com a necessària. Es podria dir que, fent polítiques que regulen el seu ús necessari, com ara aplicant el requisit lingüístic, perfilant lingüísticament les places, incrementant la docència i els usos administratius en valencià..., es dona un valor més alt al valencià.

Entre el PDI de les universitats públiques valencianes hi ha un 43,3% que reconeix bastant o molta importància al valencià en el seu procés formatiu, mentre que un 84% l'atorga a l'anglès. Això significa que quasi un 60% del PDI atorga poca o cap importància al coneixement del valencià, en la seua formació.

Pel que fa al PAS, hem d'assenyalar que manifesta una valoració significativament superior del paper del valencià en la seua formació, en comparació amb el PDI. En quasi el 60% dels casos (59,1%) assenjala que ha tingut molta o bastant importància. Amb tot, també es troba per darrere, en importància, del castellà, que és citat com a molt o bastant important per pràcticament tot el PAS del SUPV (99,2%, la mateixa proporció que el PDI), i de l'anglès, que té reconeguda bastant o molta importància per un 67,8% del PAS. Val a dir, però, que aquesta ordenació que situa el valencià per darrere de l'anglès, pel que fa a la importància en la formació pròpia, només és trencada pel personal d'administració i serveis de la universitat castellanenca, el qual considera en un 77,3% dels casos que el valencià ha sigut bastant o molt important en la seua formació, mentre que l'anglès ho ha sigut en un 55,8% dels casos.

Segons el PDI, per al seu futur professional són de màxima importància el castellà i l'anglès que superen, de mitjana, el 9. En el cas

del castellà s'aproxima al 10, amb un 9,6. El valencià és presentat com una llengua d'importància mitjana, amb una valoració de 6,14, juntament amb el francès, amb una valoració un punt inferior (5,11). El PAS considera lleugerament més important el valencià per al seu futur professional que el PDI.

En general, el castellà és valorat universalment com una llengua de primer ordre i importància, tant pel que fa a la formació com pel que fa al desenvolupament professional. L'anglès és considerat més important que el valencià per tots els col·lectius, excepte pel PAS de l'UJI, que el posiciona en tercer lloc, darrere del valencià.

m. Actituds lingüístiques al SUPV

Tant els usos com les competències del valencià apareixen lligades amb les actituds que es mantenen davant aquesta llengua; tanmateix, les relacions són diferents segons parlem de competències o d'usos. En el cas de les competències, el fet de no manifestar competències màximes ja apareix associat a actituds més negatives envers el valencià: és com si aquesta relació ens diguera que aquell que no coneix correctament el valencià és perquè no vol.

Tanmateix, en el cas dels usos, quan apareix un mínim ús del valencià se'ns presenta associat amb actituds positives envers el valencià, només aquelles persones que es manifesten monolingües en castellà ho fan amb actituds més aviat negatives envers el valencià; en aquest cas, el que sembla dir-nos és que l'ús del valencià, per mínim que siga, està associat a les actituds positives.

En la relació dels usos declarats amb les actituds manifestades s'observa una escala creixent que ens porta dels usos més privats i menys formals als més públics i formals en les posicions d'actitud positiva envers el valencià, de manera que aquelles persones que manifesten un usos del valencià més públics i formalitzats es troben associades amb actituds molt favorables envers el valencià.

Els principals problemes per al valencià apareixen en l'àmbit de la investigació, on la publicació de documents en valencià se'ns presenta associada a actituds molt distanciades de la mitjana, tot assenyalant un nivell d'exigència actitudinal molt elevat. És, més que evident, urgent, la necessitat de trobar suports entre totes les universitats del sistema lingüístic català per tal que la investigació i publicació en català obtinga el reconeixement curricular pertinent, així com la projecció internacional requerida, en totes les branques del coneixement, per tal que el nivell d'adhesió lingüística exigida per mantenir el seu ús habitual en la investigació no siga tan elevat i estiga a l'abast d'un major nombre de PDI.

En comparació amb el PDI del SUPV, podem dir que el PAS presenta una estructuració d'actituds una mica diferent. Entre el PDI, l'UJI i la UV-EG es distanciaven bastant de la mitjana, tot deixant el punt central a la UA, mentre que la UPV s'ubicava una mica més allunyada de la centralitat tot presentant actituds una mica més contràries al valencià que la mitjana i la UMH manifestava les opinions més oposades al valencià. Entre el PAS, però, la posició més centrada l'ocupa el PAS de la UPV, amb el PAS de la UV-EG relativament pròxim, però esbiaixat cap el pol de manifestar opinions més favorables al valencià, i el PAS de la UA més allunyat de la mitjana en el sentit d'oposar-se més freqüentment a la normalitat del valencià. En els pols trobem al PAS de l'UJI, a favor del valencià, i de la UMH, en contra.

La variable sociodemogràfica que més diferencia el PAS del SUPV en la seua composició d'actituds respecte al valencià és l'origen territorial. Així resulta que el PAS del SUPV més favorable a l'obligatorietat i el foment del valencià és el nascut a les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia i València, i el de l'UJI, mentre que el més contrari és el PAS procedent d'Hispanoamèrica, de la zona valenciana castellanoparlant i de la resta d'Espanya (no catalanoparlant), el de més de 60 anys i el que treballa a la UMH. El més favorable al valor institucional del valencià torna a ser el nascut a les zones d'Alcoi-Gandia-Dénia i València, però no al de l'UJI, sinó que

acompanyat del PAS de nivell D; mentre que els més contraris a aquest valor lingüístic institucionalitzat són, novament, el PAS procedent d'Hispanoamèrica i els que treballen a la UMH. Finalment, el PAS més posicionat a favor de la subordinació social del valencià torna a ser el procedent d'Hispanoamèrica i el que treballa a la UMH, mentre que el més contrari és el nascut a la zona de València i el nascut a la zona de Castelló.

n. Evolució prevista del valencià

Acabem de constatar que les valoracions que es fan de la utilitat del valencià en la formació i en la projecció professional estan per sota de les que es fan del castellà i de l'anglès. I, amb tot, la percepció és que l'ús del valencià més aviat seguirà igual o, fins i tot, augmentarà. Entre el PDI de les universitats públiques valencianes, un de cada tres (33,1%) pensa que els usos del valencià en la universitat milloraran, i només un 18,8% que empitjoraran. Les expectatives del PAS respecte als usos del valencià en la universitat encara són millors: un 42,5% diuen que milloraran i només un 12,5% creu que empitjoraran.

Les expectatives d'evolució del valencià són lleugerament pitjors pel que fa als usos socials del valencià que als usos a la universitat: augmenten les expectatives d'empitjorament i disminueixen les de millora.

Torna a ser el PDI de l'UJI, acompanyat aquesta vegada pel de la UPV, el que millors expectatives declara. És, però, també el PDI de l'UJI el que més empitjora les seues expectatives, acompanyat pel PDI de la UV-EG, quan passen de la valoració de l'entorn universitari, a la valoració de l'entorn social.

El PAS també empitjora les seues expectatives quan pensa en l'evolució social dels usos del valencià, en lloc de l'evolució dels usos en la universitat. Amb tot, és lleugerament més optimista que el PDI pel que fa a les expectatives de millora.

En conclusió, malgrat l'escassa valoració que fan de la utilitat del valencià, el PDI i el PAS del SUPV no pensen amb molta freqüència que els usos del valencià disminuiran, ni en la universitat, ni en la societat en general, però sobretot en la primera.

o. Drets lingüístics i valoracions dels serveis lingüístics universitaris

Entre l'estudiantat del sistema universitari públic valencià, quasi un de cada cinc (17,8%) no sap que pot usar en la universitat les dues llengües oficials.

Pel que fa a les valoracions dels serveis lingüístics de cada universitat, podem dir que en general, totes superen la mitjana aritmètica de l'escala, és a dir, totes en general aproven. Ara bé, hem de destacar que entre l'estudiantat es presenta una valoració més crítica que entre el PDI i el PAS.

Per tant, resulta que l'estudiantat presenta valoracions més crítiques que el PDI i el PAS; que en les valoracions del servei de la UMH hi ha aparents contradiccions entre l'estudiantat i el PDI, d'una banda, i el PAS, d'altra; que per a l'estudiantat el servei més valorat és el de l'UJI, per al PDI el de la UA i per al PAS el de la UMH; que el servei de la UV-EG es troba valorat, en termes relatius, més críticament que la resta per tots tres col·lectius, tot i que el servei de la UMH obté puntuacions més baixes entre l'estudiantat i el PDI.

p. Ús dels serveis lingüístics universitaris

i. Universitat d'Alacant

Entre l'estudiantat, a banda dels materials de l'agenda i els calendaris, la difusió de correctors i traductors i d'eines informàtiques,

tot i no estar entre els serveis més coneguts, presenta una taxa d'ús molt elevada.

Quant al PDI, entre els serveis amb taxes d'ús elevades, més enllà també de les agendes i calendaris, també hi ha la difusió de correctors i traductors i d'eines informàtiques, juntament amb la correcció, traducció i resolució de consultes lingüístiques i l'edició i distribució de vocabularis específics.

Entre el PAS, les taxes d'ús més elevades les tenim (a banda, novament de les agendes i calendaris) en la difusió de correctors i traductors i d'eines informàtiques, la correcció, traducció i resolució de consultes lingüístiques i els cursos de valencià.

ii. Universitat Jaume I

El ventall de serveis oferits pel Servei de Llengües i Terminologia és molt ampli. En comparar l'ús declarat i el nivell de coneixement, resulta que els usos més elevats els presenten, per a l'estudiantat, la formació a través del CAL, la difusió de recursos informàtics i la realització de campanyes.

Pel que fa al PDI, els usos més intensius es donen respecte a la difusió de recursos informàtics, l'assessorament lingüístic en anglés, la formació a través del CAL i els cursos presencials de Llengües.

El PAS, torna a presentar entre els usos més intensos la difusió de recursos informàtics, els cursos presencials de Llengües, la formació a través del CAL i, a més a més, l'assessorament lingüístic en valencià i la resolució de consultes lingüístiques.

iii. Universitat Miguel Hernández

L'oferta d'activitats de l'Àrea de Promoció del Valencià del Secretariat d'Extensió Universitària no és molt àmplia. A més a més, el nivell de coneixement que en té la comunitat universitària no és molt elevat.

En referència a les taxes d'ús, és la difusió de recursos informàtics l'activitat que més intensitat d'ús ha generat, no sols entre

l'estudiantat, sinó també entre PDI i PAS. Per al PDI, també són rellevants els usos de les campanyes, jornades i activitats i els cursos presencials.

A més a més, en el cas de l'estudiantat, trobem els cursos presencials de llengües i la correcció i traducció de textos.

I en el cas del PAS, ens trobem una elevada intensitat d'ús en els cursos presencials de llengües i en l'assessorament lingüístic en valencià.

iv. Universitat Politècnica de València

L'activitat de l'Àrea de Promoció i Normalització Lingüística més coneguda per tots els col·lectius de la UPV són els cursos de valencià.

Pel que fa a la intensitat d'usos, o el que hem anomenat taxa d'ús, tots tres col·lectius de la UPV coincideixen en el mateixos tres serveis, amb elevades taxes d'ús: la difusió de correctors i traductors automàtics, la difusió de diccionaris i vocabularis i els materials en valencià.

v. Universitat de València

L'activitat del Servei de Política Lingüística que té un nivell de coneixement més elevat tant entre l'estudiantat com entre el PDI i el PAS és la convocatòria de les proves del certificat de coneixements de valencià.

Si ens fixem en la taxa d'ús dels serveis podem dir que els tres col·lectius concentren una alta intensitat pel que fa a l'ús de les convocatòries per a l'obtenció del certificat.

A més a més, l'estudiantat també usa bastant, en relació amb el nivell de coneixement, les activitats de promoció (cinema, música...) i l'elaboració de diccionaris i vocabularis específics.

El PDI utilitza amb especial intensitat també els cursos de valencià i els específics.

Finalment, el PAS de la UV-EG usa també amb una certa intensitat els cursos de valencià, els específics i la formació a través del CAL.

16. CONCLUSIONS

No cal dir, per tan obvi com és, que les universitats públiques són peces simbòlicament molt importants en el procés de normalització i valorització d'una llengua. La seua opció i el seu comportament lingüístics són referent per a tots els valencians i valencianes, per la qual cosa recau sobre aquestes una gran part de la responsabilitat en l'èxit o el fracàs del redreçament de la llengua pròpia al País Valencià. Però també és indiscutible que les universitats del SUPV es troben fortament condicionades i limitades en el seu abast normalitzador per l'evolució general del canvi lingüístic en el conjunt del territori i en la resta de les institucions valencianes. Per a ser efectius, els avanços assolits en el sistema educatiu haurien de produir-se anàlogament en el conjunt de les institucions valencianes i del teixit social, i de manera concordant, les polítiques haurien de ser coherents en tots els àmbits de la vida social.

L'espai universitari valencià tampoc és cap model de concordança. Si alguna cosa caracteritza el SUPV quant a la situació de la llengua pròpia és la seua extrema heterogeneïtat, atés que les millores assolides en la normalització lingüística d'ençà de la promulgació de l'Estatut i de la LUEV son extraordinàriament desiguals, no solament per universitats, sinó també per centres, departaments i serveis. En qualsevol cas, el fet que es tracte d'una heterogeneïtat compartida amb moltes altres institucions valencianes no fa sinó remarcar una de les febleses més importants del peculiar procés de redreçament lingüístic valencià. Les diferències competencials i actitudinals envers el valencià internes al sistema universitari són part integrant de les que hi ha entre les diverses zones del territori valencià i —com s'ha evidenciat ja en altres estudis—, constitueixen sens dubte, un dels més importants entrebancs de l'eficiència de les polítiques lingüístiques normalitzadores aplicades.

Precisament per aquesta desigualtat, l'origen territorial de les persones entrevistades ha estat una variable d'extrema rellevància a l'hora d'explicar les pautes de comportament lingüístic de la població universitària valenciana. S'ha posat de manifest, reiteradament, que la població que procedeix de la zona d'Alcoi-Gandia-Dénia, de la zona de València i de la zona de Castelló, així com la procedent de Catalunya i les Illes Balears, presenten competències lingüístiques i nivells d'ús en valencià —així com actituds favorables a la promoció del valencià—, significativament per damunt de la mitjana. En un segon nivell ens apareix la població nascuda a l'AM de València, seguida de prop per la població que procedeix de l'àrea d'Alacant, i en un esglaó més avall, per la població procedent de la zona castellanoparlant del País Valencià. Finalment, amb puntuacions sistemàticament més escasses ens trobem, molt pròxims entre si, la població que prové de la resta d'Espanya no catalanoparlant i d'Hispanoamèrica.

Conseqüentment, l'estructura de la població de cada universitat, quant al seu origen territorial, condiona el respectiu estat actual del valencià, però també i molt significativament, el disseny, la intensitat, i l'extensió de les polítiques lingüístiques aplicades. I també condiona la convicció de la necessitat i importància de la implementació rigorosa d'aquestes polítiques per part dels diversos equips de direcció que han governat cada universitat durant aquests cinc lustres.

Fet i fet, vist des del conjunt del SUPV, els resultats ratllen per dalt de la mitjana de la població valenciana en bona part dels indicadors analitzats i, especialment, en aquells que mesuren les competències lingüístiques del personal i l'estudiantat universitari, com també en alguns dels que avaluen el nivell d'ús. Aquest nivell era d'esperar quan el que estem observant són els cinc cen-

tres superiors públics de cultura i ensenyament. Però, com déiem adés, la situació és molt desigual, de manera que hi ha departaments, serveis, centres i fins i tot alguna universitat on aquest enunciat no es compleix.

Queda clar, per tant, que les condicions de partida de cada universitat en el moment de l'inici del redreçament lingüístic universitari —que convencionalment podem ubicar en la promulgació de la LUEV— són ben diferents, en correspondència a les diverses àrees o zones sociolingüístiques del territori valencià que envolten i nodreixen cada universitat. Siga com siga, les dues universitats que fins al moment present han obtingut millors resultats, sense que aquests resultats siguin per enlluernar ningú, però a una distància significativa de la resta, són la Universitat de València-Estudi General i la Universitat Jaume I. I val la pena considerar aquest fet, justament, perquè en un àmbit central com és la docència en valencià s'han obtingut resultats semblants en ambdues universitats, tot aplicant cadascuna polítiques lingüístiques distintes. A la UV-EG s'ha aplicat la política que durant tot l'informe hem vingut anomenant de «línies», —molt semblant, amb alguns matisos diferenciadors, a la política de la UPV i de la UA—, mentre que a l'UJI s'ha fet una política basada en la iniciativa del professor o la professora. Val a dir, però, que les dades quantitatives i qualitatives produïdes ens mostren com, en la seua plasmació pràctica, totes dues polítiques acaben descansant de fet sobre la iniciativa del professorat. I, ateses les considerables dificultats que comporta impartir docència en valencià a la Comunitat Valenciana, les dades també ens adverteixen que la política de línies dóna al professorat implicat una major sensació de cobertura institucional, mentre que sense la cobertura de les línies aquestes iniciatives docents es veuen més com una opció personal que com una acció institucional.

Un qüestió diferent és l'èxit de les polítiques lingüístiques dissenyades per a normalitzar l'ús del valencià en l'administració universitària i aplicades al personal d'administració i serveis. En aquest àmbit, la política de foment del valencià de la Universitat

Jaume I, que inclou el compliment del requisit lingüístic per a accedir a la plantilla, ha donat uns resultats molt millors que les altres regulacions vigents a la resta d'universitats del SUPV, més ambigües i tímides.

Tot plegat, les dades ens mostren amb una contundència absoluta que: ni l'estudiantat valencianoparlant té garantit a hores d'ara el seu dret a rebre una docència universitària en valencià, ni el professorat disposat a impartir-la gaudeix de les condicions necessàries per a fer-ho amb normalitat i amb un nivell d'esforç equivalent al d'aquells que la imparteixen en castellà.

Els resultats obtinguts en l'apartat d'aquest estudi dedicat a analitzar les pràctiques lingüístiques en la docència evidencien com la identitat i les conviccions del professorat són, a molta distància, les raons adduïdes principalment pel professorat per a fer classes en valencià. I a més a més, en un context de dèbil reivindicació del seu dret lingüístic per part de l'alumnat valencianoparlant.

Aquesta dada és important perquè ratifica que les polítiques lingüístiques universitàries actualment vigents, més que en la reglamentació i planificació institucional, es basen en la gestió i l'impuls d'aquestes actituds identitàries i en aquesta voluntat personal del professorat, per tal d'articular a partir d'aquestes una oferta docent en valencià. Aquesta gestió de voluntats personals té, lògicament, una oferta d'abast limitat i escàs, que es reparteix per titulacions i departaments de forma summament desigual, tan desigualment com estan distribuïdes les voluntats individuals del professorat proclius al valencià. Es tracta, doncs, d'una política lingüística de base tan feble o tan resistent, com ho pot ser la voluntat i l'adhesió identitària d'aquest col·lectiu de PDI que suporta el pes de la normalització docent del valencià. En qualsevol cas, és difícilment extensible a una quantitat significativa i nombrosa de PDI.

Així, no ens ha d'estranyar que, cinc lustres després de la promulgació de la LUEV, a la UV-EG i a l'UJI els resulta ben difícilts anar més lluny dels magres resultats obtinguts fins ara. I si passa

així a les dues universitats més normalitzades, on hi ha una massa crítica de PDI fent classe en valencià superior al 20%, encara ho és molt més a la UPV i a la UA, on es parteix d'uns nivells considerablement més baixos. En aquest cas, encara que puga semblar paradoxal, el fet de tenir per davant molt més camí per recórrer no significa que siga més fàcil avançar-hi.

Tot apunta, per tant, en la direcció que, si es vol avançar més en l'equiparació de les dues llengües, les universitats hauran de reglamentar la carrera docent i planificar la creació d'una plantilla de professorat perfilada en valencià molt més nombrosa que l'actual i més homogèniament distribuïda. Si no ho fan així, el paisatge que ens mostra aquest estudi deixa veure clarament com el sostre més alt al qual es pot arribar amb les actuals polítiques es troba ben pròxim.

Pel que fa a la docència, doncs, 27 anys després d'haver-se promulgat l'Estatut d'Autonomia i amb l'experiència adquirida amb l'aplicació de les polítiques lingüístiques vigents, sembla raonable i versemblant fixar-se ja com a objectiu l'assoliment d'un SUPV bilingüe en el termini dels propers 25 anys. En un primer moment pot semblar impossible, si ho comparem amb els resultats dels 25 anys anteriors, però és un objectiu ben concret que tradueix amb claredat la pretensió d'equiparar les dues llengües oficials i de treure el valencià de la subordinació i la minorització en la docència universitària. D'altra banda, la universitat bilingüe constitueix una conseqüència lògica necessària, si es manté la pretensió d'assegurar a les persones valencianoparlants l'acompliment del seu dret lingüístic, actualment entrebancat per la persistència d'un col·lectiu monolingüe castellà resistent a la normalització del valencià.

Tal com deixa nítidament palés tant la informació quantitativa com la qualitativa obtingudes en aquesta investigació, l'actual bilingüisme asimètric és una de les causes més importants perquè no s'avance en la normalització del valencià, en produir sistemàticament majories intenses del castellà i subordinacions i ocultacions del valencià. La condició bilingüe de les persones valencianoparlants fa que un sol alumne o alumna castellanoparlant monolingüe —en tant que usa la llengua dominant— siga majo-

ritari —en el sentit intensiu del terme— en una classe on predomina a bastament l'estudiantat que parla valencià. Per això és necessària una reglamentació institucional de suport a la llengua subordinada, que a més a més és la llengua pròpia. Si es deixa que el conflicte es resolga en el lliure joc interindividual sempre s'usarà el castellà.

La sociolingüística ens explica aquest fenomen i també com les llengües normalitzades deixen de ser percebudes com a obligatòries per a ser percebudes com una cosa «natural», o, dit d'una altra manera, quan una llengua és absolutament obligatòria és quan més es socialment percebuda com a absolutament «natural», com passa amb l'anglès a Anglaterra, el francès a França o el castellà a Espanya. Portem ací aquests enunciats bàsics de la disciplina sociolingüística perquè ens ajuden a explicar i clarificar determinats nuclis conflictius que han emergit reiteradament en aquest estudi. Les universitats analitzades es troben en fases més o menys incipients i precàries quant als processos normalitzadors del valencià i és per això que en aquestes el valencià es mostra particularment vulnerable als discursos que l'estigmatitzen com una «llengua que es vol imposar» i el castellà —en aquest cas llengua absolutament obligatòria, fins i tot constitucionalment—, es veu sempre, en canvi, com la llengua «natural». La resistència a aprendre el valencià o la intolerància al fet que les persones valencianoparlants s'expressen en la seua llengua, s'amaga sovint darrere l'argument del caràcter impositiu del valencià. Discurs des del qual aquestes actituds miren de bloquejar qualsevol regulació normalitzadora.¹

Per això, qualsevol política lingüística normalitzadora del valencià, en tant que llengua actualment minoritzada, **necessita formular-se en termes de política d'igualtat**² perquè puga ser efectiva. Com

1. Aquests arguments es reiteren insistentment, tant en l'apartat d'actituds lingüístiques de l'enquesta com ara en les entrevistes obertes i els grups de discussió triangulars.

2. Salvant totes les distàncies, ens sembla pertinent portar ací una metàfora usada per Ferran Suay que ens justifica la referència implícita a la llei d'igualtat de gènere:

diu Ferran Suay (2010), «La ignorància, real o fingida, és —paradoxalment— l'argument més potent en favor de l'ús constant del castellà. I només els parlants de la llengua dels castellans poden ignorar l'idioma dels valencians, i no viceversa. “Es que el castellano, ellos ya lo saben. No les cuesta nada hablarlo, y en cambio yo tendría que aprender el valenciano”».

Per a entendre'ns, una política d'igualtat de les dues llengües tindria com a objectiu aconseguir al cap dels propers 25 anys³ una universitat valenciana bilingüe, és a dir, una universitat on el 50% de la docència es faça en valencià, distribuïda harmoniosament i equitativa per totes les àrees de coneixement de totes les titulacions i postgraus, tant en les assignatures obligatòries com en les optatives. Cal fer notar que no parlem de duplicar la docència fent dues línies íntegres, una en valencià i l'altra en castellà, sinó, tot el contrari, apuntem a una distribució docent en què el valencià estiga aleatòriament distribuït en la meitat de les assignatures, que l'alumnat haurà de cursar sense reparar en quina llengua s'imparteixen.

És a dir, el pla de política lingüística de cada universitat, entés com el pla d'igualtat de les dues llengües, haurà de preveure l'increment anual d'assignatures i de places docents lingüísticament perfilades per tal d'acabar assolint aquest 50% de la docència impartit en valencià l'any 2035. Resulta evident, atesos els baixos nivells d'oferta actual, que aconseguir aquest objectiu en 25 anys comporta, d'una banda, fixar des del primer moment el perfil de les assignatures impartides actualment en la llengua pròpia i, d'una altra, perfilar en valencià durant els primers anys una quantitat superior al 75% de les places de nova creació i reglamentar-ne la inclusió en la carrera docent del PDI del SUPV. D'aquesta manera es podran establir objectius concrets i percentatges d'augment de docència anuals en valencià i, si calia, també en altres llengües.

—«De les coses de la casa, te n'ocuparàs tu» —li diu ell.

—«I per què això? No les hauríem de compartir?»

—«Ah no! Després de tot, tu ja ens saps, i jo n'hauria d'aprendre. A tu no et costa gens».

Publicat a *El Punt*, dimarts, 30 de març de 2010.

3. Un termini menor probablement no seria factible.

Tanmateix, l'avanç progressiu de la docència en valencià, que l'alumnat haurà de cursar necessàriament, anirà convertint el valencià en llengua normal i provocarà com a conseqüència l'increment de la bilingüïtzació de l'alumnat, o si és vol dir d'una altra manera, la reducció de l'alumnat monolingüe castellà. Això permetrà l'eliminació progressiva, i simultània a l'avanç, de les línies en valencià. No cal dir que la progressió del pla te l'avantatge que tot l'estudiantat acabarà la seua formació universitària amb un alt domini del valencià i del castellà, per la qual cosa tot l'alumnat podrà disposar d'un nivell C1 de català en acabar els estudis.

L'elaboració d'aquests plans d'igualtat lingüística en cada universitat ha de comptar necessàriament amb el suport dels serveis lingüístics, el quals hauran de donar suport tècnic a les necessitats derivades del pla, al mateix temps que les universitats els hauran de proveir dels recursos humans i materials necessaris. Aquests serveis lingüístics universitaris també hauran de donar suport a les necessitats derivades de la implantació de l'espai europeu d'educació superior (EEES), atés que l'increment de la mobilitat del professorat comportarà la presència als campus valencians d'un major nombre de professorat estranger que impartirà la docència en anglés, i també que alguns professors i professores del SUPV hauran d'impartir en anglés quan es desplacen a universitats estrangeres. Quant a l'estudiantat, tots hauran d'obtenir un nivell B2 en llengua estrangera en acabar la carrera. L'aplicació del pla facilita, a més a més, una acurada i eficient gestió de la implantació de l'EEES, sense que això produísca cap perjudici sobre la llengua pròpia, que seguirà la seua expansió segons el propi pla d'igualtat. Com ara, el català, juntament amb l'anglés, constaran en el suplement al títol en implantar-se l'EEES.

Els estudiants i estudiantes que acollirà el SUPV provinents d'indrets no valencianoparlants hauran de ser informats que la seua incorporació al sistema universitari valencià comporta el valor afegit de formar-se també en llengua catalana i de l'existència de serveis lingüístics especialitzats que atendran les seues dificultats en cadascuna de les dues llengües oficials i posaran a la

seua disposició programes d'acolliment lingüístic expressament dissenyats per a l'estudiantat nouvingut.

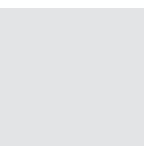
Pel que fa a la investigació i més concretament a les publicacions científiques, les universitats valencianes, de comú acord amb la resta d'universitats del sistema lingüístic català, caldria que enllestiren, amb urgència, un pla estratègic suficientment dotat financerament, per tal que la investigació i publicació en català obtinga el reconeixement curricular pertinent, així com la projecció internacional requerida en totes les branques del coneixement. Amb la qual cosa, el nivell d'adhesió lingüística al valencià exigít per mantenir el seu ús habitual en la investigació deixarà de ser tan elevat com ho és actualment i es posarà a l'abast d'un major nombre de PDI. Així mateix caldria enllestir un pla comú orientat a intensificar els programes d'aprenentatge de la llengua catalana a les universitats d'origen i també a aconseguir la presència de la llengua catalana dins la UE.

Cal dir, per últim, que la viabilitat i el bon fi d'un pla d'igualtat de les dues llengües oficials d'aplicació a les universitats del SUPV està fortament condicionat per l'evolució de la situació sociolingüística general i que, si es vol assegurar la seua eficàcia, hauria d'anar acompanyat, o produir-se en el marc, d'un pla anàleg d'abast general per a tot el País Valencià o, si més no, per a l'Administració i totes les institucions públiques valencianes.

BIBLIOGRAFIA

- Acadèmia Valenciana de la Llengua (2003): *Llei d'ús i ensenyament del valencià. Elaboració i desplegament*. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- ALCARAZ, M.; ISABEL, F.; OCHOA, J. (eds.) (2005): *Vint anys de la Llei d'ús i ensenyament del valencià*. Alzira: Bromera.
- APARICI CASTILLO, Artur (dir.) (1994): *L'ús de la llengua a la universitat*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- ARACIL, Lluís V. (1982): *Papers de Sociolingüística*. Barcelona: La Magrana.
- ARROITAJAUREGI JAIO, Begoña (2004): *La protección de datos en el ámbito de la función pública estadística*, http://www.eustat.es/document/datos/pon_20_c.pdf.
- BALDAQUÍ ESCANDELL, Josep M. (2004): *La percepció de la vitalitat etnolingüística pels joves de l'Alacantí*. Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2006): *El model de llengua i la seguretat lingüística dels joves valencians*. Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- BIBILONI, J., i JUNYENT, R. (1979): «Informe sobre l'ús del català a Catalunya, País Valencià i les Illes Balears», *Perspectiva social*, 14, pp. 161-171.
- BOURDIEU, Pierre (1979): *La distincion*. París: Les Editions de Minuit. [(1988): Ed. Taurus (edició en castellà).]
- (1985): *Qué significa hablar*. Madrid: Akal.
- (1988): *Cosas dichas*. Barcelona: Ed. Gedisa.
- CASTELLÓ, R. (2002): «Economia dels intercanvis lingüístics al País Valencià». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 16, pp. 195-216, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4037/showToc>.
- CASTELLS, Manuel (2006): *La sociedad red: una visión global*. Madrid: Ed. Alianza.
- COLOM, F. (1998): *El futur de la llengua entre els joves de València: coneixement, ús i actituds lingüístiques en els joves estudiants de la ciutat de València*. Paiporta: Comercial Denes.
- Conselleria de Cultura (1984): *Llibre blanc de l'educació a la Comunitat Valenciana*. València: Conselleria de Cultura.
- DIÉGUEZ, M. A., i GUARDIOLA, M. I. (2002): «Transmissió lingüística intergeneracional a la Marina», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 16, pp. 93-100, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4037/showToc>.
- DE MIGUEL, A. (1970): *Informe sociológico sobre la situación social de España 1970* (F. Foessa 70). Madrid: Euroamérica.
- ESTEVE, A., i ESTEVE, F. (2007): *Drets cap a la normalitat*. València: Tres i Quatre.
- HERNÁNDEZ I DOBÓN, F. (2002): «Notes sobre el valencià a València», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 16, pp. 139-146, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4037/showToc>.
- LIPOVETSKY, G. (2004): *El lujo eterno. De la era de lo sagrado al tiempo de las marcas*. Barcelona: Anagrama.
- (2007): *La felicidad paradójica*. Barcelona: Anagrama.
- MEV [Mesa per l'Ensenyament del Valencià] (2008): *Un diagnòstic de la llei d'ús. 25 anys d'aplicació, un informe d'explicació i 10 mesures d'implicació*.
- MIRA, J. Francesc (1981): *Població i llengua al País Valencià*. València: Institució Alfons el Magnànim.

- MOLLÀ, D., NINYOLES, R. *et alii*: «Informe. Estudi sociològic sobre la problemàtica sociolingüística a la Comunitat Valenciana». València: Conselleria de Cultura. [Inèdit.]
- MONTOYA, B. (1986): «Al voltant de la substitució i el canvi lingüístics. Els casos d'Elx i Alacant durant la segona meitat del segle XIX». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 6, pp. 113-126, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4027/showToc>.
- MORELLÓ, E. (2002): «Actituds de la població migrant davant l'ús del valencià: una altra perspectiva al voltant de la situació social del valencià», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 16, pp. 241-254, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4037/showToc>.
- NINYOLES, R. (1969): *Conflicte lingüístic valencià*. València: Ed. 3 i 4.
- (1971): *Població i llengua al País Valencià*. Palma de Mallorca: Ed. Moll.
- (2008): «Els reptes de la normalització: societat, economia i llengua», en ROS I PARDO, H. (coord.), *Llibre blanc de l'ús del valencià – II*. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- PAÍS, José M. (2007): *Chollos, chapuzas, changas. Jóvenes, trabajo precario y futuro*. Barcelona: Anthropos.
- PITARCH, Manel (2007): *Llibre blanc de l'ús del valencià. Estudi sociolingüístic a Vila-real*. Vila-real: Ed. Ajuntament de Vila-real.
- PITARCH, Vicent (1983): «Un cas singular de conflicte lingüístic: la situació actual del País Valencià», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 5, pp. 41-52, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4026/showToc>.
- (1984). *Reflexió crítica sobre la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*. València: Tres i Quatre.
- (2002): «La llengua catalana al sistema educatiu valencià», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 16, pp. 217-226, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4037/showToc>.
- PRADILLA, M. A. (2002): «La política lingüística contemporània al País Valencià», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 16, pp. 101-120, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4037/showToc>.
- QUEROL, E. (2000): *Els valencians i el valencià: usos i representacions socials*. Col·lecció d'Investigació Francesc Ferrer Pastor, 7. Paiporta: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Ed. Comercial Denes.
- (2002): «Un nou model per a l'estudi dels processos de substitució lingüística. L'anàlisi del País Valencià», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 16, pp. 69-84, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4037/showToc>.
- QUEROL, E., i STRUBELL, M. (2009): *Llengua i reivindicacions nacionals a Catalunya. Evolució de les habilitats, dels usos i de la transmissió lingüística (1997-2008)*. Barcelona: Editorial UOC.
- ROS I PARDO, H. (coord.) (2008): *Llibre blanc de l'ús del valencià – II. Iniciatives per al foment del valencià*. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- Saó: *25 anys de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*, monogràfic 42, setembre de 2008.
- SEGURA, M. (2008): «La gestió del multilingüisme a la Universitat Jaume I de Castelló». Comunicació presentada a l'International Conference of Multilingualism. Universitat Jaume I. Castelló del 16 al 18 de desembre 2008. <http://www.uji.es/bin/serveis/slt/triam/gmultuji.pdf>.
- (2008): «Valencià i multilingüisme a les universitats valencianes davant el repte de l'Espai Europeu d'Educació Superior», II Trobada Universitària Tirant lo Blanch. Escola Universitària de Magisteri de València, 23 d'abril del 2008. <http://www3.uji.es/~segura/escrits/escrit10.pdf>.
- (2010): citat per Zafra, I., en «La oferta genera demanda», *El País* (12-02-2010). http://www.elpais.com/articulo/Comunidad/Valenciana/oferta/genera/demanda/elpepiespval/20100212elpval_15/Tes.



SUAY, Ferran. (2008): «En legítima ignorància», *El Punt* (30-03-2010). <http://www.elpunt.cat/noticia/article/2-societat/5-societat/152522-en-legitima-ignorancia.html>

TORRES, Joaquim (1988): «Les enquestes sociolingüístiques catalanes del 1974 al 1984», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 7, pp. 57-78, <http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4014/showToc>.

XAMBÓ, Rafael (1990): «El català al País Valencià: societat i sistema educatiu», *L'Espill*, núm. 28, març 1990, pp. 33-44.

ÍNDEX DE TAULES

Taula I-1. Coneixement del valencià declarat per l'estudiantat a la matrícula segons universitat	24
Taula I-2. «Demanda» de llengües de docència per l'estudiantat segons universitat	25
Taula I-3. Llengües d'impartició de la docència (percentatge sobre crèdits totals) segons universitat	25
Taula I-4. Demanda de docència en valencià expressada per l'estudiantat (% sobre total d'estudiantat) i crèdits impartits en valencià (% sobre total de crèdits impartits) i universitats valencianes.	25
Taula I-5. Percentatge de grups impartits en valencià i universitats dels territoris catalanoparlants.	26
Taula I-6. Places perfilades lingüísticament (cursos 2004/05 i 2008/09) .26	
Taula I-7. Percentatge de tesis doctorals escrites en català en universitats dels territoris catalanoparlants	27
Taula II-8. Composició de la mostra per sexe (estudiantat) i universitat.	34
Taula II-9. Composició de la mostra segons origen territorial (estudiantat) i universitat.	34
Taula II-10. Composició de la mostra per branques d'estudi (estudiantat) i universitat.	35
Taula II-11. Composició de la mostra per sexe (PDI) i universitat	36
Taula II-12. Distribució de la mostra per edat (PDI) i Universitat	36
Taula II-13. Distribució de la mostra segons antiguitat (PDI) i universitat.	36
Taula II-14. Distribució de la mostra segons origen territorial (PDI) i universitat	36
Taula II-15. Distribució de la mostra segons el temps de residència a la CV (PDI) i universitat.	37
Taula II-16. Distribució de la mostra segons grau de doctorat (PDI) i universitat	37
Taula II-17. Distribució de la mostra segons relació contractual (PDI) i universitat	38
Taula II-18. Distribució de la mostra segons sexe (PAS) i universitat.	38
Taula II-19. Distribució de la mostra per edat (PAS) i universitat.	38
Taula II-20. Distribució de la mostra segons antiguitat (PAS) i universitat	39
Taula II-21. Distribució de la mostra segons origen territorial (PAS) i universitat	39
Taula II-22. Distribució de la mostra segons temps de residència a la CV (PAS) i universitat.	39
Taula II-23. Distribució de la mostra segons relació contractual (PAS) i universitat.	40
Taula II-24. Distribució de la mostra segons nivell administratiu (PAS) i universitat.	40
Taula II-25. Llengua en què va aprendre a parlar (estudiantat) i universitat	42
Taula II-26. Llengua en què va aprendre a parlar (estudiantat) i branca d'estudis	43
Taula II-27. Llengua en què va aprendre a parlar (estudiantat) i origen territorial	43
Taula II-28. Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i universitat	44
Taula II-29. Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i sexe	44

Taula II-30: Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i edat.	44	Taula II-54. Sap llegir el valencià (PDI) i universitat.	59
Taula II-31: Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i origen territorial . . .	45	Taula II-55: Sap llegir en valencià (PDI) i estudi del valencià	60
Taula II-32: Llengua en què va aprendre a parlar (PAS) i universitat.	46	Taula II-56. Sap llegir el valencià (PAS) i universitat	60
Taula II-33: Llengua en què va aprendre a parlar (PAS) i sexe.	46	Taula II-57. Sap escriure en valencià (estudiantat) i universitat	61
Taula II-34: Estudis de valencià (estudiantat) i universitat	47	Taula II-58. Sap escriure en valencià (PDI) i universitat	62
Taula II-35: Llengua en què va aprendre a parlar (estudiantat) i estudis de valencià	48	Taula II-59: Sap escriure en valencià (PDI) i estudi del valencià	62
Taula II-36: Estudis de valencià (PDI) i universitat	49	Taula II-60. Sap escriure en valencià (PAS).	63
Taula II-37: Estudis de valencià (PDI) i relació funcional	49	Taula II-61. Llengua que parla a la casa materna (estudiantat) i universitat	66
Taula II-38: Estudis de valencià (PAS) i universitat.	50	Taula II-62. Llengua que parla a la casa materna (estudiantat) i llengua primera	66
Taula II-39: Entén el valencià (estudiantat) i universitat	51	Taula II-63. Llengua que parla a la casa materna (estudiantat) i origen territorial.	67
Taula II-40: Entén el valencià (estudiantat) i origen territorial	52	Taula II-64. Llengua que parla amb la mare (PDI) i universitat	67
Taula II-41: Entén el valencià (PDI) i universitat	52	Taula II-65. Llengua que parla amb els fills i filles (PDI) i universitat.	68
Taula II-42: Entén el valencià (PDI) i origen territorial	53	Taula II-66. Llengua que parla amb la mare i amb els fills i filles (PDI) i sexe.	68
Taula II-43: Entén el valencià (PAS) i universitat.	53	Taula II-67. Llengua que parla amb la mare (PDI) i origen territorial.	69
Taula II-44: Entén valencià (PAS) i origen territorial.	54	Taula II-68. Llengua que parla amb els fills i filles (PDI) i origen territorial . . .	70
Taula II-45: Sap parlar valencià (estudiantat) i universitat	55	Taula II-69. Llengua que parla amb la mare (PAS) i universitat	70
Taula II-46: Sap parlar valencià (estudiantat) i estudi del valencià	55	Taula II-70. Llengua que parla amb els fills i filles (PAS) i universitat	70
Taula II-47: Sap parlar valencià (PDI) i universitat	56	Taula II-71. Llengua que parla amb els companys i companyes de la casa on viu (estudiantat) i universitat.	71
Taula II-48: Sap parlar valencià (PDI) i sexe	56	Taula II-72. Llengua que parla amb les amistats (estudiantat) i universitat . . .	71
Taula II-49: Sap parlar valencià (PDI) i estudis de valencià	57	Taula II-73. Llengua que parla amb les amistats (estudiantat) i origen territorial.	72
Taula II-50: Sap parlar valencià (PAS) i universitat.	57	Taula II-74. Llengua que parla amb amistats (PDI) i universitat	73
Taula II-51: Sap parlar valencià (PAS) i estudis de valencià.	58		
Taula II-52: Sap llegir el valencià (estudiantat) i universitat	58		
Taula II-53: Sap llegir el valencià (estudiantat) i estudis de valencià	59		

Taula II-75. Llengua que parla amb les amistats (PAS) i universitat73	Taula II-94. Llengua que parla amb els companys i companyes a la universitat (PDI) i sexe84
Taula II-76. Llengua que parla quan va de compres (estudiantat) i universitat74	Taula II-95. Llengua que parla amb els companys i companyes a la universitat (PDI) i llengua primera.85
Taula II-77. Llengua que parla amb persones desconegudes (estudiantat) i universitat.74	Taula II-96. Parla amb els companys i companyes d'universitat (PAS) i universitat86
Taula II-78. Llengua que parla quan va de compres (PDI) i universitat. . . .75	Taula II-97. Parla amb el PAS de la universitat (estudiantat) i universitat. . .86
Taula II-79. Llengua que parla amb persones desconegudes (PDI) i universitat75	Taula II-98. Parla amb el PAS de la universitat (PDI) i universitat87
Taula II-80. Llengua que parla quan va de compres (PAS) i universitat. . . .75	Taula II-99. Parla amb el PDI de la universitat fora de classe (estudiantat) i universitat.88
Taula II-81. Llengua que parla amb persones desconegudes (PAS) i universitat75	Taula II-100. Parla amb el PDI de la universitat (PAS) i universitat88
Taula II-82. Escolten Ràdio 9 o Catalunya Ràdio (estudiantat) i universitat. . .77	Taula II-101. Parla amb l'estudiantat fora de classe (PDI) i universitat88
Taula II-83. Escolten Ràdio 9 o Catalunya Ràdio (PDI) i universitat77	Taula II-102. Parla amb l'estudiantat (PAS) i universitat89
Taula II-84. Escolten Ràdio 9 o Catalunya Ràdio (PAS) i universitat. . . .77	Taula II-103. Parla amb les autoritats acadèmiques (PDI) i universitat90
Taula II-85. Veuen TV3 o Canal 33 (estudiantat) i universitat77	Taula II-104. Parla amb les autoritats acadèmiques (PAS) i universitat90
Taula II-86. Veuen TV3 o Canal 33 (PDI) i universitat77	Taula II-105. Parla amb el públic en general (PAS) i universitat.91
Taula II-87. Veuen TV3 o Canal 33 (PAS) i universitat.78	Taula II-106. Parla en les relacions docents amb el PDI de la universitat (estudiantat) i universitat.92
Taula II-88. Llegeixen en valencià (estudiantat) i universitat79	Taula II-107. Parla en relacions docents amb l'estudiantat de la universitat (PDI) i universitat.92
Taula II-89. Quina edició del llibre prefereixen comprar (estudiantat) i universitat79	Taula II-108. Llengua en què fa la classe el professorat (estudiantat).93
Taula II-90. Dues llengües que predominen en les lectures (PDI) i universitat80	Taula II-109. Llengua que usa en les classes (PDI) i sexe93
Taula II-91. Dues llengües que predominen en les lectures (PAS) i universitat81	Taula II-110. Professorat que fa les classes en valencià (estudiantat) i universitat94
Taula II-92. Parla amb els companys i companyes d'universitat (estudiantat) i universitat83	Taula II-111. Ha impartit classes en valencià alguna vegada (PDI) i universitat94
Taula II-93. Parla amb els companys i companyes d'universitat (PDI) i universitat84	Taula II-112. No en dóna, però s'ha plantejat donar classe en valencià (PDI) i universitat.94

Taula II-113. Nombre d'anys que ha impartit classes en valencià (PDI) i universitat.	94	Taula II-128. Llengua que usa en la pissarra per a classe (PDI) i universitat.	102
Taula II-114. Classes que imparteix enguany en valencià (PDI) i universitat.	94	Taula II-129. Llengua que usa en els materials docents per a classe (PDI) i universitat.	102
Taula II-115. Raons per les quals imparteix docència en valencià (PDI) i universitat.	95	Taula II-130. Llengua que usa en les preguntes per als exàmens (PDI) i universitat.	102
Taula II-116. Raons per no fer les classes en valencià (PDI) i universitat.	96	Taula II-131. Llengua en què es dirigeix al professorat per escrit en tutoria (estudiantat) i universitat.	102
Taula II-117. Raons per les quals no fa tota la docència en valencià (PDI) i universitat.	97	Taula II-132. Llengua en què es dirigeix al professorat per escrit fora de classe (estudiantat) i universitat.	103
Taula II-118. En quina llengua respon, si l'estudiantat es dirigeix en castellà en una classe que es desenvolupa en valencià (PDI) i universitat.	97	Taula II-133. Freqüència amb què parla en valencià amb col·legues per recerca (PDI) i universitat.	103
Taula II-119. Raons per no respondre en valencià quan pregunten en castellà en una classe que es desenvolupa en valencià (PDI) i universitat.	98	Taula II-134. Freqüència amb què parla en anglés amb col·legues per recerca (PDI) i universitat.	103
Taula II-120. Com respon si l'estudiantat es dirigeix en castellà en tutories (PDI) i universitat.	98	Taula II-135. Llengües més utilitzades, en primer lloc, en la producció escrita (PDI) i universitat.	104
Taula II-121. Raons per no respondre en valencià en aquests casos (PDI) i universitat.	99	Taula II-136. Llengua en què, preferentment, s'ha escrit investigació (PDI) i universitat.	105
Taula II-122. Actitud davant un curs catalogat en valencià que s'imparteix en castellà (estudiantat) i universitat.	99	Taula II-137. Llengua en què escriu preferentment els escrits administratius (PDI) i universitat.	106
Taula II-123. Escriu en valencià (estudiantat) i universitat.	100	Taula II-138. Llengües més utilitzades, en primer lloc, en la producció escrita (PAS) i universitat.	107
Taula II-124. Llengua en què habitualment estudia i treballa a casa (estudiantat) i universitat.	100	Taula II-139. Llengua en què, preferentment, ha escrit... (PAS) i universitat.	107
Taula II-125. Llengua en què habitualment pren apunts a classe (estudiantat) i universitat.	100	Taula II-140. Llengua en què prefereix els programes informàtics (PDI) i universitat.	109
Taula II-126. Llengua en què es dirigeix al professorat per escrit en classe (estudiantat) i universitat.	101	Taula II-141. Llengua en què prefereix els programes informàtics (PAS) i universitat.	110
Taula II-127. Llengua que usa en les transparències per a classe (PDI) i universitat.	102	Taula II-142. Opinió sobre la impartició d'algunes assignatures en anglés (estudiantat) i universitat.	110

Taula II-143. Posició respecte a fer docència en anglés en les seues assignatures (PDI) i universitats.	111
Taula II-144. Importància que ha tingut el coneixement d'aquestes llengües en la seua formació (PDI)	115
Taula II-145. Importància d'aquestes llengües en la formació (PDI) i llengua primera	116
Taula II-146. Importància del coneixement d'aquestes llengües en la formació (PAS) i universitat	117
Taula II-147. Importància d'aquestes llengües per al futur professional (PDI) i universitat	119
Taula II-148. Importància del valencià per al futur professional (PDI) i llengua primera	120
Taula II-149. Importància d'aquestes llengües per al futur professional (PAS) i universitat	120
Taula II-150. Diferència d'identificació territorial entre les valoracions lingüístiques oposades (PDI).	121
Taula II-151. Coeficient correlació entre identificació territorial i valoració lingüística (PDI).	122
Taula II-152. Mitjana de resposta als ítems sobre actituds lingüístiques (PDI).	123-124
Taula II-153. Diferència de mitjanes en les opinions emeses sobre el valencià i universitat (PDI).	124-125
Taula II-154. Variància total explicada (PDI)	126
Taula II-155. Matriu de components rotats (PDI).	126
Taula II-156. Estadístics descriptius dels tres components actitudinals respecte al valencià (PDI).	127
Taula II-157. Variables d'estructura social i actituds respecte al valencià (PDI).	128
Taula II-158. Coneixement del valencià i actituds lingüístiques (PDI). ...	129
Taula II-159. Usos del valencià fora de la Universitat i actituds lingüístiques (PDI)	130
Taula II-160. Usos orals del valencià a la universitat i actituds lingüístiques (PDI).	132
Taula II-161. Usos escrits del valencià a la universitat i actituds lingüístiques (PDI).	133
Taula II-162. Mitjana de resposta als ítems sobre actituds lingüístiques (PAS)	136
Taula II-163. Diferència de mitjanes en les opinions emeses sobre el valencià i universitat (PAS).	136-137
Taula II-164. Variància total explicada (PAS).	138
Taula II-165. Matriu de components rotats (PAS).	138-139
Taula II-166. Descriptius dels components d'actitud lingüística del PAS ...	140
Taula II-167. Variables d'estructura social i actituds respecte al valencià (PAS)	141
Taula II-168. Competències en valencià i actituds lingüístiques (PAS) ...	142
Taula II-169. Usos orals del valencià fora de la universitat i actituds lingüístiques (PAS)	143
Taula II-170. Usos orals del valencià en l'àmbit universitari i actituds lingüístiques (PAS)	144
Taula II-171. Usos escrits del valencià a la universitat i actituds lingüístiques (PAS)	146
Taula II-172. Evolució de l'ús del valencià a la universitat (PDI) i universitat	147
Taula II-173. Evolució de l'ús del valencià a la universitat (PAS) i universitat	147
Taula II-174. Evolució de l'ús del valencià en la societat en general (PDI).	148

Taula II-175. Evolució de l'ús del valencià en la societat en general (PAS)	148
Taula II-176. Sap que es poden usar indistintament les dues llengües oficials (estudiantat) i universitat.	149
Taula II-177. Valoració dels serveis lingüístics del sistema universitari públic valencià i universitat.	150
Taula II-178. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UA).	150
Taula II-179. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UA)	151
Taula II-180. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UJI)	152
Taula II-181. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UJI).	153
Taula II-182. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UMH).	154
Taula II-183. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UMH)	154
Taula II-184. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UPV).	156
Taula II-185. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UPV).	156
Taula II-186. Nivell de coneixement dels serveis lingüístics per part de la comunitat universitària (UV-EG).	157
Taula II-187. Població universitària que ha fet ús dels serveis lingüístics (UV-EG)	158
Taula III-188. Taxa d'ús administratiu del valencià (mitjanes) i universitats	163
Taula III-189. Taxa d'ús administració del valencià (interval) i universitats	163

Taula III-190. Taxes d'ús administratiu de valencià, castellà i anglés i universitats	165
---	-----

ÍNDIX DE GRÀFICS

Gràfic II-1. Llengua en què va aprendre a parlar (PDI) i edat.	45
Gràfic II-2: Llengua que parla amb la mare i amb els fills i filles (PDI) i edat.	69
Gràfic II-3. Llengua que parla amb els companys i companyes a la universitat (PDI) i categoria professional.	85
Gràfic II-4. Freqüències de relacions informals monolingües en valencià en el SUPV.	89
Gràfic II-5. Freqüències de relacions informals monolingües en castellà en el SUPV.	89
Gràfic II-6. Importància del valencià en el procés d'aprenentatge i perfil sociodemogràfic (PDI).	116
Gràfic II-7. Importància del valencià en el procés d'aprenentatge i perfil sociodemogràfic (PAS).	118
Gràfic II-8. Importància del valencià per al futur professional i perfil sociodemogràfic (PDI).	119
Gràfic II-9. Importància del valencià per al futur professional i perfil sociodemogràfic (PAS).	121
Gràfic IV-10. El ventall discursiu davant els usos del valencià al SUPV.	172

El present llibre

Els usos lingüístics a les universitats públiques valencianes

es va acabar d'imprimir en els obradors
de La Imprenta CG de l'honorable vila de Paterna
el 21 de febrer del 2011,
Dia Internacional de la Llengua Materna

